

KATEHETIČKE PROPOVIJEDI.

PRIREDIO IH PO

IVANU EV. ZOLLNERU

STJEPAN BUTURA
DUHOVNIK U BOLNICI MIL. SESTARA.

I. GODIŠTE.

O VJERI.

PRVA KNJIGA.

UVOD. — STVORENJE I UPRAVLJANJE SVIJETA.

U ZAGREBU
TISAK C. ALBRECHTA (MARAVIĆ I DEČAK)
1905.

Broj 5241.

„IMPRIMATUR“

U ZAGREBU, 30. studenoga 1904.

† Juraj.

PREUZVIŠENOMU I PREČASNOMU GOSPODINU

GOSPODINU

JURJU POSILOVIĆU

METROPOLITI HRVATSKOMU, NADBISKUPU ZAGREBSKOMU, TAJNOMU SAVJETNIKU NJEGOVOG VELIČANSTVA, OPATU BL. DJEVICE MARIJE OD TOPUSKOG, POKROVITELJU KNJIŽEVNOGA DRUŽTVA SV. JERONIMA, ZAČASNOMU GRADJANINU KRALJ. GRADOVA IVANIĆA, SENJA I POŽEGE, DOKTORU SV. BOGOSLOVJA ITD. ITD.

U ZNAK SINOVSKE ODANOSTI I ZAHVALNOSTI

SMJERNO POSVJEĆUJE OVO DJELO

PISAC.

PREDGOVOR.

Poznavajući potrebe naroda našega u stvarima vjerskim, te teškoće braće svećenika u duhovnoj pastvi, koji nemaju mnogo vremena za pripravu na propovijedi, odlučio sam se, da štampam ove katehetičke propovijedi, priregjene po Zollneru. Pošto je Dr. L. u »Katol. Listu« od 1. prosinca 1904. svojim vještim perom opširnije izvjestio o tim propovijedima, istaknuo vrline istih, držim, da meni nije potrebno ponovno o tom spominjati. Molim samo, da se te propovijedi primu onom ljubavi, kojom sam ih ja pisao, te da mi se oproste neke tiskarske i jezične pogrješke, koje se uvukle uz svu pažnju.

Gospodin neka blagosovi rad naš, da po njem bar nešto doprinesemo k učvršćenju sv. vjere i k oživljenju pravoga katoličkoga života u dragom hrvatskom narodu!

U Zagrebu na blagdan sv. Josipa 1905.

KAZALO.

Popravci većih opaženih pogrješaka.

Strana	42. redak	21. ozgo:	Tobijine,	popravi:	**Mojsijine**
»	50. »	17. »	moga,	»	**svoga**
»	51. »	22. »	pokašaju,	»	**pokušaju**
»	51. »	6. ozdo:	sakrament,	»	**sakramentu**
»	70. »	2. »	mogao,	»	**mogli**
»	88. »	12. ozgo:	bi,	»	**li**
»	93. »	17. »	struke	»	**stranke**
»	95. »	9. »	sližiti,	»	**služiti**
»	122. »	9. ozdo:	Bona,	»	**Boga**
»	199. »	16. ozgo:	pedstavi,	»	**predstavi**
»	200. »	18. ozdo:	saznajući,	»	**sveznajući**
»	202. »	10. »	stici,	»	**stisci**
»	223. »	11. »	Jakobljevi,	»	**Jakovljevi**
»	233. »	10. ozgo:	stašna,	»	**strašna**
»	248. »	10. »	pripravljao,	»	**pripravljeno**
»	253. »	20. »	okriti,	»	**otkriti.**

I. Propovijed.

Prva nedjelja adventa.

O slušanju katehetičkih propovijedi.

»Tada će vidjeti Sina čovječjega, gdje ide u oblaku s velikom moći i slavom« (Luk. 21, 27).

Bogoris, kralj bugarski, koji je po svojoj ratobornoj naravi ljubio sve, što je strašno i grozno, naloži redovniku Metodiju, koji je bio na glasu kao izvrsni slikar, da mu naslika ono, što je najstrašnije. Metodije mu naslikao zadnji sud. Živim bojama prikazao najprije smetnju i borbu počela, otvorene grobove i uskrsnula tjelesa. Gore se opažalo sunce, prikrito tamom, mjesec prevučen poput krvi crvenim potezima, a zvijezde, gdje padaju iz neba kao gorući kometi. Sudac se ukaza u oblacima pun veličanstva, sveta ozbiljnost na njegovom čelu, a njegove blistajuće oči istražuju oči i bubrege. Na lijevo od prijestola postavili se bezbožnici, blijedi, gadni, zdvojni, drkćući, a pravednici s veselim pouzdanjem stupaju ob desno. Doli na slici bijahu naslikani zli dusi u strašnim prilikama, iz njihovih crta govorio bijes, zdvojnost, te su imali razna mučila. Posve na dnu nalazio se otvoren ponor, iz kojeg crne dubine sukljala strašna vatra. Bogoris, još poganin, nije znao, što ta slika predstavlja, zatraži dakle u Metodija, da mu je protumači. Svetac je to izveo tako sretnim uspjehom, da je kralj posve prestrašen, do skora ostavio poganstvo, postao kršćanin, te razmatrajući zadnji sud, sa strahom i trepetom radio oko spasa svoga.

Naša nam sveta crkva u današnjem evangjelju istu sliku otvara, pokazuje nam strašne znakove i dogagjaje, koji će se zbiti kod propasti svijeta na nebu i na zemlji i pokazuje nam Sina čovječjega, gdje dolazi u oblaku s velikom moći i slavom,

da sudi žive i mrtve. Neka nas pomisao na taj sud, koji je moguće još daleko, ali ipak siguran, te koji će odlučiti našu sudbinu za cijelu vječnost, neka nas sve napuni sv. strahom, da mi grijeh kao najveće zlo izbjegavamo, i uvijek idemo putem kreposti! Taj cilj ću u svim govorima, koje ću u novoj crkvenoj godini govoriti, uvijek pred očima imati. Ja, kao svećenik i duhovnik, moram svim mogućim sredstvima nastojati, da vi Bogu služite i spasite se.

O čemu ću pak ove godine govoriti? Cijelu nauku naše sv. vjere tumačit ću vam po našem katekizmu; jer samo onda, kad budete u kršćanskoj katoličkoj nauci temeljito poučeni, možete se nadati, da ćete bogobojazno živjeti i blaženo umrijeti. A jer je ta pouka opsežna, to ja s njom ne ću biti gotov u jednoj godini, već ću trebati četiri godine.* U te četiri godine sve ću vam protumačiti, što vi kao katolici morate vjerovati i činiti, i koja sredstva milosti upotrebljavati. Sva pitanja katekizma nastojat ću potpuno, temeljito i jasno protumačiti. Tako ćete si lako prisvojiti sadržaj cijelog katekizma i dovoljno vjersko znanje, te moći poučavati svoju djecu i podložnike u tako važnim istinama kršćanstva. Zato je pak prije svega potrebno, da svaku nedjelju dogjete na propovijed, te je pažljivo i srcem, koje teži za spasom, slušate. S toga ću danas, prije nego pogjem na kršćansku pouku, govoriti o slušanju katehetičkih propovijedi, te na dva pitanja odgovoriti: 1. Zašto morate slušati katehetičke propovijedi? 2. Kako ih morate slušati?

Prije, nego počnem, molim ponizno blagosov neba za sebe i za vas: za sebe, da sijem dobro sjeme; za vas, da dobro sjeme padne na dobru zemlju i donese plod za život vječni.

I.

Propovijedi katehetičke morate slušati, jer vas na to obvezuje Bog, crkva i spasenje vaše duše.

1. Slušanje riječi božje za nas je dužnost, koje ne možemo zanemariti, a da Boga ne uvrijedimo. Ako se Bog, Gospodar neba i zemlje, udostoji nama, bijednim stvorovima govoriti, zar onda nijesmo mi dužni Njega u najdubljoj poniznosti slušati? Zar ne bi bila očita povreda njemu dužnoga

počitanja, kad bi mu legja okrenuli i njegovu riječ prezreli? Propovijedi pak katehetičke, koje ću od sada govoriti, u istinu su riječ božja; ništa drugo ne sadržaju, nego one iste nauke, što ih Isus Krist, Sin božji, pred 1900 godina na zemlji propovijedao i koje mi moramo vjernim srcem prihvatiti i vršiti, da se Bogu svidimo i svoj vječni cilj postignemo. O katehetičkim propovijedima vrijedi isto, kao i o drugim kršćanskim poukama, što je jednoć Gospodin židovima rekao: »Tko je od Boga, riječi božje sluša; zato vi ne slušate, jer nijeste od Boga«. (Iv. 8, 47). Vi ste dakle po izjavi Isusa samoga samo onda od Boga, t. j. prijatelji, djeca božja, ako riječ božju, koja vam se u propovijedima navješta, sv. gorljivosti slušate; ako pak riječ božju iz lakoumnosti ili iz umalovaženja i prezira zanemarujete, nijeste od Boga, vi ste djeca svijeta, koja nemaju ukusa za kruh života i sudbina vam je sa židovima, koje je Gospodin zabacio.

Božanski Spasitelj naložio svojim apostolima, da idu u cijeli svijet i njegovu božansku nauku svim ljudima navještaju. »Idite«, reče, »učite sve narode i krstite ih ... i učite ih sve činiti, što sam vam zapovijedio« (Mat. 28, 204). Apostoli su dakle od svoga božanskoga Učitelja strogi nalog dobili, da evangjelje svuda propovijedaju. Da oni toga nijesu učinili, bili bi se teško ogriješili o dužnost svoga zvanja. To su oni dobro znali i stoga ih nijesu mogle niti prijetnje, ni progoni, tamnica, ni zlostavljanje zastrašiti, da odustanu od svoje propovjedničke službe. Kad im je visoko vijeće u Jeruzalemu najstrože zabranilo i dalje u ime Isusovo učiti, odvratili su svom prostodušnošću: »Treba Boga više slušati nego li ljude« (Dj. ap. 5, 29). Istu dužnost kao apostoli imadu svećenici svih vremena; uslijed svoje sv. službe moraju svoje podložnike poučavati u istinama vjere i po opomeni apostola riječ božju propovijedati i ustrajati u tom bilo to zgodno ili nezgodno, moraju dokazivati, moliti i kazniti u svoj ustrpljivosti i nauci (2 Tim. 4, 2). Jao njima, ako ikada tu dužnost svoga staleža iz nemarnosti propuste, stići će ih ukor, što ga Gospodin židovskim učiteljima i svećenicima dao: Vi ste nijemi psi, koji ne mogu lajati (Isai. 56, 10). Jesu li dakle svećenici kao i apostoli po zapovijedi božjoj obvezani kršćanski nauk navještati, što iz toga drugo slijedi, nego, da ste vi dužni navještani nauk slušati? Čemu zapovijed propovjedati, ako nitko nije obvezan propovijedi slušati? Kako bi

mi svećenici teško griješili, kad bi u nedjelje i blagdane, do duše sv. misu čitali, a ne bi propovijedali, isto tako vi griješite, ako u nedjelje i blagdane lakoumno propustite kršćansku pouku, te se zadovoljite samo sa sv. misom. To se vidi još jasnije iz riječi, što je Krist rekao svojima učenicima: »Tko vas ne primi, i vaših riječi ne sasluša, izlazeći iz kuće ili grada stresite prah iz nogu svojih. U istinu kažem vam, bit će zemlji Sodome i Gomore laglje u dan suda, nego li onomu gradu!« (Mat. 10, 14—15). Kako strašan sud! Apostoli (a što je o njima rečeno, vrijedi o navjestiteljima riječi božje svih vremena) imadu otići od ljudi, koji njihove nauke i opomene ne će slušati i prah stresti iz svojih nogu, da označe, da s njima kao sa okorelim grješnicima, koje je snašlo prokletstvo božje, ne će ništa imati. Dà, sudbina takih preziratelja riječi božje, bit će na dan suda strašnija, nego li onih stanovnika Sodome i Gomore, koje je ipak Gospodin radi u nebo vapećega grijeha, vatrom i sumporom uništio. O zar će po takovoj strašnoj osudi Gospodinovoj biti još koji kršćanin, koji bi mislio, da je slušanje kršćanskoga nauka stvar neznatna, stvar, koja se može bez grižnje savjesti propustiti?

2. Nije dakle čudo, da je i crkva od vajkada svom strogosti sililа, riječ božju marljivo slušati, bila ona u propovijedima ili poukama navještana. Ona nalaže svim svećenicima u pastvi, da u sve blagdane i nedjelje svojoj općini daju kršćansku pouku. Sabor tridentski nalaže, da svećenici svi, koji, na koji mu drago način župu ili drugu sa pastvom spojenu crkvu posjeduju, moraju ili sami ili ako su pravedno zapriječeni po drugim sposobnim muževima, bar svake nedjelje i velikog blagdana svoj povjereni narod, prema svojim i njegovim sposobnostima spasonosnim riječima pasti, učeći, što je svim za spas nužno znati. Po riječima istoga sabora mora biskup svećenike, koji ne vrše svoju propovjedničku dužnost, strogim kaznama na to prisiliti. (Conc. trid. ss. 5 cap. 2 de refor). Ta stroga odredba crkvenoga sabora očito uključuje u sebi dužnost, da vi pouku vjersku marljivo slušate, jer propovijedanje i slušanje propovijedi jedno drugo uvjetuje i nužno jedno na drugo spada. Za to isti sabor crkveni kaže, da biskup narod marljivo opominje, da je svaki obvezan slušati riječ božju i to, ako je moguće u svojoj župnoj crkvi (ss. 24, Cap. 4 de ref.). Konstitucije pak nadbiskupije zagrebačke nalažu: Javna pouka po nalogu sabora tridentskoga u sve nedjelje i blagdane ima se držati bez prekidanja kroz cijelu godinu (str. 209.).

Kako vrlo crkva želi, da se kršćanske pouke drže, a vjernici ih posjećuju, svjedoče i oprosti, što ih papa Pio V. i Pavao V. obzirom na to podijelio. Tako dobivaju učitelji i učiteljice, koji svoje gojence u nedjelju i blagdane u crkvu vode, da slušaju tumačenje kršćanskoga nauka, svaki put oprost od 7 godina, kao i oprost od 100 dana, ako im kršćansku pouku daju u djelatni dan. Roditelji i gospodari, koji svoju djecu i potčinjene u kršćanskoj nauci poučavaju, dobivaju isto tako, kad god to čine, oprost od 100 dana. Svaki vjernik, koji pol sata u kršćanskom nauku druge poučava ili se sam uči, dobiva opet 100 dana oprosta. Vjernici, koji redovito kršćanski nauk posjećuju, dobivaju oprost od 3 godine, ako se ispovijede na koji blagdan bl. Djevice, a oprost od 7 godina, ako se na taj blagdan pričeste. Osim toga postigne svaki, koji katekizam tumači ili tumačenju prisustvuje, oprost od 7 godina, kad god primi sakramenat pokore i oltara. Napokon mogu svi, koji kršćansku pouku dijele ili slušaju na Božić, Uskrs i blagdan apostola Petra i Pavla, ako se na taj dan ispovijede i pričeste, dobiti potpuni oprost. Iz ovoga se vidi, kako veliku važnost crkva stavlja u kršćanski nauk; otvara ona svećeniku i narodu, koji prisustvuje istom, riznicu oprosta, da ih potakne, te što marljivije svoju dužnost vrše.

3. Crkva ima i temeljitih razloga, da tako strogo traži slušanje kršćanskog nauka, jer ona znade, da o njem više manje ovisi spas duševni vjernika. Na mnoge kršćane može se protegnuti riječ apostola: »Vi, koji bi morali biti učitelji po dobi, t. j. koji ste u dobi, u kojoj bi morali temeljito znanje vjere posjedovati i moći druge poučavati, trebate opet, da budete još jednoć poučavani, koji su počeci riječi božje i postali ste takovi, da vam treba mlijeka, a ne teške hrane« (Hebr. 5, 12). Ne bi vjerovali, a ipak je tako, da mnogi odrasli i već stari kršćani, ne znaju ni početka, ni glavnih istina naše sv. vjere; na pitanja, koja 7—8 godina stara školska djeca dobro odgovaraju, oni ne mogu; o cijelom kršćanstvu nemaju ni pojma. Nije dugo, da je jedan mladi čovjek, koji se želio vjenčati, na pitanje: Tko je Isus Krist, odgovorio: Toga više ne znam, već sam zaboravio.

Tko ne bi plakao nad takovim neznanjem! Da sada kaki krivovjerac dogje i počne posve protivno kršćanskoj nauci učiti, mnogi kršćanin ne bi znao, da bludnju propovijeda; držao bi ga za učitelja istine i dobrog katolika — tako se malo znade u religiji. S takovim je kršćanima zlo, kad ne znadu ni temeljnih istina naše sv. vjere, koje je znanje za spas neophodno nužno; već radi toga su u pogibelji, da svoj vječni spas izgube. Osim toga je njihovo neznanje bogati izvor njihove ćudoredne iskvarenosti. Kod njih nema ni traga pravom kršćanskom osjećanju, sude i rade po načelima svijeta i terete savjest svoju najtežim grijesima, a da ni ne misle, da nepravedno čine, te se nalaze na putu, koji vodi u propast. Ista njihova vjera je u pogibelji. Treba samo da padu u ruke bezvjerskih ljudi, kojih u naše dane mnogo imade, ili da dobe za čitanje zle knjige i spise, to će im nestati i zadnjeg tračka vjere, a vjerski nehaj, bludnja i nevjera njima zavladati. Kako im je nužno slušanje kršćanskog nauka! Samo ako te propovijedi marljivo posjećuju, steku si nužno znanje u istinama naše sv. vjere, te mogu vjeru sačuvati i pravi kršćanski život sprovoditi.

Ali i bolje poučeni kršćani ne smiju katehetičkih propovijedi zanemarivati. Mnogo će toga čuti, čega do sada nijesu znali; što su tijekom vremena zaboravili, opet će im se u pamet dozvati. Mnogo na dalje, što su zlo shvatili ili samo na pol, bolje će razumjeti. Kršćanskog nauka vjere vrlo je velik opseg, nikad se ne izući, zato nikad, makar bili i 100 godina stari, ne smijete prestati učiti i dati se poučiti, da po opomeni apostola: »U milosti i spoznanju našega Gospodina i Spasitelja Isusa Krista sve više rastete« (2 Petr. 3, 18). U naše je vrijeme više nego ikad nužno, da si dobro znanje vjersko stečete, jer tko nije temeljito poučen, da može o svakoj pojedinoj istini vjere račun dati, uz općenitu vladajuću nevjeru srče u pogibelj, da počitanje i ljubav prema crkvi izgubi, razna si lažna načela prisvoji, ili pače bezbožac postane. Čvrsti u vjeri bit ćete samo onda, ako načela naše sv. vjere i njezine pojedine istine i propise posve spoznate, te uzmognete prigovore i krive zaključke nevjere pobiti. Temeljito poznavanje vjere traži takogjer religiozno mišljenje i život. Čim ste bolje poučeni u kršćanstvu, tim ćete više uz njega pristajati, i tim savjesnije njegove propise vršiti i njegova sredstva spasa upotrebljavati. Zato su od vajkada svi kršćani zauzeti za spas duše, nauk kršćanski visoko cijenili i svom gorljivošću mu prisustvovali. Sv. Terezija je svojim duhovnim kćerima preporučala katekizam za neprestano štivo: To je knjiga, koju po mojoj želji morate dan i noć čitati, jer ona sadržaje zakon božji. Sveti Ignacij utemeljitelj družbe Isusove, posjećivao je, kad je bio gotovo 30 godina star, te si kao vojnik stekao veliku slavu u Barceloni, kršćanski nauk vrlo marljivo, da se u znanosti spasa naobrazi i postane valjani borioc Kristov. Jedan pobožni i učeni biskup (Cheverus) u Francuskoj, običavao je svake nedjelje u prvostolnici propovijedati, kojom zgodom je svojim slušateljima, a da im toga prije nije navijestio, posve jednostavno katekizam tumačio, a to je činio s toliko sreće, da su ga svi razredi družtva, učeni i neuki, katolici i protestanti, velikom gorljivosti slušali. Kad je mislio, da si slušatelje osigurao, očitovao im je jednoga dana svoju nedužnu tajnu: »Da sam vam odmah u početku kazao, da ću vam svake nedjelje katekizam tumačiti, vi bi sigurno držali, da to nije muke vrijedno i da je ispod vaše časti ovamo doći, misleći da se katehetičke pouke pristoje samo za djecu. A ipak eto prošlo i pol godine, a da vam moje propovijedi nijesu dosadile. Iz toga se učite, da je katekizam knjiga kako za djecu tako i za starce, kako za neuke tako za učene. Svi u njemu nalaze pouku, i předmet razmatranja. Samo luda predsuda može s prezirom gledati na katekizam«.

Cijenite dakle pouku, koju ću vam u katehetičkim propovijedima predavati, nemojte ludo misliti, da je to pouka samo za djecu i nezrelu mladež; jer je svim kršćanima bez razlike nužna ili bar spasonosna. A da vam iste budu od koristi, u kratko ćemo spomenuti: kako ih valja slušati.

II.

Katehetičke propovijedi valja slušati sa dobro pripravljenim srcem, s počitanjem, pažljivosti i čvrstom odlukom primite nauke izvršiti.

1. U sv. povjesti čitamo, da se Izrajelci na primitak sv. zakona, što im ga Gospodin hotio dati na gori Sinaju, svom brigom morali pripraviti. Bog reče Mojsiji: »Idi k narodu i posveti ih danas i sjutra, i daj da si operu odijelo svoje. Treći

dan neka budu pripravni; jer treći će dan Gospodin saći pred svim narodom na brdo Sinaj (2 Moj. 19, 10—11). Sv. Krisostom kaže: »Jeli se narod izrajelski morao svom brigom pripraviti na slušanje riječi božje i sve odstraniti, što bi moglo značiti malo cijenjenje iste; koliko je više nužna taka priprava, kad vi želite zakon novoga zavjeta slušati, koji daleko natkriljuje onaj staroga?« Isti otac nastavlja: »Tko će uliti dragocjenu tekućinu u nečistu posudu, a da je prije ne očisti?«

Dogjete li u crkvu, da slušate kršćanski nauk, to je prije svega nužno, da vi svoje srce dobro pripravite. Od svega se zla morate odvratiti, pravo pokajanje probuditi za svoje grijehe, i čvrstu odluku stvoriti, urediti svoj život po propisima božje riječi. Dogjete li u crkvu sa srcem punim grješnih sklonosti i strasti i fali li vam skrušenost, ne može se očekivati, da ćete imati kaku korist od katehetičkih propovijedi »jer mudrost ne će ući u zlobnu dušu i ne će stanovati u tijelu, koje služi grijehu«. (Mudr. 1, 4). Isus Krist je božansku nauku propovijedao riječima, koje su mogle najbolje osvjedočiti, a ipak su farizeji i književnici ustrajali u svojoj nevjeri, jer im je bilo zlo srce. To je na žalost uzrok, da mnogi kršćani bez ploda slušaju nauk kršćanski, posve zemaljski misle i nemaju težnje dati se poučiti i dovesti na bolji put; dolaze samo od običaja, od sile ili bojeći se kazne, zato nije čudo da odu prazni, te ih ni sto propovijedi ne može dovesti na put istine i kreposti. Jao takim slušateljima božje riječi; na njima će se ispuniti riječi Gospodnje: »Za to jer sam ja zvao, a vi nijeste htjeli, ruku svoju sam pružao, a nitko na to pazio nije, jer ste prezreli svaki moj savjet i prijeteće moje riječi zanemarili, to ću se ja takogjer smijati kod vaše propasti i rugati se, kad vas snagje, česa se bojite«. (Riječ. 1, 24, 26). Promislite te strašne riječi i pazite, da se na vama ne ispune. Hoćete li kršćanski nauk slušati, onda ugjite u srce svoje, okajte grijehe svoje i recite si sami: Uvigjam, da sam bezkorisni sluga i zlo sam služio mojem gospodaru; ali od sada želim svoj život promijeniti i boljim putem poći. Osobito odlučujem uzeti si k srcu nauke i istine, što ću ih danas čuti i učiniti pravilom moga mišljenja i djelovanja. Ako tako pripravljeni dogjete k pouci, onda ćete je sigurno s velikom koristi slušati i od nje otići bolji kršćani, nego li ste k njoj došli.

Ali svaki dobar dar, svaki savršen poklon dolazi odozgo, od Oca svijetla (Iv. 1, 17), ne propustite za izvedenje dobrih

svojih odluka, izmoliti blagosov neba. Makar imadete kod slušanja riječi božje najbolju volju, to će ista bez milosti odozgo, ostati posve bez ploda; jer čovjek sam sebi ostavljen slijep je, i posve nemoćan, što dobra učiniti. A niti propovjednik ne može učiniti, da riječ božja, što je navješta, bude djelotvorna u srcima njegovih slušatelja. On može tumačiti istine vjerske i sjećati na pobožan život, ali da propovjedane istine slušatelji vjernim srcem prihvate i vrše, toga on ne može učiniti. Tu vrijede riječi apostola: »Niti je onaj što koji sadi, niti onaj koji zalijeva, nego Bog koji uspjeh daje«. (Kor. 3, 6—7). Kad god dakle prisustvujete kršćanskomu nauku, utecite se molitvi, molite za svećenika i za sebe; za svećenika, da ga Bog rasvijetli i učini sposobnim, da korisno navješta njegovu sv. riječ; za sebe, da vam udijeli milost svoju, da sve, što čujete, kao božansku istinu prihvatite i izvršite. Od te molitve možete se svemu dobru nadati, kad Krist sam kaže: »Molite i dobit ćete«. (Iv. 16, 24).

2. Ali to još nije dosta, nego kršćanski nauk valja, ne samo sa dobro pripravljenim srcem, već takogjer s najvećim počitanjem i pažnjom slušati. Sv. Krisostom kaže: Onoga, koji čita list kraljev, slušamo s najvećom pažnjom; zar ne moramo one, kojima je Krist kazao: Eto šaljem vas, — isto tako slušati? Da koji poslanik božji dogje, te vam zapovijedi božje saopći, kako bi s počitanjem, kako pažljivo slušali! Sigurno ne bi dopustili, da samo jednu riječ prečujete od onoga, što vam božanski poslanik navješta. A eto svećenici su u istinu poslanici božji, jer riječ, što je Isus apostolima rekao, proteže se i na nas: »Kako je mene Otac poslao, tako ja vas šaljem«. (Iv. 20, 21). Ne propovijedamo mi svoje riječi, nego riječ božju; propovijedamo vam onu nauku, što je Isus Krist, Sin božji navještao; ne stupamo na propovjedaonicu u svoje ime, nego u ime Gospodina našega Isusa Krista, koji nam naložio, da evangjelje njegovo propovijedamo svim ljudima. Zar to nije za vas dostatni razlog, da kršćanski nauk uvijek s počitanjem i pažljivošću slušate? Bilo da naša osoba ili naše predavanje na sebi mnogo toga pogrješna ima, to je ipak naša služba i riječ, što je navještamo, uvijek časna. Malo o tom ovisi je li posuda, u kojoj se vino nalazi od zlata, srebra ili od stakla, samo ako je vino dobro. Isto tako o tom puno ne ovisi, kakav je pro-

povjednik i kako njegovo predavanje, dosta, da je poslanik božji i riječ božju navješta. Za to su od vajkada dobri kršćani propovijedi slušali najvećim počitanjem i pažljivošću. Car Konstantin Veliki slušao je često cijele ure i to stojeći, riječ božju, da tim pokaže svoje počitanje do nje. Kad ga biskup jednoć sjetio, da si sjedne, odgovorio je: »Ja bi si smatrao za grijeh slušati riječ božju udobnim položajem i nepažljivim ušima«. Kad god je bio govor o Bogu i božanskim stvarima podvostručio je svoju pažnju, te se počitanje, koje je srce njegovo napunjalo, moglo čitati na njegovom licu. Kako taj bogobojazni car zasramljuje mnoge kršćane našega doba! Slušaju riječ božju, ali kako? Bez svake sabranosti duha, uz samu rastresenost. Dok se svećenik muči protumačiti im istine vjerske i u srce ih njihovo unesti, sjede, a da ništa ne misle ili su zabavljeni svjetskim stvarima. Drugi se prepuste lijenom drijemanju i drijemlju, dok se govor svrši; drugi pak, osobito lakoumna mladež traži kake zakutke i ondje se zlo vlada ništa ne pazeći. Da taki kršćani od slušanja riječi božje nemaju nikake koristi, ne treba ni spominjati. Kako bi iskusili spasonosno djelovanje iste, kad je ne slušaju niti ušima tjelesnim, a kamo li duševnim? Ali to valja spomenuti, da takim vladanjem Boga teško vrijegjaju i veliku odgovornost na savjest preuzimaju. Kako bi Bog dopustio, da se njegova sv. riječ malo cijeni i prezire, kad smo mi već zlovoljni, ako nas tko ne sluša? Pazite, da se tako zlo ne vladate kod slušanja kršćanske pouke. Sjetite se, da je sam Bog, koji vas po nama svećenicima poučava i slušajte njegove riječi s najvećim počitanjem i pažljivosti. Brinite se i za to, da se vaši podložnici, osobito djeca, kod kršćanske pouke vladaju čedno, tiho i s počitanjem, i kaznite ih svom strogosti, kad saznate, da se zlo vladali.

3. Nastojte napokon, da ono što vam je kod kršćanskih pouka protumačeno i na srce stavljeno, u životu provedete. To jest i ostaje uvijek glavna stvar, da propovijedanu riječ božju uzmete za ravnalo života svoga. Ako slušate tisuću propovijedi i to s najvećom pažljivosti, a ne činite, što vam je kazano u njima, ne će vam donijeti ni najmanje koristi. »Nijesu slušatelji zakona opravdani kod Boga, nego vršitelji istoga bit će opravdani« veli apostol naroda (Rimlj. 2, 13). Sv. Jakov piše: »Je li tko slušatelj riječi, a ne vršitelj, naliči mužu, koji svoje naravsko lice glegje u ogledalu, vidio je bo sebe i otigje i odmah zaboravi, kako izglegje« (Jak. 1, 23—25). Što koristi gledati se u ogledalo, ako se opažena na licu mrlja ne opere? Mrlja ostaje, gledanje u ogledalo je uzaludno. Židovi su marljivo prisustvovali govorima Isusovim, dao Bog, te ih u tom kršćani svi nasljedovali! Ali jer nijesu prihvatili nauke Isusove, i vršili je, bili su zabačeni. Ista sudbina čeka i vas, budete li prisustvovali do duše katehetičkim propovijedima, ali ne budete vršili, što propisuju; jer ne vodi nas znanje bož. zakona, nego vršenje istoga k spasu. Dà, po nauci sv. Petra bolje bi bilo ni ne spoznati put pravde, nego li spoznati ga, a ne ići njim (2 Petr. 2, 21). Tko prisustvuje pouci kršćanskoj svake nedjelje i blagdana, ali života svoga ne promijeni, taj će zato biti jednoć tim strože sugjen i kažnjen, »jer sluga, koji je volju Gospoda svoga znao, a nije po njoj radio, mnogo će batina dobiti« (Luk. 12, 47). Neki pobožni čovjek imao je nekog dana vigjenje. Pakao se otvorio pred njim i duboko dolje vidio je ljude, koji su bili daleko strašnije mučeni od drugih, koji su bili gore više. On upita angjela čuvara, koji je uz njega stajao, kakovi su to ljudi. Angjeo mu odgovori: To su oni, koji su slušali riječ božju, ali je nijesu vršili. Mnogo teže će biti kažnjeni, nego li židovi i pogani, jer su zakon božji bolje upoznali od onih. Da nas ne stigne sudbina s tim nesretnicima, to valja kod svake propovijedi ozbiljno odlučiti, primljene pouke i opomene savjesno vršiti. Kad je svećenik prestao propovijedati, onda si sami počnite propovijedati; o onom, što ste čuli, valja kod kuće malo promisliti, svoj život s tim prispodobiti i ono, što valja popraviti, svom gorljivosti popraviti. Činite li to, onda nijeste samo slušatelji, nego i vršitelji božjega zakona i o vama vrijedi riječ Isusova: »Blaženi, koji riječ božju slušaju i vrše« (Luka 11, 28).

Na koncu vam dakle dajem dvije opomene: Slušajte katetičke propovijedi marljivo, što ću ih, bude li Bog hotio, kroz 4 godine držati, i njima se okoristite. Slušanje katehetičkih propovijedi za sve vas je dužnost, koju ne smijete nipošto zanemariti. Svako zanemarenje te dužnosti bio bi grijeh pred Bogom, koji strogo nalaže slušati svoju riječ; bio bi grijeh proti našoj sv. majci, koja tako strogo traži, da se dadete po svojim svećenicima poučiti u istinama vjere; grijeh napokon proti vam samim,

jer vam je kršćanski nauk za vječni spas, ako ne neophodno nuždan, a to svakako koristan i spasonosan. Bit će vam na čas smrti sigurno velika utjeha, budete li mogli reći: Nijedne katehetičke propovijedi nijesam iz nemarnosti propustio, uvijek sam ih rado slušao. Ali nastojte ih dobro slušati. Dogjite s dobro pripravljenim srcem, probudite za svoje grijehe pravo pokajanje i ozbiljnu odluku, svoj život popraviti i molite Boga, da vas prosvijetli i ojači, te propovijedanu istinu pravo shvatite i savjesno izvršite. Za propovijedi skupite svoje misli i čuvajte se brižno od svake lakoumnosti i rastrešenosti, sjetite se, da je ono, što slušate, riječ božja i slušajte je najvećim počitanjem i pažljivosti. Kad se kršćanski nauk svršio, obećajte Gospodinu iskrenim srcem ono, što vam je rečeno, vjerno izvršiti, a onda odvažno radite: potisnite svoje strasti, iskorijenite svoje zle običaje, popravite svoje pogrješke, i nastojte oko pravog kršćanskog života. Slušate li tako katehetičke propovijedi, onda su vam one dobro sjeme, koje na dobru zemlju pada i mnogostruki plod donosi; a onda se možete i nadati, da ćete u dan suda biti skupljeni kao dobra pšenica u žitnice nebeske.

A m e n.

II. Propovijed.

Na drugu nedjelju adventa.

O svrsi čovjeka.

»Isus poče narodu govoriti o Ivanu« (Mat. II, 7).

Neki bogati čovjek imagjaše vrlo lijepi, veliki vrt. Vrt je bio urešen prekrasnim sjenicama, a bistri izvori romonili u njem, bilo je tu i ljupkih brežuljaka sa lozom, te plodova i cvijeća u množini. U tomu vrtu dopustio otac svomu sinu, da živi, dok proljeće progje. Proljeća nesta, cvijeće otpade, sunce bacaše svoje tople trakove, jednom riječi: Ljeto je nastalo. Otac reče: »Dogji sinko moj i pogji u hladnu kuću, tu je presparno.« »Oče«, odgovori sin, »daj, da ovdje uživam još ljepotu ljeta, onda ću te slijediti, kamo hoćeš«. Otac ode, mladić osta, ljeto progje, jesen nasta, otac opet dogje i reče: »Sinko, idi sa mnom u očinsku kuću«. Sin odgovori: »Ah, najljepše vrijeme godine da ovdje ne uživam! Eno grožgje dozrijeva, samo tako dugo pusti me ovdje, dok ga poberu, onda ću rado poći kući!« Otac opet ode i nije se prije povratio, dok zima nije pokrila zemlju ledom i snijegom. »Idi«, reče svom ozbiljnosti otac sinu, »sad je već skrajnje vrijeme, inače će te zima ubiti.« A sin odgovara: »Ja se ne bojim zime, a bude li pogibelj, i sam ću naći put kući.« Žalostan se vrati otac kući i čeka na dolazak sina, ali njegovo čekanje bijaše uzalud. Smrzao se sin na zimi, postao žrtva svoga protivljenja.

Ta priča ispunja se prečesto u životu čovjeka. Bog zove ljude u svakoj dobi, u djetinjstvu, u mladosti, u muževnosti i starosti u svoju službu, potiče ih, da se okane zavodljivih užitaka svijeta i grijeha i da spase, što je najdragocjenije, što imadu, svoju jedinu, svoju neumrlu dušu. Ali ga ne slušaju udubeni posve u zemaljsko i puteno, zanemaruju posao spasa, a tako prolazi vrijeme milosti, dogje smrt i oni padnu u vječnu propast.

O, kako je mnogo bolje radio Ivan Krstitelj, o kojem je u današnjem sv. evangjelju govor! Već je proljeće svoga života posvetio Gospodinu i služio Mu, prezirući svijet i njegove naslade, nepromjenljivom vjernosti do zadnjega svoga daha. Zato ga sam božanski Spasitelj taho hvalio, te slavio njegovo junaštvo i stavio ga nad sve proroke.

Uzmimo si toga velikoga sveca za ugled, te upotrijebimo dane našeg života na spas duša naših, da si i mi stečemo dopadnost božju i vječni naš spas postignemo! Toga radi ćemo mi danas svratititi pogled svoj na uvod našega katekizma, te o cilju, o svrsi čovjeka u kratko razmotriti. Da taj predmet što bolje iscrpimo, na dva pitanja ćemo odgovoriti: 1. Koji je cilj, za koji nas Bog stvorio? 2. Što nam valja činiti, da taj cilj postignemo?

I.

Posve je naravski, što naš katekizam počinje sa ciljem, svrhom čovjeka; jer pitanje: Čemu sam na svijetu? koja me sudbina čeka poslije smrti? najprije se ragja u čovjeka, kad dogje k razumu. A jer si ta pitanja nitko sam pravo i bezdvojbeno odgovoriti ne može, mora ih katekizam. Bez

jasnog spoznanja našega cilja ovdje i bez pravog shvaćanja istoga, sama bi vjerska pouka malo koristila. Kako bi ljudi, koji ništa boljega ne poznaju i ne žele, nego što je zemlja i što ona daje, te kojima je trbuh Bog, u naukama religije dopadnost našli? Ne će ih slušati, ili će se samo kod istih dosagjivati. Istom onda, kad nam bude jasno, da je sve pod suncem samo taština i muka duha, te da mi naš mir i naše blaženstvo u ničem ne nalazimo, osim u Bogu, rado ćemo slušati pouku u vjeri i njom se okoristiti. Pravom dakle, katekizam naš, počinje sa ciljem čovjeka.

Pita se. Koji je cilj, za koji nas je Bog stvorio? Odgovor: Cilj, za koji nas je Bog stvorio jest, da mi Boga spoznamo, ljubimo ga, služimo mu i spasimo se.

1. Životinja svakako nema zvanja da Boga, svoga Gospodara i Stvoritelja spozna, jer joj fali sredstvo za spoznanje Boga, razum. Kazali joj sto puta, Bog je stvoritelj neba i zemlje, neizmjerno je moćan, svet, pravedan i t. d., ona ne shvaća ništa od našega govora. Drugačije je s nama ljudima, mi smo razumni stvorovi i stoga sposobni spoznati Boga i istine, što nam ih je objavio. Spoznanje Boga je najodličnija i najvažnija zadaća našega razuma. Kao što nam je Bog dao oči za gledanje, uši za slušanje, ruke za rad, a noge za hod, tako nam je razum dao, da ga spoznamo. Tko sjetila i članke svojega tijela ne upotrebljava za što su odregjeni, tko n. pr. ruke u krilu drži, a ne će raditi, taj radi očito proti volji božjoj i griješi. Isto vrijedi o onomu, koji svoj razum, taj dragocjeni dar neba ne upotrebljava za to, da svoga Boga i Gospodina uvijek sve bolje upozna. Bezkorisni je sluga, koji je svoj talenat zakopao i bojati se mora, da će biti bačen u skrajnu tamu, gdje je plač i škrgut zubi. Kad bi nam neprestanim učenjem i iztraživanjem uspjelo, sve si prisvojiti, što su kada mudraci i učenjaci svijeta znali, kad bi sve jezike govorili, sve znanosti i umjetnosti razumjeli, sve tajne naravi shvatili, sve okolnosti povjesti svjetske znali, to sve naše znanje, bez spoznaje Boga, ne bi imalo ni najmanje vrijednosti. Zato Gospodin govori kod proroka: »Mudrac neka se ne ponosi svojom mudrosti, a jaki neka se ne ponosi svojom jakosti, a bogati neka se ne ponosi svojim bogatstvom, nego tko se ponositi želi, neka se ponosi, da mene pozna i znade, da sam ja Gospodin«

(Jerem 9. 23—24). Spoznanje Boga je temelj svakog opravdanja i kreposti. Ako Boga ne poznamo, ne znamo što zapovijeda a što zabranjuje, uz najbolju volju ne možemo sv. život sprovoditi. Za dokaz služe nam pogani, koji su ubijstvo, nečistoću i druge zločine držali za dopušteno, jer im falilo pravo poznavanje Boga. Ako Boga ne poznamo, to nam onda fali zadnji i najjači razlog za ćudoredni život. Što bi nas sililo u svim prilikama života nepravdu i grijeh izbjegavati i kreposti vjerni ostati, ako ne znamo, da jest svemogući, sveznajući, posvudašnji Bog, koji ima dopadnost samo u dobru, a zlo mrzi i prezire, koji je pobožnima priredio vječne radosti neba, a grješnima vječne muke pakla? Mi ćemo najviše tako dugo ostati pravedni, dok to naša zemaljska korist traži, a kad to ne bude, dopustit ćemo si sve opačine i sramote. Da u naše vrijeme tako mnogi ljudi svojim strastima slobodu puštaju, te opačine poganstva obnavljaju, valja toj žalosnoj pojavi razlog tražiti u tome, što ne poznaju Boga i njegovog sv. zakona. Njihovo nastojanje ide samo za tim, da si steku zemaljsko znanje, da se u obrtu, znanju i umjeću naobraze, a ni najmanje se ne staraju, da spoznadu Boga i istine sv. vjere; odatle njihova bezvjera, zanemarenje najsvetijih dužnosti, nekršćanski njihov život. Pravom kaže prorok: »Jer u zemlji nema poznavanja Boga, zavladala je kletva, laž, ubijstvo, kradja, preljub«. (Otk. 4, 1—2).

To su znali kršćani željni spasa, zato su smatrali za najvažniju zadaću svoga života, da Boga što bolje upoznadu. Papa Grgur Veliki pripovijeda o nekom sv. mužu, koji je u njegovo vrijeme u Rimu živio, po imenu Servulu. Taj je bio tako bijedan i bolestan, da nije mogao ići, ni stajati, pače niti se na krevetu uspraviti. Kako je bio siromašan, to je rado ipak dijelio od primljene milostinje drugim siromasima, a preostatak dao, da se naruče duhovne knjige. Nije znao sam čitati, ali si dao od onih čitati, koje je primao na stan. Marljivim slušanjem toga pobožnoga čitanja postigao je ne samo čudesnu ustrpljivost u teškim bolima, nego i došao do rijetkoga spoznanja Boga i božanskih stvari. Na smrtnom još krevetu dao si pročitati riječ božju, kad najednoć prekine čitanje i poviče: »Čujte, čujte, kako sladak pjev, kaka nebeska melodija napunja zrak!« Jedva je izdanuo, razvio se ljupki miris, u znak svetosti toga prosjaka, koji siromašan zemaljskim blagom, ali

bogat krepostima, ostavio svijet. Na njemu se ispunila riječ psalmiste: »Blago čovjeku, koji ima veselje u zakonu Gospodnjem i zakon njegov razmatra dan i noć. Bit će kao drvo, koje je zasagjeno na potoku, koje će u vrijeme svoje plod donijeti« (ps. 1, 2—3). Primjer toga sveca neka nam služi na poticalo, da ozbiljno nastojimo, Boga što bolje upoznati. Slušajte s toga koliko je moguće više kršćansku pouku, osobito u nedjelje i blagdane čitajte dobre knjige, kao katekizam, evangjelje, život Isusa i svetih, češće se razgovarajte o vjerskim predmetima; jer to su jednostavna, a djelotvorna sredstva, koja nas po malo vode do temeljitog poznavanja božjega, te nas pripravljaju, da ga od srca ljubimo.

2. I eto, ljubav Boga je druga dužnost, koja uključuje u sebi naše odregjenje. Sv. Toma Aq. kaže: »Kao što je Bog, kao najviša istina, prvi predmet i središte našega razuma, tako je takogjer on, kao najveće dobro prvi predmet, cilj i svrha našega srca«. Da smo mi za to na zemlji, da Boga ljubimo, slijedi već iz toga, što mi ne nalazimo naše blaženosti u ljubavi stvorenoga, nego u ljubavi Boga, nestvorenoga i vječnoga. Sv. Augustin kaže: »Za sebe o Bože stvorio si nas, za to je naše srce nemirno, dok u tebi ne nagje mira«. Malo je do duše srce ljudsko, ipak sva dobra i radosti ovoga svijeta ne mogu isto posve i postojano nasititi. Imade li čovjek sve, što ga može sretnim učiniti, je li zdrav, štovan i cijenjen, posjeduje li veliki imetak, uživa li u punoći radosti i uživanje ovoga života, ipak se ne ćuti posve sretnim, uvijek osjeća neku stanovitu prazninu u srcu, a često dogju časovi zlovolje, koji mu ogorčavaju bivstvovanje. Jasan je dokaz za tu istinu kralj Salamon. Vladao je 40 g. u miru, a kraljevstvo se njegovo prostiralo od Eufrata do granica Egipta. Donijeli mu darova svake vrsti: zlatnih i srebrnih posuda, odijela i oružja, mirodija, konja i mula. Sve posugje, iz koga je pio i sav nared njegove kuće bio je od najfinijeg zlata; jer se onda srebro nije ništa cijenilo. Sva ta dobra uživao Salamon po miloj volji. On sam o sebi pripovijeda: »Sagradio sam si palače i zasadio vinograde, uredio vrtove i voćnjake i zasadio drveća svake vrsti, posjedovao sluge i sluškinje i veliku obitelj imao, sabrao blago kraljeva i zemalja, pribavio si pjevača i pjevačica, sve što su moje oči tražile, nijesam im zanijekao i svojem srcu nijesam ništa branio, da svako veselje uživa, te se veseli. A ipak Salamon u svemu, što je posjedovao i uživao ne nagje prave sreće i nikad se nije mogao radovati životu svomu. »Ogavan mi posta moj život« nastavlja on, »kad sam vidio, da je sve pod suncem nesavršeno i sve taština i muka duha.« (Eccl 2, 4—17). Kako tomu kralju, tako ide svakomu, koji je svoje srce k zemlji obratio, ona mu ne može ništa dati, što bi njegovu težnju moglo posve zadovoljiti. Poput lepira, koji od cvijeta do cvijeta lijeta, traži mira i utjehe sad ovdje sad ondje, a uvijek bude prevaren i nemir mu se uvijek iz nova javlja — Kako pak mirno, zadovoljno i sretno proživljuju dane kršćani, koji se u Boga uzdaju, te ga svim srcem ljube! Oni izkuse, kako je Gospodin sladak onima, koji ga ljube i uživaju mir, kojega svijet sa svim svojim radostima i dobrima dati ne može. Pravom kaže kraljevski prorok: Bolji je jedan dan u tvojem predvorju (o Gospode) nego li tisuću (dana u uživanju svijeta) (ps. 83, 11). Bilo da duše, koje Boga ljube, snagju mnoge nesreće i nevolje, ipak su uvijek vesele i vedre i govore s apostolom: Puni smo utjehe, prepuni radosti uz svu nevolju našu (2 Kor. 7, 4).

Da mi, bogoljubni slušatelji, kako Bog hoće, sve naše dane ovdje u miru i zadovoljstvu sprovodimo, a ako taj mir i zadovoljstvo samo u ljubavi božjoj nalazimo, što odatle slijedi, nego da naše odregjenje sastoji u ljubavi božjoj? To je razlog, što Bog proglasuje u starom i novom zavjetu ljubav za prvu i najveću zapovijed, kad nam po Mojsiji i svojem jedinorogjenom Sinu dovikuje: Ljubi Gospodina Boga svim srcem svojim i svom dušom svojom i svom snagom svojom i svom pameti svojom (Moj. 5, i Mat. 22, 37—38). Zato sveci nijesu znali za važniji i slagji posao, nego Boga ljubiti. Ljubav božja bijaše hrana njihove duše, duhovna njihova okrijepa, poput vječnog svijetla gorila je neprestano u njihovim srcima i planula kod svake zgode u jasni plamen. Sve na zemlji smatrali su za »blato« (Filip, 4, 8) i s apostolom puni pouzdanja priznavali: Sigurni smo, da nas ni život ni smrt, ni angjeli niti prvenstva, niti moći, niti sadašnjost, ni budućnost, niti jakost niti visina ni dubina, niti koji stvor, ne će moći rastaviti od ljubavi božje, koja je u Kristu Isusu, Gospodinu našemu. (Rimlj. 8, 38—39).

Tako ljubimo i mi Boga nad sve, prezirimo svijet i njegove taštine, i nerazdijeljeni se predajmo Onomu, koji jedini

zaslužuje našu ljubav, i koji nas jedini usrećiti može. Probudimo često, a osobito u napasti ljubav božju i svaki dan molimo sa sv. Alfonzom: O moj Bože, ništa ne želim, nego ljubav tvoju. Malo ti mogu ponuditi, ali ja želim sva kraljevstva svijeta samo za to posjedovati, da ih se mogu tebi iz ljubavi odreći. Tebi za ljubav odričem se svega, što posjedujem, rogjaka mojih, udobnosti mojih, sklonosti mojih, istih utjeha mojih, odričem se slobode svoje, volje svoje. Tebi želim svu svoju ljubav darovati. Ljubim te, neizmjerna ljubavi, ljubim te više nego sam sebe, nadam se ljubiti te u sve vijeke!«

3. Ako Boga u istinu, pravo, ljubimo, onda ćemo mu i služiti, a to je treća dužnost, koju imademo ispuniti prema našem odregjenju. Bog je Gospodar svega stvorenja; »u njegovu moć sve je postavljeno, i nikoga nema, tko bi se mogao protiviti njegovoj volji (Est. 13, 9). Razmotrite samo kako svemožno Bog vlada nebom i zemljom. Zapovijeda, te sunce izlazi i rasvijetljuje krug zemaljski, mjesec razvija svoj ljubki sjaj, a mirijade zvijezda sjaje na noćnom obzorju. On opet zapovijeda i sunce opet zagje, mjesec ne sjaji više, zvijezda nestane. On zapovijeda i zemlja se zeleni, cvate i donosi plodova svake vrsti, i opet zapovijeda, i cijela narav se stavi u dugi zimski san. Zapovijedi i provale strijele poput vatrenih zmija iz tmasnih oblaka, valja se grmljavina, lijeva kiša na suhu zemlju, šumi i grmi kao da je zadnji dan, on opet zapovijedi, oblaci se razdijele, kiša stane, a sunce pokaže opet milo lice stanovnicima zemlje. Zapovijedi i velika množina zareznika padne na zemlju i sve uništi, što se zeleni, pošast navali na ljude i životinje, vatra navali na gradove i sela, a opet zapovijedi, i nestane zareznika, nestane kuge, vatra se utrne. Tako čudesnom moći zapovijeda Bog u kraljevstvu stvorenja, sve se pokorava njegovom migu i podlaže šuteći njegovom žezlu. Što dakle nerazumni stvorovi nužno čine, to mora čovjek, obdaren razumom i voljom, svojevoljno činiti, svaki stvor mora volju svoga Stvoritelja, na način, koji njegovoj naravi odgovara, vršiti. Bog je u potpunom pravu, kad traži, da mu služimo, mi smo djelo njegovih ruku, neograničeno njegovo vlasništvo. Još više; Bog mora od nas tražiti, da mu služimo, jer kad bi se hotio odreći svoga gospodstva nad nama, morao bi prestati Bog biti, jer ne bi više cijelim

svijetom vladao. Što čini dakle čovjek, koji ne će Bogu služiti? Radi posve proti naravi, postaje krivac bune i razbojstva prama Bogu. A zar to nije strašan zločin? koji ne može imati za posljedicu, nego vječnu propast. — Ali Bog nije samo naš Gospodin i Stvoritelj, nego i naš Otac, koji nas najnježnije ljubi, koji nam želi samo najbolje, koji nam svaki dan najveća dobročinstva iskazuje. Njemu sve zahvaljujemo, što imamo i jesmo: u njem živimo, mičemo se i jesmo (Djel. Ap. 17, 28). On nas tako jako ljubio, da je dao svoga jedinorogjenoga Sina, da nitko ne propadne, tko u Nj vjeruje, nego ima život vječni. (Iv. 3, 16). Što traži ta neizmjerna ljubav i dobrota božja našega Oca nebeskoga, nego da mi budemo njegova ljubezna djeca, te mu vesela srca služimo? Ako djeca, zaboravivši primljena dobročinstva, svoje roditelje svojim neposluhom teško vrijegjaju, zaslužuju strogu kaznu, što zaslužuje tek čovjek, koji se diže proti svomu Ocu nebeskomu, kojega dobrota nema granica? Ili zar je Bog, kao popustljivi Heli, komu fali volja i moć, neposluh i bunu kazniti? Pogledajte na zle duhove, jer mu više nijesu htjeli služiti, sbacio ih iz njihovog prijestolja i bacio u pakleni ponor. Pogledajte na ljude u vrijeme Noe, jer mu nijesu hotjeli služiti, poslao na njih opći potop, predao ih u vremenitu i vječnu propast. Ista sudbina čeka i nas, ne budemo li mu htjeli služiti, za uvijek će nas odbaciti, po riječima Isusovim: Bezkorisnog slugu bacite u skrajnu tamu, gdje će biti plač i škrgut zubi (Mat. 25, 30). Kako ste pak sretni, ako Bogu služite gorljivo i postojano! Sigurnu nadu imadete, da ćete, kad svršite djelo života svoga, kao dobri i vjerni sluge smjeti ući u radost Gospodina svoga.

4. Eto to je naš zadnji i konačni najviši cilj, za koji smo stvoreni: da budemo blaženi. Mi na svijetu nijesmo za to, da naše vremenite prilike i poslove zvanične ovršimo, da sebe i svoje opskrbimo i općenitomn dobru koristimo. Je li to naša dužnost, koje ne smijemo zanemariti, to je ipak niže naravi, naš prvi i najvažniji posao ostaje uvijek, da se brinemo za naš spas. Mi nijesmo na zemlji, da si stečemo imetak, stečemo štovanje ljudi, veliku službu postignemo; jer o tom malo ovisi, jesmo li mi siromašni ili bogati, čašćeni ili prezreni, visokoga ili niskoga staleža; ali o tom sve ovisi, da mi jednoć budemo blaženi. Na zemlji napokon nijesmo, da radosti i užitke

života uživamo, jer što nam koriste ti tašti i prolazni užici, ako nebo izgubimo i propadnemo za uvijek? Što koristi sada bogatom rasipniku njegovo blago, bogati stolovi i naslade, kojima je zadovoljavao? Nalazi se u ponoru pakla i nema ni kapljice vode, da tim ohladi svoj goreći jezik. Sve, što ga u životu radovalo, nestalo je kao mjehur sapunice i ništa mu ne osta do vječne muke. Što pak škodi siromašnom Lazaru, da je u bijedi život sprovodio? Sva bijeda njegova je prošla, te uživa vječne radosti neba. Za to nam bož. Spasitelj dovikuje: »Što koristi čovjeku, da cijeli svijet dobije, a duši svojoj naškodi?« (Mat 16, 26). Naše najviše i pravo uzevši jedino odregjenje jest, da budemo blaženi. To je bio uzrok, što nas Bog stvorio, hotio je, da neko vrijeme na zemlji živimo, a onda za uvijek k njemu u nebo dogjemo. To odregjenje nijesmo izgubili ni padom naših praroditelja, jer se Bog na nas smilovao i obećao nam Spasitelja, koji je u istinu došao, da traži i blaženim učini, što bijaše izgubljeno« (Luk. 19, 10). Mi moramo blaženi biti, u tu svrhu je Isus Krist svoju dragocjenu krv na križu prolio, crkvu utemeljio i sv. Duha poslao, koji ljudima svih vremena blago milosti spasenja dijeli i opravdava ih, te posvećuje.

Kako nepravedno rade kršćani, koji svu svoju blaženost traže u zemaljskom i prolaznom, a zanemaruju brigu za svoj vječni spas! Lugjaci, jednoć će upoznati svoju bludnju i puni zdvojnosti povikati: Prevarili smo se dakle, umorili smo se na putu zlobe i propasti i išli teškim putevima, a puta Gospodnjega nijesmo upoznali. Što nam je pomogla oholost? Što sjaj bogatstva? Sve je prošlo kao sjena (Mudr. 5, 6, 11). Kakó su posve drugačije mislili sveci! Živjeli su i djelovali do duše u svijetu, posjedovali novac i dobro i uživali katkad i koju dopuštenu nasladu, ali nijesu dopustili, da koje zemaljsko dobro obuzme njihovo srce, već ga smatrali samo kao sredstvo za svrhu; je li se radilo o duševnom spasu, bili su pripravni i život žrtvovati. Za dokaz samo jedan primjer. Toma Morus, veliki kancelar engleski, pade u nemilost kralja Henrika VIII. i bi na smrt osugjen; jer nije htio odobriti njegovu ženidbenu rastavu i otpad od crkve. Niti obećanja, niti prijetnje nijesu mogle njegove postojanosti oslabiti. Napokon dogje njegova žena sa plačućom djecom u tamnicu i umoli ga ga uz silne suze, neka ipak kralju odobri, a svoj život spasi. »Koliko bi godina mogli još sretno zajedno živjeti, zašto ćeš u cvijetu života, sebe i svoju cijelu obitelj u skrajnju propast strovaliti?« »Koliko bi još godina mogao živjeti?« upita on. »Sigurno još 20 godina.« »O lude prevare, za 20 nesigurnih godina na zemlji, da dadem vječni život u nebu i da se osudim u vječnu propast. Sve ću radije izgubiti, nego li moju blaženost, jer što koristi čovjeku, da cijeli svijet dobije, a duši svojoj naškodi.« Tako reče Toma i ostane vjeran svomu Gospodinu i Bogu. Još poslije 13-mjesečnog tamnovanja izgubi glavu, a postigne krunu neumrlosti. Da se odrekao neba, da produži svoj zemaljski život, što bi mu to sada koristilo? Za uvijeke bio bi proklet.

Tu ozbiljnu istinu uzmite si k srcu i vaš cilj neka vam bude uvijek pred očima. Ne prilijepite srca svoga za zemaljsko, što je prolazno, za boljim dobrima težite, koja su u stanju vaše vječno i vremenito dobro osigurati. Za prvi i najvažniji posao života smatrajte uvijek, Boga sve bolje upoznati, Njega ljubiti, Njemu služiti i spasiti se; jer to je cilj, za koji smo stvoreni.

A što valja činiti, da taj cilj postignemo?

II.

U knjigama reda Dominikanaca čita se, da je jedan pobožan član toga reda svaki dan Boga molio, da mu očituje, kako će najbolje njegovu dopadnost steći. Uvjeravao je, da će za tim ciljem ići, makar ga njegovog života stajalo. Gospodinu je bila težnja njegovog sluge ugodna, i uslišao ga, kad mu jednog dana za srdačne molitve odgovorio: »Vjeruj, ispunjaj, upotrebljuj!« Sluga božji se smeo uslijed tih riječi, jer im nije razumio smisla. Još je jednoć čuo božji glas, koji mu tajinstvene riječi ovako protumačio: »Vjeruj sve, što je Bog objavio, drži sve zapovijedi, što ih naložio, upotrebljavaj sredstva milosti, što ih za spas ljudi ustanovio.« To tumačenje shvatio je božji čovjek i njime se tako okoristio, da je sve većom gorljivosti išao putem božjim, te bogat zaslugama krunu života postigao.

Taj sluga božji nam je putokaz u nebo. Vjerujemo li sve, što je Bog objavio, držimo li njegove zapo-

vijedi i upotrebljavamo odregjena sredstva milosti, onda sve činimo, što se traži za postignuće našega cilja. Mi smo na zemlji, da Boga spoznamo. Da pak dogjemo do pravoga spoznanja Boga, moramo sve vjerovati, što je Bog objavio. Naš razum može mnoge naravske stvari spoznati, ali sam sebi prepušten preslab je, da nas dovede do pravog spoznanja božjega. On je nešto stvorena i konačna, kako bi mogao Nestvorenog i Neizmjernog shvatiti? Zato se kaže u knjizi mudrosti: Tko će Te upoznati, ako mu ne daš mudrosti, te mu ne pošalješ svoga Duha iz visine, da se putevi onih, koji su na zemlji, poprave, i ljudi nauče, što se Tebi dopada? (Mudr. 9, 17—18.) Kako bi zlo bilo s našim spoznanjem Boga i božanskih stvari, kad bi mi bili samo upućeni na naš razum, to nam očito svjedoče pogani. U kake strašne bludnje su zalutali! Čim su više tijekom vremena zaboravljali na praobjavu, tim su više gubili pravo spoznanje Boga, na koncu došli su do toga, da su sunce, mjesec i zvijezde, vatru i vodu, razne životinje i drveće, kipove iz drva i kamena kao božanstva štovali. Isti Grci i Rimljani, koji su bili tako naobraženi narodi, te se u umjetnosti i znanosti toliko odlikovali, najgadniji su pojam imali o svojim bogovima, te ih smatrali bićima, koja imadu najgadnije strasti i opačine. Njihov najveći i prvi bog Jupiter bio je preljubnik i ocoubojica, a najodličnija božica Juno preko mjere ljubomorna žena, puna lukavosti i zlobe, njihov bog rata Mart čeznuo je za ubijstvom i krvi, bog Merkur bijaše vrlo bedast i tat, Bako pijanica, a Venera kurva, pred koje ponašanjem mora se svaki ćudoredan čovjek zacrveniti. Bilo je doduše megju poganima nekih mudraca, koji su ludost i varku nauke o bogovima upoznali, ali i oni su ostali u dvojbi o najvažnijim pitanjima vjere i tvrdili posve neskladne stvari. Sami su priznali, ako tko ne dogje, da raspirši tamnu maglu, ne će moći znati, kako će se vladati prema Bogu i ljudima (Sokrat). To neznanje vlada još i danas megju poganskim narodima. U Indiji n. pr. još uvijek smatraju krave za osobito svete i božanske životinje, a još i danas uče svećenici njihovi, da će sigurno blažen biti, tko, držeći u ruci rep od krave, umre. Najsretnijim smatraju one, koji se u strašne ponore ili u goruće lomače bace, ili se dadu usmrtiti kotačem kola natovarenih s idolima.

Eto to je čovjek bez vjere od Boga mu objavljene; najveća tama prekriva njegov duh, ne spoznaje Boga svoga i Gospodina, ne zna, što on hoće, i s toga ne može ni činiti, što mu se dopada. Tako bez znanja, tako bijedni bili bi i mi, da nam se Bog nije smilovao, te nam očitovao istine sv. vjere. Što dijete od 6 godina o Bogu i njegovom savršenstvu, o njegovu zakonu i sredstvima spasa i o sudbini čovjeka preko groba dobro znade, za nas bi bila nerješiva zagonetka. Iz ovoga se vidi, kako je nužno sve vjerovati, što je Bog objavio. Bez te vjere nije moguće doći do pravog spoznanja Boga, ne moguće po njegovoj sv. volji živjeti, a tako ne bi imali izgleda postići vječni svoj cilj. Zato kaže apostol: Tko želi do Boga doći, mora vjerovati. (Hebr. 11. 6.).

2. Ali mi na zemlji nijesmo samo zato, da Boga spoznamo, nego i zato, da ga ljubimo i služimo mu. Moramo s toga sve zapovijedi držati, što nam ih Bog naložio, jer oboje, ljubav i služba božja, bez vršenja zapovijedi nije moguće. — Hoćemo li se spasiti, moramo Boga ljubiti, jer apostol kaže: Tko ne ljubi, ostaje u smrti (Iv. 3, 14). Prava pak ljubav nije jednostavna stvar čuvstva, ne ostaje u srcu zatvorena, već se u vanjštini očituje savjesnim ispunavanjem zakona božjega. Ko sto puta reče: Bože moj, ljubim Te od svega srca, želim Te u sve vijeke ljubiti«, a krši zapovijedi božje i griješi, u toga srcu ne klije ni iskrica ljubavi, jer sv. Ivan kaže: »to je ljubav k Bogu, da držimo njegove zapovijedi« (1 Iv. 5, 3). A bož. Spasitelj sam priznaje: »Tko moje zapovijedi ima i vrši, taj je, koji me ljubi« (Iv. 14, 21). Kao što ljubav, tako se i služba božja ne može pomisliti bez vršenja zapovijedi. Bogu služiti ne znači drugo, nego njegove zapovijedi držati. Je li dakle, ljubav i služba božja, ta dva tako nužna uvjeta spasa, u sebi uključuju vršenje bož. zapovijedi, to je jasno, da mi možemo samo onda postati blaženi, ako vršimo zapovijedi božje. U opće, posve nas uvjerava Isus Krist, da o vršenju zapovijedi ovisi vječna blaženost. Kad ga ono mladić neki upitao: Učitelju dobri, što mi valja činiti, da postignem život vječni?, odgovorio mu: Hoćeš li u život ući, drži zapovijedi (Mat. 19, 16, 17). Nema sveca na nebu, koji bi drugim putem došao do gledanja božjega, nego li putem zapovijedi. Ali nema ni jednoga prokletnika u paklu, koji ne mora priznati, da je za to zabačen, jer je prekršio zapovijedi božje.

Hoćete li dakle znati, da li ste na pravom putu u nebo, ili u pakao, treba samo da se pitate: Vršim li zapovijedi božje ili ih ne vršim? Možete li u istinu reći: Dà, ja vršim božje zapovijedi, bar u važnoj stvari ih ne kršim — onda spadate u broj pravih učenika Isusovih i imadete temeljito ufanje, da ćete cilj svoj postići i blaženi biti. Morate li si pak reći: Ne držim zapovijedi božjih, kršim ovu ili onu u važnoj stvari — onda, ako se za vremena i temeljito ne popravite, nemate drugo očekivati, nego da jednoć za uvijek budete zabačeni. Jer je dakle blagosov i prokletstvo, život i smrt stavljena u naše ruke, treba pametno raditi i izabrati, što nam na spas služi. Taj izbor valja učiniti u pravo vrijeme i od danas vršiti sve zapovijedi, što nam ih Bog naložio, i ukloniti se prijetećoj kazni i dušu svoju spasiti.

3. Ali još je jedno za spas nužno, sredstva milosti valja upotrebljavati, što ih Bog odredio za naš spas. Izrična je nauka crkve, da nam je milost božja za svako dobro nužna i da bez nje posve ništa za nebo ne možemo zaslužna učiniti. Već vjera, taj prvi uvjet spasa, dar je božji. Mi, kad bi bili upućeni samo na naše naravske sile, nikad ne bi mogli doći do prave vjere, Bog jedini nas može prosvijetljiti, da objavljene istine spoznamo i volju našu sklonuti, da ih vjernim srcem prihvatimo i vjerno čuvamo. Zato kaže bož. Spasitelj: »Nitko ne može k meni doći, t. j. meni vjernim srcem pripadati, ako ga, Otac koji me je poslao, ne privuče« (Iv. 6, 44) Isto tako nam je nužna bož. pomoć za vršenje zapovijedi, jer sami po sebi smo tako slabi i nemoćni, da mi ni najmanje dobro, ne ću reći izvršiti, nego niti htjeti ne možemo. Apostol kaže: »Mi ne možemo sami po sebi što dobra misliti, već je naša sposobnost od Boga« (2 Kor. 3, 5). I opet: »Bog je, koji u vama htjeti i vršiti djeluje po svojoj dopadnosti« (Filiplj. 2, 13). Uz milost za spas nam su nužna i sredstva spasa naime, sv. sakramenti i molitva. Sv. sakramenti su od Isusa Krista ustanovljena sredstva, kojima se opravdavamo i posvećujemo i k tomu posebne milosti primamo, po kojima možemo sve napasti svladati, i dragocjeni dar neba milost posvečujuću sačuvati. Ništa manje nam je potrebna molitva, ona je ključ do srca božjega, te nam pribavlja sva dobra i milosti po izričnoj izjavi Isusovoj: Molite i dat će vam se

(Mat. 7, 7). Osobito valja moliti i to uvijek moliti, da nam Bog udijeli milost ustrajnosti u dobru do konca, jer ta milost, koju si moramo od svih najviše željeti, po izjavi sv. otaca samo se onim dijeli, koji za nju neprestano mole. »Mi vjerujemo«, kaže sv. Aug., »da nitko do blaženosti ne dolazi, koga Bog ne zove, a nitko, koji bude pozvan, bez pomoći božje svoj spas ne postigne, a ta pomoć daje se samo na molitvu«. To troje se dakle traži za postignuće spasa; sve moramo vjerovati, što je Bog objavio, sve zapovijedi držati, koje nam je Bog naložio i sredstva milosti primati, što ih Bog za naš spas naredio. Eto to troje sadržaje naš katekizam. U tri glavna dijela se dijeli, od kojih prvi radi o vjeri, drugi o zapovijedima, treći o sredstvima milosti i molitvi. Kako važna je knjiga katekizam, kad u sebi sadržaje sve, što moramo činiti, da svoj vječni cilj postignemo! Čitajte dakle rado katekizam i slušajte svake nedjelje rado propovijedi kateket. sa srcem željnim spasa, da veliki cilj, za koji vas Bog stvorio, sve bolje upoznadete, te budete potaknuti, putem, koji vas do toga cilja vodi, gorljivo i ustrajno ići. Mi smo, kako ste čuli na zemlji, da Boga spoznamo, ljubimo ga, služimo mu i spasimo se. Toga cilja nikad ne izgubite ispred očiju. Kako bi nesretni bili, da pogjete stopama velike množine, koja samo za svijet živi, svoje dane sprovagja u lakoumnosti i zaboravnosti na Boga, a spas duševni posve zanemaruje! Izgubili bi sav plod spasenja i postali strašno nesretni, bolje bi bilo, da se ne bi ni rodili bili. Ah, kako bi se posve drugačije sada oni nesretnici u paklu vladali, kad bi im bilo dano, povratiti se još jednoć u ovaj smrtni život i za spas svoj raditi! Svoje bi strasti krotili i naslade tijela mrtvili, podvrgli se svim strogostima pokore i u sve dane života Bogu služili! Ali za njih je prošlo vrijeme milosti, proigrali su svoj spas i ništa im ne preostaje nego plakati i zubima škripati dok Bog bude Bog, uvijek i vazda. Dajmo se poučiti tugjom nesrećom, upotrijebimo dobro preostatak svojih godina i skrbimo za jedno nužno, za spas duša naših. Budimo dobra djeca predobre majke naše, katoličke crkve, čvrsto se držimo vjere, koju nas uči; jer kat. vjera je prvi uvjet spasa; savjesnom vjernosti vršimo zapovijedi, što ih po volji božjoj neprestano tumači i najstrože traži. Upotrebljujmo napokon gorljivo sredstva

milosti, koja dijeli tako darežljivom rukom. O, kako sretna je naša sudbina, budemo li te propise vršili, već sada na zemlji uživat ćemo mir, a poslije kratkih godina života svoga doći ćemo do vječnih radosti neba.

Amen.

III. Propovijed.

Treća nedjelja adventa.

O vjeri.

§. 1. Pojam i predmet vjere.

Što je vjera kršćana katolika.

»Ja sam glas vičućega u pustinji, pripravite put Gospodnji« (Iv. 1, 23).

K starcu Agatonu, pustinjaku egipatske pustinje dogje jednog dana više braće, čuli su za njegovu veliku poniznost i htjeli ga iskušati da li zbilja imade tu krepost. »Oče« rekoše mu, »mnogi se sablaznjuju o tebe i govore, da te obuzela opačina oholosti i da druge prezireš i ocrnjuješ, da se tvoje svijetlo tim jače sjaji. Mnogi tvrde takogjer da počinjaš nečistoću i svoje sijede kose oskvrnjuješ sramotnim činima«. Agaton odgovori: »Te pogriješke su u meni, to priznajem i svoje nepravde, koja je velika, ne mogu zatajiti«. I pade na zemlju i molio braću, da za nj mole milosrgje božje. Kad su braća vidjela, da tim okrivljivanjem ništa ne postižu, podigoše nova i govorahu: »Mnogi takogjer znadu, da si od vjere otpao i krivovjerju se podao«. Kad je časni starac to čuo, sv. uzbugjenost obuze njegovo čelo, i velikom ozbiljnosti reče: »Premda imam velikih grijeha, ipak krivovjerac nijesam, to neka bude daleko od moje duše!« Na to braća padoše pred njega na koljena, moliti ga za oproštenje i pitali, za što je sve osvade mirno primio, samo one krivovjerja ne? Sv. starac odgovori: »One prve osvade sam iz poniznosti podnio, da me možete držati za grješnika, jer i Isus je sav prezir Židova snosio, da nam dade primjer poniznosti. Osvadu pak da sam krivovjerac, nijesam mogao podnijeti, jer krivovjerje je rastava od Boga. Krivovjerac se rastaje od pravog i živoga Boga i sdružuje se

s gjavlom i njegovim pristašama, otpavši od Krista nema više Boga, koga bi mogao moliti za oproštenje«.

Agaton je pravo imao, jer tko otpada od vjere on je raskinuo zadnji vez, koji ga vezao na Boga, on postaje bezbožac, a propast njegova gotovo je neizbježiva. Za to sv. Ivan u današnjem evangjelju sve čini, da Židove k vjeri u Isusa privede i u istoj ih utvrdi. Svom odvažnošću im kaže, da on nije Krist, dapače da nije ni vrijedan zadnju službu sluge Kristu učiniti i odriješiti remenja na cipelama, govori im, da Krist gotovo stanuje u njihovoj sredini i da će skoro početi svoju javnu učiteljsku službu, na njega se moraju obratiti, uz njega vjerno srcem pristati, da postanu dionici milosti spasa

Sv. vjere valja se čvrsto držati, sv. Augustin kaže: vjera je početak spasa Bez te vjere ne može nitko pripadati u broj djece božje, jer bez nje nitko u tomu svijetu ne može milost opravdanja postići, niti u budućem vječni život posjedovati. Ako ovdje ne živimo u vjeri, ondje ne ćemo doći do gledanja. Zato katekizam najprije radi o vjeri. O njoj ću Vam od danas, koliko bude moguće točnije i temeljitije tumačiti. Ponajprije: što je vjera, onda o predmetu i potrebi i o vlastitostima vjere, napokon ću pojedine članke kako se sadržaju u vjerovanju apostolskom protumačiti. Točno ću se držat reda u katekizmu i na sva ondje pitanja odgovoriti. Na taj način ćete svaku katehetičku propovijed u kratko u katekizmu naći, što će doprinijeti do temeljitijeg razumijevanja istoga. Danas odgovaram samo na pitanje:

Što je vjera kršćana katolika?

To pitanje vrlo je važno i sadržaje toga mnogo, što morate znati. Pazite dakle dobro, da sve dobro razumijete, što će vam se tumačiti.

Što je vjera katol. kršćanina? Vjera je od Boga darovana krepost, po kojoj mi sve stalno za istinu držimo, što je Bog objavio i što nam po crkvi predlaže vjerovati.

Da taj odgovor posve shvatite moram protumačiti:

1. Što znači vjerovati. 2. Zašto je vjera krepost. 3. Zašto se zove od Boga darovana krepost. 4. Što mi kao katolici moramo vjerovati.

1. Što znači vjerovati? Vjerovati znači ono držati za istinu, što tko drugi kaže i to zato, jer on to kaže. Netko vam pripovijeda koji dogagjaj. Jer vi njega poznajete kao razumnoga, istinu ljubećega čovjeka, to o njegovim riječima ne sumnjate, za istinu smatrate ono, što vam pripovijeda, makar sami toga nijeste vidjeli ili drugim riječima: vjerujete mu. Razlika je dakle megju vjerom i znanjem ili onim što vjerujemo i što znademo. Znanje ima svoj razlog u tomu, da nešto vidimo, dotičemo se i u opće svojim sjetilima opažamo ili razumom spoznajemo da nešto tako mora biti, a ne može drugačije da bude; vjera pak ima svoj temelj u tomu, da nešto, česa svojim sjetilima ne opažamo ili do česa svojim razumom ne možemo doći, radi ugleda drugoga za istinito držimo

Isus je, da navedem primjer, na svadbi u Kani Galilejskoj, vodu u vino pretvorio u šest kamenitih vrčeva. To čudo bijaše za gostove predmet znanja, jer su oni ono, što je Isus učinio očima gledali i pili vino pretvoreno od vode. Za nas je pak to čudo predmet vjere, jer mi kod njega nijesmo bili prisutni, nego ga radi ugleda sv evangjelja, koje nam o njem izvješćuje, za istinu držimo. I istina, da ćemo mi jednoć umrijeti, istina je ne vjere nego znanja, uči nas to povijest i iskustvo, da svi ljudi umiru, odakle razum zaključuje, da i mi moramo umrijeti, jer smo ljudi. Zato nijedan nevjernik nije pokušao nijekati, da on mora umrijeti.

Vjerovati ne znači: nagagjati, slutiti. Jer tko o nekoj stvari samo nagagja ili sluti, nije o njoj još na čistu, on još sumnja; vjera pak isključuje svaku nesigurnost i svaku dvojbu, ona je stalno i sigurno osvjedočenje, koje se temelji na riječi, na svjedočanstvu drugoga. Zato označuje apostol vjeru: »stalno osvjedočenje o onom, čega ne vidimo« (Hebr. 11, 1.), ili drugim riječima: stalno osvjedočenje po kojem mi ono, čega ne vidimo ili svojim razumom ne spoznajemo, na temelju svjedočanstva drugoga, za tako sigurno držimo, kao da gledamo očima i pipamo rukama.

To čvrsto osvjedočenje, koje isključuje svaku sumnju, ne daje nam dakako ljudska vjera; jer nas ljudi svojim riječima mogu hotice ili nehotice prevariti. Oni nam mogu nešto, o čemu znadu, da je laž, kao istinu pripovijedati, ili mogu nešto,

što je neistinito ili krivo, u dobroj nakani pripovijedati kao istinu. Kad bi dakle htjeli svakomu čovjeku čvrsto i stalno vjerovati, ludo bi radili i često bi morali gorko okajati našu lakovjernost. Ali mi ovdje ne govorimo o ljudskoj, nego o božanskoj vjeri, t. j. o onoj vjeri, koja se temelji na svjedočanstvu božjem. Bog nas obvezuje, kad se radi o spasu naše duše, ne da ljudima, nego da Njemu vjerujemo, t. j. da mi stalno istinitim držimo, što nam je On sam objavio

Tu božansku vjeru zove apostol žrtvom i službom (Filiplj. 2, 17), jer mi Bogu moramo svoj razum i svoju volju podložiti i žrtvovati. Bog od nas traži u stvarima vjere žrtvu razuma, t. j. ne smijemo htjeti biti mudriji od Boga, ne smijemo tek istraživati, je li to tako, što nam Bog objavljuje, mi moramo, jesmo li sigurni, da nam je Bog nešto objavio, svako istraživanje, razmišljanje napustiti, i prihvatiti kao nedvojbenu istinu, ako niti shvatiti ne možemo. Zato je korio uskrsnuli Spasitelj apostola Tomu, što nije hotio vjerovati u njegovo uskrsnuće, dok se nije o njem osvjedočio doticanjem njegovih rana, i rekao: »Jer si me vidio, Toma, vjerovao si, blaženi, koji ne vidješe, a vjerovaše« (Iv. 20, 29). Vjera svakako ne isključuje djelatnosti razuma, dopušta neko istraživanje i ispitivanje, jer ona mora biti, kako apostol kaže: razumna služba božja (Rimlj. 12, 1). Ali to istraživanje ne smije se tim baviti, da li je ono, što je Bog objavio, istinito, nego samo tim, da li je i što je Bog objavio. Kad nam se naime koja nauka predlaže kao božanska, to smijemo ispitivati, da li zbilja dolazi od Boga. Imademo li zato nužne dokaze, onda prestaje svako ispitivanje i istraživanje, a za nas nastaje stroga dužnost, tu istinu vjerovati, makar za naš razum bila neshvatljiva tajna. N. pr. Misijonar navješta poganima tajnu presv. Trojstva. Pogani svakako mogu tražiti, da im misijonar dokaže, da je ta tajna od Boga objavljena; dok im toga ne dokaže, ne trebaju njegovim riječima vjerovati. Čim im je dokazao, da je Isus Krist, Sin Božji, tajnu presv. Trojstva jasnim i odregjenim riječima učio, dužni su tu istinu prihvatiti pod gubitkom vječne blaženosti Ne smiju reći: Ta tajna nadvisuje naše shvaćanje, ne možemo je shvatiti, zato je ne vjerujemo — dosta je da znadu, da ju Bog objavio. Tko dakle koju nauku naše sv. vjere samo radi toga ne vjeruje, jer je ne može shvatiti, počinja zločin

protiv Boga, jer dvoji o njegovoj istinitosti ili ga pače okrivljuje s laži. Vjera traži žrtvu razuma, čovjek mora šutiti, klanjati se, kad Onaj govori, koji je vječna i nepogrješiva istina.

Vjera traži takogjer žrtvu volje. Mi moramo istine vjere ljubiti, njihovu neprocjenivu vrijednost priznati, za najveću sreću smatrati, što nam ih Bog objavio, kad god se istih sjetimo, ili o njima govoriti čujemo. Lijepi primjer nam daje Ljudevit sveti, kralj francuski. Rado je boravio na dvoru u Poissy, gdje je u sv. krstu vjeru primio. Više puta se izjavio, da u cijelom njegovom kraljevstvu nema mjesta, gdje bi više imao počitanja, nego li u tom malenom, neuglednom Poissy-u. Jednoć, kad je opet tako govorio, rekoše mu njegovi dvorjanici, da ga ipak u Reimsu veća čast snašla, jer je ondje krunjen za kralja francuskoga. Ali kršćanski kralj odgovori: »Ja daleko više cijenim Poissy, koji mi dao vjeru, nego li Reims, gdje sam krunu i kraljevstvo primio«. Toliku vrijednost ima vjera u očima dobrih kršćana, više im vrijedi od svih dobara zemaljskih. Tim se razlikuju od gjavla, koji doduše sve istine, što ih Bog objavio, dobro vjeruje kao najbolji katolik, ali on tih istina ne cijeni i ne ljubi, već ih mrzi, te ih se spominje sa zlovoljom. Tim se razlikuju i od kršćana samo po imenu, koji samo zato vjeru imadu, jer su u njoj rogjeni i uzgojeni, a prema njoj se posve hladno i nehajno vladaju

Bez dvojbe dakle moramo za istinu držati, što je Bog objavio i to s toga, jer je to Bog objavio. Nikad na to ne smijemo gledati, da li koju objavljenu istinu shvaćamo ili ne, to nam mora dosta biti, da znademo: Bog ju je objavio. Ujedno moramo se radovati objavljenoj istini, te je cijeniti i ljubiti kao predragi dar neba. To znači vjerovati.

2. Zašto se vjera naziva krepost? Što se razumijeva pod krepošću? Krepost je postojana volja i neprestana težnja sve činiti, što se Bogu dopada. Kršćani, koji u dobru ovaj ili onaj puta veselje imadu i vrše ga, a onda opet drugačije misle i dobro propuštaju, nijesu kreposni; to su samo oni, koji dobro uvijek odvažno žele, i u svakoj zgodi vrše. Tko n. pr. srgjbu ovdje ondje nadvlada, i nanešene mu uvrijede mirno snosi, ali isto tako opet u srgjbi plane, taj još ne posjeduje kreposti krotkosti; tom se kreposti može samo onaj ponositi, koji srgjbu uvijek svlada i svaku uvrijedu

rado oprosti. Iz ovoga se vidi, zašto se vjera naziva krepost. Vjera naime ne sastoji u prolaznim, časovitim činima, nego u neprestanom vjernom osvjedočenju, u neprestanom pristajanju uz kršćanske istine, u postojanoj podložnosti razuma i u ozbiljnoj volji, uvijek po propisima vjere raditi. Čovjek, koji krepost vjere u istinu posjeduje, on je posve prožet istinama i načelima iste, on živi od vjere, te svi njegovi govori i čini svjedoče o čvrstom njegovom vjerskom osvjedočenju. Čuje li bezvjerska očitovanja, daleko je od toga, da on ista odobri, već ih mrzi od svega srca i po svojim silama brani istinu. Bude li iznutra ili izvana na zlo napastovan, to se odmah sjeti onoga, što mu vjera o tom kaže i odlučno odbije napast. Pruži li mu se prilika, da izvrši koje dobro djelo, vjera mu je čvrsto poticalo, da ga uz sve zaprijeke izvede. Sve prosugjuje u svijetlu vjere; što puteni i u zemaljštinu udubeni čovjek cijeni i ljubi, to on prezire; na što ovaj ni ne pazi, to je predmet njegove velike težnje. Jer je njemu vjera nad sve, to je za nju pripravan poput mučenika dobro i život žrtvovati. Taka se vjera pravom naziva krepost, jer u srcu kršćanina neprestano stanuje, sve njegovo osjećanje oplemenjuje, sva njegova djela vodi i čini ga vjernim slugom božjim. O kreposti vjere vrijedi, što je sv. Aug. rekao: Nijedno bogatstvo, nikako blago, nikaka čast, ništa na cijelom svijetu nije veće od katoličke vjere. Ona spasava griješnike, prosvjetljuje slijepe, cijeli bolesne, krsti novoobraćenike, opravdava vjernike, obnavlja pokornike, povećaje pravednike, kruni mučenike.

3. Ta velika krepost vjere daje nam se od Boga, t. j. mi dolazimo do posjeda iste, ne po nama samim, ne vlastitim razmišljanjem i istraživanjem, nego samo po milosti božjoj. Bog nam ne mora samo poslati učitelje, koji će nas u istinama vjere poučiti, nego on mora i naš razum prosvijetliti i našu volju potaknuti, da mi tumačene istine kao istinite spoznamo i za istinite držimo. Kad bi mi bili upučeni samo na duševne sile, to ni onda ne bi mogli doći do vjere, kad bi nam tko istine iste vjere navještao, ili kad bi množinu vjerskih knjiga i spisa čitali, falilo bi nam nužno svijetlo, da čuvene ili čitane istine spoznamo, i dobra volja, uz njih pristati i prihvatiti ih vjernim srcem. Što dakle vjeru imademo, zahvaljujemo milosti božjoj. Ta je istina u sv. pismu jasnim riječima izražena.

Sv. Pavao kaže: Mi sami nijesmo sposobni sami po sebi što misliti, kao od sebe sami, nego naša sposobnost je od Boga (2 Kor. 3, 5). Ako mi po svojoj sili vlastitoj što spasonosna niti misliti ne možemo, slijedi, da još manje možemo sami po sebi što vjerovati. Sv. Jakob uvjerava: da svaki dobar dar dolazi odozgo, od Oca svijetla (Jak. 1, 17). Jer je vjera očito dobar dar, to i ona može samo od Boga dolaziti. Isus Krist sam kaže, da nitko k njemu doći ne može, t. j. u nj vjerovati, ako ga njegov Otac ne privuče svojom milosti (Iv. 6, 44). Zato je rekao Petru, kad je on svoju čvrstu vjeru u nj ispovijedao, kao u Sina Božjega: tijelo i krv nijesu ti toga objavili, nego moj Otac, koji je u nebu (Mat. 16, 17). Oslanjajuć se na tu i mnoge druge izjave božanskih riječi, crkva je odvažno zabacila tvrdnju nekih krivovjeraca, da čovjek po svojim naravskim silama može do vjere doći; a na drugoj sinodi u Oranžu (529.) svečano izjavila: »Reče li tko, da porast kao i početak vjere i to prvo ganuće srca, po kojem mi u Onoga vjerujemo, koji grješnika opravdava, nije djelovanje božan milosti, nego da se sposobnost za to naravskim načinom u našem srcu stvara, taj se protivi apostolskoj nauci vjere.«

Pita se: Je li vjera dar božji, odakle to, da toliki ljudi nemaju vjere? Odakle to, da toliki milijuni pogana, židova, muhamedanaca i krivovjernih kršćana u bludnji živu i umiru? Sv. Aug. kaže: »to dolazi odatle, jer svi nemaju dobre volje, t. j. svi milosti bož., koja ih k vjeri poziva, ne prihvate. Jer toliko je sigurno, to nam i smrt Isusova na križu jamči, da Bog želi, da se svi ljudi spase, te sve želi dovesti do spoznanja istine (1 Tim. 2, 4). Jer je vjera prvi uvjet spasa, jasno je po sebi, da Bog svim ljudima dovoljno milosti daje, da oni, samo ako hoće, do prave vjere dogju; jer je Isus Krist pravo svijetlo, koje sve ljude, koji na taj svijet dolaze, prosvijetljuje (Iv. 1, 9). On doduše ne šalje svakomu čovjeku odmah u početku vjesnike vjere, koji će mu evangjelje propovijedati, ali ga unutarnje prosvijetljuje i opominje ga glasom savjesti, da slijedi naravski zakon, te se onoga, što svijetlom razuma upozna kao zlo, brižno čuva. Protivi li se čovjek toj milosti, ne sluša li glasa savjesti, nego svoje neobuzdane strasti, to je onda njegova krivnja, da mu Bog daljne milosti uskrati i dopusti, te ostane uvijek u nevjeri i bludnji. Jer mu fali dobra volja, da svoje zle strasti svlada i propise evangjelja vrši, to mu ne bi koristilo, da mu Bog milost vjere dade, ta milost bi mu sud njegov otešćala i kaznu povećala. Imade li pak dobru volju, te po množini svoga spoznanja nastoji zakon božji ispunjavati, to će ga ljubezna providnost božja posve sigurno k vjeri voditi, dà, prije će mu poslati angjela s neba, koji će ga u istinama vjere poučiti, nego li dopustiti, da on bez svoje krivnje u bludnji ostane i propadne. To je nauka najuglednijega učitelja sv. Tome Akvinskoga — nauka, koju potvrgjuju mnogi primjeri sv. pisma i povjesti. Čitamo u djelima apostolskim, da je neki dvorjanik kraljice etiopske, koji je kao poganin Boga iskreno tražio, u Jeruzalem došao, da se ondje Gospodinu pokloni. Na povratku svomu bavio se čitanjem proroka Isaije. Mjesto, što ga baš pred sobom imao, glasilo je: »Kao ovca bit će vogjen na zaklanje, i kao ovca pred onim, koji ju šiša, zanijemiti, i ne će otvoriti usta svoja«. Bog mu poslao apostola Filipa. Taj ga pitao, da li razumije, što čita. On zaniječe pitanje i umoli apostola, da uzagje k njemu na kola i protumači mu to mjesto. Filip to učini i propovijedao mu vjeru u Krista, te se dvorjanik kratko poslije toga dao krstiti (Djela ap. 26, 40). Kako se dobrostivo Bog pobrinuo za vjersku pouku toga čovjeka spasa željna! Slično čitamo u djelima apostol. o satniku Korneliju. Premda poganin, živio je ipak Boga bojeći i vršio osobito djela milosrgja. Da ga Bog naplati za njegovu pobožnost, posla mu sv. Petra, koji ga u vjeri poučio, te njega s njegovim ukućanima pokrstio (Djel. ap. 10, 1—28). I novija povijest pripovijeda nam slične primjere, od kojih ću samo jedan navesti. Dva misijonara putovali u Indiju. Jedan od njih ćutio se prisiljen, da sagje sa ceste i da pogje preko jednog drva. Premda ga njegov suputnik ponovno sjetio, da će zalutati, to je prvi ipak slijedio svoj unutarnji glas. Jedva su jedno vrijeme išli, dogjoše do jedne kolibice i ondje nagjoše jednoga starca blizu smrti. Misijonar ga upita, da li on spoznaje Boga? Odgovori: »Ja znadem, da je jedno najviše biće, koje mi moj život dalo, ali ga ne poznam, a rado bi ga poznao.« »To najviše biće šalje nas k tebi, da ga naučiš poznavati,« reče misijonar. »Ali reci mi, nijesi li ti koga ubio, kako tvoji zemljaci to često čine?« »Ne, ja ne želim, da mi tko moj život uzme, ne smijem ga ni ja drugomu uzeti.« »Nijesi li što ukrao?« »Ne,

ja imam vrlo malo: moju strjelicu, moj luk, ne želim, da mi tko moje uzme.« »Nijesi li lagao?« »Ne, pitam li ja koga, to imam rado, da mi istinu govori. Ja moram drugima ono činiti, što želim, da oni meni čine.« Pošto je tako misijonar prošao u kratko sve točke naravskoga zakona, nagje, da taj dobar starac nije Boga nikad smrtnim grjehom uvrijedio. Poučio ga u našim tajnama, dao da probudi vjeru i pitao ga, želi li se krstiti. Starac potvrdi pitanje, primi sv. krst i umre malo poslije toga pun najsvetije radosti.

Eto dakle, židovi, pogani i u opće svi, koji prave vjere nemaju, i radi toga srću u vječnu propast, ne mogu se ispričati i reći: »Mi nijesmo krivi, da ne možemo doći do prave vjere, Bog nam te milosti nije udijelio.« Da oni uvijek slijede glas svoje savjesti i iskreno teže za spasom svojim, to bi Bog prije čudo učinio, nego li pustio da živu i umru u bludnji. Ali jer više ljube tamu od svijetla, prve milosti spasa preziru, te glas svoje savjesti ne slijede, ostaju u bludnji i propadaju. Zahvalimo Bogu, da nam je udijelio bez svake naše zasluge iz same ljubavi i milosrgja tako dragocjeni dar sv. vjere, te se dobro poslužimo tim darom, živući uvijek kao dobri katolički kršćani. Poduprite misijonare, koji u svim dijelovima svijeta rade oko raširenja sv. vjere, darom i molitvom, da Bog njihov mučni rad blagoslovi i dade, te onim svijetlo izagje, koji još sjede u tami i u sjeni smrti i da skoro ono vrijeme nastane, u koje će krivovjerja i bezboštva nestati, te biti samo jedan pastir i jedan ovčinjak (Iv. 10, 16).

4. Što mi kao katolici moramo vjerovati? Sve moramo vjerovati, što je Bog objavio i što nam po svojoj crkvi predlaže vjerovati.

Bog nam nije dao samo svijetlo razuma za spoznavanje istine; On je sam hotio biti naš učitelj i sve nam navjestiti, što imamo vjerovati i činiti, da budemo dobri i blaženi. Zato je sišao do ljudi, te govorio ponajprije na očiti način s našim praroditeljima Adamom i Evom, onda s patrijarsima: Noom, Abrahamom, Izakom, Jakovom, poslije s Mojsijom, Davidom, Salamonom i s prorocima. Poučio ih u istinama sv. vjere i naložio, da svoje savremenike i potomke u tomu pouče. Na koncu posla svog jedinorogjenog Sina s neba i dao po njem ljudima navještati svoju volju i svoje tajne. Za to veli apostol:

Više puta i na razan način govorio je jednoč Bog ocima preko proroka i na koncu u ove dane govorio je nama po svojem Sinu (Hebr. 1, 1—2).

Da mi dakle sve, što je Bog u razna vremena objavio, moramo vjerovati, ne treba dokaza; Bog je vječna, nepogrješiva istina, koji ne može varati ni lagati. Cijelo njegovo biće je istina, kao što mu nije moguće, da prestane Bog biti, tako mu nije moguće laž za istinu izdati. »Istina Gospodinova«, veli psalmista »ostaje u vijeke«. (Ps. 116, 2.) A Krist sam priznaje: Nebo i zemlja će proći, a riječi moje ne će proći. (Mat. 24, 35). Imademo li dakle sigurne dokaze, da je Bog koju nauku objavio, to je naša stroga dužnost, da je mi ili ju shvaćali ili ne, prijala našim sklonostima ili ne, s počitanjem i poniznosti prihvatimo i nje se držimo do zadnjega daha.

Odkuda pak znademo, koje su to nauke i istine, što ih Bog objavio? To znademo po katoličkoj crkvi. Bog se ne javlja svakom čovjeku neposredno i napose; on nam ne govori u vlastitoj osobi, što mi moramo činiti i vjerovati, nego nam istine vjere po svojoj crkvi t. j. po pravovjernim učiteljima crkve javlja. Za to se kaže: Mi moramo sve za istinu držati, što je Bog objavio, i što nam po svojoj crkvi predlaže vjerovati. Teško bi nam bilo, kad bi morali sve vjerovati, što je Bog objavio, a ne bi znali, je li ova ili ona nauka u istinu od Boga objavljena. Taka nesigurnost ne bi nas nikad dovela do posve stalne, savršeno čvrste vjere, kakova ipak mora biti bož. vjera. Isus Krist je svoje apostole i nasljednike pape i biskupe katoličke crkve postavio svojim zamjenicima i naložio im njegovu sv. nauku svim ljudima do konca svijeta navještati. »Idite« reče, »učite sve narode i krstite ih . . . i učite ih sve držati, što sam Vam naložio.« (Mat. 28, 19). Da tu zadaću ispune te bož. istinu uvijek čistu i nepokvarenu navještati mogu, obećao im Duha sv., koji će ih svakoj istini naučiti i do konca vremena kod njih ostati. »Moliti ću Oca i poslat će Vam drugoga tješitelja, da uvijeke kod vas ostane, Duha istine (Iv. 14, 16). »Isti će Vas sve naučiti, i sve Vas sjetiti, što sam vam ja kazao (Iv. 14, 26). Da Bog svoju objavljenu nauku po papi i s njim združenim biskupima, ili drugim riječima po svojoj crkvi, ljudima svih vremena dijeli, bijaše od vajkada jedna od najvažnijih temeljnih nauka naše sv. vjere.

*

Već sv. biskup i mučenik Irenej, koji je samo nekoliko godina poslije apostolskoga doba živio i poučen bio od njihovog učenika sv. Polikarpa, izrično uči: da istine ne valja drugdje tražiti nego u crkvi, jer su apostoli u njoj, kao u bogatoj riznici pohranili svu istinu u svoj punoći, tako da svaki, tko hoće, napitak života iz nje crpsti, može. Na početku 3. vijeka u Kartagi sakupljeni biskupi kažu: Naša majka, katolička crkva čuva i uvijek će čuvati istinu čistu, jer njom Bog vlada i poučava je, ona je složna i jedina učiteljica spasa« Isti t. z. reformator vjere 16. stoljeća, koji je bio smrtni neprijatelj crkve, bio je prisiljen u dokaz istine, čudesnu istinu napisati: Tko želi što o Kristu znati, taj ne smije sebi vjerovati, niti vlastiti most u nebo svojim vlastitim razumom graditi, već mora k crkvi ići i nju pitati.« Oni koji crkve ne pitaju ili ne slušaju, nikad ne znadu, što moraju vjerovati, kolebaju sad simo sad tamo i budu »simo i tamo tjerani od svakog vjetra nauke po lukavosti ljudi i lukavom zavogjenju na bludnju (Ef. 4, 14). Kad je okrutni progonitelj kršćana Asklepiades dao mučiti sv. Romana, jedno je dijete, što ga majka u naručaju nosila, podiglo glas svoj i povikalo: Isus Krist je pravi Bog! Bijesan od jada, upita tiran dijete, tko mu je to kazao? »Moja majka« odgovori. »A tko je tvojoj majci kazao?« »Bog« odgovori dijete. »Meni moja crkva, a crkvi Bog«. Tako treba da i mi odgovorimo, kad nas snagju napasti proti vjeri ili bezbožni ljudi pokušaju, da nam vjeru oslabe. Što je Bog objavio, to je povjerio crkvi, a nama govori crkva, u našoj dakle vjeri mi smo sigurni, jer nije moguće, da nas crkva, koja je stup i temelj (Tim. 3, 15), u bludnju zavede. Vjerujemo li dakle crkvi onda i Bogu vjerujemo, jer crkva ništa ne predlaže za vjerovanje što joj Bog nije objavio; ne stvara novih članaka vjere, nego čuva i predaje samo one, koje joj Krist povjerio. Ona je usta, po kojoj nam Krist govori. Kao što Krist govori: Moja nauka nije moja, nego Onoga, koji me je poslao (Iv. 7, 16), tako govori i crkva: Moja nauka nije moja, nego Isusa Krista, koji mi svoju nauku povjerio i zapovijedio navještati. Tko prema tomu ne vjeruje, što ja predlažem, taj je protivnik Isusa Krista i pribavlja si prokletstvo«. Sada sam Vam na pitanje: što je vjera katolička potpuno, a nadam se i jasno odgovorio. Vjera katolika je od Boga darovana krjepost, kojom mi stalno za istinu držimo, što je Bog objavio i što nam po svojoj crkvi predlaže vjerovati«. Žrtvujmo Bogu kao dobri katolici svoj razum i svoju volju, i sve što je objavio uzmimo za stalnu istinu, jer znademo, da je On vječna istina i mudrost, koji se ne može prevariti niti prevaren biti. Radujmo se istinama sv. vjere i promatrajmo ih kao blago, za koje bi bili pripravni dobro svoje, tijelo i život žrtvovati. Priznajmo, da je vjera nezasluženi dar Boga, s toga mu za nj zahvaljujmo u sve dane života svoga, i molimo ga, da taj dar udijeli svim narodima zemlje. Podložimo se od svega srca izjavama crkve, čvrsto uvjereni, da su usta crkve, usta božja i da nam Bog nauku spasa po svojoj crkvi objavljuje. U svako vrijeme napokon živimo u svijetlu vjere, onda će se na nama ispuniti riječ Kristova: U istinu, u istinu kažem Vam; tko u mene vjeruje, ima život vječni (Iv. 6, 47).

Amen.

IV. Propovijed.

Četvrta nedjelja adventa.

1. O sv. pismu.

»Ivan dogje u onu okolinu Jordana, propovijedajući krštenje pokore za oproštenje grijeha.« (Luk. 3, 3.)

Sv. Antun, pustinjak, koji je sa svojim učenicima živio u potpunoj samoći, bijaše tako glasovit, da je sam car Konstantin Vel. posebnoga glasnika k njemu poslao s listom, da ga pita za savjet i u njegove se molitve preporuči. I od oba carska princa Konstantina i Konstansa bijahu listovi priloženi. Njegovi učenici nijesu se mogli dosta načuditi tomu odlikovanju svoga učitelja. Antun pak stavio listove na stran, pak, jer nije mnogo držao do časti ljudske, nije smatrao da je to vrijedno pažnje. Kad su učenici to vidjeli, navališe na nj molbama, neka ne ostavi listove ne pročitane i ne odgovorene, jer bi cara sigurno uvrijedilo tako umalovaženje. Antun odgovori: »Što se vi čudite, da nam car piše, koji ipak nije drugo, nego što i mi, čovjek? Koliko se više moramo čuditi, da se Bog, kralj neba i zemlje udostojao evangjelje, cijelo sv. pismo, kao list, njegovom rukom pisan, nama dati? Kako bi bili kazne vrijedni, kad ne bi toga lista častili, čitali i njegov sadržaj vršili.«

Svetac ima pravo. Što ćemo više cijeniti nego one istine i nauke, koje nam Bog sam pismeno ili usmeno dijeli? Kako se požurio sv. Ivan Krstitelj glas božji vršiti! Jedva mu Gospodin označio, kako čitamo u sv. evangjelju, da izagje iz svoje samoće, koja mu poslije dugog boravka tako draga postala, i da Židove pripravi na dolazećeg Spasitelja, odmah je poslušao, »po cijeloj okolici Jordana išao i propovijedao krst pokore na oproštenje grijeha«.

Uzmimo si primjer u tom svecu i mi imajmo najveće počitanje do riječi božje i neka nam bude pravilo našega života. Bog nam govori na dva načina: pismeno i usmeno; pismeno po sv. pismu, usmeno po tradiciji ili predaji. Sv. pismo i predaju moramo jednako cijeniti i vjernim srcem prihvatiti, jer oboje nepogrješivo sadržaje u sebi riječ božju. — Pošto smo prošle nedjelje protumačili, što je vjera, sad ćemo govoriti o predmetu vjere, naime o sv. pismu i o predaji, jer u obojemu je predmet naše vjere ili ono, što mi kao katolici moramo vjerovati i potpuno vršiti.

Danas ćemo govoriti o sv. pismu i odgovoriti na tri pitanja: 1. što je sv. pismo? 2. što sadržaje sv. pismo? 3. gdje se nalazi pravo sv. pismo?

I.

Mnogo ste puta već čuli govoriti o sv. pismu, mnogi će od vas i imati sv. pismo, ili bar koji dio istoga, knjigu evangjelja i bibliju, a malo će ih znati, što je sv. pismo. To pitanje ću koliko je moguće potpuno i razumljivo odgovoriti. Sv. pismo jest zbirka knjiga, koje su napisane pod osobitim rasvjetljenjem i nadanućem Duha sv., i s toga ih crkva priznaje i štuje kao riječ božju.

Sv. pismo ne sadržaje jednu samo knjigu, nego više većih ili manjih knjiga, i nije ga napisao jedan, nego više pobožnih i djelomice učenih muževa, koji su živjeli u posve razna vremena. Te knjige u razna vremena napisane sakupili su ujedno, zato se zove sv. pismo zbirka knjiga. Ali s tim knjigama je posebna okolnost: one nijesu kao milijuni drugih knjiga, koje su u svijetu, samo djelo ljudsko t. j. koje bi učenjaci naravskim silama svoga duha napisali, nego su djelo božje t. j. napisane su uz osobito rasvijetljenje Duha sv. Već to, da se ti ljudi odlučili sv. pismo pisati, nije se dogodilo iz vlastite pobude, nego na poticaj Duha sv.; Duh sv. im dao tu misao, te ih potaknuo, da se dali na pisanje. U sv. pismo nijesu oni svoju znanost, svoje ljudske nakane i sudove stavili, oni su samo tako i ono pisali, kako im je i što im je Duh sv. davao. Duh sv. ih prosvijetljivao, da su mnoge stvari mogli pisati, kojih samí po sebi nikako pravo znati nijesu mogli, ujedno bio im na pomoći kod pisanja i usposobio ih, da nijesu drugo pisali nego čistu, neprevarljivu riječ božju. Ako i jest sv. pismo izraženo ljudskim riječima, to ipak njegov sadržaj nije ni u svemu, ni u pojedinom riječ ljudska; što ono sadržaje, božja je istina, riječ je božja. Zato punim pravom zovemo sv. pismo: riječ božja.

Da sv pismo izključivo sadržaje riječ božju, bila je u sva vremena vjera crkve. Već sv. Pavao osigurava, da je sv. pismo od Boga dano (II Tim 3. 16), a sv. Petar kaže obzirom na proročanstva sv. pisma: Još nikad nije koje proročanstvo izvedeno ljudskom voljom, već su sv. ljudi božji tjerani Duhom sv. govorili (II 1, 21). Isto govore i crkv. oci. Sv. Klement rimski, učenik sv. apostola Petra i Pavla, zove u svojem listu na Korinčane oko 65. g. po Kristu, sv. pismo govorom Duha sv., koje ne može ništa neprava i lažna sadržavati Sv. Justin, mučenik, koji je živio u prvoj polovici drugoga stoljeća, označuje sv. pisce kao muževe, koji govore u Duhu sv., te su puni Duha sv. I opet uči on, da su sv. pisci bili kao orugje, koje je Duh sv., kao igrač stapić na citari, micao. Sv. Irenej tvrdi oko g. 170. proti krivovjerju, da se sv. pismo mora nazvati savršenim, jer je ono riječ Boga i njegovog Duha. U istom smislu piše oko 190 god. Klement Alex.: usta Gospodinova i Duh sv., sve je govorio, što sv pismo govori. Napokon sv. Atanasij u tumačenju psalama veli: knjige obiju testamenata, posve su pisane pod utjecajem Duha sv. Sv pismo je dakle daleko više dragocjeno, nego li sve knjige svijeta, i iste u časti tako daleko nadvisuje kao nebo zemlju, jer ono, pošto je uz posebno prosvijetljenje i upliv Duha sv. pisano, ne sadržaje ništa, nego riječ božju.

Pita se: odakle mi znademo, koje su knjige pisane pod vodstvom Duha sv. i po tom spadaju u sv. pismo? To je važno

pitanje; jer malo koristi, da mi znađemo, da obstoji sv. pismo, kojega je sadržaj božanski; o tom svė ovisi, da mi točno poznamo knjige, iz kojih sastoji sv. pismo i koje prema tomu moramo cijeniti kao bož. knjige. Na to pitanje može samo katolička crkva odgovoriti. Ona je od Isusa Krista utemeljena crkva i od početka u posjedu pisane i usmene riječi božje, na nju jedinu spada, izjaviti, koje su knjige od Duha sv., te se moraju ubrojiti u sv. pismo. Bez te izjave crkve nemamo za nijednu knjigu, napisao je i najveći svetac, sigurnog jamstva, da li se ima štovati kao bož. knjiga. Zato kaže sv. Augustin, da on ni samom evangjelju ne bi vjerovao, kad ga na to ne bi poticao ugled crkve. On želi reći, da evangjelje ne bi zavrijedilo vjere, kad ga crkva ne bi proglasila božjom knjigom, jer bez te izjave ne bi znali, je li njezin sadržaj od Boga. Da se dakle koja knjiga može smatrati dijelom sv. pisma, mora ista biti od crkve proglašena kao pod vodstvom Duha sv. pisana, i božanskom priznata.

Sv. pismo ima razna imena, samo najizvrsnija ću navesti i protumačiti. Zove se pismo ili pisana riječ božja za razliku od usmene riječi božje ili predaje. Zove se sveto ili božansko pismo, jer mu je cijeli sadržaj svet, božanski, od Boga dan. Zove se biblija, što je grčka riječ i znači knjiga. Tim se imenom biblija pravom naziva, jer ona nije samo najstarija, nego i najvažnija i najsvetija knjiga, čega radi je možemo sa sv. ocima nazvati »knjigom knjiga« ili u kratko »knjiga«.

Često se naziva sv. pismo: knjiga staroga i novoga zavjeta, ili staroga i novoga testamenta. Sv. pismo ima, kako ću vam poslije reći, dva dijela, od kojih prvi sadržaje objave božje od stvorenja svijeta do Krista, a drugi objave božje, koje smo dobili od Krista i apostola. Zašto dakle knjige sv. pisma zovemo knjige staroga i novoga zavjeta, u kratko ću samo odgovoriti. Bog je već s našim praroditeljem učinio neki ugovor ili savez. On se iz svoje milosti obvezao, nje i njihove potomke vremenito i vječno sretnima učiniti, pod uvjetom, budu li ga ljubili i njegove zapovijedi držali. Naši praroditelji pristali su na taj uvjet i tako je savez sklopljen. Ali naši praroditelji su prekršili savez, jer su prekršili zapovijed božju i sagriješili. Bog od svoje strane ne bi

bio više obvezan, saveza držati, mogao je prve ljude i njihove potomke zabaciti. Ali mjesto pravom, poslužio se milošću i sklopio s Abrahamom i njegovim potomcima drugi savez, kojim se obvezao, smatrati ih za izabrani narod, te im poslati Spasitelja, po kojem će svi narodi zemlje primiti milost i spas. Znak saveza bijaše obrezavanje. Napokon dogje obećani Spasitelj i sklopi s ljudima novi savez, obećavši im, da će ih spasiti i blaženim učiniti, budu li u nj vjerovali, njegove nauke vršili i njegova sredstva milosti upotrebljavali. Ti savezi su u početku samo usmeno, a poslije i pismeno učinjeni. Ispisano je naime bilo, što su si Bog i ljudi megjusobno obećali i zavjetovali Jer dakle cijeli sadržaj sv. pisma o tim uvjetima toga saveza radi, zovu se knjige sv. pisma knjige zavjeta i to knjige, u kojima se radi o savezu Boga s našim praroditeljima i s Abrahamom i njegovim potomcim, jesu knjige staroga zavjeta, a onaj dio, koji sadržaje savez Krista s ljudima, knjige novoga zavjeta.

Sv. pismo nadalje zove se i knjiga staroga i novoga testamenta. Pravom ide to ime sv. pismo, jer ono je u istinu testamenat, u kojem je Bog ljude učinio svojim baštinicima. Koliko puta Bog uvjerava, da će nas uzeti za djecu svoju i baštinike svoga kraljevstva, ako ga priznamo svojim Gospodinom i Ocem, njega ljubimo i njegov sv. zakon ispunjamo! A jer se baština ne može prije naslijediti nego po smrti onoga, koji ju ostavlja, jer testamenat tek poslije smrti testara vrijedi, tako ni ljudi nijesu mogli doći prije do baštine neba, nego li je Isus Krist, Sin božji, kao testator umro. Tek poslije njegove smrti bilo nebo otvoreno, a pravednici, koji su do onda bili u pretpaklu, pogjoše s njim u vječnu slavu. Kako smo sretni! Makar nema čovjeka na svijetu, koji bi nas stavio u testamenat, ipak je jedan, koji nas ne zaboravlja: Bog sam nas stavio u testamenat, a taj testamenat je zapečaćen krvlju njegovog Sina, Spasitelja našega; nitko nam baštine oduzeti ne može, ako sami ne postanemo nevrijedni iste. Kad god dakle sv. pismo uzmete u ruke ili o njem govoriti čujete, od srca se možete radovati i puni veselja reći: »To je testamenat, što ga moj najbolji nebeski Otac učinio meni u korist i kojim me postavio svojim baštinikom « Zahvalni se pokažimo prema našemu velikomu testatoru i savjesno ispunjajmo uvjete, pod kojima nas u testamenat stavio, onda nam je osigurana baština

njegovog kraljevstva. — Sada znadete što je sv. pismo, i kad o toj knjizi ne bi ništa drugo znali, nego da je testamenat, u kojem nas Bog postavio svojim baštinicima, to bi nam imala biti najčasnija i najljubeznija knjiga svijeta.

II.

Što sadržaje sv. pismo? Sv. pismo velika je knjiga sastojeći od više svezaka, te više mjeseci treba, da je pročitamo. U kratko ću samo spomenuti sadržaj iste. Kako sam već spomenuo, dijeli se sv. pismo na stari i novi zavjet. Stari zavjet sadržaje bož. objave do Krista i obuhvaća dobu skoro od 4000 godina; novi zavjet sadržaje objave, što smo ih dobili po Kristu i apostolima. O svakom od oba testamenta reći ću vam najnužnije.

Stari zavjet možemo podijeliti u povjesne, poučne i proročke knjige. Povjesnih knjiga ima u svemu 21, naime: 5 knjiga Mojsijevih, knjiga Josuina, sudaca Rut, 4 knjige kraljevske, 2 knjige kroničke (paralipomena), Esdrina, Nehemijina, Tobija, Judita, Ester i 2 knjige Makabejske.

Pet knjiga Mojsijevih radi o stvaranju svijeta i ljudi, o grijehu, o prvom obećanju Spasitelja, o potopu; onda o patrijarhi Abrahamu, Izaku, Jakobu, i o sudbini naroda izrajel. do smrti Tobijine. Te knjige sadržaju takogjer deset zapovijedi kao i druge vjerske i gragjanske zakone, što ih Bog Izrajelu dao. Knjige: Josue, sudaca, kraljeva, Estre i Nehemije, pripovijedaju povijest naroda izrajelskoga od njegovog ulaza u zemlju kananejsku do njegovog povratka iz babilonskog sužanjstva, što je bilo po prilici 500 god. prije poroda Kristova. Knjige makabejske rade o zadnjim vremenima židovskoga naroda i izvješćuju osobito nevolje židova za sirskoga gospodstva i slavne njihove borbe pod vodstvom za Boga gorljivoga Matatije i njegovih sinova. Knjige: Rut, Tobija, Judita i Estera, sadržaju posebne dogagjaje i prilike obiteljske, koje su na povijest cijelog naroda veliki upliv imale. Glavni sadržaj svih tih povjesnih knjiga poznat vam je iz biblije.

Poučnih knjiga staroga zavjeta ima 7 i to: Job, psalmi, rečenice Salamonove, propovjednik ili Ecclesiastes, pjesma nad pjesmama, knjiga mudrosti i Sirah ili Ecclesiasticus. Sve te knjige sadržaju najljepše nauke, pouke i opomene za pobožan, Boga se bojeći život, čega radi se pravom nazivaju poučne. U psalmima (150), koji su neizcrpivi izvor mudrosti i kreposti, nalaze se i mnoga proročanstva o Isusu Kristu o njegovom životu, muci i smrti, o uskrsnuću i uzašašću i o njegovoj crkvi. Ti psalmi su glavni dio svećeničke molitve, časoslov zvane. K proročkim knjigama spadaju: 4 velika proroka: Isaija, Jeremija, Ezekiel i Daniel; i 12 malih, jer su manje pisali od velikih. Te proročke knjige sadržaju razna proročanstva o sudbini naroda židovskoga i dojdućem Spasitelju. Osobito prorok Isaija opisuje točno život i djelovanje Isusa Krista, kao da je živio u njegovo vrijeme i sve vidio, za to ga i nazivaju evangjelistom. Uz proročanstva dolaze u proročkim knjigam i prijetnje bož. kazna, opomene na pokoru, riječi utjehe na potištene i pripovijesti raznih zgoda.

I novi zavjet, koji je obsegom svojim gotovo za polovicu manji od st. zavjeta dijeli se takogjer u povjesne, poučne i proročke knjige. U povjesne spadaju: 4 Evangjelja i Djela apostolska od sv. Luke. Četiri evangjelja sadržavaju povijest našega Gospodina i Spasitelja Isusa Krista, naime njegovo utjelovljenje, njegov porod, život, muku i smrt, uskrsnuće i uzašašće. Evangjelja su i poučne knjige, jer sadržavaju nauku, što nam ju Isus Krist navještao. Sadržavaju takogjer mnoga proročanstva i s toga se mogu pribrojiti k proročkim knjigama Djela apostolska pripovijedaju povijest crkve od 30 godina i bave se osobito djelovanjem apostola Pavla i svršavaju njegovim zatvorom u Rimu.

U poučne knjige spadaju listovi apostolâ, naime 14 poslanica apostola Pavla na razne kršćanske općine i na Timoteja, Tita i Filomena; list sv. Jakoba, dva lista sv. Petra, 3 lista sv. Ivana i list sv. Jude Tadeja. U tim listovima apostoli tumače u raznim zgodama razne istine vjere, pobijaju kriva mnijenja, daju općenite i posebne ćudoredne propise i opominju na vjerno vršenje nauka spasa.

Konac novoga zavjeta sačinjava proročka knjiga Apokalipsa ili Objavljenje sv. Ivana evangjeliste. Proročanstvo te knjige, koje je vrlo tamno, radi o raširenju kršćanske crkve, o njezinoj borbi i pobjedi nad njezinim neprijateljima, židovima i poganima i o njezinom prelazu u slavodobitnu crkvu na koncu svijeta.

Eto to je u kratko sadržaj sv. pisma. U kratko sam ga samo spomenuo, jer obširnije o tom govoriti, trebalo bi mnogo vremena. Sjećam Vas samo, da bibliju novoga i staroga zavjeta i evangjelja, koje se knjige u svakoj pravoj kršćanskoj kući nalaze, marljivo čitate i djecu te družinu svoju sjećate, da ih u nedjelje i blagdane poslije podne čitaju, jer u tim knjigama se nalazi, što sv. pismo sadržaje i što je za vas osobito važno i spasonosno. U mnogim kućama, gdje vlada još kršćanski duh, uveden je red, da se na blagdane i nedjelje svi poslije objeda sakupe i da jedan od ukućana odnosnu poslanicu s evangjeljem od nedjelje i blagdana pročita i onda se razgovaraju o onom, što su čitali. Na koncu slijedi kratka molitva. To je svake hvale vrijedno i od svega srca želim, da se u svim kršć. kućama uvede, što će mnogo doprinijeti k tomu, da oživi kršć smisao i život.

III.

Gdje se nalazi pravo sv. pismo? Pravo sv. pismo nalazi se samo u katoličkoj crkvi. Naša sv. katolička crkva megju svim je vjerskim društvima, koje se nazivaju crkvom, jedina, koja imade svoj početak od Krista i apostola, te preko 1900 god. neprestano obstoji. Ona je prema tomu stari zavjet odmah kod svoga utemeljenja od židovske crkve primila i najbolje znade za istinitost istoga, jer su Isus Krist sam i apostoli cijeli sadržaj istoga za istinit priznali. Isto tako ima ona pravi novi zavjet, jer su apostoli i evangjeliste, koji su novi testamenat napisali bili predstojnici i učitelji crkve i predali joj spise, kako su ih uz vodstvo Duha sv. napisali. Nitko dakle ne može zanijekati, da je kat. crkva odmah u svojem početku posjedovala pravo sv. pismo. Isto je tako nepobitna istina, da je crkva kat. sve knjige sv. pisma kroz sva stoljeća čiste i neizkvarene sačuvala, tako, da još i danas posjeduje pravo sv. pismo, kako ga je i prije 1900. god. Crkva uživa po izričnom uvjeravanju njezinog bož. Utemeljitelja neprestanu pomoć Duha sv., koji ju vodi u svoj istini i od svake bludnje čuva, ona je »stup i temelj istine«. (1 Tim. 3, 12.) i sagragjena na pećini, tako, da je vrata paklena ne mogu nadvladati (Mat. 16, 17—18). Odatle slijedi nužno, da se pravo sv. pismo u sva

vremena u crkvi nalazi, jer kad bi isto bilo u čemu osakaćeno, nepravim knjigama povećano, ili njegov sadržaj izkvaren, to bi sama crkva u bludnju pala i morala propasti, jer je sv. pismo jedan od izvora, iz kojega ona crpi svoju nauku. Da je crkva uvijek bila u posjedu pravog sv. pisma svjedoče i njezini najveći neprijatelji. Ovako govori Luter: »Priznajmo da je u papinstvu pravo sv. pismo«. I opet: »U papinstvu je riječ božja i mi smo sv. pismo od njega uzeli, što bi inače od njega znali.« Sve vjerske sekte, koje su tijekom vremena od katoličke crkve otpale, uzele su od nje sv. pismo, i samo njoj imadu zahvaliti, da u opće posjeduju sv. pismo. Da kat. crkve nema, ne bi ni sv. pisma bilo, jer nitko ne bi imao sigurno jamstvo, da li su knjige, koje se broje u sv. pismo, istinite i nepokvarene. Posljedica toga bila bi, da ga ne bi nitko priznavao kao riječ božju, niti bi na njemu svoju vjeru temeljio.

Pita se: Imadu li i od crkve katoličke rastavljene vjerske družbe n. pr. protestanti pravo sv. pismo? To moramo dopustiti, jer kako sam spomenuo, oni su kod svoga razdijeljenja od katoličke crkve, sv. pismo od nje uzeli. Ali ipak vrlo bi bili u bludnji, kad bi kod njih tražili pravo sv. pismo. Njihovo sv. pismo je mnogostruko osakaćeno i iskvareno. Oni su mnoge knjige i mjesta sv. pisma zabacili, jer im se sadržaj istih nije slagao s njihovom novom vjerskom naukom. Tako je Luter, glava reformacije, list sv. apostola Jakoba kao »slamnatu epistolu« zabacio, jer se u tom listu spominje potreba dobrih djela, koju je on nijekao. On je sudio, da čovjeku nije treba dobrih djela, da se spasi, već je zato sama vjera dosta. Kad su ga katolički učitelji sjetili na list apostola Jakoba, gdje stoji jasnim riječima napisano, da je vjera bez djela mrtva i ne vodi do spasa, on je kratki proces načinio; tvrdio je, da list apostola Jakoba nije istinit i ne spada u sv. pismo, dakle se iz njega ne može ništa dokazati. Druge pak razne vjerske sekte nijesu htjele priznati ostalih knjiga i dijelova sv. pisma. Zabacili su n. pr. dvije knjige Makabeja, osobito drugu, jer se u njoj nalazi nauka vjere o čistilištu, kojega nijesu htjeli priznati. I tijekom vremena se dogodi, da u cijelom sv. pismu gotovo nema ni jedne knjige, koju ne bi napali i kao neistinitu zabacili. Jedan je dapače tako daleko išao, da je cijelo evangjelje proglasio mitom ili fabulom (Dr. Strauss).

Ali još više, izvan katoličke crkve ne nalazimo ne samo potpunog, nego niti nepokvarenog sv. pisma. Neki učenjak (Emser) 16. stoljeća našao je u luteranskoj bibliji 1400 pogrješaka i dokazao bar 300 važnih iskrivljenja. Protestanti sami dopuštaju, da njihovi prijevodi biblije nijesu bez pogrješaka. Tako kaže jedan od njih: »prijevod sv. pisma u Engleskoj tako je zao, da on sadržaj sv. pisma na 840 mjesta kvari i da s toga milijuni ne razumiju sv. pisma i bacaju se u vječnu propast«. Već su si reformatori 16 stoljeća megjusobno predbacivali, da su iskvarili bibliju, a nijedan od njih se nije mogao opravdati. N. pr. Luter, da svoju pogubnu nauku, da vjera sama bez dobrih djela čini blažene, iz sv. pisma dokaže, mjesto sv. apostola Pavla: Držimo s toga, da se čovjek po vjeri (t. j. po djelotvornoj vjeri) opravdava (Rimlj. 3, 28) očito iskvario, kad je dodao: po vjeri samo. Pozvan radi toga na odgovornost, odgovorio je: Znadem, da riječ »samo« ne stoji u tekstu, a ako si papist (katolik) tom riječi mnogo glavu tare, to mu kažem: Doktor Martin Luter želi tako imati i govori: papist i osao jedno su. Tako izvan kat. crkve nema pravog, nego vrlo osakačeno i iskvareno sv. pismo. To je baš razlog, zašto crkva strogo zabranjuje čitati bibliju, izdanu po kojem krivovjercu, jer se u takoj bibliji ne nalazi čista riječ božja i pogibao je s toga da se zaluta. Ne smijete dakle take biblije kupiti, nego paziti, da li je odobrena od kat. crkve. Ako biblija, što vam je kojekaki trgovci nude, nije od biskupa odobrena, treba ju odbiti, makar ju i badava dobijete. Ali o tom će biti više govora, kad ćemo govoriti o čitanju sv. pisma.

Svršavam današnju pouku s opomenom, da prema sv. pismu imadete najveće počitanje. Ono je, kako sam rekao, božanska knjiga, jer je izdano po odredbi i nadahnuću Duha sv. Ono o svemu, što je Bog od početka svijeta za spas ljudi učinio, najbolje izvješćuje i sadržaje najvažnije istine i nauke, o kojih prihvatu i vršenju vječna blaženost ovisi. Mi smo dakle tako sretni, da posjedujemo pravo sv pismo, jer ga naša katolička crkva uvijek potpuno, čisto i nepokvareno sačuvala. Zato su od vajkada svi dobri katolici sv. pismo vrlo cijenili, te u vrijeme progona voljeli dobro i život izgubiti, nego li sv. pismo obezčastiti ili dati neprijateljima, da se spali. Više od njih kao n. pr. Karlo Boromejski, nikad ga nije drugačije čitao, nego otkrivene glave i klečeći. Crkva sve čini, da nam ulije veliko počitanje do sv. pisma. Propisuje svećeniku, da prije, nego li čita sv. evangjelje kod sv. mise, svom poniznosti Gospodina moli, da očisti njegovo srce i usne, kako je nekoć usta proroka gorućim ugljenom očistio, zapovijeda za svečane mise, da se okadi knjiga evangjelja i da se čita uz goruće svijeće, nalaže, da kršćani s počitanjem kod istoga ustanu i označe se znakom sv. križa i da ga svećenik, pošto ga pročita, pobožno poljubi, dapače daje prisizati na evangjelje. Pazite da riječju i činom sv. pismo ne omalovažavate, izreke istoga ne izvraćate ili se s njima šalite, smatrajte ga uvijek kao božju knjigu i nastojte nauke i propise istoga savjesno vršiti, da vam bude knjiga života.

Amen.

V. Propovijed.

Nedjelja u osmini božićnoj.

II. O sv. pismu.

»Eto, ovaj je postavljen na propast i na ustanak mnogim u Izrajelu.«
(Luk. 2, 34.)

Dva sv. muža, Eusebij i Amijan, sjedjeli su jednoga dana, kao obično zajedno i čitali evangjelje. Jedan je čitao, a drugi tumačio. Dok je Eusebij, koji je imao tumačiti, znatiželjno gledao seljake, koji su bili zabavljeni poljskim radom, umoli ga Amijan, da mu protumači jedno nejasno mjesto, koje je baš pročitao. On, jer nije pazio, umoli ga, da još jednoć pročita. Tu zgodu upotrijebi Amijan, da brata svoga sjeti na njegovu pogrješku. Što je taj učinio? Pun gorke skrušenosti ustane odmah i povuče se u svoju kolibicu, da za svoju nepažnju pokoru čini. Stavio si oko pojasa željezni pojas, a drugi oko vrata, a oba svezao lancem, koji je tako pričvrstio o tlo, da svoje glave nije mogao više maknuti, a oči njegove nijesu mogle vidjeti poljane, koje pogled ga tako rastresao. I u toj pokori ustrajao 40 godina, do konca života. U istinu pokora, kojoj se mi samo čuditi moramo. A zašto je svetac činio toliku pokoru za tako, na oko, malenu pogrješku? Zato,

jer je ćutio osobito strahopočitanje prema sv. pismu. Znao je, da je cijeli sadržaj sv. pisma božanski, i da sam Bog po sv. pismu nama govori, zato je smatrao svoju nepažnju za uvrijedu božju, te se osudio na 40-godišnju preveliku pokoru. Od toga sv pokornika treba da se učimo cijeniti sv. pismo! Na žalost, ima mnogo kršćana, koji se teško ogrješuju protiv počitanja, koje pripada sv. pismu, tako da o njima u stanovitom smislu vrijedi, što je starac Simeon u današnjem evangjelju o božanskom Djetetu kazao: »Eto, ovaj je postavljen mnogima u Izrajelu na propast i na ustanak.« Sv. pismo je na propast ne samo onima, koji ga ne štuju kao knjigu božju, nego i onima, koji smisao istoga kvare i zlo tumače. Zato ćemo mi danas govoriti o tumačenju sv. pisma.

1. Treba li sv. pismo vrhovnog tumačitelja?
2. Tko je vrhovni tumačitelj sv. pisma?

I.

Krivovjerci, napose oni 16. stoljeća, učili su, da sv. pismo ne treba tumačitelja, nego si svaki može sam isto tumačiti. Ali ta tvrdnja posve je kriva i lažna, te su ju krivovjerci samo s toga izmislili, da imadu potporu za svoje krivovjerje, te se ne moraju pokoriti sudu crkve. Da je sv. pismu potreban vrhovni tumačitelj, slijedi odatle, jer u njem dolazi vrlo mnogo tamnih, teško razumljivih mjesta, i jer bez takovog tumačitelja ne bi bilo moguće jedinstvo vjere i u opće čvrsta, bezdvojbena vjera.

1. Protivnici naše vjere kažu dakako, da je sv. pismo u nužnim, bitnim stvarima jasno i lako shvatljivo, ali to kažu nepravo. Već ta okolnost, što sv. pismo sadržaje nadnaravske i božanske istine, dokazuje, da je njihova tvrdnja lažna, jer nadnaravsko i božansko, pošto ga ne vidimo i našim sjetilima ne opažamo, teško svaćamo, a često i zlo razumimo. Iste ćudoredne nauke, koje se nalaze u sv. pismu, trebaju često tumačenja, da se shvatiti mogu. Da to pobliže dokažemo, navest ću neke primjere. Krist kaže: Ne zaklinjajte se! Vaš govor budi: da, da, ne, ne, što je preko toga, od zloga je (Mat. 5, 34—37). Kad se to mjesto uzme, kako je tu, držali bi, da je Gospodin zabranio svaku prisegu i prema tomu, da ni na sudu prisega nije dopuštena. A ipak Gospodin ovdje ne zabranjuje prisegu u opće, već samo zloporabu iste. Opet kaže: Udari li te tko po desnom licu, daj mu i drugo. Hoće li tko s tobom na sud ići i uzeti ti tvoju košulju, daj mu i kabanicu. I ako te tko sili da ideš s njim tisuću koraka, a ti pogji druge dvije (Mat 5, 39—41). Kako se ima to mjesto shvatiti? Treba li činiti doslovno, što Krist kaže? Ne, Spasitelj nam samo želi dužnost usaditi, da mi radije svaku nepravdu trpimo, nego li nepravdu činimo i ljubav bož. povrijedimo. Sličnih i još težih mjesta ima u sv. pismu, odakle slijedi, da im treba tumačenja. Često se služi izrazima tjelesnim, da označi nadnaravske pojmove i istine, n. pr. ono govori o očima, ušima, rukama božjim, o silasku njegovom na zemlju i t. d., a sigurno je, da Bog kao duh nema očiju, ni ušiju, i da ne treba na zemlju silaziti, da nam blizu bude, kad je posvudan. Tako će ljudi, koji nemaju temeljito znanje vjersko, taka mjesta zlo razumjeti i krive pojmove o Bogu imati Sv. pismo se nadalje u riječi i izražaju ravna po običaju govora na istoku, koji se od našega u mnogom razlikuje; upotrebljava slike i prispodobe, koje traže temeljito poznavanje običaja i načina života istočnih naroda, osobito židova, da se dobro shvate. Tako je n. pr. u evangjelju više puta govor o braći Isusovoj. Tko dakle ne zna, da se kod židova i rogjaci u daljnjem koljenu nazivahu braćom, taj bi mogao u veliku bludnju pasti, da je bl. Djevica imala više djece, i tako poslije poroda Kristova ne bi ostala neokaljana Djevica. Sv. pismo nadalje nije pisano kao kaka školska knjiga ili katekizam, koji sve kršćanske istine potpuno, jasno i u lijepom redu sadržaje, već su te istine u istom rastepene, te, da ih dobro shvatimo, valja ih tek mučno i velikom pažnjom skupa složiti i megjusobno prispodobiti. Zar onda, ako se oslanjamo na svoj sud, ne dolazimo u veliku pogibelj, biblijsku nauku jednostrano i s toga nepravo shvatiti i mjesto istine bludnju naći?

Već ovo malo dosta je, da se osvjedočimo, da sv. pismo nije posve i općenito razumljivo. Ono je po izjavi samog sv. Duha zapečaćena knjiga, koje sadržaj neposvećenim pogledima ostaje za uvijek sakriven. S toga i kaže sv. apostol Petar o listovima apostola Pavla, što vrijedi i o ostalim knjigama sv. pisma, da je u njima mnogo toga nerazumljivo, što nepodućeni i lakoumni ljudi zlo tumače na svoju propast (2 Petr. 3, 16). Isto

sude i sv. oci. Sv. Augustin, taj glasoviti učitelj crkve, priznaje o sebi samomu, da u sv. pismu ima više stvari, kojih on ne razumije, nego li, koje razumije. Zato kori Honorata, što misli, da on može sv pismo bez tugje pomoći čitati i razumjeti. Sv. Jeronim dokazuje u listu na Paulina mnogim primjerima i razlozima, da se nitko neka ne usudi bez tumača čitati bibliju, i tuži se, da se neuki usugjuju bez božje pomoći i bez pouke starih sv. pismo tumačiti, dok je dokazano, da ga je teško razumjeti. Sv. Ambrozij govori, da je čitanje sv. pisma pogibeljna stvar za one, koji su slabi u vjeri i prispodablja bibliju sa oružjem, kojim se oni lako rane, koji s njim postupati ne znadu. Kako ti sveci istinu govore, dokazuje povijest Bilo je od va kada ljudi, koji su sv. pismo tumačili na svoju propast, makar se ne može o njima reći, da su se htjeli hotice prevariti. Neke primjere ću samo navesti. Neki monasi, koji su imali hvale vrijednu gorljivost, ali nikakovog znanja, shvatili su riječi Isusove: Tko ne uzme križa moga na se i mene ne slijedi, nije mene vrijedan (Mat. 10, 18), u doslovnom smislu, načinili si s toga drvene križe i vukli ih uvijek na svojim legjima i tako im se svi smijali. Drugi jednostavni ljudi čitali u bibliji, da Bog oči, uši, ruke, noge ima i zbilja mislili, da on nije čisti duh, nego da ima tijelo, donekle kao ljudi. Neke sekte u sjevernoj Americi, gdje u opće vlada vjerska ludost, razumijevaju riječi sv. pisma: »Ako te tvoje oko sablažnjava, izvadi ga i baci (Mat. 5, 29), u doslovnom smislu, te si zbilja vade oči, jesu li im iste prilika grijeha. Evo, jasno je, do kakih ludosti i strašnih stvari vodi nauka, da svaki smije sv. pismo po svojem mišljenju tumačiti. Ne, sv. pismo je tamna, teško razumljiva knjiga, te, da se izbjegne zabludama i prevarama, treba nužno vrhovnog tumača.

2. Bez takovog tumača bilo bi i j e d i n s t v o v j e r e, koje nam Krist najstrože nalaže, upravo nemoguće. Dosta je povijest upitati. Pošto su krivovjerci 16. stoljeća jednoć za temeljnu istinu proglasili, da se u stvarima vjere nitko ne mora vrhovnomu Sucu pokoriti, nego da si svaki mora sam svoju vjeru u sv. pismu tražiti, nestalo je svakoga jedinstva vjere. Jedan je ovako, drugi onako sv. pismo tumačio i tako nastala množina sekta i smetnja, koja se ni prispodobiti ne da s onom kod gradnje tornja babilonskoga. Na to se gorko tuže glave

reformacije. »Bog nam je dao uvidjeti zlo, što smo ga učinili prebrzim rastankom sa papom. Narod nam sada govori: Ja dosta znadem od evangjelja, sam ga mogu čitati, ja vas više ne trebam«, tako piše jedan od njih. Drugi opet (Kalvin, Melanchton): Mnogo o tom ovisi, da megju nama nastale razmirice budućim vremenima ostanu nepoznate, jer je vrlo smiješno, da se mi, koji smo se s cijelim svijetom rastali, odmah u početku reformacije naše, tako malo megjusobno slažemo.« Luter sam se grozi svojim pristašama, da ako ne prestanu svagje, da će se povratiti natrag k papinstvu »Ako tako nastavite, to ću sve opozvati, što sam ikada pisao ili rekao i vama dao, mislite, što vam kažem.«

Iz svega se vidi, da su krivovjerci nastojali, da megjusobno i megju svojim pristašama uspostave jedinstvo vjere, ali sve nastojanje ostalo bez uspjeha; po nauci da si svaki može sam tumačiti sv. pismo, izjalovili se svi pokušaji jedinstva. Luter je n. pr. učio, da sama vjera spasava. Toga se tako čvrsto držao, da je rekao: »Taj članak neka ostane uz prkos cijelom svijetu. To ja kažem, Martin Luter, evangjelist! S toga neka nijedan ne pokuša oboriti ga, niti rimski car, niti car turski, niti tatarski, niti papa, niti monasi, niti opatice, niti kraljevi, niti knezovi, niti svi gjavli pakla. Ako to pokašaju, neka im bude plaća pakleni plamen. Što tu kažcm, neka se smatra kao nadahnuće Duha sv.« Ipak uz sve to nadahnuće Duha sv. mnogi, i prijatelji njegovi ne prihvatiše toga članka i bilo je o tom 20 raznih mnijenja, kako to jedan učeni protestanat izvješćuje, koji su svi to, što je najčudesnije, hotjeli dokazati iz sv. pisma. Još veća smetnja nasta u nauci o prisutnosti Isusa Krista u presv. oltarskom sakramentu. Premda je Luter izjavio, da su riječi Kristove: »Ovo je tijelo moje«, tako jasne, da ih svako dijete razumjeti može, to se ipak podigla o istima megju vogjama najžešća prepirka i svaki ih drugačije tumačio. Jedan reče: Krist je u presv. oltarskom sakrament sa i pod kruhom prisutan, to znači mjesto: ovo je tijelo moje. »Ne« reče drugi, »Krist nije u oltarskom sakramentu u istinu i bitno prisutan, kruh je samo znak tijela Kristova, to znače riječi: ovo je tijelo moje.« »Vas oba imadete krivo« poviče treći: »Krist je samo po djelovanju u oltarskom sakramentu prisutan, to kažu riječi: ovo je tijelo moje.« I tako

*

je svaki s biblijom u ruci branio svoje mnijenje na život i smrt i drugoga proklinjao do pakla, koji mu nije odobravao. Nasta smetnja nad smetnjom i nije se znalo, što je istina, a što bludnja. Još i danas su pristaoci nove nauke u bezbroj stranaka rastavljeni, jedan vjeruje ovo, drugi ono, i česti pokušaji postići jedinstvo vjere, uvijek se rastepli, jer nitko ne će popustiti od toga, da svaki može po volji sv. pismo tumačiti. Iz svega se toga vidi, da je tvrdnja, da sv. pismo ne treba vrhovnog tumačitelja, da si ga svaki može sam tumačiti, lažna, jer razara svako jedinstvo vjere i širom otvara vrata razdoru.

3 Ali još više, po nauci, da sv. pismo ne treba vrhovnog tumačitelja, ne može opstojati ne samo jedinstvo vjere, nego ni vjera u opće. Čita jedan sv. pismo i iz njega si stvori svoju vjeru Ali ima i drugih, koji čitaju sv. pismo, koji posve drugu vjeru nalaze od njegove. Oni mu kažu: »Ti si zlo razumio sv. pismo, tvoja je vjera lažna, mi imademo pravo.« Što će takav navesti za opravdanje svoje vjere? Hoće li reći: »Vi nijeste razumjeli sv. pismo, ja imam pravo«? To može reći, ali tko mu jamči, da je njegovo tumačenje pravo, a od onih krivo? Zar se ne može i on baš tako prevariti, kao i oni? U istinu, hoće li pravedan biti, to mu mora bar misao doći: Moguće ja nemam pravo, a moji protivnici imadu! Tako će biti njegova vjera, koja kao božanska krepost mora biti čvrsta kao pećina, u svom temelju uzdrmana i dvojbena. Uvijek mora reći: Moguće je moja vjera lažna, moguće su drugi bolje shvatili sv. pismo od mene, te istinu našli, a ja sam u bludnji. Čujmo, kako govori jedan, koji je prije pripadao protestantismu, a poslije prešao u katoličku crkvu (Laval). On veli: Ja sam vrlo osjetio, kad sam za plaću dugih ispitivanja i mučnih istraživanja ubrao samo čuvstvo moje nesposobnosti, da si stvorim sigurnu vjeru. Kad sam, da prvu moju kršćansku dužnost ispunim, moj razum poticao na čin vjere, nije mi uspjelo to izvesti. Svako novo istraživanje dovelo samo nesigurnost. Što sam danas vjerovao, jer sam si utvarao, da sam to jasno u sv. pismu našao, sjutra sam o tom dvojio, jer toga nijesam više tako jasno vidio. Često došlo tako daleko, da sam u tom vidio posve novi dogma. Često potrebom tjeran za čvrstom vjerom, sastavio sam si vjerovanje i proglasio ga neopozivim. Ali to vječno vjerovanje trajalo jedva nekoliko dana. Od jednog mnijenja do drugoga poče lutati moj razum, ne nalazeći u sebi ništa postojana, nego samo svoju vlastitu nepostojanost. I kad ustvrdim, da svaki protestant, koji želi, da si dade račun o svojoj vjeri, neizbježivo dogje u tu nepriliku i i da nepostojanost njegovih mnijenja u odnošaju prama njegovim istraživanjima raste, ne znam, koja bi me protestantska savjest mogla ukoriti radi laži.« Ta nepostojanost i ta neprestana dvojba, s kojom već po sebi ne može opstojati kršćanska vjera, vodi često do potpune nevjere, jer taki ljudi niti onomu, što sami, niti onomu, što drugi u sv. pismu nagju, ne mogu bezuvjetno vjerovati, te počnu o svim tajnama i istinama naše sv. vjere dvojiti, a na koncu ništa ne vjeruju. Odatle to dolazi, da se u kršćanskim sektama, otpalim od katoličke crkve, nalazi toliko bezvjeraca.

Ti su razlozi dostatni, da se osvjedočite, da sv. pismo ne smije svaki po svojoj volji tumačiti, nego da je potreban jedan vrhovni tumačitelj, kojega sudu se svi podložiti moraju. Sv. pismo, kako smo vidjeli, sadržaje mnogo mjesta, koja su vrlo tamna i teško razumljiva. Učenjaci, koji se razumiju u sve grane znanosti, kod tumačenja pisma, kako sami priznaju, dolaze na nesvladljive zapreke i često zalutaju; kako bi onda moguće bilo, da nenaobraženi, neuki ljudi, kojih ipak većina ima, mogu smisao sv. pisma pravo shvatiti i tumačiti? Ali i bez toga sigurno je, da bez vrhovnoga tumačitelja sv. pisma nema niti jedinstva u vjeri i niti same vjere, jer svaki drugačije tumači sv. pismo, a nijedan nije siguran, da je njegovo tumačenje pravo. Znajući, da je nuždan jedan vrhovni tumač, pita se: tko je taj tumačitelj?

II.

Vrhovni tumačitelj sv. pisma, komu se mora svaki srcem i jezikom podložiti, je crkva t j. učiteljstvo crkve, u koje je božanski Spasitelj pozvao apostole i njihove zakonite nasljednike: papu i biskupe. To je istina, za koju kršćanska povijest crkve tako jasno svjedoči, da proti istoj svi navodi naših protivnika ništa ne mogu.

1. Dok je Isus Krist na zemlji živio, bio je on sam Učitelj ljudi, on ih poučavao u svemu, što su imali vjerovati i činiti, da budu dobri i blaženi. U tu svrhu pridržao si i pravo, ljudima tumačiti stari zavjet. On je to često činio, kako čitamo u evangjelju i pobijao književnike i farizeje, jesu li ovi koje mjesto krivo tumačili. Nema dvojbe, da se svaki morao podložiti tumačenju, što ga on dao o sv. pismu, te kao riječ božju vjernim srcem prihvatiti. A jer On nije hotio uvijek ostati na zemlji, već se, pošto je svršio djelo spasa, vratio k svomu nebeskomu Ocu, to je izabrao apostole za učitelje ljudi, veleći im: »Idite i učite sve narode, krstite ih . . . i učite ih držati sve, što sam vam zapovijedio« (Mat. 28, 19—20). Za tu važnu službu dao im bož. moć i predao im istu vlast, što ju on sam primio od nebeskoga Oca, zato im i reče: »Kako je mene otac poslao, tako ja šaljem vas« (Iv. 20, 21). A da apostoli budu sigurni, da su zamjenici Krista i da u svojoj sv. službi poput njihovog bož. Učitelja bezuvjetnu poslušnost tražiti uzmognu, reče im opet: »Tko vas sluša mene sluša, tko vas prezire mene prezire, a tko mene prezire, prezire Onoga, koji me je poslao« (Luk. 10, 16). Gospodin je dakle očito uputio ljude glede nauke spasa na apostole, oni se imadu u stvarima vjere njima posve podložiti, svaki neposluh proti njima bijaše dizanje proti njemu i njegovom nebeskom Ocu. Iz toga slijedi, da oni nijesu smjeli ni sv. pisma drugačije tumačiti, nego li su ga apostoli tumačili, jer im bila najstroža dužnost apostole kao po Bogu ovlaštene učitelje priznati. Apostoli se i smatrali kao muževi, obdareni božanskom punomoći, te su kod navještanja kršćanske vjerske i ćudoredne nauke tražili bezuvjetnu podložnost. »Bog je u nas postavio riječ izmirenja. Mi smo dakle poslanici mjesto Krista, kao da Bog preko nas opominje (2 Kor. 5, 19—20). Apostoli su si bili takogjer svjesni Duha sv., te bili osvjedočeni, da su u svojoj učiteljskoj službi nepogrješivi. S toga su osugjivali sve nauke, koje se protivile njihovoj, najvećom strogosti i rekoše: Da i angjeo s neba vama drugo evangjelje navješta, nego li smo ga mi vama, neka bude proklet (Gal. 1, 8). Očita je dakle činjenica, da se sv. pismo u vrijeme apostola nije smjelo tumačiti, kako je tko htio i odatle si vjeru stvarati, već se moralo vjerovati, što su apostoli propovijedali i podložiti se tumačenju, što su ga oni o sv. pismu dali. Dokaz za to daje nam sabor jeruzalemski, na kojem su apostoli više mjesta starog zavjeta tako tumačili, da je stari židovski zakon ceremonija prestao, i da ne obvezuje kršćana iz židovstva. Kod toga tumačenja se pozvali izrično na sv. Duha veleći: Svidjelo se Duhu svetomu i nama, ne nalagati vam tereta (Djel. ap. 15, 28).

Taj odnošaj nije se mogao poslije smrti apostola promijeniti, i poslije njih moralo je biti učiteljstvo, koje je imalo tumačiti sv. pismo i tražiti, da mu se svi podlažu. O tom nema dvojbe već radi toga, što je uredba, koju je Isus Krist dao svojoj crkvi, morala obstojati ne samo za apostola, već do konca svijeta. Osobito crkveno učiteljstvo nije smjelo nikada prestati, jer se bez istoga crkva ne bi nikako mogla uzdržati. Zato Krist svoju i pomoć Duha sv. nije obećao samo apostolima, nego i njihovim nasljednicima, veleći: »Evo ja sam s vama u sve dane do konca svijeta« (Mat. 28, 20). I opet: »Molit ću Oca, i on će Vam dati drugoga Tješitelja, da uvijeke uz Vas ostane, Duha istine (Iv. 14, 16). Kod apostola nije mogao Isus i Duh sv. za uvijek ostati, jer su umrli, proteže se dakle obećanje Isusovo takogjer na nasljednike apostola t. j. na papu i biskupe tako, da oni, kao i njihovi predšastnici u svojoj učiteljskoj službi imadu božju pomoć.

To je od vajkada bila nauka crkve. Za Ciprijana sakupljeni biskupi na saboru u Kartagi izrično kažu: »Mi smo apostole naslijedili i vladamo crkvom istom moći kao oni«. Isto kaže sv. Jeronim: »Kod nas biskupi zauzimaju mjesto apostola«. Imadu li dakle pape i biskupi istu vlast kao apostoli i uz pomoć Isusa i Duha sv. dar nepogrješivosti, to onda imadu i pravo sv. pismo tumačiti i tražiti, da se njihovom tumačenju bezuvjetno svaki podloži. To pravo im nije nijedan vjernik nijekao od kada crkva postoji, kako vidimo iz jasnih svjedočanstva sv. otaca. Već sv. Irenej kaže: »U tumačenju sv. pisma moraju kršć. slušati pastire crkve, koji dolaze od apostola, te su bož. uredbom sa biskupskim nasljedstvom baštinu istine primili«. Sv. Augustin kaže: Da dogjemo do istine pisma, moramo onaj smisao slijediti, kojega uzima općenita crkva, kojoj samo sv. pismo svjedočanstvo daje; jer dok samo sv. pismo ne može pogriješiti, to mora, koji se boji da kod nejasnosti pitanja, koja istražuje, ne zaluta, onu crkvu o tom za savjet pitati, koja nam sv. pismo bez dvoznačnosti označuje«. Jer se

uvijek vjerovalo, da je katolička crkva vrhovna tumačiteljica sv. pisma, to se u svim prepornim slučajevima uticalo k njoj, te se njezino tumačenje smatralo kao izjave Duha svetoga. Tako je bilo za vrijeme doketa, arijanaca, nestorijanaca, eutihijanaca, pelagijanaca, u kratko svih sekta, koje su zlorabile sv. pismo, da utvrde svoje krivovjerje. Preporna mjesta ostavili bi papi i biskupima, da ih riješe, te su ustalili katoličku nauku, zabacili bludnju i pokazali, kako se imadu mjesta od krivovjeraca krivo tumačena, razumijevati. Tko se njihovoj odluci nije pokorio, već tvrdokorno svoje mnijenje branio, smatrao se kao krivovjerac i bio iz zajednice crkvene izključen. Koncil tridentski samo je potvrdio staro pravo crkve, učeći: da se nitko ne usudi, zanašajući se na svoju uvigjavnost, u stvarima vjere i ćudoregja sv. pismo po svojem mnijenju izvraćati i tumačiti ga proti smislu sv. Majke crkve, kojoj pripada suditi o pravom smislu i tumačenju sv. pisma.«

2. Proti toj nauci crkve navagjaju naši protivnici razno, od čega ću samo važnije navesti.

Neki kažu: Sv. pismo ne treba tumačenja, jer se samo po sebi tumači. Ali to je skrajna ludost. Ako se samo sv. pismo tumači, kako onda do toga dolazi, da se pojedina mjesta u tako raznom, katkad posve protivnom smislu uzimaju? Može li se sv. pismo kod jednoga ovako, a kod drugoga onako tumačiti? Kao što je svaka knjiga, tako je i sv. pismo mrtvo; ono ne tumači svoga sadržaja, ne kaže nikomu, kako se ima ovo ili ono mjesto tumačiti. Mora dakle, osobito ako se jedno te isto mjesto razno tumači, netko biti, koji daje tumačenje i kaže, koji smisao to mjesto ima.

Drugi kažu: Sv. pismo je tako jasno, da ga svaki može uz pomoć svoga razuma tumačiti. Netemeljitost te tvrdnje smo već pokazali tim, što smo dokazali, da sv. pismo imade iz više razloga mnogo nejasnosti. To priznaju sami naši protivnici. Sam Luter, koji stavlja kao temeljnu nauku, da svaki sam može sv. pismo tumačiti, piše: »U sv. pismu jedva znademo A, B, C, a i to ne pravo.« I opet: »Samo jednu jedinu riječ sv. pisma istražiti i iz njegove dubine crpsti nemoguće je. Tvrdim, da toga i najučeniji uz najbolju svoju volju ne mogu. Njegove izreke su riječi Duha svetoga, koje su daleko

nad ljudskom moći shvaćanja. Ja sam hotio jednoć razmišljati o deset zapovijedi božjih, ali kad sam razmislio: Ja sam Gospodin Bog Tvoj — već sam kod riječce: ja — stao. Taj »ja« do sada nijesam mogao dobro razumjeti.« Drugi jedan (Flacus Illiricus) navodi 151 dokaz, da pokaže, da je sv. pismo u mnogim stvarima tamno. Opet drugi (Bayle) veli, da si ne samo neuki, nego ni učeni ne može pribaviti smisla stanovitih mjesta sv. pisma. Tako sami protivnici daju svjedočanstvo, da sv. pismo nije lako razumljivo i da slabo svijetlo našega razuma ni iz daleka ne dostaje, svuda pravi smisao istoga naći i protumačiti.

Napokon tvrde neki: Svaki, koji sv. pismo čita pravednim srcem, bude po Duhu sv. prosvijetljen, da nagje pravi smisao i s toga drugoga tumačitelja ne treba«. A gdje stoji napisano, da svaki, koji čita sv. pismo, bude po sv. Duhu prosvijetljen? Duh sv. je to do duše obećao crkvenom učiteljstvu t. j. papi i biskupima kao nasljednicima apostola, ali ne pojedincima. Pak ako zbilja svi čitatelji i pisci dobivaju pomoć Duha svetoga, odakle onda to, da posve isto mjesto u posve raznom smislu tumače? Zar si može Duh sv., koji je Duh istine, protusloviti, te kod jednoga nešto tvrditi, što kod drugoga niječe? Ako Luter mjesto: »to je tijelo moje« — tumači, da je Krist u oltarskom sakramentu zbilja prisutan, a Zvingli, da nije prisutan, zar svaki od njih ima Duha sv.? A do kakovoga ludoga fanatizma vodi nauka, da svaki, koji bibliju čita, bude po Duhu svetom prosvijetljen? U istinu, tu budu ljudi napastovani, da drže sve svoje svojeglavosti i ludosti za božansko nadahnuće, za prosvijetljenje Duha svetoga, kako to povijest protestantizma dosta dokazuje. Tako se za vrijeme reformacije neki krojač Bokold proglasio kraljem sa Siona, zauzeo grad Münster, na jedanput uzeo 11 žena i sve po redu ubio, jer mu to Duh sv. naložio Neki Herman opet tvrdio, da ga Duh sv. sili, da se proglasi Mesijom i da viče svojim slušateljima: »Ubijte svećenike i poglavare u svijetu i činite pokoru, jer se približilo kraljevstvo nebesko!« Drugi opet neki Knipperdöllink propovijedao, da se sve visoko mora poniziti, i Gospodinu put pripraviti. A što se dogodilo? Odmah su sve tornje porušili i gore stavili kanone, da unište neprijatelje. Ivan Dusentšur, prorok iz Warendorfa, zlatar, navjestio,

da je otac nebeski krojača Ivana Bokolda odredio za novoga kralja Jerusalema, da sjede na prijestol Davida, svoga oca i vlada cijelim svijetom. Za to je tražio od 12 starješina mač, dao ga mužu božjem i pomazao ga za kralja Sionskog. Eto, do čega vodi nauka, da svaki, koji čita sv. pismo, bude po Duhu sv. prosvijetljen; dovodi ljude do najsmješnijih stvari; tako ih zaslijepi, te u ludosti, da ih Duh sveti prosvijetljuje, najsramotnije stvari smatraju Bogu dopadnim činima.

Tako su svi ti razlozi, što ih protivnici navagjaju, da sv. pismo ne treba vrhovnoga tumača, ništetni i lažni, a čvrsta je nauka naše sv. crkve, da njoj pripada pravo sv. pismo tumačiti, i da se svaki njezinom tumačenju podložiti mora. Neka bude daleko od nas, da mi koje mjesto sv. pisma drugačije tumačimo, nego li to čini sv. crkva. Uvijek podložite svoj sud sudu crkvenog učiteljstva, što ga sam Isus Krist ustanovio i providio darom nepogrješivosti. Jeste li u dvojbi, kako valja koje mjesto tumačiti, pitajte svoje svećenike, ti će vam protumačiti po smislu katoličke crkve i očuvati vas od bludnje. Budite oprezni i ne vjerujte svakomu, koji za dokaz svoje tvrdnje navodi koje mjesto svetog pisma. I gjavao je navagjao razna mjesta iz sv. pisma, kad je Isusa napastovao i poticao na razne grijehe. Sv. pismo je doduše riječ božja i svaki tekst, izraz Duha sv., ali kao što se sve može sveto i božje zlorabiti, tako se je i sv. pismo već bezbroj puta zlorabilo. Svakoga dakle odbijte, koji, da dokaže nauku protivnu katoličkoj vjeri, navagja koje mjesto iz sv. pisma, kao učitelja krivovjerja i laži, kao što je i Isus odbio gjavla s njegovim tekstima iz sv. pisma. Držite se čvrsto načela, da je svaka uporaba sv. pisma za napadanje katoličke nauke, zloraba božje riječi i prokleti zločin. Samo ako se uvijek i u svemu pokorite sudu crkve i njezinu nauku srcem i ustima ispovijedate, sigurni ste proti bludnji i zavagjanju, idete putem istine i kao djeca svijetla imadete nadu, da ćete do Krista doći, koji je put, istina i život.

Amen.

VI. Propovijed.

Nedjelja po obrezavanju.

III. O sv. pismu (svršetak).

»Ustani, uzmi dijete i majku i idi u zemlju Izrajelovu« (Mat. 2, 20).

Kad je sv. Bazilij jednoć samostane svoje posjećivao, pitao je opata jedne zajednice, je li koji megju braćom, na kojem bi se vidjelo, da pripada izabranicima. Onda mu opat pokaza jednoga, kojega prostodušnost pobugjivala začugjenje. Svetac naloži tomu monahu, da donese vode; kad je donio, reče mu: »Sjedi, da ti tom vodom noge operem.« Monah slušao i dade si od velikog Bazilija noge oprati. Kad se poslije toga on udaljio, reče sv. Bazilij: »To je u istinu muž, koji je svojoj volji posve obumro; pravom ga smatrate za izabranika.« Kad je slijedeći dan istoga monaha vidio, gdje ide u sakristiju, pozva ga k oltaru i posveti za svećenika. I bio je sveti svećenik.

Tu veliku krepost savršene poslušnosti vršio je, kako čitamo u sv. evangjelju, i sv. Josip. Gospodin mu dao u snu reći po angjelu, da sa djetetom Isusom i njegovom Majkom Marijom odmah ustane i bježi u Egipat. A eto! svetac ustane još u noći, uze Dijete i njegovu Majku i ode u Egipat. Pošto je tamo dulje vremena stanovao, opet mu se javi angjeo, koji mu reče: »Ustani, uzmi Dijete i njegovu Majku i vrati se u zemlju Izrajelovu.« I odmah posluša Josip na opomenu Gospodinovu. A kad mu na povratku kući po angjelu bilo javljeno, da mjesto u Judeju, gdje vlada Arhelaj, brat okrutnoga Heroda, pogje u Galileju, on je i sada poslušao bez oklijevanja i nastani se s Isusom i Marijom u Nazaretu.

Isto tako pripravno morate i vi volju božju vršiti. Bog je vaš gospodar, komu ste u svemu bezuvjetno dužni poslušnost. Bog vam pak svoju volju ne javlja, kao Josipu, po kojemu angjelu, već po svojoj crkvi, jer ju postavio, da vjernike svih vremena uči i vodi na putu spasa. Crkva je stup i temelj istine, i jer imade pomoć Krista i Duha sv., ne može nikako zalutati u onom, što se našega vječnoga spasa tiče, s toga smo joj bezuvjetno dužni poslušnost. Radi toga, kako smo zadnji puta

čuli, ne smijemo sv. pismo po svojoj volji tumačiti, već moramo crkvu priznati kao vrhovnu tumačiteljicu, te se njezinom sudu ponizno podložiti Pošto sam vam u toj važnoj istini nužnu pouku dao, govorit ću danas o čitanju sv. pisma i tri pitanja odgovoriti:

1. Smijemo li sv. pismo čitati? 2. Moramo li sv. pismo čitati? 3. Kako ga moramo čitati?

I.

Čitanje sv. pisma nije nikako zabranjeno; slobodno ga čitamo, ali ipak kod toga valja paziti na propise dane od sv. crkve.

1. Krivo bi bilo, tko bi mislio, da neuki i ljudi jednostavnoga staleža ne smiju čitati sv. pisma. Nema razloga zašto bi jednostavnu čovjeku čitanje sv. pisma posve i u svakom slučaju zabranjeno bilo. Apostoli i evangjeliste nijesu novog zavjeta napisali samo za neke učenjake, nego za cijele općine, za sve kršćane na zemlji. S toga se evangjelja i listovi kod bogoslužnih sastanaka javno i u prisutnosti učenih i neukih, muževa i žena čitali. Apostoli su sami nalagali biskupima i svećenicima, da njihove listove čitaju sakupljenoj općini. Istine vjere su svuda, u gradovima i selu, pred visokim i niskim, učenim i neukim propovijedali i usmeno tumačili. Jer u sv. pismu nije ništa drugo, nego što su kršćani usmenom poukom već znali, to nema razloga, zašto da im se zabrani čitanje sv. pisma. Najučeniji i najpobožniji ljudi su dapače kršćanima čitanje i razmatranje sv. pisma vrlo preporučali. »Marljivo čitajmo sv. pismo«, kaže sv. Krisostom, »jer onaj ne može sigurno ostavljen biti, koji svom marljivosti i vrućom željom čita bož. istine. Dà, kad bi nam falili ljudski učitelji, Bog bi nam bliže pristupio i prosvijetlio naš razum i otkrio sakriveno, On sam bi nam bio učitelj u stvarima, kojih ne poznamo.« Sv. Bernard kaže: »Svi, koji su vični Boga u sv. pismu često i rado slušati, čini se, ako ne u vanjštini, to ipak u nutrinji, da nose znak izabranog poziva k nebeskoj blaženosti.« Uztraj dakle u razmatrajućem čitanju sv. pisma, živi uvijek po zakonu božjem, budi marljiv čitatelj biblije i nikad ne prekini to čitanje biblije. U sv. pismu može svaki spol, svaki stalež nauke svoga spasa naći, ako ih marljivo traži. Sv. pismo je isto tako za nas kao i za prve kršćane napisano, Gospodin Bog nam ga sačuvao i u ruke stavio, ne iz drugoga uzroka, nego da iz njega pouku i utjehu crpimo. I knjige staroga zavjeta su se javno čitale, Židovi su imali prepise istih u svojim kućama, a Bog im izrično naložio, da ih dan i noć čitaju i razmatraju, i da svojoj djeci o tom pripovijedaju, te ih poučavaju u sv. zakonu Nije dakle bila općenita zabrana ni u novom ni u starom zavjetu čitati sv. pismo.

2. Ali jer su tijekom vremena čitanjem biblije mnoge zlorabe nastale, crkva bi prisiljena izdati mudre propise, da djeci njezinoj kruh života ne donese smrti. Već u srednjem vijeku zlorabili su krivovjerci sv. pismo kao Albigenci, te htjeli iz njega dokazati svoje krivovjerje. Učili su n. pr., da su dva vrhovna jedno od drugoga posve neovisna bića, dobro i zlo, od kojih je prvo stvorilo nevidljivi, a drugo vidljivi svijet i ljude; isto tako učili su, da krst djeci ne koristi, da je ženidba griješna, u kojoj se nitko ne može spasiti, da vjernici nemaju dužnosti moliti, milostinju dijeliti, da svoje grijehe mogu svakom čovjeku ispovijedati i nije nužno pokoru činiti. Te i druge lude i bezbožne nauke htjeli su Albigenci u sv. pismu naći i sve učinili, da jednostavni narod zavedu, označujući knjige i mjesta sv. pisma, gdje su tobože njihove nauke izrečene. To je potaklo oce crkvenoga sabora u Toulousi g. 1229., zabraniti svjetovnjacima čitati knjige staroga i novoga zavjeta izuzevši psalme Davidove a i tih ne u narodnom jeziku. Ta zabrana bi na saboru u Albi 1253. obnovljena, a u vrijeme, kad je Wiklef širio svoje bludnje, odredi sabor u Oksfortu (1408), da uz kaznu ekskomunikacije nije dopušten prijevod sv. pisma, ako ga prije nije biskup odobrio. Za vrijeme reformacije u 16. stoljeću crkva je imala još više uzroka općenito čitanje biblije u narodnom jeziku zabraniti. Krivovjerci su bibliju preveli u njemački jezik, ali su kod toga nepošteno postupali, jer su prema tomu, kako im je sgodnije bilo, nešto dodali, ispuštali ili posve krivo neka mjesta preveli Jesu li neuki čitali taku bibliju, bili su u pogibelji, da izgube pravu vjeru i da padu u bludnju. Zato su bile one biblije zabačene, kojih ne bi sv. stolica odobrila. Četvrta regula indeksa kaže: Pošto je izkustvom poznato, da ako se čitanje biblije bez razlike u narodnom jeziku dopusti, radi preuzetnosti ljudi nastane više štete nego li

koristi, s toga se valja držati suda biskupa ili inkvisitora, koji posavjetovavši se sa župnikom ili ispovjednikom čitanje biblija od katolika prevedenih na narodni jezik onima dopustiti mogu, za koje drže da im čitanje ne će škoditi nego dapače njihovu vjeru i pobožnost povećati. To dopuštenje valja pismeno da dobe. Tko se pak usudi bez te dozvole bibliju čitati i posjedovati, taj neka ne dobije odrješenja grjeha, dok biblije ne preda ordinarijatu. I knjižari, koji biblije u narodni jezik prevedene prodaju ili na koji drugi način onima dadu, koji nemaju dopusta na spomenuti način, imadu izgubiti novac, koji su dobili, a koji će biskup u dobre svrhe dati, i još druge kazne ih imadu stići prema mnijenju biskupa i prema okolnosti neposluha.« Ta odredba je svakako stroga, ali je bila svakako nužna u ono vrijeme, kad su krivovjerci svom silom nastojali katolicima izkvarene biblije u ruke dati; kad su se prilike promijenile, crkva je opet dopustila čitanje biblije uz stanovite uvjete kao i u prijašnja vremena. Već papa Benedikt XIV. dopustio je čitati bibliju u narodnom jeziku uz uvjet, da je prevedena od katolika, uz tumačenje sv. otaca, te od sv. stolice odobrena. Kod toga je i do sada ostalo.

Smije se dakle sv. pismo čitati u narodnom jeziku, ali prijevod mora biti odobren po crkvi i provigjen tumačenjem, koje se slaže s naukom katoličke crkve. Osim toga oni, koji žele čitati, moraju se posavjetovati sa svojim ispovjednikom, svećenikom, te njegovu odluku savjesno vršiti. On znade najbolje prosuditi, hoće li im čitanje koristiti ili škoditi. Ako drži, da je bolje te ne čitaju, moraju mu se pokoriti, i s toga ne će štetovati na riječi božjoj, jer istu mogu čuti u propovijedi i pouci, naći će ju protumačenu u katekizmu i drugim duh. knjigama, osobito u životopisu svetaca, za koji kaže sv. Franjo Saleski, da nije drugo, nego evangjelje u djelo izvedeno. Možete i biblijsku povijest staroga i novoga zavjeta, kao i evangjelje čitati, u kojima se bez toga nalazi ono iz sv. pisma, što je glavno i što morate znati. Te dakle navedene spasonosne propise valja uvažiti, što ih je crkva izdala obzirom na čitanje biblije, da budete sačuvani od svake štete, što bi moglo proizvesti neoprezno i svojevoljno čitanje sv. pisma.

Da li se mora biblija čitati?

II.

Krivovjerci 16. stoljeća tvrdili su, da svi ljudi bez iznimke moraju čitati bibliju, i to čitanje su tako strogo tražili, kao da o tom ovisi vječno blaženstvo. Stoga nijesu imali prečega posla, nego bibliju prevagjati na sve jezike i dijeliti ju svuda i megju najdivljije narode. Tomu se crkva od vajkada protivila i to pravom, jer čitanje sv. pisma za spas nije neobhodno potrebno, dà, niti nije općenito sredstvo za postignuće kreposti i bogoljubnosti, već dapače često vrlo štetno.

1. Da o čitanju biblije ne ovisi naš vječni spas, o tome nas može uvjeriti već razum. Sv. pismo staroga zavjeta bi poznato tek od Mojsije, koji je po prilici 2500 god. poslije stvorenja svijeta živio, te poslije njega od drugih pobožnih muževa izdano, prema tomu obstojao je svijet po prilici 2500 g., u koje nije bilo nijedne knjige sv. pisma. Isto su tako sastavili apostoli i evangjeliste sv. pismo novoga zavjeta tek više godina poslije smrti Isusa Krista, pošto je kršćanska vjera bila gotovo u svim zemljama raširena i brojila tisuće a moguće i milijune pristaoca. Kako bi bilo dakle s ljudima staroga i novoga zavjeta, koji su živjeli i umrli prije izdanja sv. pisma, kad bi čitanje biblije bilo nužno za spasenje? Očito ne bi se bili mogli spasiti. Ista sudbina bi još i danas stigla mnoge kršćane, jer je nepobitna činjenica, da mnoge tisuće kršćana u svojem cijelom životu nijesu nijednoga lista biblije pročitali, niti čitati ne mogu, jer nijesu vješti. Zar ne bi bilo proti svakom razumu, tko bi tvrdio, da će svi ti kršćani propasti, ne radi svojih grijeha, već jer ne čitaju i čitati ne mogu biblije? Kad bi nadalje čitanje biblije bilo nužno za spas, to bi morala biti neka odregjena zapovijed, koja bi čitanje biblije svim ljudima pod gubitkom blaženosti nalagala A take zapovijedi nije bilo u starom ni u novom zavjetu. Krist je naložio Židovima, da učitelje svoje, koji su sjedjeli na stolici Mojsije, slušaju, a ne da čitaju sv. pismo. »Na stolici Mojsijevoj sjede književnici i farizeji, s toga držite i činite sve, što vam reku« (Mat. 23, 2—3). Isto tako je naložio i apostolima, da ljudima njegov nauk usmeno predaju, a njih opomenuo, da se nauci apostola podlože. »Idite«, riječi su njegove, »učite sve narode i krstite ih...

i učite ih sve činiti, što sam vam naložio« (Mat. 28, 19 20). Ne može se takogjer dokazati, da su apostoli, pošto su napisali knjige novoga zavjeta, izdali zakon, da njihove spise mora svaki čitati. Što se sv. otaca tiče, to oni općenito, kako smo čuli, preporučaju čitanje sv. pisma, ali nijedan ne tvrdi, da je to stroga dužnost, dapače oni čine spas duše ovisnim o posve drugim stvarima, nego li je čitanje biblije. Sv. Augustin piše: Čovjek, koji se upire o vjeru, ufanje i ljubav i čvrsto se toga drži, ne treba sv. pisma, osim da druge poduči. Zato su živjeli mnogi s tim trojem (vjera, ufanje i ljubav) u pustinji, a da nijesu imali sv. knjiga.« Na slični način govori i Tertulijan i sv. Irenej.

Protivnici crkve naše traže dakako razne razloge, kojima bi rado dokazali, da je svaki dužan čitati bibliju, ali svi ti razlozi su prividni i lažni Navest ću samo najobičnije, i dokazati njihovu ništetnost, da se ne dadete njima smesti, ako ih kada čujete.

Oni kažu: »Bog je hotio ljudima po sv. pismu svoju volju objaviti, dužnost je pak svakoga upoznati volju božju, mora dakle svaki sv. pismo čitati.« Taj zaključak bio bi valjan, kad čovjek ne bi imao drugoga sredstva da upozna volju božju osim sv. pisma. A jer on može takogjer, i to daleko potpunije i sigurnije slušanjem kršćanske pouke i čitanjem duhovnih knjiga volju božju upoznati, jasno je, da nije dužan čitati sv. pisma Nadalje kažu: »Kako su židovi dužni bili slušati Mojsiju i proroke, koji su im po nalogu božjem govorili, tako bi i kršćani bili dužni slušati Krista i apostole, kad bi još na zemlji živjeli i propovijedali, a sv. pismo sadržaje njihove riječi, mora ga dakle svaki čitati.« — Odgovor: »Krist kaže apostolima, tko vas sluša mene sluša.« I opet: »Ja sam s vama u sve dane do konca svijeta (Mat. 28, 20).« Iz tih riječi slijedi, da oni, koji zakonite nasljednike apostola t. j. papu i biskupe i njima potčinjene svećenike slušaju, Krista i apostole slušaju, jer Krist živi u svojim službenicima do konca svijeta. Dakle da se nauka Kristova primi, nije nužno čitati sv. pismo, tko riječ božju sluša, kako se u katoličkoj crkvi navješta, taj sluša sve, što su Krist i njegovi apostoli učili. Osim toga, kako ćemo poslije čuti, u sv. pismu nije ni sve sadržano, što su Krist i apostoli propovijedali, slijedi, kad bi i sv. pismo čitali, ne bi posve njihove nauke imali.

Opet kažu: Jer Krist farizejima kaže: »Istražujte pismo (Iv. 5) to je čitanje biblije općenito odredio, mora dakle svaki čitati sv. pismo.« To tumačenje navedenoga mjesta posve je krivo. Krist želi riječima: »Čitajte pismo« samo reći: Književnici i farizeji imadu knjige staroga zavjeta a osobito proroka marljivo čitati, onda će naći, da je on od Boga obećani i poslani Spasitelj i da istinu govori. Ta opomena ne ide sve ljude, već samo književnike i farizeje, koji su svakako kao učitelji naroda morali čitati sv. pismo, da mogu narod učiti u zakonu božjem. U ostalom Isusa je potakla na te riječi samo nevjera književnika i farizeja. Da su u nj vjerovali, ne bi njih, kako nije ni apostola poticao, da čitaju sv. pismo, da ih osvjedoči o svojem bož poslanju. Napokon pitanje je, je li to mjesto dobro prevedeno, moguće glasi: »Vi čitate u pismu«, prema tomu Krist književnicima ne nalaže čitati sv. pismo, nego samo opaža, da ga oni čitaju.

Još ću navesti jedno mjesto sv. Pavla, odakle žele naši protivnici dokazati, da svaki mora čitati sv. pismo. Apostol nalaže kršćanima u Kolosi, da čitaju list, što ga on pisao Laodicejcima (Kol. 4, 16). Ta zapovijed ne ide pojedine vjernike, nego predstojnike crkve, koji su običavali apostolske listove sakupljenoj općini ne samo pročitati, nego i protumačiti. Činili su isto, što i mi danas svećenici u nedjelje i blagdane činimo, kad listove i evangjelja čitamo i tumačimo. Kako je s ovim prigovorima, tako je i s drugima, što ih neprijatelji navode proti nauci crkve o čitanju biblije, svi su bez temelja, te ne treba mnogo mudrosti, da se pobiju. Jasno je dakle, da nijesmo dužni čitati sv. pisma i s toga čitanje biblije nije nužno za blaženost.

2. Čitanje biblije nije ni općenito sredstvo za postignuće kreposti i blaženosti. Tko čita sv. pismo, taj ne nalazi ništa više, nego li je već čuo kod usmene pouke. On vidi i čita slovima napisane nauke i istine, koje su mu već često u propovijedima i kršćanskim poukama protumačene i u srce stavljene. Nagje li u bibliji kako tamno mjesto, tumači ga prema primljenoj već pouci ili pita svoga svećenika ili druge poučene, da mu isto protumače, ili to propusti i tako ne dolazi do razumijevanja toga tamnoga mjesta. Tumači li mjesto po primljenoj pouci, što znade, pošto je pročitao, više nego li

je prije znao? Pita li druge, da mu protumače, oni mu ne će moći drugoga tumačenja dati, nego što ga često kod obične pouke dobiva, a bi li želio dublje i učenije tumačenje, ipak ne bi shvatio, jer tako tumačenje traži temeljitije znanje. Ne razumije li mjesta, a nitko mu ga ne protumači, onda od toga nema nikake koristi. Tako je bar za jednostavna čovjeka bolje, ako se marljivo posluži usmenom poukom vjere, nego li, da čita bibliju, kod čega mu uvijek toga mnogo ostane nerazumljivo i tamno. Da većina ljudi čitanjem biblije ne bude bolja, svjedoči povijest. Reformatori 16. stoljeća nijesu ništa više preporučali, nego čitanje biblije i mislili su, da će to biti najsigurnije sredstvo proti iskvarenosti ćudoregja njihovog doba. S toga su bogato providjeli svoje sljedbenike knjigama i neprestano ih opominjali, da ih marljivo čitaju. Koji je uspjeh bio? Je li čitanjem biblije odstranjena vladajuća opačina, vjera zaštićena, strah božji učvršćen? Nikako! Dapače jedinstvo se vjere izgubilo, nestalo poniznosti i poslušnosti, i ljudi mjesto bolji od dana na dan postali sve gori. Glasoviti učenjak onoga vremena (Ivan Lanspergus † 1539.) veli: »Svi sad teže čitati sv. pismo, tako da i obrtnik i seljak njemačku bibliju imade, ali premda se čini, da svi riječ božju pohlepno čitaju i slušaju, ipak se kod njih ne nalazi prava pobožnost, nikaka ljubav; ne čitaju, da rade po onom, što su čitali, nego samo iz znatiželjnosti i oholosti.« Luter se sam često gorko tuži, da ljudi pod čistim evangjeljem nijesu bolji, nego još iskvareniji. I to se češće dogodilo, da narod s biblijom u ruci nije više štovao niti duhovne niti svjetovne oblasti, te po svojem zakonu, t. j. po svojoj samovolji hotio živjeti. Tako je još i danas. Protestanti čine veliku viku radi množine biblija... koju svake godine megju poganske narode dijele, ali nijedan se poganin tim za kršćanstvo ne dobije. Čitanje biblije dakle u sebi i po sebi nije sredstvo za napredak u kreposti i kršćanskom životu.

3. Može se pače ustvrditi, da neograničeno čitanje sv. pisma vodi do raznih zala. Iskustvo uči, da se ono cijeni, što je rijetko, a ono, što se uvijek ima, za ništa se smatra. Tako bi bilo i sa sv. pismom, kad bi svima u ruke došlo. U početku bi moguće u čitanju sv. knjiga, kako su Izraelci u mani imali veselje, ali doskora bi im dosadilo i izgubili bi svako veselje za čitanje i slušanje riječi božje. Osim toga

bi sv. pismo od neiskusnih i bezvjerskih čitatelja, i od onih, koji si utvaraju, da su učeni, bilo zlo tumačeno, te malo po malo svoj bož. ugled izgubilo. To se vidi kod sekta otpalih od katoličke crkve. U kakovom je štovanju sv. pismo kod njih? Zar ga obično ne smatraju običnom ljudskom knjigom, od koje svaki uzme i zabaci što hoće? I tu vrijedi riječ Gospodinova: Ne dajte sveto psima i ne bacajte biserja pred svinje, da ih nogama svojim ne pogaze, te se ne okrenu i vas ne poderu (Mat. 7, 6). A kad to i ne bi bilo, to bi ipak općenito čitanje biblije vodilo do mnogo zabluda i poticalo na najveće zločine. G. 1846. sastavilo se u gornjoj Šleskoj društvo čitatelja biblije, koji su iz nje izvadili, da će g. 1847. i 48. i 49. svi bezbožnici, t. j. svi oni, koji nijesu jednako s njima mislili, propasti. Tu propast svijeta su tumačili iz pet glatkih kamena, što ih David uzeo, kad je išao proti Goliatu. Svaki kamen znači 1000 godina. Jer je svijet po prilici 4996 godina obstojao, to mora za 5 godina propasti, osim njihovog društva. Ti ljudi dijelili su usred stroge zime svojim novacima u rijeci ponovni krst. Gospogja nekoga gragjana, majka 4 djece, odsjekla si ruku, jer je zlo shvatila mjesto sv. pisma: Ako te tvoja ruka sablažnjava, odsijeci je. Kad su stanovnici napali početnika te strašne nauke, vikaše glasno: To su čudesa Spasitelja, skoro ćete ih još više vidjeti. Eto do takih strašnih bludnja vodi neograničeno čitanje svetoga pisma, biblije, ta nebeska mana pretvara se u rukama nepozvana čitatelja u otrov, koji mu donosi propast. Nije dakle općenito čitanje biblije dužnost, jer iste nije niti u starom niti u novom zavjetu propisano, niti može propisano biti, jer nije sredstvo kreposti, već je od štete najveće.

Kako treba sv. pismo čitati?

III.

Prije, nego li svećenik kod sv. mise evangjelje čita, ide na sredinu žrtvenika i moli, duboko se prignuvši, Gospoda, da očisti njegovo srce i usne, da dostojno navijesti evangjelje. Isto tako se i vi morate pripraviti na čitanje sv. pisma Prije svega molite Boga, da očisti vaše srce od svih grijeha i strasti, da sjeme božje riječi pade na dobro tlo. Molite ga onda za

milost, da vas prosvijetli i dade dobar Duh svoj, da ono, što čitate, pravo shvatite i za spas svoj upotrijebite. Tek pošto ste se gorljivom i pouzdanom molitvom dobro pripravili, pogjite k čitanju. A samo čitanje, da bude od koristi, valja poduzeti s dubokim počitanjem, djetinjom prostodušnosti i poniznosti i srcem željnim spasa.

1. Biblija, kako znadete, nije obična knjiga, pisana silom ljudskoga duha, ona je sveta i božanska, jer je njezin cijeli sadržaj dan od Boga i s toga u najstrožem smislu, riječ božja. Od svih knjiga biblije osobito su svete četiri knjige evangjelja. U njima glegjemo Sina božjega kao čovjeka na zemlji živjeti i činiti velike znakove i čudesa za dobro ljudi, vidimo gdje bezbožnici Spasitelja zlostavljaju, tuže, progone, osugjuju, na križ pribijaju, vidimo ga, gdje On kao gospodar slave uskrsnuo od mrtvih, uzašao na nebo i gdje sjedi ob desnu svoga Oca, čujemo ga, gdje uči, poučava i tješi, grozi se, sudi, kazni, osugjuje. Što sv. Krisostom u opće kaže o sv. pismu, to vrijedi napose o sv. evangjelju: »K čitanju sv. pisma treba ići kao da idemo na nebo, jer čitanje sv. pisma je otvorenje neba; usta proroka su usta božja.« U vrijeme, kad je u Japanu počelo kršćanstvo cvasti (16. stoljeće), izdao je car Kine na poglavice zemalja japanskih pismo, koje je bilo velikom svečanosti poslano i primljeno. To pismo je bilo naime nošeno na prijestolu sa nebom, purpurom pokrivenom, a vozila ga četiri konja, koje su pratili mnogi mandarini i ostali velikaši carstva. Japanci su pak nastojali to pismo sa još većom svečanošću i sjajem primiti, te na odlično mjesto postaviti. Tako veliko počitanje njihovo bijaše prema caru, od koga je to pismo dolazilo. Iz toga možemo suditi, sa koliko većim počitanjem moramo mi sv. pismo, koje nije kaki zemaljski vladar, nego Bog sam, kralj neba i zemlje izdao, u ruke uzeti i čitati.

2 Čitajte sv. pismo djetinjom prostodušnosti i poniznosti i ne zaboravite, da je vaš razum preslab, te tajne naše sv. vjere shvatiti ne može. Tko misli, tko si utvara, da on može sve razumjeti, što piše u sv. pismu, izvrgava se velikoj pogibelji, da će pasti u bludnju i vjeru izgubiti. Za dokaz nam služe krivovjerci svih vremena. Jer su sv. pismo čitali oholim srcem i htjeli sve razumjeti, zapleli se u velike bludnje i izgubili vjeru. Sa čitanjem riječi božje baš je kao i sa slušanjem iste. Književnici i farizeji često su slušali riječ božju, što je Isus navještao, ali od toga nijesu imali koristi, jer ih oholost zaslijepila. Samo ponizna srca učenikâ shvatila su smisao riječi božje i došli do vjere. Zato im Spasitelj reče: »Vama je dano razumjeti tajne kraljevstva božjega, a ostalim se daju prispodobe, da glegju, a ipak ne vide, slušaju, a ne čuju« (Luk. 8, 10). Sv. Grgur Veliki kaže: »Poniznost otvara svijetlo spoznanja, a oholost ga sakriva, jer bogoljubnost je tajna, koju razum tim manje shvaća, čim se on više napuhava, jer tim više bude u vanjštinu baćen, čim se lugje napuhava.« Dogjete li dakle u čitanju sv. pisma do mjesta, koja su vam tamna, ne tumačite ih po svojoj misli, već se što više ponizite i priznajte, da je vaš razum preslab, da shvati božansko. Jednostavno pregjite preko takovog mjesta ili umolite svoga svećenika, da vam ga protumači, da ne padnete u bludnju.

3. Napokon čitajte sv. pismo srcem željnim spasa. Tko tu knjigu čita samo za zabavu, da zadovolji svojoj znatiželjnosti ili iz stanovite oholosti, da pred drugima sjaji radi poznavanja sv. pisma, taj odlazi prazan, makar i cijelu bibliju pročitao. Lijepo piše sv. Bernard: »Neki su, koji hoće znati, samo zato da znadu. To je grda znatiželjnost. Neki su opet, koji hoće znati, da služe svojim znanjem n. pr. novac, čast. To je grda trgovina. Neki su, koji žele znati, da dadu dobar primjer, to je ljubav, a koji hoće znati, da imadu dobar primjer, to je razboritost.« Ovu zadnju nakanu osobito valja da imadete kod čitanja sv. pisma, da naime u zakonu božjem budete bolje poučeni, te uzmognete isti sve savršenije ispunjati. Ne valja naglo, nego sabrano čitati, kod čitanja češće stati, te si ovo ili ono mjesto osobito k srcu uzeti, na sebe uporaviti i odluke ozbiljne učiniti, prema tomu se ponašati.

To su dakle propisi, koje valja vršiti, da nam čitanje sv. pisma bude od koristi. Lijepi primjer zato daje nam komornik kraljice Candice Etiopske. Taj bogobojazni čovjek putovao je kući iz Jeruzalema, gdje se klanjao pravom Bogu. Mjesto da se putem zabavljao raznim bezkorisnim mislima i razgovorom, čitao je sv. pismo. Imao je baš pred sobom jedno mjesto proroka Isaije, koje radi o muci Kristovoj. Jer pak o Isusu Kristu malo ili ništa nije čuo, nije razumio mjesta, makar se još toliko mučio i želio je, da mu tko to mjesto protumači. Apostol Filip

koji je po zapovijedi božjoj k njemu došao, opazio je njegovu sbunjenost i reče mu: »Misliš li, da razumiješ, što čitaš?« Komornik odvrati: »Kako bi, ako me nitko ne pouči.« I on umoli Filipa, da sjedne uz njega i protumači to mjesto. Filip mu ispunio prošnju i pokazao, da to proročko mjesto radi o Isusu Kristu, božanskom Spasitelju, i navjesti mu kršćansku vjeru. Komornik primio riječi apostolove vjernim srcem i umolio za krst, kojega je primio, jer su baš došli do jedne vode (Djel. ap. 8, 26—40).

Tako, kako je taj komornik, morate i vi sv. pismo čitati. S velikim počitanjem valja tu knjigu u ruke uzeti, jer sadržaje čistu riječ božju, dogjete li do mjesta, kojega ne razumijete, nemojte ga tumačiti po svojoj glavi, morate puni čuvstva i slaboće i nemoći, poput onoga komornika, obratiti se na predstojnike crkve i dati si protumačiti dotično mjesto. Glavna je stvar, da po primjeru komornika, sv. nauke, što ste ih čitali, učinite pravilom svoga života. Budete li tako čitali sv. pismo, imat ćete veliku korist od toga; sve više ćete poznavati gosp. Boga i ljubav božju, i na vama će se ispuniti riječ psalmiste: »Blažen čovjek, koji ima u zakonu božjem veselje, i zakon njegov promatra dan i noć! Bit će kao drvo, koje je zasagjeno na potoku koje donosi plod u svoje vrijeme i lišće njegovo ne će otpasti, i sve, što čini, poći će mu za rukom« (ps. 1, 1—3).

Amen.

VII. Propovijed.

Prva nedjelja po Bogojavljenju.

O predaji.

»Njegova majka čuvala sve te
riječi u svojem srcu« (Luk. 2, 51).

Kad je jednoć neki svećenik u Africi propovijedao o riječima: »Što koristi čovjeku, da cijeli svijet dobije, a duši svojoj naškodi« — reče megju ostalim, da mnogi dušu svoju izgubi prevelikom darežljivošću. Sakupljeni se tomu vrlo čudili, kako bi mogao biti zabačeni radi prevelike darežljivosti. Propovjednik opetovao svoju tvrdnju i protumačio je ovako: »Dà, ljubezni kršćani! Mnogi posjećuju crkvu, slušaju propovijedi, a kad se svrši, dijele je megju ljude. Ovaj dio je za onoga, za onu, ove opomene su za ove osobe, one prijetnje za one griješnike i tako cijelu propovijed razdijele, a ništa za sebe ne zadrže, oni su u istinu predarežljivi i mogu radi svoje darežljivosti doći u broj prokletnika.«

Take darežljivosti ima ne samo u Africi, već i u Europi. Mnogi ono, što čuju u propovijedi, ne uzmu za sebe, nego za druge i s toga od božje riječi nemaju nikake koristi. Kako se posve drugačije vladala Marija, blažena Djevica kod riječi, što joj 12-godišnji Isus rekao: »Ona čuvaše sve te riječi u svojemu srcu,« razmatrala ih u tišini, njima se okoristila, pošto se i u najvećim neprilikama života posve volji božjoj predala. Tako morate i vi riječ božju k srcu si uzeti, ili ju čitali u sv. pismu, ili ju čuli u propovijedi, i na sebe uporaviti i učiniti pravilom svoga života. O riječi božjoj, kako se ista sadržaje u sv. pismu, do sada sam govorio i dokazao, da je sv. pismo od Boga i u strogom smislu riječ božja. Protumačio sam vam dalje, da sv. pismo, koje se pravo i nepokvareno samo u katoličkoj crkvi nalazi, treba vrhovnoga tumačitelja, a taj je crkveno učiteljstvo, u koje spada papa i biskupi katoličke crkve. Napokon smo zadnje nedjelje čuli, da slobodno čitate sv. pismo, ali uz dozvolu svoga svećenika i uz uvjet, da je prevedeno po katoličkom učenjaku, crkvom odobreno i provigjeno tumačenjima po nauci katoličke crkve.

Danas ćemo govoriti o drugom predmetu vjere, naime o tradiciji, t. j. o usmenoj predaji i odgovoriti na 4 pitanja:

1. Što se razumijeva pod tradicijom ili predajom? 2. Sadržaje li predaja takogjer riječ božju kao i sv. pismo? 3. Je li predaja nužna? 4. Kako se raspoznaje prava predaja?

I.

Što se razumijeva pod tradicijom ili predajom? U širem smislu razumijeva se cijela kršćanska nauka, koju su po nalogu Isusovom i uz pomoć Duha svetoga apostoli propovijedali, te se neprestano u katoličkoj crkvi propovijeda

i vjeruje. U tom smislu pod predajom razumijeva se, ne samo ono, što su apostoli propovijedali, nego i ono, što su napisali, t. j. napisana i nenapisana riječ božja. Jer smo mi pisanu i nepisanu riječ božju dobili od apostola kao baštinu, to se može oboje nazvati tradicijom ili predajom.

U užem smislu pod predajom se razumijeva onaj božji nauk, koji su apostoli usmeno predavali, ali ga nijesu napisali, ili nauk, koji se ne nalazi u sv. pismu. Zove se predaja, jer se neprestano od apostola u katoličkoj crkvi predaje. Kako se to dogagja, jasno se vidi iz drugoga lista sv. Pavla na biskupa Timoteja, u kojemu piše: Što si čuo od mene preko mnogih svjedoka, to povjeri vjernim ljudima, koji će biti sposobni i druge učiti (2 Tim. 2, 2). Apostoli su osobito one poučavali, koje su postavljali za učitelje i pastire nad kršćanskim općinama i nalagali im, da druge, koje su našli sposobne za crkveno učiteljstvo, dobro pouče. Tako su poučavali uvijek predšasnici nasljednike svom brigom u apostolskoj nauci i tako je ista išla od usta do usta, sve do našega vremena. Jedan primjer će vam to razjasniti. Jedan od vaših pregja gradio je kuću prije 200 godina, u kojoj vi sada stanujete To je od njega čuo njegov sin, vaš pradjed. Taj pradjed pripovijedao je to svomu sinu, vašemu djedu, a taj svomu sinu, vašemu ocu, a ovaj vama napokon. Tako ste vi neprekidnom usmenom predajom sigurni, da je jedan od vaših pregja gradio kuću, u kojoj vi sada stanujete. Vi ste tako zato sigurni, kao da je vaš pradjed o tomu list ostavio, usmena predaja nadomješćuje pismenu. Isto je sa crkvenom predajom. Apostoli nijesu nam ostavili cijelu božju nauku pismeno, nego veliki dio iste predali nam usmeno, oni su naime tu božju nauku navještali svojim učenicima i nasljednicima; ovi opet svojim nasljednicima i tako je išlo od stoljeća do stoljeća, sve do našega vremena. Nama je taj dio božje nauke tako točno poznat, kao i onaj iz sv. pisma, jer se najvećom vjernosti i savjesnosti od predšasnika na nasljednike, od koljena do koljena, predavao. Ali ne treba misliti, da ta usmena predaja još i danas nije napisana, dapače je bila već u prva stoljeća od učenih i pobožnih muževa, koje nazivamo crkveni oci, a od kojih su mnogi bili još učenici apostola, potpuno zabilježena, a od crkvenih sabora bila pobliže protumačena i nama pismeno ostavljena. Nema u našoj sv. vjeri ni jedne nauke, koja se ne bi nalazila u spisima sv. otaca ili crkvenih sabora, te se prema tomu o crkvenoj predaji može samo u toliko govoriti, u koliko se ne sadržaje u sv. pismu.

II.

Je li crkvena predaja isto tako riječ božja kao i sv. pismo? Jer predaja isto tako kao i sv. pismo dolazi od apostola, to mora jedno i drugo sadržavati riječ božju, apostoli imali su božju pomoć ne samo kod onoga, što su pisali, nego i kod onoga, što su učili usmeno. Što su pisali i čega nijesu pisali riječ je božja, »jer«, Gospodin im reče, »nijeste vi, koji govorite, već je Duh vašega Oca, koji u vama govori« (Mat. 10, 20). Da se predaja baš tako kao i sv. pismo tijekom stoljeća čista i nepokvarena sačuvala, ne treba ni najmanje sumnjati, jer da se samo jednoć pokvarila, to bi crkve Kristove nestalo sa zemlje i propala bi, jer društvo krivovjeraca ne može biti crkva Kristova, crkva bi bila usprkos izričnoga obećanja Gospodina od moći pakla nadvladana, što se bez grijeha ne može reći. Jasno je dakle po sebi, da mi predaju moramo isto tako kao riječ božju prihvatiti, kao što i sveto pismo. O tom megjutim svjedoči sv. pismo, crkveni oci i sabori i sekte od nas rastavljene.

a) Apostol piše Tesaloničanima: »Stojte braćo, i držite se predaja, koje ste naučili od nas bilo riječju ili pismom« (2 Tes. 2, 14). Ovdje apostol izrično razlikuje megju pismom i usmenom predajom i objema daje jednaki ugled, kad kršćane u Tesalonici opominje, da se obojega jednako čvrsto drže. U tomu je smislu već i sv. Krisostom to mjesto razumijevao: »Iz ovoga je jasno, da apostoli nijesu sve pismeno, nego mnogo toga bez pisma predali, oboja predaja pak zaslužuje jednaku vjeru.« Isti apostol piše svomu učeniku Timoteju: »Što si od mene čuo preko mnogih svjedoka, to povjeri vjernim ljudima, koji će biti sposobni i druge poučiti« (2 Tim. 2, 2). Ovdje je očito govor o usmenoj predaji. Timotej ima bož. nauku, koju je od Pavla usmeno primio, kao dragocjeno blago dobro čuvati i dati je sposobnim muževima, da oni opet druge poučavaju. Sv. Ivan piše: »Ja bi vam imao još mnogo pisati, ali ne ću po papiru

i crnilu, jer se ufam k vama doći, i od usta do usta govoriti« (2 Iv. 12 v.). Iz ovih riječi sv. Ivana opet se vidi, da apostoli toga mnogo nijesu napisali, već samo usmeno učili, dakle da obstoji usmena predaja, koju moramo štovati upravo tako, kao i sv. pismo.

b) Za tu istinu govore jednoglasno i sv. oci. Sv. Ignacij, učenik apostolski, opominje na svom putu u Rim vjernike u gradovima, kojima je putovao, da se čvrsto drže predaja apostolskih. Sv. Irenej govori često i izrično o predaji: »Što bi bilo činiti, da nam apostoli nijesu nikakovih pisma ostavili? Zar se ne bi morali onda držati reda predaje, koju su apostoli onima predali, kojima su crkve povjerili. Taj red obvezuje mnoge barbarske narode. Vjeruju u Krista, pošto bez slova i crnila spas u svojim srcima upisan imadu, te brižno staru predaju čuvaju.« Tertulijan govori o ceremonijama krsta, o znaku sv. križa, o godišnjoj žrtvi za pokojne itd. i na to kaže: »Tražiš li za te i slične nauke kaki pisani zakon, ne ćeš nikakovog naći, već ti se spominje predaja, kao početnica. Sv. Bazilij kaže: »Nauke, koje se u crkvi vrše i navještaju, zahvaljujemo dijelom pisanoj nauci, dijelom apostolskoj predaji. Oboje ima za religijozni smisao isto značenje, a tomu se ne protivi nitko, tko imade samo srednje poznavanje crkvenoga prava.« Sv. Krisostom veli: »Jasno je, da apostoli nijesu sve pismeno predali, već mnogo bez spisa, ali jedna i druga predaja zaslužuje jednaku vjeru.« Na isti način govore o predaji ostali crkveni oci kao sv. Ambrozije, Jerko, Krisolog, Grgur Vel., Augustin, svi jednoglasno svjedoče, da je predaja baš tako riječ božja kao i sv. pismo, te se ista jednako vjernim srcem prihvatiti mora.

c) S tim svjedočanstvima otaca slažu se i sabori, koji su se tijekom stoljeća držali. Već prvi sabor u Niceji 325. osudio je po predaji, kako Teodoret izrično opaža, bludnju Arija. Naveli su i mjesta iz pisma proti tomu krivovjercu, ali jer je i on hotio svoje bludnje dokazati iz pisma, to se utekli predaji, te mu iz nje dokazali, da je njegova nauka nova i krivovjerna. Isto tako su i oci sabora u Efezu 431. i Kalcedonu 451. proti Nestoriju i Eutihu nauke tih krivovjeraca osudili iz predaje. Drugi Nicejski 787. stvorio je izrično zaključak: »Neka bude izopčen tko ne štuje predaje, bila ta po pismu ili običaju.« Napokon općeniti sabor tridentski na novo je izrično izrekao, da predaje moramo kao i sv. pismo vjerno prihvatiti i štovati, veleći u 4. sjednici: »da su ili od Krista usmeno ili po Duhu sv. dane, te po neprestanom redu u katoličkoj crkvi uzdržane.«

d) Za tu nauku crkve mogao bi napokon mnogo svjedoka, protivnika naše vjere, navesti. Veliki učenjak protestanata (Leibniz), koji zabacuju predaju, veli: »nepisana riječ božja može i mora sv. pismo nadomjestiti.« Drugi (Lessing) veli: »Ja ne mogu nikako biti hotice gluh, kad nam cijela starina jednodušno dovikuje, da su naši reformatori pod tradicijom tim njima omraženim imenom previše toga zabacili. Oni su mogli bar onomu, što Irenej pod tim razumijeva, isti ugled ostaviti, što drže da je isključivo dobro dodati pismu.« — Što je ovdje najčudnovatije, da protestanti toga mnogo prihvaćaju, za što nemaju nikaka svjedočanstva u sv. pismu, nego što mogu znati samo iz predaje. N. pr. u sv. pismu ne stoji nigdje, da mi moramo nedjelju mjesto subote svetkovati, makar oni nedjelju kao i mi katolici svetkuju. Zašto? Jer predaja uči, da su apostoli po nalogu Isusovu mjesto subote odredili nedjelju. Čitamo dalje u sv. pismu, da su apostoli sakupljeni na saboru jeruzalemskom kršćanima zabranili uživanje krvi ugušenoga (Djel. 15, 29). A toga se ne drže protestanti kao ni mi. Zašto? Jer nam predaja kaže, da je ta zapovijed ukinuta. Krist uči, da valja ljude ponajprije učiti, a onda krstiti. A ipak i kod protestanata krste se mala djeca, a tek onda kad k razumu dogju, budu poučena u kršćanstvu. Zašto? Jer iz predaje znademo, da se ona odredba Gospodinova proteže na odrasle samo, a ne na djecu. Spasitelj je naložio apostolima, da jedan drugomu noge peru, kako je On njima, njihov Gospodin i Učitelj, učinio (Iv. 13, 14). Čini se, da ta zapovijed strogo obvezuje, kad je Isus Petru rekao, da on, ne bude li si dao od njega noge prati, ne će imati s njim dijela. A ipak protestanti kao i mi katolici pranje nogu ne smatramo tako važnim, da bi vrijedilo za sva vremena, nego to je jednostavna ceremonija, koja za spas nipošto nije nužna. Zašto? Zato, jer im to predaja kaže.

Tako imamo mi ne samo svjedočanstva sv. pisma, crkvenih otaca i sabora, nego i istih protivnika vjere, da obstoji usmena predaja, i da ju ide isti ugled kao i sv. pismo. Moramo dakle predaju kao i sv. pismo prihvatiti kao riječ božju.

III.

Je li nužna usmena predaja. Protivnici kažu, da je u sv. pismu sve zadržano, što je Bog objavio i što valja vjerovati i činiti, da budemo blaženi, zato predaja nije nikako potrebna. Zabacuju usmenu predaju i prihvaćaju sv. pismo kao pravilo vjere i ćudoregja. Crkva tu tvrdnju zabacuje i uči, da je i predaja nužna za spas. Pravom to crkva uči, jer sveto pismo ne sadržaje svega, što moramo vjerovati i činiti, da se spasimo, nadalje sv. pismo bila bi za nas bezkorisna knjiga bez predaje; napokon sa samim sv. pismom ne bi se mogla nijedna raspra u vjeri riješiti. Eto sigurno dosta razloga, koji nam dokazuju potrebu predaje.

a) Sv. pismo ne sadržaje sve nauke, koje je Isus Krist za naš spas objavio. To svjedoči sv. Ivan, kad piše: Ima još toga mnogo, što je Isus učinio, kad bi to htjeli napose sve napisati, mislim da svijet ne bi obuhvatio knjiga, koje bi se napisati mogle (Iv. 21, 25). Iz toga se vidi, da sv. Ivan u svoje evangjelje nije uzeo ni svih djela, a kamo li sve nauke Isusove. Krist sam kaže apostolima: Još Vam mnogo imam reći, ali vi toga sada ne možete nositi (Iv. 16, 12). Što bož. Spasitelj svojim apostolima još nije mogao reći radi njihovog slabog shvaćanja, sigurno im je poslije saopćio. To je učinio valjda poslije svoga uskrsnuća, kad je još 40 dana na zemlji boravio i s apostolima često dugo govorio. A što je s njima govorio, toga je malo u sv. pismu, apostoli toga nijesu napisali već usmeno saopćili. Tako samo sv. pismo svjedoči, da ne sadržaje cijele nauke spasa Isusa.

Isto svjedoče sv. oci. Sv. Krisostom kaže: »Jasno je, da nam apostoli nijesu sve pismeno, već mnogo toga bez pisma predali i da se to isto tako vjerovati mora« Sv. Epifanij kaže u kratko ali jasno: »Mi se moramo poslužiti predajom, jer se sve ne može naći u sv. pismu.«

Ali protivnici kažu: Dopuštamo, da sv. pismo ne sadržaje svega, što je Isus učio i učinio, ali toliko sadržaje, koliko se za spas traži.« To nije istina, jer toga mnogo ima, što moramo vjerovati uz gubitak spasa, a što badava tražimo u sv. pismu. Mi n. pr. moramo vjerovati, da se nejaka djeca

pravo krste i kad dogju k razumu, ne treba i ne smiju se po drugi put krstiti; nadalje, da u nuždi može svaki čovjek, pače pogan i židov krstiti, da ima 7 sv. sakramenta, da se tri sv. sakramenta: krst, potvrda i sv. red samo jednoč primiti mogu, da valja svetkovati nedjelju mjesto subote i t. d., a ipak te i mnoge druge istine vjere ne možemo dokazati iz sv pisma, nego samo iz predaje. Moramo nužno prihvatiti predaju, jer samo po njoj dolazimo do potpunog spoznanja kršć. nauke vjere i ćudoregja, a po tom do spoznanja svega onoga, što nam je za spas nužno.

b) Ali uzmimo, da je u sv. pismu sve sadržano, što je Krist učio za naš spas, to ipak bez predaje ne bi nam ništa koristilo Tko zabacuje predaju, taj nije siguran, je li sv. pismo bož. knjiga. Ako i čitamo u sv. pismu, da je njegov cijeli sadržaj od Boga, to svjedočanstvo ništa ne znači, jer na primjer i koran, vjerska knjiga muhamedanaca, na mnogom mjestu piše, da sadržaje same bož. istine, a ipak je samo kukavno ljudsko djelo, puno bezbožnih nauka i bludnja. Samo predaja nas može osvjedočiti o božanstvu sv. pisma, jer nam kaže, da su pobožni muževi knjige sv. pisma uz pomoć božju sastavili i nijesu drugačije pisali, nego što im Duh sv. kazao. Bez predaje nemamo nadalje jamstva, da li su knjige sv. pisma prave, te da su ih zbilja oni muževi napisali, kojih imena nose. Znademo li općenito, da su Matej, Marko, Luka i Ivan napisali evangjelje, a kako ćemo doći do potpune sigurnosti, da naša 4 evangj u istinu pripadaju četirim evangjelistama? Tu sigurnost dobivamo samo po vanjskom svjedočanstvu, naime po predaji. Bez predaje napokon nemamo mi svjedočanstva za nepokvarenost sv. pisma, jer nam samo predaja može reći, da je cijeli sadržaj sv. pisma kroz sva stoljeća sačuvan čist i nepokvaren. Tako nam samo predaja daje siguran dokaz za božanstvenu pravost i nepokvarenost sv. pisma. Zabacimo li predaju, to sv. pismo nema više ugleda, za nas je knjiga bez vrijednosti. Zato veli sv. Bazilij: »Ako se usmena predaja zabaci, sv. pismo će veliku štetu imati.« A sv. Augustin kaže, da on ne bi ni samom evangjelju vjerovao, kad ga na to ne bi silio ugled crkve t. j. predaja. Nije s toga čudo, da naši protivnici tako često malo počitanja izkazuju sv. pismu, zabacuju ne samo pojedine tekste istoga, već i cijele glave i knjige.

A što da rečem o tumačenju sv. pisma? Poznato je, da se o smislu pojedinih mjesta sv. pisma često mnogo prepirali, te jedno te isto mjesto posve protivno tumačili. O jednom jasnom tekstu: »To je tijelo moje«, skoro poslije otpada protestanata od kat. crkve bilo je do 200 raznih tumačenja. Koje sredstvo imamo, da taka razna, protuslovna tumačenja iztražimo te pravo od lažnog razaberemo? Razum za to nije dosta, a ni Duh sv. ne posvijetljuje svakoga pojedinog čovjeka, koji istražuje sv. pismo, da on smisao istoga pravo shvati? Nema drugoga sredstva nego živa riječ predaje t. j. nauka apostola Predaja, koja je uvijek ostala u savezu sa apostolima ili naučavajućom crkvom i koja je zabilježena u djelima crkv. otaca i zaključcima sabora, na prvi pogled nam kaže, koje je tumačenje sv. pisma pravo, jer se kao načelo uzima, da je samo ono tumačenje pravo, koje se slaže s predajom. Tko dakle zabacuje predaju, tomu sv. pismo ništa ne koristi, makar bio osvjedočen o njegovoj valjanosti, nepokvarenosti i božanstvenosti, jer mu fali sredstvo, po kojem bi ga pravo tumačio. Naši protivnici sa sv. pismom u ruci naliče čovjeku, koji stoji pred riznicom, ali ključa nema, da je otvori.

c) Posljedica toga je, da n e m o g u r a z n e p r e p i r k e v j e r s k e v a l j a n o r i j e š i t i. Mi katolici možemo prepirku o stvarima vjere i ćudoregja lako i sigurno riješiti, pitamo samo: kako je u tom bila vjera od početka? Po toj općenitoj vjeri kat. crkve sudimo, i svaku nauku označujemo lažnom, koja se istoj protivi. Ili drugim riječima: mi predaju, kako je ona uvijek i svagdje u crkvi bila, stavljamo kao vrhovno pravilo i po njoj riješavamo vjersku prepirku. A kako će protestanti riješiti taku prepirku, koji zabacuju predaju? Moraju u ruku uzeti bibliju i po njoj nastojati riješiti nastalu prepirku. A kako je to moguće? Jedan ovako tumači koje mjesto, a drugi onako. Ovaj veli: »Ja imam pravo«, a drugi: »Ne, ti nemaš pravo, ja imam.« Svaki se poziva na pismo i tvrdi, da on pravo tumači i zabacuje tumačenje drugoga. Tu nije moguće riješiti prepirku, tu nije moguće jedinstvo vjere, jer sv. pismo kao mrtvo slovo ne može samo reći, tko ima pravo. Zato se raspadaju protestanti u bezbroj stranaka i ne mogu doći do jedinstva vjere, jer im fali sredstvo, po kojem bi mogli riješiti vjerske raspre. Pravo kaže jedan protestantski učenjak

(Lessing): »Pobjeda sv. pisma nad krivovjerjem ili sila sv. pisma da se odredi pravovjernost od vajkada se zla pokazala. Po sv. pismu se kod starih nije ništa moglo učiniti Uporaba sv. pisma, što su ga oni imali, bila je posve druga, nego li, koja je u najnovije vrijeme, po kojoj se sada ništa ne pita, što nam je predano, nego se neposredno iz pisma dokazuje, što bi nam se bilo moralo predati.«

Vidi se dakle, kako je kat. crkva na dobrom temelju, koja se čvrsto drži predaje te kaže, da je ista za spas nužna. Bez predaje ne bi imali potpune kršć. nauke o vjeri i ćudoregju, samo bi komade imali, jer u sv. pismu nije sve, što je Isus učio i naložio; bez predaje bilo bi sv. pismo za nas bezkorisna knjiga, jer ne bi znali, je li bož. istina i nepokvarena, te ga ne bi mogli ni pravo tumačiti; bez predaje napokon bila bi vrata svim razdorima otvorena, ne bi ih mogli složiti ni učiniti jedinstvo u vjeri. Predaja je dakle neobhodno nužna i ne smijemo je zabaciti kao ni sv. pisma.

IV.

K a k o s e m o ž e u p o z n a t i p r a v a p r e d a j a? Usmene vijesti mogu se laglje izkvariti od onih, koje su pisane; važno je dakle doznati znakove, kako se prave predaje razlikuju od lažnih. Crkveni pisci imadu za to neka pravila.

P r v o p r a v i l o. Što cijela crkva kao istinu vjere prihvaća, a čega nema u sv. pismu, valja suditi, da je to apostolska — božanska predaja, jer nije moguće, da se cijela crkva prevari, koja je stup i temelj istine, i koja po osiguravanju Krista ne će biti nikad svladana od pakla. Po tom pravilu moramo mi nauk, da je Marija bez grijeha začeta i rogjena i ostala neprestano neokaljana djevica; da ima 7 sv. sakramenata itd. uzeti kao članak vjere, makar se ne nalazi u sv. pismu, jer kad to cijela crkva drži kao članak vjere, sigurno je, da ju Isus Krist navjestio i apostolima naložio, da je navještaju.

D r u g o p r a v i l o. Što cijela crkva vrši, čega ne bi nitko zapovijediti mogao osim Boga, a ipak nije upisano u sv. pismu, moramo znati, da je to naredba Krista i njegovih apostola, jer cijela crkva ne samo da ne može zalutati u vjeri, nego ni u djelovanju, osobito ne u onomu, što se proteže na običaje

crkvene i službu božju. Pravom veli sv. Augustin: »Onaj pokazuje oholu nerazboritost, koji misli, da ono, što se vrši od cijele crkve, nije pravo. Ovamo spada krst nejake djece, koji se od vajkada u crkvi rabio. Jer se tu radi o valjanosti sakramenta, to crkva ne bi bila nikad odredila krsta djece, da za to nije dobila vlasti od Isusa. Isto se može reći o nauci crkve, da je krst krivovjeraca valjan. Crkva je mogla taj nauk izdati samo na temelju apostolsko-božanske predaje, jer ona krstu ne može dati snage, ako mu Krist nije dao.

Treće pravilo. Što se od cijele crkve i u sva vremena vršilo, pravom se drži da je to uredba apostolska, makar je taka, da bi je i crkva mogla odrediti. Ovamo spadaju niži redovi i 40-dnevni post, koje, jer su samo ljudske naredbe, bile bi mogle od crkve uvedene biti, a mi ih ipak smatramo za odredbu apostola, jer su od početka u cijeloj crkvi u porabi.

Četvrto pravilo. Kad svi crkveni oci na zajedničkom saboru ili u svojim spisima jednodušno uče, da je nešto od apostol. predaje, to se onda u istinu mora smatrati apostol. predajom, jer kad bi svi učitelji crkve, kad se u jednoj stvari slažu, pogriješiti mogli, cijela bi crkva pogriješila, jer je dužna njihove nauke slijediti, te ih u istinu i slijedi. Tako su oci na drugom saboru Nicejskom proglasili štovanje slika Krista, Marije i svetih za apost. predaju. Što su tu sakupljeni oci izrekli, moraju svi katolici vjerovati, jer zajednički sabor predstavlja cijelu crkvu, a ta ne može zalutati u stvarima vjere i što je u savezu s tim.

Kako smo već spomenuli, mi moramo kao apost. predaju ono uzeti, što svi sv. oci u svojim spisima jednodušno uče. Dakako tu je teško naći primjer, da svi oci u svojim spisima za koju nauku svjedoče, jer svi nijesu imali priliku, pisati o jednom te istom predmetu, a i mnogi njihovi spisi su se izgubili. Dosta je, da se nešto može smatrati apost. predajom, ako većina otaca, osobito koji su velikoga ugleda, priznaju to apost. predajom, a drugi se ne protive. U tom slučaju može se dotična nauka smatrati naukom svih otaca, jer kad bi slučajno koji u kojoj točki zalutao, to bi se našlo njih mnogo, koji bi mu se protivili: gdje dakle nema nesuglasja, tu se mora uzeti općenito suglasje, a gdje je to, tu nema bludnje. Po tom pravilu dokazujemo, da su krsne ceremonije apostolskoga porijetla, naime, da se krštenik označuje znakom križa, da se pomaže posvećenim uljem i krizmom itd. Jer o tim ceremonijama izvješćuje Bazilij, Tertulijan i drugi oci, a nijedan se od drugih otaca ne protivi, to se mora uzeti, da se oni slažu i da su tako ceremonije krsta odregjene od apostola.

Peto pravilo. Što se kao apost. predaja u onim crkvama smatra, u kojima se nalazi potpuno i neprekinuto sljedstvo od apostola, to mora zbilja od apostola dolaziti, jer se mora uzeti, da su apostoli svojim nasljednicima sa službom biskupskom ujedno predali i nauku vjere. Možemo li u kojoj crkvi redom od biskupa do biskupa doći do apostola, a ne može se za nijednoga biskupa dokazati, da je uveo novu kakvu nauku, sigurni smo, da je u toj crkvi sačuvana apostolska predaja Taka neprekinuta nit biskupa prije se nalazila ne samo u Rimu, već i u Efezu, Korintu, Antiohiji, Aleksandriji, Jeruzalemu i na drugim mjestima. Zato Tertulijan upućuje svoje suvremenike na koju od apost. crkava, da ondje traže apostolsku predaju, a Teodosij zapovijeda svima, da drže vjeru, koju su Damas u Rimu a Petar u Aleksandriji, poglavice glavnih apost. crkava navještali. Jer se danas samo u rimskoj crkvi može dokazati apostol. slijed, to se može samo iz svjedočanstva te crkve sigurno dokazno sredstvo crpsti za dokaz apost. predaje. To je dakle pet pravila, koje crkveni pisci navagjaju, da se spoznaju prave predaje i razlikuju od lažnih. Čuli ste dakle, da osim pismene riječi božje ima i usmena, koja se, jer nije od apostola napisana, nego usmeno navještana i od koljena do koljena predavana, naziva usmena predaja. Ta usmena predaja zaslužuje isto štovanje i vjerno prihvaćanje kao i sv. pismo, jer ona baš tako kao ono sadržaje čistu, nepokvarenu riječ božju. Za spas nam je takogjer neobhodno nužna, jer bez nje bi bila kršć. nauka vjere i ćudoregja nepotpuna, jer u sv. pismu ne stoji sve, što je Isus, ni što su po njegovom nalogu apostoli navještali. Bez usmene predaje samo sv. pismo ne bi nam ništa koristilo, jer mi ne bi imali sigurna dokaza, da je ono uz pomoć Duha sv. pisano, da je pravo i nepokvareno. Bez usmene predaje napokon ne bi mogli nijedne vjerske prepirke riješiti, niti koju bludnju osuditi, jer sv. pismo kao mrtva knjiga nikomu ne može reći samo, imade li pravo ili nema. »Čvrsto stojte« opominjem vas s apostolom, »i držte se predaja, koje ste

naučili (2 Tes. 2, 14), uzmite sve kao božju istinu, što vam katolička crkva za vjerovanje predlaže bilo u bibliji napisano ili ne, da kao pravi katolici ufanje imadete doći do spasa.

Amen.

VIII. Propovijed.

Druga nedjelja po objavljenju.

Kako dolazimo do vjere.

»Njegogi učenici vjerovahu u nj'« (Iv. 2, 11).

Čudesni su bili putevi, kojima je Bog iberski narod na Pontu vodio do kršćanske vjere. Tamo je živjela neka kršćanska robinja Nina ili Kristijana po imenu, koja je posjedovala sve kreposti pobožne kršćanice. Bijaše pak običaj kod poganskih Iberijaraca, da je li koje dijete obolilo, to je njegova majka pošla u susjedne kuće tražiti lijeka. Dogodi se, da je neka majka svojega dječaka na smrt bolesna, za kojega je u kućama susjeda badava pomoć tražila, k ropkinji Kristijani donijela sa prošnjom, da mu pomogne, ako može. Kristijana osiguravaše, da se ona ne razumije u liječništvo, ali pozna liječnika, koji može sve bolesti izcijeliti, a taj je Krist, Gospodin. Ona metne na bolesno dijete svoje odijelo i eto, dijete odmah ozdravilo. Glas o tomu čudu raširio se na daleko po zemlji, a došao i do ušiju kraljice, koja je imala tešku bolest, a nigdje nije mogla naći pomoći. Ona se dakle uteče Kristijani i po njezinoj molitvi postigne željeno zdravlje. Posljedica toga novoga čuda bijaše, da je kraljica i više osoba na dvoru prihvatilo kršć. vjeru. Kralj pak, koji je bio vrlo zemaljštini odan, nije se mogao odlučiti, da bude kršćanin. Za kratko vrijeme pošao je on s velikom pratnjom na lov u gustu šumu. Noć nasta, a gusta tama prikri zemlju. Lovci u tami hodali simo i tamo, a nijesu znali kamo da se obrate, da nagju izlaz. Nalazili se u najvećoj pogibelji, da će u toj strašnoj šumi ogladnjeti ili postati plijenom divljih životinja. U toj nevolji obrati se kralj ka Kristu, o kojemu mu Kristijana kazala, da je Bog, te može u svakoj nevolji pomoći i obeća, da će se svojih bogova odreći, postati kršćanin, bude li mu na pomoći. Eto, jedva je zavjet

učinio, nasta nenadano jasan dan, a lijepo gragjeni put vodio kralja i njegovu pratnju u prijestolnicu. Sad se napokon kralj odrekao poganstva i postao kršćanin i njegovi podložnici, koji su za to čudo čuli, prihvatili kršćansku vjeru.

Tako se Gospodin u svojem milosrgju često posluži čudesima, da dovede ljude do vjere. Primjer zato imamo u današnjem evangjelju. Krist je pretvorio na svadbi u Kani Galilejskoj vodu u vino, da svoje učenike osvjedoči o svojem bož. poslanju i časti mesijanskoj. Posljedica toga čuda bijaše, da su u nj vjerovali. »I njegovi učenici vjerovahu u nj!«

Nama baš nije potrebno, da budemo čudom k vjeri vogjeni, jer sada je kršćanska vjera po cijelom svijetu raširena i tolikim čudesima utvrgjena, da bi mi morali slijepi biti, kad bi dvojili o njezinom božanstvu. Pita se ali. Koji je sada redoviti put, kojim se do vjere dolazi? Naši protivnici, protestanti, kažu, da je biblija izvor, iz koje si svaki može svoju vjeru crpsti. Oni u tu svrhu dijele bezbroj biblija megju pogane i u opće megju sve, koji ne pripadaju njihovoj vjeri, da ih predobe za vjeru. Oni sami su marljivi čitatelji biblije i čvrsto se toga drže, da si nitko iz drugoga izvora vjere ne smije crpsti, nego iz biblije. Imadu li pravo? Ne, i to ćemo danas dokazati. Do vjere dolazimo 1. ne po svetom pismu, 2. nego po svetoj crkvi.

I.

Sv. pismo ili biblija nije nikada, od kada svijet obstoji, bila sredstvo, po kojem se do vjere dolazi, niti ne može biti.

1. Odmah poslije stvorenja svijeta, kako svi znadete, nije bilo nikake biblije. Bog sam je ljudima govorio i očitovao im svoju volju. I u patrijarško vrijeme još ne nalazimo ništa pisana, vjera je bila vezana na bogobojazne patrijarhe, te je od njih prolazila na druga koljena. »Tako su naši oci učili,« govorilo se, »to je prava nauka, koju moramo vjerovati i iste se držati.« Tim putem su išli gotovo 3500 god., dok je napokon Mojsija na zapovijed i po nadahnuću božjem napisao svetu knjigu zakona. Ali i ta knjiga zakona nije bila isključivi izvor vjere, niti je mogla biti, jer nije točno sadržavala sve istine,

koje su židovi morali vjerovati. Tako se n. pr. u istom samo slabo spominje o neumrlosti duše, o nagradi i kazni poslije smrti, a znade se sigurno, da su izrajelci te temeljne istine vjere od vajkada vjerovali. Mi dakle nalazimo od Mojsije do Krista uz sv. pismo uvijek takogjer stalno crkveno učiteljstvo, koje baštinu vjere brižno čuvalo i potomcima je predavalo. Po nalogu Isusa Krista samoga bili su židovi dužni slušati to učiteljstvo, te se podlagati njegovim propisima. »Na stolici Mojsijevoj« reče on, »sjede književnici i farizeji. S toga držite i činite sve, što vam reku« (Mat. 23, 2—3). U cijelom starom zavjetu dakle nijesu dolazili do vjere čitanjem biblije, nego slušanjem po Bogu postavljenih učitelja.

A kako je u novom zavjetu? Isus Krist je, kako je poznato, samo usmeno učio, ništa nije pisao, osim nekoliko riječi u pijesak, koje su farizeji sigurno brzo izbrisali. Mi takogjer ne nalazimo nigdje traga, da bi svojim apostolima i učenicima naložio, da nauku, koju su od njega primili, popišu, te spise židovima i poganima za njihovu pouku predadu. Ali to znademo, da im je naložio evangjelje usmeno navještati: »Idite«, reče on, »i učite sve narode, krstite ih ... i učite ih sve držati, što sam vam naložio« (Mat 28, 19—20). Po tom nalogu počeli su apostoli svoju sv. službu, ne sastavljanjem i prevagjanjem sv. pisma, nego usmenim poukama, razišli se po cijelom svijetu i propovijedali evangjelje svakomu stvoru. Već je bilo u gradovima i istim selima mnogo tisuća kršćana, a apostoli još nijesu ni jedne riječi napisali. I svojim nasljednicima nijesu nalagali, da pišu, već samo da propovijedaju. Tako Pavao opominje svoga učenika Timoteja, koga je posvetio za biskupa u Efezu: »Što si od mene preko mnogih svjedoka čuo, to povjeri vjernim muževima, koji će biti sposobni i druge poučiti« (2 Tim 2, 2). Slične opomene daje i svojemu učeniku Titu, biskupu na Kreti. Apostoli i njihovi učenici su do duše napisali evangjelje i mnoge listove, ali im tim nije bila nakana dati ljudima u ruke sredstvo, kojim će si sami moći steći kršćansku vjeru. To slijedi već iz toga, što su svuda postavljali biskupe i svećenike i dali im učiteljsku službu, a čemu to, ako se može iz samoga sv. pisma vjera crpsti? Da su neki od njih pisali, jest razlog u posebnim odnošajima pojedinih općina. Oni se često nijesu mogli na pojedinim mjestima dugo zadržavati,

koliko bi bilo dosta za učvršćenje vjere, kad ih Gospodin odredio za vjesnike cijeloga svijeta. Židovi i pogani napadali na sve načine katoličku vjeru i mnogi krivovjerci ustali proti njoj i prijetili joj, da je iskvare, s toga su često bile nove kršćanske općine u pogibelji, da pravu vjeru izgube. Apostoli, koji su take vijesti dobili, sastavili su evangjelje i listove, u kojima su nauke Isusove izložili, branili ih proti nastalim bludnjama i opominjali vjernike, da ih se čvrsto drže. Da su apostoli takim prilikama bili potaknuti na pisanje, lako se dade dokazati iz njihovih spisa. Iz svega se vidi, da apostoli nijesu nikad mislili učiniti sv. pismo jedinim izvorom vjere, a usmenu pouku učiniti nepotrebnom.

Poslije apostola vidimo, da je crkva za obraćenje naroda slala misijonare, a ne biblije. Svagdje, gdje je bila općina kršćanska, i još je ima, propovijedalo se, te je vjera često već dugo cvala prije, nego li se narodu dala biblija. Mi imademo samo dva stara prijevoda sv. pisma: sirski i latinski. Latinski siže najdalje do 2. stoljeća i bijaše poznat samo u Africi. Tako zapadne crkve, u današnjoj Francuskoj i Španiji, gdje je kršćanstvo već u prvo vrijeme ulaz našlo, dugo, naime 80 god., nijesu imale biblije u narodnom jeziku. I sirski prijevod kroz 300 godina bijaše u azijatskoj crkvi malo raširen. Riječ apostolova kako nekada tako i sada vrijedi: »Vjera dolazi od slušanja, a slušanje od propovijedi riječi Kristove« (Rimlj. 10, 17).

Isto se dogagjalo i kod pojedinih obraćenja. Poučavali su židove i pogane u istinama naše sv. vjere, pa kad su dobro poučeni bili i dobru volju imali, krstili su ih. Nijedan slučaj ne znamo, da bi im sv. pismo dali, da sami iz njega crpe vjeru, jer se uvijek držalo za temeljno pravilo, da je crkva čuvateljica predanog pravila vjere, da samo na nju spada nauk Kristov navještati, i da se svaki, koji želi kršćanin biti, bezuvjetno mora pokoriti njezinom sudu. Jesu li se podigle vjerske prepirke, to je crkva njima odlučila, te svijesna si božje pomoći i svoje nepogrješivosti tražila, da se svaki podloži njezinim odlukama srcem i ustima. Tko bi se njoj tvrdokorno protivio, proglasila ga krivovjercem, i isključila iz svoje zajednice. U cijeloj crkvenoj povjesti nema nijednoga primjera, da bi ona kojemu krivovjercu poslala bibliju i rekla mu: »Uzmi i čitaj i osvjedoči se o svojoj bludnji.« Ne, tako se crkva nije

nikad zaboravila, ona se nikad nije smatrala kakom strankom, nego kao vrhovnom sudijom, koje sud je odlučan i nema od njega priziva.

Iz rečenoga se vidi, da sv. pismo nije nikad bilo sredstvo, kojim bi se išlo do vjere. Vjera uvijek dolazila od slušanja riječi božje. Rekao bi tko: Čovječanstvo se sada podiglo do više naobrazbe, nije više tako divlje kao prije, osim toga ima sada, poslije pronašašća tiskarstva, biblija u svim jezicima i bezbrojnoj množini, svaki i siromah si može bibliju nabaviti, sad se može vjera iz biblije crpsti. Odgovor: I sada ne, jer po samoj bibliji ne dolazi nitko do čvrste vjere, koja se na božanskom ugledu temelji, koju vlastitost ipak mora prava vjera imati.

2. Naši protivnici imadu do duše takogjer sv. pismo, kao i mi katolici, ali ono za njih nije ni iz dalekoga ono, što je ono za nas. Kako oni mogu dokazati, da je ono pravo sv. pismo i zbilja od onih muževa napisano, kojih ime nosi? Odkuda znadu sa sigurnošću, da se cijeli sadržaj sv. pisma uvijek do naše vrijeme čist i nepokvaren sačuvao? Čim mogu dokazati, da su pisci istoga bili pod vogjenjem Duha sv. i da nijesu ništa napisali, nego božju istinu? Iz sv. pisma se to sve ne može dokazati; jer bila u kojoj knjizi sto puta tvrdnja: Ovaj ili onaj je moj sastavitelj, ništa nije na meni promijenjeno, sve, što sadržajem, sama je istina, čista je riječ božja,« uz sve to osiguravanje ne zaslužuje ni najmanje vjere; papir je, kako se kaže, ustrpljiv, može se na nj pisati i tiskati, što se hoće. Moramo dakle nekaki vanjski dokaz imati, hoćemo li se osvjedočiti, da je sv. pismo božanska knjiga. A gdje će kršćani, koji se rastali od katoličke crkve, naći taki dokaz? Jer ne dopuštaju predaje i ugleda crkve, to mogu za valjanost, nepokvarenost i božanstvenost sv. pisma navesti najviše ljudske i bludnji podvrgnute dokaze. Ako dakle izvor, t. j. sv. pismo, iz kojega crpe svoju vjeru, nije više nego ljudsko, to i vjera može samo ljudska biti. Za vjeru pak, koja se samo na ljudskom svjedočanstvu, na ljudskom ugledu temelji, ne dam ni filira; jer taka vjera može samo dvojbu probuditi i srce napuniti sa tisuću nemira, mjesto utjehom i veselom sigurnošću.

Još gore je s tumačenjem sv. pisma. Zato bi bilo ponajprije nužno dobro razumjeti jezike, u kojima je sv. pismo u

početku pisano, naime hebrejski i grčki. Pismo samo u jednom jeziku čitati, stvar je nesigurna, jer to može kao djelo čovječje ovdje, ondje, a moguće i u najvažnijim stvarima nepravo i krivo biti, a tako i jest, kako povijest uči. A kako bi mogao svaki naučiti hebrejski i grčki? To je nemoguće! Ne preostaje dakle većini ljudi, nego da sv. pismo čita u prijevodu. Je li pak taj prijevod kriv, bit će i vjera kriva, koja se crpe iz njega. Za pravo tumačenje sv. pisma traži se dalje, da je čovjek znanstveno naobražen, osobito da dobro poznaje ćudoregje i odnošaje vremena, u koje su pisci sv. pisma živjeli. A tko ima to znanje? Megju tisućama niti jedan. Ali ni najveća učenost ne čuva od bludnje. Znamo za više reformatora 16. stoljeća učenih, ipak jedan je nijekao, što je drugi tvrdio, te je svaki hotio svoju tvrdnju dokazati iz pisma. Luterani, Cvinglijanci, Kalvinci, u kratko sve vjerske stranke, našle su u pismu svoju vjeru, a nauke drugih osugjivali do pakla. Pita se: Zar može sv. pismo biti izvor vjere, kad se iz njega sve i najlugje dokazati može; i kako povijest uči, doista se dokazalo? Nemoguće; Krist, koji je uvijek tražio jedinstvo vjere, još kratko prije svoga odlazka molio Oca nebeskoga: da svi jedno budu (Iv. 17, 21), nije nas mogao naputiti na put, na kojemu nije nikad moguće jedinstvo.

Sami oni, koji su od katoličke crkve otpali, uvidjeli su, da se samom biblijom ne može doći do jedinstvene vjere, zato su izdali katekizme i ispovijesti vjere, te ih svojim pripadnicima dali u ruke kao pravilo vjere. A to nije dosljedno; jer kako može tko koga siliti, da ovo i ovako vjeruje, kako ga se pismeno ili usmeno uči, koji ima pravo i dužnost crpsti si vjeru iz pisma. U istinu oni protestantski seljaci pravo su radili, koji su svoje propovjednike protjerali i govorili: Mi ne trebamo propovjednika ni propovijedi, imademo bibliju, a to nam je dosta. Ako pak tko ne će napustiti načela, da je sv. pismo izvor vjere, a ipak hoće da vrši učiteljsku službu, na kako niske grane mora ista da padne! Kod svake pouke mora ovaj zaključak biti: »Eto prijatelji! to je moja vjera, tražite u pismu i sudite, je li i vaša. Je li, to me veseli, da jednako sa mnom mislite, ako nije, mogu žaliti samo, ipak vaš nazor ne mogu nazvati lažnim, jer vi imadete bibliju kao i ja, i pravo iz nje si vjeru stvoriti, to vam nitko ne može zabraniti.« Ako

vogje protestantske vjere ne će tu slobodu pustiti svojim pristašama, nego traže, da se nauke, koje ih uče, prihvate, onda rade proti svojem temeljnom načelu i zajedno su s katoličkom crkvom. A onda svoje rastave od nje više ne mogu opravdati.

Nauka dakle, koja uči, da je sv. pismo sredstvo, kojim se do vjere dolazi, lažna je. Sv. pismo je doduše čista riječ božja, to nijedan katolik ne niječe, ali drugo je u sv. pismu imati čistu riječ božju, a drugo iz sv. pisma naći čistu riječ božju. Čovjek, koji pravu vjeru u pismu ima, nema je zato i u srcu, niti je ne će nikad dobiti, jer zabacuje ugled crkve, nema više jamstva, da je sv. pismo pravo i nepokvareno, sadržaje li čistu riječ božju, i da bi se tumačenje, koje on sam čini ili od kojega učenjaka uzme, s njegovim sadržajem slaže. Jer se dakle ni u starom ni u novom zavjetu po sv. pismu nije dolazilo do vjere, niti se doći može, slijedi od sebe, da moramo drugi izvor tražiti, da vjeru nagjemo. A taj izvor je sv. crkva.

II.

Hoćemo li do vjere doći, moramo d o c r k v e i to k a t o l i č k e i ć i, jer samo ondje možemo vjeru naći.

1. Da je Isus Krist utemeljio crkvu, o tom nijedan kršćanin ne dvoji; on je za svoga javnoga života sastavio društvo ljudi, koje je njegovu sv. nauku vjernim srcem prihvatilo, po njegovim propisima živjelo i njegova sredstva milosti upotrebljavalo, da dogje do vječnoga spasa. To je bio početak kršćanske crkve. A kao što u svakomu društvu nema samo zakona već i poglavara, koji tumače zakone, u posebnim slučajevima ih upotrebljuju, te po njima podložnike sude; to je onda tim nužnije bilo kod crkve, koja se imala raširiti preko cijele zemlje i do konca svijeta trajati. Prije svega morala je imati nepogrješivo učiteljstvo, da se prava vjera uzdrži, a da mi ne budemo, kako kaže apostol: djeca, koja poput valova morskih simo i tamo plove, te su od svakoga vjetra nauke simo i tamo tjerani po lukavosti ljudi (Ef. 4, 14). Da je Spasitelj svojoj crkvi dao samo pismo, a ne nepogrješivo učiteljstvo, to bi ona odmah poslije svoga utemeljenja morala propasti, jer ne bi nikoga bilo, tko bi imao pravo i dužnost krivo tumačenje

pisma osuditi i korov bludnje na polju božjem iskorjeniti. Već nas dakle razum do toga vodi, da je Isus Krist, komu je do toga moralo biti, da se njegova zaručnica, crkva, koju si stekao svojom krvi, uvijek očituje sjajna, bez ljage i nabora, sveta i neokaljana (Ef. 5, 27), ustanovio učiteljstvo, davši mu dar nepogrješivosti i kojemu se svi pokoravati moraju u stvarima vjere i ćudoregja srcem i ustima. Da je on to zbilja učinio, najjasnije nam svjedoči sv. pismo. »Idite« reče on svojim apostolima, »i učite sve narode i krstite ih . . . i učite ih sve držati, što sam vam zapovijedio.« Jer je Krist postavio apostole učiteljima svih ljudi i naložio im, da ih poučavaju u njegovu zakonu, jasno je, da je i sve ljude obvezao, da apostole slušaju, te se od njih dadu poučiti u istinama vjere. Opet kaže apostolima, da im daje istu vlast, koju je on sam od nebeskoga Oca primio, i da su njima kao njegovim zamjenicima istu poslušnost dužni, kao njemu samomu. Riječi su njegove: »Kao što je mene otac poslao, tako ja šaljem vas« (Iv. 20, 23). »Tko vas sluša, mene sluša, tko vas prezire, mene prezire« (Luk. 10, 16). Napokon sam izjavljuje, da su oni, koji crkve ne slušaju, vrijedni osude. »Tko crkve ne sluša, neka ti bude kao poganin i javni griješnik« (Mat. 18, 17).

Da je božanski Spasitelj apostolima takogjer dao dar nepogrješivosti u njihovoj učiteljskoj službi, slijedi iz rečenoga, jer kad ih je učinio svojim zamjenicima, na njih prenesao učiteljsku službu i sve ljude najstrože obvezao, da im se podlažu, jasno je, da oni nijesu mogli pogriješiti, inače bi on sam, koji je put, istina i život, izvrgao ljude pogibelji, da budu zavedeni. A da mi ni najmanje ne dvojimo o nepogrješivosti apostola u njihovoj učiteljskoj službi, on im jasno riječima osigurao svoju neprestanu pomoć i obećao im Duha sv., koji će ih svakoj istini naučiti i do vijeka kod njih ostati. Svijesni si te od Isusa im dane moći, tražili su apostoli od svakoga, da ih smatra »slugama Kristovim i djeliteljima tajna božjih« (1 Kor. 4, 1), svom strogosti su tražili, da se kršćanske općine one vjere, koju su od njih dobili, čvrsto drže, i izrekli prokletstvo nad svakim, koji bi se usudio protuslovne nauke širiti.

Nepobitna je dakle istina, da je Isus Krist svojoj crkvi u osobi apostola dao nepogrješivo učiteljstvo, i da svi, koji hoće do prave vjere doći, prihvatiti moraju navještene od njih

nauke. Pita se: Je li to nepogrješivo učiteljstvo i poslije apostola u crkvi ostalo? Ništa nije sigurnije od toga Isus Krist nije svoje crkve utemeljio samo za vrijeme apostola, ona ima trajati do konca svijeta, da sva pokoljena mogu postati dionici plodova spasenja i vječnoga spasa. Crkva Kristova je, kako svaki kršćanin dopušta, jedini zavod, u kojemu može čovjek raditi oko svojega spasa i blažen postati. Je li bilo već u vrijeme apostola, kad je crkva razmjerno malo članova brojila, za uzdržanje vjere potrebno nepogrješivo učiteljstvo, to je onda tim nužnije bilo poslije, kad se crkva sve više množala, te koja imade veliko odregjenje jednoć sve narode zemlje u svoje krilo primiti. Kako bi bilo moguće tu nauku čistu sačuvati, kad u crkvi ne bi bilo moći, koja, uzvišena nad sve ljudske bludnje, a nadarena darom nepogrješivosti, ne bi mogla sve prepirke vjerske riješiti i proglasiti, što je istina, a što bludnja. Dà, kad u crkvi ne bi obstojalo u sva vremena nepogrješno učiteljstvo, to bi se crkva u tisuću ruševina rastepla, a poslije malo godina posve bi je sa zemlje nestalo. To nam dokazuju razne vjerske stranke, koje su se tijekom vremena od crkve odijelile. One su, pošto su zabacile nepogrješivo učiteljstvo crkve, a bibliju učinile isključivim pravilom vjere, pale u najveće bludnje i lutale poput slijepaca u magli, pristajući sad uz ovu, sad uz onu nauku, tako da je već nadvojvoda Juraj Saski o protestantima svoga vremena mogao reći: »Što moji luteranski susjedi ove godine vjeruju, dobro znadem, a što će slijedeće godine vjerovati, toga ne znam, a oni još mnogo manje.« Poznato je, da u protestanata njih mnogo više ima, koji sve tajne kršćanske religije zabacuju, dapače i one istine, kojih se isti pogani čvrsto držali, kao o bivstvovanju Boga, neumrlosti duše, plaće i kazne na drugom svijetu. Do toga dogje čovjek, koji ne priznaje nikakovog suca u stvarima vjere, zaplete se, zaslijepljen svojim strastima, u najsramotnije bludnje, i često upade u potpunu nevjeru. Kako je dakle nužno, da u crkvi za sva vremena bude nepogrješivo učiteljstvo, koje mora svaki bezuvjetno slušati, bio učen ili neuk, visokog ili niskog staleža. Za tako učiteljstvo imademo u samom sv pismu nepobitnih dokaza. Isus Krist je obećao apostolima, kad ih postavio učiteljima naroda, svoju neprestanu pomoć. »Eto ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta« (Mat. 28, 20). Isto tako im obećao Duha sv., koji će ih svaku istinu učiti i do vijeka kod njih ostati. »Ja ću Oca moliti i on će vam dati drugoga Tješitelja, da ostane kod vas u vijeke, Duha istine« (Iv. 14, 16 do 17), »On će vas sve naučiti« (14, 26). Jer apostoli ne živu do konca svijeta, to je jasno, da se ta obećanja Kristova ne protežu na njih same, već i na njihove nasljednike papu i biskupe, oni dakle moraju u onom, što se tiče sv. vjere, posjedovati dar nepogrješivosti, kao i apostoli. Izostavit ću sva svjedočanstva sv. otaca, kojima svjedoče za nepogrješivost crkve i navest ću samo ono, što o toj stvari govori glavni reformator 16. stoljeća. »Crkva«, piše megju ostalim, »ne smije i ne može lagati, niti bludnje učiti niti u jednoj stvari. A kako bi drugačije i moglo biti? Jer su božja usta, usta crkve« i opet: »Bog ne može lagati, dakle ni crkva«. Opet u jednom listu (na Albrechta Bradenburškog) piše: »Pogibeljno je i strašno nešto čuti ili vjerovati proti jednodušnom svjedočanstvu, proti vjeri i nauku cijele sv. kršćanske crkve, što se od početka do danas kroz 15 stoljeća u cijelom svijetu jednodušno držalo. Tko to čini, taj čini kao da ne vjeruje u kršćansku crkvu i osugjuje, ne samo kršćansku crkvu kao prokleto krivovjerje, nego i samoga Krista sa svim apostolima i prorocima, koji su osnovali stavak: »Vjerujem u kršćansku crkvu«. Tko bi vjerovao, da čovjek zaslijepljen zlim strastima, koji je svoju vjeru i svoj red ostavio, te se uvijek do zadnjega daha pokazivao kao najbjesniji neprijatelj crkve, da je o crkvi tako govorio? Zar nije on drugi Balaam, koji proti svojoj volji za istinu svjedoči?

Isus Krist je dakle svojoj crkvi, kako to sv. pismo, oci i sami naši protivnici svjedoče, u učiteljskoj službi dao dar nepogrješivosti, slijedi dakle, da k njoj ići moramo, hoćemo li pravu vjeru naći A gdje je ta crkva Kristova?

2. Pogjimo k Luteranima, Kalvinistima, Anglikanima i drugim krivovjercima i raskolnicima, kucajmo svagdje i pitajmo: Recite nam, mogu li u vas naći pravu crkvu Kristovu, ti će odgovoriti: »Kako možeš o tom dvojiti, kod nas i nigdje drugdje ne ćeš naći u svijetu kršćanske istine i prave crkve Kristove.« Pošto sam prošao svim vjerskim društvima i svagdje dobio isti odgovor, dogjem na koncu i do katoličke crkve i nju upitam: Je li tu prava crkva? Ona će mi odgovoriti: Da. sinko, tu ćeš naći pravu crkvu Kristovu! Jesu li nam sve te

vjerske družbe istinu odgovorile? Je li svaka od njih prava crkva Kristova? Nemoguće! Krist bo je samo jednu crkvu utemeljio, dakle može biti samo jedna prava crkva Kristova, a sve druge crkve su lažne. A koja će biti prava crkva Kristova? Sigurno ona, koja može dokazati, da je od Isusa Krista utemeljena i s njim stoji u neprestanoj svezi; jer to mora svaki dopustiti, da crkva Kristova ne može nikada propasti, nego da će do konca svijeta obstojati. A eto taj znak prave crkve Kristove imade naša sv. katolička crkva, jer dok su sve tako zvane crkve tijekom vremena nastale, ona je od vajkada bila, ona može svoj početak do Krista dovesti i svoju zajednicu s njim povjesnički dokazati.

Da je ona uvijek bila i u zajednici s Kristom, spoznajemo mi već iz njezine hierarhije ili duh. vlasti, ka kojoj pripadaju papa, biskupi i svećenici. Isus Krist je svojoj crkvi dao vidljivog vrhovnog glavara, taj je bio sv. Petar apostol. Toga vrhovnog glavara zovemo papa. Zatim je postavio i biskupe, a to su bili drugi apostoli. Napokon je postavio svećenike, a to su bila 72 učenika. Tu hierarhiju imademo još danas u crkvi, imademo papu, biskupe i svećenike. A kako? mogu li ti duh. poglavari dokazati, da su u zajednici s onima, koje je postavio Krist i da su svoju vlast od njih dobili? Mogu. Sadanji naš papa je Pijo X., njegov predšasnik Leo XIII., njegov predšasnik Pijo IX. — ako tako idemo po redu, doći ćemo do sv. Petra, koga je sam Gospodin postavio za papu. Mi sada brojimo 266 papa, koji svi zajedno kao karike sačinjavaju jedan lanac. Kod biskupa i svećenika ne može se tako lako dokazati apostolski početak, ali to nije ni nužno, jer toliko je sigurno, da u katoličkoj crkvi nije nikada koji biskup ili svećenik priznat, koji nije zakonito regjen. Svaki biskup i svaki svećenik kat. crkve do apostola može imenovati papu ili biskupa, od koga je primio svoj red i poslanje, i tako se izvodi i biskupska i svećenička vlast od apostola. Nalazi li se ta hierarhija, koja siže sve do apostola, i kodəkršć. općina rastavljenih od kat. crkve? Ne! O papama kod njih ni govora nema, njihovo mjesto kod njih zastupa vladar ili vladarica. Ali oni nemaju ni biskupa ni svećenike, koji bi mogli reći: Mi smo od apostola, jer od onoga vremena, kada su od katol. crkve otpali, rastrgao se lanac, koji ih vezao s apostolima, ne mogu navesti zakonitog

biskupa, od koga su primili red svoj i svoju vlast. Nemaju dakle bož. poslanja, nijesu pravim vratima ušli u ovčarnicu, najamnici su, a ne pastiri. Jer dakle od kat crkve rastavljene vjerske sekte nijesu u zajednici s Kristom i apostolima, te im s toga fali znak neprestanog trajanja, slijedi nužno, da nijedna od njih nije prava crkva Kristova, koje je glavni znak vječno njezino trajanje. Zato veli sv. Jerko: »Hoću li moj nazor sa malo riječi izreći, to mogu samo to reći, da kod one crkve moramo ostati, koja je utemeljena od apostola i do današnjega dana traje. Kad dakle od ljudi čuješ, koji se nazivaju kršćani, ali se ne nazivaju od Krista nego od nekoga drugoga . . . budi uvjeren, da oni ne sačinjavaju crkvu Kristovu, već sinagogu gjavla, jer tim, što su poslije nastali, mogu se kao taki prepoznati, koje apostol u listu na Timoteja označuje kao zalutale duhove, koji šire vražje nauke.«

Ali ne samo crkvena hierarhija, nego i posebno ime, što ga nose izvan crkve katoličke se nalazeće vjerske struke, označuje ih kao nove i lažne crkve. Arijanci, Nestorijanci, Eutehijani, Pelagijevci, Luterovci, u kratko sve sekte, koje se tečajem vremena rastale od kat. crkve, prije svoga otpada zvali se katolici, imena, što ih sada nose, do onda su bila nepoznata. Kako je posve drugačije s našom crkvom! Ona se nikad drugačije nije zvala nego katolička crkva. Već najstariji oci nazivaju ju katoličku, a to ime ostalo joj uvijek do današnjega doba. Da je kat. crkva u koje vrijeme od crkve Kristove otpala, drugačije bi se zvala, inače je ne bi mogli razlikovati od crkve Kristove, koja se takogjer zvala katolička. Na to ime poziva se već sv. Augustin, kad kaže, da zato ostaje svojoj crkvi vjeran, jer se pravom zove katolička i s toga svaki kod nje tim više ostati mora, jer ju isti krivovjerci nazivaju katoličkom. Ne trebamo dakle dugo iskati da nagjemo pravu vjeru, nalazimo ju u našoj sv. katoličkoj crkvi. Njezina apost. hierarhija i ime katolička očituju jasno, da je ona crkva, koju je Isus Krist osnovao i na pećini sagradio tako, da je vrata paklena ne mogu nadvladati; ona crkva, koje je nevidljiva vrhovna glava Isus Krist i u kojoj stanuje Duh sv , Duh istine do konca svijeta; ona crkva, koiu napokon apostol naziva stupom i temeljem istine. Od svega srca zahvalite Bogu, da ste u katoličkoj crkvi rogjeni i uzgojeni i čvrsto se držite sv. katoličke

vjere zajedno sa milijunima kršćana, koji su za tu vjeru dali krv i dobro svoje. Neka zaslijepljeni, bezbožni ljudi psuju katoličku vjeru i opisuju kao bezvjerje i ludost, ne obazirajte se na njihove riječi, krivi su to proroci, slijepci i vogje slijepaca. Recite im: Mi imademo katoličku vjeru i u sve dane zahvaljujemo Bogu za to; u toj vjeri želimo uz pomoć božju uztrajati do zadnjega daha našega. Ali i živite po propisu vjere, iz svoje sredine tjerajte grjeh i opačinu i sprovodite bogobojazni život, da posramite nevjernike, ukorite krivovjerne, svim ljudima budete na dobar primjer, te dostojni sa svim dobrim katolicima primite krunu nebesku!

Amen.

IX. Propovijed.

Nedjelja sedamdesetnica.

O potrebi vjere.

»Kraljevstvo je nebesko kao čovjek domaćin, koji je izašao rano u jutro, da najmi poslenike za svoj vinograd.« (Mat. 20, 1).

Neki bogati čovjek ležao na bolesničkom krevetu, velike boli imao u svojoj nutrinji, a strašna smrt gotovo stajala pred vratima, da odvede dušu njegovu u zemlju vječnosti. On pozove svoju ženu i djecu k sebi i reče im žalosnim glasom: »Draga ženo i predraga djeco, pomozite mi u taj strašni čas, ja sam za vas sve učinio, radio sam dan i noć, mnogo znoja prolio, da vas sretne učinim.« »Predobri oče«, odgovoriše, »što mi možemo sada za tebe učiniti, što možemo proti tvojoj neizlječivoj bolesti? Kad bi dobri Bog hotio, mogli bi te spasiti, ali to nije u našoj moći, proti smrti nema lijeka.« »O smrti«, uzdahne bolesnik, »dakle svakako moram umrijeti! O kako je tašto i ludo nastojanje ljudi! Za te, o ženo, za vas, o djeco, starao sam se i mučio mnogo godina, za vas sam žrtvovao sve moje sile, moje zdravlje i moj život! A za sve to ne dobivam od vas ni najmanju naknadu! U mojoj smrtnoj nevolji tražim od vas pomoć, a vi mi ne možete pomoći! O koliko bi bio bolje i razboritije učinio, da sam služio Bogu! O da

sam si prijatelja stekao u nebu, oni bi mi u taj strašni čas utjehu i pomoć donijeli. O kako bi posve drugačije svoj život sprovodio, da imam sreću opet ozdraviti.« Ali pokajanje toga svjetskog čovjeka dogje prekasno, dobre odluke nijesu se mogle više ostvariti, nemilosrdna smrt ga snagje i odvede pred sud božji. Tako će biti svakomu, koji službu božju zanemaruje i samo za svijet živi. Kod slabog svijetla smrtne svijeće otvorit će mu se oči, uvigjet će, da je svoj cilj promašio te si zlu vječnost pripravio. Naše odregjenje ovdje jest Bogu sližiti, samo onaj, koji za tim ciljem svom snagom ide kroz cijeli svoj život, utješno će umrijeti i ondje plaću svoje vjernosti primiti. Tu poznatu i važnu istinu vidimo mi izraženu u priči današnjega sv. evangjelja. Gospodar u toj priči je Bog, koji ljude svake dobe u svoju službu zove i koji će onima, koji njegov poziv slijede, na koncu života njihova dati desetak vječne blaženosti za plaću. Služba božja za svakoga je čovjeka ovdje nužda; jer samo tko Bogu služi, bit će blažen. A što je iznajprije potrebno za službu božju? Jest vjera, jer »bez vjere«, veli apostol, »nije se moći dopasti Bogu« (11, 16). Danas ćemo o tom govoriti. Pošto smo o predmetu vjere o sv. pismu i o predaji već govorili, odgovorit ćemo danas na tri pitanja: 1. Možemo li bez vjere spasiti? 2. Možemo li se u svakoj vjeri spasiti? 3. U kojoj se vjeri možemo spasiti?

I.

Možemo li se bez vjere spasiti? To pitanje je osobito u naše vrijeme važno, jer imade mnogo ljudi, koji o vjeri ne će ništa čuti i tvrde: »O vjeri ništa ne ovisi, samo ako inače pošteno živim, mogu se spasiti.« Kako posve drugačije govori Krist. On kaže: »Tko ne vjeruje, bit će osugjen« (Mat. 16, 16). I opet: »Tko ne vjeruje, taj je već osugjen, jer ne vjeruje u imenu jednorogjenog Sina božjega« (Iv. 3, 18). Po tim jasnim riječima Gospodinovim, nema sumnje, da je vjera za spas nužna. Ali još točnije ću vam pokazati, zašto se bez vjere ne možemo spasiti.

1. Tko se želi spasiti, mora po volji božjoj živjeti i njegove zapovijedi držati. Krist kaže izrično: »Hoćeš li ući u život, drži zapovijedi« (Mat. 19, 17). A kako dolazimo do spo-

znanja onoga što Bog hoće i što nam je zapovijedio? Zar našim razumom? Ne, taj nipošto nije sposoban vlastitom silom dići se do nadnaravskoga i božanskoga, on nije od Boga odregjen, da može znati, što Mu je ugodno i što On od nas traži Razum nalići ljudskom oku, koje, premda ima moć gledanja, ipak oko sebe ne vidi predmeta, ako ga ne podupire svijetlo sunca ili koje drugo svijetlo. Što je dakle svijetlo za oko, to je vjera za razum. Ne svijetli li razumu svijetlo vjere, to on obkoljen gustom tamom ne može puta otkriti, koji nas vodi k Bogu. Promotrimo pogane, kojima je falilo svijetlo vjere, kako su daleko zalutali od pravoga cilja! Najgori pojam imali su o službi božjoj te su čine, koje kršćanski zakon najstrože zabranjuje, smatrali ne samo dopuštenim, već im davali često visoku ćudorednu vrijednost. Tako su smatrali samoubojstvo i krvnu osvetu u stanovitim okolnostima kao čine hvale vrijedne, dapače tako je velika bila njihova zaslijepljenost, te su vjerovali, da svojim bogovima ne mogu bolje službe izkazati, nego ako im ljude žrtvuju. Ni najučeniji megju poganima nijesu znali, kako bi Boga štovali, da steku njegovu milost. Jamblikus je javno priznao, da je teško znati, što se Bogu dopada, ako to sam Bog ne objavi, ili ako tko, komu je Bog to objavio, ne javi. Dapače mudri Sokrat držao je za pametno, katkad žrtve i molitve propustiti, jer se ne može znati, da li su Bogu ugodne, komu bi se rado približili. Sv. Justin, koji je g. 167. kao mučenik umro, pripovijeda o sebi, da je od mladosti težio za istinom, te je još kao poganin marljivo čitao spise grčkih mudraca. Kad je jednoga dana sam obalom morskom idući razmišljao o višim istinama, opazi nekoga starca, iz kojega lica odsijevala velika ozbiljnost i ljubaznost. On se upusti s mladićem u razgovor i pokaza mu, da on mora tražiti pravo poznavanje božanskih stvari i odregjenje čovjeka ne u poganskim mudracima, nego u spisima proroka i apostola. Od sada je Justin čitao sv. pismo i tu napokon našao, podupiran poukom kršć. učitelja, što je uzalud tražio u spisima pogana. Eto dakle kako je vjera nužna za spas; ona je jedina, koja nas uči poznavati Boga i njegovu sv. volju, te nas čini sposobne, ispunjati uvjet, o kojem ovisi vječna blaženost.

2. Ali uzmimo, da mi po našem razumu možemo doći do spoznanja Boga i njegove sv. volje, to bi nam vjera bila ipak

nužna za spas, jer ona je samo, koja nam daje snagu, da zlo izbjegavamo, a dobro vršimo u svim prilikama života. Tko je prožet živom vjerom, on priznaje s apostolom: Siguran sam, da me ni smrt, ni život, ni angjeli, ni sile, ni sadašnjost, ni budućnost ne će moći rastaviti od ljubavi božje (Rimlj. 8, 38—39). Vjera mu kaže, da neskrušenog griješnika ondje čeka strašan sud i pakao, kojega se vatra nikad ne utrne, a crv nikad ne izumre; vjera mu kaže, da je Bog tako vrlo svijet ljubio, te je za nj dao svoga jedinorogjenog Sina i da nijedan griješnik, koji se ozbiljno dao na pokoru, ne smije o svojem spasu zdvojiti; vjera mu kaže, da će svaki, koji za kratko vrijeme svoga života Bogu služi, kao plaću postići vječne radosti neba. Te i druge istine, što nam ih vjera predstavlja, krote naše strasti, odvraćaju nas od grijeha, jače u napasti, i daju nam odvažnost i snagu, te mi usred izkvarenosti svijeta putem kreposti stupamo. Zašto je Josip egipatski volio ići u tamnicu, a Suzana u smrt, nego li okaljati čistoću i sagriješiti. Zar nije bila vjera u posvudašnjega, svetoga i pravednoga Boga, koja im je u čas najveće napasti dala snagu, da ostanu vjerni kreposti? Gdje su toliki milijuni mučenika uzeli svoju odvažnost, postojanost u svim mukama i smrti, što su imali snositi od svojih progonitelja, nego li u vjeri? Ta im dovikivala riječi apostola: Radujte se, da s Kristom trpite, da se takogjer kod objave njegove slave možete s njim radujući veseliti« (Pet. 4, 12, 13). Kako je posve drugačije s ljudima, kojima vjera fali? Jer o Bogu, o vječnosti, o neumrlosti duše, o plaći i kazni na drugom svijetu, ništa ne znadu ili te istine niječu, što će ih od opačine odvraćati i poticati na poštenje i krepost? U istinu na dobro ih ništa drugo ne potiče nego koristoljublje. Samo tako dugo će se čuvati od nepravde, dok se boje štete i kazne, ili se nadaju plaći i koristi. Ako nema nade zemaljskoj koristi, mogu li zakon bez kazne kršiti ili se pače od svojih zločina koristi nadati, to će bez straha svojim strastima popuštati i najružnije opačine počinjati. Da, neka se čovječanstvu uzme vjera, onda će biti svim opačinama i zlima vrata širom otvorena, a ćudoredna izkvarenost će se poput vode za potopa izliti na zemlju. Jasan dokaz za tu istinu imademo u prvoj francuskoj revoluciji. Kad je nestalo vjere, svaki božanski i ljudski zakon su nogama pogazili, a strahote

ćudorednog divljačtva se javile, kakovog više nema u povjesti svijeta. Crkve su porušene, oltari oboreni, sve sveto obezčašćeno, prevara, razbojstva, ubijstva, nečistoća bijahu na dnevnom redu, svi vezovi obitelji i družtva bijahu razriješeni; otac bi izdajica sina, ovaj oca; prijatelj prijatelja, susjed susjeda predavao na sud i na stratište. Posjedovati što, bio je zločin, koji smrt zaslužuje, ni život ni vlasništvo nije bilo sigurno; tisuće nevinih, pače i kraljevska obitelj svrši svoj život na stratištu. To je čovjek bez vjere, čim njime strast zavlada, prestaje biti čovjek i bude divljiji od divlje zvijeri. To su uvidjeli i sami bezvjerci. Kad su jednoć ti francuski junaci zajedno blagovali, počeli su najednoć svoja bezbožna načela iznašati. Onda ih prekine najugledniji od njih Volter i reče: »Čekajte, dok moji sluge izagju, jer ne bi rado, da me sljedeće noći udave.« Da je taj čovjek istinu govorio, potvrgjuje iskustvo svakdanje. U naše vrijeme ima mnogo t. zv. slobodoumnika, koji zabacuju istine naše sv. vjere i nad sve se dižu, što je kršćansko, časno i sveto. Kakav im je život? Izbjegavaju li grijeh? vrše li krepost? žive li tako, da bi stekli dopadnost poštenih? Ne, oni su izkvareni ljudi, koji zanemaruju ne samo vjerske, nego i svoje gragjanske dužnosti, gomilaju opačinu na opačinu, te svojim zlim životom mnogo nesreće prouzrokuju. Drugačije niti ne može da bude. Bezbožac nema straha božjega, a tko nema straha božjega, opak je. Kako je dakle vjera nužna za spas!

3. Vjera je napokon **ključ do svega blaga milosti**, što nam ga Krist na zemlji ostavio. On je svojoj crkvi dao vlast, da nas iz djece srgjbe i robova gjavla učini djecom božjom i baštinicima neba; povjerio joj vlast, svaki dan prinositi nekrvnu žrtvu novog zavjeta i sv. sakramente dijeliti. A eto, čudesni izvor milosti sv. mise i sv. sakramenata otvoren je samo vjernicima. Fali li komu vjera, to on ne može postati dionik plodova sv. mise; sv. sakramenti za nj nijesu ništa, a prima li koji od istih, to mu taj ne donosi milosti i života, več smrt i propast. Ista molitva, to tako lako i djelotvorno sredstvo za postignuće svih dobara i milosti, bez vjere ne koristi, znademo iz mnogih mjesta sv. pisma, da samo molitva vjernika bude uslišana. Isto vrijedi o svim ostalim dobročinstvima božjim. Bog nas stvorio na svoju sliku i priliku, udanuo nam neumrlu dušu, dao nam odregjenje, jednoć k njemu u nebo

doći i ondje uvijeke blaženi biti. A što bi nam to sve koristilo bez vjere, jer je ona put, kojim dolazimo do pripravljene sreće. Bog je poslao svoga jedinorogjenog Sina, da nas po njem spasi. Ali ta najveća od svih milosti koristi samo vjernicima. Za bezvjerce je Krist uzalud trpio, uzalud na križu umro.

Iz ovoga malo mogli ste se uvjeriti, da je vjera nužna za spas. Bez vjere nema spoznanja Boga i njegove sv. volje, bez vjere fali nam što bi nas poticalo na izbjegavanje zla, i na vršenje kreposti, bez vjere nijesmo sposobni primiti milosti neba i plodova spasenja. Pravom kaže sv. Augustin: »Sigurno je, da nitko ne može doći do prave blaženosti, ako se Bogu ne dopadne. A nitko se ne može Bogu dopasti, osim po vjeri. Vjera je temelj svih dobara, vjera je početak ljudskoga spasa. Bez nje ne može nitko doći do zajednice djece božje, jer bez nje ne će čovjek posjedovati niti u ovom svijetu milost opravdanja niti u budućem vječni život.«

Kad dakle znademo, da je vjera za spas nužna, pita se na dalje, **može li se čovjek u svakoj vjeri spasiti?**

II.

Da je vjera za spas nužna, mnogi ne niječu, ali kažu, o tom mnogo ne ovisi, kakovu vjeru tko ima; bio poganin, židov, muhamedanac ili kršćanin, ako uz vjeru, koju imade, pošteno živi, može se spasiti Ali ti se tako varaju, kao i oni, koji u opće kažu, da vjera nije potrebna. **Da svaka vjera ne vodi do spasa, uči riječ božja i sam razum.**

1. Kad o tom ne bi ništa ovisilo, koju vjeru imamo, kad bi se mogli u svakoj vjeri spasiti, to ne bi bilo nužno, da se Isus Krist podvrgao tako mnogim teškoćama, progonima i mukama, da ljude u istinama vjere pouči. Židovi su i bez toga već imali vjeru, ako i nepotpunu, ipak dobru vjeru, štovali su Boga po propisima, koje im dao po Mojsiji i prorocima. Razumni takogjer megju poganima, kao Sokrat, Plato, Seneka, Cicero, upoznali su jednoga Stvoritelja neba i zemlje, slijedili su unutarnje svijetlo, kojim Bog svakoga prosvijetljuje, koji na svijet dolazi, te su živjeli prema zakonu razuma, koji im u srce upisan. Dapače posve divlji, nenaobraženi pogani, makar su bili u najvećim zabludama, ipak su nekaku vjeru imali, i još

se na zemlji nije našao narod, koji ne bi u božanstvo vjerovao, te ga na koji mu drago način štovao. Zato govori neki glasoviti pisac starinah, da bi se našli gradovi bez zidina, ali se ne bi našao narod bez religije i službe božje. Ali niti zakon židova, niti religija razuma pogana, poslije dolazka Isusa Krista nije dostatna bila za spas; židovi i pogani morali su, jesu li htjeli doći do spasa, onu vjeru prihvatiti, što ju naš božanski Učitelj i Spasitelj navještao. »Idite«, reče apostolima, »idite u cijeli svijet i propovjedajte evangjelje svim stvorovom. Tko vjeruje i pokrsti se, bit će blažen, a tko ne vjeruje, bit će osugjen (Mat. 16, 15—16). Budu li po tim riječima Gospodinovim samo oni blaženi, koji evangjelje vjernim srcem prihvate, oni pak, koji ga zabace, pasti u prokletstvo, tko će još tvrditi, da se može u svakoj vjeri spasiti? A da ne bi tko mislio, da o tom mnogo ne ovisi, da li ovo ili ono od kršćanske vjere prihvatimo ili zabacimo, veli Krist opet: »Idite i učite sve narode i krstite ih ... i učite ih sve držati, što sam vam zapovijedio« (Mat. 28, 19—20). On dakle hoće, da mi sve vjerujemo, što je on učio, i da mi nijednomu članku njegove sv. religije svoje vjere ne uskratimo. Sv. Jakov apostol piše: »Tko drži cijeli zakon, a ogriješuje se o jedno, ogriješuje se o sve« (Jak. 2, 10). Što apostol ovdje govori o zakonu, to vrijedi i o vjeri. Tko sve vjeruje, što je Krist učio, a samo se u jednoj točki tvrdokorno protivi, krivovjerac je, te se ne može spasiti kao ni bezbožac. Iz ovoga vidimo, što valja držati o ljudima, koji kažu: O tom mnogo ne ovisi, da li ovu ili onu nauku sv. vjere naše prihvatimo ili ne. O tko tako govori, taj je protivnik Krista, i ako svoje mišljenje ne promijeni, nema ufanja, da će doći do spasa.

Kako su apostoli gorljivi bili za vjeru! Kako su strogo tražili od svih, da je potpuno prihvate i vrše. »Pazite«, piše Pavao predstojnicima kršćanske općine u Efezu, »pazite na sebe i na cijelo stado, u koje vas Duh sv. postavio kao biskupe, da crkvom božjom vladate, koju je stekao svojom krvi. Znadem, da će poslije moga odlazka doći megju vas bijesni vukovi, koji ne će štediti stada. I od vas samih ustat će muževi, koji će zlo govoriti, da k sebi povuku učenike. S toga bdijte i sjećajte se, da ja tri godine dan i noć nijesam prestao opominjati svakoga od vas sa suzama« (Djel. ap. 20, 28—31). Galačanima piše isti apostol: »Čudim se, da se odmah dadete odvratiti od onoga, koji vas pozvao k milosti krsta, k drugomu evangjelju, kad drugoga nema; samo nekoliko ljudi ima, koji vas zavagjaju, a evangjelje nastoje izkvariti. Ali da vam mi ili angjeo s neba drugo evangjelje navješta, nego li smo ga mi vama navjestili, neka bude proklet« (Gal. 1, 6—8). I opet piše svojem učeniku Timoteju: »Timoteje! čuvaj, što ti je povjereno, kloneći se nesvetih riječi i prepiraka lažne znanosti, s kojim se neki upoznali i od vjere otpali« (Tim. 6, 20—21). Kako su ozbiljne te opomene apostola! Kako strogo traži, da se pastiri i stado zajedno čvrsto drže sv. vjere i sve novotarije izbjegavaju. Sam sv. Ivan, taj tako blagi i ljubezni apostol, ozbiljno govori, kad govori o nekim krivovjercima: »Dogje li tko k vama, koji ne donese sa sobom nauke ove (Kristove), ne primite ga u kuću svoju, niti ga ne pozdravite, jer tko ga pozdravlja, taj je dionik njegovih zlih čina« (2 Iv. 1, 10). U istinu, prestroga riječ u ustima apostola, koji je bio sama ljubav! S čovjekom, koji širi krive nauke, valja izbjegavati svako općenje, ne valja ga u kuću primiti, niti ga pozdraviti, kad ga na ulici sastanemo. U kakovoj su bludnji nalaze oni, koji, misleći, da o ovom ili onom članku vjere mnogo ne ovisi, sa neprijateljima svete vjere lakoumo opće i dižu se proti mnogom, što crkva za vjerovanje propisuje! Rade očito proti riječi božjoj, koja svaki nehaj u vjeri najstrože zabranjuje i u pogibelji su, da će jednoć postati dionici sudbine bezvjeraca.

2. Ali ne samo riječ božja, nego i sam razum nas uvjerava, da nije svejedno, imade li se ova ili ona vjera, i da svaka vjera ne vodi do blaženosti. Bili se čovjek mogao u svakoj vjeri spasiti, onda bi svaka morala dobra biti. Poganin, koji se klanja drvu i kamenu i smatra najgadnije zločine dopuštenim, da ima tako dobru vjeru kao kršćanin, koji se klanja nevidljivom Bogu, Stvoritelju neba i zemlje, i kojega je zakon ćudoredni posve svet i čist. Protestant, koji vjeruje, da se po samoj vjeri bez dobrih djela može spasiti, zar da ima isto tako dobru vjeru kao katolik, kojega crkva uči, da su vjera ali i dobra djela za spas nužna. Tko će razuman čovjek to tvrditi? Imade li pak jedna vjera pred drugom prednost, to nas onda već razum uči, da moramo bolju prihvatiti, hoćemo li se Bogu dopasti i spasiti.

Na dalje, ako bi se mogli u svakoj vjeri spasiti, onda bi svaka vjera morala biti jednako istinita, jer to je sigurno, da je samo istinita vjera Bogu dopadna i k spasu vodi. A kako bi svaka vjera jednako istinita bila? Zar mogu dva mnijenja, koja su si posve protivna, jednako istinita biti? Zar je jednako istinito: da je jedan Bog i da više bogova ima? Zar je to jednako istinito, da je Krist Bog i da nije Bog? Je li jednako istinito, da ima sedam sv. sakramenata ili da su samo dva ili tri? Je li jednako istinito, da je čistilište ili da ga nije? Toga ne će nitko razuman uztvrditi. Ne može dakle svejedno biti, ka kojoj vjeri pripadali, jer nas već razum obvezuje, da istinu prihvatimo, a bludnju i laž izbjegavamo. Tko je dakle nehajan, da li je vjera, koju štuje, prava ili lažna, taj pokazuje, da je on, ako ne posve izkvaren, to ipak vrlo mlak i lakouman čovjek i nema ufanja u spasenje.

Kad bi se mogli u svakoj vjeri spasiti, to bi morali prihvatiti, da se Bogu svaka vjera jednako dopada. To bi Bogu moralo svejedno biti: da li se njemu ili gjavlu, kako pogani uče, klanjamo, da li njegovog Sina za Boga ili jednostavnog čovjeka držimo, da se presv. oltarskom sakramentu gorućom pobožnosti klanjamo ili ga nogama gazimo, u kratko, moralo bi mu svejedno biti, da li pristajemo uz istinu ili laž, da li smo kreposni ili opaki? A zar to ne bi bilo proti razumu? Zar ne bi Bog, najsvetije, najsavršenije biće bio niže ispod ljudî, koji po svojoj boljoj naravi dopadnost nalaze samo u dobrom, a zlo mrze i preziru? Kad bi se mogli u svakoj vjeri spasiti, to bi apostoli i navjestitelji evangjelja, koji su u svako vrijeme neumornom gorljivosti, te uz tolike muke i progone navještali kršćansku vjeru, bili najveći lugjaci. Najveći lugjaci bili bi toliki milijuni mučenika, koji su za vjeru, dobro, slobodu i život žrtvovali. Vrlo luda bi bila katolička crkva, koja se preko 1900 godina toliko trudi, da vjeru, što je od svoga Utemeljitelja primila, uvijeke u prvotnoj čistoći sačuva i budućemu pokoljenju preda. Apostoli su mogli mirno u Jeruzalemu stanovati, jer su židovi i pogani već vjeru imali, propovjednici ne bi trebali praga prekoračiti, jer u cijelom svijetu nema naroda bez vjere; sv. mučenici morali su želji svojih neprijatelja popustiti i kršćansku vjeru zanijekati, kad bi u vjeri pogana i židova do spasa mogli doći; napokon crkva ne bi trebala više toliko zabrinuta biti za čistoću vjere, kad bi se u svakoj mogli spasiti. Gdje je pametan čovjek, koji bi to dopustio?

Ne, ne, u svakoj se vjeri nije moći spasiti, to nas uči nepogrješiva riječ božja i sam naš razum. Dogju li dakle k vama ljudi, koji govore: Svaka je vjera dobra, u svakoj se moći spasiti, smatrajte ili kao inovjerce ili kao zavoditelje ili kao bezkorisne brbljavce i odbijte ih ozbiljno: Vi ste lažni proroci, jer se protivite riječi božjoj i razumu. Ne u svakoj, već se samo u jednoj pravoj vjeri spas nalazi, jer kao što je jedan Bog, tako je i jedna vjera, jer vjera dolazi od Boga. Samo je jedna vjera, koja se Bogu dopada i koja do Boga vodi. Koja je to dakle jedina spasonosna vjera?

III.

Spasiti se može samo u katoličkoj vjeri, jer je samo ona prava vjera i sadržaje sva sredstva za opravdanje čovjeka.

1. Iz do sada rečenoga jasno je, da samo prava, od Krista naučavana vjera spasava. To i Krist izrično kaže: »Tko u Isusa vjeruje, taj ima život vječni, a tko Njemu ne vjeruje, ne će vidjeti života, već srgjba božja ostaje nad njim« (2. 3, 36). Tko dakle Kristu, Sinu božjem, ne vjeruje, ili drugimi riječmi, tko ne vjeruje, što je Krist, Sin božji, učio, ostaje predmet božje nedopadnosti i ne može se spasiti. Isto tako piše apostol: »Nije drugo ime pod nebom ljudima dano, po kojem bi se spasiti mogli« (Djel. ap. 4, 12).

Ta prava od Krista naučavana vjera nalazi se samo u katoličkoj crkvi. Dok su sve druge vjere, koje se nazivaju crkve Kristove, u vremenu postale, te svoju vjeru zahvaljuju ljudima, koji su nam dobro poznati, crkva katolička kroz sva stoljeća vraća se natrag, i svoj početak izvodi neposredno od Krista i apostola. Ona je jedina, koja se može nazvati crkva Kristova, jer je njezin utemeljitelj Isus Krist. Je li pak katolička crkva od Isusa Krista utemeljena, slijedi po sebi, da posjeduje pravu vjeru; crkva Kristova je sagragjena na pećini, i vrata paklena je ne mogu nadvladati. Nju pomaže Duh sv., koji je vodi u svakoj istini, od svake bludnje čuva, te u njoj stanuje do konca svijeta. Zato su od vajkada svi sveti oci

jednodušno učili, da samo katolička crkva posjeduje pravu od Krista naučavanu vjeru i da se samo u njezinom krilu možemo spasiti. Tako kaže sv. Augustin: »Znadete, da je katolička vjera jedina prava vjera. Tko od nje otpadne, ne će na život, već na prokletstvo uskrsnuti.« To svjedočanstvo daju katoličkoj crkvi njezini najveći protivnici. Tako govori najveći njezin protivnik Luter: »To je istina, da je u papinstvu riječ božja i služba apostolska, i da smo mi sv. pismo, krst, sakramente i propovjedaonicu od njih uzeli. Što bi inače o tom znali? Zato mora i vjera, kršćanska crkva, Krist i sv. Duh kod njih biti.« I opet kaže: »Što ja činim, da ja proti njoj (katoličkoj crkvi) kao učenik proti svojoj majci propovijedam? Take misli navaljuju u srce, sada vidim, da krivo činim, o da nijesam počeo niti jedne riječi propovijedati.« Luter je dakle sam okajao u jasnim časovima, što je od katoličke crkve otpao, jer je dobro uvidio, da je nepravdu učinio i da se u katoličkoj crkvi nalazi prava vjera. A zašto se nije kao skrušeni vratio u njezino krilo, sam navodi razlog: »Da je pivo opet u lagvu, sad bi ga načeli, a jer smo u ništa došli, ne možemo radi sramote i ne ćemo više natrag.« Dva su razloga bila, zašto se Luter nije natrag u crkvu katoličku vratio: nemogućnost, zavedene opet sklonuti, da se vrate u katoličku crkvu i sramota, koju bi si on, kako on misli, nanesao, kad bi svoje bludnje opozvao i katoličku vjeru kao pravu priznao. Čudesno je takogjer svjedočanstvo, što ga daje katoličkoj crkvi najveći prijatelj Luterov i najdjelotvorniji pomoćnik u širenju nove bludnje, Filip Melanhton. Njegova ga majka na samrti zaklinjala, da je uputi, bi li umrla u staroj (katoličkoj vjeri), ili bi novu prihvatila. On joj odgovori: »Ostani samo kod stare katoličke vjere, u novoj vjeri laglje je živjeti, a u staroj bolje je umrijeti.« Eto tako glave reformacije svjedoče, da je naša sv. katolička vjera prava i da se mi prama tomu samo u toj vjeri možemo spasiti.

2. Katolička vjera je takogjer zato za spas nužna, jer ona jedina sadržaje sva sredstva za opravdanje čovjeka. Dolazimo kao djeca srgjbe na svijet, jer kao potomci naših griješnih praroditelja svi se u istočnom grijehu začnemo i rodimo. Mi pak u katoličkoj crkvi imamo sv. sakramenat krsta, po kojem se čistimo od svih grijeha i posvećujemo i budemo djeca božja i baštinici neba. Kako je

dakle sa židovima, poganima, muhamedancima i sa svim drugima, koji nemaju sakramenta krsta? Mogu li se spasiti? Nemoguće, jer Krist izrično kaže: »Tko se ne preporodi vodom i Duhom sv., ne može ući u kraljevstvo nebesko« (Iv. 3, 5). Tako milijuni ljudi, koji sv. sakramenta krsta ne primaju, ostaju isključeni iz neba. Jesmo li mi katolički kršć. teškim grijehom milost krsnu izgubili, opet imamo sredstvo, koje nas spasava od vječne propasti, sakramenat pokore. Kako je s kršćanima, koji ne pripadaju katoličkoj crkvi? Jesu li u posjedu toga sakramenta? Ne, oni nemaju sakramenta pokore, nemaju svećenika, koji bi, kao nasljednici apostola, imali vlast skrušenim pokornicima grijehe opraštati. Kad dakle krivovjerni kršćani poslije krsta teško griješe, to oni (izuzevši savršeno pokajanje) nemaju sredstva, da se s Bogom izmire i spase neumrle duše svoje, padaju u vječnu propast. Ovdje ne ću govoriti o drugim sv. sakramentima, koji, ako se ne primaju, otešćuju ulaz u nebo. Ako ni ne gledamo na to, da se samo u pravoj, a ne u lažnoj vjeri spasiti možemo, to će već radi toga milijuni bezvjernih i krivovjeraca biti lišeni neba i zabačeni, jer nemaju nužnih sredstava za spas. Pravom dakle prispodabljaju sv. oci katoličku crkvu arki Noemovoj i govore: Kao što su u dane potopa samo oni se spasili, koji su u lagji bili; tako u novom zavjetu uteku vječnoj propasti samo oni, koji se nalaze u katoličkoj crkvi. Katolička crkva je jedini zavod spasenja, što ga Isus Krist za ljude osnovao; svaki, koji iz vlastite krivnje ne pripada katoličkoj crkvi, sigurno propada.

Koliko smo zahvalnosti dužni Bogu, što je dao, te smo se u katoličkoj crkvi rodili i uzgojili! Dok milijuni ljudi u bludnji živu i umiru, te budu plijen vječne smrti, mi smo članovi one crkve, koja jedina posjeduje pravu spasonosnu vjeru, te ima sredstva u izobilju za postignuće vječnog spasa. Zahvaljujmo Bogu za tu veliku milost u sve dane života našega, i činom pokazujmo, da smo dobri katolici. Čvrsto se držimo vjere i ne dajmo se zavesti u bludnju od bezbožnih ljudi. Sjećajmo se riječi Isusovih: »Od svakoga, komu je puno dano, puno će se tražiti« (Luk. 12, 48), te milosti, što nam ih vjera daje, nastojmo marljivo primati i upotrebljavati ih na spas. Kao katolici živimo i kao takvi ćemo umrijeti i spas svoj naći!

Amen.

X. Propovijed.

Nedjelja šestdesetnica.

O svojstvima vjere.

»Izagje sijač, da sije svoje sjeme« (Luk. 8, 5).

Prije više od sto godina bijaše u Bolonji u Italiji neki propovjednik, koji, premda je gorljivo ispunjao dužnosti svoga staleža, ipak je na svoju veliku žalost morao vidjeti, da se uvijek samo mala četica skupila oko njegove propovjedaonice, da čuje njegove propovijedi. On se dosjeti jednoj prevari, da si pribavi veći broj slušatelja, jedan put naime svrši propovijed sa viješću, da mu se prošle noći ukazao gjavao, te mu pripovijedao čudesne stvari, koje on želi svojim slušateljima na njihovu korist slijedeće nedjelje pripovijedati. Ta vijest, koja se poput munje raširila po cijeloj okolici, nije promašila svoju svrhu; slijedeće nedjelje bila je crkva dupkom puna znatiželjnih slušatelja. Propovjednik poče svoju propovijed: »Često sam pravom gorljivosti, poslije savjesne priprave i studiranja nastojao navještati vam riječ božju, ali uvijek ste došli u vrlo malenom broju. Danas ste pak napunili posve crkvu, a koji je razlog, koji vas u tolikom broju ovamo doveo? Očekivanje, saznati nešto od prevara gjavolovih. Iz ovoga se možete sami uvjeriti, da više držite do gjavla i njegovih laži, nego li do riječi božje.«

Tu ozbiljnu opomenu propovjednika i u naše vrijeme zaslužuju mnogi kršćani. Svećenici čine svake nedjelje i blagdana, što je sijač u današnjem sv. evangjelju činio; sijemo sjeme bož. riječi, ali to sjeme padne često na zlo tlo i ne donosi ploda. Nije pretjerivanje reći, da ni sto propovijedi ne može jednog jedinog griješnika obratiti, ili u srcu mlakoga pravu kršćansku gorljivost upaliti Neka ne snagje ista sudbina ove propovijedi! Neka ne bude s njima kao sa sjemenom, koje je palo na put, pećinu i megju trnje i ploda nije doneslo! Nego neka naliče onomu sjemenu, koje je je palo na dobro tlo, te marljivost sijača naplatilo bogatom žetvom!

Prošle nedjelje, kako se spominjete, govorio sam o potrebi vjere i dokazao vam, da se bez vjere ne možemo dopasti

Bogu, niti se spasiti; ali da svaka vjera ne čini Bogu dopadnim i blaženim, nego samo prava, koju je Krist naučavao, a to je katolička. Mi smo s toga dužni Bogu srdačnu hvalu, što pripadamo katoličkoj crkvi. Ali ako i jest katolička vjera prava, jedino spasonosna, to ipak mora imati neke stanovite vlastitosti, da se Bogu dopadne i k spasu vodi. O tim vlastitostima vjere danas ću opširnije govoriti. Vjera mora biti:

1. Općenita. 2. Čvrsta. 3. Živa.

I.

Vjera naša mora biti općenita, t. j. mi moramo, ne samo nešto, nego sve vjerovati, što je Bog objavio, te nam po katoličkoj crkvi predlaže na vjerovanje. Nije do duše nužno, da sve istine vjere pojedince znademo i izrično vjerujemo, jer zato se traži temeljito znanje vjersko, koje si većina kršćana ne može pribaviti; ali to je nužno, da sve, što crkva za vjerovanje predlaže, općenito vjerujemo i da ono, što crkva kao članak vjere proglasi, a mi to doznamo, vjernim srcem prihvatimo, te ni najmanje o tom ne dvojimo. Tu općenitu vjeru nalaže nam Isus Krist, veleći apostolima: »Idite i učite sve narode i krstite ih, i učite ih sve držati, što sam vam naložio« (Mat. 26, 30). Jesu li apostoli morali sve učiti, što im njihov božanski Učitelj naložio, iz toga onda slijedi, da mi sve moramo vjerovati, što su oni propovijedali. Zato su apostoli tražili od vjernika svom odlučnosti, da cijelu kršćansku nauku prihvate. Jasnim su riječima izrazili, da oni, koji od nauke Kristove samo u jednoj točki odustanu, nemaju dijela kod Boga. »Svaki, koji izbjegne i ne ostane u nauci Kristovoj, nema Boga« (2 Iv. 1, 9). Slično piše sv. Pavao Galačanima: »Ja, Pavao, velim vam, ako se dadete obrezati, ne će vam Krist koristiti« (Gal. 5, 2). Mislio bi tko, da obrezanje nije mnogo značilo, da su Galačani samo ostale nauke Kristove čvrsto držali, to bi im taj židovski običaj pregledali. Ali ne; apostol je tumačio svom strogošću, da će oni, ako se u toj jednoj točki udale od nauke Kristove, sve milosti kršćanstva izgubiti. Isto govore i sv. oci; na nikoji način ne dopuštaju, da se od kršćanske nauke što propusti ili joj se doda. »Uzmeš li«, veli sv. Ambrozije, »samo jedan jedini članak, oduzet ćeš si svoju

blaženost.« Car Valens, koji je pristajao uz bludnju Arijevu, hotio je sv. Bazilija nagovoriti, preko svoga državnika Modesta, da ipak popusti duhu vremena, te se Arijanismu priključi, kad se radi samo o nekim izrekama. Ali Bazilij je odgovorio kršćanskom odvažnosti i neslomivom silom: »Što crkva uči, to je dobila od Boga, dobrom i krvlju pristajat ću uz tu nauku. Ni jedne riječi, pače ni jedne slovke ne propuštam od te nauke. Kao vjerni stražar božji stajat ću tu i uz gubitak mojega života braniti dobro vjere protiv svakog napadaja krivovjerja.«

Ne treba se čuditi, što apostoli i sv. oci svom strogošću traže od vjernika, da prihvate cijelu nauku; sve bo istine vjerske počivaju na jednom te istom temelju, na objavi božjoj, koja je vječna istina i mudrost, koja ne može prevariti, niti prevarena biti. Tko zabacuje samo jednu jedinu objavljenu nauku, taj može i sve druge jednako zabaciti, jer može li nam Bog u jednoj stvari laž objaviti, onda više nemamo jamstva za njegovu istinitost, te sve, što nam je rekao, može biti laž i prevara Tko jednu objavljenu istinu ne vjeruje, taj govori, ako ne riječima, a to činom: »Eto, o Bože, u toj stvari dvojim o Tvojoj istinitosti, s toga Ti ne vjerujem.« A zar to nije najveća pogrda za Boga? U opće, čovjek, koji jedan članak vjere zabacuje, strogo uzevši, ne može više imati vjere. Jer ako on od nauke vjere samo ono prihvaća, što smatra za dobro, to on ne vjeruje Bogu, već sebi; on stavlja svoj razum nad objavu i tako čini vjeru nemogućom. Zato kaže sv. Augustin: »Ako u evangjelju samo ono vjerujete, što hoćete, a onoga ne vjerujete, što ne ćete, onda više vjerujete sebi, nego li evangjelju. Jer ako smije vlastiti razum u pismu prihvatiti i zabaciti što hoće, to se on ne podlaže ugledu pisma, nego pismo podlaže svojoj volji.«

Sve dakle moramo vjerovati, što je Bog objavio, te nam po katoličkoj crkvi predlaže vjerovati. Ta općenita vjera tako je nužna, da bez iste ne bi imali ufanja, spasiti se. Na žalost u naše vrijeme ima mnogo kršćana, koji se teško ogriješuju već o tu prvu vlastitost vjere.

Neki, osobito koji se ubrajaju megju prosvijetljene, vjeruju samo one istine naše sv. vjere, koje svojim razumom shvaćaju, a one, koje su nad njihovim razumom, zabacuju. Čovjek ne zna, bi li se više čudio oholosti ili nerazumu tih mudraca. Kako? Oni se usugjuju istine naše vjere, koje su im tajne, zabacivati, kad tolike bezbrojne stvari i dogagjaje u naravi, koje svojim očima glegju, ne shvaćaju, a ipak vjeruju. Zar neka stvar zato, jer je našim slabim razumom ne shvaćamo, zaslužuje manje vjere, nego li druga, koja nam se shvatljivija čini? Zar kod predmeta vjere nije glavno, da onaj, koji nam taj predmet predlaže, vjeru zaslužuje? Što bi kazali, kad koji slijepac ne bi htio samo zato vjerovati, da na nebu sunce, mjesec i zvijezde sjaju, jer si on, od poroda slijep, ne može predstaviti ta nebeska tjelesa? U istinu bi ga nazvali tvrdokornim lugjakom i srdili se na njegovu nevjeru. Još veći ukor zaslužuju oni, koji u istine vjerske samo s toga ne će vjerovati, jer one nadvisuju moć njihovog shvaćanja. Vjera se bavi Bogom, neizmjernim, najvišim bićem. Već radi toga mora vjera imati tajna, jer kako bi moglo neizmjerno biće u svim svojim odnošajima shvatljivo biti ograničenom duhu čovjeka! Vjera bez tajna ne bi ni mogla obstojati, jer kad bi mi sve, što ona sadržaje, našim razumom shvatiti mogli, onda naša vjera ne bi bila više vjera, već znanje. Neka bude dakle naš razum u službi vjere. Kad se jednoč osvjedočimo, da je Bog koju nauku objavio, te nam je po katoličkoj crkvi na vjerovanje predlaže, prihvatimo je vjernim srcem, ili je shvaćali ili ne. Sada vjerujmo Bogu u prostodušnosti srca, dok dogje dan, u koji ga više ne ćemo gledati, kao u ogledalu na tamni način, nego licem u lice (Kor. 13, 9—12).

Opet ima kršćana, koji govore: Ako se prihvate glavne istine vjere, n. pr. da jest Bog, da je jedan u bivstvu, troji u osobama, da je Isus Krist jedinorogjeni Sin božji čovjekom postao, da nas spasi, da ima sud, nebo, pakao i t. d., to je dosta; drugih manje važnih istina ne moramo vjerovati. Ali Krist govori posve drugačije; on ne čini razlike megju više i manje važnim istinama, on traži, da mi sve vjerujemo, što je on učio. »Učite ih sve držati, što sam vam zapovijedio.« On ne kaže, da će samo oni biti zabačeni, koji glavne članke vjere zabacuju, nego u opće navješta propast svima, koji ne vjeruju. »Tko ne vjeruje, bit će osugjen« (Mark. 16, 16). Ali, tko će nam odrediti, koje su glavne istine vjere? Razni nazori u tomu vladaju, neki drže nešto za glavnu istinu, što se drugima nuzgredno vidi. Kad bi dakle vrijedilo, da moramo samo

glavne istine vjere vjerovati, to bi doskora došlo do toga, da ne bi trebali ništa vjerovati, jer bi malo po malo bile sve istine naše sv. vjere proglašene nuzgrednima, koje nemaju važnosti. U ostalom, tko može koji nauk, što nam ga Bog objavio, nazvati nevažnim. Zar to ne znači teško vrijegjati božju mudrost, kad se reče, da je on objavio istine, koje nijesu važne? Slijedi dakle, da mi moramo sve istine, činile nam se više ili manje važne, vjernim srcem prihvatiti, jer su sve u istinu od prevelike važnosti, jer nam ih objavio Bog, vječna Istina i Mudrost.

Još ima kršćana, koji doduše one istine vjerske, koje se njihovog života mnogo ne tiču, prihvaćaju, one pak, koje ne odgovaraju njihovim sklonostima i strastima, zabacuju, ili bar po svojem tumače. Oni n. pr. vjeruju presv Trojstvo, utjelovljenje Sina božjega, sedam sv. sakramenata, potrebu milosti, ali ne vjeruju, da je Bog neizmjerno pravedan, te neskrušenog griješnika za uvijeke kazni, da je za spas nužno povratiti tugje dobro, i otetu čast, izmiriti se s neprijateljima i uvrijediteljima, ili bar nastoje te istine tako tumačiti, da ono od njih odstrane, što im ne prija. Naliče farizejima i književnicima, koji su zapovijed ljubavi bližnjega, da je sebi olakote, tako tumačili, da se pod bližnjem ne razumijevaju svi ljudi, već samo rogjaci i prijatelji. Kolike li ludosti. Zar istinitost naše sv. vjere ovisi o dopadnosti ljudi? Zar ono, što nas vjera uči, nije izključivo zato istina, jer se temelji na objavi božjoj? Neka fabula nam pripovijeda, da je jelen, kad je vidio, da na nj lovci navaljuju, a više se spasiti nije mogao, svoju glavu sakrio u grmlje i oči zatvorio, misleći, da je pogibao tim izbjegao. A eto, puška se odape i on mrtav pade. Tomu jelenu naliče kršćani, koji, da umire svoju kričeću savjest, istine sv. naše vjere zabacuju ili po svojoj volji tumače. Na smrtnom svojem krevetu ili u vječnosti spoznat će na strah svoj, da su se prevarili i puni zdvojnosti će vikati: »Mi lugjaci! tako smo se prevarili . . . Umorili smo se na putu zlobe i propasti i išli tvrdim putem, a put Gospodinov smo prezreli (Mudr. 5, 6—8).

Nedajte se dakle braćo kršćanska niti taštim brbljanjem bezvjerskih ljudi, niti vašim zlim sklonostima lišiti dragocjenog blaga sv. vjere. Čvrsto se držite onoga, što je Bog objavio i što nam katolička crkva predlaže za vjerovanje, ili to shvaćali ili ne, čini li vam se važno ili ne, je li prema vašim sklonostima ili nije. Jer se sve nauke sv. naše vjere temelje na objavi božjoj, od svega srca ih moramo vjerovati, samo ta općenita vjera može nas spasiti

Ali naša vjera mora biti ne samo općenita, već i čvrsta.

II

Naša je vjera čvrsta, kad vjerujemo ni najmanje ne dvojeći, te smo pripravni prije sve, i isti život izgubiti, nego li se vjere odreći.

1. Ništa nema na svijetu što bi bilo tako bez dvojbe kao vjera. Što očima vidimo, ušima čujemo, rukama pipamo, nije sigurno i stalno, kao one nauke i istine, što nam ih Bog objavio i crkva na vjerovanje predlaže. Zato sv. Augustin čudesno govori: »Ja bi prije dvojio da ja živim, nego li da ono nije istina, što sam (od crkve, navjestiteljice bož. nauke) čuo.« Nauke vjere ne temelje se na svjedočanstvu čovjeka, nego na svjedočanstvu Boga. Bog nam je sve, što mi moramo vjerovati, objavio. »On pak nije kao čovjek da laže« (4. Moj. 23, 19) »sve njegove riječi temelje se na istini« (ps. 118, 160), »nebo i zemlja će proći, ali njegove riječi ne će proći« (Luk. 22, 33). Tko dakle o kojoj nauci naše sv. vjere dvoji, taj dvoji o istinitosti božjoj, on govori: »Bojim se, da me Bog ne prevari, da je ono, što mi kaže, laž.« A zar se tim ne nanosi najveća uvrijeda Gospodinu? Kažu: »Ja ne dvojim o ovoj ili onoj nauci, jer bi se bojao, da bi Bog lagati mogao, jer ja znadem i vjerujem, da je On vječna istina i da ne može lagati, nego za to, jer nijesam siguran, da je ova ili ona nauka, što mi ju crkva predlaže na vjerovanje, u istinu od Boga objavljena i po tom bož. nauka.« Ali taj izgovor je bez temelja i lud. Zar katolička crkva uči što drugo nego što je Bog objavio? Zar joj nije Isus Krist obećao do konca svijeta pomoć svoju i Duha sv., tako da ne uči ništa drugo nego bož. nauku i da nikad ne padne u bludnju? Zar dakle njezina nauka nije bož. nauka? Dvojba, da li je koja nauka naše sv. vjere istinita ili lažna, može samo tako dugo biti, dok sigurno ne znamo, je li nam od crkve predložena za vjerovanje. Jesmo li sigurni, da ovo ili ono crkva uči, onda prestaje svaka dvojba, jer kao što Bog ne može lagati niti se varati, tako niti crkva ne može lagati

niti se varati. Zato nas i Krist uputio na crkvu te nam učinio strogom dužnosti, njoj se podlagati u stvarima vjere. »Tko crkve ne sluša, neka ti bude kao poganin i javni griješnik« (Mat. 18, 17). Kad bi mi mogli tim, kad vjerujemo, što crkva uči, u bludnju pasti, krivnja bi bila na Isusu Kristu, koji nam je naložio pod gubitkom blaženosti slušati crkvu. Na to su pazili od vajkada svi Boga se bojeći kršćani, i proti nauci crkve nijesu dopustili nikake dvojbe. Kad su sv. kralja Ljudevita francuskog pitali, pošto mu je dana sv. poputbina, da li vjeruje, da je u sv. hostiji Isus Krist, Sin božji, u istinu prisutan, odgovorio je on, skupivši svoje umiruće sile: »Ja to vjerujem tako čvrsto, kao da ga vidim sada, kako su ga apostoli vidjeli u nebo uzaći.«

Tako čvrsto moramo i mi vjerovati u istine sv. vjere. Nedajmo se nikad uznemirivati dvojbama vjere i ne slušajmo ih. Porodi li se kaka dvojba u vašemu srcu, to joj se protivite, probudite čin vjere i priznajte Gospodinu, da vi uz njegovu milost želite kao katolički kršćani živjeti i umrijeti. Sastanete li se s ljudima, koji o ovom ili onom članku vjere dvojbe iznašaju, ozbiljnim riječima im označite, da vaše osvjedočenje u ničem nije veće nego li u stvarima vjere, jer vi vjerujete što katolička crkva uči, koja se ne može prevariti kao ni Bog, jer samo ono predlaže vjerovati, što je od Boga primila.

2. Ali svoju čvrstoću u vjeri nije dosta očitovati tim, da svaku dvojbu odstranimo, nego i tim, da smo ozbiljno odlučili radije sve i isti život izgubiti nego li se vjere odreći. Vjera je, kako znadete, prvi zahtijev za spas, bez nje nemamo dijela kod Krista i na plodovima njegovog djela spasa, bez nje se ne možemo spasiti. Upravo nam za to vjera mora biti nad sve dragocjeno dobro, koje ne bi ni za koje dobro svijeta dali. Kad si vjere ne bi mogli inače sačuvati nego da izgubimo svoje dobro, svoju slobodu i isti svoj život, morali bi tu žrtvu rado doprinesti. Primjera te čvrste, odvažne vjere daje nam u množini kršćanska povijest. Tri sto godina smatrala se kršćanska vjera kao zločin, te se ne može ni pomisliti koja muka, što je nijesu morali kršćani radi svoje vjere podnijeti. Uzeli im sav njihov imetak i poslali ih u progon, bacili u tamnice, te ih kroz godine i godine ondje ostavili, prodali ih u robstvo, gdje im život teži i gori bio od smrti, raztrgali

im članke, razderali tijelo, utrobu izvadili, na mučilište ih napeli i razdirali im živce, udarali ih bičevima i olovom, lijevali im kipuće olovo i smolu u usta, mučili ih rasijanim željezom i bakljama, spalili ih na lomačama, bacali ih pred divlje zvijeri, vukli ih po kamenju do smrti, jednom riječju bjesnili su protiv njih kao proti divljim bestijama, te ih mučili i ubijali nečovječno. Toj strašnoj sudbini lako se oteti mogli kršćani, dapače mogli doći do visokih služba i časti, trebali su samo zanijekati svoju vjeru i žrtvovati idolima. Ali toga nijesu učinili, sjećajući se riječi Isusove: »Što koristi čovjeku da cijeli svijet dobije, a duši svojoj naškodi« (Mat. 16, 26). Sve su radosno dali, da sačuvavši vjeru, svoju dušu spase. Grozne bijahu muke, što su ih kršćani u Japanu pred 200 godina radi vjere morali podnijeti. Neprijatelji njihovi izmislili su dva posve nova načina smrti: mučeničku jamu i vodeno mučilo.

Kako nečovječna je bila mučenička jama! Napunili su 15 nogu duboku jamu blatom i drugim smrdljivim stvarima, pričvrstili osugjenog na kolac i sve su mu glavne žile čvrsto svezali a kožu na glavi na križ razrezali; objesili ga nad smrdljivu grabu okrenuvši glavu prema dole, a noge gore. Krv mu iz glave i rana kapala, gadne i otrovne pare iz grabe zadavale tijelu njegovu prestrašne grčeve, a unutarnje dijelove obuzela strašna groznica. Je li bila pogibelj, da se mučeni udavi, povukli bi ga iz grabe, dali mu lijeka i ponovno ga porinuli, kad se oporavio. Mnogi mučenik snosio tu strašnu muku 14 dana i noći, napokon umro.

Još strašnije bilo vodeno mučilo. Stavili bi osugjenog kršćanina na zemlju, učvrstili njegove ruke i noge na zemlju, u usta mu stavili posudu, te su preko nje lijevali malo po malo vodu, dok mu nije dolnje tijelo strašno oteklo, onda su stavili jaku dasku na tijelo, nekoliko jakih ljudi stalo na nju i skakali po njoj tako dugo, dok je mučeni cijelu rijeku vode s krvlju pustio. Onda su opet napunili tijelo vodom i iznova počeli muku. Obično je četiri puta to mučenje ponovljeno, dok mučenik nije izdanuo. Postojano su trpili kršćani te muke, nijednog nijesu mogli navesti, da zataji svoju vjeru. Slabi starci, nježna djeca od deset godina, djevojke i dječaci, osjetljive gospogje učene na ugodan život, radosno su polazile na smrt i muke.

Eto, ti kršćani su imali čvrstu, postojanu vjeru. Tako čvrsta i jaka mora biti naša vjera, a je li to istinu? Bi li bili pripravni radije dobro svoje, novac, slobodu i život izgubiti, nego li od vjere otpasti? Dvojim vrlo; mnogi, ako ne svi, bili bi Isusu Kristu nevjerni i zatajili ga. Odakle bi kršćani, koji tako malo cijene dobročinstvo kršćanstva, koji svoje vjerske dužnosti tako često zanemaruju, koji uvijek samo teže za zemaljštinom, uzeli sile, da za vjeru tako tešku žrtvu doprinesu. Da danas bukne progon kršćana, moguće megju desetoricom ne bi bio nijedan, koji bi radije umro, nego li vjeru izgubio. Moramo s toga Bogu zahvaliti, da ne stavlja vjere naše na tako tešku kušnju, jer mnogi ne bi kušnje podnesli, te bi ih tako daleko više propalo, nego li je to sada. Ali ako nas sada radi vjere ne lišavaju dobra, ne zatvaraju, ne muče i ne ubijaju, to ipak imamo priliku, dokazati svoju vjeru. Svijet je još uvijek neprijatelj Krista i njegovih sljedbenika; pobožni, gorljivi kršćani budu na razne načine izsmijani, zlostavljani, nazivaju ih pobožnjacima, pretjerancima, ograničenim glavama, koješta im prišivavaju, nastoje im čast i ugled oduzeti i kod svake zgode im očituju svoju nesklonost. U svako vrijeme ispunjuju se riječi apostola: »Svi, koji hoće pobožno živjeti u Kristu Isusu, trpjet će progon« (2 Tim. 3, 12). Takim progonima ne smijemo se dati smesti u našoj vjeri; radi Isusa moramo prezir, porugu i druge nepravde rado na se uzeti, te se s apostolima sretnim smatrati, jesmo li udostojani za vjeru i krepost trpjeti. Uvijek se u tom pokažimo kao dobri katolički kršćani i nikad se ne stidimo svoje vjere, izpovijedajmo odvažno riječju i činom, da za najveću čast i najveću sreću smatramo imati katoličku vjeru i svaki dan odlučimo radije sve, i isti život žrtvovati, nego li vjeru zanijekati. Tako čvrsta mora da bude naša vjera.

Naša vjera napokon mora da je živa.

III.

Naša je vjera živa, ako po njoj živimo t. j. ako zlo izbjegavamo, a dobro činimo, kako vjera propisuje. To je glavna vlastitost vjere i daje joj krunu. Nije dosta, da mi sve vjerujemo, što je Bog objavio i što nam kat. crkva za vjerovanje predlaže; nije dosta, da u vjeri nemamo nikake dvojbe, te smo pripravni za nju dobro, slobodu i život žrtvovati, tek onda nas vjera vodi do spasa, ako po njezinim propisima živimo. Jer je pak ljubav, koja nas od zla odvraća, a na dobro navraća, te čini, da u svemu volju božju vršimo, to mora vjera biti združena sa ljubavi. Zato piše apostol Pavao: »U Kristu vrijedi vjera, koja je po ljubavi djelotvorna« (Gal. 5, 6). Nije li vjera ljubavlju prožeta, naliči tijelu bez duše, ne očituje se u dobrim djelima, mrtva je. S tako mrtvom vjerom ne možemo se Bogu dopasti niti se spasiti. To apostol uči jasnim riječima: »Da imam svu vjeru, da bi mogao brjegove prenositi, a ljubavi nemam, ništa sam« (1 Kor. 13, 2). U istom smislu govori sv. apostol Jakov: »Što koristi, kad tko reče, da ima vjeru, a djela nema? Zar ga može vjera spasiti? Ako su pak brat ili sestra nagi i trebaju svakdanje uzdržavanje: a koji od vas im reče: Idite u miru, stopite se i nasitite se! a ništa mu ne dadete što spada za potrebu tijela, što bi to koristilo? Tako je i vjera, ako nema djela, u sebi sama mrtva« (Jak. 2, 14—17). Isto govore i sv. oci. Sv. Krisostom kaže: »Ako ti vjeruješ u Oca, Sina i Duha svetoga, a pravo ne živiš, to ti ne će koristiti za vječni spas.« Sv. Augustin kaže: »Posuši li se ruka na živom tijelu, to je ona još pravi članak, ali bez krvi i s toga mrtav. Isto tako je vjera, makar bila i prava, bez djela mrtva.« Vrlo zgodno kaže i sv. Grgur Vel.: »Kao što onaj, koji želi na odregjeno mjesto ići, da postigne cilj svoga putovanja, treba dvije stvari: nogu i oko, tako treba i onaj, koji želi u nebo doći, oko vjere i nogu djela.« Bio tko, što se vjere tiče, najbolji katolik, prihvatio radosna srca sve što crkva uči, te se toga čvrsto drži, u svakoj zgodi radi gorljivo za vjeru, ipak će biti zabačen, ako proti propisima vjere griješan život sprovodi. »I gjavli vjeruju«, kaže apostol, a ja dodajem, oni vjeruju sve, što katolički kršćani vjeruju, ali »oni drkču« (Iv. 2, 19) njihova vjera im ništa ne koristi, oni su i ostaju prokleti. Kad jednoć na sud dogjemo, Isus Krist će nas svakako pitati: koje si vjere? ali jedini odgovor: ja sam katolik — ne će nas u nebo dovesti, mi moramo još i na drugo pitanje: jesi li kao katolik živio? jesno odgovoriti. Krist izrično kaže: »Ne će svaki, koji mi reče: Gospodine, Gospodine, ući u kraljevstvo nebesko, nego tko vrši volju Oca mojega, taj će ući u kraljevstvo nebesko« (Mat. 7, 21). Badava vjerujemo, da smo stvo-

reni da Boga ljubimo, Njemu služimo i spasimo se, ako svoje srce za svijet ovjesimo, uvijek samo na zemaljštinu mislimo, a posao spasa našega zanemarujemo. Uzalud vjerujemo, da se samo dobrim djelima, pobožnostima, trapnjom, ljubavi bližnjega nebo zaslužuje, a od same zaposlenosti najnužnije pobožnosti zanemarujemo, svoje zle sklonosti i strasti ne svladavamo, siromasima i potrebnima u pomoć ne pritečemo. Uzalud vjerujemo, da nečisti, preljubnik, oskvrnitelj samoga sebe, tat, pijanica, psovač, razbojnik ne će posjedovati kraljevstva božjega (1 Kor. 6, 9—10), ako se mi tih opačina brižno ne čuvamo. Uzalud vjerujemo, da se moramo s neprijateljem izmiriti, nepravedno dobro nadoknaditi, klevetu popraviti; ako smo si svjesni kojega od tih slučaja, ne činimo, što kršćanski zakon propisuje. Badava vjerujemo, da je marljivo slušanje riječi božje, pobožno posjećivanje službe božje, češće primanje sv. sakramenata pokore i oltara, bitna dužnost svakoga kršćana, ako mi kršćansku pouku lakoumno zanemarujemo, kod sv. mise nikake pobožnosti nemamo. te se samo jednoć na godinu i to više od sile nego li iz pobožnosti ispovijedamo i sv. pričest primamo; uzalud vjerujete, jeste li po vjeri dobri katolici, a po životu pogani, bezvjerci i krivovjerci. Vjera vaša je mrtva, a ta mrtva vjera ne donosi vam spasa, već propast. Dà, ako samo katolički vjerujete, a katolički ne živite, to vaša vjera ne samo da vas ne će spasiti, već propast vašu povećati. I pogani će i židovi i svi, koji prave vjere nijesu iz vlastite krivnje imali, biti prokleti, ali tako duboko ne će u pakao pasti kao katolici, koji svoju vjeru griješnim životom sramote. O opatu Makariju pripovijeda se, da je jednoga dana na putu kroz pustinju, na zemlji našao, gdje leži mrtvačka glava Kad se on svojom palicom te glave dotakao, oživi ista i dobi govor. Makarij upita: »Tko si ti?« Glava odgovori: »Bio sam poganski svećenik i stanovao u toj pustinji.« Makarij pitao dalje: »Kaka je tvoja sudbina u vječnosti?« Glava odgovori: »Proklet sam, jer nijesam slušao glasa svoje savjesti te se nijesam trudio doći do spoznanja pravog Boga.« Svetac opet upita: »Kako je sa pravovjernim kršćanima, imade li i njih prokletih?« Mrtvačka glava odgovori: »O dà, imade ih mnogo, ali oni su duboko ispod nas pogana, te se daleko više muče od nas.« Makarij na to uze mrtvačku glavu i pokopa je. Bila ta pripovijest istinita

ili izmišljena, to ne mijenja na stvari ništa, to je sigurno, da zli katolici mnogo više ondje trpiti moraju, nego li pogani, jer su Boga daleko više upoznali i više milosti i sredstva spasa primili. Zato kaže sam Isus Krist: »Onaj sluga, koji je upoznao volju svoga Gospodara, a nije bio pripravan, i nije izvršio, što je on hotio, mnogo će batina dobiti. A koji ga nije poznao, a činio, što batine zaslužuje, manje će dobiti. Jer će se od svakoga, komu je mnogo dano, mnogo tražiti, i komu je mnogo povjereno, mnogo će se od njega očekivati« (Luk. 12, 47—48).

Svakako je ipak bolje imati i mrtvu vjeru nego li nikaku, jer ako mrtva vjera i ne vodi u blaženstvo, nego kaznu povećava, to je ona ipak temelj spasa i korijen opravdanja. Tko vjere nema, taj je već osugjen, jer ne vjeruje; a tko po propisima svoje vjere ne živi, taj će tek biti osugjen radi svojih zlih djela. Dok grješnik još vjeru ima, može se za nj nadati, da će se obratiti, jer je tu još uvijek temelj, na kojem se može djelo obraćenja graditi. Možemo mu pred oči staviti ozbiljne istine vjere, pravdu i milosrgje božje, sud, pakao, nebo, smrt Kristovu itd., te istine će ga potresti i usposobiti, da on počne raditi oko spasa svoga i pravom pokorom dušu svoju spasiti. A što ćemo s čovjekom, koji je vjeru izgubio? Sjetimo li ga na kazne božje, na vječne muke pakla — on ostaje hladan; jer on ne vjeruje u te istine. Spomenemo li mu neizmjerno milosrgje božje, koji je za naše spasenje dao svoga jedinorogjenoga Sina, na neizrecive radosti neba — ostaje hladan, jer ne vjeruje u te istine. U svojoj nevjeri je do toga došao, da se smatra za životinju, koja kad pogine s njom je sve svršeno On dakle ne nalazi razloga, da se promijeni i pokoru čini, s toga je kod njega obraćenje nemoguće, dok se opet vjera ne probudi. Sretnim možemo još uvijek smatrati grješnika, dok još vjeru sačuva; ne treba zdvojiti o njegovu spasu, spasenje je njegovo još moguće. Ali mi se ne smijemo zadovoljiti sa mrtvom vjerom i misliti: Jesam li i griješnik i to veliki griješnik, o tom ništa ne ovisi, ja još imam vjeru, po kojoj se ufam spasiti.« Tko se ne obrati i svoju mrtvu vjeru ne oživi po ljubavi božjoj i po skrušenom, kreposnom životu, sigurno će propasti, i muke njegove u paklu bit će strašnije nego li one od pogana i nevjernika. To si mora svaki k srcu uzeti i ozbiljno nastojati uvijek živjeti po propisima vjere te pravi kršćanski život sprovoditi.

To su, eto, tri vlastitosti, koje vjera imati mora, da se Bogu dopadne i k spasu vodi; mora biti općenita, čvrsta i živa. Neka bude naše ozbiljno nastojanje, da nam vjera imade te tri vlastitosti. Sve vjerujmo, što je Bog objavio, te nam katol. crkva za vjerovanje predlaže ili to shvatali ili ne; naš razum i volju prinesimo za žrtvu vjeri. Nikad ne pustimo svojevoljnu dvojbu u naše srce proti nauci naše sv. katoličke crkve, a čvrsti budimo u vjeri, jer što crkva uči, riječ je božja Čuvajmo vjeru kao dragocjeni dar neba, nedajmo, da nam ju otmu bezbožni ljudi svojim ruganjem, progonom, ničim u svijetu. Svoju vjeru očitujmo činom, sve brižno izbjegavajući, što je grijeh, te savjesno vršimo svoje kršćanske i zvanične dužnosti. Bude li naša vjera takova, onda imademo pravu, spasonosnu vjeru, i na nama će se ispuniti riječi Isusove: »Tko u mene vjeruje, živjet će, ako i umre; a svaki, koji živi i u mene vjeruje u vijeke ne će umrijeti« (Iv. II, 25—26).

A m e n.

XI. Propovijed.

Nedjelja petdesetnica.

Što vodi do otpada od vjere?

»Sjegjaše neki slijepac na putu i prosjaše« (Luk. 18. 38).

Prije više stotina godina izgledalo u našoj domovini još zlo, jer su stanovnici iste bili još pogani. Nijesu poznavali pravoga Boga, već su sunce, mjesec, zvijezde, vatru, zemlju smatrali božanstvom i klanjali im se. I hrastovi bili su im sveti, pod njima bi držali svoje bogoslužne sastanke i vjerovali, da će onoga, koji na ta sv. drveća sjekiru postavi, sigurno stići osveta božja. Svojim bogovima žrtvovali su ne samo životinje, već i ljude, da ih pomire i osiguraju njihovu naklonost. Uz to su bili vrlo praznovjerni, promatrali bi lijet ptica, te si dali od starih žena, koje su gotovo kao bogove štovali, iz utrobe ubijenih ljudi i životinja proricati. O nebu, stanu blaženika, imali su osobiti pojam; držali su, da je tamo kao i na zemlji, te im je glavni posao zabava, mačevanje, lov, pijača. S toga

su mrtvom dali njegovo oružje i spalili njegove konje, pse i iste sluge, misleći, da će sve to trebati ondje kod mačevanja i lova.

U takovoj duševnoj tami čamili su stari naši! Sudbina njihova bila je daleko gorja od onoga slijepca u današnjem evangjelju, koji je na putu sjedio i prosjačio, jer on je bio samo tjelesno slijep i siromašan na vremenitim dobrima, a oni su bili duševno slijepi i u skrajnjoj duševnoj nevolji, pošto su im falila sva sredstva za spas njihove duše i spoznanje Boga. O kako je nama u tom daleko bolje! Imademo kršć. vjeru, koja nas ne poučava samo o Bogu i svim istinama vjere, već nam daje takogjer sva sredstva milosti, koja su nam nužna da postignemo vječni spas. Za tu veliku milost sv. vjere valja da smo Bogu zahvalni i da je čuvamo kao predragocjeni zalog. A jer je vjera kao i svaka druga krepost izvrgnuta mnogim pogibeljima, te se i izgubiti može, to moramo sve savjesno izbjegavati, što bi nas moglo dovesti do gubitka iste Danas ću dakle odgovoriti: Što dovodi do otpada od vjere? Dovodi:

1. Oholost i znatiželjno istraživanje o tajnama vjere.

2. Zanemarivanje dužnosti staleža i razpušten život.

3. Čitanje zlih knjiga i općenje sa zlim ljudima.

I.

To su dakle dva prva uzroka otpada od vjere — oholost i znatiželjno istraživanje o tajnama vjere.

1. S vjerom se ništa manje ne snosi nego napuhnuto, oholo srce. Vjera traži, da mi svoj razum riječi božjoj bezuvjetno podlažemo te objavljene istine prihvatimo, ili ih shvaćamo ili ne. Tu pak žrtvu oholi čovjek ne će doprinijeti, jer on smatra poniženjem svoj razum staviti u službu vjere. Premda on toga mnogo što u svijetu vidi, i rukama pipa, ne shvata, to se ipak usugjuje, da tajne vjere istražuje. On želi, da njegov razum bude sudac u stvarima vjere: što shvaća to prihvati, što ne shvaća, zabacuje; do učiteljstva crkve, kojemu je Gospodin u kršć. nauci vjere i ćudoregja udijelio nepogrješivost,

ništa ne drži. Jer on dakle tajna vjere svojim slabim razumom ne može shvatiti, označuje ih kao neistine, priče i bajke i ne odstupa od svoga mnijenja, makar mu najjasnijim dokazima pobijemo njegovu bludnju. Dapače protivljenjem bude njegova oholost još više uzbugjena, sve dalje ide od istine, te postane za malo tvrdokorni krivovjerac. Dokaza za tu žalosnu istinu imademo u obilju u povjesti. Arij, Nestorij, Eutih, Pelagij, Luter, Kalvin, Focij i mnogi drugi, koji su svojim otpadom od kat. crkve neizmjerno mnogo zla učinili, te milijune ljudi upropastili, nikad ne bi postali krivovjerci, da se nijesu dali svladati ohološću i častohljepljem. Taština i oholost bila je, da su razne nove nauke iznijeli, jer su htjeli kao veliki duhovi vrijediti; oholost i taština bila je, da se oni proglasili orugjem Duha sv. i crkvi uskratili svaku poslušnost; oholost i taština bila je, da su uz svoje bludnje ustrajali, makar su ih za mira uvidjeli, i pače javno priznavali za takove. Oholost je i u naše dane, radi koje mnogi kršćani vjeru izgube. Smatraju za poniženje svom poniznosti se podvrći nauki crkve, ne će da budu jednostavni ljudi, koji sve, što im se reče, vjeruju; oni žele biti prosvijetljeni, koji ništa ne vjeruju, što horizont njihovog razuma nadvisuje; zato stresu jaram vjere, te se skupljaju pod zastavu slobodoumnika i nevjernika. Oholost zato takogjer stavlja vjeru u pogibao, jer slabi utisak bož. milosti, koja je za vjeru bezuvjetno potrebna, kao svijetlo za gledanje. »Slavim Te Oče, Gospodine neba i zemlje«, reče Krist, »jer si to sakrio pred učenjacima i mudracima, a očitovao malenima« (Mat. 11, 25). »Bog probudi«, kako kaže Augustin i Grgur Vel., »ponizne, da istine spasa vjernim srcem prihvate, dopusti ali, da oni, koji si utvaraju da su mudri i razboriti radi svoje oholosti, izgube svijetlo vjere.« Dok su oholi književnici i farizeji uz mnoga i velika čudesa, kojima je Isus Krist jasno dokazao istinitost i božanstvenost svoje nauke, ostali bezvjerci, ponizni su apostoli prihvatili vjeru sa veseljem, te za istu žrtvovali i svoj život. Čudesni primjer, kako Bog oholima po malo svoju milost uzkraćuje, tako da padnu u zaslijepljenost te vjeru izgube, imademo na nekom misijonaru, koji je živio koncem 17. stoljeća. Taj je otišao uz veliku buku na istok, da ondje postane glasovit kao vjerski propovjednik. A što se dogodilo? Nije dugo trajalo, ostavi milost božja toga slavohljepnoga, mjesto da

radi oko raširivanja vjere, sam otpade od vjere i mnoga djela izda u prilog židovstva. G. 1702. nagje ga neki bavarski u Abisiniju putujući misijonar u bijednoj kućici, gdje od svega svijeta ostavljen na pošasnoj bolesti boluje. Misijonar pokušao nesretnika na bolji put dovesti, ali sve nastojanje, da ga privede u krilo katoličke crkve, osta uzaludno. Bijednik je doduše uzdisao i plakao gorko nad svojim padom, ali poslije svih opomena rekao: »Što bi u Europi, što bi u svijetu o meni rekli, kad bi sam proti sebi svjedočio i priznao, da sam zalutao?« Tako je bila oholost, koja ga do otpada dovela, oholost je takogjer bila, koja ga u skrajnoj nevolji i na očigled smrti u nevjeri držala i načinila obraćenje nemogućim.

Taj nesretnik i tisuće drugih, koji su radi svoje oholosti vjeru izgubili, neka nam budu za primjer, da svaku oholost iz srca svoga odstranimo, te uvijek ponizni budemo. »Oholicama se Gospodin protivi, a poniznim daje milost (1 Petr. 5, 5). Jesmo li od srca ponizni, prosvijetlit će nas Gospodin svojom milosti i ojačati, da istine sv. vjere naše upoznamo i njih se držimo do zadnjega daha.

2. Ali ne samo oholost, već i znatiželjno istraživanje o tajnama vjere valja odstraniti. »Tko veličanstvo božje istražuje, bit će od slave potisnut« (Rječ. 25, 27). Kao što svijetlo sunčano jednoga prosvijetljuje, a drugoga, koji ga želi upornim pogledom gledati, oslijepi, tako da mu je poslije posve tamno pred očima, tako istine vjerske prosvijetljuju ponizne i čedne, a zaslijepljuju one, koji znatiželjno žele dubljine istih istražiti. Pjesnici pripovijedaju o Ikaru, sinu Dedalusa, da si načinio krila iz voska, te je njima letio, a kad se suncu približio, rastopila se krila, a on pao u more, koje se po njemu prozva ikarsko more. Ta priča nam predočuje sudbinu čovjeka, koji se preuzetnošću želi približiti nepristupnom svijetlu božanstva, padne s visine i u bezdnu mora dvojbe i nevjere nagje svoju propast. Tako se dogodilo, da od tisuću spomenem jednog krivovjerca, Sabeliju. Neprestano je istraživao, kako mogu u božanstvu biti 3 osobe, Otac, Sin i Duh sv., od kojih svakoj pripada božanstvo, a ipak je samo jedan Bog. Jer on toga otajstva, makar se toliko mučio, nije mogao shvatiti, a ipak nije prestao istraživati, to je na koncu do toga došao, da je postao krivovjerac i tvrdokorno tvrdio, da u božanstvu ni-

jesu tri megjusobno razne za sebe postojeće osobe, od kojih je svaka Bog, već da su te osobe samo imena izmišljena, da se pobliže označe razna djelovanja jednoga božanstva.

A kako? Zar se u stvarima vjere nije dopušteno služiti razumom? Moramo li sve slijepo vjerovati, što crkva za vjerovanje predlaže? Odgovor: Vjera ne isključuje djelatnosti razuma; slobodno razmišljamo o istinama naše sv. vjere, ispitujemo i istražujemo, ali samo u tu svrhu, da se u vjeri, koju već imamo, bolje poučimo i razloge, na kojima počiva, pobliže upoznamo, te sposobni budemo i druge poučavati i prigovore neprijatelja pobijati. Taka uporaba razuma u stvarima vjere hvale je vrijedna i svi, kojima je moguće, neka nastoje čitanjem dobrih vjerskih spisa, razgovorom sa razboritim i dobrim kršćanima i vlastitim razmišljanjem i razmatranjem steći temeljito poznavanje kršćanstva. Ali nepravo je, da vjeru učinimo ovisnu o istraživanju i rečemo: »Ako svojim istraživanjem do toga dogjem, da je to istinito, što crkva uči, onda ću vjerovati«, — nepravo je, kad bi htjeli tajne vjere shvatiti, te ih samo u onom slučaju vjerovati, ako ih posve razum shvati, nepravedno bi napokon bilo, kad bi tvrdokorno ustrajali uz svoje mnijenje, a ne bi se pokorili sudu crkve. U svim tim slučajevima svoj bi razum zlorabili, a o vjeri više ne bi moglo govora biti, jer ne bi Bogu i crkvi, već samo sebi vjerovali.

U nas dakle neka ne bude znatiželjnog istraživanja u stvarima vjere. Toga se uvijek držimo, da nam je Bog objavu dao, ne da je shvatimo, nego da je vjerujemo. Nikad ne gledajte na to, da li vam je koja kršćanska istina jasna, dosta da znadete, da je od Bona objavljena i da je katolička crkva predlaže na vjerovanje. Hoće li vas tko znatiželjnim pitanjima smesti, odgovorite mu jednostavno: »Ja se ne nadam po shvaćanju tajna religije, nego vjernim primitkom istih spašen biti, po riječima Isusa Krista: »Blaženi, koji ne vide, a vjeruju« (Iv. 20, 29).

Kao što se moramo brižno čuvati oholosti i znatiželjnog istraživanja tajna vjerskih, tako treba da se čuvamo zanemarivanja vjerskih dužnosti i grješna živôta.

II.

Tko vjerske dužnosti zanemaruje i raspušten život sprovodi, u pogibelji je, da će vjeru izgubiti.

1. Da svijetlo u svjetiljci neprestano gori, mora se od vremena do vremena ulja naliti, inače će biti sve slabije, a na koncu posve će utrnuti. Baš tako je i sa svijetlom vjere i to svijetlo treba hrane, da ne oslabi, te se posve ne utrne. To ulje daju svijetlu vjere vjerska vježbanja kao molitva, slušanje riječi božje, češće primanja sv. sakramenata pokore i oltara. Sv. oci uče jednoglasno, da ustrajnost u dobru ovisi o molitvi, i da će samo oni kršćani u dobru do kraja ustrajati, koji Boga za tu milost neprestano prose. Isto se može reći i o vjeri. Samo tako dugo, dok gorljivo molimo, ostaje vjera u nama jaka i živa, a kad molitvu propustimo, u srce naše ugje duh svjetski, vjera postaje slaba i propane. Isto vrijedi o slušanju riječi božje. Gorljivim slušanjem bož. riječi vjera se uvijek na novo oživi i uzdrži u svježoj svojoj snazi, a zanemarivanje bož. riječi imade za posljedicu nehaj u vjeri i odbojnost prema njezinim istinama. Osobito češće primanje sv. sakramenata pokore i oltara jest glavno sredstvo za sačuvanje i umnoženje vjere. Ta dva sv. sakramenta čiste naše srce od ljaga grijeha, naše osjećaje oplemenjuju, a ljubav božju u nama upaljuju i jače. A po tim sakramentalnim djelovanjima vjera se hrani i učvršćuje, jer za kršćane, koji žive u ćudorednoj čistoći, te Boga on srca ljube, ne treba se bojati, da će od vjere otpasti. Tko pak primanje sv. sakramenata zanemaruje ili samo jednoć na godinu prima, taj će zaboraviti na spas svoj, umrijeti za Boga i krepost, a uslijed toga bude i vjera sve slabija, a na koncu se poput kake trule zgrade sruši. Iskustvo potvrgjuje rečeno. Koji su to kršćani, što se odlikuju sklonošću do crkve i vjerskim osjećajem? Oni, koji svoje vjerske dužnosti uvijek gorljivo ispunjaju, koji u nedjelje i blagdane službi božjoj i kršćanskoj pouci marljivo prisustvuju, rado dobre katoličke knjige čitaju, kućnu i javnu pobožnost vrše, češće se u godini nagju u ispovjedaonici i kod stola Gospodnjega. Znamo takogjer, da kršćani, koji svoje vjerske dužnosti zanemaruju, koji u nedjelju i blagdane mjesto

kod službe božje u gostioni sjede, koji često kroz cijeli dan nijednog Očenaša ne izmole, nikad ne čitaju kake kršćanske knjige, onima se, koji češće na ispovijed i sv. pričest idu, rugaju, da ti kršćani nikake gorljivosti sv. vjere ne pokazuju. Obično pristanu uz slobodoumnike, koji razne nauke crkve niječu, a od kršćanstva nemaju ništa više, nego samo ime. Kršćanske dakle dužnosti ne smijete zanemarivati, inače ćete doći u pogibao, da u vjeri oslabite, te sa bezvjercima spas vječni izgubite.

2. Još veća pogibao za vjeru je nekršćanski, opaki život. Isus Krist sam označuje ćudorednu iskvarenost ljudi kao glavni uzrok njihove nevjere: »Svaki, koji zlo čini, mrzi svijetlo, i ne dolazi na svijetlo, da djela njegova ne budu kažnjiva« (Iv. 3, 20). Želi reći: Iskvareni ljudi mrze vjeru i od nje ne će ništa znati, jer ona njihova zla djela otkriva i osugjuje. Slično i sv. Petar označuje otpadnike, koji kojekake bludnje iznose, uskrsnuće mrtvih, dolazak Krista na sud niječu, kao ljude pune putenosti i nepravde i kao djecu prokletstva (2 Petr. 2). Isto tako kaže ap. Pavao, da su neki koji su od sebe odbacili dobru savjest, vjeru izgubili (1 Tim. 1, 19). Nije čudo, što se vjera ne može složiti sa razuzdanim životom, jer ona od svojih pristaoca traži plemenito osjećanje, visoku krepost i savršenu svetost. Ona želi, da mi odložimo staroga čovjeka, koji je prevarom bludnje pokvaren, te se obnovimo u duhu našega čuvstva i obučemo novoga čovjeka, koji je po Bogu stvoren u pravdi i pravoj svetosti (Ef. 4, 22—24); ona želi, da mi našu putenost svladamo, te brižno izbjegavamo oholost, škrtost, nečistoću i sve druge opačine; ona hoće, da budemo ponizni, blagi, čisti, poslušni, te se u drugim krepostima vježbamo, te usrijed iskvarenosti svijeta Gospodinu nepromjenljivom vjernosti služimo. A eto baš sve se to ne svigja putenom čovjeku, i s toga baš dvoji o istinama vjere, te ih na koncu posve zabaci. Kad bi se evangjelje zadovoljilo jednostavnim običajima i ceremonijama, kad bi čovjeku pregledalo sve opačine i iskvarenosti, ili kad bi bar dopuštalo zadovoljiti njegovim ljupkim sklonostima, kako bi pripravno svi nauke iste, bile još tako nejasne i tajinstvene, prihvatili i vjerovali! Ali stvar se drugačije ima. Božanski Spasitelj obvezuje svakoga, koji želi biti njegov učenik, da sam sebe zataji, svaki dan na

sebe svoj križ uzme i njega slijedi (Mat. 16, 24). Ispunjavanje te dužnosti čini im se preteško, ne mogu se odlučiti, da uvijek idu uskom stazom samozataje, te griješne naslade puti bož. zakonu za žrtvu doprinesu; zato su radije nekršćani, nego li da prava i milosti s kršćanstvom združene tako skupo otkupe. Tako se odreku vjere, ne da bi bili osvjedočeni o neistinitosti iste, nego jer se protivi njihovim strastima.

Osobito mnogo ljudi otpadne od vjere, da se mogu svojim opačinama i raspuštenostima mirno, bez straha i grižnje savjesti predati. Dok u Boga vjeruju, koji sve vidi i svaki grijeh mrzi i strogo kazni; u sud, koji griješnika kao i pravednika čeka; u dušu, koja nikad ne umire; u pakao, koji sa svojim strašnim mukama u vijeke traje i iz kojega nema više spasenja — dok ove i slične nauke naše sv. vjere kao bož. istine drže, ne mogu u svojem griješnom životu posve mirni biti, njihovo srce grize neki crv, koji im osobito u mirnim časovima, kad strasti šute, zadaje osobitu bol, te im sve radosti ogorčava. Što čine, da si u svojem griješnom životu pribave bar prividni mir? Odbacuju vjeru od sebe i drsko govore: Nema Boga, nema suda, neumrlosti duše, niti pakla, u opće nikake vječnosti, ne treba zla izbjegavati, niti se ispovijedati, niti pokore činiti. I sad se tek ćute sretnima — najnesretniji lugjaci, jer sad mogu popustiti svojim nasladama i svaki zločin počinjati, a da se ne trebaju nikojega zla bojati. Probudi li se ipak proti njihovoj volji savjest, te ih uznemiruje, odmah se uteku pod okrilje svoje nevjere, veleći: »Odlazite vi mučne misli, jer što nam vi predbacujete, nije ništa drugo, nego iznašašće koristoljubivih ljudi, igra fantazije, prevara.«

Da raskalašenost i opačine vode do otpada od vjere, uči takogjer povijest svih vremena. Što je bio uzrok, da su u 16. stoljeću milijuni kršćana katolika vjeru ostavili, te pristali uz krivovjerje? Ništa drugo, nego pristajanje na slobodan, razuzdan život. Nova nauka ugagjala oholosti, jer se više nijesu crkvi pokoravali, nego sami sebi vjeru tražili iz pisma i u opće mogli činiti, što su hotjeli, ta vjera pustila svim strastima slobodne uzde, jer po njima je sama vjera spasavala, te najveći grijesi nijesu isključivali iz kraljevstva nebeskoga, otvorila vrata pohlepi i oholosti, jer je dopustila lajicima oteti duh. dobra; zavjete čistoće, siromaštva i poslušnosti ništetnim pro-

glasila, te redovnicima i svećenicima dopustila ženidbu. Nije čudo, da su staru vjeru s njezinim strogim propisima zabacili i oduševljeno prihvatili novu, u kojoj se tako lako živjeti moglo. Svratimo pogled na naše vrijeme, to ćemo naći ne samo u gradovima, već i na selima množinu slobodoumnika, koji se najsvetijim istinama naše sv. vjere rugaju, te malo ili ništa više ne vjeruju. A kaki su to ljudi? Je li im život na dobar primjer drugima? Nije, većim dijelom su robovi svojih strasti, te ih svaki dobro misleći, koji ih pobliže pozna, mora osuditi. Zato baš pristaju uz slobodoumlje i nevjeru, jer su ćudoredno pokvareni i opaki ljudi. Naša sv. crkva broji 19 stotina godina, ali povijest nam ne pripovijeda nijedan primjer, da je koji dobar, krepostan kršćanin od nje otpao. Svi, koji su tijekom vremena od nje otpali, bili su oholi, neuzdržljivi ljudi. Isto tako se ne čita, da je koji čovjek na smrtnom krevetu, kad strasti šute, kad ozbiljnost lakoumnost odstrani, svih zemaljskih nada i želja nestane, od katoličke vjere otpao, ali to čitamo, da su mnogi krivovjerci i bezvjerci uz znakove iskrene skrušenosti vratili se k pravoj vjeri, pošto su smatrali za najveću sreću umrijeti u katoličkoj crkvi.

Eto dakle: ćudoredna iskvarenost je jedan od glavnih uzroka otpadu od vjere. Sebi i svakomu od vas moram doviknuti riječi apostola: »Sačuvaj dobru savjest, koju su neki od sebe odbacili i vjeru prelomili.« Dà, sačuvajmo dobru savjest, krotimo svoje strasti, izbjegavajmo grijeh, bojmo se Boga i vršimo njegove zapovijedi, onda ne ćemo doći u napast staviti se u red bezvjernika i slobodoumnika, već ćemo od svega srca katoličku vjeru ljubiti, te u njoj naći najveću utjehu za života i smrti.

Još su dva razloga otpadu od vjere: čitanje zlih knjiga i općenje sa zlim ljudima.

III.

1. Ne da se tajiti, da su knjige i spisi, koji nauku crkve očito ili prikriveno napadaju, te razne bludnje sadržavaju, čitaocima, osobito jesu li slabi u vjeri, ili nemaju temeljito znanje vjersko, vrlo pogibeljni. Slabe im počitanje prema vjeri i crkvi, potkapaju im vjeru, ucjepljuju razna kriva načela, a

često ih do toga dovedu, da vjeru izgube. Povijest nam svjedoči, da su usljed čitanja spisa proti vjeri ne samo pojedine osobe, već cijeli narodi od vjere otpali. Sv. Dionizij Alex. izvješćuje, da je po knjigama krivovjernog biskupa Neposa gotovo pol istoka bilo okuženo ludom naukom Kiliasta, koji su sanjali o tisućljetnom kraljevstvu sa svim putenim radostima i nasladama. Sami znamo, kako je spisima bezvjerskih ljudi koncem 17. stoljeća nevjera u Francuskoj tako porasla, da su crkve razorili, svećenike pozatvarali, prognali i poubijali, vjeru u Boga pod kaznom smrti zabranili, a nekoj zloglasnoj kurvi kao božici tamjan palili. I kršćanima pače, koji su u istinama vjere dobro poučeni, te crkvi skloni, može čitanje zlih knjiga i spisa naškoditi. Opat Eutih u Carigradu u 5. stoljeću, u početku je katoličku vjeru svom gorljivosti branio, čitanje jedne krivovjerne knjige učini ga početnikom neke vrlo raširene sekte. Isto se dogodilo i profesoru u Pragu Husu, koji se upoznao sa spisima krivovjernog Wiklifa i svojim krivim naucima nanio veliku nesreću cijeloj Češkoj.

Pravo dakle ima crkva, kad čitanje pače čuvanje bezvjerskih knjiga tako strogo zabranjuje. Ona znade i to iz dugoga iskustva, kako je štetno čitanje takih knjiga; za to ne daje djeci svojoj noža, kojim bi se smrtno raniti mogla. Budite s toga poslušna djeca vaše za spas vaš zauzete majke, te ne uzmite nikad knjige u ruku, koja sadržaje nauke i načela, koja su proti vjeri i dobrom ćudoregju. Imadete li knjigu ili vam ju tko nudi, o kojoj ne znadete, je li dobra ili zla, upitajte svoga svećenika, da je pogleda. Ne čitajte nikad takih novina i dnevnika, koji se rugaju katoličkoj crkvi, službenicima njezinim i donose razne bludnje, jer su i one štetne, često i štetnije od krivovjerskih knjiga. Gostioničari, koji drže zle i bezbožne knjige, novine, veliku imadu odgovornost pred Bogom, vječni Sudac će ih radi zla, što ga taki zli listovi čine, na strogi račun pozvati. Dobro bi bilo, da se prije posavjetuju sa svojim svećenikom, savjest bi si olakotili i jednoć s većom utjehom umrijeti mogli. Pazite kršćanski roditelji, da vam djeca i podložnici ne dobe u ruke knjiga i romana, koji bi ih mogli zavesti na nevjeru i raspuštenost.

2. Izbjegavajte nadalje svako pouzdano općenje s bezbožnim, iskvarenim ljudima, jer i to je po-

gibeljno za vjeru. Neopaženo čovjek prihvati načela i vladanje onih, s kojima često opći. To vrijedi osobito o općenju sa slobodoumnicima i nevjernicima. Jer oni idu za tim, da svoja zla načela drugima ucijepe, te svakom zgodom istine naše sv. vjere napadaju, to se može lako dogoditi, da neoprezni kršćani budu od njih okuženi i na nevjeru zavedeni. Od tih bezbožnih ljudi već odvraća sam Krist: »Čuvajte se od lažnih proroka, koji k vama dolaze u ovčjoj koži, a u istinu su grabežljivi vuci« (Mat. 7, 15). Isto nas opominje sv. Pavao: »Ne vucite istoga jarma sa nevjernicima, jer kaka je zajednica pravde sa nepravdom? Ili kako se može svijetlo s tamom združiti« (2 Kor. 6, 14). Sam ljubazni Ivan kaže: »Dogje li tko k vama, a ne donese nauke (koju smo vam mi propovijedali), ne pustite ga u kuću, i ne pozdravite ga, jer tko ga pozdravi, dionik je njegovih zlih djela« (2 Iv. 10—11).

Osobito sjećam vas, kršćanski roditelji, da svojoj djeci ne dopustite općenje sa bezvjerskim, bezbožnim ljudima. Makar ih još tako dobro uzgojite, ona će ipak u općenju sa zlim ljudima zalutati i samu vjeru izgubiti. Prije nekoliko godina u nekom gradu Francuske nagjen je mlad čovjek ubijen pod jednim hrastom. Uz njega bijaše revolver i ceduljica, ispisana olovkom, slijedećim riječima: »Tko god nagje moju lešinu, znaj, da sam 5 godina živio po propisima sv. evangjelja, te u njem nalazio neizmjerno mnogo utjehe i zadovoljstva. Ali nesrećom došao sam u društvo slobodoumnika i ovi me na to doveli, što sam sada. Molim za oproštenje kršćanstvo, kojemu ću svojim zdvojnim korakom dati zao primjer. Molim za oproštenje mojega časnoga župnika, o, da sam uvijek slušao njegove opomene! Osobito molim za oproštenje moje drage roditelje, kojima ću veliku gorkost prirediti. Odluku sam imao biti im jednoć u starosti pomoć i utjeha, ali nije mi bilo moguće, život mi je postao nesnosan.« Nesretnik je dakle zdvojnošću tjeran stavio ruku na sebe i predao se prije reda sudu božjem.

Takih primjera u naše vrijeme ima dosta. Bezbroj mladih ljudi općenjem sa bezbožnim i iskvarenim ljudima izgubi krepost i vjeru i budu nesretni za vremenitost i vječnost. Mislite na to, kršćanski roditelji, i čuvajte djecu svoju svim silama od zavagjanja. Ako ih ne možete kod kuće zadržati, to im potražite mjesto, gdje će biti sigurni od sablazni i zavagjanja. Bdijte nad njima, da svaku pogibelj od njih odvratite, te ih na dobrom putu uzdržite. Kolika odgovornost za vas, ako vaša djeca radi vaše nebrige u zamku padnu i za uvijek propadnu!

To su dakle mutni izvori, odakle izvire slobodoumlje, bezvjera i nevjera: oholost i znatiželjno istraživanje tajna vjere, zanemarivanje vjerskih dužnosti i griješan život, čitanje zlih knjiga i druženje sa zlim ljudima. Te izvore zatvorite, da prvi i najvažniji uvjet spasa, vjeru ne izgubite. Čuvajte se od svojeglavosti i oholosti, to su opačine, koje čovjeka zaslijepljuju, te ga često dovode do krivovjerja i nevjere. Budite ponizni i podložite se u prostodušnosti srca nauci crkve, ona je učiteljica istine, te u stvarima vjere i ćudoregja posjeduje nepogrješivost, jer Bog po njoj govori. Krotite svoje strasti i čuvajte se od svake raspuštenosti i opačine; jer te otimaju čovjeku ne samo posvećujuću milost i ljubav božju, nego često i sv. vjeru. Jeste li gorljivi u vršenju svojih vjerskih dužnosti i uvijek nastojite oko neporočna i čista života, bit će vam vjera u svakoj zgodi života najveće dobro i nikad ne će biti za vas pogibelj, da je izgubite. Nikad ne čitajte zlih, bezbožnih knjiga i spisa, te nikake zajednice nemajte sa bezbožnim ljudima, ne zaboravite riječi apostola: »Malo kvasca zakvasi cijelo tijesto« (Gal. 5, 9). Čitanje jedne jedine zle knjige, pouzdano općenje sa jednim jedinim zlim čovjekom, može vas odvesti iz puta istine i kreposti i zavesti vas u veze nevjere i opačine. Sjećajte se, da je vjera neizmjerno dragocjen dar neba, bez kojega ne možemo niti mirno i zadovoljno živjeti, niti blaženo umrijeti. Svaki dan probudite vjeru i obećajte Gospodinu, da ćete kao katolici živjeti i umrijeti. Vaša vjera neka bude živa, dobrim djelima i savjesnim ispunjavanjem božjeg zakona, onda ćete biti pravi katolici, sljedbenici Isusa Krista i imati ufanje vječnoga života.

Amen.

XII. Propovijed.

Nedjelja prva korizme.

O ispovijesti vjere.

»Pošto je Gospodin 40 dana i 40 noći postio, ogladnje« (Mat. 4, 2).

Sv. Frukto, biskup Taragone u Španiji, bio je sa dva gjakona osugjen, da se spali, jer se nije htio klanjati poganskim idolima i kipu kralja. Kad su ga s njegovim gjakonima vodili na stratište, sakupi se naroda u velikoj množini oko njega i oplakivao njegovu smrt, jer mu njegova krepost pribavila prijatelja ne samo u kršćana, nego i u pogana. Neki od vjernika pružili mu na njegovom smrtnom putu pila, da se okrepi. Ali jer je bio baš petak, a kršćani po tadašnjem propisu nijesu ništa uzimali prije treće ure poslije podne, to je svetac odbio pilo, veleći: »Sad je post, ne ću piti, još nijesu tri ure poslije podne. Sv. posta nikad prekršiti ne ću, niti sama smrt ne će me zapriječiti u mojoj poslušnosti.«

Tko se ne bi divio nježnoj ovoj savjesnosti, kojom je taj biskup vršio zapovijed posta? Bio je na putu muka, sigurno mu potrebna bila mala okrepa, ali je odbio i smatrao za nedopušteno prekršiti post, makar sa nekoliko kapi pića. Taj primjer neka nas potakne, da 40 dnevni post, koji sada slavimo, po propisu crkve savjesno izvršimo. Naš je božanski Spasitelj, Isus Krist, 40 dana i noći postio, da nije uzeo nikake hrane, to nam ipak ne će teško biti nešto si uskratiti od hrane i pila. Ne bi bili vrijedni imena učenika Isusovih, kad ne bi htjeli te male žrtve doprinijeti, te bi se omalovaženjem i lakoumnim prestupkom o crkvenu zapovijed posta ogriješili, kad Gospodin izrično kaže: »Tko crkve ne sluša, neka ti bude kao poganin i javni grješnik« (Mat. 18, 17).

Ali o tomu danas dalje ne ćemo govoriti, već ću prijeći odmah na predmet naš i govoriti o vjeri. Zadnji smo puta odgovorili na pitanje, što vodi do otpada od vjere i sjetio sam vas, da se čuvate oholosti, znatiželjnog istraživanja o tajnama vjere, zanemarivanja vjerskih dužnosti i griješnoga

života, napokon zlih knjiga i općenja sa zlim ljudima, jer sve su to uzroci, radi kojih mnogi kršćani izgube vjeru. Ali nije dosta, da mi vjeru samo sačuvamo, te se svega brižno pazimo, što bi nam moglo istu oteti, već takogjer, kad je nužno, moramo je u vanjštini očitovati. To traži apostol Pavao, kad piše: »Srcem se vjeruje u pravdi, a ustima biva ispovijest na spas« (Rimlj. 10, 10). O ispovijesti vjere ćemo danas govoriti i odgovoriti na dva pitanja:

1. Kad moramo vjeru ispovijedati?
2. Kako moramo vjeru ispovijedati?

I.

Nije potrebno, da mi svoju vjeru očitujemo svim ljudima bez razlike, te je svakom zgodom ispovijedamo. Krist sam kaže, da moramo razboriti biti, kao zmije (Mat. 10, 16), te biserje ne bacati pred svinje (Mat. 7, 6). Kad nas dakle tko, koji nije službena osoba, pita za našu vjeru, to mi možemo, ako iz toga ne slijedi kaka šteta za čast božju, niti za spas duševni bližnjega ili šutiti, ili mu dati znati, da nas on nema prava što takova pitati. Primjer zato imamo u Mojsije, Estere, te u kršćana za vrijeme progona, koji su svoju vjeru u potajnosti čuvali, te je tek onda priznali, kad ih oblast zato pitala.

Ali ako mi i nijesmo dužni vjere uvijek očito ispovijedati, to je nikad ne smijemo zatajiti. Nikomu dakle, ni onomu, koji nema prava pitati, a pita nas, koje smo vjere, ne smijemo sigurnim riječima odgovoriti, da mi nijesmo katolici. Niti nam nije dopušteno, što takova činiti, iz česa bi neprijatelji naše sv. vjere mogli suditi, da mi ne pripadamo katoličkoj crkvi. Tko bi n. pr. na poticanje pogana i nevjernika križ Kristov, slike Krista, Marije i svetih popljuvao ili pogazio, tim bi pokazao, da nije katolik, i učinio bi isto, kao da svoju vjeru riečima zaniječe. Zanijekati pak vjeru, bilo to riječima, znakom ili činom, uvijek je težak grijeh. Krist kaže posve općenito: »Tko mene zaniječe pred ljudima, toga ću ja zanijekati pred Ocem mojim, koji je na nebesima.« Sv. Augustin kaže: »Kao što koristi za vječni život, ako Krista ispovijedamo, tako škodi za vječnu smrt, ako Krista zatajimo.« Ako i nema zapovijedi,

da uvijek vjeru ispovijedamo, ali uvijek je dužnost, da je nikad ne zatajimo.

Kad smo dakle dužni vjeru očitovati? Onda, kad to traži čast božja, spas naš ili bližnjega, dobro vjere ili zapovijed crkve.

1. Čast božja traži, da mi svoju vjeru ispovijedamo, ako nas poglavarstvo (oblast), koje ima pravo na to, za našu vjeru pita. U tomu slučaju smo mi pod teški grijeh dužni, našu vjeru jasnim riječima odmah bez oklijevanja priznati, makar nas to priznanje i života stajalo. Zato je papa Inocent XI. osudio izjavu: Bude li tko od svjetske oblasti radi vjere upitan, može bez grijeha šutiti. Crkva je uvijek one, koji bi od straha vjeru zatajili, smatrala kao velike grješnike, te ih samo uz uvjet, ako su strogu, često kroz cijeli život, pokoru činili, opet u zajednicu primila. Božanski Spasitelj nam je sam u tomu primjer Kad mu je Kaifa, veliki svećenik, rekao: »Kunem Te živim Bogom, reci nam, jesi li Ti Krist, Sin božji«, odgovorio je: »Ti si rekao«, ja sam Krist, Sin božji (Mat. 26, 63—64). On, koji je na sve lažne tužbe i klevetanje svojih neprijatelja šutio, te dobro znao, da će mu ta ispovijest sigurno smrt donijeti, ipak je učinio, jer bi njegova šutnja bila zanijekanje istine i povreda njegove božanske časti. Primjer bož. Učitelja slijedili su apostoli. Oni su pred visokim vijećem dali svjedočanstvo o svojoj vjeri, jer kad im isto strogo zabranilo dalje govoriti o Isusu, odgovorili su posve slobodno: »Sudite sami, je li pravo pred Bogom, vama se više pokoravati, nego li Bogu, jer nije nam moguće ne govoriti o onomu, što smo vidjeli i čuli« (Djel. ap. 4, 19—20). I opet se o njima kaže: da su o uskrsnuću Isusovom velikom silom svjedočanstvo dali (Dj. ap. 4, 33). Isto su činili sv. mučenici u sva vremena Znali su, da im, ako očituju svoju vjeru, prijeti najgroznija smrt, ipak se nijesu ustručavali nijedan čas priznati se kršćanima, jer se sjećali riječi Isusove: »Tko će mene priznati pred ljudima, toga ću i ja priznati pred mojim Ocem, koji je na nebesima, a tko mene zataji pred ljudima, toga ću ja zatajiti pred Ocem mojim, koji je na nebesima« (Mat. 10, 32—33). Ista je dužnost i naša. Pita li nas oblast za našu vjeru, to ju treba jasnim riječima ispovijediti, bilo nam to od koristi ili od štete, jer tu ispovijest traži čast božja.

Ali još ima i drugih slučajeva, u kojima čast božja traži, da svoju vjeru ispovijedamo. Taj bi bio, kad bi javnom ispovješću vjere mogli pribaviti Bogu novih pristaoca, jer bi se tim njegova čast povećala. Drugi bi slučaj bio, kad bi imali zgodu, riječi ili čine zapriječiti, koji su Bogu na nečast. Kad se n. pr. bezbožni, iskvareni ljudi rugaju raznim naukama i odredbama naše sv. vjere, to valja take govore osuditi i jasno izjaviti, da je vama kao katolicima sve, što od katoličke crkve dolazi, časno i sveto. Ta je ispovijest tim nužnija, jeste li poglavari ili inače ugledni, jer u tom bi se slučaju prisutni, kad bi vi šutili, lako sablaznili i u vjeri nestalni postali. Ali valja spomenuti, da se nigdje, a najmanje u gostionama, ne upuštate u vjerske prepirke, jer te prepirke rijetko vode do svrhe, i donose često više zla, nego li dobra. U opće s ljudima, za koje znadete, da ustraju uz svoja zla načela, ne treba se mnogo prepirati, nego im jednostavno pokazati, da ako žele istinu doznati, neka čitaju dobre, katoličke knjige, te se dadu po svojim svećenicima poučiti. To se posve slaže s naukom apostola, koji svojem učeniku Timoteju piše: »Ne sveto i isprazno brbljanje izbjegavaj, jer isto vrlo pospješuje bezbožnost« (2 Tim. 2, 16).

Kod javnoga progona nijesu kršćani obvezani svojevoljno se staviti progoniteljima i pred njima svoju vjeru ispovijediti. Krist nije toga nigdje zapovijedio, već dapače svoje apostole opomenuo, da oni, kad ih u jednom gradu progone, bježe u drugi (Mat. 10, 23). On sam je utekao židovima, kad su ga htjeli ubiti i tako se dugo pred njima sakrivao, dok je došlo njegovo vrijeme. Kod progona vjerskoga dakle dopušteno je bježati i uteći zamkama neprijatelja, »jer«, kaže sv. Krisostom, »kad je Gospodin bježao, to bježanje nije nepristojno za slugu.« Sv. Krisostom kaže: »Mučenik mora, ako ga traže, bježati, da progonitelju dade vremena, te promijeni svoje mnijenje, i da si sam ne uzme vremena, molitvom se na muku pripraviti.« Apostoli su i mnogi kršćani, kako nam povijest kazuje, progonu bijegom utekli, te se često kroz cijeli život sakrivali. Samo, ako bi za religiju bila velika šteta, ne bi bilo dopušteno bježati i sakrivati se. Tako n. pr. svećenicima nije dopušteno, makar im je život u pogibelji, ostaviti svoju općinu, kad bi ista ostala bez svake duhovne pomoći, te bi se bilo bojati, da

će od vjere otpasti. U opće ovdje vrijedi pravilo, da mi u svakom slučaju, kad se radi o časti božjoj, svaku pogibelj prezremo, te svoju vjeru velikodušno priznamo. Božje presveto Ime častiti, to je naše odregjenje i zatim ići moramo, makar nas to stajalo dobra, slobode i života.

2. Da vjeru očitujemo traži ne samo čast božja, nego takogjer duševni spas naš i bližnjega našega. Naš vlastiti duševni spas obvezuje nas vjeru ispovijedati, kad bi inače, da ju prikrijemo, morali nešto učiniti, što vjera zabranjuje. N. pr. sluškinja katolikinja služi protestante, koji ju, jer ne znadu, da je katolikinja, sile, da vrši protestantske vjerske dužnosti. U tom slučaju mora ona svoju vjeru očitovati, jer je strogo zabranjeno tugje vjerske dužnosti vršiti, jer to je jednako zatajenju vjere. Znade li protestant, da je katoličke vjere, ne će ju siliti, da što vrši, što se ne slaže s propisima njezine vjere. Ako bi, onda se mora protiviti, pače i službu otkazati. Drugi slučaj. Gostioničar vam želi u petak dati mesa, jer ne zna, da ste katoličke vjere, koja zabranjuje u petak uživanje mesa. Upita li za razlog, morate mu ispovijediti svoju katoličku vjeru i izjaviti, da se zato uzdržavate od mesa, jer to zabranjuje vaša vjera. Treći slučaj. Netko ostavi veću svotu novca i odredi, da se podijeli siromasima, ali samo protestantske vjere. U tom slučaju ne bi nijedan katolički siromah smio prevariti oblast i izdati se za protestanta, da dobije milostinju, jer bi to bilo zatajenje vjere i težak grijeh. Lijepi primjer u tom dala je neka pobožna kršćanka u Perziji, koja je iz armenske crkve prešla u katoličku sa petero svoje djece. Njezin muž bijaše u Indiji blizu smrti i naložio svojim rogjacima, da njegov imetak od 42.000 forinti pošalju njegovoj obitelji. Kad je udovica tražila tu svotu, odgovorili su joj, ako pregje natrag u armensku crkvu i požali, što je postala katolikinja, da će dobiti cijelu svotu, ako ne učini toga, ne će dobiti ni jednoga filira. Što je učinila ta udova? Je li bar na izliku zatajila svoju vjeru? Ne! ona se zajedno sa svojom djecom odrekla baštine i živila u siromaštvu, veleći, da joj je milija prava vjera od svega blaga u svijetu. Tako moramo i mi više cijeniti svetu katoličku vjeru, nego sva zemaljska dobra, upravo zato ju moramo ispovijedati, kad god to traži spas duše naše, makar nas ispovijest iste stajala dobra, slobode i života našega. Daleko je bolje biti nesretan za vremenitost, nego li za vječnost, što bi se sigurno dogodilo zatajenjem vjere, jer se bez vjere nije moći Bogu dopasti i spasiti se.

Obzir na tugje spasenje obvezuje nas, da svoju vjeru javno ispovijedamo, kad bi se naš bližnji radi propuštanja ispovijesti sablaznio, te u pogibelj došao u vjeri oslabiti; ili imamo li priliku ispoviješću vjere slabe ojačiti, prognane tješiti, bezvjerce i krivovjerce obratiti. Taj obzir je časnoga starca Eleazara poticao, da je on u ispovijesti svoje vjere postojan bio u muci i smrti. Bezbožni Antioh silio je židove uz najoštrije kazne na otpad od vjere. Na njegovu zapovijed bi nad oltarom Gospodinovim podignut oltar idola i svaki, koji bi se ustručavao svinjsko meso jesti, što je židovima zabranjeno bilo, morao je umrijeti. Eleazara su takogjer pograbili i silili ga, da jede svinjetinu. Neki od prijatelja svjetovali ga, da samo na oko to učini, a potajno mu htjeli drugo meso dati. Ali sv. starac odbio taj prijedlog i u ozbiljnosti rekao: »Nije dostojno moje starosti pretvarati se, tako da mnogi od mlagjih misleći, da je 90 godišnji Eleazar prešao na poganstvo radi mojega pretvaranja i radi kratkog vremena prolaznoga života, budu zavedeni, i ja tako strašnu sramotu stavim na starost moju. Pak ako sada i izbjegnem mučenju ljudi, to ipak ne mogu ruci Svevišnjega živ ni mrtav uteći. Zato ću velikodušno život ostaviti, bit ću dostojan moje starosti, a mladićima ostaviti junački primjer, ako spremna srca i čvrst za predragi i presveti zakon časnom smrti umrem.« Tako se rasta sa životom i ostavi ne samo mladeži, nego cijelom narodu spomen svoje smrti kao primjer kreposti i velikodušnosti (2 Mat. 6, 24—31).

Tako, kao taj sv. starac, moramo i mi u svim slučajevima, gdje to traži spas duševni našeg bližnjega, postojano svoju vjeru ispovijedati i ništa ne dopustiti, što bi mu bilo na sablazan i dovelo do otpada od vjere. Osobito je roditeljima, poglavarima i gospodarima dužnost pokazati se uvijek kao dobri katolici, jer djeca, podložnici, družina obično se ravnaju po njima, te bi se vrlo sablaznili, kag bi vidjeli, da su slobodoumni, nevjerni. U tomu slučaju stići će ih strašna kazna, kojom se Krist onima prijeti, koji sablazan daju.

3. Mi smo dužni očitovati svoju vjeru, ako je to od

koristi vjeri i ako to traži zapovijed crkve. Često se dogodi u životu, da se ispovijedanjem vjere dobro iste pospješuje. N. pr. nalazite se u društvu, gdje se lakoumni i bezbožni ljudi usugjuju nauke evangjelja ismjehavati i kao fabule zabacivati. U takim slučajevima ne smijete šutiti, osobito ako bi se iz toga dalo zaključiti, da se s njima slažete, nego morate svjedočanstvo dati za svoju vjeru i izjaviti, da su vama kao katolicima sve nauke crkve časne i svete i da sve što se proti istoj navodi, od srca osugjujete. Ima takovih, koji se iz straha, da ih ne bi smatrali mračnjacima i prezirali ih, ne usugjuju svoje mnijenje očitovati proti takim bogohuljcima dapače koji im odobravaju proti svojem osvjedočenju. Ti se ljudi ogrješuju o svoju sv. vjeru, te postaju neprijatelji božji, dok si žele steći prijateljstvo ljudi. Sa neprijateljima vjere, rekao sam, ne treba se upuštati u prepirku, ali uvijek je ipak dužnost, da se svoje vjere ne stidite, jer Gospodin kaže: »Tko se mene i mojih riječi stidi, toga će se i Sin čovječji stidjeti, kad dogje u slavu svoju i u slavu Oca i angjela« (Luk. 9, 26). A čemu da se stidimo svoje vjere? Zar je sramota ono vjerovati, što su najprosvjetljeniji i najponizniji kršćani kroz 1900 godina vjerovali? zar je sramota pripadati katoličkoj crkvi, koja svoj početak izvodi od apostola, te je po cijelom svijetu raširena? sramota Kristu služiti, kojemu se nebeske čete s počitanjem klanjaju? Zašto bi se stidjeli svoju vjeru pred ljudima ispovijediti, koji niti nijesu dobroga glasa i koji su samo zato bezvjerci, jer im fali odvažnost okove svojih strasti raskinuti i čestit život sprovoditi? Ne! ne stidite se svoje svete vjere; odvažno je ispovijedajte, kad god istine iste stanoviti ljudi napadnu. Isto tako ispovijedajte ju, kad god to crkvena zapovijed zatraži. Zapovijed je crkve, da se u nedjelje i blagdane suzdržavamo od težačkih poslova, te sv. misi pobožno prisustvujemo. Kad bi dakle u te dane radili težačke poslove i zanemarili sv. misu, tim se ne bi ogriješili samo o crkvenu zapovijed, već bi na neki način vjeru zatajili, jer tko vas pobliže ne pozna, lako bi iz toga zaključio, da nijeste katolici. Naproti, ako u te dane ne radite težačkih poslova, i posjećujete sv. misu, to tim dajete svjedočanstvo, da ste katolici, da ispovijedate svoju vjeru. Isto je i sa postom. Tko se u gostionama, gdje se na post ništa ne pazi, u petak od mesa uzdrži,

taj ispovijeda, da je katolik, a ta ispovijest je u naše doba tim nužnija, jer se zapovijed posta toliko krši.

Odgovorio sam vam na pitanje: Kad moramo svoju vjeru ispovijedati? To mora biti, kad to traži čast božja, naš ili bližnjega duševni spas, dobro vjere ili zapovijed crkve.

II.

Kako moramo svoju vjeru očitovati? Očitovanje vjere može biti: riječima, znakovima i činima. Na ta tri načina moramo, kad god je nužda našu vjeru pred ljudima očitovati.

I. Riječima možemo mi naše misli, osjećanje najtočnije i najjasnije izraziti, riječi su prema tomu takogjer najsigurnije sredstvo, da vjeru, koja je sakrivena u našemu srcu, iz vana očitujemo. Ali se treba čuvati svake dvoznačnosti, te take riječi upotrebljavati, koje jasno očituju našu vjeru. Takova je bila ispovijest sv. Petra. Kad je Isus svoje učenike pitao, za koga ga oni drže, sv. Petar je jasno očitovao: »Ti si Krist Sin Boga živoga« (Mat. 16, 16). Ne smijemo dakle tako očitovati vjeru svoju, da onaj, koji nas pita, ostane u neizvjesnosti, što mi vjerujemo. Kad bi rekli samo: »Ja vjerujem u jednoga Boga«, to bi bilo preopćenito i neodregjeno i iz toga se ne bi dalo zaključiti, jesmo li muhamedanci, židovi ili kršćani, jer i muhamedanci, židovi i kršćani vjeruju u jednoga Boga. Isto tako ne bi bilo dosta reći: »Ja sam kršćanin i vjerujem sve, što je Krist objavio,« i to bi bilo preopćenito, jer se tim još ne bi očitovali kao katolici, jer i one vjerske stranke, koje su tijekom vremena otpale od katoličke crkve, kao grci, protestanti, priznaju se kršćanima i kažu, da sve vjeruju, što je Isus Krist učio. Za kršćana prvih stoljeća bilo je svakako dosta, da su se jednostavno priznavali kršćanima, jer onda još nije bilo sekte, koja bi si to ime uzela, u naše pak vrijeme kad ima bezbroj sekta, koje se nazivaju kršćanima, nije dosta ispovijest: »Ja sam kršćanin.« Ne bi mi dužnosti svoju vjeru ispovijedati zadovoljili, kad bi se u društvu ljudi, koji se katoličkoj crkvi rugaju, samo za kršćane, a ne za katoličke kršćane izdavali, jer to ne bi ništa drugo značilo, nego vjeru svoju iz ljudskih obzira zatajiti U svim dakle slučajevima, u

kojima moramo svoju vjeru ispovijediti, moramo se čuvati svake dvoznačnosti, te se jasnim riječima očitovati kao katolici. Da ispovijedamo našu vjeru, imamo svojih simbola ili ispovijesti vjere, naime apostolsku, koju svaki dan molimo, onda nicejsku i atanasijevu, koje dolaze u sv. misi i časoslovu. Te ispovijesti vjere sadržavaju do duše katoličku nauku, ali ne uzimaju obzir na novija krivovjerja, jer su dugo prije istih sastavljena. Zato ih može i krivovjerac, kao n. pr. protestant izgovarati, jer iste njegovih bludnja, kao: da vjera sama spasava, a da dobra djela nijesu potrebna za spas; da nije sedam nego dva ili tri sakramenta, da svece i njihove kipove ne smijemo štovati i za pokojne moliti itd, izrično ne osugjuju. Crkva je s toga izdala na koncilu tridentskom proširenu ispovijest vjere, u kojoj se i one nauke sadržavaju, koje noviji krivovjerci zabacuju, te traži istu ispovijest od onih, koji u njezino krilo stupaju, da se osvjedoči o njihovoj pravovjernosti. No o tim ispovijestima vjere poslije ćemo opširnije govoriti.

2. Osim riječi ima i stanovitih znakova, kojima mi svoju vjeru očitujemo. Ti znakovi su krunica, blagosovljena voda, znak križa, skapulari, štovanje slika itd. Tko te i slične znakove upotrebljava, njega moramo smatrati redovito za katolika, makar nam inače nije osobno ni po imenu poznat. Naproti pak čovjeka, na kojem nijednog od tih znakova ne opažamo, ne spoznajemo za katolika, pače dade se suditi, da je inovjerac. Nagjemo li dakle na cesti mrtvog čovjeka, koji uza se imade krunicu, skapular, mislimo odmah, da je katolik; a nagjemo li drugoga, koji nema nikaka katoličkoga znaka, ne znamo, je li židov, poganin, protestant ili katolik, on može sve biti. Dogjem li na dalje u posve nepoznatu kuću, gdje nagjem posudu s blagosovljenom vodom, raspelo i slike svetaca, moram misliti, to je katolička kuća. Ako toga ne nagjem, mogu odmah suditi, to nije katolička kuća, ili tu ne stanuju gorljivi, čvrstom vjerom prožeti katolici.

Premda uporaba tih znakova ne sačinjava bit vjere i nije za spas neobhodno nužna, to ipak ne smijemo tih znakova malo cijeniti ili prezirati, jer tko to čini, zlo čini i pokazuje, da mu do same vjere nije mnogo stalo. Tko je dobar katolik, taj se ćuti prisiljen i iz vana se pokazati kao katolik, on s toga gorljivo upotrebljava znakove svoje vjere. U ostalom ima

slučajeva, gdje smo pod težak grijeh dužni te znakove svoje vjere upotrebljavati. To je onda, kad bi propustom tih znakova drugim vjernicima veliku sablazan dali, te ih izvrgli pogibelji, da oslabe u vjeri i od nje otpadnu. Ali i inače ti znakovi zaslužuju naše štovanje, jer oni su od crkve uvedeni, te su porabom svih dobrih kršćana kroz 1900 godina posvećeni, a vrlo korisni, pošto našu vjeru oživljavaju, te nam u Boga mnogo milosti stiću. Kad službenici kojega kneza smatraju za čast nositi znakove svoje službe, zašto da se mi stidimo znakova, po kojima se raspoznajemo kao katolici? Zar je sramota biti katolik? Zar to nije naša najveća slava, naša jedina prava sreća? U istinu, tko se stidi znak križa nositi, blagosovene vode uzeti, krunicu nositi, to nije dobar katolik i mora se bojati, da će se i Krist njega na dan suda stidjeti. Neka bude daleko od vas, da idete stopama onih tobože prosvijetljenih kršćana, koji časne i svete znakove naše vjere preziru, nego po primjeru naših pregja štujte te znakove, te ih svakom zgodom upotrebljavajte gorljivo i pobožno, da vjeru svoju hranite i krepite, te svojim bližnjima dobar primjer dajete.

3. Očitujemo napokon svoju vjeru činom, prisustvujući marljivo svim onim vježbama, koje će svjedočiti za našu gorljivost u vjeri. Ovamo spada osobito posjećivanje službe božje u nedjelje i blagdane, slušanje riječi božje, češće primanje sv. sakramenata, vršenje zapovijedi posta, klanjanje Isusu u presvetom oltarskom sakramentu, štovanje Marije i svetih. Te sv. čine moramo gorljivo vršiti ne samo zato, što su od crkve propisani, te su više manje za blaženost nužni, već i zato, da svoje mišljenje, svoju vjeru očitujemo. Djelo hvali majstora. Što ćemo držati o onim kršćanima, koji na nedjelje i blagdane ne posjećuju službe božje, nikad propovijedi ne slušaju, cijele se godine ne ispovijedaju, niti pričešćuju? Ne ćemo im nepravdu učiniti, ako ih držimo, da nemaju vjere. Ili zar je moći vjeru tako u srce zatvoriti, da se ona u vanjštini ne očituje? Ili zar se ne mora vjera pomalo gubiti, ako se sve propusti, što ju oživljuje, hrani i jači? U istinu, tko misli, da vjeru ima, a činom je ne očituje, taj se vara, taj ima najviše mrtvu vjeru, koja mu ne služi na spas, već na propast.

A što osobito valja opaziti, jest, da kršćani, koji vjerske vježbe zanemaruju, daju sablazan, te čine, da i drugi u vjeri

ohladne. To osobito vrijedi o poglavarima, roditeljima i gospodarima. Ako oni ne vrše svoje kršćanske dužnosti, svoje će potčinjene zavesti, te će skoro njihovim stopama poći i najveće si zlo dopustiti. Ili odakle to dolazi, da toliki kršćani u gradovima i selima posve bezvjerska načela imadu, da posjet crkve, slušanje riječi božje, češće primanje sv. sakramenata i druge pobožnosti za nepotrebno proglasuju, te ne živu kao kršćani, već kao pogani? Odakle to dolazi, da toliki sinovi i kćeri, toliki djetići, sluge i sluškinje srce svoje zatvore svim spasonosnim opomenama, grijeh na grijeh gomilaju? Odatle, što vide zle primjere svojih poglavara. Vide, da oni propuštaju od crkve propisane vježbe i svojim strastima popuštaju, s toga i oni propuštaju svoje vjerske dužnosti, te se posve podaju strastima svojim. Tako kršćani, koji ne ispovijedaju vjere činima, u crkvi veliko zlo čine, te bacaju ne samo sebe, nego i mnoge druge u propast.

Toga se sjećajmo i pazimo, da zanemarivanjem svojih vjerskih dužnosti ne sablažnjavamo svoga bližnjega. Katolici smo i najstroža nam je dužnost vjeru svoju ispovijedati, kad to čast božja, spas naš ili bližnjega dobro vjere ili zapovijed crkve traži. Tu ispovijest valja na tri načina: riječmi, znacima i činima izkazivati. Riječima, da kad god to dužnost ispovijesti vjere traži, bez straha, jasnim riječima očitujemo, da smo katolici i sve vjerujemo, što crkva uči; znacima, da one znakove, kojima se katolik od nevjernika i krivovjernika razlikuje, marljivo upotrebljavamo, te ih nikad iz obzira ljudskoga ili na sablazan drugih ne propustimo; činima, da sve savjesno vršimo, što nam katolička crkva propisuje i preporuča. Ako tako svoju vjeru ispovijedamo, onda smo vrijedni članovi naše sv. crkve, dobri katolici i nadati se možemo, da će se na nama ispuniti riječ Gospodinova: »Tko mene prizna pred ljudima, toga ću ja priznati pred Ocem mojim, koji je na nebesima« (Mat. 10, 32).

A m e n.

XIII. P r o p o v i j e d.

Na drugu nedjelju korizme.

O znaku sv. križa.

»Gospodine, tu nam je dobro biti« (Mat. 17, 4).

Neki pobožni, gorljivi sluga božji, koji je kao misijonar sve ugodnosti života i isto zdravlje za žrtvu prinesao, bijaše na samrti i smijao se blago i veselo, makar mu bolest njegova zadavala žestoke boli. Kad su ga pitali, kako može u svojoj teškoj bolesti tako veseo biti, odgovorio je: Čitao sam jednoć, da se Sokrat kod svoje smrti veselio, jer se nadao vidjeti Homera, Hesijoda i druge izvrsne muževe, koliko više imadem ja uzroka radovati se, kad me vjera osigurava, da ću moga Spasitelja Isusa Krista, patrijarke, proroke i apostole i sve ljubezne svece, koji su ikada živjeli, vidjeti.« O Bože, kako je utješna ta misao: »Ja ću Krista i sve njegove svece vidjeti i uvijek biti u njihovom društvu«

Je li pomisao: biti jednoć u društvu Boga i svetih, tako utješna, kako će utješan biti pravi boravak u tomu društvu? Kako se radovao danas Petar, kad je gledao svoga božanskog Učitelja preobražena, a uz njega Mojsiju i Iliju! Od uznesenosti bio je sav izvan sebe, on ne će da sagje iz sv. brda, ne može drugo nego uzkliknuti: »Gospodine, ovdje je dobro biti! Ako hoćeš, načinit ćemo tri šatora, tebi jedan, Mojsiji jedan i Iliji jedan!«

Ne dvojim, da vi svi težite jednoć uživati blaženo gledanje Boga u nebu, te se kod prijestola njegove slave s angjelima i svetima uvijeke radovati. Ali ako želite taj cilj postići, valja uvjete ispuniti, koji su za to nužni. Prvi od tih uvjeta jest, kako znadete, vjera, jer, apostol kaže: »Tko želi k Bogu doći, mora vjerovati, da on jest i da on one, koji ga traže, naplaćuje« (Hebr. 11, 16). — O tomu prvomu uvjetu spasa do sada sam vam više govora držao; protumačio sam vam: što se razumijeva pod vjerom, što ona obuhvata, kako se do nje dolazi, koje vlastitosti mora imati, koje joj pogibelji prijete i kako smo strogo dužni ispovijedati je, ako to traži čast božja, spas naš i bližnjega i dobro vjere. Danas ću završiti pouku o

vjeri u opće i govoriti o znaku sv. križa, koji je glavni znak, po kojemu se raspoznaje katolik. Na tri pitanja ćemo odgovoriti:

1. Kako valja praviti znak sv. križa? 2. Zašto moramo isti praviti? i 3. Kada?

I.

Ima raznih znakova, kako sam posljednji puta kazao, po kojemu se kršć. katolik raspoznaje, ali najizvrsniji je znak sv. križa. Vidimo li posve nepoznata čovjeka, koji se križa i izgovara: U ime Oca i Sina i Duha svetoga, znat ćemo, da je kršć. katolik, to je isto kao da svoju vjeru riječima ispovijeda i govori: »Ja sam kršć. katolik.« Dvije vrste znaka sv. križa ima: mali, koji svećenik čini kod sv. evangjelja; i veliki ili latinski; koje ću znakove i njihovo značenje protumačiti.

1. Mali znak križa čini se tako, da se palcem desne ruke čelo, usta i prsa označe križem i kod toga govori: U ime Oca itd. označuje se čelo i govori: U ime Oca, da se označi, da je Otac prva osoba presv. Trojstva, kao što je čelo prvi i najviši dio ljudskoga tijela. Onda bilježimo usta veleći: I Sina označujući, da je Sin vječna Riječ Oca, rogjen od njega, kao što se naša naravska riječ od razuma, koji ima sjedište u čelu, proizvodi, jer mi bez razuma nijedne razumne riječi izreći ne možemo. Napokon označujemo prsi ili srce veleći: i Duha sv., u znak, da je Duh sv. ljubav, koja dolazi od Oca i Sina, jer u srcu ljubav stanuje. Kažemo: U ime, a ne: u imena, te tim ispovijedamo našu vjeru u jedinstvo božje, da Bog naime imade samo jedno bivstvo, jer riječ »ime« znači ondje toliko, kao narav ili bivstvo božje. Dodajemo »Oca i Sina i Duha sv.« da očitujemo, da su u jednom božanstvu tri osobe: Otac, Sin i Duh sv., od kojih je svaka pravi Bog. Tako mi ispovijedamo, kad god znak sv. križa činimo prvu i najizvrsniju tajnu naše sv. vjere, tajnu presv. Trojstva.

Ali mi ispovijedamo još i drugu isto tako važnu tajnu, na kojoj počiva sva naša nada, naš cijeli spas, naime tajnu našega spasa; jer na što nas sjeća znak križa, što ga mi svojom rukom činimo nego na križ na Golgoti, na kojem je Isus Krist veliko djelo našega spasa svršio. Mi činimo tri križa, na čelu, istima i prsima, da označimo, da je naše spasenje zajedničko djelo presv. Trojstva, da su se dakle tri božanske osobe združile i zajedno radile, da ljude od grijeha i vječne propasti spase. Kad činimo znak križa na čelu, spominjemo se Boga Oca, koji je toliko ljubio svijet, da je svoga jedinorogjenog Sina za nj dao; kad činimo znak križa na ustima, mislimo na Boga Sina, koji je za nas čovjek postao, 33 godine na zemlji živio, evangjelje propovijedao i svoju dragocjenu krv na križu prolio; kad pravimo znak križa na prsima, to mislimo na Boga Duha svetoga, kojega je djelovanjem Sin božji u Mariji prečistoj Djevici čovjek postao i koji nam dijeli plodove spasenja, kad nas opravdava i posvećuje.

Da se čelo, usta i prsa označuju znakom križa, ima još i drugi razlog. Sa čela, t. j. glave, dolaze misli, iz ustiju riječi, iz prsiju ili srca djela. Kad dakle ta tri dijela našega tijela križem označujemo i kod toga govorimo: U ime Oca itd., tim izjavljujemo, da mi presv Trojstvu naše misli, riječi i čine posvećujemo t. j. da mi ne ćemo ništa misliti, govoriti ni činiti, nego što će biti Trojednomu Bogu u čast i Njemu dopadno. A jer imademo u gjavlu, u našoj zloj pohoti, u svijetu tri moćna neprijatelja, koji nas na sve načine napastuju, da nas u grijeh i propast strovale, stavljamo s toga znak križa na čelo, usta i prsa, da neprijatelji naše duše u nas ne provale, te nas ne zavedu na zle misli, riječi i čine. — Eto tako nas sv. križ ne sjeća samo na glavne tajne naše vjere: presv. Trojstvo i naše spasenje, nego i na dužnosti sve zlo izbjegavati, te se Bogu nerazdijeljenim srcem predati.

2. Uz mali križ imamo i veliki ili latinski križ. Zove se veliki križ za razliku od maloga, jer se čini od čela na prsa i od jedne strane prsiju na drugu, dakle puno veći od maloga. Svejedno je koji se čini, glavno je da se dobro načini značenje toga znaka križa isto je kao i maloga. Kod riječi: U ime Oca, dotičemo se čela, da označimo, da je Otac prva osoba u božanstvu i početak svih drugih osoba; kod riječi: i Sina, meće se ruka na prsa, da izrazimo vjeru, da je Sin božji s neba na zemlju sašao i čovjek postao, napokon od lijeve strane na desnu te tako tom kretnjom spajamo obe strane zajedno da označimo, da Duh sv. od Oca i Sina zajedno izlazi kao od jednoga izvora. Nekad se, kako papa Inocent III. izvješćuje, išlo s desna

na lijevo, da se označi, da je od židova, naroda, koji na desno stoji, jer je izabrani narod, spas prošao na pogane, koji su radi svoga otpada od Boga na lijevo stajali. Danas pak idemo s lijeva na desno na oznaku, da smo mi po spasonosnoj smrti Kristovoj s lijeve strane grijeha i propasti na desnu djece božje i baštinika neba prošli. Na koncu jednoga i drugoga križa dodajemo riječicu »Amen«, koja znači, tako neka bude. Tim priznajemo, da mi tajnu presv. Trojstva i spasenje po Kristu kao i sve, što nas Isus Krist učio, vjernim srcem prihvaćamo i da mi sve želimo u čast trojednoga Boga poduzeti i izvršiti. Tako je znak sv. križa kratki sadržaj cijele kršć. nauka vjere i ćudoregja, te svaki, koji taj znak na sebi pobožno čini, čini toliko, kao da bi rekao: »Ja sam kršć. katolik i pripravan kao takav živjeti i umrijeti.« Već to malo imalo bi nas napuniti počitanjem do znaka sv. križa i potači nas, taj znak često i pobožno činiti. Ali još nešto važnijeg ću vam reći o znaku sv. križa.

II.

Zašto mi moramo činiti znak sv. križa? Dva su uzroka, zašto moramo činiti znak sv. križa: 1. jer su ga već kršćani prvih stoljeća činili, i 2. jer je uporaba istoga vrlo spasonosna.

1. Običaj znak sv. križa činiti, star je od apostolskog doba. Već Tertulijan, koji je živio u drugom stoljeću poslije Krista, piše čudesne riječi: »Na početku i koncu kojega djela, kod odlazka i dolazka, kod odijevanja i svlačenja, kod stola, je li svijetlo upaljujemo ili trnemo i kod svega što činimo, označujemo čelo znakom sv. križa.« Kako iz ovih riječi vidimo, kršćani su u 2. stoljeću tako često i još češće od nas znak križa činili. Sv. Ambrozij piše: »Mi činimo znak Krista na čelu i na srcu; na čelu da ga uvijek ispovijedamo, na srcu, da ga uvijek ljubimo.« I sv. Augustin uči nas, da se svi kršćani znakom muke Kristove, križem na čelu označuju. Sv. Jerko pače nalazi u riječim Ezekiela (9, 6) i »Onoga, na kojem tau (T) vidite, ne ubijte«, unapred označen kršćana znak križa. »Megju svim slovima Hebrejaca«, veli on, »što ih do danas još Samaritanci rabe, ima zadnje, tau, spodobu križa, koji kršćani često rukom na čelu čine.« Tako govore svi sv. oci o znaku

sv. križa, kao o običaju megju kršćanima njihovog vremena, ne spominjući, da je taj običaj uveden po kojem papi ili crkv saboru. Iz toga sa sv. Augustinom zaključujemo, da je znak sv. križa od apostola samih uveden, jer veli taj crkveni otac: »što se od cijele crkve vrši, a od koncila nije odregjeno, već se uvijek vršilo, to punim pravom prihvaćamo kao apostolsku predaju.« Kako častan nam mora biti znak sv. križa, kad je taj znak od samih apostola odregjen, te se preko 1900 godina svi pravovjerni kršćani istim označuju!

2. Znak sv. križa takogjer je vrlo spasonosan znak, jer nas štiti proti napadajima zla neprijatelja i dijeli blagosov neba. Sv. Ignacij, učenik apostola Ivana, već kaže: »Znak križa je spomenik pobjede proti moći kneza svijeta t. j. gjavlu; kad ga vidi, prestraši se, kad o njem čuje, boji se.« Isto tako kaže sv. Ciril: »Kao što se pas boji drva, kojim je bio bijen, tako se zli neprijatelj boji, kad vidi praviti znak križa, jer se sjeća drva križa, kojim je od Krista nadvladan.« Puna pouzdanja moli s toga crkva: »Po znaku križa spasi nas, o Bože, od naših neprijatelja.« Sv. Grgur Naz. pripovijeda nam čudesnu moć znaka sv. križa proti moći tame. Jer to pripovijeda učeni i sveti biskup, možemo smatrati za istinu. Svećenici idola nagovorili su otpadnika cara Julijana, da pogje s njima u stanovitu pećinu, da se ondje dogovore s duhovima o raznim prilikama. Julijan bijaše zadovoljan i slijedio je svoje savjetnike. Ali kako je drktao i bojao se, kad je u pećini našao cijelu četu paklenih duhova! Davno se već odrekao svoje vjere i postao najljući neprijatelj kršćanstva. Ali u taj čas nehotice bi kršćanin. Sjetio se, što je čuo o moći sv. križa i brzo se njim označi i eto iznenada nestane svih duhova. Ako dakle gjavao kod jednoga od svojih drugova, kod Julijana otpadnika, toga smrtnoga neprijatelja kršćanskog imena, nije mogao podnijeti znaka križa, koliku moć mora taj znak imati proti njemu, ako ga načini vjerni učenik Razapetoga! Tu čudesnu moć sv. križa spoznali su odavna najveći muževi, zato se njim služili ne samo sami kao moćnim sredstvom obrane proti svim napastima, već su opominjali i vjernike, da se u svakoj duševnoj pogibelji uteku tomu znaku spasa. Ovako opominje sv. Krisostom svoje slušatelje, da se često i pouzdano križem označe, »jer«, dodaje on, »nije križ postao samo strah duhovima ponora, nego i zle

sklonosti, te neobuzdane strasti, zle pohote i naslade padaju pred znakom sv. križa. Drhću pred križem poput buntovnih sluga pred bičem.« Znak sv. križa nam je dakle najdjelotvornije sredstvo, da sve napasti, dolazile od gjavla ili od vlastite pohote, svladamo i svaku duševnu pogibao od sebe odvratimo.

Ali znakom sv. križa ne postizavamo samo pomoć i zaštitu proti neprijateljima naše duše, nego i sva ostala dobra, kako to mnoga čudesa dokazuju, što nam ih povijest pripovijeda. Sv. Augustin pripovijeda o nekoj gospogji u Kartagi, Inocenciji po imenu, koja imala raka, što su liječnici proglasili za neizlječivo. »Liječnik«, piše sv. Augustin, »koji ju liječio, a bio moj pouzdani prijatelj, to mi za sigurno izjavio.« Gospogja, koja od ljudi nije više ništa očekivati mogla, stavi sve svoje pouzdanje u Boga, koji je njezinu molitvu i njezinu vjeru naplatio. On joj u snu objavio, da na uskrsnu večer pogje u crkvu i to u kapelu za krštenje žena i ondje prvu krštenicu zamoli, da načini znak sv. križa nad njezinom ranom. Ona to učini i odmah ozdravi. Kad je opet liječnik došao, nagje je posve zdravu, bolesti nestalo, umolio ju, da mu očituje sredstvo, što ga upotrebljavala. Ona mu svom vjernosti pripovijedala cijeli dogagjaj. Liječnik se vrlo čudio tomu i uvidio, da je Krist ovdje učinio pravo čudo.

Iz ovoga se vidi, kako spasonosnu i čudesnu moć imade znak sv. križa. »Znak sv. križa je,« kaže sv. Ciril, »strah gjavola i pečat vjere, liječi bolesti, protivi se čaroliji.« Dakako, rijetko iskusimo mi ta velika djelovanja znaka sv. križa, a uzrok nije u tom znaku, nego u nama samima. »Moć znaka sv. križa,« kaže sv. Rupert, »osjeća samo malo njih, jer križ nose do duše na čelu, ali ne nose Razapetoga u srcu. Križ nije dosta samo rukom načiniti iz vana, nego i srdačnom vjerom u srcu.« Ne zadovoljimo se dakle tim, da samo križ načinimo, nego nastojmo ga dobro načiniti. Ne činimo ga bez misli, lakoumno i rastreseno, ne bez dobrog osjećaja, nego pobožno, pouzdano, onda ćemo sigurno postati dionici spasonosnih djelovanja toga znaka.

III.

Kada valja činiti znak sv. križa? Dobro je i spasonosno znak sv. križa često činiti, osobito kad ustajemo i polazimo na počinak, prije i poslije molitve, prije svakoga važnoga posla, te u svim napastima i pogibeljima.

1. Nijedan običaj nije bio prvim kršćanima češći od sv. znaka križa. Činili ga, kad bi se u jutro ustali, kad bi u večer legli, kad bi jeli i pili, kad god se drugo jelo donjelo, načinili ga pače nad tijestom i posugjem kuhinjskim. Mučenici bi se prekrižili, kad bi došli pred tirane, a pod mukama molili su, ako im je bilo moguće, sa prekriženim rukama. Jesu li išli u rat, prekrižili bi se, bez toga znaka nikada ne bi išli u borbu. Isto su učinili, jesu li se morali boriti sa krivovjercima i pobijati ih, ili im u ruke došla krivovjerna knjiga. Prije, nego li bi slušali propovijed ili u opće počeli kaki razgovor, jesu li išli u crkvu ili u koju kuću, ili odande izlazili, jesu li čitali sv. pismo ili molili, prekrižili bi se. Prekrižili bi se, jesu li čuli kletvu ili inače kaku zlu riječ, je li sijevalo, grmilo, jesu li se divili čemu ili se prestrašili, jesu li ih mučile zle misli, nečiste napasti, je li se u njihovom srcu porodila zlovolja, srgjba i druge zle strasti. Bolesnici se križali, da ublaže boli, a umirući, da strah smrti ublaže, dà, njihovo počitanje prema znaku sv. križa, njihovo pouzdanje u isti bijaše tako veliko, da nijesu željeli drugačije umrijeti, nego sa rukama prekriženim na prsima. O, kako lijepi primjer daju nam ti pobožni kršćani puni duha vjerskoga, da i mi taj znak sv. križa često činimo.

2. Osobito valja to učiniti u jutro, kad ustajemo. Kad u jutro svježi i zdravi ustanemo, to je sigurno pravedno, da Bogu zahvalimo. Nama je moglo ići kako i mnogim drugima, koji radi bolesti i boli nijesu mogli cijele noći oči stisnuti, koje je nesreća snašla ili moguće smrt iznenadila. Ali ne samo zahvaliti, već i moliti moramo Boga, da nas preko dana u svim pogibeljima duše i tijela milostivo štiti i dade veselu večer doživjeti. Napokon, da nam naše djelovanje bude zaslužno za vječnost, valja dobru nakanu probuditi i Bogu obećati, da sve, što ćemo kroz dan raditi, bude na njegovu čast i njemu za ljubav. Tako je jutarnja molitva zahvalna, prosbena, te dobra nakana ili prikazanje svih naših misli, riječi i čina. Eto sva ta tri dijela dobre jutarnje molitve sadržaje u sebi znak sv. križa. Kad u jutro znak sv. križa načinimo i rečemo: U ime Oca itd. — priznajemo, da Bogu trojednomu sve dobro, tako takogjer dobročinstvo noćnoga počinka zahvaliti imamo, priznajemo, da

smo u svemu upućeni na njegovu pomoć i preporučamo se njegovoj zaštiti; obećajemo, da ćemo opet u njegovo ime svoj posao dana početi i sve Njemu u čast raditi. Tako je znak sv. križa kratka, ali ipak dobra i potpuna jutarnja molitva, te s toga ne valja nikad ići na poslove dana, a da se pobožno ne prekrižimo.

3. Isto tako u večer, kad na počinak polazimo, valja načiniti znak sv. križa. Bogu moramo zahvaliti za sve dobro, koje smo preko dana od njega primili, prikazati mu sve svoje misli, riječi i čine i moliti ga, da nam udijeli dobru, sretnu noć. Osobito ovo zadnje je potrebno, jer se kaže: noć nije nikomu prijatelj. U noći može smrt poput tata doći i pozvati nas u zemlju vječnosti, u noći mogu nam ljudi bez savjesti razne štete nanijeti, u noći može duh tame, gjavao, zamkama staviti dušu našu u veliku pogibelj. Znak sv. križa je zaštita proti svim vidljivim i nevidljivim neprijateljima, proti svim zlima duše i tijela. Čitamo u starom zavjetu, da je angjeo smrti u noćno vrijeme prešao mimo kuća Izrajelaca, koje su bile označene krvlju janjeta, dok je u kuće Egipčana, koje nijesu bile označene krvlju, ušao i sve prvorogjence poubijao. Slično djelovanje ima znak sv. križa. Tko se u večer, kad polazi na počinak, pobožno i pouzdano označi znakom sv. križa, može se nadati, da će ga Bog milostivo čuvati. Pripovijeda se, da se neka zla žena pet noći za redom uvukla u kuću svoje susjedice s nakanom, da joj djetešce u zibci udavi ili inače mu naškodi, ali toga nikad nije mogla izvesti, jer je majka dijete svake večeri označila sv. križem i blagosovila ga. Zato je bio od vajkada običaj svih pobožnih kršćana, da se prije spavanja znakom sv. križa označili. Sv. Alojzije nikad nije propustio prije, nego li je u krevet legao, i krevet prekrižiti, da bude osiguran proti svim zamkama zla neprijatelja. Isto treba da i mi činimo, te se prije spavanja označimo znakom sv. križa. Osobito majke nikad neka ne propuste svoju djecu prekrižiti, da ih Bog uzme pod svoju sv. zaštitu i sve od njih odstrani, što bi im moglo naškoditi na duši i tijelu.

4. Prekrižiti se valja prije i poslije molitve. Krist kaže: »U istinu, u istinu kažem vam, ako Oca u moje ime što zamolite, dat će vam« (Iv. 16, 23). Po tim riječima našega božanskoga Spasitelja možemo mi samo onda očekivati, da će nam molitva biti uslišana, ako ju obavljamo u njegovo ime t. j. u pouzdanju u njegove zasluge. To pak bude, ako prije i poslije molitve načinimo znak sv. križa, jer tim izražavamo, da mi ne stavljamo pouzdanja u sebe same, nego u Isusa Krista, koji nam svojom smrti na križu sve dobro zaslužio, te se od našega nebeskoga Oca nadamo biti uslišani radi zasluga njegovog Sina. To je takogjer uzrok, što crkva kod bogoslužnih čina, kod prikazanja sv. mise, dijeljenja sv. sakramenata tako često čini znak sv. križa, tim nam označuje, da mi imademo sva dobra i milosti isključivo zaslugama Isusa Krista, našega Razapetoga Spasitelja zahvaliti. Pravom nazivlju sv. oci križ pečatom Kristovim, koji, ako ga stavimo našoj molitvi, povlači blagosov neba. Počnimo dakle i svršimo molitvu znakom sv. križa, da Bog našu molitvu dopadno primi i milostivo usliša.

5. Činiti valja znak sv. križa prije svakoga važnoga posla. Mi smo sami po sebi slabi i nemoćni, da vlastitim svojim silama naša poduzeća privedemo do dobre svrhe, dobar uspjeh ovisi o Bogu. »Niti je onaj što, koji sije, niti koji zalijeva, nego Bog, koji uzrast daje« (1 Kor. 3, 7). Vrlo se dakle preporuča, da prije svakoga posla načinimo znak sv. križa, te si zazovemo blagosov s neba. Sv. Sabijanus, najbolji učenik sv. Romana, ostavi s nekim redovnicima samostan, da kod mlinskog nasipa nužni posao poduzme. Ali brzo dogjoše do velike zaprieke, kamo su htjeli nogu staviti, zapsiču male otrovne zmije. Bojali se njihovog otrovnog ujeda i pobjegli. Ali da ne povrijede zavjet poslušnosti, vratiše se natrag i pjevahu, označivši svoje ruke i noge sv. križem, slijedeće riječi božanskog Spasitelja: Eto, dao sam vam moć gaziti po zmijama i škorpionima, ništa vam ne će naškoditi. Što se dogodilo? Ni jedne zmije više nijesu vidjeli, a poslušni i u Boga se uzdajući redovnici mogli su svoj posao svršiti. Eto moći znaka sv. križa!

Znak sv. križa ne osigurava samo dobar uspjeh u našim poduzećima, već podiže i srce naše k Bogu, posvećuje naše nakane, oživljava naše vjersko čuvstvo, te je tako izvrsno sredstvo za pravu svetost života. Sv. Edita, kćer kralja Edgara englezkoga, bijaše osobita štovateljica znaka sv. križa. Kod svakoga posla i kod svakoga puta načinila je znak sv. križa. Tom pobožnom vježbom došla je po malo do tako visokog

stupnja savršenosti, da je tako reći neprestano u Kristu Razapetom živjela i umrla na glasu svetosti. Kad su 13 godina poslije smrti njezin lijes otvorili, našli su već sve članke istrunule, samo palac desne ruke, kojim se toliko puta prekrižila, bijaše posve cijel. U početku posla i tijekom istoga valja više puta načiniti znak sv. križa, ta vježba će nam u našim poduzećima blagosov neba pribaviti i kršćansko mišljenje u našem srcu iz nova oživjeti i uzdržavati.

6. Napokon valja znak sv. križa činiti u svim napastima i pogibeljima. Povijest nam pripovijeda množinu primjera, kako su kršćani, koji su se pouzdano znakom sv. križa označivali, u raznim pogibeljima života iskusili božju pomoć. Za sv. Ivana, evangjelistu, pripovijeda legenda, da su mu dali pehar sa otrovnim vinom. Svetac načinio znak križa nad njim i otrov izagje iz pehara u spodobi zmije, a Ivan ispraznio čašu bez pogibelji. Radi te čudesne zgode slika se sv. Ivan sa peharom u ruci, iz kojega zmija izlazi. Isto čitamo o sv. Benediktu, utemeljitelju glasovitog reda benediktinskog. Njegovi podložnici, jer je s njima strogo postupao, htjeli ga otrovati otrovnim pićem. A jer je nad čašom po svom običaju načinio znak sv. križa, isti se rasprsnuo, piće iscurilo, i on bio spašen.

U ničem pak nije znak sv. križa djelotvorniji, nego li u duševnim pogibeljima, u napastima na grijeh. Što bi onoga dovelo do pada, koji se u čas napasti pobožno i pouzdano znakom sv. križa označi. On se spominje Boga Oca, kojega je dijete, i koji mu svaki dan daje najganutljivije dokaze svoje ljubavi; spominje se Boga Sina, koji je njemu iz ljubavi čovjek postao i pregorkom smrti križa umro; spominje se Boga Duha sv., koji ga posvetio, te u njegovom srcu želi postojano stanovati; spominje se na sjajno blistajući križ, koji će se na koncu svijeta objaviti, i na božanskog Suca koji će doći, da sudi žive i mrtve. Sve te istine čine spasonosni utisak na nj, odvraćaju ga od grijeha i potiču ga, da se junački bori proti svim neprijateljima spasa i da sačuva vjernost Gospodinu. S druge strane Bog ga uzima u svoju zaštitu i podupire ga svojom milosti, da svaku napast može svladati. Tisuće, koji su se u napastima pobožno prekrižili, iskusili su već moć toga znaka, te pobjedonosno izašli iz borbe. Zato i sv. Antun svojim

učenicima nije nijedno sredstvo više preporučio u napastima, nego sv. križ. Uporabom toga samoga sredstva osigurava ih on, da će u svakoj borbi pobjedu postići.

Sebe i vas na koncu opominjem riječima sv. Cirila: »Neka se nitko ne stidi priznati svoga razapetoga Spasitelja, nego velikim pouzdanjem neka svoje čelo označi sv. križem, dà, kod svih posala neka se vidi taj križ, bilo da jedemo ili pijemo, da izlazimo ili dolazimo, ustajemo ili na počinak idemo.«

Neka nas ne smeta, što se slobodoumnici i bezvjerci rugaju znaku sv. križa, te ga smatraju praznovjernim. Tko bi znak sv. križa prezirao, kad nas on, kako smo čuli, sjeća na dvije glavne tajne kršćanske religije, na tajnu presvetog Trojstva i spasenja po Kristu Razapetom? Tko bi se sv. križu rugao, kad je u porabi, otkad crkva postoji, te od apostola dolazi? Tko bi znak sv. križa smatrao nečim praznovjernim, kad je on za svakoga, tko ga pravom nakanom načini, znak spasa, te mu, kako sv. oci osiguravaju, i kako to bezbroj primjera svjedoči, najveća dobra duše i tijela donosi? Imajmo dakle po primjeru prvih kršćana prama znaku sv. križa najdublje počitanje i veliko pouzdanje, te ga često činimo, osobito kad ustajemo ili na počinak polazimo, prije i poslije molitve, prije svakoga važnoga posla, te u svim napastima i pogibeljima. Ako se često i pobožno u duhu pokore i pouzdano znakom sv. križa označimo, iskusit ćemo sigurno njegovo spasnosno djelovanje: postići ćemo milosti neba, sve neprijatelje spasa našega svladati, te jednoć kao pobjednici grijeha, smrti i pakla s Kristom i njegovim izabranicima u kraljevstvu vječne slave slavlje slaviti.

Amen.

XIV. Propovijed.

Treća nedjelja korizme.

O vjerovanju apostolskom.

»Kad zao duh izagje iz čovjeka, ide kroz bezvodna mjesta tražeći mira« (Luk. 11, 24).

Sv. Efrem, sirac, imao jednoć čudesni san. Bilo mu, kao da se nalazi na putovanju i da ulazi u grad Edessu. Kad je podigao oči svoje, vidio je na prijestolu posve udobno sjedjeti gjavla, gdje drijema. »Što ti tu radiš?« upita ga Efrem. »Ako to što na tebe spada,« odgovori čuvar prijestola, »znaj, da ja čuvam ljude ovdje u gradu, i pazim, da ne otpadnu i da se ne obrate.« »A ti si sam,« reče Efrem, »a nijesi ni budan, a paziš na tolike?« »Nije potrebno,« reče gjavao, »oni već nastavljaju sami svoje stvari, dosta ih je samo prigledati.« Efrem ostavi grad i pogje u jednu pustinju, u kojoj boravio neki pupustinjak, tu je našao cijelu četu gjavola, koji su bili vrlo zaposleni. »Šta tu radite?« upita ih Efrem. Oni odgovore: »Svagjamo se radi jedne ćelave glave, koja u toj pustinji stanuje.« »Vi kukavice, zar se ne stidite toliki nad jednim? Ondje u Edessi jedan jedini je od vaših, i dostatan je za sve stanovnike napučenog grada.« »Toga ti ne razumiješ,« rekoše, »taj starac zadaje nam više posla, nego li cijela Edessa.«

Ta pripovijest samo je san; ali sadržaje istinu, kako vidimo iz današnjeg evangjelja. »Kad nečisti duh,« veli božanski Spasitelj, »iz čovjeka izagje, ide bezvodnim mjestima i traži mira.« Ako gjavlu ne uspije, čovjeka zavesti, te se u njegovom srcu nastaniti, to se opet obrati k onomu, kojega je, jer je pokoru činio, morao ostaviti; vidi li, da sam proti njemu ništa ne može, to pozove druge zle duhove u pomoć i podvostruči svoje napadaje, da pokornika ponovno dobije u svoju vlast. Dade li se napadnuti svladati i na ponovni pad zavesti, to budu njegove zadnje stvari gorje od prvih, te je u najvećoj pogibelji, da ostane rob gjavla i za uvijek propadne. Gjavao dakle napastuje ljude više ili manje, prema tomu, u koliko drži to za potrebno. S onima, koji su i tako lakoumni i idu

širokom stazom propasti, ne daje si nikake muke; one pak, koji Bogu gorljivo služe, napada svom svojom moći, da ih upropasti, gdje je moguće. Koje sredstvo valja upotrebljavati, da ne podlegnemo napadajima zla duha? To sredstvo je vjera po riječima apostola: »Prije svega prihvatite štit vjere, kojim možete sve goruće strjelice zla duha utrnuti« (Ef. 6, 16). Vjera je dakle nesvladljivi štit protiv svih strjelica gjavla; ona nam daje odvažnost, upućujući nas na Boga, koji je vjeran i ne da, da budemo napastovani preko naših sila, već kod napasti daje i izlaz, da uzmognemo ustrajati (4 Kor. 10, 13), opominje nas na budnost, da nas napasnik nikad ne nagje nepripravne, i na molitvu, da nas milost božja ojača za borbu. Ona nam kaže, da su sva dobra, kojima nas gjavao nastoji zavesti samo prijevara i za sobom vuku vječnu propast, ona nam pokazuje napokon sjajnu krunu, koja nas u nebu čeka, budemo li vodili dobru borbu i pobijedili.

O tom preizvrsnom sredstvu protiv svih napasti, o vjeri u opće sam govorio, te pojam i predmet iste, nuždu i vlastitosti na široko protumačio. Sada ćemo o pojedinim istinama vjere govoriti, kako su sadržane u apostolskom vjerovanju. Danas ću govoriti u opće o apostolskom vjerovanju i protumačiti vam:

1. Zašto treba, da ga častimo? 2. Kako ga marljivo moliti moramo?

I.

Osim apostolskog vjerovanja ima u katoličkoj crkvi još tri druga, naime: nicejsko-carigradsko, atanasijevo i tridentsko. Tijekom vremena, pošto je apostolsko vjerovanje već sastavljeno bilo, pojavila se razna krivovjerja, koja su, da tobože dokažu svoju pravovjernost, zadržala članke vjerovanja apostolskog, ali ga zlo tumačila. Crkva je s toga morala izdati novo vjerovanje, koje do duše ne sadržaje nove ni druge nauke, nego apostolsko, ali koje ipak one istine, što su ih krivovjerci napali, i zabacili, više ističe i jasnije izražava. Tako je nastalo vjerovanje nicejsko, što su ga oci na saboru crkvenom u Niceju g. 325. sastavili. Ono ističe jasnije drugi članak vjerovanja apostolskog: »I u Isusa Krista, Sina njegovog jedinoga, Gospodina našega,« dodajući: »Gospodina

Isusa Krista, jedinorogjenoga Sina božjega, rogjenog od Oca od vijeka, Bog od Boga, svijetlo od svijetla, pravog Boga od pravoga Boga, rogjenoga ne učinjenoga, jednoga bivstva s Ocem, po kojem je sve stvoreno.« Tim je osugjeno krivovjerje Arija, koji je nijekao božanstvo Krista, Sina božjega. Kad se poslije drugi krivovjerac podigao Macedonije, biskup carigradski, koji je tvrdio, da Duh sv. nije pravi Bog, već samo stvor i sluga božji, to je sabor carigradski g. 381. proširio članak: »I u Duha sv.« ovako: »Vjerujem u Duha sv., Gospodina i Oživljujućega, koji izlazi od Oca, kojemu se s Ocem i Sinom ujedno klanjamo i slavimo ga, koji je govorio po prorocima.« Na taj je način božanstvo Duha sv. jasnim riječima označeno. Isti članak je napokon od sabora u Toledu god. 589. proširen riječima: »koji od Oca i Sina izlazi,« da osudi arijanske Gote, koji su tvrdili, da Duh sv. izlazi od samoga Oca. To je dakle nicejsko-carigradsko vjerovanje, što ga svećenik često kod sv. mise moli.

Drugo vjerovanje je atanasijevo nazvano tako, jer se pripisuje sv. Atanasiju patrijarhi aleksandrijskom, premda mu je po svoj prilici netko drugi početnik. To vjerovanje razvija osobito nauk o presv. Trojstvu i o utjelovljenju Kristovom tako temeljito, da se protiv tih dubokih tajna naše sv. vjere ne može više nikaka kriva nauka podići. Svećenici to vjerovanje mole na blagdan presvetog Trojstva i na više nedjelja u časoslovu.

Treće je vjerovanje izdano po saboru tridentskom (1545—63) a po sv. stolici potvrgjeno i zove se tridentsko. To vjerovanje, u kojem su one nauke crkve, što su ih napadali krivovjerci 16. stoljeća, moraju oni krivovjerci izmoliti koji postaju katolici, kao i svi oni, koji prisižu na katoličku vjeru. Ta tri vjerovanja, kako sam već spomenuo, ne sadržaju nikake nove nauke, već su samo proširenje apostolskog vjerovanja, tako, da ona one članke vjere, koje ovo u kratko ili uključivo sadržaje, na šire izlažu. Možemo ih prispodobiti sa čovjekom, kojega se članci do duše sa dobom sve više razvijaju, ali po naravi svojoj uvijek isti ostaju. To sam hotio o ta tri vjerovanja spomenuti, što ih uz apostolsko imademo, da nužno o njima znadete i onima, koji kažu, da je crkva tim vjerovanjem nove članke vjere iznijela, znadete odgovoriti.

Sada dolazimo na apostolsko vjerovanje, o njemu ću

nešto opširnije govoriti, jer je ono temelj cijele katoličke nauke, te se često moli kod privatne i javne pobožnosti. Mi kao katolici moramo to vjerovanje visoko cijeniti i to radi njegove velike starine i radi njegovog preizvrstnog sadržaja.

1. Više sv. otaca tvrdi, da su apostoli sastavili apostolsko vjerovanje, i to tvrde po jednoj staroj predaji, po kojoj su apostoli, prije nego li su se rastali, za dobro scijenili, svu kršćansku nauku u kratku formulu sastaviti te novoobraćenim predati kao pravilo vjere. Sv. Augustin kaže: Sv. apostoli predali su stalno, sigurno pravilo, da vjernici po tom pravilu katoličko jedinstvo drže, te po njem bezbožnost krivovjeraca pobijati uzmognu. Iz toga razloga je, kažu naši oci sastavljeno vjerovanje. Predaja je: kad su se apostoli, poslije uzašasća našega Gospodina i Spasitelja k Ocu, dolazkom Duha sv. uzhićeni, govoreći jezicima svih naroda, nakanili rastati i poći k svim narodima, da riječ božju propovijedaju, izdali su prije zajedničko pravilo svojih budućih propovijedi, da oni, mjestom rasstavljeni, u propovijedanju jedno budu, kad će ljude poticati na vjeru u Krista. Sakupljeni i puni Duha sv., složili se o sadržaju svojih propovijedi, svaki je rekao što je mislio i na taj način sastavili su vjersko pravilo, koje je bilo nužno za vjernike. Još danas pokazuju u blizini Jeruzalema mjesto, gdje su apostoli, prije svoga rastanka, sastavili vjerovanje. U sv. pismo nije uzeto to vjerovanje, jer ga apostoli nijesu napisali, već usmeno samo učili, te na pamet vjernike učili. »Simbol naše vjere i našega ufanja«, veli sv. Jeronim, »koji nam je od apostola predan, neka ne bude upisan na papir nego na mesnate ploče našega srca«.

Imademo dakle dovoljnih razloga prihvatiti, da su apostoli početnici našega vjerovanja. Prema nekom starom rukopisu, što se čuva u carskoj knjižnici u Beču, pripisuje se prvi članak sv. Petru, drugi Andriji, treći Jakovu starij., četvrti Ivanu, peti Tomi, šesti Jakovu mladjemu, sedmi Filipu, osmi Bartolomeju, deveti Mateju, deseti Simonu, jedanajesti Tadeju, dvanajesti Mateju. Mjesto, gdje su apostoli sastavili vjerovanje, neka je vrst cisterne kod Jeruzalema, koja ima spodobu pećine po prilici 20 koraka duga a imade 12 arkada. Ali ako apostoli i nijesu sami sastavili toga vjerovanja, to ipak ostaje

vrijednost istoga, jer sadržaje neokaljanu apostolsku nauku, te je već najranije smatrano za pravilo vjere. Kršćani se služili njim, kako izvjesćuje Tertulijan, kao znakom pravovjerja. Je li koji stranac hotio, kojega im je vjera nepoznata bila, doći u njihove bogoslužne skupštine, zadržao ga vratar i rekao mu: »Pokaži mi znak, reci mi riječ!« Nepoznati je kazao vjerovanje i bi pripušten, ako nije znao, bi odbijen kao nevjernik. Apostolsko vjerovanje dakle zaslužuje naše štovanje radi svoje visoke starosti, jer ako i nije od samih apostola, to je sigurno, da siže u apostolsko doba. Kad god dakle izgovaramo vjerovanje apostolsko mora nas oduševljavati misao: Vjerovanje što ga izgovaram već su kršćani prije 1900 godina izgovarali. Milijuni od njih za nj su krv svoju prolili, te sada slavlje slave kao mučenici u kraljevstvu vječne slave.

2. Naše počitanje prema vjerovanju apostolskom imade još povečati izvrstan sadržaj istoga. »Simbol«, veli sv. Augustin »kratak je riječima ali velik tajnama. Što je bilo u patrijarsima preoznačeno, što je u spisima navješteno, što je u prorocima prorečeno o Bogu koji je nerogjen, o Sinu koji je od Boga u Bogu rogjen, o Duhu sv. ili o smrti Gospodinovoj i tajni njegovog uskrsnuća, to sadržaje simbol u kratko i potpuno. Odatle neka uči svaki, koji apostolsku vjeru ispovijeda!« Apostolsko vjerovanje dakle sadržaje u malo riječi sve, što nam je Isus Krist objavio i što svaki kršćanin mora znati i vjerovati, da bude dobar i blažen.

Prema broju 12 apostola imade 12 izreka, koje nazivamo člancima. Kao što je u lancu svaki članak, premda je za sebe cijelost, ipak s drugima tako združen, da se ne može izvaditi, a da se lanac ne raskine, isto tako stoje svi članci u apostolskom vjerovanju, premda svaki za sebe sadržaje istinu vjersku, s drugima tako u savezu, da ako se isti zabaci cijela vjera bi se zabacila. Tko bi n. pr. peti članak zabacio i zanijekao, da je Krist od mrtvih uskrsnuo, taj bi takogjer morao zanijekati, da je on Sin božji i prema tomu cijela njegova nauka, kako se nalazi u apostolskoj vjeroispovijesti nije drugo nego prevarljiva riječ ljudska.

Dvanajest članaka vjere možemo u tri dijela rastaviti. Prvi dio s jednim člankom radi o Bogu u opće, o njegovim savršenstvima i njegovim trim osobama; onda o prvoj osobi

u božanstvu napose, o Bogu Ocu, i o djelu stvaranja, koje mu se napose pripisuje. Tim člankom razlikujemo se od pogana, koji ne vjeruju u jednoga, nego u više bogova. Taj članak nam predočuje veliku milost, koju nam Bog tim izkazao, da nas oteo slijepom poganstvu, te nas doveo do spoznanja svoga božanskoga imena. Ujedno nas sjeća na dobročinstvo našega stvorenja, i na neizrecivu sreću, da je Bog naš Otac, a mi njegova djeca. U istinu tko samo taj članak vjere pazljivo izgovara, u njegovu srcu već moraju oživjeti čuvstva počitanja, ljubavi i zahvalnosti prema Bogu.

Drugi dio sadržaje šest članaka, od drugoga: »I u Isusa Krista Sina njegovog jedinoga, Gospodina našega«, do sedmoga: »Odakle će doći suditi žive i mrtve«. Taj dio radi o drugoj osobi u božanstvu, o Sinu božjemu i prikazuje nam ga kao Spasitelja i Suca. Stavlja nam dakle pred oči velike i utješne istine, da je Sin božji u ponoći vremena čovještvo uzeo, te nas učio, što imamo vjerovati i činiti, da budemo dobri te se spasimo; da je napokon poslije bezbrojnih progona i muka na križu umro, da nas spasi od grijeha i vječnoga prokletstva, da je opet treći dan od mrtvih uskrsnuo i slavno na nebo uzašao i zaposjeo slavu svoju, te nama nebo otvorio, da će napokon na koncu svijeta opet doći sa velikom moći i veličanstvom, suditi sve ljude dobre i zle. Taj drugi dio apostolskog vjerovanja razlikuje nas od židova, koji ne vjeruju u Isusa Krista, Sina božjega, našega Gospodina i Spasitelja, te s toga ne će biti dionici plodova spasenja. Tko bi mogao šest članaka drugoga dijela pazljivo izgovarati, a da ne slavi neizmjerno milosrgje božje, da Isusu Sinu božjemu od svega srca ne zahvali za veliku žrtvu ljubavi, što je on prinesao za nas u svojem životu, muci i smrti, a da ozbiljnu odluku ne ponovi, da će pravo kršćanski živjeti i dostojne plodove pokore donijeti, da bude jednoć na dan suda pribrojen četi izabranika.

Treći dio obuhvata napokon ostalih pet članaka vjere. Taj dio radi o trećoj osobi u božanstvu, o sv. Duhu, kojega Isus s neba poslao, da njegovu crkvu vodi, te ljudima njegove plodove spasa dijeli. Jer nas Duh sv. po katoličkoj crkvi posvećuje, te u njoj stanuje do konca svijeta, to se članku, koji o njemu radi, priključuje onaj o crkvi, poslije kojega slijedi onaj o općinstvu svetih, o oproštenju grjeha, uskrsnuću tijela

i o životu vječnomu. Taj treći dio apostolskog vjerovanja razlikuje nas od krivovjeraca, koji ne vjeruju, što naša katolička crkva uči i koji radi toga, ako inače posve bez krivnje ne griješe, ne pripadaju općinstvu svetih, ne postizavaju oproštenje grijeha, te se prema tomu ne mogu radovati veselom uskrsnuću i vječnom životu u nebu. Taj treći dio apostolskog vjerovanja daje nam tek upoznati potpunu mjeru naše sreće. Što bi nam koristilo, da nas Bog, naš Otac nebeski stvorio, te nas ljubi kao Otac svoju djecu i da nam je njegov Sin, Isus Krist naš Gospodin riječju i životom put u nebo pokazao, te za naše spasenje pače zadnju kapljicu svoje drage krvi dao na križu, kad mi u istinu ne bi mogli reći: Vjerujem u Duha sv., sv. katoličku crkvu t. j. kad mi ne bi bili katolici? Izvan katoličke crkve nema spasa, ona je arka Noe, tko se bar voljom svojom ne nalazi u njezinom krilu, ne može se spasiti. Kad god dakle treći, zadnji dio apostolskog vjerovanja izgovaramo, moramo ćutiti, da smo Bogu dužni iskrenu zahvalu, što nas pozvao u crkvu katoličku.

Zar dakle da apostolsko vjerovanje ne cijenimo visoko, kad sadržaje samo istine, koje su za nas tako utješne i spasonosne? Dà, tko ga ne bi visoko cijenio pokazao bi, da nije vrijedan milosti, što je rogjen i uzgojen u katoličkoj crkvi, teško bi se ogriješio o svoju vjeru, te bi se morao bojati, da će mu sudbina biti s nevjernicima, poganima i krivovjercima. Ne dajte se zavesti ljudima, koji, okuženi načelima, lažne prosvjete, vjerovanje apostolsko smatraju za staru, izvan mode došlu robu, te se stide isto moliti, već si uzmite za primjer pravovjerne kršćane prijašnjih vremena, koji su tu vjeroispovijest smatrali kao dragocjeni dar neba i pripravni bili za svaki članak istog krv svoju proliti. Radi starine i radi preizvrstnog sadržaja častite isto i marljivo molite.

II.

Mi moramo vjerovanje apostolsko marljivo t. j. često i pobožno moliti, da uvijek vjeru u svom srcu sačuvamo i po njezinim propisima živimo.

1. Crkva nas sama opominje, apostolsko vjerovanje često moliti kad isto propisuje kod raznih pobožnosti. Mi svećenici moramo svaki dan najmanje tri puta isto moliti kod časoslova, a i vi bi dobro učinili kad bi ga molili svaki dan tri puta, u jutro, o podne i na večer. Krunica i druge molitve kod raznih zgoda su spojene s apostolskim vjerovanjem. Crkva ima i svojih valjanih razloga, što traži da vjerovanje apostolsko što češće molimo, jer kad god to činimo probugjujemo vjeru, što je nužna i spasonosna vježba.

Svaka krepost može se samo vježbom steći. Nastojimo li mi uvijek, razne nevolje života Bogu prikazati i mirno snositi, to ćemo malo po malo doći do velike savršenosti u kreposti ustrpljivosti; isto tako se dignemo po velikoga stepena poniznosti, ako naše slaboće i bijedu češće promatramo, te poniženja, koja nas snagju uvijek spremno na se uzmemo. Isto vrijedi i o vjeri. Hoćemo li se u vjeri ojačati i usavršiti, moramo je neprestano vježbati, a to biva osobito tim, da apostolsko vjerovanje, što češće molimo.

Što je voda za biljku, to je pobožna molitva vjerovanja za vjeru. Voda osvježuje biljku, daje joj nov život, pospješuje njezin rast i uspijevanje. Isto tako osvježujemo i mi čestom i pobožnom molitvom vjerovanja našu vjeru i činimo, da se ona sve više ojača i usavrši. Kao što biljka, ako je ne zalijevamo oslabi i po malo se posuši, tako oslabi i vjera u nama i posve izumre ako mi apostolska vjerovanja nikad ne molimo. To nas uči i iskustvo. Kako je s kršćanima, koji, kako sve vježbe pobožnosti tako i apostolsko vjerovanje zanemaruju, ili ga moguće više ni ne znaju, što su prije kao djeca dobro znali? Jesu li čvrsti u vjeri? Vladaju li se tako, da se o njima može reći, da su dobri katolici? Ne! oni pokazuju veliki nehaj u vjeri i sprovode život, koji se posve protivi načelima evangjelja. Je li nam dakle stalo, da uvijek vjeru sačuvamo, i po njezinim propisima živimo, ne smijemo nikad propustiti apostolsko vjerovanje često moliti.

To je već i radi toga nužno, da uzmognemo sve napasti svladati i u pravdi uztrajati. U istinu nema napasti dolazila od gjavla, od svijeta ili od naše zle pohote, proti kojoj nam ne bi apostolsko vjerovanje bilo osobito djelotvorno sredstvo. Progoni li nas siromaštvo i druge nevolje, te hoće li nas obuzeti malodušnost, to nas prvi članak vjerovanja mora opet podići i utješiti, jer nam on kaže, da je Bog naš Otac,

koji nam samo dobro želi, a kao svemogući Stvoritelj neba i zemlje moć imade osloboditi nas svake nevolje. Budemo li uslijed veličine i množine naših grijeha strveni, te nas straši misao, hoćemo li postići još milost i oproštenje, to nam kaže 2. 3. i 4. članak: Tako je Bog svijet ljubio, da je dao svoga jedinorogjenoga Sina da svi, koji u Nj vjeruju, ne propadnu, nego život vječni imadu. (Iv. 3, 16.) Hoće li nas gjavao učiniti lakoumne, te držimo, da o grijehu mnogo ne ovisi, da nije tako veliko zlo, da se opet može lako oproštenje steći, to nam 4. članak pokazuje strašno djelovanje pravde božje, koji nije ni svoga jedinorogjenog Sina poštedio, kad je već jednoć na sebe uzeo grijehe svijeta, već ga predao najboljnijoj smrti i dovikuje nam: Je li tako sa zelenim drvom, što će biti sa suhim? (Luk. 23, 31.) Hoće li gjavao naš jezik oslabiti, da u ispovjedaonici ovaj ili onaj grijeh zatajimo, to nas sedmi članak sjeća općenitoga suda, na kojem će Gospodin i u tami sakriveno na svijetlo donijeti i nakane srca očitovati (1 Kor. 4, 5) i govori nam, da će svakoga vječna sramota stići, koji se iskreno ne ispovijeda. Hoće li svijet da nas začara, te da o njegove radosti i dobra srce svoje ovjesimo a prevažni posao našega spasa zanemarimo, to nas oba zadnja članka vjera sjećaju na ozbiljnu istinu, da je ovdje sve tašto i prolazno, a ondje da je život vječni, na koji treba, da je upravljena naša sva težnja. Tako je apostolsko vjerovanje za nas moćno sredstvo proti svim napastima; njegovih 12 članaka, jesu 12 izvora« (2 Moj. 15, 27) kojih nas voda jači u vrućini borbe, da nad neprijateljima spasa našega postignemo pobjedu. O rimskom kralju Numi Pompiliju pripovijeda se, da mu je jednoga dana, opkoljenomu od naroda, kad je sjedio na prijestolu, mjedeni štit s neba u naručaj pao i čuo se ujedno glas: »Dok bude kralj taj štit nosio, bit će mu sreća na ruku.« Pripovijeda se nadalje, da je kralj vestalinske djevice odredio i predao im štit, da ga čuvaju, te je on u istinu kroz 43 godine vladanja uvijek sretan bio. To je dakako sve skupa poganska fabula, ali nam daje lijepu sliku o jakosti vjerovanja apostolskoga, koje nam je s neba darovano, te je štit, na kojem se sve strjelice napasti nemoćno odbiju.

Kakovu moć imade apostolsko vjerovanje, vidimo na sv. mučeniku Petru od Verone. Od rane mladosti svoje do zadnjega

časa svoga života mnogo je držao do te vjeroispovijesti, te je upotrebljavao kao štit proti neprijateljima spasa svoga. On se g. 1205. od manikejskih roditelja rodio, koji ga predali nekom katoličkom učitelju, da ga pouči u čitanju i pisanju. Ali Petar je naučio i 12 članaka vjerovanja. Kad ga jednoć njegov ujak ispitao, što je učio, to mu Petar izmoli takogjer 12 članaka vjerovanja, a ujedno ih i protumačio. Ujak, koji je takogjer pripadao manikejskom krivovjerju, silio je dječaka, da se odreče te vjere, ali on mu odgovori: »U svemu ću te rado slušati, što je pravo, a što se moje vjere tiče, ja vjerujem u jednoga Boga, Stvoritelja neba i zemlje«. Ujak se zagrozi, da će ga otac kazniti, ali ni toga se dječak nije bojao, već reče: »Ja štujem i bojim se oca moga, ali Boga, svemogućega Oca još više štujem i više se bojim.« Ujak ni otac nijesu ga mogli u vjeri oslabiti. On je stupio u red Dominikanaca, gdje se svom gorljivosti dao na službu propovjedničku, te s milosti božjom množinu krivovjeraca obratio na katoličku vjeru. Tim si pribavio mnogo neprijatelja, koji su neprestano radili o tom, da ga ubiju. Jedan od njih napao ga na putu u Milan i udario ga mačem po glavi, da mu krv potekla. Gotovo već mrtav, molio još jednoć apostolsko vjerovanje, te je hotio svojom krvi da napiše riječi: Vjerujem u Boga Oca, kad mu ubojica probode srce i posla k izabranicima neba u onaj vječni život, koji je toliko puta ispovijedio u vjerovanju apostolskom. Tako je svecu bilo vjerovanje apostolsko jaka obrana u svim progonima i zalog, koji ga učinio neosjetnim proti strahu i bolima iste smrti. Taj primjer neka nas potakne, da mi rado i često molimo vjerovanje apostolsko, da budemo u vjeri čvrsti i da nalimo ... pasti, koje poput naoružanih neprijatelja sa svih strana na nas navaljuju, odvažno odbijemo i svladamo.

2. Ali da mi spasonosnu moć toga vjerovanja iskusimo, moramo ga uvijek p o b o ž n o moliti. Mnogi kršćani mole često vjerovanje apostolsko u jutro, o podne, na večer i inače, ali kako ga mole? Posve rastreseni, bez svake pažnje, ne pazeći na smisao riječi, što ih izgovaraju. Hoće li im tako moljenje vjerovanja od koristi biti? Sigurno ne, mole samo usnama, a ne srcem. O njima vrijedi riječ: Taj narod časti me usnama, a srce njegovo daleko je od mene (Mat. 15, 8). Neki stari redovnik dogje jednoć na brdo Sinaj, kad je opet otputovao,

sastane ga jedan brat, koji mu uzdišući reče: »Mi smo vrlo žalosni, oče moj, radi dugotrajne suše, ne će da kiši.« »Zašto ne molite i ne prosite Boga za kišu?« Brat reče: »Molitve ne fali, mi marljivo zazivamo Boga, ali kiše nema.« Starac reče: »Ja držim, da ne molite dovoljnom pazljivosti i pobožnosti. Hoćeš li znati, da li istinu govorim, dogji, pak ćemo zajedno moliti.« Kod toga podiže svoje ruke k nebu i moljaše i odmah pade kiša. Kad je brat to vidio, prestraši se i pade pun počitanja k nogama starca. A on je brzo odanle otišao. Što se ovdje u opće pripovijeda o molitvi, to vrijedi i o apostolskom vjerovanju, da nam milost božju pribavi, mora se obavljati sabranim duhom i pobožnim srcem.

Kod svake pouke moramo pazljivi biti, hoćemo li korist crpsti, ni najbolja pouka ne koristi ništa, ako fali pazljivost. Taka pouka je i apostolsko vjerovanje, jer nas poučava u temeljnim istinama naše vjere, s toga je baš nužno, da ga pažljivo izgovaramo i to, da ne pazimo samo na svaki članak, već i na svaku riječ. Kad god dakle vjerovanje molimo, moramo svoje misli dobro sabrati, te srce mora kod onoga živo sudjelovati, što jezik izgovara. Dobro je, da se katkada poslije pojedinoga članka učini mala stanka, te o onoj tajni, što ju on sadržaje, malo promislimo. To bi bilo dobro sredstvo, da vjeru u srcu svojem oživimo, te pravi kršćanski osjećaj u nj ulijemo. Osobito vi roditelji pazite na to, da vam djeca uredno mole vjerovanje apostolsko. Tako dugo im izgovarajte, dok ona nauče, pazite na to, da svaku riječ točno i razgovjetno izgovore, te im bar u kratko protumačite sadržaj, u koliko ona shvatiti mogu. Zlo je, kad djeca ne znaju vjerovanja apostolskog posve dobro moliti, ili kad ispuste neke riječi, zlo izgovore, krive umetnu, u školi je onda to najteža muka ispraviti.

Apostolsko vjerovanje valja pobožnim i s toga srcem punim vjere moliti. Nije dosta, da ne dvojite o nijednom članku, nego za svaki morate dopadnost imati, odobriti ga i Bogu obećati, da bi za taj članak htjeli živjeti i umrijeti. Kad n. pr. kažete: Vjerujem u Boga Oca itd., to morate biti prožeti uvjerenjem, da je Bog neizmjerno moćan, mudar i dobrostiv Otac, bez kojega volje ne pada nijedan vlas iz vaše glave, koji sve i iste nesreće i muke na naše dobro obraća, kojega smo mi dobra djeca, kojemu se moramo u svakom položaju

života posve predati. Kad kažemo: I u Isusa Krista itd., moramo si k srcu uzeti, koliko je Isus Krist, Sin božji za nas učinio i kako je i zadnju kapljicu krvi prolio, da nas spasi i blažene učini, i kako je naša najstroža dužnost, da ga priznamo kao Gospodina našega, te ga nasljedujemo, hoćemo li doći do spasa. Kad velimo: Vjerujem u Duha sv., zahvalna srca moramo se sjetiti, da nas Duh sv. već u krstu posvetio i odlučiti milost božju kroz cijeli život sačuvati, da živimo uvijek kao dobra djeca božja i jednoć budemo baštinici neba. Kad kažemo: Svetu katoličku crkvu, treba Bogu zahvaliti, što je dopustio, da smo se rodili i uzgojeni bili u katoličkoj vjeri i obećati mu, da ćemo u katoličkoj vjeri živjeti i umrijeti. Ako tako molimo vjerovanje apostolsko, molit ćemo sigurno s korišću i bit će nam vrlo djelotvorno sredstvo, da vjeru uvijek iz nova oživimo i ojačamo i po njezinim propisima živimo.

Eto dakle uvidjeli smo, zašto moramo vjerovanje apostolsko častiti i marljivo moliti. Lako ćemo ga častiti, ako se sjetimo, da, ako i nije baš od apostola sastavljeno, ipak siže u apostolska vremena, i da sadržaje samo božanske istine. Sjetimo li se na dalje, da češće moljenje apostolskog vjerovanja donosi očekivanu korist, to ćemo ga sigurno sabrano i pobožno moliti.

Svršavam sa opomenom sv. Augustina: »Ne zaboravite svaki dan ispovijest vaše vjere moliti, kad ustajete i kad na počinak idete. Ne zaboravite ga često ponoviti, jer to ponavljanje vrlo je spasonosno, jači vjernike, podupire savršene, tješi putnike, krepi ustrajne i kruni one, koji dogju na metu svoga putovanja.«

Amen.

*

XV. Propovijed.

Četvrta nedjelja korizme.

Tko je Bog?

»A Isus, uzevši one hljebove i davši hvalu, dade onima, koji su posjeli« (Iv. 6, 11).

Pavao thebanski, prvi pustinjak, koji je u svojoj 23. god., da izbjegne progonu kršćana cara Decija, otišao u pustinju thebansku, hranio se ondje 30 godina plodom palme, a ostalih 60 godina sa pol hljeba, što mu ga po odredbi božjoj svaki dan donosio jedan gavran. Dogodi se, da je Antun pustinjak u 90. godini, od Boga opomenut, potražio oca pustinjaka u pustinji i našao ga. Velika radost napuni srca obojice. Govorili su megjusobno toga mnogo o kraljevstvu božjem. A eto za razgovora opet dogje gavran, te postavi pred noge njihove ne pol, već cijeli hljeb kruha. Lako se dade shvatiti začugjenje sv. Antuna i počitanje, što ga ćutio prema sv. Pavlu, kojega Gospodin na tako čudesan način hranio, kao nekoć proroka Iliju. Kad je gavran odletio, reče Pavao: »Eto, Gospodin nam ručak poslao, On je u istinu milosrdan i dobrostiv. Šestdeset je godina, što ja svaki dan dobivam pol hljeba na taj način, a danas, kad si ti došao, podvostručio je dar, danas daje On svojim službenicima cijeli hljeb, u znak, kako on skrbi za one, koji mu služe.« Zahvale Bogu i otigju, da se okrepe, do bližnjega izvora.

Toj zgodi se mi ne moramo čuditi, kad nas današnje evangjelje o isto takovoj izvješćuje. Više od 5000 ljudi slijedilo je božanskog Spasitelja u pustinju, da bude od njega u nauci spasa poučeno. Bijahu gladni, a u pustinji nije bilo što za jelo; Isus pomože. On uze pet hljebova i dvije ribice, što su učenici kupili od jednoga dječaka i svojom božanskom moći tako ih pomnoža, da se od toga velika množina naroda nasitila, i da su učenici sa preostalim komadićima još 12 košarica napunili. Sigurno još daleko veće čudo od onoga, što je Gospodin sv. pustinjaka Pavla 60 god. po gavranu hranio.

Tako ljubazno skrbi Bog za one, koji se u nj pouzdaju, te mu gorljivo služe. On je naš predobri Otac i ne dopušta

nikad, da nam nužno fali, samo ako nastojimo uvijek biti njegova dobra djeca. Zato nas Krist opominje na pouzdanje u Boga, veleći: »Ne skrbite za vaš život, što ćete jesti, niti za vaše tijelo, u što ćete se zaodjeti. Promatrajte ptice nebeske, ne siju, niti ne žanju, niti spremaju u žitnice, a vaš Otac nebeski ih hrani. Zar vi nijeste mnogo više od njih? Tražite ponajprije kraljevstvo nebesko i njegovu pravdu, te će vam se sve drugo dodati« (Mat. 6, 25, 26, 33). »Svu brigu svoju stavite na Gospodina, jer on skrbi za vas« (1 Petr. 5, 7) i drži uvijek svoju dobrostivu ruku otvorenu, da vam dade, što trebate.

Da naše pouzdanje oživi, mi ćemo danas učiti bolje poznavati Gospodina Boga, jer s njim počima naše apostolsko vjerovanje, o kojem sam posljednji puta općenito govorio i nužno protumačio. Prvi članak glasi: Vjerujem u Boga Oca, svemogućega Stvoritelja neba i zemlje. U tom članku je iznajprije govor o Bogu, naime o njegovoj naravi ili bivstvu, o njegovim vlastitostima ili savršenstvima i o njegovoj Trojedinosti. Danas ćemo govoriti o naravi ili bivstvu Boga i odgovoriti u koliko to je moguće:

Tko je Bog?

To pitanje vrlo je važno i držim, da ćete biti vrlo pažljivi, počimam uz zaziv presv. imena Isusa i Marije.

Silnik sirakužki, Hiero, stavio je jednoć na mudraca Simonida pitanje: tko je Bog. Mudrac si izmolio jedan dan, da promisli o tom i onda odgovori. Poslije toga dogje pred kralja i izmoli si još dva dana, i tako je svaki put produljio vrijeme za dvostruko. Začugjen kralj radi toga upita ga, što znači to zavlačenje sa odgovorom. Simonides odgovori: »Čim dulje razmišljam, što je Bog, tim mi je ta stvar tamnija!« Kako je bilo tomu mudracu, tako je svakomu, koji bi rado shvatiti, tko je Bog. Da na sve mudrace svijeta i na iste angjele i svece stavimo pitanje: »Tko je Bog?« to nam na to ne bi mogli temeljito odgovoriti. Zato veli mudri Sirah: Slavite Gospodina, kako visoko možete, on je ipak još više, jer njegova slava je čudesna. Slavite Gospodina, uzvisujte ga, koliko možete, jer on je veći od sve slave. Uzvisujte ga i složite svoje sile, ali se ne napinjite odviše, jer ga ne ćete dostići. Tko ga vidi, da

bi ga opisati mogao? A tko ga može tako slaviti, kako je on od početka« (Eccl. 43, 32—33). Kad bi mi htjeli na pitanje: Tko je Bog, posve odgovoriti, to ne bi smjeli biti stvorovi, već sam Bog, jer samo On, Neizmjerni shvaća svoje biće, neizmjerne dubine svoga Božanstva. Sv. Augustin kaže: »Mi laglje možemo reći, što Bog nije, nego li, što je On, jer On je neizreciv. Promatraj zemlju! ona nije tvoj Bog; promatraj more! ni ono nije tvoj Bog; promatraj sve, što se miče na nebu i na moru, što ide zrakom, sve ljude i životinje, sve to nije tvoj Bog. Promatraj i same angjele neba, sile i moći, arhangjele i prijestole! ni oni nijesu. Što je onda Bog? Ah, ja ti mogu samo reći, što On nije. Pitaš li zašto? Čuj! Bog je, što nijedno oko nije vidjelo, nijedno uho čulo, nijedno srce ljudsko oćutilo.«

Prema tomu ne možete od mene očekivati, da ću vam na pitanje: Tko je Bog, potpuno odgovoriti. Na to pitanje ću vam odgovoriti prema našemu katekizmu, koji kaže: Bog je neizmjerno savršen duh, Gospodar neba i zemlje, od koga nam je sve dobro.«

I.

Prvo, što moramo znati o Bogu, da dobijemo pravi pojam o Njemu, jest, da je On neizmjerno savršen Duh, t. j. biće, koje ima najsavršeniji razum i najsavršeniju volju, a tijela nema.

1. Da je Bog duh, izriče Krist jasnim riječima. Kad ga Samaritanka na Jakovljevom zdencu pitala, gdje se valja Bogu klanjati, na brdu Garizimu ili u hramu jeruzalemskom, odgovorio joj On: »Bog je duh, i koji mu se klanjaju, treba da mu se klanjaju u duhu i istini« (Iv. 4, 24). To je protumačio i četvrti sabor lateranski riječima: »Mi čvrsto vjerujemo i ispovijedamo, da je samo jedan jedini pravi Bog, za tjelesne oči nevidljiv, najčistiji duh i prost od svake tvari.« O toj nas istini u ostalom osvjedočava i isti razum; jer kad bi Bog imao tijelo, kako drže pogani, to bi ga morali svagdje vidjeti, jer je posvudašnji; On bi pače morao sav prostor stvorenja ispunjati kao neizmjerno biće. A jer ga mi tjelesnim očima nigdje ne opažamo, slijedi očito, da je On čisti duh. Mi pače čitamo u sv. pismu, da se Bog ljudima objavio, n. pr.

našim praroditeljima u raju, Kainu, Nou, Abrahamu, Mojsiji, ali odatle ne smijemo zaključiti, da On tijelo ima. Tijelo, kojim se On ljudima objavio, da im se može saopćiti, nije bilo pravo, nego samo prividno, koje je On samo tako dugo zadržao, dok je s ljudima općio. Da si Bog tako prividno tijelo uzeti može, nitko ne će dvojiti, jer je On svemogući. Sv. pismo pripisuje takogjer Bogu često tjelesna sjetila i članke i govori o očima, ušima, rukama i nogama božjim; ali ono ne govori to, kao da Bog u istinu imade tjelesna sjetila i članke, nego samo, da nam učini shvatljivo njegovo djelovanje. Očima božjim predstavlja nam njegovo sveznanje, ušima njegovu spremnost naše molbe uslišati, rukama njegovu svemožnost i darežljivost, nogama njegovu posvudnost i neizmjernost. Ono samo opaža, da ne govori u pravom, nego samo u slikovitom smislu tako o Bogu, jer Job već kaže: »Imadeš li, o Bože, tjelesne oči, ili vidiš, kako čovjek vidi? Zar su dani tvoji kao dani čovjeka, a godine tvoje kao vrijeme ljudi?« (Job. 10, 4—5).

Ako Bog i nema tijela i članaka, te osjetila tijela, nego je čisti duh, to ipak ima razum i volju, t. j. moć spoznati, htjeti i djelovati. Kad Bog ne bi imao razuma, kako bi bio mogao proizvesti svijet, to tako čudesno umjetničko djelo? Da Bog nema razuma, kako bi mogao sve stvoreno od najvećega do najmanjega takovom mudrosti voditi i u redu držati? Vidimo li mi kaku umjetničku sliku ili uru, lijepu zgradu, to zaključujemo, da je onaj, koji je te stvari proizveo, imao razum; koliko više moramo Bogu razum pripisati, iz kojega su ruku izašli toliki milijuni umjetnina? Da Bog i volju imade, t. j. da On nešto može htjeti i učiniti, o tom nas opet osvjedočavaju svi stvorovi, jer da Bog nije imao volju stvoriti ih, ne bi ih bilo tu. Isto tako ne bi mogli obstojati, kad ih on ne bi htio uzdržavati i ono činiti, što je nužno za njihovo obstojanje. Razum i volja spadaju u opće k naravi duha, kao što glava, prsa, ruke i noge k naravi ljudskoga tijela. Jer je Bog duh mora dakle imati razum i volju.

2. Bog je ali neizmjerno savršen duh. Čisti dusi su angjeli, oni nemaju na sebi ništa tjelesna, kao mi ljudi, koji imademo duh, ali ujedno i tijelo. Ali kolika razlika megju Bogom i angjelima! Uzmite zrnce pijeska i prispodobite ga sa krugljom zemaljskom, ili kapljicu vode i prispodobite je sa morem,

to je megju obima do duše strašna razlika, ali nije tolika, kao ona megju Bogom i angjelima. Bog je nestvoreni, neodvisan iz sebe i po sebi opstojeći duh, a angjeli su u vremenu stvoreni, ovisni, pod Bogom stojeći dusi; Bog je duh, kojega razum sve prodire, sve spoznaje, sve i isto neiscrpivo more svoje naravi shvaća; angjeli su dusi, kojih je razum ograničen i shvaća samo ono, što je konačno, i što im Bog hoće objaviti; Bog je duh, kojega volja sve može i to svom lakoćom; angjeli su dusi, kojih volja po sebi sama ništa ne može i koja je u svom djelovanju posve od Boga ovisna; Bog je duh, koji je neizmjerno dobar, neizmjerno svet, neizmjerno pravedan; angjeli su dusi, koji su samo u stanovitom stupnju dobri i sveti, jednom riječi: Bog je skup svih savršenosti, dok angjeli kao i svi ostali stvorovi zajedno samo tragove božanske savršenosti u sebi nose. Kako god su angjeli i sveci neba savršeni po svojoj naravi, to se ipak gubi njihova dobrota i savršenost u prispodobi sa dobrotom i savršenosti božjom u ništa. Zato je Krist mogao pravom reći: »Nitko nije dobar, nego sam Bog« (Mark. 10, 18). Iz istoga razloga mogao je sv. Pavao nazvati Boga: jedinim mogućnikom, kraljem kraljeva, gospodarom gospodara, koji jedini posjeduje neumrlost (1 Tim. 6, 15—16). Da je Bog neizmjerno savršen duh i radi toga posjeduje neizmjerno savršen razum i neizmjerno savršenu volju, može se na neki način upoznati iz stvorenja, uzdržavanja i upravljanja svijeta. Kako moćno biće mora da je Bog, kad je jednom jedinom riječi: Neka bude! dapače jednostavnim činom volje cijeli svijet sa njegovim mirijadama stvorova iz ništa proizveo! Kako mudro biće mora da je Bog, kad On sve, najveće i najmanje, tako izvrsno uredio, da razum svih angjela i ljudi ne bi bio dosta, nešto tako sjajna i umjetna proizvesti! Koliku moć, mudrost i dobrotu mora Bog imati, kad on gotovo 6000 godina sve stvrove uzdržaje, ravna i k cilju vodi, za koji ih stvorio! O, Bog je u istinu neizmjerno savršen duh i mi, promatrajući njegovo neizmjerno biće, moramo s apostolom uskliknuti: »O dubino mudrosti i spoznanja božjega! Kako neshvatljivi su njegovi sudovi i nedokučivi njegovi putovi« (Rimlj. 11, 33).

Tu istinu b. s., da je Bog neizmjerno savršen duh, češće razmatrajte, da uzmognete dužnosti, koje iz toga izlaze, tim

gorljivije ispunjati. Je li Bog duh, to ste mu dužni ne samo vanjsko, nego i unutarnje štovanje; kako Krist sam na navedenom mjestu kaže: »Bog je duh i koji Mu se klanjaju, moraju Mu se klanjati u duhu i istini.« Kad se dakle Bogu klanjate, ne zadovoljite se samo tim, da crkvu posjetite i klečite, ruke sklapate, usta i jezik mičete, te sv. riječi izgovarate; ta vanjska pobožnost neka bude samo živi izražaj počitanja, pouzdanja, ljubavi i zahvalnosti, koje je puna vaša duša. Kad god koje dobro djelo vršite, imajte Boga pred očima, te sve činite njemu iz ljubavi i na proslavu njegovog sv. imena. To želi apostol, kad kaže: »Ili jeli, ili pili, ili što drugo radili, radite sve u čast božju« (1 Kor. 10, 31). Težite u opće za unutarnjom pravdom, jer bez nje je vanjsko opravdanje pred Bogom bez vrijednosti, kako vidimo kod književnika i farizeja, kojih pravdu je Krist zabacio, jer je njihovo osjećanje, njihovo srce, bilo krivo i zlo.

Jer je Bog neizmjerno savršen duh, to je naša dužnost takogjer biti savršeni po riječi Krista: »Budite savršeni, kao što je Otac vaš nebeski savršen« (Mat. 5, 48). Nama dakako nije moguće postići božje savršenosti, megju Njim i nama uvijek će biti neizmjerna razlika, ali moramo nastojati neprestano, da mu, koliko je moguće, slični postanemo. Vidi li Bog, da mi imademo dobru volju, te milosti, što nam ih dijeli, marljivo upotrebljavamo za naše usavršenje i posvećenje, to je On s nama zadovoljan i imademo nadu, da će nas jednoć kao svoje vjerne sluge nagraditi. »Radite dakle u milosti i spoznanju Gospodina našega i Spasitelja Isusa Krista« (2 Petr. 3, 18) »i budite puni gorljivosti u djelu Gospodina u svako vrijeme, kad znadete, da vaš posao nije uzalud« (1 Kor. 15, 58)

II.

Katekizam naš zove Boga: G o s p o d a r e m n e b a i z e m l j e. Tu je opet s malo riječi mnogo, neizmjerno mnogo rečeno. Što to znači: B o g j e g o s p o d a r n e b a i z e m l j e? Znači: N e b o i z e m l j a s u v l a s n i š t v o b o ž j e i p o d n j e g o v i m s u g o s p o d s t v o m.

1. Gjavao je rekao Kristu, kad ga je odveo na visoko brdo, te mu odanle kraljevstva svijeta i njihovu slavu po-

kazao: »Sve to ću ti dati, padneš li i pokloniš mi se (Mat. 4, 9.). Eto lažca od početka, on se vlada kao da je vlasnik svijeta te može njegova kraljevstva po volji dijeliti, a siromašniji je od najsiromašnijeg prosjaka, te ne može ni jednog palca zemlje svojim nazvati. — Gospodar i vlasnik svijeta je Bog, jer ga stvorio. Kao što lončaru lonac, tako Bogu pripada nebo i zemlja. Zato veli kraljevski pjevač: Tvoje je nebo i tvoja je zemlja, krug zemaljski i sve što ga napunja, ti si stvorio (ps. 88, 2). Kako veliko je dakle kraljevstvo kojim Bog vlada! Naša sama zemlja ima preko 9 milijuna kvadratnih milja, a eto ta cijela velika zemlja božje je vlasništvo. Njemu pripadaju sve zemlje i provincije od pet dijelova svijeta, njemu pripadaju svi gradovi, trgovišta i sela, njemu pripadaju sva polja, livade i šume, svi bregovi, brežuljci i doline, sve rijeke, jezera i mora; njemu pripadaju sva drveća, biljke i zelenje, sve kamenje i kovine, i ništa, posve ništa nema u, ni na zemlji, što ne bi bilo njegovo vlasništvo. Da cijeli svoj život putujete, da svu zemlju proputujete, sva mora prebrodite, nikad ne bi došli izvan njegovog područja, nikad do koje granice, gdje se kaže: dovle a dalje ne siže božje kraljevstvo. A kako veliki gospodar je g. Bog, kad mu cijela zemlja pripada! kako maleni su u prispodobi s njim, naši kraljevi i carevi, kojih se moći i veličini ljudi često toliko dive i do zvijezda uzdižu! A kako si lud, djetinjast, ako si ti Bog zna što utvaraš radi novca, radi zemljišta, radi obrta tvoga, kad nemaš ni praška od onoga što Bog posjeduje!

Ali što kažem? Zemlja je neznatan, jedva spomena vrijedan dio kraljevstva, kojim Bog vlada. Kako neizmjeran je prostor, u kojemu se giblje sunce, mjesec i zvijezde! Da vodi od zemlje cesta k mjesecu, koji je nama najbliži, koliko bi trebali, da do njega dogjemo? Kad bi svaki dan 10 sati išli, trebali bi preko 28 godina. Koliki put, kad se može oko cijele zemlje proći za 3 godine! A da koji čovjek 12 puta Metuzalemove godine doživi, koji je kako znamo bio 963 godine star, te da svaki dan na putu do sunca provali 10 sati, to bi ipak tek na koncu života svoga do sunca došao jer ne bi ništa više trebao nego 11.340 godina. Kad bi bio Adam dakle odmah poslije svoga stvorenja prema suncu pošao, to bi sada poslije po prilici 6.000 godina samo jedva preko polovice puta pro-

valio. A da hoćemo do onih zvijezda, koje vidimo samo kao male točkice putovati, to bi do njih trebalo tako reći pol vječnosti. Čovjeku se razum smuti, kad pomisli na kraljevstvo, koje je vlasništvo velikoga Boga.

A što da rečemo, kad promatramo zvijezde, što se miču u tom neizmjernom prostoru? Tko će ih prebrojiti? Prostim okom može ih se nabrojiti do 2.000, još ih se daleko više vidi dalekozorom. Na bijeloj cesti zvanoj mliječnoj, vidi ih se do preko 40.000. A koliko će biti zvijezda, kojih nije moći vidjeti ni najboljim dalekozorima radi strašne njihove daljine! Kad bi svaka zvijezda bila samo tako velika kao koji grad, kako bi to bogati gospodar bio g. Bog! Ali zvijezde su, uz mali izuzetak daleko veće od naše zemlje. Učenjaci kažu, da je sunce, koje je takogjer zvijezda, za jedan i pol milijuna veće od zemlje. Da se može naša zemlja prenijeti na sunce, to bi stajala na njem kao lastavica na krovu koje crkve, tako je malena zemlja prema suncu. A ipak sunce nije ni iz dalekoga najveće megju zvijezdama, mnoge ga daleko nadvisuju, zvijezde nam se pričinjaju tako malene, jer su u neizmjernoj daljini od nas udaljene. Bog posjeduje dakle kraljevstvo, koje je u istinu neizmjerno. Sada bar možemo imati neki pojam, što izgovaramo, kad kažemo da je Bog Gospodar neba i zemlje. Njemu pripada nebo sa njegovim mirijadama zvijezda i neizmjernim prostorom, u kojem se kreću. O kako velik je Gospodar naš Bog! Tko ne bi od udivljenja i počitanja ničice pao i poklonio Mu se!

2. Ali još više, nebo i zemlja nijesu samo vlasništvo božje nego su pod njegovim gospodstvom i vrše njegovu volju. Moć zemaljskih vladara je ograničena, te mnogo toga ne mogu izvesti, što hoće. Koliko veća i savršenija je vlast božja! Pod njegovim su žezlom angjeli i ljudi, priznavaju ga svojim Gospodarom i Vladarom, i služe mu s počitanjem. Dà, ne samo razumni nego i nerazumni i neživi stvorovi su mu podložni. Na njegovu zapovijed riče lav, pjeva slavuj, igra pastrva, gmiže crv, na njegovu zapovijed miču se bezbrojna nebeska tjelesa svojim putovima, okreće se zemlja sa svojim planetima oko sunca, mijenjaju se godišnje dobe, biva dan i noć, na njegovu zapovijed donosi zemlja svake godine rastline i plodove razne vrsti i hrani ljude i životinje,

u kratko cijelo neizmjerno kraljevstvo stvorenja sa svim svojim stvorovima sluša Boga svoga Gospodina i Stvoritelja. »Bog je«, kaže Job, »mudra srca i jake sile; tko mu se protivi i ima mir? On premješta bregove, itd. (Job. 9, 4,—9.) Tako moćno vlada Bog nebom i zemljom. — Ali još čudesnije nam se vidi njegovo gospodstvo ako na um uzmemo broj njegovih podanika. Tko bi prebrojio angjele? Bezbrojni su kao pijesak morski. Tko bi izbrojio ljude, koji su već živjeli, žive, te će živjeti. Naliče kapljama rose, koje za lijepoga proljetnoga jutra pokriju livadu. Tko bi izbrojio životinje na zemlji, u vodi, u zraku? Jedan je veliki istraživalac naravi, pomoću povećala u jednoj kaplji vode otkrio 8 do 10 tisuća životinjica. Je li u jednoj kapljici vode toliko životinja, koliko će ih biti u svim vodama zemlje? Koliko drveća, zelenja i trava raste na zemlji? Tisuće ljudi nebi mogli izbrojiti travčice, koje se nalaze na jednoj livadi. A eto svi ti bezbrojni stvorovi stoje pod božjom upravom, te su na svaki njegov mig prisutni. A što tek da rečem, kad svoj pogled svratim na zvijezde, od kojih je većina mnogo tisuća puta veća od naše zemlje? Imadu li i one stanara? Nemaju li i one na svojoj površini razumnih i nerazumnih, živućih i neživućih stvorova. A ako imaju (o čemu se jedva dvojiti može) koliko ih je? kako broj njihov nadvisuje stvorove zemaljske? A i oni su Bogu svomu Stvoritelju podložni i oni ga priznavaju svojim Gospodarem i služe mu.

Mnogo, neizmjerno mnogo izražavaju riječi: Bog je Stvoritelj neba i zemlje. Označuju Boga kao Gospodara, komu nebo i zemlja i u opće sve, što se nalazi u neizmjernom kraljevstvu stvorenja kao vlasništvo pripada, označuju ga kao Gospodara, komu sve, što živi i opstoji od kerubina do sunčanoga praška služi i kojega se gospodstvu sve svojevoljno ili po zakonu nužde pokorava. Često razmišljajte o tim riječima: »Bog je Gospodar neba i zemlje« i pažljivo ih u srce svoje primite, divite se neizmjernoj veličini, moći i slavi božjoj i obećajte mu puni sv. počitanja, da mu želite služiti nepromjenljivom vjernosti u sve dane svojega života. Promislite da se nijedan stvor ne može oteti službi njegovoj. Ne služi li mu svojevoljno, mora mu prisiljeno služiti, a prisiljena služba nije mu na blagosov već na prokletstvo. Neposlušni dusi u nebu i okorjeli ljudi na zemlji, koji nijesu htjeli biti njegovi svojevoljni podložnici na svoj spas, sad su pod njegovim željeznim žezlom u mjestu vječnog prokletstva. Služite mu dakle kao dobra djeca iz ljubavi i vesela srca, da Vas njegovo gospodstvo vremenito i vječno usreći.

III.

Katekizam naš napokon, da nam dade što potpuniji pojam o Bogu, veli, da nam od Njega dolazi sve dobro. »Od koga nam sve dobro.« To je eto glavna oznaka, kojom se Bog ljudima očituje, On je početnik i djelitelj svega dobra. »Svaki dobar poklon i svaki savršeni dar dolazi odozgo, od Oca svijetla« (Iv. 1, 17.). Za vrijeme Cara Vespazijana imao se rimski senat baviti pitanjem, koje ime valja dati Bogu, da se označi kao pravi i najviši Bog. Neki su mislili, da ga valja nazvati: Bog bogatstva, jer novac svijetom vlada, te se sve može za nj dobiti; drugi: Bog mudrosti, jer se bez mudrosti ne može sretan biti; drugi su opet bili za ime: Bog svemogućnosti, jer se Moćnomu sve podlaže; ali na koncu još se jedan javi, da reče svoje mnijenje u toj važnoj stvari. On je imao kod sebe sliku, koja je prestavljala lijepu mušku osobu, u koje crtama se najveća ljubav i dobrostivost izražavala. Pod slikom bio napis: Bog dobrote, od koga nam sve dobro dolazi. »To je«, reče taj čovjek, »ime, koje po mojem mnijenju pravoga i svevišnjega Boga označuje. Takav je Bog dobrote siromašnim smrtnicima nuždan, da im se smiluje, te im sve dade, što im je treba.« Svi mu to odobriše i rekoše: »Dà, vrhovni Bog mora da je Bog dobrote«.

Tako je, mi trebamo Boga dobrote i veselimo mu se. On to u istinu jest. Naš Bog je do duše Bog bogatstva, kad sve posjeduje, Bog mudrosti, jer sve znade, Bog svemoći, kad svim vlada, ali on je osobito Bog dobrote, kad svoje bogatstvo, svoju mudrost svoju moć, na to upotrebljava, da svojim stvorovima dobro čini. On svakomu od njih daje, što po svojoj naravi treba, da svoj cilj postigne. Hrani travčicu na putu, crvića u prahu, vrpca na krovu. »Ti o Gospodine, veli kraljevski pjevač, činiš da studenci provru u dolinama, da megju brdinama vode teku. Od tuda piju sve životinje polja. Na njima stanuju ptice neba, iz pećina čuje se glas njihov. Ti natapaš

brdine odozgo; od plodova tvojih djela prepuna je zemlja. Ti činiš da trava raste za marvu, a zelenje za službu ljudi. Zasičeno je drveće poljsko i cedri Libanona. Svi čekaju na te, da im dadeš hranu u svoje vrijeme. Ti im daješ i oni sakupljaju, otvaraš tvoju ruku i sve bude nasičeno dobrom (ps. 103, 10—28). Napose su ljudi, kojima Bog svoju očinsku ljubav svraća i koje sa svim bogatim provigja, što trebaju. Od njega imademo sva tjelesna dobra: život, zdravlje, hranu i pilo, stan i odijelo. Ili kako bi mogli ta dobra postići i sačuvati, da Bog svoju ruku od nas uzkrati. Jeste li bolesni, potražite najglasovitije liječnike zemlje, i neka vam najdjelotvornija sredstva propišu, ipak ozdraviti ne ćete, ako Bog ne će. Radite od rana do kasna, svuda izdavajte najbolje odredbe, trošite svoje sile, sve vaše djelovanje i napor ostat će bez ploda, ako Bog s vama nije, bez njegova blagoslova ne raste ni travčica na livadi, ne cvate nijedno drvo u vrtu, ni jednoga snopa ne ćete donijeti u svoju žitnicu. Da imadete dobro zdravlje, da vaši poslovi i poduzeća željeni napredak imadu, da toliko ili više posjedujete koliko za sebe i za svoje trebate, imadete zahvaliti dobroti božjoj, niti je onaj što, koji sije, niti koji zalijeva, nego Bog koji uzrast daje (1 kor. 3, 7.).

Bog je takogjer djelitelj svih dobara duha. Od njega nam razum, pamet, zdrav sud, sve znanje i sposobnosti. Da nam tih dobara nije udijelio, vlastitim svojim silama ne bi ih nikada mogli postići, hoće li nam ih oduzeti, u času ćemo ih izgubiti. Sjetite se samo na kralja Nabukodonosora, koga Bog radi njegove oholosti kaznio, izgubio i razum, postao jednak nerazumnoj životinji, hranio se sedam godina živinskom hranom dok mu se Bog nije smilovao, te mu opet dao uporabu razuma (Dan. 4, 16—34).

Ali Bog nije samo djelitelj svih naravskih nego i svih nadnaravskih dobara, pošto nam sve daje, što nam je nužno, da postignemo naš vječni spas. Tko je, tko nas je stvorio za nebo, spasio nas i posvetio? Tko nas uveo u pravu, jedino spasonosnu crkvu, tko dade, da nam se njegova sv. riječ neprestano naviješta, te nam izvor milosti sv. sakramenata neprestano dotječe na naše opravdanje i posvećenje? Tko nas prosvijetljuje, da upoznamo, što je pravo, dobro i spasonosno, tko nas krepi, da jakost stečemo ići putem kreposti, koji u opće svako dobro u nama počima nastavlja i svršava? Tko je napokon, koji nam neizmjernu, vječnu blaženost u nebu pripravio te sve čini, da mi istu jednoć u istinu postignemo? Tko drugi nego Bog, naš predobri, preljubezni Otac, koji samo u tomu nalazi svoje veselje, dobročinstva nam dijeliti, te nas za vrijeme i vječnost usrećiti? Pravo dakle ima Apostol kad kliče: Što imaš čovječe čega nijesi primio? A jesi li primio, čemu se ponosiš, kao da nijesi primio (1 Kor. 4, 7).

Često treba, da promislimo istinu, da od Boga sve dobro dolazi, da svu oholost i precjenjivanje sebe samih iz srca odstranimo i u istinu ponizni budemo. Hoće li se u vama bilo radi koje stvari n. pr. radi tjelesnih ili duševnih prednosti, radi novca ili dobra, radi časti i ugleda, radi ljudske hvale, taštine poroditi i oholima vas učiniti, odmah si recite: Od Boga sve dobro dolazi; ta jedina riječ će poput vode plamen oholost utrnuti i uzdržati vas u poniznosti. Kako bi mogli poslušati duh oholosti, kad sve dobro imadete od Boga, a od sebe ništa nego bijedu i grijeh? Kao što si stup ne može utvarati radi skupocjenog uresa, koji ga rijesi, isto tako nemate ni vi razloga, oholiti se na vaše darove i dobra, jer dolaze od Boga. Dajte čast koga čast ide, i molite često sa okrunjenim prorokom: Ne nama, ne nama Gospodine, već Tvojemu imenu daj čast (ps. 113, 9).

Zahvalni budite Bogu za tako mnogo dobra, što vam ga izkazuje iz same ljubavi i milosrgja. Dadete li kojemu siromahu samo komadić kruha, to od njega tražite, da Vam reče: Bog plati! a vi da propustite Gospodinu zahvaliti za toliko dobra, što ga svaki dan iz njegovih ruku primate? Zar ne bi bili najnezahvalniji stvorovi i zar Bog ne bi bio vrlo uvrijegjen radi vaše nezahvalnosti? Zar ne bi bio prisiljen prestati biti prema vama tako dobar otac, kad ste vi prema Njemu tako nezahvalna i zla djeca? »Hvalite dakle u svako vrijeme za sve Bogu Ocu u ime našega Gospodina Isusa Krista« (Ef. 5, 20). i činom pokažite svoju zahvalnost, upotrebljavajući uvijek na dobro darove božje. Bog vam daruje zdravlje i snagu tjelesnu, poslužite se tim dobrima na savjesno izvršivanje vaših staležkih dužnosti i izvršivanje dobrih djela. Bog blagosiva vaš posao; posjedujete li više nego li trebate, preostatak upotrijebite za podupiranje siromaha i u druge dobre svrhe.

Bog Vam dao razum i spretnost, upotrebljavajte te sposobnosti duha da se usavršite u znanju spasa i za napredak općenitog dobra. Bog Vam tolike milosti daje za spas Vaših duša, primite ih srcem, koje teži za spasom, slušajte glas svoje savjesti i opomene svojih roditelja, prijatelja, svećenika, posjećujte marljivo javnu službu božju, pobožno prebivajte sv. misi, primajte često sv. sakramente pokore i oltara. Vidi li Bog, da ste mu za njegove darove zahvalni, te ih na dobro upotrebljavate, to će prema vama biti sve darežljiviji, te vam dobru, nabitu, nagrnutu mjeru milosti u krilo staviti (Luk. 6, 38).

Na pitanje dakle: tko je Bog, odgovorio sam vam prema našem katekizmu. Bog je neizmjerno savršen duh, ima savršen razum i presvetu volju, on sve posjeduje, što je dobro, lijepo, poželjno u neizmjernoj mjeri; on je sadržaj sve savršenosti, dok svi stvorovi samo trag njegove savršenosti u sebi nose. Pun uznešenja uskliknuo je s toga sv. Franjo Saleski, razmatrajući savršenosti božje: »Tko si Ti, o Gospode, a tko ja? Ti si ponor znanja, ustrpljivosti i svega dobra, a ja ponor neznanja, nemoći, grijeha i zla. Ti si ponor bivstvovanja i života, a ja ponor ništetnosti.« Bog je neizmjerno savršen duh, Gospodar neba i zemlje, cijeli svijet sa svim njegovim razumnim i nerazumnim, živim i neživim stvorovima njegovo je vlasništvo; On svim vlada i sve se mora prignuti i prigiblje se pred njegovom svemogućom voljom. — Bog je neizmjerno savršen duh, Gospodar neba i zemlje, od koga nam sve dobro. Neizmjerna je, kao on sam, njegova dobrota, dobro činiti njegova je blaženost, Njemu svi stvorovi zahvaljuju svoj život, napredak. Služimo tomu moćnomu Gospodinu kao vjerni podložnici, tomu dobromu Ocu kao dobra djeca, ljubimo ga nad sve i nježnom savjesnošću vršimo njegove zapovijedi, da nagjemo primitak u kraljevstvu njegove vječne slave, te ga gledamo ne više preko ogledala u zagonetki, nego od lica do lica (1 Kor. 13, 12).

Amen.

XVI. Propovijed.

Nedjelja gluha.

O vlastitostima božjim.

(O vječnosti i nepromjenljivosti Njegovoj.)

»Tko je od Boga, sluša riječ božju, vi ne slušate, jer nijeste od Boga« (Iv. 8, 47).

U nekom gradu Holandije jedne zimske večeri sjedilo je više osoba oko peći i htjele su baš poći k večeri. Kad vruća peć prihvati odijelo jednoga gosta tako, da je neopazivši počeo gorjeti. Jedan, koji je to vidio, reče mu: »Prijatelju, imadem te na nešto upozoriti.« Ovaj reče: »Je li što neugodna, nemoj me sada uznemirivati, nego mi reci poslije večere, da mogu mirno jesti.« Na to onaj zašuti. Kad se večera svršila, reče gost: »Sada mi reci, što si mi prije hotio reći.« Ovaj pokaza na izgorjelo odijelo i reče: »Hotio sam ti reći, da ti odijelo gori.« Na to se dakako ovaj vrlo srdio, ali je dobio odgovor: »Ti nijesi htio slušati, a sad se nemaš na nikoga srditi, nego na sebe samoga.«

Tomu gostu sa pripaljenim odijelom naliče mnogi kršćani. Upali se u njihovom srcu vatra zlih strasti, te su u pogibelji, da će jednoć radi svojih raskalašenosti i opačina morati gorjeti u paklenoj vatri. Ne fali ni takih, koji ih upozore na prijeteću pogibao, ali oni ne će čuti, odbijaju njihove spasonosne opomene, da laglje mogu dalje živjeti u svojim grijesima. Izbjegavaju propovijedi, daleko su od ispovjedaonice, govore proti svećenicima i svima, koji im predočuju njihove prestupke i sjećaju na pokoru. Kako će svršiti? Sigurno ne dobro; jer nečisti žar svojih strasti ne će utrnuti za vrijeme milosti, ne preostaje im drugo, nego da jednoć u vijeke gore u plamenu pakla. Tako je išlo i okorjelim židovima. Kako vidimo u današnjem evangjelju, Isus Krist je mnogo radio, da ih osvjedoči o svojem božanstvu, te ih sklone na bolji put. Ali njegove pouke nijesu imale nikakova uspjeha; mjesto da u nj vjeruju, te pokoru čine za svoje grijehe, prezirali ga i ružili, posegli pače za kamenjem, da ga ubiju. Nije čudo, da ih Gospodin ostavio sa svojom njem, da ga ubiju. Nije čudo, da ih Gospodin ostavio sa svojom

milosti, te pustio da umru u svojim grijesima. Čuvajte se b. s. od take zaslijepljenosti, slušajte rado riječ božju i poslužite se spasonosnim opomenama, koje vam se daju na propovjedaonici i u ispovjedaonici, da popravite svoje mišljenje i život. Osobito budite marljivi kod katehetičkih propovijedi, da što bolje upoznate Boga, te mu svom gorljivosti služite. Zadnje nedjelje sam vam odgovorio na pitanje: »Tko je Bog?« On je neizmjerno savršen Duh, Gospodar neba i zemlje, od koga nam sve dobro. Ali da vas još temeljitije poučim o Bogu, od danas ću vam napose tumačiti njegove vlastitosti ili savršenosti. Naš katekizam nabraja sljedeće vlastitosti: Bog je vječan i nepromjenljiv, posvudan, sveznajući, premudar, svemogući, on je neizmjerno svet i pravedan, predobrostiv, milosrdan, istinit i vjeran. To su dakako mnoge vlastitosti ili savršenosti, ali ni iz daleka nijesu sve, Bog imade još neizmjerno više drugih, za koje ne znamo, jer nam ih nije očitovao. O vlastitostima božjim moramo još to upamtiti, da su one megjusobno najuže združene, a ne smiju se pomišljati rastavljene i neovisne. Tako n. pr. ne valja rastavljati božju pravednost i milosrgje i misliti Bog je sada pravedan, a drugi put milosrdan, jer On je uvijek pravedan i milosrdan. Napokon valja znati, da bož. vlastitosti nijesu ništa od Boga različito, nego da su samo njegovo bivstvo. Bog n. pr. nema vječnosti, svemoći, posvudnosti itd., kako mi imamo ovu ili onu krepost, koju možemo izgubiti, a da ne prestanemo biti ljudi, nego Bog je sama vječnost, svemoć itd. Vlastitosti božje nijesu nešto izvan bivstva, slučajna, već tako pripadaju njegovu biću, da kad bi se mogla samo jedna vlastitost oduzeti, Bog bi onaj čas prestao biti Bog. Kad bi n. p. Bogu zanijekali vječnost, više ne bi bio Bog, jer više ne bi bio neizmjeran u svom bivstvovanju.

Danas ćemo govoriti o prve dvije vlastitosti božje naime: 1. O njegovoj vječnosti. 2. O njegovoj nepromjenljivosti.

I.

Što znači: Bog je vječan? Što iz toga učimo?

1. Bog je vječan znači: Bog je od vijeka do vijeka, bez početka i bez konca. Angjeli i ljudi kao i svi drugi stvorovi ne mogu se već radi toga nazvati vječni, jer nijesu uvijek bili, jer je bilo vrijeme, u koje ih nije bilo, Bog ih stvorio. Tako nije s Bogom. Mislite natrag, koliko hoćete, i duhom svojim progjite neprekidni red godina, nikad ne ćete doći na čas, u koji ne bi Boga bilo. Bilo je vrijeme, mogu li se tako izraziti, u koje sunce nije još sjalo, niti ikoja zvijezda na nebu blistala, u koje nije bilo angjela ni čovjeka, u koje nije bilo dana ni noći, ali jedan je bio uvijek, naime Bog. Svi stvorovi na nebu i na zemlji imadu početak, a jedan je, koji nema početka, a taj je Bog. Bog je od vijeka, bez početka. Izuzmemo li angjele i duše ljudi, to svi stvorovi imadu svoj konac. Postignu samo stanovitu starost onda prestaju živjeti, umru. Tako opet nije s Bogom, On je neumrli, on živi uvijek. Pomislite si tisuće, milijune godina, Bog će biti; nikad ne će doći godina ili dan, u koji bi Bog prestao biti. On, kako je bez početka, tako je i bez konca. Angjeli i ljudske duše su takogjer vječne, obzirom na svoje trajanje, nikad ne će umrijeti, ali ipak razlika je velika megju njihovom i božjom vječnosti. One su naime samo voljom i milošću božjom neumrle; jer da ih je Bog hotio stvoriti kao smrtna bića, to bi bilo baš tako u njegovoj moći, kao što ih je neumrle stvorio. Oni imadu svoju neumrlost ili svoje vječno trajanje izključivo milosti božjoj zahvaliti. Bog pak je neumrli i vječan po sebi sam i nužno; njegova vječnost se temelji na njegovoj naravi, te mu je bitna, ona nije ništa drugo nego njegova narav, njegovo bivstvo. Jer je dakle Bog uvijek t. j. bez početka i kraja, jer nije nikad bilo vremena, u koje on ne bi bio, niti će doći vrijeme, u koje ga više ne bi bilo, zovemo ga vječni.

Ali tim vam još nijesam posve protumačio točno i posve vječnost božju. Strogo uzevši, nije ni pravo, kad mi kažemo, da protumačimo vječnost božju: Bog je uvijek bio i uvijek će biti; jer Bog ne živi kao ljudi u vremenu, kod njega nema godina, mjeseci i dana i radi toga nema prošlosti ni budućnosti, nego nepomični, neprestani sada. Svijet opstoji po prilici 6000. godina, ali tih 6000. g. pred Bogom toliko je kao ništa, u to dugo vrijeme nije on ni jednu sekundu stariji postao. Pak opstojao svijet još 6000. godina, to Bog ne će ni najmanje stariji biti; jer je vječan, ostaje uvijek jednako star i jednako mlad, ostaje uvijek isti. Zato kaže David: »Tisuću godina o Bože pred tvojim očima su kao jučerašnji dan, koji je

*

prošao« (ps. 89, 4). Sv. Augustin kaže: »Kad si vječnost predstavljam, to u svojem duhu od nje odijelim sve promjenljivo. U vječnosti onda ne vidim nikakovog dijela vremena; jer se vrijeme dijeli u prošlost i budućnost, iz toga i sastoji. A u onom, što je vječno, nema ništa prošloga niti budućega; jer što je prošlo, to je prestalo biti i nije više, a što je buduće, još nije počelo, još dakle nije. A vječnost još nije bila, kao da nije u istinu, niti ne će istom biti, kao da još nije sada, već ona je uvijeke.« Kad si mi dakle vječnost božju predstavljamo kao neprestani niz godina bez početka i kraja, to je samo nesavršena i ljudska predstava. Isto tako je nesavršeno i ljudski, kad slikari, da vječnost božju izraze, predstavljaju Boga kao časnoga starca sa sijedom kosom i bradom, jer Bog nije ni star ni mlad, nego vječan. Take predstave u riječi i slici samo su u toliko dopuštene, u koliko si mi o božjem vječnom bivstvovanju ne bi mogli pojma stvoriti, kad si ga ne bi pomišljali kao uvijek živućega, bez početka i konca.

Ali ako mi i vječnosti božje ne možemo shvatiti, to o njoj ne smijemo ni najmanje dvojiti, jer nas o njoj već razum uvjerava. Kad bi bilo kada vrijeme, u koje ne bi bilo ništa, posve ništa, ni Boga, to ne bi bilo moglo ništa nastati, ne bi bilo neba ni zemlje, jer iz ništa nije ništa. Morao je dakle Bog uvijek biti t. j. bez početka. A je li Bog nuždan, uvijek bez početka, to On mora svoj život i bivstvovanje u sebi sam imati t. j. u njegovoj naravi mora biti, da On jest. A jer se njegova narav ne može razoriti, to nije onda niti moguće, da on prestane biti, On dakle mora kao bez početka tako i bez konca biti t. j. vječan. Vječnost božja je takogjer u sv. pismu jasno izražena. Bog sam govori: Ja živim uvijek (Moj. 32, 40). David govori u jednomu od svojih psalama: »Prije nego li su bili brijegovi i stvorena bila zemlja, ti si, o Bože, od vijeka do vijeka« (ps. 92, 2). Prorok Isaija kaže: »Vječni Bog je Gospodin, koji je stvorio granice zemlje« (Isai 40, 28). Vrlo je lijepo vječnost božja opisana u objavi tajnoj: »Ja sam Alfa i Omega, početak i konac, govori Bog, Gospodin, koji jest, koji bijaše i koji će doći, Svemogući« (Apol. 1, 8).

2. Što nas uči ta vlastitost božja?

Uči nas ponajprije, da mi svoga srca ne prilijepimo na zemaljštinu, već težimo za neprolaznim dobrom, koje je Bog. Kratak je naš život ovdje, traje samo nekoliko godina i onda za uvijek svrši. Dà, ne znamo hoćemo li još nekoliko godina živjeti, jer nas smrt može svaki čas snaći i u vječnost pozvati. Često računa čovjek na 10, 20 godina, a ne živi ni toliko mjeseci, usred svojih osnova pade u grob. Ali i najdulji život je kratak, jer godina za godinom prolazi neopaženo, i jedva se osvjestimo, stojimo na cilju svoga putovanja. Upitate li starca od 80, 90 godina, čini li mu se njegov život dug, odgovorit će: da mu se čini samo kao san. Što je dakle naš život? Dim, koji se kratko samo vrijeme vidi, a onda ga nestane. Kako je sa životom, tako je i sa dobrima. Kako dugo može čovjek svoja polja i livade, svoj novac i dobro posjedovati? kako dugo radosti i ugodnosti, što mu ih svijet pruža, uživati? Nikako dulje, nego do svoje smrti. Umre li on, to mora sve, što ima i uživa, ostaviti, gol i lišen svega zemaljskoga, mora u grob ući. Kako lud je čovjek, koji ima smisla samo za prolazni zemaljski život i za njegove prolazne radosti i dobra, a za dušu i vječnost se ne brine. Zar ne naliči nerazboritoj djeci, koja ostavljaju zlato i dragulje, a posižu za staklenim biserjem? A ipak ima mnogo kršćana, kojih je cijelo nastojanje posvećeno zemaljštini, koji godine i godine poput slijepe krtice u zemlju ruju, a pogleda svoga nikad prema nebu ne svrnu; dà, kojima se toliko dopada na zemlji, da za dobrima vječnosti nemaju ni najmanje težnje. Kako će bolna biti prevara takih kršćana, kad im smrtna svijeća zasja u potamjelo oko, a dan vječnosti svane! Sluga neki caru Karlu V. služio cijeli život vjerno, a kod toga dužnosti sv. vjere zanemarivao. Kad je bio na smrtnom krevetu, posjetio ga car i pitao ga, želi li još koju milost. Bolesnik molio cara, da mu život produlji samo za nekoliko dana. Kad mu car rekao, da tu molbu uslišati nije u njegovoj, nego izključivo u moći božjoj, uzdanu umirući i reće: »Ja lugjak, cijeli svoj život posvetio sam službi carevoj, koji ne može moj život ni za nekoliko dana produljiti, a da sam Bogu služio, on bi mi ne samo vremeniti, već i vječni život dati mogao.« Tako se tužio i gorko oplakujući svoju zaslijepljenost otigje iz ovoga svijeta. O, sa posve drugim osjećajem išla je u susret zadnjim časovima kraljevska kći Ivana portugalska. Najodličniji knezovi tražili su njezinu ruku, jer ona se odlikovala tjelesnim i duševnim prednostima i otac

njezin želio je njezino vjenčanje, ali ona je već davno prije učinila drugu odluku i izabrala Isusa za svoga zaručnika. »Znadem ja, da ja mogu postati kraljica, pače carica; neizmjerno je bogatstvo, koje mi nugjaju, sjajne nade, koje mi se otvaraju. Ali, što mi koristi zlato i srebro, čast i veličina? To sve nije ništa drugo nego prolazni sjaj, koji život daje, a smrt uzima. Megju mnogim kneževskim proscima jedan mi se približio, koji mi reče: Knjeginjo, biraj razborito! i ja ti pružam svoju ruku, koja nosi kraljevstva na svojim prstima i krune dijeli megju kraljeve i knezove zemlje. Ja jedini sam, koji nikad ne umire, uvijeke traje moje gospodstvo i neprolazno je blago, što ti ga dajem za svadbeni dar.« — Tako reče Ivana i prezirući svu zemaljsku slavu stupi u red sv. Dominika, da tu bude za vijeke zaručnica Onoga, koji je sam vječan i vječnim dobrom one nagragjuje, koji uz njega pristaju vjernom ljubavi. Što je ta pobožna djevica činom učinila, to moramo mi bar voljom: svoje srce osloboditi od svijeta i njegovih dobara i darovati ga Bogu, Vječnomu. To želi apostol, kad kaže: »Braćo, vrijeme je kratko, preostaje, da oni, koji žene imadu, budu, kao da ih nemaju, i oni koji plaču, kao da ne plaču, a koji se vesele, kao da se ne vesele, i oni koji kupuju, kao da ništa ne posjeduju i oni, koji se ovim svijetom služe, kao da se ne služe, jer prilika ovoga svijeta prolazi« (1 Kor. 7, 29—31). Tražite dakle što je gore, gdje je Krist, koji sjedi ob desnu Boga, što je gore a ne što je na zemlji« (Kolo. 3, 1—2), posvetite te kratke, prolazne dane svojega života Gospodinu, da vas on jednoć kao svoje pobožne, vjerne sluge pozove u vječne radosti neba.

Pomisao na vječnost božju ima takogjer naše pouzdanje oživiti i ojačati, da svaku kušnju odvažno podnesemo i u nikakovoj nevolji ne očajamo. Jednu zgodu ću vam pripovijedati. Pošteni neki gragjanin raznim je nesrećama izgubio sav svoj imutak, toga radi bio tako žalostan, da se ničim utješiti nije mogao. Jednoga dana dogje njegova žena vrlo žalosna i gorko plakala. Muž ju pitaše, što joj je? Nije htjela da odgovori, ali na dugo siljenje muža, da mu otkrije uzrok svoje nevolje, reče ona: Noćas sam imala žalostan san, sanjala sam, da je g. Bog umro, a svi angjeli su išli s njegovim tijelom i gorko plakali, i moje srce htjelo pući, da je i Bog umrijeti morao.« Muž se već dugo nije smijao, ali kad je taj san čuo, od smijeha se nije mogao uzdržati. »Ti luda«, reče on ženi, »kako možeš biti žalosna radi svoga sna, ta zar Bog može umrijeti, zar on nije vječan?« Na to se žena razbistri i reče: »Dakle živi još naš stari Bog?« »Dakako,« odgovori muž, »Bog još živi, kako samo možeš tako djetinjasto govoriti.« »No dakle,« doda žena, »ako stari Bog još živi, koji nas već četrdeset, a svijet više tisuća godina uzdržava, zašto onda zdvajaš i do njega nemaš pouzdanja? Zar On ne će još sada i u buduće činiti, što je uvijek činio, te za nas skrbiti? Zar nije grijeh, kad toliko nepouzdanje do njega imadeš?« Muž si uzeo te riječi k srcu, opet se pouzdavao u Boga, marljivo radio i do skora vidio na svoje veliko veselje, da se u njegovu kuću svratila opet sreća i blagosov. — U teškim kušnjama sjetite se b. s. na tu zgodu i neka vam bude na dobru pouku. Bilo, da vas i najbolji prijatelji ostave, da se vidite bačeni u svijet, a da se nitko ne stara za vašu sudbinu, bilo da vam smrt jednu potporu za drugom ugrabi, bilo da vas razne nesreće snagju, nemojte radi toga izgubiti odvažnost, još živi stari Bog. On vas ne će ostaviti, već će vam biti Otac, utješitelj i pomoćnik, samo ako se čvrsto u nj pouzdavate, i u svako vrijeme činite, što je pravo.

Druga vlastitost božja je nepromjenljivost.

II.

Bog je nepromjenljiv, to znači: On uvijek ostaje isti, da se niti sam ne mijenja, niti mijenja svojih odluka. Bog ostaje uvijek isti u svojoj naravi, u svojim vlastitostima i u svojim odlukama, on je dakle posve nepromjenljiv. U tom trostrukom pogledu ćemo razmotriti božju nepromjenljivost i onda dodati za nas spasonosnu pouku.

1. Bog je nepromjenljiv: *a)* u svojoj naravi, t. j. On svoju narav, svoje biće ne može promijeniti, ne može drugo biti, nego što je od vijeka. O tomu ne možemo ni podvojiti, kad su već i stvorovi po svojoj naravi nepromjenljivi. Angjeli uvijek zadrže svoju narav, ne mogu nikad ljudi postati. To

isto vrijedi o ljudima i životinjama, o biljkama i kovinama, po svojoj naravi ostanu uvijek ono, što jesu i ne će biti drugo. Ako se i dogagjaju s njima promjene, to su te samo vanjske i slučajne i nikad se ne tiču njihove naravi. Jesu li dakle stvorovi po svojoj naravi već nepromjenljivi, u koliko više to mora biti kod Boga, Gospodara i Stvoritelja!

Da je Bog nepromjenljiv u svojoj naravi, slijedi već odatle, jer je On najsavršenije biće. Kad bi se njegova narav mogla promijeniti, to bi morala ili bolja ili gora postati. Bolji Bog ne može biti, jer je On bez toga najbolje i najsavršenije biće. Isto tako ne može gori biti, inače bi prestao biti najbolje i najsavršenije dobro, a po tom i Bog.

Napokon je nepromjenljivost naravi božje nužna posljedica njegove vječnosti, jer vječno mora biti nepromjenljivo. Što svoju narav mijenja, nije više isto, nego nešto drugo, a što biva nešto drugo, prestaje biti i nije prema tomu vječno. Bog je dakle u svojoj naravi nepromjenljiv, On jest i ostaje Bog u vijeke. Za to govori sam kod proroka: »Ja sam Gospodin i ne mijenjam se« (Mat. 3, 6). Vrlo lijepo crta psalmist nepromjenljivost božju, veleći: »U početku si, Gospodine, stvorio zemlju, a djelo ruku tvojih su nebesa. Isto prolazi, a Ti ostaješ, ono se postara kao odijelo, kao odijelo ih mijenjaš i ona se promijene, a Ti si isti, tvojim godinama nema kraja« (ps. 101, 26—28).

b) Ali Bog nije samo nepromjenljiv u svojoj naravi, već i u s v o j i m v l a s t i t o s t i m a ili s a v r š e n s t v i m a. Mi ljudi smo, što se tiče naših vlastitosti, vrlo podvrgnuti promjeni, mi možemo ovu ili onu vlastitost posve izgubiti, izgubljenu opet steći, u njoj napredovati ili nazadovati. N. pr. ako teško sagriješimo, to izgubimo unutarnje opravdanje, posvećujuću milost, ako se pravo obratimo i sv. sakramenat pokore primimo, opet je stečemo; ako milost božju na naše usavršenje marljivo upotrijebimo, mi je povećavamo; a jesmo li u dobru popustili, te počinjamo kojekake manje pogrješke, umanjujemo milost posvećujuću. S godinama postajemo mi razboritiji, stićemo iskustvo i uvigjavnost, i naše tijelo sve se više razvija i postigne stanoviti stupanj savršenosti, u većoj starosti opet oslabe naše duševne i tjelesne sile i opet postajemo kao djeca. Čovjek je dakle u vlastitostima tijela i duše vrlo promjenljiv, on leti kao

sjena i nikad ne ostaje u jednom stanju, veli Job (Job 14, 2). Od takih promjena Bog je posve slobodan. On ne može ni jedne od svojih vlastitosti izgubiti, t. j. on ne može prestati biti svemogući, sveznajući, posvudan, neizmjerno svet itd., isto tako on ne može u svojim vlastitostima napredovati, niti nazadovati, on n. pr. ne može biti više ili manje svet, pravedan itd. Razlog, zašto se Bog u svojim vlastitostima ili savršenstvima ne može mijenjati, u tom je, jer iste nijesu drugo, nego njegovo biće samo. Kao što je On nepromjenljiv u svojem biću, tako to mora biti i u svojim vlastitostima. Kad bi se mogao u svojim vlastitostima mijenjati, nužno bi slijedilo, da on ili nije Bog ili je prestao biti. On ne bi bio Bog, kad bi u svojim savršenostima mogao rasti, n. pr. biti svetiji, moćniji itd., jer se samo u toliko može nazvati Bog, u koliko je on najviše i najsavršenije dobro. Morao bi prestati Bog biti, kad bi mogao u svojim savršenostima slabiti ili pače koju od njih izgubiti, jer bi prestao biti najviše i najsavršenije dobro, skup svih savršenosti.

Da je Bog u svojim vlastitostima i savršenostima nepromjenljiv, uči i sv. pismo. Psalmist kaže: »Gospodine do neba siže tvoje milosrgje, a mudrost tvoja do oblaka. Tvoja pravda je jednaka bregovima božjim, sudovi tvoji velike su dubine« (ps. 35, 6—7). I opet: »U vijeke je sagragjeno tvoje milosrgje u nebu, pripravljena ondje tvoja istina« (ps. 88, 3). Sva ta i druga mjesta izražavaju, da milosrgje, istina, pravda i u opće vlastitosti božje poput neba, bregova, temelja zemlje, stoje nepomično, da su dakle nepromjenljiva. Za to kaže apostol: »da kod Boga nema promjene, niti sjene promjene« (Jak. 1, 17).

c) Bog je nepromjenljiv u s v o j i m o d l u k a m a, t. j. on ne mijenja svojih misli, svoje volje, svojih odluka; što jedan put hoće, to hoće uvijek, na vijeke ostane kod onoga, što je od vijeka odlučio. S nama ljudima je dakako drugačije, mi smo u našim mislima, nastojanju i odlukama promjenljivi. Sad smo veseli, sad žalosni, sad dobro, sad zlo raspoloženi, sad gorljivi, sad lijeni. Što danas ozbiljno hoćemo, sjutra toga više ne ćemo, što danas ljubimo, poslije smo prema tomu nehajni, ili pače to mrzimo; sto odluka načinimo, a nijedne ne izvedemo. Odakle dolazi to, da smo tako promjenljivi? Od naše nesavršenosti. Naš uvid je ograničen, nešto držimo za dobro i korisno, a što

poslije za posve protivno spoznamo, prema tomu mijenjamo svoje mišljenje. A često se dogagja, da od dobra propustimo, jer smo prvu gorljivost izgubili. Više put se promijene naše okolnosti i više ne možemo onoga izvesti, što smo si preduzeli. U opće je srce ljudsko vrlo promjenljivo, i naliči zastavici na krovu, koja se kreće prema vjetru i obraća sada na jednu, sada na drugu stranu svijeta. Taka promjena kod Boga nije moguća, jer je On najsavršenije dobro. Što on odluči, to on može u svim okolnostima i izvesti, nitko ga u tom ne može zapriječiti, jer je svemogući. Što on hoće, uvijek je dobro i pravo, jer on je neizmjerno svet, mrzi i prezire sve zlo. Što si preduzme činiti, uvijek je dobro i spasonosno, jer je neizmjerno mudar, te ništa ne odluči, što ne spozna, da je u svim prilikama posve dobro i prema svrsi. Što dakle Bog odluči učiniti, to posve sigurno čini, nepromjenljiv je u svojim odlukama. To svjedoči i sv. pismo: »Bog nije kao čovjek, da laže, nije kao sin čovječji, da se mijenja. On je rekao, zar da ne učini, govorio, zar da to ne drži« (4 Moj. 29, 19). David kaže: »Odluka božja ostaje u vijeke, misli njegovog srca od vijeka do vijeka« (ps. 32, 11). »Mnoge misli su u srcu čovjeka, a volja Gospodinova će ostati« (Riječ. 19, 21). »Kao što je Bog nepromjenljiv u svojoj naravi, tako je nepromjenljiv u svojim mislima i odlukama« (sv. Grgur Veliki).

U sv. pismu dolaze izrazi, za koje se čini, da znače, da Bog svoje misli i odluke mijenja. Ono kaže za nj, da se kajao, što je ljude stvorio; da se srdi na grješnike, a opet im ljubav daje, kad se obrate; da se na propasti bezbožnika smije itd. Ova i slična mjesta jednaka su onima, koja govore o božjim očima, ušima, rukama i nogama, slikovno se uzeti imadu; žele reći: Bog kao presveto biće ima taku odvratnost na grijeh, da bi mu prouzročio srdžbu, pokajanje, kad bi bio izvrgnut ljudskim strastima. O pokajanju Boga već s toga ne može biti govora, jer Bog sve unapred najtočnije vidi i s toga ništa ne čini, za što bi se jednoć kajati morao. On je najblaženije biće, nije moguće, da ga snagje kajanje, srdžba i žalost itd., jer bi to narušilo i promijenilo njegovu blaženost. »Ne mijenja se Bog, već ljudi«, veli sv. Augustin. Tu je kao sa suncem. Bolesnom oku čini se svijetlo sunca preoštro, bolno, nesnosno, a zdravom ugodno, prijatno. A ipak je to jedno te isto sunce,

koje obojici svijetli. Tako je i megju Bogom i ljudima. Je li ljudsko srce dobro, to mu se Bog prikazuje u svojoj neizmjernoj ljubavi i prijaznosti, a je li srce zlo, to glegje u tom nepromjenljivom Bogu srditoga Suca, koji kazni.« Primjer imademo u praroditeljima našim Adamu i Evi. Dok su nedužni i dobri bili, pričinjao im se Bog kao predobri Otac; s veseljem mu išli na susret, te u općenju s njime imali najveću blaženost. A kad su prekršili njegovu zapovijed i sagriješili, nijesu mogli više podnositi njegovog pogleda, bježali su pred njim i na glas njegov drktali. Tko se promijenio? Bog nije, On je ostao isti, ali praroditelji se promijenili, jer su od pravednika postali grješnici. Bog dakle ne mijenja niti svoje naravi, niti svojih vlastitosti, niti svojih odluka, on ostaje isti i nepromjenljivi.

2. Ta vlastitost božja je opet za nas vrlo poučna i utješna. Je li Bog nepromjenljiv, to se možemo u svakom položaju života u nj ufati, on jest i ostaje uvijek naš najmoćniji Zaštitnik, naš predobri Otac. U ljude ne smijemo se nikad odviše pouzdavati, jer se oni sami, a i njihove okolnosti često promijene. Oni, koji su danas moćni, bogati, ugledni, sutra moguće više ne budu, oni dakle, ako i imadu najbolju volju za nešto više, ne mogu toga izvesti. Prijateljstvo ljudi znade često i ohladnjeti. To bude osobito, ako nas snagje kaka nesreća, a mi ne možemo izkazane ljubavi vratiti. Car Napoleon I. imao je bezbroj prijatelja, dok je svoju vojsku vodio od pobjede do pobjede i zemlje poklanjao; a kako ih je malo bilo, koji su ga na Elbu i Helenu u progonstvo pratili. Pravo kaže poganski neki pjesnik: »Dok si sretan, mnogo ćeš prijatelja brojiti, a kad te nevolja snagje, sam ćeš ostati.« To često iskuse na svoju veliku žalost stari roditelji. Dok se od njih djeca još čemu nadati mogu, trpe ih; lijepo s njima postupaju, te su predobri otac i majka. A kad su im zadnji groš izmuzli, onda neka glegju, kako će im biti, jer nezahvalna djeca o njima ne će ništa znati, pak im iz same ljubavi žele — vječni pokoj. Katkad se obrati najvatrenija ljubav u žarku mržnju. O tom znadu mnogi ženidbeni drugovi pripovijedati, koji su si kod oltara zakleli ljubav i vjernost do smrti, a poslije u neprestanoj neslozi žive, tuže se jedan na drugoga, psuju, i ništa više ne žele, nego da bude jedan od drugoga što dalje.

Ne pouzdavajte se dakle odviše u ljude, b. s., koji su tako promjenljivi, i koji Vam često pomoći ne mogu ako i hoće ili pomoći ne će makar i mogu, već sve svoje pouzdanje stavite u Boga, Nepromjenljivoga, komu nikad ne fali na moći ni na volji u svakoj nevolji vam pomoći. Iskusite li, da se jedan prijatelj za drugim od vas udaljuje i oni, u koje ste se pouzdavali, da su vam legja okrenuli, podignite puni pouzdanja srce svoje k Bogu i tješite se s mišlju: Ako me i sve ostavi, jedan je, koji me ne ostavlja, moj predobri Otac na nebu: »On je moja pećina, i moja snaga i moj Spasitelj, u kojega ću se ufati (2 Kralj. 22, 2—3).

Ali da se u svojem pouzdanju u Boga ne prevarite ozbiljno morate nastojati, koliko je moguće njegovu si nepromjenljivosti prisvojiti. Bog je nepromjenljiv, on ostaje u sve vijeke dobar, svet i pravedan, On hoće uvijek samo dobro a mrzi zlo. Sve, što zaključi je dobro, a dobro, što zaključi, uvijek će izvesti u djelo. Ali on traži od nas takogjer, da mi uvijek idemo putem kreposti i da dobro što smo si ga preduzeli, savjesno izvedemo. Ništa mu nije neugodnije nego nepostojanost i promjenljivost. »Ako se koji pravednik«, veli on sam preko proroka, »od svoje pravde odvrati i zlo čini, u svojem grijehu će umrijeti, a pravde, koju je činio, ne ću se spominjati (Ezek. 3, 20). Čitamo u sv. povjesti o ženi Lotovoj da se ona na bijegu svojem iz Sodome proti zapovijedi Gospodinovoj natrag ogledala, čega radi se odmah pretvorila u stup soli (1 Moj. 19, 26.) Eto u toj slici vidimo, koja sudbina čeka kršćane, koji svoj pogled k grijehu obraćaju i udalje se sa staze pravde. Padaju poput neskrušenih grješnika, u propast. Za to kaže božanski Spasitelj: »Tko svoju ruku na pljug stavi, i natrag glegje, nije sposoban za kraljestvo božje!« Što vam koristi ako u raznim zgodama, kod slušanja riječi božje, kod primanja sv. sakramenata, kod čitanja duhovnih knjiga najbolje odluke činite, a odluke ne provedete? Što koristi ako svoje zle sklonosti, svoje zle običaje i strasti jedan ili drugi puta ozbiljno nadvladate, a opet toliko puta pustite, da vas svladaju. Što vam koristi, da nekoliko tjedana ili mjeseci u ispunavanju vaših kršćanskih i staležkih dužnosti veliku gorljivost pokazujete, sve zlo brižno izbjegavate, a onda opet mlaki budete u dobru, i griješni život sprovodite? Svojom promjenljivosti vrijegjate vrlo Gospodina, te ako vaše poboljšanje ne bude temeljitije i postojanije, imadete se u vječnosti bojati najgore sudbine. »Jao onima, koji izgube ustrpljivost, prave putove ostave i pogju zlim putom. Što će činiti, kad Gospodin počne iztraživati (Eccl. 2, 16—17). Ničesa se više ne čuvajte, nego li nestalnosti i promjenljivosti, u Boga se uzdajte, koji vas jači i krepi u svemu dobru i budite, kako apostol opominje »postojani i nepromjenljivi, puni gorljivosti u djelu Gospodnjemu svako vrijeme, znajući da vaš posao nije uzadud (1 Kor. 15, 58). To nas uči nepromjenljivost božja.

A jeste li tako nesretni, da se nalazite u stanju grijeha, onda nepromjenljivost božja traži, da promijenite svoje mišljenje i svoj život, te se od svega srca obratite. Bog se ne mijenja, ne ravna se On po grješniku, već se grješnik mora po njem ravnati, on je od vijeka odlučio one osuditi, koji u neskrušenosti žive i umiru i samo one spasiti, koji vrijeme milosti upotrebljuju i gorljivo o svom spasu rade. Ta odluka božja je nepromjenljiva kako to 6.000 godišnja povijest dokazuje. Što se dogodilo s ljudima za vrijeme Noe, koji su dugo vrijeme milosti od 120 godina bez koristi propustili? Propali su. Što sa židovima, koji su proti svim opomenama Isusa i apostola okorelo srce imali i u neskrušenosti ustrajali? Propali su. A to sve čeka još i danas one, koji svoje zlo mišljenje ne mijenjaju i temeljito se ne promjene, propadaju: »Ako ne budete pokore činili, svi ćete zajedno propasti« kaže Krist (Luk. 13, 3). Grješnici pak, koji se služe milošću božjom, te dostojne plodove pokore donose, spasit će se, kako to vidimo kod Ninivljana, Davida, Magdalene, Zakeja i mnogih drugih pokornika. »Ne ću smrti grješnika, već da se obrati i živi, kaže Gospodin«. (Ezek. 33, 11). Jer se Bog ne mijenja, to grješnicima drugo ne preostaje, nego da se promijene, da ljube što su do sada mrzili, a mrze što su do sada ljubili, odreku se grijeha, te svom gorljivosti oko kreposti nastoje. Neka se ta mržna i spasonosna promjena u srcu i životu svakoga grješnika dogodi!

Svršavam s opomenom, da te dvije vlastitosti božje, vječnost i nepromjenljivost što češće razmotramo. Bog je vječan: on je uvijek, bez početka i kraja. Sve pod suncem je prolazno, sve i najmilije i najugodnije otima nam smrt iz ruku. Samo je

jedno, što uvijek ostaje, vječni Bog. Ne prilijepimo dakle srca svoga na dobra i radosti svijeta, već ga darujmo Bogu, koji nas jedino u istinu i postojano usrećiti može. Često recimo s Davidom: »Kao što jelen teži za izvorom vode, tako teži duša moja za tobom o Bože! Moja duša žegja za Bogom, jakim, živim Bogom, kad ću doći i javiti se pred licem božjim« (ps. 41, 2—3). Nikad ne izgubimo odvažnosti, imademo li podnijeti i teške kušnje, uvijek se tješimo mišlju, da stari Bog još živi, koji nas nikad ne ostavlja, ako ga mi ne ostavimo. Bog je nepromjenljiv: on uvijek ostaje isti, te sebe ni svojih vlastitosti niti odluke ne mijenja. Na ljude se mnogo ne zanosimo, koji su danas ovako, sutra onako, sve svoje pouzdanje stavimo u Boga, nepromjenljivoga. koji je uvijek naš moćni zaštitnik, naš mudri vogja, naš predobri otac. Služimo mu nepromjenljivom vjernosti, čvrsto uz njega stojmo u dobrim i zlim danima, jer samo »koji ustraje do konca, bit će blažen«. (Mat. 10, 22.)

A m e n.

XVII. Propovijed.

Na cvjetnicu.

O svudašnjosti i sveznanju božjem.

»Hosana, Sinu Davidovu, blagosoven, koji dolazi u ime Gospodinovo« (Mat. 21, 9).

Sv. Teodor Studita pripovijeda nam o nekom redovniku vrlo žalosnu zgodu. Taj redovnik, Euprepijan po imenu, živio je više godina bogobojazno i bio uzor svih samostanskih kreposti. On se posvetio velikom gorljivosti molitvi, vršio najstrože trapnje, bio vrlo ponizan i poslušan, i težio koliko je mogao za kršćanskom savršenošću. Dva puta ga utamničili radi vjere i ostao postojan u okovima i tamnici, dva puta ga idolopoklonci bičevali, te je sve rado trpio iz ljubavi k Spasitelju. Tko ne bi držao, da će taj gorljivi sluga božji u pravdi do zadnjega daha uztrajati i mjesto svoje naći megju izabranicima? Ali tomu nije tako bilo, Euprepijan se posve promijenio, odrekao se službe božje i reda, te sprovodio vrlo raspušten i raskalašan život i umro kao neskrušeni grješnik. Tako nestalan i promjenljiv je čovjek. I oni, koji su već postigli veliki stupanj svetosti ne uztraju, okrenu legja Bogu i propadnu u službi svijeta i grijeha.

Žalostan primjer te nestalnosti imademo u židova u današnjem evangjelju. Koliku sklonost k Isusu, koliku ljubav k Njemu danas očituju, kad ulazi u Jeruzalem! Nasusret mu idu u velikoj množini, rasprostiru svoja odijela po putu, trgaju grane sa drveća i siplju po putu i sve čine, da prirede njemu, knezu mira, sjajni ulaz u grad. A kad je ušao u nj kliču puni oduševljenja: Hosana, Sinu Davidovu, blagosoven, koji dolazi u ime Gospodinovo. A kako se posve drugačije vladaju još istoga tjedna! Kad im Pilat na veliki petak dovodi božanskoga Spasitelja, u nadi, da će ga osloboditi, viču jedno za drugim: Razpni ga, raspni!

O da mi ne budemo poput tih nestalnih židova! Bogu vjerni ostanimo u svakom položaju života i idimo putem kreposti, dok svršimo svoje putovanje. Blaženi možemo samo onda biti, ako u pravdi do konca uztrajemo. O toj važnoj stvari sam vam pred osam dana govorio, govoreći o vječnosti i nepromjenljivosti božjoj. Danas ću govoriti opet o dvjema vlastitostima božjim i to o: s v u d a š n j o s t i i s v e z n a n j u b o ž j e m, i pokazati vam:

1. Što nas uči vjera o tim vlastitostima?
2. Čemu nam služi spomen na te vlastitosti?

I.

Što nas uči vjera o s v u d a š n j o s t i, a što o s v e z n a n j u b o ž j e m? To su dva pitanja, na koja bi vam rado odgovorio, što potpunije i što jasnije.

I. Što znači B o g j e p o s v u d a š n j i? O n j e s v u d a, n a n e b u, n a z e m l j i i n a s v a k o m m j e s t u. Da taj odgovor shvatite, dvije stvari ću vam razjasniti: 1. d a j e B o g s v a g d j e i 2. k a k o j e o n s v a g d j e.

1. Bog je s v a g d j e, t. j. n a s v i m m j e s t i m a. U neizmjernom kraljevstvu stvorenja ne može se ni pomisliti mjesto, gdje Boga ne bi bilo. Putovali cijeli život svoj zemljom, proputovali sve krajeve zemlje, došli bi na mjesta, gdje još čovjek

nikad stanovao nije, gdje kuća stajala nije, niti travčica rasla, ali mjesto, gdje Boga nije, uzalud bi tražili. Prorok Jona bio je tako lud te mislio, da će pred Bogom uteći, ušao s toga u lágju, da prebrodi more. A lugjak morao je do skora upoznati, da je Bog isto tako prisutan na moru kao i na kopnu. Badava je Kain tražio mir na svom lutanju na zemlji, jer nigdje ne nagje mjesta, gdje ga ne bi čekala ruka božja, koja ga kazni. Kad bi vam bilo moguće putovati na sunce, na mjesec, na zvijezde te ta nebeska tjelesa na sve strane proputovati, ni tamo ne bi našli mjesta, gdje ne bi Boga bilo. Dà, kad bi mogli, neizmjerne prostore stvorenja proputovati i prodrijeti u najdublju nutarnjost zemlje i ostalih nebeskih tjelesa, nikad ne bi došli do mjesta, gdje ne bi bilo Boga. Bog je na svakomu mjestu. Tu istinu lijepo opisuje kraljevski pjevač: »Kamo da odem pred svojim duhom i kamo da utečem pred tvojim licem? Uzagjem li na nebo, tamo si ti, sagjem li u pakao, tamo si ti. Uzmem li krila od jutarnjeg rumenila i da stanujem na skranjem kraju mora, onamo bi me Tvoja ruka vodila i Tvoja desnica držala« (ps. 138, 7—11). Kad dakle govorimo u molitvi Gospodinovoj: Oče naš, koji si na nebesima, te u opće nebo označujemo stanom božjim, to tim ne niječemo njegove posvudašnosti, već samo izričemo, da se On na nebu svojim izabranicima u neizrecivoj slavi očituje i čini, da ga od lica do lica glegju, dok na drugim mjestima sakriva svoju prisutnost.

B o g j e s v a g d j e, t. j. O n j e t a k o g j e r k o d s v i h s t v o r o v a. On je kod angjela i svetaca neba, ali On je takogjer kod svih ljudi na zemlji. Bili vi sami ili u društvu, kod kuće, u crkvi, na polju ili gdje mu drago, to je Bog kod vas. Bili 100 milja udaljeni od svakoga čovjeka, pošli u najdalju pustinju, pokopali se u najdublji ugao zemlje, Bog je kod vas. Do toga nikad ne ćete doći, počeli vi što mu drago, da se od Boga udaljite. Na zemlji živi po prilici 1000 milijuna ljudi, a megju njima nema nijednoga, kod kojega ne bi bilo Boga. Bog je dapače kod nerazumnih i neživih stvorova. Da imadu životinje, rastline, kamenje razum i govor, sve bi nam glasno doviknule: I kod nas je Bog! »Duh Gospodnji napunja krug zemaljski, i onomu, koji sve zajedno drži, svaki je glas poznat« (Mat. 1, 4). Jer Bog sve stvorove od najvećega do najmanjega

uzdržava, za njih skrbi, vodi ih i ravna, slijedi po sebi, da mora svakomu prisutan biti.

B o g j e s v a g d j e, t. j. o n j e k o d s v i h č i n a r a z u m n i h s t v o r o v a i k o d s v i h d o g a g j a j a, k o j i s e z b i v a j u u k r a l j e v s t v u s t v o r e n j a. On bijaše, da govorim samo o ljudima, prisutan, kad su naši praroditelji jeli od zabranjenog voća i sagriješili; On bijaše prisutan, kad je Kain ubio brata svoga Abela; On bijaše prisutan, kad je Abraham hotio svoga sina Izaka na brdu Moriji žrtvovati; On bijaše prisutan, kad je Tobija tjelesa ubijenih Izrajelićana potajno kući nosio, te ih oko ponoći pokapao. Tako je on i nama prisutan, poduzeli mi što mu drago. Kad u samoći molite, ili si razne trapnje nametnete, da nad putenošću potpuno gospodstvo postignete, kad skrovito dobročinstva dijelite, Bog vam je prisutan. Ali On je takogjer prisutan, kad si na nepravedni način tugje dobro prisvajate, bližnjega za njegovim legjama klevećete, svojim nasladama zadovoljavate, dužnosti staleža svoga zanemarujete, u kratko, kad koji mu drago grijeh počinjate. »Oči Gospodnje su na svim mjestima i promatraju dobre i zle« (Rječ. 15, 3). On je prisutan, kad sunce sije, kad kiši, tuča pada, i snježi, kad oluja morska najveće lagje uništava i u ponor proždire; kad strašni požar cijele gradove u pepeo pretvara, kad lastavica svoje mlade hrani, kad tko crvića pogazi. — J e r j e B o g s v a g d j e, t. j. n a s v i m m j e s t i m a, k o d s v i h s t v o r o v a i k o d s v e g a, š t o s e o d l j u d i i u n a r a v i d o g a g j a, z o v e m o g a p o s v u d a š n j i.

2. A k a k o j e B o g p o s v u d a š n j i? To pitanje moram nešto opširnije odgovoriti, da o posvudnosti božjoj ne bi imali krivoga pojma.

Bog je posvudašnji ne samo svojom s i l o m i d j e l o v a n j e m, nego u i s t i n u i b i t n o. Sunce očituje svoju silu zemlji, ono rasvijetljuje i topi sve i daje plodovima rast i uspjeh; ali ono nije samo, već jedino po svojoj sili na zemlji, vrši samo svoj upliv na nju. Tako si ne smijemo predstavljati posvudašnjost božju. Ne smijete misliti, Bog je daleko od zemlje i samo svojom silom na nju djeluje, ne, On sam, njegovo cijelo bivstvo je na zemlji i na svim mjestima. Mi se dakako ne možemo očima osvjedočiti o njegovoj osobnoj, pravoj i bitnoj prisutnosti, jer je on Duh, ali o njoj dvojiti ne smijemo ni naj-

manje, kad On sam priznaje: »Zar nijesam ja, koji napunjam nebo i zemlju?« (ps. 128, 8). Bog je posvuda posve, t. j. On sve napunja, nema nigdje nikojega mjesta, gdje njega ne bi bilo. U tom je njegova prisutnost od naše vrlo različna. Jesmo li mi u kojoj sobi, ne možemo reći, da smo u cijeloj sobi, da sav prostor sobe s našom prisutnosti zauzimamo, mi samo toliko prostora zauzmemo od sobe, koliko baš naše tijelo treba. Nije tako s prisutnošću božjom. Nema na nebu ni na zemlji niti u neizmjernom prostoru svijeta nijednog mjesta, gdje Bog posve ne bi bio. To nužno slijedi iz njegove posvudašnjosti. On se ne bi mogao više nazvati posvudan, kad bi bilo najmanje mjesto, koje On ne bi svojom prisutnosti ispunjao. Ali premda je Bog svagdje, to On ipak nigdje ne zauzima nikaka prostora, on je na svakom mjestu bez svake protege. Ne smijete si predstavljati Boga, kao da je neizmjerno velik, gorostas, koji od neba do zemlje siže i svojim objamom cijeli svijet ispunja. Bog nema tijela, On je čisti duh i s toga bez svake protege. On je dakle na svakom mjestu posve i savršeno ali ne zauzima nikaka prostora, baš kao što je naša duša u našem tijelu, kojoj za boravak nije nuždan prostor. Ne treba misliti, da se mora u neizmjernost pomnožiti, da uzmogne svagdje u istinu i posve biti. On je samo jedan Bog, a taj jedan Bog ne može se i ne će u sve vijeke pomnožati.

Bog je posvudan i to na najrazličitijim i to na svim mjestima u isto vrijeme. Svi stvorovi, angjeli i ljudi mogu u isto vrijeme biti samo na jednom mjestu. Mi smo sada, kad vam govorim, samo u crkvi i nigdje drugdje na svijetu. Tražiti od nekoga, da on u jedan te isti čas bude samo na dva razna mjesta, jest nešto nemogućega. Zato i tuženi, koji svoju odsutnost (alibi) dokažu, t. j. da su za vrijeme zločina bili gdje drugdje, budu proglašeni za nevine. Kod Boga nema takovog alibi, on je u isto vrijeme na svim mjestima. On je sada ovdje u crkvi, gdje smo mi sakupljeni, ali i u nebu i kod milijuna zvijezda na svakom dijelu zemlje, u svakoj državi, u svakoj kući — svagdje. Ta njegova posvudnost neprestano traje, kao i On sam, uvijek i vječno. Kad sv. pismo govori, Bog je ovdje ili ondje, to se opet govori na ljudsku i tim se označuje njegovo djelovanje. Kad se opet reče, da Bog grješnika ostavlja, to znači samo toliko, da On okorelom grješniku svoju milost uzkraćuje.

Bog je svagdje, ali ne samo iz vana, nego i u unutrašnjosti, njegova prisutnost sve ispunja i prodire. Mi ljudi možemo samo iz vana prisutni biti, mi se ne možemo megjusobno ispunjati i prožeti. Bog nam pak nije blizu samo iz vana, On nas ne opkoljuje samo kao zrak, On u nas prodire, On ispunja cijelo naše biće svojom prisutnosti, kao što krv sve dijelove našega tijela ili vatra komad željeza posve prodire, tako Bog prodire i ispunja naše tijelo i našu dušu, sve stvorove i cijeli svijet, samo s tom razlikom, da je on svagdje nerazdijeljen i cijel, kao što je bez svake protege. Zato kaže apostol: »Bog nije daleko od nijednoga od nas, u Njem živimo, mičemo se i jesmo« (Djel. ap. 17, 27—28). Ali premda Bog sve stvorove i cijeli svijet prožima, to se ipak megju ovim i Njim ne nalazi nikako bitno sjedinjenje i miješanje, stvorovi nijesu dio od Boga, niti je Bog dio od stvorova, jedna narav ne prelazi u drugu, stvor ostaje stvor, a Bog ostaje Bog.

U tomu je dakle posvudašnost Boga, u svim je mjestima, kod svega, što se dogagja, svuda, u istinu i bitno, posve i bez svake protege, u isto vrijeme prisutan, sve prodire i napunja. Po tom tumačenju imat ćemo o posvudašnjosti božjoj, ako ne jasni i potpuni, a to ipak pravi pojam.

II. Bog je sveznajući, to znači: Bog sve zna savršeno i od vijeka i znade što je bilo, što je sada i što će biti i naše najtajnije misli.

Bog znade sve. Odrasli ljudi znadu više od djece. Koji su škole učili znadu više od onih, koji nijesu. Ali i učenjaci, koji cijeli život prosjede nad knjigama, mnogo toga ne znadu, dà, ako se ono, što ne znadu, prispodobi s onim, što znadu, to je onda tako malo, da gotovo nije vrijedno o tom govoriti. Zato je najučeniji od pogana rekao, da je on svim svojim razmišljanjem i učenjem tako daleko došao, da to znade, da ništa ne zna. Samo je jedan, koji znade ne samo nešto, nego sve znade, a to nije koji angjeo ili čovjek, već Bog, njegovo je znanje, kao i njegovo biće, koje sve obuhvaća, neizmjerno. On poznaje stvorove. Znade, koliko zvijezda na obzorju sja, kako su velike i kako udaljene megjusobno, kako brzo se kreću, kako se zovu i što sadržaju. I da govorimo o našoj zemlji, on znade i poznaje svaki prašak, svako zrnce pijeska, svaku

kapljicu vode, sve livade i poljane, sve bregove i doline, sve biljke, sve cvijeće, sve drveće, sve grmlje, sve sjemenje, sve plodove, svaki list na drvetu. Poznaje sve životinje u zraku, u vodi i na zemlji, on znade gdje su i koliko ih ima, kaku hranu uzimaju, što trebaju, je li im dobro ili zlo. Isto tako poznaje i sve ljude, koji na cijeloj zemlji živu. Znade za njihova imena, njihovu dobu, njihove odnošaje i broji njihovu kosu On razumije sve znanosti i jezike ljudi, poznaje sve knjige što ih ima, što u svakoj stoji, koliko listova, koliko slova, koliko znakova i točkica imadu. On gleda, kako Job kaže, granice svijeta i vidi sve, što je pod nebom (Job, 28, 24). O Bože veliki, kako je čudesno tvoje znanje! Što je naše, što je angjeosko znanje u prispodobi s Tvojim? Kapljica, prašak, ništa!

Bog znade sve s a v r š e n o. Mi ljudi znademo samo malo, a i to malo samo nesavršeno i manjkavo. Ni najučeniji ne razumije svoje znanosti savršeno, uvijek ju uči, a ipak je neizuči. Isto vrijedi o umjetnicima i obrtnicima, nijedan ne zna svoj posao tako temeljito, da se više ne bi mogao u istom usavršiti. Dapače ljudi, koji se bave poljodjelstvom, svake godine popravljaju sad ovo sad ono i nikad ne dogju do potpune savršenosti. O kako bolje znade sve Gospodin! On sve znade, ali ne površno, na pol, nego posve temeljito, posve savršeno. On, da nešto znade, ne treba tek razmišljati ili koga pitati, znade sve savršeno na prvi pogled, još prije nego li se dogodi. On se sam ne može nikad prevariti, niti ga može tko prevariti. On svaku stvar istinski i pravo poznaje. On vidi najveće i najmanje do temelja i sve tajne naravi i iste tajne njegovog bića otvorene su pred njegovim očima. »Božje oči«, veli Sirah, »mnogo su jasnije od sunca, i glegju po svim putevima ljudi i vide najdublje ponore i najskrovitije kuteve« (Eccl. 23, 28).

Bog sve znade o d v i j e k a. Kod čovjeka progje više godina, dok se probudi njegov razum i on dogje do nekoga spoznanja. Tek u kasnijoj dobi, pošto je mnogo učio i mnogo iskusio, proširi se njegovo znanje. Posve drugačije je s Bogom; on ne napreduje u znanju, ništa ne uči ni ne zaboravlja, njegovo znanje ostaje kao On sam, uvijek isto; On znade sve od vijeka. Što sada znade, to je znao i pred 6000 godina, kad je svijet stvorio, i što će znati na koncu svijeta, to je znao, prije nego li je svijet stvorio, od vijeka. Jer je On neizmjerno savršeno biće, to on ne može u nijednoj savršenosti, dakle ni u svojem znanju rasti. Pred njim su djela svakog tijela, i pred njegovim duhom nije ništa sakriveno. On gleda od jedne vječnosti u drugu, ništa nije čudesno pred njegovim licem. (Eccl. 39, 24—25).

Bog znade p r o š l o, s a d a š n j e i b u d u ć e. Tu je opet neizmjerna razlika megju znanjem božjim i ljudskim. Kako nesavršeno znademo o onom, što se preko 6000 godina, od kada svijet postoji, dogodilo. Bezbroj najvažnijih dogagjaja nam je nepoznat i najučeniji o prošlosti znadu samo malo toga. I o onom, što se u naše vrijeme dogagja, malo znademo. Što se može dogagjati u cijelom svijetu ovaj čas, dok smo mi ovdje sakupljeni? Koji ljudi se rode, koji su na samrti, a koji su umrli? Koja su dobra, a koja zla djela, koja se sada obavljaju? Toga svega mi ne znamo. Budućnost nam je pak posve sakrivena. Mi sigurno ne možemo ništa reći, što će se sljedeće ure dogoditi, a da ni ne govorimo o onom, što će se zbiti do konca svijeta. Bog pak sve znade. On pozna svu prošlost i to ne samo općenito, nego pojedince, ništa se nije dogodilo na nebu ni na zemlji, u velikom ni u malom, što mu ne bi posve poznato bilo. On znade, koliko je ljudi živjelo, kako su stari bili, na kojoj bolesti kada i kako su umrli, što su dobra, a što zla učinili. Koliko i kakovih je životinja bilo, gdje su stanovale, koju hranu uzimale, znade koliko je kapljica kiše, a koliko pahuljica snijega na zemlju palo, koliko je puta toplo, a koliko puta zima bilo, u kratko on znade sve do najmanjega, što se od početka svijeta na nebu i na zemlji dogodilo. On znade što se i sada na cijelom svijetu dogagja, što svi stvorovi rade, u kojem se stanju nalaze. Dapače cijela budućnost je pred njegovim očima otvorena, znade što će se poslije stotine godina dogoditi, tako točno, kao da se sada dogagja, ili da se već dogodilo. Znade, da samo jedno navedem, kako će ljudi živjeti do konca svijeta, što će činiti, dobro ili zlo, kada i kako će umrijeti, koji će se spasiti i koji propasti. Ali tu takodjer moram opaziti, da uklonim pogubnu bludnju, da to unaprijed znanje božje ne škodi ljudskoj slobodi, a još manje ju oduzima, jer unaprijed znanje božje nije uzrok, da ljudi dobro ili zlo čine, ovako ili onako rade. Već je obratno, Bog vidi unaprijed što se dogagja, jer se dogagja: N. pr. Petar je zatajio Krista ne

za to, jer je Isus zataju unaprijed znao i unaprijed prorekao; već obratno, Krist je znao i prorekao zataju, jer je Petar iste krivac bio. Sa znanjem božjim unaprijed slično je, kao kad mi u dolini vidimo, kako se neki čovjek baca u vodu i utapa. Ne baca se čovjek u vodu i utapa za to, što mi to vidimo, nego mi to vidimo jer on to čini. Na našu slobodu, dakle predznanje božje, nema nikaka upliva, Bog samo znade, što ćemo mi činiti, ali nas ne sili, da nešto činimo, nego nam u svem pušta potpunu slobodu. Da Bog sve prošlo, sadašnje i buduće točno zna, već je u pojmu njegove vječnosti zadržano. Vječnost bo izključuje prošlost i budućnost i u opće svako vrijeme, za Boga dakle, jer je vječan, nema nikake prošlosti niti budućnosti, nego neprestani sada, upravo zato mu mora ono, što se u prošlosti dogodilo i što će se u budućnosti zbiti, tako jasno biti, kao da se sada dogagja. »Bog«, kaže Sirah, »navješta prošlo i buduće i otkriva tragove najtajnijih stvari« (Eccl. 42, 19).

Bog napokon znade naše najtajnije misli. Kaže se: Misli su slobodne t. j. zâ misli svoje ne će nitko računa polagati. To vrijedi kod ljudi, ali ne kod Boga jer on iztražuje ponor i srce čovjeka, zna lukavost istoga, te mu nijedna misao ne uteče (Eccl. 40, 18—20). Bog poznaje naše srce bolje nego li mi sami, on vidi naše najtajnije želje, sve naše sklonosti i želje poznate su mu i ništa se ne dogagja u našoj nutrinji, čega ne bi on najtočnije poznavao. On nam je ne samo iz vana već i iz nutra prisutan, on prožima svojom prisutnošću naše cijelo biće, za to baš mora on znati, što se dogagja u našemu srcu, što mislimo, želimo, za čim težimo. Pred Bogom nije moguće nikako pretvaranje, on poznaje vuka u koži ovčjoj i znade tko hvalu ili ukor zaslužuje. Zato reče Krist farizejima: Vi se opravdavate pred ljudima, ali Bog poznaje vaša srca, jer što je visoko pred ljudima, to je opačina pred Bogom. (Luk. 16, 15.)

U tom dakle sastoji sveznanje božje, sve znade, sve znade savršeno, sve znade savršeno od vijeka, znade sve prošlo, sadašnje i buduće i naše najtajnije misli. Na što nas ima potaći misao na posvudašnost i sveznanje božje?

II.

Pomisao na posvudašnjost i sveznanje božje odvraća nas od zla i potiče na dobro, tješi nas i jači u muci.

1. Sv. Bazilij kaže, da je ozbiljna i neprestana spomen na Boga svudašnjega i sveznajućega jedno od najdjelotvornijih sredstava proti svim zabludama i grijesima. On ima pravo, jer tko se usugjuje pred očima poštenih ljudi što nečedna i zla počiniti? Kad bi tko posve bezsavjesnom i opakom čovjeku kazao: Eto, ti smiješ svojim strastima po volji zadovoljiti i najsramotnije čine počiniti, ne trebaš se u vječnosti radi toga bojati kazne, ali javno na trgu u prisutnosti cijele općine moraš griješiti? Zar bi se odlučio pod tim uvjetom na grijeh? Dvojim vrlo, spomen na sramotu, koja bi ga snaći mogla, kad bi zlo javno činio, odvratila bi ga od grijeha. Ako se čovjek ne usugjuje u prisutnosti ljudi griješiti, kako bi mogao, kad si živo pedstavi svudašnjega Boga? Ne usudi li se nijedan potčinjeni pred očima svoga kralja, za kojega zna, da ništa zla bez kazne ne pusti, zlo činiti, zar bi se usudio grijeh počiniti u prisutnosti kralja kraljeva, koji je sama svetost i pravednost? Što je odvraćalo Josipa Egip., da nije pristao na želje svoje zle gospodarice, već se njezinoj napasti junački usprotivio? Što drugo nego spomen na svudašnjega Boga? »Kako«, reče on, »da počinim tako veliko zlo i griješim proti momu Bogu?« (1 Moj. 39, 9). Što je čistu Suzanu jačalo, da je sva obećanja i prijetnje starih razuzdanika prezrela i volila umrijeti nego li sagriješiti? Što drugo nego spomen na sveznajućega Boga? »Ja sam silena«, uzdisala ona, »sa svih strana, jer činim li to, smrt me čeka, ne činim li ne ću uteći vašim rukama, ali ja ću radije bez čina u vaše ruke pasti, nego li sagriješiti pred licem božjim« (Dan. 13, 22—23). Sv. Efrema sastala jednoga dana neka raspuštena žena, koja mu grijeh predloži. Svetac se nad tom bezobraznošću uzrujao, ali umiri se i pozva ženu, da ga slijedi. On ju odvede na glavni trg grada gdje je baš bila velika množina naroda i stane ondje. »Hoćeš li nepravdu činiti«, reče on, »tu je pravo mjesto?« Žena se začudi i reče: »Kako, zar da pred licem tolikih ljudih zlo učinimo, morala bi se stidjeti.« Na to joj svetac, odgovori

svetom ozbiljnošću: »Zar misliš da se moraš pred ovim ljudima stidjeti? A zar se ne moraš stidjeti, pred Onim, koji je svagdje, koji u nutrinju našega srca glegje?« Te riječi su potresle grješnicu, kao strijelom pogogjena, baci se k nogama sveca, oplakala svoje zle čine i sprovodila pokornički život. Tako veliku moć ima spomen na svudašnjega i sveznajućega Boga. Taj spomen je, kako kaže sv. Efrem, najjače sredstvo, da se ukroti svaka i najžešća napast i srce naše sačuva od svage ljage. Naproti, kaže On, »nema ništa gorega, nego zaborav na Boga, jer gdje se ta nastani, tu vlada tmina opačine i vrši se svaka bezbožnost«.

Često dakle mislite na svudašnjega i sveznajućega Boga, uvijek ga imajte pred očima. Kad ustanete, kad legnete, kad se u noći od sna probudite, kad radite, kad počivate, kad se zabavljate, kad ste sami ili u družtvu, u kratko kod svake zgode podignite pogled svoj k Bogu i recite si: Bog je uz mene, njegovo me oko glegje. Tu pobožnu vježbu kaže sv. Franjo Sal. morate kao svakdanji kruh upotrebljavati, jer kao što se kruh kod svake vrsti hrane uživa, tako se mora i spomen na prisutnost božju kod svakoga čina našega naći, jer nema vježbe, koja bi korisnija i laglja bila. Osobito je ozbiljan i pun vjere spomen na svudašnjega i saznajućega Boga nuždan u vrijeme napasti, ako tu Boga pred očima nemamo, bilo bi u istinu čudo, da nas napasnik ne nadvlada, i ne zaplete u veze grijeha. Sama pomisao: Bog mi je blizu, Bog me vidi, napunit će nas sv. strahom i snagu nam dati, da se odvažno borimo i pobjedimo. Roditelji kršćanski, učite djecu svoju, da život svoj sprovode u prisutnosti božjoj. Opetujte im često opomenu što ju Tobija sinu svomu dao: »U sve dane života svoga imaj Boga u srcu tvojem, i čuvaj se, da nikad ne privoliš na grijeh i ne zaboraviš na zapovijedi Gospodina, našega Boga (Tob. 4, 6). Često spominanje na Boga, bit će njima kako je bilo mladomu Tobiji, oklop proti svim napadajima neprijatelja spasa, i možete se nadati, da će ona uvijek ići putem kreposti i svoju nevinost sačuvati.

2. Ali spomen na svudašnjost i sveznanje božje, ne odvraća nas samo od zla, već nas i potiče na dobro, te je osobito dobro sredstvo za kršćansku savršenost. Da se o toj istini osvjedočimo, promatrajmo družinu. Ćute li se kod svoga

posla sami, skoro ohladni, osobito ako nijesu osobito savjesni, njihova gorljivost, sprovedu cijele ure u taštom brbljanju, lakoumnim šalama, obavljaju svoj posao samo površno, i što bi uz marljivost u nekoliko sati načinili, jedva će cijeli dan svršiti. A ako je gospodar uz njih i oštro prigleda, onda sve napreduje, marljivo rade, sve u redu čine, te ni najmanje nemarnosti ne pokazuju. Ako već prisutnost zemaljskoga gospodara našu gorljivost oživi i svu nemarnost odstrani, koliko će to više biti, ako si Boga, Gospodara neba i zemlje, našega budućega Suca, kod svih naših čina živo predstavimo! Kako bi mogli u dobru mlaki i lijeni biti, kad imamo uvijek pred očima misao: »Bog je kod mene, Bog me gleda!« O, ta pomisao će svaku pospanost protjerati i potaći nas, da u poslu našega spasa ne budemo nikad nemarni. Za to kaže sv. pismo o Noi: »Noe bijaše pravedan i savršen muž u svojem rodu, on je živio s Bogom«, t. j. imao Boga uvijek pred očima (Moj. 6, 9). Za to je David uz sve rastresenosti svoga dvora, uz sve brige za svoje veliko kraljevstvo, svom vjernosti išao putem božjih zapovijedi, kako sam priznaje: Ja držim tvoje zapovijedi, jer su svi moji putovi pred tvojim licem (ps. 118, 168). Za to su svi sveci nastojali oko dobrih djela. Kad su im noge na dugom i teškom putu svetosti oslabile, dosta je bila jedna misao na svudašnjega i sveznajućega Boga, da ih potakne opet na veseli nastavak putovanja njihovog u nebo. Zgodno kaže jedan duhovni učitelj: Kao što se suho drvo, koje u sebi sadržaje nešto tvari topline, bude li u vatru stavljeno, odmah upali, isto tako pobožni kršćanin, koji prisutnost božju živim i pobožnim spomenom sačuva, dogje odmah u gorljivost i upali se u vatri ljubavi.

K tomu još dolazi, da mi, kad god mislimo na Boga, s njim u zajednicu dolazimo, i to imade preveliki upliv na naše oplemenjenje i usavršenje. Iskustvo uči, da si mi i neopaženo prisvojimo ona načela i vladanje onoga s kojim često općimo. Tko dakle uvijek Boga pred očima ima i njegove neizmjerne savršenosti često promatra, dogje malo po malo do prave spoznaje sebe, vidi, koliko manjaka i pogrješaka još na sebi imade, jer mu božanstvo služi za ogledalo, u kojem vidi svoje kukavštine u pravoj slici. Ta samospoznaja sili ga, da pogriješno popravi i svom gorljivosti za tim teži, Bogu savršenom uzoru svetosti, koliko moguće biti više sličan. Tako primaju

pobožni kršćani svako svijetlo i svu gorljivost kreposti od božanskoga sunca, u kojega prisutnosti žive. Pravom kaže sv. Laurencije Justinijan: »Ja držim, da nijedno sredstvo nije tako djelotvorno, da se pohote puti ukrote, čistoća srca postigne i brzo se dogje do vrhunca kreposti, kao često ponoviti misao, da se nalazimo pred očima Boga, koji će biti naš sudac i koji sve vidi«. Za to duhovni učitelji ne preporučuju nijedno sredstvo više za sačuvanje kršćanske gorljivosti i napretka na putu kreposti, nego život u prisutnosti božjoj. Sv. Dorotej kaže, da prva opomena, što ju on svojemu ljubeznomu učeniku Dositeju dao, i koju on zlatnim slovima u svoj duh upisao, bijaše ova: »Nikad neka Bog ne ostavi Tvoga srca, uvijek misli, da je On prisutan i da pred njim stojiš«. Dositej je to poslušao, te je u svako vrijeme, ili jeo ili išao ili radio, Boga imao prisutna pred očima duha svoga, da ga ni u najvećim bolima, što ih podnijeti morao, nije izgubio. Tim sredstvom posta on, koji je prije bio raspušten mladić i vojnik, za kratko vrijeme od pet godina sveti mladić i savršeni redovnik, tako da je po smrti našao svoje mjesto megju najglasovitijim svecima. I mi se poslužimo tim sredstvom spasa i mislimo često na svudašnjega i sveznajućega Boga. Kad molite bilo kod kuće ili u crkvi, kad mislite vršiti dužnosti vjere i staleža, kad vam se pruža zgoda, da dobro činite, kad poduzmete što mu drago, upravite svoj pogled na Boga i recite si: »Bog je kod mene, on me glegje«. Ta vježba će vas očuvati od mlakosti i potaknuti vas, da sve svoje dužnosti gorljivo ispunite, a na putu kreposti postignete željeni napredak.

3. Ali još jednu korist donosi nam spomen na svudašnjega i sveznajućega Boga: tješi nas i jača u mukama. David se našao češće u stici da je uzdisao: »Opkoljen sam nesrećom, kojoj nema broja« (ps. 39, 13). Ali nije zdvojio, pomisao: da Bog znade za njegove nevolje i da je uz njega, opet mu dala odvažnost i tješila njegovo srce: »Ako i živim usred sjene smrti, to se ipak ne ću zla bojati, jer si Ti Gospodine kod mene« (ps. 22—24). Pobožni, trpljivi Job bio je od svojih najbližih rogjaka i od iste žene oklevetan i od svakoga izsmijan, a ipak nije izgubio odvažnosti, on gledaše na Boga, koji je poznavao njegovu nevinost i reče pun pouzdanja: »Nebo mi je svjedok, i on me poznaje, što je na visini« (Job 16, 20). Ista

utjeha, isto pouzdanje će i nas oduševljavati, ako mi u čas kušnje svoj pogled upravimo na svudašnjega i sveznajućega Boga. Ili kako bi mi mogli postati malodušni i zdvojni, kad razmislimo istinu: »Bog znade za moje nevolje, on me ljubi, kao otac dijete svoje, on me ne će ostaviti!« Sigurno ta će nas misao napuniti slatkom utjehom, podići nas i ojačati, tako da sa psalmistom rečemo: »Zašto si tako žalosna dušo moja i zašto me žalostiš? Ufaj se u Boga, jer ću mu još zahvaliti, On je spas lica mojega« (ps. 41, 6). Neki ugledni gospodin, koji je za vrijeme kuge 1665. u Londonu stanovao, prestrašio se tako, da je odlučio ostaviti grad. Pripreme za odlazak brzo se obavljale, skoro su bila kola na cesti, da odvezu gospodina iz grada. Na to reče neki siromašni crnac svomu drugu: »Jer naš gospodin ostavlja London, da se spasi od kuge, mislim, da Bog stanuje na selu, ne u gradu.« Te riječi, koje je gospodar slučajno čuo, učinile su na nj duboki utisak. »Moj Bog je svagdje«, reče on, »On me može na selu i u gradu štititi. Moj crnac mi dao dobru pouku. Dobri Bože, oprosti mi pomanjkanje vjere, koje me do toga dovelo, da bježim pred licem tvojim! Ne ću otputovati!« Odmah dao kola iztovariti i ostao u Londonu. Za dugo vrijeme kuge nastojao je na sve načine, da tješi bolesnike, te ih pomaže u njihovoj zapuštenosti. Njegovo pouzdanje bi nagragjeno, bolest ga nije snašla, dok je druge, koji su od straha utekli, uništila.

Tako će nas Bog u svakoj nevolji i pogibelji u svoju sv. zaštitu uzeti, ako u nj stavimo svoje pouzdanje, te ga uvijek pred očima imademo. Snašla nas koja mu drago nevolja, upravimo pogled svoj na Boga i recimo si riječi pobožnoga gospodina: »Moj Bog je svagdje, on će me zaštititi i opet će sve popraviti.« Sigurno ta riječ izrečena vjernim srcem, podići će nas u svakoj nevolji, dat će nam snagu, da kušnju junački podnesemo, dok se Bogu svidi opet bolje poslati nam dane.

Tako je spomen na ove vlastitosti božje, koje smo danas razmatrali, na svudašnjost i sveznanje božje, vrlo spasonosan, odvraća nas od zla, potiče na dobro, tješi i jači nas u muci. Probudite često osobito u jutro i u večer, kod svojih poduzeća i poslova i kod napasti i u mukama vjeru u prisutnost i sveznanje božje, recite si sami: »Bog je kod mene, Bog je u meni, Bog me napunja posve svojim bićem, Bog me vidi, on pozna

srce moje i motri svaki korak moj.« Ako to sredstvo gorljivo upotrebljavate i uvijek u prisutnosti božjoj živite u svim prilikama života, vladat ćete se kao dobri kršćani. Uvijek ćete sačuvati čistu savjest, svoje dužnosti vjerno ispunjati, pravi mir posjedovati i tako najbolji temelj postaviti svojoj vremenitoj i vječnoj sreći.

Amen.

XVIII. Propovijed.

Na Uskrs.

O mudrosti i svemogućnosti božjoj.

»Vi tražite Isusa Nazarenca, uskrsnuo je, nije ga ovdje« (Mark. 16, 6).

Neki ugledni Englez putovao u sv. zemlju, a pratio ga neki Saracen, koji mu tumačio sve znamenitosti. Na svom putu dogjoše do lijepe šume pune zelenog i mirišućeg drveća, na kojeg granama sjedjele ptičice. Za čudo! nijedna od tih ptica nije se micala, sve su u prilici križa svoja krila raširile i bile kao onijemile i mrtve. Putnik pitao svoga pratioca za uzrok te upadne pojave, a ovaj odgovori: »Kroz cijelu godinu nalazi se u ovoj šumi velika množina ptica, a njihov ljupki pijev odjekuje neprestano, a u tjednu muke, u koji je Krist, veliki Bog, svoj život na križu svršio, obumru sve. Ali ne ostanu uvijek mrtve, na uskrsni dan, u koji je Krist iz groba ustao, i one ustanu opet vesele na novi život.«

Je li ova pripovijest istinita ili nije, za nas je svejedno, svakako nam daje lijepu pouku, što se ima s nama dogoditi u sv. uskrsno vrijeme. Kao što ove ptice, tako i mi moramo s Kristom, našim bož. Spasiteljem umrijeti a onda na nov život uskrsnuti, umrijeti naime grijehu, a uskrsnuti na život milosti. Samo onda, ako u to sv. vrijeme to duhovno uskrsnuće slavimo, možemo se u istinu radovati uskrsnuću Isusa Krista i veseli Alleluja pjevati, jer ćemo biti dionici dragocjenih plodova našega spasenja. Ostanemo li pak ležati u grobu naših grijeha, onda je Krist uzalud za nas umro, uzalud uskrsnuo, te

nam ostaje izvor milosti spasa zatvoren kao i neskrušenim židovima. Stalo vam dakle ima biti, da ovo sv. uskrsno vrijeme dostojno primite sv. sakramenat pokore i oltara, da opet život milosti, koji ste moguće grijehom izgubili, na novo stećete. Kad opet život milosti stećete, onda ga morate brižno čuvati i sve upotrijebiti, da ga nikad više ne izgubite, kao što i Krist slavno uskrsnuli Spasitelj više ne umire, već u vijeke živi. Da to bude, osobito vam preporučam život u prisutnosti božjoj, jer taj je, kako sam prošle nedjelje kazao, najbolje sredstvo pobožna života. Ozbiljni, često ponovljeni spomen na svudašnjega i sveznajućega Boga odvraća nas od zla, potiče na dobro, jača nas u nevoljama, čini nas u opće sposobne, svladati sve zaprijeke spasa i ustrajati u pravdi.

Danas ćemo opet govoriti o dvjema vlastitostima božjim i odgovoriti: 1. Što znači: Bog je premudar, 2. što znači: Bog je svemogući.

I.

Što znači Bog je premudar? Znači: On znade sve najbolje urediti, da ono postigne, što želi. Ne smijemo zamijeniti mudrost božju sa sveznanjem, jer sveznanje božje je u tom, da On sve znade, a mudrost njegova sastoji u tom, da On sve najbolje uregjuje, vodi i ravna. Da dobijemo pravi pojam o toj vlastitosti, moramo protumačiti: da je sve, što Bog čini, savršeno dobro, da kod svega što čini, imade najbolju nakanu, i da za sve, što čini, najshodnija sredstva upotrebljava.

1. Što ljudi čine, nije ni iz daleka uvijek dobro; njihova djela imadu često manjaka i pogrješaka, dà, često ništa ne vrijede. Tako često poglavarstva izdaju naredbe, koje mjesto da općenito dobro pospješe, pokvare, tako graditelj gradi kuću, za koju svaki kaže, da će biti vrlo nespretna, ili koji obrtnik sgotovi koju stvar, što ne će svrsi odgovarati. Uzrok, zašto su djela ljudi tako često manjkava i zla, u tomu je, što im fali potrebno znanje ili dobra volja, oni ne mogu ili ne će stvar bolje načiniti. Kod Boga toga nema. On imade najsavršeniji razum i najsavršeniju volju, zato je sve, što On čini, savršeno dobro, tako dobro, da za svrhu, u koju je učinjeno, bolje ne može biti. Zato se čita u povjesti stvaranja uvijek: »I Bog

vigje, da je dobro«, a na koncu stvaranja kaže se: »I Bog vigje sve, što je načinio, i bijaše vrlo dobro« (Moj. 1, 21). O toj savršenoj dobroti djela božjih, svjedoče svi stvorovi. Samo neke ćemo od njih pobliže promotriti. Sunce rasvijetljuje i topi zemlju našu, a zar bi to moglo, da mu Bog odredio drugo mjesto, te ga postavio bliže nama ili ga udaljio? Nikako; jer da stoji bliže, sve bi osušilo, te bi ljudi i životinje od vrućine skapavali; da je dalje od nas, bila bi žestoka zima na zemlji, ništa ne bi moglo uspijevati, sve bi se smrznulo; kako je dakle dobro mjesto, što ga Bog suncu odredio! Zemlja sastoji od kopna i vode, voda zauzima $^2/_3$ cijele zemlje. Mislio bi tko, da bi bolje bilo, da nije stvorio toliko vode, nego više kopna, jer bi isto moglo sa biljem i plodom veći broj ljudi hraniti. Ali to je krivo mnijenje, jer kad ne bi bilo toliko vode, ne bi se toliko pare dizalo, posljedica toga bi bilo, da ne bi dosta kišilo, a s toga, radi prevelike suše ne bi moglo ništa uspijevati. Kako je dakle dobro, da je Bog odredio $^2/_3$ zemlje za vodu. Bog je neke stvari u velikoj množini, a druge u manjini stvorio. Trava n. pr. svuda raste, crnogorice, smrekovine, jelovine nalazimo gotovo u svim krajevima, te gotovo nema zemlje, gdje ne bi bilo gora sa željezom. Naprotiv neke vrsti cvijeća su rijetke, a kako rijetko se nalazi zlato i dragulji. Ali eto to je baš dobro. Travu, jednostavno drveće, željezo, imademo svuda za svoju potrebu i uvijek to trebamo, dok bez zlata i dragulja i raznog cvijeća lako možemo biti. U zimi zamre cijela zemlja, nijedna travčica ne raste. Mnogi bi mislio, da bi ipak bolje bilo, da nema zime, već samo ljeto, zemlja bi onda mogla uvijek plodove nositi; ali zlo misle, jer kad zime ne bi bilo, zemlja ne bi nikad počinka imala, onda bi se kao i čovjek, koji uvijek mora raditi, posve utrudila, te ne bi mogla plodova donositi. Posve je dakle pravo i dobro, da Bog svake godine dade neplodnu zimu. Ta mudrost božja očituje se i u najmanjim stvarima. Promotrimo n. pr. gusjenicu, to je sigurno nešto neznatna i zla. Ima mnogo vrsti tih životinjica, od kojih se svaka samo od stanovite vrsti bilina hrani. Tako bi n. pr. vrbova gusjenica prije od glada poginula, nego li bi lišće jabuke ili kruške jela. Zato je premudri Bog odredio, da leptiri, od kojih gusjenice nastaju, nesu svoja jaja baš na ona drveća, koja će budućim gusjenicama služiti za hranu. Kad bi se nadalje izlegla gusjenica iz jaja prije nego li drvo lišća ima, morala bi ogladnjeti, a da se poslije izlegne, kad je lišće već tvrgje, ne bi dosta jaka bila od njega se hraniti, opet bi od glada poginula. Bog je dakle odredio, da se mlada, nježna gusjenica sa mladim nježnim lišćem u isto vrijeme izleže, te oboje zajedno raste, tako da kad lišće bude jače i gusjenica bude jača, te ga trošiti uzmogne. Kako je dobro dakle Bog najveće kao i najmanje stvorio i uredio.

Ali mnogi će misliti: Ali upravo te gusjenice i mnoga druga gamad, to je nepotrebno, te je ljudima samo na teret i štetu. Jednoga toploga dana radio neki seljak na polju, posao mu bio težak, jer je sunce baš žestoko palilo. Osim toga navalile muhe, komarci i druga gamad, kao da se zakleli, da muče znojnoga radnika. To mu je bilo odviše, pak kako je obično, kad se komu žuč razlije, stade psovati i proklinjati: »Čemu ti stvorovi, koji su samo na svijetu, da čovjeka i živinu muče. Čuo sam često već govoriti o mudrosti božjoj, ali to je bila slaba!« Neki pobožni umjetnik čuo to, hotio ga opomenuti, ali se predomisli i odluči mu dati opomenu u drugo zgodnije vrijeme. To se do skora pruži. Kad se sljedeće nedjelje seljak kao obično, posjetivši umjetnika, ogledavao po radionici i vidio razno orugje, čudio se. »Je li to su čudne stvari, a ti ne znaš, čemu to sve služi«, reče umjetnik. »Dakako«, reče seljak, »kako bi ja to razumio.« »Eto«, reče mu umjetnik ozbiljnim glasom, »tu je tebi, kako ti je neki dan bilo na polju, gdje si bio ogorčen, da je Bog tako nekorisne stvorove stvorio ljudima i životinji na muku. Kad bi ti uvidio, čemu je Bog sve, i te neznatne stvari stvorio, spoznao bi, da su ti komarci, muhe, orugje toga vječnoga, premudroga umjetnika. Ništa nije bez božje volje, sve nam dala njegova mudra ruka, sve nas upoznava s njegovom mudrosti.« Seljak si upamtio tu nauku pobožnoga umjetnika i nije od sada više prigovarao djelima božjim. A to si moramo i mi upamtiti i ništa ne kuditi, što od Boga dolazi i što Bog čini. To je sigurno, da je sve, što Bog čini, dobro, tako dobro, da ne može bolje biti, »jer mudrost božja siže od jedne granice svijeta do druge i sve ljupko ravna« (Mud. 8, 1).

2. Bog imade takogjer kod svega, što čini, najbolju nakanu. Nijedan razborit čovjek ne čini što bez

nakane. Kad poljodjeljac svoje polje obragjuje, obrtnik u svojoj radionici radi, učenjak nad svojim knjigama sjedi, studira, čita i piše, svaki kod toga ima svoju svrhu, posve bez osnove nitko ne radi. Dobri, kreposni ljudi imadu kod svega, što čine, dobru nakanu. Oni rade n. pr. jer je to božja volja, da sebe i svoje pošteno hrane; uživaju kaku dopuštenu zabavu, da se ojače za ispunjavanje svojih dužnosti; slušaju kršćansku pouku, da bolje Boga upoznadu, daju milostinju, da ispune zapovijed ljubavi bližnjega. A zar Bog ne će kod onoga, što čini, svoje nakane imati? Tko bi to nijekao, tvrdio bi, da Bog nema razuma. Bog pak ima najsavršeniji razum. Ili zar Bog kod onoga, što čini, ne će imati najbolje nakane? Tko to niječe, taj tvrdi, da Bog nema dobre, sv. volje. A on ima najbolju i najsvetiju volju, jer je On samo sveznanje, svetost i dobrota, slijedi, da On nama želi, što je najbolje, s onim, što čini. Zašto je Bog, da samo nešto spomenem, sunce, mjesec, zvijezde, zemlju, životinje i ljude stvorio? Sunce, mjesec i zvijezde za to, da zemlju rasvijetljuju, tope i plodnom čine. Zemlju je stvorio, da donosi razno bilje, te ljudima i životinjama sve pruža, što trebaju za svoj život. Životinje je stvorio, da ljudima služe, posao mu olakote, nose ga, voze, hrane i odijevaju. Ljude je stvorio, da mu služe i spase se. Zar je Bog kod svojih djela mogao imati bolje nakane, nego li ih je imao? Zar nije vrlo dobro, da mi po danu sunce, a u noći mjesec i zvijezde imamo. Kako bi nam zlo išlo, da nemamo nebeskih tjelesa! Zar nije dobro, da je Bog toliko životinja stvorio? O kako bi sve oko nas mrtvo bilo, kad ne bi svuda životinja bilo? A kako bi mogli bez njih naše poslove obavljati, hraniti se i odijevati? Zar nije vrlo dobro, da je Bog zemlju stvorio, koja je tako plodonosna, te svake godine toliko plodova, zeljenja proizvodi? Je li samo jedna zla godina, ili samo koja vrst ploda uzmanjka, kako mrmljamo i teško to snosimo. Zar nije napokon predobro, da je Bog nas ljude stvorio, da mu služimo i spasimo se? Zar se može za nas pomisliti veća čast, nego da smijemo služiti Bogu, Kralju neba i zemlje? Zar baš u službi božjoj ne nalazimo našu pravu sreću, naše najveće blaženstvo? A zar naš poziv k blaženosti nije nešto, za što mi našemu Bogu u sve vijeke nikad dosta zahvaliti ne možemo? O sigurno, Bog ima kod svega, što čini, najbolje nakane. Najbolja nakana ne može

se ni kod onih stvari zanijekati, koje nijesu po našoj volji, koje nam se teške čine, dapače koju smatramo za našu veliku nesreću. Kako su uzdisali Izrajelci u Egiptu pod teškim jarmom Faraona, kako su plakale i tužile se majke, kad su im dječaci po porodu bili ubijeni? A te teške nevolje je Bog dopustio na njihovo dobro. Da su oni u Egiptu imali uvijek dobre, sretne dane, nikad im ne bi došla misao ni želja, da se isele, ne bi bilo Mojsije kao osloboditelja, ili bi bio propovijedio gluhim ušesima, a lijepa zemlja Kanaan, u kojoj su postali tako moćni i sretni narod, ne bi nikad bila njihov posjed. Kako je gorko plakao dobri Josip, kad su ga braća kao roba u Egipat prodala, a kako teški udarac za nj, da je nevin pao u tamnicu? Ali to je bilo dobro za nj i za druge, jer da nije bio prodan u Egipat i u tamnicu bačen, nikad ne bi bio postao upravitelj Egipta i ne bi bio mogao svoga oca, svoju braću i egipatski narod u vrijeme najveće nevolje pomagati. Tako je još i danas. Mnoge snagju razne nevolje, i ne znadu, kako će sebe i svoje hraniti i odijevati, bolesni su, dan i noć trpe osjetljive boli, i ne mogu svoje poslove i zvanične dužnosti na najveću štetu kuće obavljati, izgube ranom smrti osobu, koja je bila potpora, veselje i utjeha njihovog života. Ali vidite kod svih tih nesreća i muka imade Bog najbolje nakane: želi nas pročistiti, kao zlato u vatri; on želi srce naše od zemlje i njezinih taština osloboditi i naš pogled k nebu upraviti; on želi dušu našu spasiti i nagraditi vječnim radostima neba. Ako mi uvijek i ne upoznamo te ljubezne nakane Boga, ili radi naše zloće ne ćemo upoznati, to ne čini ništa: uvijek ostaje istinito i sigurno: da Bog želi samo naše dobro. On i postizava svoje nakane na nama, ako se mi njegovoj sv. volji podlažemo, te mu u svoje dobre i zle dane gorljivo služimo. Za to kaže apostol: »Znamo, da onima, koji Boga ljube, sve na dobro ispane« (Rimlj. 8, 28). Odatle slijedi za nas važna nauka, da se u svim prilikama života predademo u volju božju. Pazimo dakle, da nikada proti Bogu ne mrmljamo ili budemo nezadovoljni s njegovim odredbama i prepuštanjem; uvijek čvrsto mislimo: Bog moj je sa mnom dobar, on želi samo moje dobro. »Gospodinu predajmo svoje puteve, i u njega se ufajmo, on će već učiniti« (ps. 36, 5).

3. Bog očituje svoju mudrost i u sredstvima, kojima se služi, da izvede svoja djela. Ljudi takogjer

hoće dobro, dà, najbolje, ali često upotrebljavaju za to ne dobra sredstva. Ili ne poznadu tih sredstava, ili ih ne mogu upotrijebiti. Tako liječnik ima najbolju volju izliječiti svoga bolesnika, ali je nesretan u izboru sredstva, on s toga pomaže bolesnika ne k životu, već k smrti. Tako poljodjelac ne želi ništa više, nego bogatu žetvu, ali fali mu dobro vrijeme, ili dobro, plodno tlo; za to se njegova želja ne ispuni. Posve drugačije je s Bogom. On je svemogući, on imade sredstva najbolja. Kod njega nema ni pogibelji, da će izabrati neshodno sredstvo, jer je sveznajući ne može se prevariti u izboru sredstava. Navest ću samo neke primjere, da stvar bude jasnija. Bog je hotio, da čovjek bude gospodar zemlje i da vlada ribama mora i pticama neba i životinjama i cijelom zemljom i svim, što se miče na zemlji (1 Moj. 1, 26). Koja je sredstva upotrebio, da postignemo tu svrhu? Dao je čovjeku razum i eto tim jednostavnim sredstvom može on vladati svim životinjama u zraku, u vodi i na zemlji, od kojih ga mnoge natkriljuju brzinom i jakosti. Bog je hotio, da se nijedna vrst životinja ne množi na štetu ljudi; koje je sredstvo izabrao za to? Odredio, da životinje, koje bi svojom prevelikom množinom škodile, od drugih budu uništene. Tako ptice unište svake godine milijune gusjenica i crva. Bog je hotio, da se ljudi razigju i cijelu zemlju napuče. Koje je sredstvo upotrebio, da ih prisili, te se rastanu? Učinio je, da im se pomeli jezici, jedan nije više razumio drugoga, i tako se morali, htjeli ili ne htjeli, megjusobno rastati. Kolika mudrost božja u izboru sredstava! Kakova bi mi ljudi sredstva upotrebili, kad bi bili hotjeli take stvari izvesti! Kako bi n. pr. mi bili odredili, kad bi bili hotjeli čovjeka učiniti gospodarom životinja? Mi bi bili moguće sve životinje učinili posve slabe i nemoćne. Tim bi postigli svoj cilj, ali što bi nam koristile take kukavne životinje? Ili bi mi bili čovjeka obdarili velikom snagom, brzinom i krilima ptice i s naravi ribe, da bude mogao i lava ukrotiti, orla dostići, kita iz mora donijeti. Ali ni takav čovjek bez razuma ne bi mogao vladati životinjama, jer i najveća snaga bez razuma je slaboća djeteta. Vidimo dakle, kako mudrost božja nadvisuje svu mudrost ljudsku i kako je istinita riječ proroka: »Svaki čovjek je lugjak sa svojom mudrosti« (Jerem. 51, 17). Za to veli Gospodin kod Izaije: »Moje misli nisu vaše misli, niti moji putevi vaši putevi. Jer kao što

je nebo više od zemlje, tako su moji putevi viši od vaših i moje misli nad vašima« (Isa 55, 8—9).

Ta mudrost božja u izboru sredstava neka i nas potakne, da i mi ono, što želimo i za čim težimo, nastojimo zgodnim sredstvima postići. Želite, da u svijetu napredujete, i da vam dani života budu zadovoljni i sretni. Budite marljivi kod svoga posla, savjesno ispunjajte svoje dužnosti staležke, izbjegavajte svaki nepotrebni izdatak, krotite svoje strasti i nastojte oko poštena života, to su najbolja sredstva, da postignete zemaljsku svoju sreću. Želite, da jednoć sretno umrete i u nebu svoj stan nagjete. Izbjegavajte grijeh, vršite krepost, budite ustrpljivi u križu i muci i slijedite Isusa, to su najbolja i neophodno nužna sredstva za postignuće vječnoga spasa. Činite li, što činiti možete, da postignete svoje vremenito i vječno dobro, to će Bog takogjer od svoje strane pomoći, moćno će vas podupirati, da svoj cilj sretno postignete.

Bog je dakle premudar, *jer znade sve najbolje urediti, da postigne, što želi postići. Ništa ne čini, što nije savršeno dobro, kod svega, što radi, ima najbolju nakanu, i za to uvijek upotrebi najshodnija sredstva.*

II.

Što znači: *Bog je svemogući?* Znači: *Bog sve može i treba samo htjeti, da nešto bude.* Svemogućnost božja je dakle u tom, *da sve može, što hoće i to sve na najlaglji način i u jedan čas.*

1. *Bog sve može, što hoće.* Kako je ograničena moć ljudi! Koliko toga ne mogu izvesti! Recite najmoćnijem vladaru svijeta, neka načini sunce, koje će zemlju rasvijetljivati — hoće li moći? Ne. Najvećem umjetniku recite, neka samo jednu mušicu načini, koja će imati život. Hoće li moći? Ne će. Recite svim ljudima, što na zemlji živu, ne izuzevši ni kraljeva, ni careva, neka načine samo jednu travčicu, koja će rasti i zeleniti se, — hoće li moći? Ne! Ljudi mogu do duše čudesne stvari proizvesti, ali mnogo toga ima, i to baš malena i neznatna, čega ne mogu. Samo moć božja nema granica,

»kod Boga nije nijedna stvar nemoguća« (Luk. 1, 37). Pogledajte na nebo, tamo ćete prostim okom vidjeti bezbroj zvijezda, od kojih su gotovo sve, kako sam vam već rekao, mnogo veće od naše zemlje. A sve te zvijezde sa neizmjernim prostorom, u kojem se kreću, Bog je iz ništa stvorio. Kolika moć! Pogledajte zemlju i promatrajte milijune i milijune ljudi, životinja, bilina, u kratko sve od najvećega do najmanjega, što zemlja sadržaje, sve to dolazi iz ruke božje, On je to stvorio. Kolika moć! A kako je tek čudesna moć božja, kad pomislimo, da sve stvoreno opstoji već 6000 godina, a da u to vrijeme nije ni najmanje štete pretrpjelo. Svaki dan sunce izlazi i zalazi, uvijek istim putevima kreću se zvijezde, redovito se mijenjaju četiri godišnje dobe, svake godine donosi zemlja hranu, koja bezbroj stvorova uzdržaje. Kolika se moć traži, da se sve to može neprestano proizvagjati! Božju svemoć pokazuje nam jasno i povijest. Pomislite samo na potop, kojim je Bog cijeli rod ljudski u malo dana uništio, pomislite na Sodomu i Gomoru, koje je on skupa s njihovim stanovnicima kišom vatre i sumpora uništio, mislite na Izrajelce, koje je preveo preko crvenoga mora, te ih četrdeset godina u pustinji manom hranio, u kratko, mislite na sva čudesa, koja nam povijest novoga i staroga zavjeta pripovijeda, to sve svjedoči o božjoj neograničenoj moći i dovikuje nam: »Gospodin, vaš Bog, je Gospodin svih bogova i Gospodin sve gospode, veliki, moćni, strašni Bog« (5 Moj. 10, 17), »komu je sve moguće« (Mat. 19, 26).

Čini se ipak, da je moć božja u mnogom ograničena; on n. pr. ne može okorele grješnike spasiti, ne može gjavla obratiti u angjela, ne može griješiti, niti umrijeti.« Na to je lako odgovoriti: božja svemoć nije u tomu, da on sve može, što si mi na ludi način predstavimo; nego da on sve može, što hoće. Bog ne može okorela grješnika spasiti, niti gjavla obratiti u angjela svijetla, jer On to ne će, a ne će, jer je neizmjerno svet i pravedan. On ne može griješiti ni umrijeti, jer ne će, a ne će, jer je neizmjerno savršen duh, a nije slab, nemoćan čovjek. »Kad bi Bog mogao i ono činiti, čega On ne će, onda ne bi bio svemoguć, a jer je svemoguć, to može on sve činiti, što hoće«, kaže zgodno sv. Augustin. »Da Bog pogrješno, ludo, oprečno činiti ne može, nije njemu slaboća,

nego moć i slava«, veli sv. Ambrozije. U opće mi si ne smijemo predstavljati svemoć božju rastavljenu od ostalih njegovih vlastitosti, nego u uskoj svezi s njima; ništa mu dakle ne smijemo pripisivati, što bi se protivilo njegovoj n. pr. mudrosti, svetosti, pravednosti itd., jer bi morao prestao biti Bog. Božja moć dakle ovisi o njegovoj volji, sve može, što hoće, a on ništa ne će, što se protivi njegovoj naravi ili njegovim savršenstvima.

2. Bog sve može, što On hoće i to na najlakši način. Ne stoji ga nikake muke, nikaka napora ni razmišljanja, što god hoće. Kad je nebo i zemlju stvorio, trebao je samo jednu riječ, jednu misao, ili bolje reći, On je samo hotio, i nasta nebo i zemlja. On reče: Neka bude, i iz ništa nastalo veličanstveno sunce, ljupki mjesec i bezbrojna četa zvijezda, nastala zemlja sa svojim brdinama i dolinama, sa njezinim vodama i kopnom, sa životinjama, biljkama i rudama, u kratko, sa svim što jest i ima. I da je hotio još 1000 svijetova stvoriti, ne bi ga stajalo i opet ni malo napora, samo da je hotio, bili bi. I kad će jednoć htjeti, da sve stvoreno propadne, to ga opet ne će stajati nikaka posla. On treba samo htjeti, On treba samo svoju ruku, koja sve uzdržava, redi i ravna, ustegnuti, i u času sve će stvorenje biti ruševina. O kako čudesna je moć božja, kako je malena u prispodobi s njom sva moć ljudi! Koliko muke stoji ljude, hoće li izvesti posve obične stvari! Koliko toga trebaju, da jednu kuću sagrade, a koliko trebaju toga, dok bude posve gotova! A što je najveća zgrada prema našoj zemlji, a što tek prema cijelom stvorenju? Uzmimo, da je Bog mjesec, koji je 50 puta manji od zemlje, do duše stvorio, ali ljudima prepustio, da ga namjeste, veliki Bože! koliki bi broj ljudi, koliki strojevi bili potrebni, da ga samo za jedan palac dalje pomaknu! A eto Bog je tolike milijune zvijezda, koje mjesec na veličini za mnogo tisuća puta nadvisuju, bez svake muke, bez svake pomoći, bez svakog orugja na visoko nebo postavio. I sve te zvijezde moraju se posve slobodno, bez svakog uporišta na obzorju držati, moraju se nevjerojatnom brzinom u okrugu kretati i u mnogo tisuća godina ne smiju svoga puta niti za jednu liniju ostaviti. Kakova je moć potrebna, koja ta velika teška tjelesa, te ogromne svijetove uvijek na njihovom mjestu uzdržava i na njihovom putu ravna?

A Bog ih drži i ravna tako lako, kao sitno zrnce pijeska, on samo hoće i ona stanu i kreću se na svojem putu. Ali nije ni potrebno, da se mi tako visoko uzdignemo, te se božjoj moći divimo, bezbroj dokaza za nju nalazimo na našoj zemlji. Nastane strašna suša, sve bilje se posuši i čezne za kišom. Uzmimo da bi ljudi hotjeli površinu` samo od nekoliko sati dobro natopiti, to njih ni tisuću ne bi bilo dosta, da taj posao učine, kad bi i vode dosta imali i to u blizini. A kako lako Bog natopi, ne samo koju pokrajinu, već cijelu zemlju? On dade samo da nekoliko sati jaka kiša padne i sve će biti osvježeno, natopljeno.

Imade ljudi na zemlji, koji se nazivaju velemožnim. Zovu se tako jer velikim narodima vladaju, zemlje osvoje ili druge velike čine izvrše. Ali ti mogućnici, nijesu moćni po sebi sami već pomoću drugih. Da koji vladar nema činovnika ne bi mogao svojom zemljom vladati, da nema vojske, ne bi mu nijedno selo poreza plaćalo. Tako nije s Bogom, On ne treba tugje pomoći, on može sve po sebi sam. Ako se katkad i posluži svojim stvorovima, da izvede svoje odluke, to je ipak On sam, koji sve čini, jer stvorovi svoju snagu samo od njega dobivaju. Da pokaže, da je sve djelovanje stvorova samo po njegovoj moći, običaje za svoje svrhe upravo najmanje i najslabije pomoćnike upotrijebiti. On je odlučio, da židovstvo i poganstvo propane, a da se kršćanska religija proširi po svoj zemlji. Komu je povjerio izvedenje toga ogromnoga djela? Dvanajest siromašnim, nenaobraženim muževima, apostolima od kojih se, po ljudsku sudeći, nije ništa moglo očekivati. Ali u ruci Svevišnjega, koja može i iz kamenja djecu Abrahamovu podići, svršiše apostoli proti svakomu očekivanju naloženi posao: razoriše kraljevstvo bludnje i grijeha, i raznesoše svijetlo svete vjere do skrajnih granica zemlje. Za to kaže apostol: Ne mnoge mudrace po puti, niti mnoge mogućnike, niti mnoge ugledne, nego što je pred svijetom ludo, Bog je izabrao, da posrami mudrace i što je slabo da posrami jake, i neznatno od svijeta i prezreno i ono, što nije ništa, izabrao je Bog, da uništi ono, što je nešta (1 Kor. 1, 26—28).

3. Bog sve može što hoće, ne samo na najlaglji način nego i u najkraće vrijeme, u jedan čas. Mi ljudi za sve što radimo, trebamo dulje ili kraće vrijeme. Koliko vremena

treba, dok se kuća sagradi i za stanovanje uredi! Najprije valja stvar dobro promisliti, osnovu učiniti i pribaviti potrebnu gragju, onda, je li vrijeme zgodno, počne gradnja, ali treba ne samo dana, tjedana nego mjeseci pače godina, dok se svrši. Opet progje neko vrijeme, dok se kuća osuši i za stanovanje priredi. Tako grade ljudi. Bog drugačije gradi. On je cijeli svijet u šest dana sagradio. Osnova za to nije ga stajala nikaka razmišljanja, u jedan je čas bila gotova, isto tako bi i gragja sakupljena, on reče: »Neka bude« i bila tu, kakovu trebao za nebo i zemlju. U jedan dan stvorio sunce, mjesec i bezbrojne zvijezde sa neizmjernim prostorom nebeskim, i tako ih savršeno uredio, da kroz 6000 godina na njima nije trebalo nikakvog popravka. A našu zemlju u pet dana tako dobro uredio, da je bila naslada ljudima i životinjama na njoj stanovati. Zar nije Bog čudesni graditelj? Ili zar se ne traži za to moć, koja je nad svaku moć, nebo i zemlju sa mirijadama živih i neživih bića u tako kratko vrijeme stvoriti? Ali mi bi bili u bludnji, kad bi mislili, da Bog sa stvaranjem neba i zemlje nije mogao biti gotov prije šest dana. Dà, za njega bi bila najlaglja stvar stvoriti ga u jedan sat, jednu minutu, u jedan čas. Bog treba samo nešto htjeti i već je tu a za htjeti, nije potrebno dugo vrijeme, dosta je jedan čas. Bog je hotio na stvaranje svijeta potrošiti šest dana, da nas pouči, da i mi šest dana radimo a sedmi dan počinemo i taj počinak upotrijebimo za njegovu službu. Kad Bog u opće većinu svojih djela u kraljevstvu naravi i milosti ne izvodi iznenada, nego po malo, to on čini ne iz pomanjkanja moći, nego po odluci svoje mudrosti, jer ne bi u mnogo slučaja dobro bilo, kad bi sve, što čini, u čas učinio.

To dakle znači Bog je svemogući: On sve može i da izvede što, treba samo htjeti. On sve može, što hoće. Ne da se ništa ni pomisliti niti veliko niti maleno, niti naravsko niti nadnaravsko, čega on ne može, samo ako hoće. On sve može na najlaglji način, ne treba se naprezati, ne treba pomoći ni orugja; on treba samo htjeti, i sve je tu. On sve može u jedan čas, i on potroši na izvedenje mnogih djela, samo zato dulje vrijeme, jer to njegova mudrost za dobro našla.

Na svemogućnost božju valja češće misliti s vjernim srcem, jer je to vrlo spasonosno. Dogjemo li u položaj, u

kojem nam nijedan čovjek više pomoći ne može, ne treba ipak zdvojiti. Kad je svaka ljudska pomoć uzalud, to nalazimo još pomoć u svemogućega Boga. On nas može, bili u skranjoj bijedi, spasiti, On nam može, ako nas nesreća sa svih strana snalazi, te nam sve iz ruku otme, opet dati vesele, sretne dane, on nas može iz ruke iste smrti osloboditi. Kako je velika nevolja bila Israjelaca kod njihova izlazka iz Egipta. Pred njima crveno more, desno i lijevo visoke gore, preko kojih se nije moglo uteći, za njima Faraon sa vojskom, da ih uništi. Kolika neprilika! Ali kad je najveća nevolja, božja pomoć je najbliža. Bog je mogao i hotio pomoći. Na njegovu zapovijed pruži Mojsije palicu nad morem, i isto se u čas razdijelilo, kao zidovi desno i lijevo stane voda i vjetar osuši korito mora, a Izrajelci putuju kroz more kao po kopnu i spase se, dok je Faraon sa vojskom u valovima morskim smrt našao. U nevolji nikad ne zdvojimo i ne recimo: Za me više pomoći nema! »Ne«, kaže psalmist, »naš Bog je Bog, koji pomoći može i Gospodinovo je, dà, Gospodinovo je, osloboditi od smrti« (ps. 67, 21). Za to se ne bojmo, makar se zemlja pomakla, i bregovi premjestili u more. Gospodin četa je s nama. Naše utočište je Bog Jakoba (ps. 45, 2—8).

Misao: Bog je svemogući, ima nas ne samo u neprilikama života nego i u raznim pogibeljima spasa napuniti odvažnošću i utjehom. Istina je, slabi smo i za spas duše naše vlastitim silama ne možemo ni najmanje izvesti. Isto tako je istina, da se mi imademo boriti sa tri moćna neprijatelja sa gjavlom, svijetom i sa vlastitom zlom pohotom, koji nam neprestano zasjedaju i svu silu upotrebljavaju, da nas upropaste. Ali za to ipak ne smijemo zdvojiti, Bog svemogući je uz nas. Imademo li samo dobru volju, te sredstva što nam ih vjera pruža, gorljivo upotrebljavamo, to se ne trebamo bojati niti radi naše slaboće, niti nemoći, niti radi množine i jakosti naših duševnih neprijatelja. U pouzdanju u svemoguću milost božju, možemo s apostolom reći: Sve mogu u onom, koji me jači (Filip. 4, 13).

Misao: Bog je svemogući, neka bude razlog, da se pred njim ponizimo i Njemu samo čast dajemo. Sv. Canutus, kralj danski, koji je god. 1.086. umro, šetao se jednoć obalom morskom. Njegovi službenici, koji mu se ulagivali,

slavili su njegovu moć i megju ostalim kazali, da zapovijeda kopnom i morem. Kralj je hotio te laskavce osramotiti, on si posve blizu mora sjeo i rekao: More, zapovijedam ti, da ne dogješ blizu mene i ne ovlažiš tijela moga«. A jer su valovi morski neprestano udarali o nj i posve ga ovlažili, obrati se svojim službenicima i reče im: Vi laskavci, vidite li svoga moćnoga kralja, koji zapovijeda morem i kopnom, a ipak ne može svojom zapovijedi niti kapljicu vode od sebe suzdržati! Nitko nije moćan do Boga i nikoga ne ide čast, da je moćan, osim Onoga, koji je sve stvari stvorio i uzdržaje ih, i koji je Svemogući!« Pravo je imao taj kralj: Bog jedini je velik, Bog jedini je svemogući, a čovjek je nemoćan, bijedni stvor, jer sam po sebi ništa ne može, te je u svemu upućen na pomoć božju. Nikad si dakle ništa ne utvarajmo radi naših pravih ili tobožnjih odluka, već se pred Bogom ponizimo i priznajmo srcem i ustima, da Njega ide hvala i slava i čast.

Misao: Bog je svemogući, napunja nas napokon, svetim strahom, da se brižno grijeha čuvamo. Bilo, da se radi kojega zločina pred svijetom ne trebamo bojati bilo da se svakoj ljudskoj kazni oteti možemo, to nam ne smije biti povod, da zlo činimo, jer jedan je, kojemu ne možemo uteći ni na ovom ni na drugom svijetu, kojega ruka svakoga zločinca makar nosio i krunu na glavi, stigne a to je svemogući Bog. On je kaznio Lucifera koji je u svojoj oholosti rekao: Uspet ću se na visine oblaka, sličan ću biti Svevišnjemu! (Isa 14, 14), i bacio ga u ponor pakla; kaznio je Faraona, Antioha, Holoferna i mnoge druge, koji se usudili proti njegovoj moći i slavi griješiti, kad ih je ponizio i predao vječnoj propasti. Neka se svaki čuva, da objesću srdžbu božju ne potakne, jer je strašno pasti u ruke Boga živoga. Sjećajmo se uviek, da je nad nama strogi i strašni Bog, koji nikaku uvrijedu svoga Veličanstva ne pušta, bez kazne, pred njim se ponizimo i radimo sa strahom i trepetom oko našega spasa!

Eto, to su poglavite pouke, koje izlaze iz svemogućnosti božje, uzmimo si ih k srcu i učinimo ih pravilom našega života. Bog je svemogući: u nijednoj dakle zgodi, u nikakvoj pogibelji, u nijednoj nevolji ne budimo malodušni, puni se pouzdanja k njemu utičimo, On nas može i hoće spasiti. Bog je svemogući, ponizimo se pred njim u živom spoznanju naše ni-

štetnosti, slavimo njegovu neizmjernu veličinu i veličanstvo i recimo često sa psalmistom: Slavljeno neka bude ime njegove slave u vijeke, i njegova slava neka bude puna zemlja! (ps. 71, 19). Bog je svemogući: on baca moćne s prijestola, a podiže niske (Luk. 1, 52). On kroti preuzetnost grješnika, puni poniznosti podložimo se njegovom gospodstvu, i služimo mu s počitanjem. Sretnih nas, ako te nauke izvedemo, Bog svemogući će nas u svoju zaštitu uzeti u životu i na smrti, te nas ondje naplatiti vječnim dobrima.

A m e n.

XIX. P r o p o v i j e d.

Prva nedjelja po Uskrsu.

O svetosti i pravednosti božjoj.

»Mir vama« (Iv. 20, 19).

Rufin navagja u životu otaca vrlo ljupku zgodu, koju ću vam pripovijedati. Dva pustinjaka, stari i mladi, živjeli su gotovo više godina zajedno u jednoj sobici u nepomućenom miru. Stari, koji je mnogo iskustva imao, pripovijedao mladomu svomu subratu o mnogim svagjama i prepirkama, koji se nalaze megju ljudima. »Teško je naći kuću, gdje se ne bi ukućani megjusobno svagjali, a često se cijeli gradovi i zemlje megjusobno svagjaju.« Za mladog brata bila je to zagonetka, odrasao u pustinji nije znao za život ljudi, umolio ipak starca, da mu protumači, što znači, »svagjati se«. »Odmah ću ti to protumačiti.« On uze jedan kamen i reče: »Evo, ja ću taj kamen staviti megju tebe i megju mene i reći: »Taj kamen je moj«, a ti moraš reći: »Ne, taj kamen nije tvoj, već moj, tako će početi svagja.« Rekoše i učiniše. On uze kamen obim rukama i reče: »To je moj kamen.« Učenik odgovori, kako ga naučio: »Ne, taj kamen je moj, a ne tvoj.« A stari se uozbilji i opet reče: »Nemaš pravo, to je moj kamen.« Sada učenik nije znao, što bi dalje učinio, reče dakle: »No, ako je tvoj kamen, i ne ćeš mi ga dati, zadrži si ga!« Tako se prepirka svršila, a mladomu još nije bilo jasno, što znači svagjati se.

Kako bi dobro bilo, da i mi ne znamo, što to znači svagjati se. Kako sretni bi bili naši dani života, kad bi mir, kojega uskrsnuli Spasitelj danas opetovano puta svojim učenicima zaželio, neprestano megju nama stanovao! U istinu mi bi već u ovoj dolini suza okusili slatki onaj mir, onu neizrecivu blaženost, koju sveci uživaju. »Što je«, kaže sv. Grgur Niški, »što je čovjeku megju svim stvarima ugodnije, nego miran život. Ako sve imamo, što se u životu cijeni, bogatstvo, zdravlje, djecu, roditelje, službenike, naslade, što to koristi, fali li mir? Bez mira nema zadovoljstva, a bez zadovoljstva nema sretnoga života.« Što valja učiniti, da mir, tako poželjno dobro, postignemo i sačuvamo? Treba neprestano pred očima imati b o ž j u s v e t o s t i p r a v e d n o s t, jer će nas ozbiljno razmatranje tih dviju božjih vlastitosti odvratiti od nepravde i grijeha i naše strasti suzdržavati, te tako izvor zatvoriti, iz kojega dolazi nesloga, svagja, prepirka. Danas ćemo dakle govoriti: 1. O s v e t o s t i b o ž j o j. 2. O n j e g o v o j p r a v e d n o s t i.

I.

Svetost božja u tomu sastoji, d a B o g s a m o d o b r o l j u b i, h o ć e i č i n i, a z l o m r z i, u n i š t a v a i o p e t d o b r i m č i n i.

1. Da tko pravom ime sveca zasluži, prije svega mora dobro l j u b i t i, u dobru imati dopadnost, veselje. Ako dobra ne ljubi, te je prema tomu hladan i nehajan, ne može nikako biti dobar i svet, već je mlaki, pače zao čovjek. Tko pak dobro u istinu ljubi, onda ga i h o ć e, imade ozbiljnu težnju za istinom, on želi, da bude sam dobar i da svi ljudi budu dobri. To je svakomu čovjeku već prirogjeno, da za onim što ljubi, teži i nastoji to postići. Napokon, ako čovjek dobro ljubi i hoće, onda ga i č i n i, koliko mu je moguće, jer ljubav i volja uvijek su djelotvorne, da ono, što žele, postignu. Svetost dakle božja sastoji ponajprije u tomu, da on dobro l j u b i, dobro h o ć e i dobro č i n i.

a) Bog l j u b i d o b r o i nužno mora ljubiti, jer je cijelo njegovo biće dobro, dà, sama dobrota. Bog ljubi dobro u sebi samomu, u svojoj naravi. Kad On promatra svoje biće, koje je sama dobrota, i sadržaj svih savršenosti, to imade u sebi

samom dopadnost i srce njegovo plamti gorućom ljubavi. Zato govori Bog, otac nebeski, o svojem jedinorogjenom Sinu: To je moj ljubazni Sin, koji mi se dopada« (Mat. 3, 17). Ali Bog ne ljubi samo dobra u sebi samomu, u svojoj naravi, nego i izvan sebe, gdje ga nagje. Koliko veselje ima u angjelima i svecima, na kojima ne vidi ništa pogrješna, nego samo dobro! Koliku dopadnost ima u njima i dade im da uživaju njegovo neprestano gledanje, On bóravi kao dobar otac u njihovoj sredini, a oni smiju kao njegova predraga djeca uvijek sjedjeti kod njegovoga stola. I svoje druge stvorove ljubi radi dobra, što u sebi imadu. Niti najvećim grješnicima, dok živu na zemlji, ne oduzima posve svoje ljubavi, jer nalazi na njima barem neke tragove dobra i jer oni, ako hoće, mogu još i dobri postati. Zato kaže Duhom sv. prosvijetljeni mudrac: »Ti Gospodine ljubiš sve, što je tu, i ne mrziš ničesa, što si stvorio« (Mud. 11, 25). Samo gjavla i proklete ljude ne ljubi Bog, jer su posve zli i ne mogu više dobri biti.

b) Jer Bog dobro ljubi, to ga On i h o ć e. On hoće, da mi svi budemo dobri, kreposni i sveti. Tu je svoju volju mnogo puta jasnim riječima izrazio. Već je Izrajelcima rekao: »Budite sveti, jer sam ja svet, Gospodin, vaš Bog« (3 Moj. 19, 2). Isto tako govori Krist: »Budite savršeni, kako je savršen vaš Otac nebeski« (Mat. 4, 48). Da Bog dobro želi, vidi se takogjer iz svih propisa i zapovijedi, što ih je ljudima dao u staromu i novomu zavjetu. Svratimo pozornost našu samo na 10 zapovijedi, koje nas kršćane baš tako strogo obvezuju kao i Izrajelce. Što nam te zapovijedi drugo zapovijedaju nego dobro, a zabranjuju, nego li zlo? Zapovijedaju nam, da vjerujemo u Boga, njemu se jedinomu klanjamo, ljubimo ga nada sve, te mu postojanom vjernošću služimo; one zapovijedaju, da stanovite dane svetkujemo, te ih izključivo upotrijebimo za proslavu imena božjega i na spas naših duša; zapovijedaju, da mi našim roditeljima i našim duhovnim i svjetovnim poglavarima kao namjesnicima Boga čast, ljubav i poslušnost izkazujemo. To svaki mora priznati, da je to dobro. Zabranjuje nam obezčašćivati ime božje kletvom, psovkom, krivom prisegom, kršenjem zavjeta, zabranjuje nam ubijstvo, nečistoću, kragju, laž, krivo svjedočanstvo, kao i sve zle misli i želje. Tko bi nijekao, da sve te zabrane dobro sadržavaju? Jasno je dakle, da Bog

dobro hoće, inače nam ne bi dobro zapovijedio, a zlo zabranio. Da Bog dobro hoće, spoznajemo mi takogjer iz glasa naše savjesti, jer ta nas opominje dobro činiti, zlo izbjegavati, nagragjuje nas zadovoljstvom, utjehom i veseljem, ako ju slijedimo i dobro činimo, a kazni nas nemirom, strahom, ako je ne slušamo i zlo činimo. Savjest pak nije drugo, nego glas božji: Bog nam govori po savjesti i očituje nam svoju volju. Bog dakle hoće dobro.

c) Ali Bog ne samo da hoće, već i č i n i dobro. »Svako dobro drvo«, veli božanski Spasitelj, »donosi dobre plodove« (Mat. 7, 17). Dobro drvo ne može drugih, već samo dobre plodove donositi, jer je njegova narav dobra. Jer je Bog pak po naravi svojoj dobar i sama dobrota, slijedi, da on može samo dobro činiti, da je dakle sve, što čini, savršeno dobro. Dokaz tomu imademo u svim djelima božjim, najvećim i najmanjim. Ili da samo neke primjere navedem, zar nije dobro, što je Bog sve ljude stvorio za vječnu blaženost? Zar nije dobro, što je Isus Krist, jedinorogjeni Sin božji, na svijet došao, da nas spasi od grijeha i vječnoga prokletstva, te nam zasluži sve milosti za spas? Zar nije dobro, da nas Duh sv. posvećuje, te nas od robova gjavla čini djecom božjom i baštinicima neba? Zar nije dobro, da se mi nalazimo u sv. katoličkoj crkvi, u kojoj u obilju primamo sva sredstva za naše opravdanje i posvećenje. Zar nije dobro, da mi imademo savjest, koja nam u svakom slučaju govori, što je pravo, a što nije, koja nas opominje i odvraća od grijeha i na dobro potiče? U istinu, sve, što Bog čini, dobro je, tako dobro, da ne može bolje biti i moramo s narodom u evangjelju priznati: »On sve dobro čini« (Mark. 7, 37). Bog je dakle svet, jer On dobro l j u b i, dobro h o ć e i dobro č i n i.

2. A kako je Bog prema z l u? Hoće li, ljubi li, čini li isto? Nipošto, On zlo m r z i, u n i š t a v a, O n g a d o b r i m č i n i. U tomu se opet vidi njegova svetost.

a) Da Bog sve zlo m r z i i p r e z i r e, jasno je odatle, jer se zlo njegovoj naravi posve protivi. Već dobar, krepostan čovjek osugjuje zlo; mrzi grijeh kao najveće zlo, i pripravan je prije umrijeti, nego li Boga znatice uvrijediti, ćuti bolno pokajanje, je li nesretan bio, i iz ljudske slaboće u koju pogrješku pao. Sv. Katarina od Genue običavala je reći: »Ne

ustručavam se, da mi Ti, o Bože, kad umrem, sve zle duhove s njihovom strahotom i mukama pokažeš, jer iste, prispodobljene sa najmanjim grijehom, smatram za ništa.« Sv. Alojzije je kao dječak od četiri godine počinio posve male pogrješke, on se za njih kajao, dok je živio, te je za njih činio još i na smrti strogu pokoru. Takovo je zlo grijeh u očima svetaca. A što je dobrota i svetost ljudi i istih angjela u prispodobi sa dobrotom i svetošću božjom? Ništa, zrnce pijeska u prispodobi s našom zemljom, za to je Krist pravom mogao reći: »Nitko nije dobar, nego Bog sam« (Mark. 10, 18). Kad dakle sveci grijeh tako jako mrze i osugjuju, kaki predmet mržnje i prezira je on u očima božjim? Drugi razlog, za što Bog sve zlo mrzi i prezire, jest, jer ono sprječava našu blaženost, dà, posve nemogućom čini. Bog nas od srca ljubi, te mu je najveća težnja učiniti nas sretne vremenito i vječno. A grijeh nas već ovdje čini nesretne: oduzimlje nam mir srca i donosi nam siromaštvo, bolest i mnoga druga zla. A još daleko nesretnije čini nas za drugi svijet, zatvara nam nebo, i baca u vječnu propast. Kako bi dakle Bog bio nehajan prema grijehu? Kako da ga ne mrzi nad sve, kad on sprječava njegovu težnju, da nas usreći i spasi od propasti? I sv. pismo govori nam gotovo na bezbroj mjesta, da Bog sve zlo mrzi i prezire. U psalmima čitamo: »Ti nijesi Bog, koji nepravdu ljubi, niti zli borave kod tebe, niti nepravedni ostaju pred tvojim očima. Ti mrziš sve, koji zlo čine i sve uništavaš, koji lažu« (ps. 5, 5—7). Na dalje: »Žrtve bezbožnih su mrzost Gospodinu . . . mrzost je Gospodinu put bezbožnika« (Rječ. 15, 8—9). »Bog oboje jednako mrzi: bezbožnika i njegovo bezbožno biće« (Mudr. 15, 9). Sv. pismo sadržaje takogjer množinu primjera, koji potvrgjuju istinitost rečenoga. Žrtvu je Abelovu s dopadnošću primio, a na žrtvu Kaina nije ni pogledao, jer je imao zlo, iskvareno srce. Kad je u dane Noe na zemlji toliko grijeha bilo, da je sve išlo putem puti, Bog je rekao: »Žao mi je, da sam ljude stvorio«, (1 Moj. 6, 6) te je sve živo potopom uništio. Dapače kod svojih gorljivih službenika Mojsije, Arona, Davida, Ezekije mrzio je učinjene pogrješke, i nije ih ostavio bez kazne.

b) Nije čudo, da Bog, koji grijeh tako mrzi, sve čini, da ga u n i š t i. Što mrzimo, to nastojimo i uništiti, da više toga ne vidimo i gledajući to, da se ne uzrujavamo. Kako Bog

uništava zlo? Po dragocjenoj krvi svoga jedinorogjenog Sina. Isus Krist je čovjek postao, na križu umro, da uništi grijehe svijeta. »On je Jaganjac božji, koji oduzima grijehe svijeta« (Iv. 1, 29). On se sam kao neokaljana žrtva Bogu prikazao, da našu savjest od mrtvih djela, t. j. od grijeha očisti (Hebr. 9, 14). On je došao, da djela gjavla, naime grijehe uništi (1 Iv. 3, 8). Za uništenje grijeha božanski je Spasitelj ustanovio i dva sv. sakramenta, krst i pokoru. Tko te sakramente dostojno prima, toga se grijesi uništavaju, postaje svet, pravedan, Bogu dopadan. A jer je iskvarenost grijeha zahvatila ne samo dušu, već i tijelo i cijelo stvorenje, to Bog podlaže tijelo mnogim nevoljama, mukama i bolima i napokon smrti, a svijet čini da propadne, te na taj način grijeh do zadnjega traga uništava. To sve On čini, jer On kao neizmjerno svet, zla nikako ne trpi, te ga nad sve mrzi i prezire.

c) Ali Bog ide još i dalje, on ne uništava samo zlo, već ga č i n i d o b r i m. Zle ljude čini opet dobrima, kad ih kao dobar, za spas svoje djece gorljivo zauzeti otac razno opominje, kazni i u opće sva sredstva za njihovo poboljšanje upotrebljava. Naši praroditelji Adam i Eva, David, Manases, Marija Magdalena, Petar, razbojnik na križu, i bezbroj drugih grješnika, koji su se obratili i pošli putem pokore, svjedoci su goruće gorljivosti, kojom Bog zlo popravlja. Ako mu i ne uspije sve zle ljude obratiti, jer se protive njegovoj milosti, to opet njihove grijehe i zloće čini dobrima. Ljudi mogu griješiti, Bog im u tom ostavlja slobodu, jer ne će prisiljenih, nego svojevoljnih službenika. Ako su se pak svojom slobodom zlo služili i sagriješili, onda on zlo, što su činili, obrati u dobro. Tu istinu razmotrimo pobliže u nekoliko primjera. Sini Jakobljevi teško su sagriješili, kad su brata svoga Josipa prodali u Egipat; isto tako teško sagriješila žena Putifara, kad je nevinoga mladića spremila u tamnicu. A eto, te teške grijehe Bog je opet popravio! oslobodio Josipa iz tamnice, učinio ga upraviteljem Egipta i dao mu priliku, da Egipćane, oca svoga i braću spasi iz velike nevolje glada. Strašna je bila okrutnost Faraonova, kad je izdao zapovijed, da se svi izrajelski dječaci poslije poroda pogube. Ali i taj grijeh znao je Gospodin popraviti, jer je taj grijeh dao priliku, da je Mojsija odgojen na kraljevskom dvoru i sposoban postao svoj potišteni narod oslo-

boditi iz ropstva. A kaki strašni grijeh su počinili Židovi, kad su našega bož. Spasitelja na Golgotu izveli i razapeli! A eto taj grijeh grijehâ, taj najveći zločin učinio Bog dobrim, jer je smrt Isusova na križu razorila kraljevstvo gjavla, pribavila nam slobodu djece božje i donijela nam spas i milost. Tako Bog sve zlo, što ljudi počinjaju zloporabom slobodne volje svoje, obraća na dobro. Na općeniti dan suda će On sve zlo na jedanput opet popraviti, jer će u taj dan sve grješnike, koji se nijesu dali popraviti, predati vječnoj vatri pakla, a dobre će uzeti k sebi na nebo, gdje više u vijeke ne će moći ništa zla učiniti.

U tomu dakle sastoji svetost božja. Bog ljubi, hoće i čini samo dobro, zlo pak mrzi, prezire, uništava ga i opet ga popravlja.

Što nas ta vlastitost uči, jasno je; ona nam dovikuje riječi apostola: »Vi kao poslušna djeca ne ravnajte se po nasladama, kako ste prije u svojem neznanju, nego po Svetomu, koji vas je pozvao, da vi sami budete sveti u svem životu vašem, jer stoji pisano: Budite sveti, jer sam ja svet« (I Pet. I, 14—16). Jer je Bog svet i to neizmjerno svet, to morate i vi sveti biti. A što se traži za svetost? Prije svega se traži, da grijeh nad sve mrzite i prezirete. Tim od vajkada svi pravi službenici božji očituju svoju svetost. Sv. Edmundo, biskup od Canterburya, običavao je reći: »Da je uz mene na desno goruća peć, a na lijevo grijeh, radije bi skočio u vatru, nego li pristao na grijeh.« Još dalje je išao sv. Anselmo, kad je rekao: »Kad bi s jedne strane bio ponor paklen, a s druge grijeh, koji bi me laskajući zavagjao, radije bi živ sišao u pakao, nego li na grijeh pristao.« Tako su sveci mrzili grijeh! Imademo li mi taj prvi znak svetosti na sebi? Mrzimo li grijeh nad sve? Bi li bili pripravni prije sve zlo na se uzeti, nego li Boga znatice i hotice uvrijediti? Koliko ih ima, kojima fali taj znak svetosti. Srce im je posve izkvareno, ne mrze, ne preziru zla, već ga pače ljube i svom dušom uz njega pristaju. Koliko puta je nečistima već kazano: Raskinite svoje griješne odnošaje, ne općite više s onom osobom, s kojom ste Boga već toliko puta uvrijedili! Koliko je puta dana pohlepnima opomena: Odustanite od vaših nepravda, nadoknadite tugje dobro i budite pošteni, inače ćete izgubiti dušu i blaženost! Koliko je puta

rečeno psovačima, igračima, pijancima, srditima, nemarnim roditeljima, zloj djeci i drugima te na srce stavljeno: Obratite se, popravite život svoj, jer ne budete li pokore činili, svi ćete zajedno propasti! Ali se propovijedalo gluhim ušima, ne paze na spasonosne opomene, rugaju se ukoru, srde se na one, koji ih sile, da se poprave i smatraju ih svojim neprijateljima. A zašto to? Zato, jer im je srce pokvareno, jer samo u zlu veselje imadu. A što treba, da mnogi kršćanin bude na grijeh teški zaveden? Je li potrebno zagroziti mu se, da će izgubiti svoja vremenita dobra ili da će umrijeti? Ne, malo zavogjenje, neznatna napast, neznatna prilika, može ih do pada dovesti. Dapače, niti ih ne treba poticati na zlo, sami ga traže i smatraju se u svojoj zaslijepljenosti sretnima, što su našli zgodu, da zlo počine. A za što to? Za to, jer im je srce pokvareno, jer samo u zlu veselje imadu. Ali dok čovjek grijeh ljubi, tako dugo je udaljen od svetosti, kao nebo od zemlje, jer nije sličan Bogu, svetomu, nego gjavlu, tomu posve nesretnomu duhu. Bilo, da je kršćanin u svojem vanjskom životu pravedan, da posjećuje crkvu, moli i mnogo dobro djelo čini, ipak mu fali prava svetost, je li mu nakana zla. On imade pravednost književnika i farizeja, kojima se, kako znamo, božanski Spasitelj vrlo grozio. »Svucite dakle staroga čovjeka i obnovite se u duhu svoga srca« (Ef. 4, 22—23), od srca mrzimo grijeh, te poput svetaca budimo pripravni radije umrijeti, nego li sagriješiti.

Onda gledajte zlo na sebi i na drugima koliko je moguće uništiti. Dobru ispovijed obavite, to je glavno sredstvo, kojim zlo u svojem srcu uništavate. Svaki dan okajte svoje grijehe, trapite svoju putenost, svladavajte zle sklonošti, marljivo molite, mislite na Boga i vječnost, to su zgodna sredstva, da uništite zlo u vama. Na svoga bližnjega djelujte opomenom i poukom, dobrim primjerom i molitvom, da ga od zla odvratite i na put kreposti dovedete. Onda nastojte zlo po mogućnosti popraviti, sve štete, koje ste grijehom počinili, koliko moguće nadoknadite, svoju gorljivost u kreposti podvostručite i u opće dostojne plodove pokore donosite. To nas uči svetost Boga.

Uči nas ona takogjer, da mi dobro ljubimo, hoćemo i činimo. Dok god dobra ne ljubimo, u njemu veselja nemamo, još nijesmo sveti. Isto tako ne možemo računati na svetost, ako za dobrim ne težimo i ne nastojimo dobri biti ili ako dobro, koje

bi lako učiniti mogli i morali lakoumno prepuštamo. Još nemamo sličnosti s Bogom, koji dobro ljubi, hoće i čini, s toga nam fali prava svetost. I u tom se valja popraviti, ozbiljno nastojmo oko kreposti, težimo uvijek sve se više usavršiti, te Isusu, Uzoru svetosti sve sličniji biti. Savjesno ispunjajmo svoje vjerske i staleške dužnosti i svaku sgodu upotrijebimo koja nam se pruža za dobra djela. Činimo li to, mrzimo li i izbjegavamo li grijeh, ljubimo li i vršimo krepost, onda smo Bogu slični i sveti, onda se možemo pouzdano nadati, da ćemo postići cilj prave svetosti, vječnu blaženost.

II.

Da dobro shvatimo pravednost božju, odgovorit ćemo: 1. Što znači: Bog je pravedan. 2. Kad Bog svoju pravdu savršeno očituje, 3. Što nas uči pravda božja.

1. Bog je pravedan znači: On nagragjuje i kazni prema zasluzi.

Bog je prema svakomu čovjeku takav, kako on zaslužuje: dobroga nagragjuje, a zloga kazni. On je dobrom voljom odlučio nagraditi nas za sve dobro, što činimo. Tu nagradu pravom ne može nitko tražiti, jer Bogu nije dužnost, da nam dobro nagradi, što ga činimo, već on to čini samo po svojoj milosti, a najmanje je njegova dužnost dati nam nebo. Ali jer je Bog jedan put odlučio, da nam svaki dobri čin naplati, to On ne će, ni ne može svoje odluke promijeniti, i samo u tomu smislu traži njegova pravda, da nam za svako dobro djelo odgovarajuću plaću dade. »Znadete«, veli apostol, da svaki, što dobra čini, od Gospodina natrag dobije, bio rob ili slobodnjak. (Ef. 6, 8). Isto tako je Bog odlučio, da će sve, što je griješno i zlo, kazniti. I proti toj odluci ne će, i ne može Bog nikako raditi. Tko griješi taj pada pod kaznu božju, bio tko mu drago i nije moguće, da uteče toj kazni, ako svoju nepravdu pravom pokorom ne ispravi. Velika je bludnja tko misli, da Bog zla ne kazni, jer je dobar. »Bog je dobar«, kaže Tertulijan, »ali ne u tomu smislu, da zlo ostavi bez kazne, nego što zlo mrzi i prezire«. Upravo zato, što je najbolje i najsavršenije dobro, hoće samo dobro i neprijatelj je svega

zla. Posljedica toga jest, da nas najstrože obvezuje, dobro činiti, zlo izbjegavati, te da nas prema tomu kako se vladamo, nagragjuje ili kazni. »Bog će«, piše apostol, »svakomu po njegovim djelima naplatiti, i to onima, koji ustrajno u dobrim djelima za slavom, čašću, neprolaznošću teže, vječnim životom, a onima, koji su svadljivi i ne idu za istinom, već se podavaju nepravdi, srdžbom i nemilošću (Rimlj. 2, 6—8). Ta naplata proteže se na sve, što mi činimo, bilo još tako neznatno i malo. Bog nije tako kao ljudi, koji često malenkosti preglegju, niti ih nagrade niti ne kazne. Učinimo li najmanje dobro, za to će nas nagraditi, Krist sam kaže: »Tko jednom od najmanjih čašu hladne vode dade u ime učenika, u istinu kažem vam, ne će izgubiti svoje plaće. (Mat. 10, 42). Učinimo li i najmanju pogrješku, to nas za nju stiže kazna, kako opet Krist uvjerava: »Kažem vam, da će ljudi morati za svaku nekorisnu riječ, što ju reku u dan suda račun dati«. (Mat. 12, 36).

Bog mjeri plaću i kaznu po veličini i množini dobra i zla, što je tko učinio. Jesmo li mnogo dobra učinili, bogatu plaću ćemo primiti, jesmo li malo i plaća će malena biti. »Tko malo sije«, veli apostol, »slabo će žeti, a tko bogato sije, bogato će i žeti« (2 Kor. 9, 6). Isto tako Bog kazni ljude više ili manje prema tomu, jesu li više ili manje sagriješili. Za to reče Krist, da židovi imadu veću odgovornost od Pilata, jer ga onaj samo od slaboće, a oni iz zlobe na smrt predali. »Onaj, koji me tebi predao, imade veći grijeh. (Iv. 19, 11).

Na dalje kod naplaćivanja gleda Bog na mjeru milosti, te one, koji su mnogo milosti dobili, a nijesu se njima poslužili, kazni mnogo strože od onih, kojima je manje milosti udijelio. »Od svakoga, komu je mnogo dano«, veli božanski Spasitelj, »mnogo će se tražiti« (Luk. 12, 48). Kad dakle katolici zli, griješni život sprovode, Bog će ih strože suditi i kazniti, nego li pogane i krivovjerce, jer oni nijesu toliko milosti za svoj spas primili, koliko mi u katoličkoj crkvi. Za nas katolike, jesmo li okoreli u grijehu, vrijedi riječ Kristova: »Jao tebi Korozaim, jao tebi Betsaido, jer da su se u Tiru i Sidonu čudesa dogodila, koja su se kod vas, u vreći i pepelu bi pokoru činili! Ali kažem vam: Tiru i Sidonu bit će laglje u dan suda, nego li vama« (Mat. 11, 21—22).

*

Bog radi posve nepristrano, on naplaćuje i kazni po zasluzi. On ne pita: Jesi li bogat ili siromašan, učen ili neuk, visokoga ili niskoga staleža? On pita: Što si dobra ili zla učinio? On ne gleda na osobu, za svakoga ima jednaku vagu, on kazni najmoćnijega vladara, čini li zlo, upravo tako strogo kao i najsiromašnijeg prosjaka (Mudr. 6, 8). Tu strogu nepristranost Bog je od početka očitovao. On nije ni najviših duhova, palih angjela poštedio, te je sa kraljevima kao Faraonom, Saulom, Antiohom baš tako strogo postupao, kao i sa siromasima i niskima; a kako je opet ljubazan bio prema Davidu, Mariji, Josipu, prema apostolima.

Bog napokon kod nagrade i plaće ne gleda na vanjštinu, nego na nutrinju, na srce. Ljudi obično sude po vanjštini radi toga, jer nikomu ne vide u srce, te rijetko mogu shvatiti njegove nakane i misli. A sve ovisi o srcu, o nakani. Može tko najbolja djela vršiti, n. pr. moliti, postiti, milostinju dijeliti kao farizeji, a ipak uz sve to biti najveći grješnik, jer mu srce uz sve to puno oholosti, pohlepe, mržnje i zavisti. Primjer imamo u Josipa i Suzane, koje bi bio svaki osudio, a ipak su obojica bili nevini. Drugačije sudi Bog: On istražuje srce, kod svakoga čina glegje na nakanu, on istražuje tajne razloge, za to baš može pravednu osudu izreći i svakoga po zasluzi nagraditi.

U tomu je dakle pravda božja. On nagragjuje i kazni po zasluzi, nagragjuje dobro, kazni zlo, u svemu je točan, ni najmanje dobro ili zlo ne pregleda; on kod nagrade i kazne gleda na veličinu i množinu dobra i zla, kao i na mjeru milosti; posve je nepristran prema svakomu, i ne sudi po vanjštini, već gleda na srce.

Dokaz pravednosti božje pruža nam u množini sv. pismo. Dobre angjele, koji su kušnju podnijeli, nagradio je tako, da više nijesu mogli izgubiti blaženosti neba a zle, koji se digli protiv njega, kaznio vječnim prokletstvom. Nou pravednoga i njegove, spasio je čudesno u arki, ostalo čovječanstvo, koje je ustrajalo u svojim opačinama, uništio je potopom. Pobožne patrijarke Abrahama, Isaka, Jakova, Josipa, svoje vjerne sluge Mojsiju i Davida uzeo u svoju zaštitu, a raspuštene gradove Sodomu i Gomoru, bezbožne Kananite, okorele židove, najstrože je kaznio. I svakidašnja povijest daje nam obilje pri-

mjera o pravdi božjoj, od kojih ću navesti samo jedan. Neki mladi čovjek bi na putu unesrećen, pao je, slomio nogu i ta mu morala biti odrezana. Jedan od njegovih prijatelja, koji je došao, da mu sućut izrazi, izrazio se ružno proti Bogu, koji je mogao dopustiti, da čovjeka snagje tako teška nesreća. Unesrećeni ali reče: »Prijatelju moj! ne griješi proti Bogu Pravednomu, eto, baš ovom nogom, koju sam izgubio u svojoj objesti, udario sam jednoć majku svoju, koja je radi toga gorko plakala i pogled žalosti k nebu upravila. Bog pravde je taj pogled razumio i s toga mi poslao tu zasluženu kaznu za moj zločin.« Dà, Bog je pravedan, on ljudima odmjeruje, kako su oni mjerili, svakomu naplaćuje po njegovim djelima.

2. Ali valja opaziti, da se božja pravda uvijek već na zemlji ne očituje, jer se često dogagja, da bezbožni svoje dane sprovode u najvećem dobru, a pravednici uzdišu pod pritiskom križa. Ivan Krstitelj, apostoli, Isus sam sprovodili su svoj život u neprestanom siromaštvu, progonu i mukama; a Herod, Pilat, veliki svećenici, književnici, farizeji u preobilju plivali, te posjedovali sve, što ljude u očima svijeta može učiniti sretnima. Tako je još i danas. Pobožan kršćanin često imade tvrdu sudbinu, on je siromašan, u teškom znoju mora si kruh služiti, teške ga bolesti snagju, njegova poduzeća ne uspiju, umre ranom smrti, makar je nuždan svojoj obitelji ili općenitom dobru. Naproti čovjek, koji nikad za Boga ne pita i svojim strastima po volji srca zadovoljava, živi u sretnom položaju, uvijek je zdrav, ima novaca i dobra, i dostigne visoku starost. To mnoge kršćane smeta i govore: kako to može Bog dopustiti? Ali znajmo, da ovdje nije mjesto, gdje bi Bog u svaki čas svoju pravednost očitovao. On pusti ovdje, da pšenica raste zajedno s kukoljem, dopusti pače, da zli neprilike prave dobrima, muče ih, njima vladaju. Ondje će drugačije biti; ondje će se tek posve njegova pravda izvršiti, pšenicu će očistiti od kukolja, kukolj spaliti a pšenicu staviti u svoje žitnice. Jasan primjer toga imademo kod bogatoga raskošnika i siromašnoga Lazara. Bogatom raskošniku bilo je dobro ovdje, a siromašnomu Lazaru zlo. A u vječnosti promijenila se sudbina obojice. Dok raskošnik u plamenu pakla uzalud želi gorući svoj jezik kapljicom vode ohladiti, uživa Lazar u krilu Abrahama vječni pokoj.

Ali niti za ovoga života nije nijedan bezbožnik u istinu

sretan. Bezbožnik nije u istinu sretan, makar imao sve, što se traži za sretan zemaljski život: novac i dobro, čast i ugled, veselje svake vrsti, jedno mu ipak fali, unutarnje zadovoljstvo, mirna savjest. On ne može crva, koji neprestano u njegovoj savjesti glogje, ubiti, usred njegovog dobrog života muči ga strah i misao na smrt, sud i vječnost, ta mu ogorčava svu njegovu sreću. O da možemo pogledati u srce takovog sretnoga griješnika i znati, kako ga za samoće spopane nevolja, koliko noći probdije bez sna, kako ga njegove strasti, kojih nikada dosta zasititi ne može, muče, u istinu ne bi mu zavigjali, nego bi ga žalili, i ne bi želili njegove sudbine. Uvijek se ispunja riječ apostola: »Nevolja i strah snalazi dušu svakoga čovjeka, koji zlo čini« (Rimlj. 2, 8). Kako je posve drugačije s pravednikom? Imade li teške kušnje podnijeti, teške muke snositi, ipak ne bude malodušan, tješi ga dobra savjest, jači ga vjera, da onima, koji Boga ljube, sve na dobro ispane; njega ufanje podiže i misao, da će mu ondje sve, što ovdje trpi, stostruko biti naplaćeno. On govori s apostolom: »Držim, da se muke ovoga vremena ne mogu prispodobiti s budućom slavom, koja će nam se očitovati« (Rimlj. 8, 18). K tomu dolaze slatke utjehe, što ih Bog svojim vjernim slugama u čas nevolje u srce ulijeva, utjehe, koje im za sve muke bogatu nadoknadu pružaju, da svoje sudbine ne bi dali za sve radosti svijeta. Tako Gospodin očituje već na zemlji u srcu grješnika i pravednika svoju pravdu i svaki mora sa psalmistom priznati: »Ti si pravedan, o Gospode, i pravedan je Tvoj sud« (ps. 118, 137).

3. Što nas uči pravda božja? Uči nas prije svega, da se na Boga ne tužimo, kad vidimo, da je grješnicima dobro, a pravednima zlo. O sudbina grješnika nije vrijedna zavigjanja, makar nosio krunu, i cijela zemlja ležala pred njegovim nogama. Njegova sreća je pomiješana mnogom gorkosti, osim toga je vrlo nestalna i prolazna. Bog svoje neprijatelje trpi samo kratko vrijeme, kad je isto prošlo, postanu žrtva njegove pravednosti i zamijene prolazne, zemaljske radosti s vječnim mukama pakla. Tko bi dakle grješnicima zavigjao njihove dobre dane? Tko ne bi više od srca želio s Isusom i svecima ići putem križa, kad taj put nije samo kratak, nego i pun božanske utjehe, te nas vodi preko u nebeski Jeruzalem, gdje ćemo primiti slavu vječnu, koja sve nadvisuje (2 Kor. 4, 17).

Pravednost božja potiče nas, da svaki grijeh brižno izbjegavamo. Je li strah pred svjetskom pravdom ljude od zla odvraća, koliko više to mora strah pred pravdom božjom? Kazna, što je svjetski sudac nad kim izreče, prolazna je i vremenita; kazna pak, kojom božanski sudac svoje neprijatelje kazni, neprolazna je i vječna. Od kazne svjetskoga suca možemo se sačuvati, ako u potaji zadržimo svoj zločin, lažju, bijegom, a kako bi to moguće bilo kod bož. Suca, koji u skrovitosti glegje i sve tajne srca poznaje i kojega ruka dalje od neba siže? O kako je slijep čovjek, koji se usugjuje pred licem božjim zlo činiti, kako lud, da se ne boji Onoga: koji može dušu i tijelo u propast pakla strovaliti (Mat. 10, 28). Sjećajte se dakle često, osobito u čas napasti, na pravednost Boga i živo si predstavite strašne kazne, koje će grješnike snaći, da spasonosni strah srce vaše napuni i odvrati od svakoga grjeha. A jeste li nesretni bili te teško sagriješili, ne kasnite pokoru činiti. Sjetite se, da mač božje osvete pun prijetnje nad glavom grješnika visi, te ga može svaki čas uništiti. Upotrijebite vrijeme milosti, jer »je strašno pasti u ruke živoga Boga« (Hebr. 10, 31). Pazite i na lake grijehe koliko je moguće, ne recite, kako mnogi lakoumni kršćani: To je samo mala pogrješka, to ništa ne znači. Pred Bogom nije ništa neznatno, što se grijeh zove. Mala je pogrješka bila, što je Mojsija u čas, kad je imao izvesti vodu iz pećine, malo posumnjao, i radi te male pogrješke nije smio ući u obećanu zemlju, nego morao umrijeti u pustinji. Mala je pogrješka bila, da se Oza škrinje zavjeta, da ne pade s kola, svojom rukom dotaknuo, to on ipak pade taj čas mrtav na zemlju. Mala je pogrješka bila, što je David iz taštine odredio popis naroda, ipak ga Bog kaznio trodnevnom kugom, na kojoj su tisuće njegovog naroda umrle. A ako Bog i prepusti ovdje take pogrješke kazniti, tim ih strože kazni u čistilištu, jer trpeće duše moraju podnositi muke, s kojima se, kako kaže sv. Augustin i drugi crkveni oci, nikaka muka svijeta prispodobiti ne može. Tako je Bog strog s malim pogrješkama. Brižno se čuvajmo i malih pogrješaka i one, koje smo iz ljudske slaboće počinili, nastojmo pokorničkim i drugim dobrim djelima uništiti.

Pravednost božja napokon neka oživi i ojači našu gorljivost u dobru. Bog je vjerni platac svega dobra, ni-

koji čin kreposti, nikoje duhovno ili tjelesno djelo milosrgja, nijedna molitva, nijedna trapnja ne bude ne naplaćena. Svaku muku, što ju poduzmemo u njegovoj službi, unese On u knjigu plaće, te će nas zato u svoje vrijeme nagraditi. Čim više dobra činimo, tim je bogatija naša plaća. Ako već zemaljska plaća, koja je tako kukavna i prolazna, ljude potiče na djelatnost, te se odreku mira i udobnosti, i rado podnose vrućinu i teret dana, koliko više nas mora nada u predragocjena dobra, koja nam Bog obećaje ondje, poticati na gorljivost oko kreposti? Radite dakle dobro koliko možete, upotrijebljujte primljene talente na bogati dobitak, da jednoć uzmognete kao dobri i vjerni sluge ući u radost svoga Gospodina.

Opet razmatranje obih ovih vlastitosti bit će nam sredstvo za strah božji, za pobožnost, za gorljivost u dobru. Bog je svet, on ljubi, hoće i čini dobro, zlo pak mrzi, uništava i popravlja. I vi težite za pravom svetošću, ljubite dobro, u svako vrijeme imajte pravu težnju za njim i nijedne prilike ne propustite, izvršiti ga. Mrzite sve što se Bogu ne svigja i što je zlo i poput svetaca budite pripravni radije umrijeti nego li sagriješiti. Pokoru činite, da zlo, što ste iz slaboće ili zlobe učinili, uništite i koliko je moguće popravite. Bog je pravedan, On nagragjuje i kazni prema zasluzi, ako ne uvijek na zemlji, a to u vječnosti. Ništa više ne izbjegavajte od grijeha i nepravde, brižno izbjegavajte i najmanje pogrješke, a svaki dan molite Boga od svega srca, da vas uvijek uzdrži u svojoj ljubavi i milosti. Budite gorljivi u dobru i nastojte se sve više usavršiti i posvetiti. Kakav prekrasni izgled imadete, ako pogledom na božju svetost i pravednost nastojite uvijek oko pravedna, sveta života! Pripadajte broju onih, o kojima govori knjiga mudrosti: »Pravednici će sjati i kao iskre u trsteniku amo i tamo ići; suditi će narode i vladati narodima, a Gospodin će biti njihov kralj u vijeke.«

A m e n.

XX. P r o p o v i j e d.

Druga nedjelja po Uskrsu.

O dobroti božjoj.

»Dobar pastir daje svoj život za ovce svoje« (Iv. 10, 11).

Engleski kralj Eduardo obsjedao g. 1347. dobro utvrgjeni grad francuski Calais. Svaki dan vojnici probušili zidine, ali drugo jutro bile su iste opet ispunjene. Branitelji grada napokon nijesu ništa drugo imali da jedu, nego kuhanu travu i kožu, ipak se nijesu htjeli predati, već se nadali dobrom izlazku. Ali taj zlo ispade i s toga bili prisiljeni neprijatelju predati grad uz uvjet, da slobodno iz njega izagju. Eduard pristade uz taj uvjet, ali je tražio, da mu se preda šest najodličnijih gragjana na smrt. Kad se to dočulo, nastade u nesretnom gradu stašna tišina, a poslije toga bolni jauk. Napokon se podiže kapetan Eustah od sv. Petra, koji je do sada grad slavno branio i reče: »Prijatelji i suborioci! Šestoricu od naše plemenite braće i suborioca moramo predati sramotnoj smrti, tako traži okrutni osvojitelj. Tko bi od nas bio sposoban taka izdajstva? Nijedan. Ipak jedno sredstvo podiže nas nad to izdajstvo, komu je krepost draža od života, neka se sam žrtvuje. Ja, vaš vogja do pobjede, bit ću i vogja u smrt, ja sam prvi, koji se želim žrtvovati za život mojih sugragjana. Tko će me slijediti?« I eto odmah javi se pet njegovih bližnjih rogjaka, da se za spas naroda predadu kralju i umru. Tih šest junaka, pošto su grad predali, stavili se pred kralja Eduarda i očekivali odvažno smrt, ali on im darovao život na zagovor svoje žene. Tih šest muževa zaslužuju, da im se ime još i danas u povjesti spominje kao: »junaci od Calaisa«, i da se sačuvaju za poznija vremena.

Ali jednoga junaka poznajemo daleko većeg od tih junaka Calaisa. Toga junaka svi poznajete: Isus Krist je, naš dobri Pastir, koji je svoj život žrtvovao za svoje ovce. Mi svi smo bili izgubljene ovce, pakleni vuk navaljivao na nas, da nas proždre. A eto! Isus, dobri Pastir, bori se s vukom i predaje se svojevoljno u smrt, da nam život spasi. »Ja sam dobar

pastir«, reče On, »i dajem život svoj za ovce moje!« O, kolika ljubav, kolika milost! Kako ćemo moći božanskom Pastiru zahvaliti za tu žrtvu ljubavi? A za što se jedinorogjeni Sin božji dao za nas na smrt? Za što drugo, nego jer je On Bog dobrote, pun ljubavi, pun milosrgja? Bog imade, kako sam vam već rekao, sve dobre vlastitosti i savršenosti u neizmjernoj mjeri, On je svemoguć, premudar, presvet i pravedan, ali jedna vlastitost njegova pred svim drugim sja, a to je njegova dobrota. Tu dobrotu danas pobliže razmotrimo, da budemo potaknuti iz nova ljubiti ga i u ljubavi mu služiti.

1. U čemu jest dobrota božja?
2. Na što nas obvezuje dobrota božja?

I.

U čemu jest dobrota božja? Ona je u tom, da Bog iz ljubavi svim stvorovima dobro hoće i nama u istinu bezbroj dobročinstava izkazuje. Dvije dakle vlastitosti u sebi uključuje: Bog hoće svim stvorovima dobro i čini im u istinu mnogo, neizmjerno mnogo dobra.

1. Dobar otac, koji to ime u istinu zaslužuje, nije tim zadovoljan, da je njemu samom dobro, on teži, da i njegova djeca imadu dobre dane. Od srca se raduje, kad vidi, da su ona zadovoljna i sretna, a ništa mu ne zadaje veće žalosti i brige, nego kad vidi, da ih je snašla kaka nesreća. On neprestano nastoji od njih sve odstraniti, što bi im moglo biti na štetu i učiniti ih nesretne za vremenitost i vječnost. Zar ne, takovo je nastojanje dobroga oca?

Bog je takogjer otac, od njega imade sve, što živi i opstoji, svoj početak. Napose mi ljudi smijemo Boga nazivati svojim Ocem. Isus Krist nas sam učio, da ga tako nazivamo, veleći: Ovako molite: »Oče naš, koji si na nebesima« (Mat. 6, 9). Bog ali nije takav otac, kaki su mnogi zemaljski ocevi, koji djeci daju samo opstanak, a dalje se ništa ne brinu za njih, on je dobar, dà, predobar otac, jer kao savršeno biće sve, što je dobro, u sebi združuje. Za to ga apostol naziva: »Ocem milosrdnosti, Bogom svake utjehe« (2 Kor. 1, 3). A Bog sam govori po proroku: »Može li žena dijete svoje zaboraviti, da se ne smiluje na sina svoga tijela? I ako ga zaboravi, to ja tebe ipak ne ću zaboraviti« (Is. 49, 15). Je li Bog naš predobri otac, što iz toga drugo slijedi, nego da On s nama, s djecom svojom, od srca dobro misli i uvijek nam najbolje hoće? Vi ocevi, možete takogjer prema vašoj djeci imati iskrenu ljubav, ali nije moguće, da ih tako srdačno ljubite, kako Bog ljubi ljude. Kako nas vrlo Bog ljubi, sam nam daje znati, kad nam govori: »Vječnom ljubavi te ljubim, s toga se smilujem na te i privlačim te k sebi« (Jerem. 31, 3). Baš, jer nas Bog tako iskreno ljubi, to on želi samo naše najbolje. Raduje se, kad nas vidi zadovoljne i sretne i njegova je neprestana težnja učiniti nas sve zadovoljnije i sretnije.

Ta želja Boga proteže se na sve ljude. Zemaljski oci, makar su i dobri, ljube ipak jedno dijete više od drugoga. Znademo o dobrom ocu Jakobu, da je svoga sina Josipa više ljubio od ostalih sinova, čega radi su ga braća poprijeko gledala i napokon ga kao roba u Egipat prodala. Tako nije kod Boga, on sve ljude ljubi najiskrenijom ljubavi, prema nikomu nije nehajan, on želi dobro najjednostavnijem radniku, kao i najmoćnijem vladaru. On je, kako apostol kaže, otac sviju (Ef. 4, 6). Njegova se ljubav proteže pače na nerazumne stvorove i nema životinje na zemlji, bila još tako zla, za koje dobro ne bi on mislio. Za to kaže mudrac: »Ti ljubiš sve, što je tu, i ne mrziš ništa od onoga, što si učinio« (Mudr. 11, 25). Da Bog hoće dobro svih svojih stvorova, a osobito ljudi, vidi se iz svih njegovih djela. Za što je Bog stvorio nebo i zemlju i sve, što je na njima? Moguće sebi na korist? Sigurno ne, On je biće najblaženije od vijeka, On nosi nebo sam u sebi, svi angjeli i ljudi ne mogu njegove blaženosti ni za jednu crtu povećati. Ljudi kod svih svojih poduzeća imadu pred očima svoju korist, grade kuće, goje životinje, vrše razne poslove za svoje uzdržavanje i za svoju udobnost. Ne tako Bog; uzrok, za što je stvorio nebo, zemlju i ljude i sve, što se nalazi u kraljevstvu stvorenja, nije drugi, nego jer je On izvanredno dobar, ljubazan Gospodar, te mu je radost srca svojim stvorovima dobro činiti i usrećiti ih. On, tako reći, nije mogao podnijeti, da sam bude sretan, njegova ljubav ga silila stvoriti angjele i ljude, da budu dionici njegove blaženosti. On naliči ocu, koji dobru hranu, koja se pred njega stavi, sam

uživati ne može, već i svoju dragu djecu oko stola skuplja, da s njim jedu, te uživa, što njima tako u tek ide. Tako nam navještaju svi stvorovi božji neizmjernu ljubav, svi nam dovikuju: »Bog je dobar, neizmjerno dobar, s toga se radujmo našem životu!«

A za što je Bog svoga jedinorogjenoga Sina, našega Spasitelja Isusa Krista na zemlju poslao? Za što ga odredio, da nas svojom gorkom smrti na križu od grijeha i vječne propasti spasi? Je li kod toga On imao svoju korist pred očima? Zar bi on što od svoje blaženosti izgubio, da smo mi svi grješnici ostali i za uvijek propali? Tko bi to vjerovao? Bog jest i ostaje najblaženije biće, ako nijedan čovjek ili svi ljudi u nebo dogju, to ni najmanje ne upliva na njegovu blaženost. Utjelovljenje Isusa Krista i cijelo djelo spasenja posljednji razlog imade u ljubavi božjoj. Bog nas ljubio, on je imao goruću želju nas blažene učiniti; da po ljudsku rečemo, to mu zadavalo najveću bol i žalost vidjeti, da se nijedan čovjek više spasiti ne može, za to je poslao za naše spasenje svoga jedinorogjenog Sina. »Tako je Bog svijet ljubio,« kaže Krist sam, »da je svoga jedinorogjenog Sina dao, da svi, koji u nj vjeruju, ne propadnu, već imadu život vječni« (Iv. 3, 16).

Čemu dopušta Bog, da svijet tako dugo opstoji? Za što napunja zemlju sa toliko milijuna ljudi? Za što nalaže istim angjelima svojim, da nas na svim putevima našim čuvaju, te nas tako reći na rukama nose, da se ne ozlijedimo? Za što daje djeci oca i majku sa strogom dužnosti, da skrbe za vremenite i vječne potrebe djece? Čemu odregjuje oblasti i zapovijeda im, da potčinjene u redu i disciplini drže? Za što štiti on našu sv. katoličku crkvu proti njezinim vidljivim i nevidljivim neprijateljima, te je uzdržaje do konca svijeta? Za što je puti, da evangjelje svim narodima zemlje navješta, da im sredstva milosti dijeli i vodi ih na putu spasa? To sve ne čini iz drugoga razloga, nego jer s nama ljudima dobro misli i jer ništa više ne želi, nego da mi svi budemo dobri i blaženi. Tako nam navještaju sva djela božja glasno i jasno riječ apostola: »Bog je ljubav« (1 Iv. 4, 8), sve, što je Bog od početka činio, sve, što čini i što će činiti, jasan je dokaz, da nas On ljubi, da nam najbolje želi, da je On prema tomu neizmjerno dobrostiv.

2. Ali Bog ne će samo nama najbolje, nego on nam izkazuje bezbroj dobročinstava. Gdje da počnem, a gdje da svršim sva njegova dobročinstva. Od Boga nam sva zemaljska dobra kao život, zdravlje, hrana i pilo, stan i odijelo. Samo u kratko promotrimo ta dobra, da bar donekle upoznamo neizmjernu dobrotu božju. Kako veliko je dobro naš život! Raduje li se siromašni crvić svojem životu, te nastoji isti kao najmilije dobro na svaki način sačuvati, koliko više imamo mi, koji sve stvorove zemlje toliko nadvisujemo, uzroka, za dar našega života našem Stvoritelju zahvaliti. Svaka minuta našega života donekle je toliko vrijedna kao vječnost, jer mi u svakoj minuti možemo svoj spas steći i vječnu blaženost postići. Koliko dragocjeno je naše tijelo, naša sjetila i članci! Tko bi nam za jedno oko, za jednu nogu nudio i carstvo, ne bi ih dali. A kako dragocjeno dobro je zdravlje! Kralj Antioh bio bi židovima povratio sve oteto blago i slobodu, sam bi bio postao židov i kao misijonar pošao svim ljudima navještati zakon Gospodnji, kad bi bio mogao opet od bolesti svoje ozdraviti. Sigurno zdravlje više vrijedi od novca i dobra, toga radi i bolesnik uzdiše: »Ah, ja bi rado i zadnji filir dao i u siromaštvu živio, kad bi opet zdrav bio!« Kako nam ljubazno daje Bog i svim stvorovima nužnu hranu! »Mudrost sagradila si kuću ... i pripravila svoj stol i rekla: Dogjite, jedite moj kruh i pijte vino, koje sam vam pripravio« (Riječ. 9, 1—5). Dobrostivi Bog si sagradio veliku kuću svijeta i u njem priredio stol, da se svi stvorovi svaki dan nasititi mogu. Stari Egipćani su suncu u čast veliki stol od najfinijeg zlata pripravili, na koji bi svaki dan najfinije hrane postavili. Nikomu nije bio zabranjen pristup k tomu stolu, svaki, bogat kao siromašni, visoki i niski mogao je po volji od pripravljenoga jela uživati. Taj veliki stol već davno nije pokriven, njemu kao i mnogim ljudskim djelima nema ni traga. Ali veliki i općeniti slobodni stol, kod kojega Bog, predobri Otac svaki dan svoje stvorove hrani i napaja, još stoji priregjen i svaki, koji imade život, može pristupiti. Na zemlji ima bezbroj gradova, trgovišta, sela i kuća, svuda žive ljudi, računa im se okrugli broj na 1000 milijuna. Broj životinja u zraku, vodi i na zemlji još je neizmjerno veći, na cijeloj zemlji nema mjesta ni kao ruka velikog, gdje ne bi živinica bilo. U jednoj jedinoj kapljici

može se kroz dobro povećalo vidjeti mnogo tisuća živućih bića. A eto! svim ljudima i svim životinjama pokriva dobri Bog svaki dan svoj stol i daje im, što im je potrebno za hranu. »Svi čekaju na te, da im dadeš hranu u svoje vrijeme. Daješ im i oni skupljaju, otvaraš svoju ruku i sve nasićuješ dobrima« (ps. 103, 27—28). Ali ne samo ljudima i životinjama, nego i istim bilinama daje Bog svaki dan, što im je potrebno za uzdržavanje, za njihov rast i uspjeh. »Promotrite«, kaže Krist sam, »ljiljane poljske, kako rastu, ne rade, ne predu, a ipak vam kažem, da Salamon u svoj svojoj slavi nije bio odjeven, kao jedan od njih« (Mat. 6, 28—29). O, kako je ljubazan Bog u brizi za svoje stvorove! Kako im bogato sve daje, što trebaju za svoj napredak! U istinu, svaki stvor, od čovjeka do najgore travčice svaki je dan svjedok dobrote božje; svaki mora glasno priznati: O Bože, kako si dobar, kako si dobar!

Ipak s tim darovima božja dobrota još nije izcrpljena. Mi smo ljudi, mi stojimo daleko više od svih drugih zemaljskih stvorova, daleko dragocjeniji su takogjer darovi, što ih primamo iz ruke božje. Imamo razum, da Boga i dobro spoznamo, imamo sud, da pravo od krivoga razlikujemo i korisno iznagjemo, razno učimo, da svoj položaj poboljšamo; imamo pamet, da se sjećamo onoga, što smo vidjeli, čuli, doživjeli; volju da dobro činimo, zlo bježimo; napokon savjest, koja nam u svakom slučaju kaže, što je dobro, a što zlo, te nas potiče, da uvijek pravo činimo, a grijeh izbjegavamo. Ta duhovna dobra su neprispodobno dragocjenija od tjelesnih, jer nas ona daleko nad sve druge životinje dižu, čine nas gospodarima zemlje i sasvim Bogu slične.

Ali još više: Bog nam je dao neumrlu dušu, jer mu nije bilo dosta da nam jednako sa životinjama pripravi sretan zemaljski život, on nam odredio daleko viši cilj, On je htio, da ga jednoć glegjemo od lica u lice, te se uvijeke s njim u nebu radujemo. O kako dragocjeno dobro je naša neumrla duša! Njezina vrijednost je neizmjerna, jer je i odregjenje njezino neizmjerno, vječno. To nam daje Krist razumjeti, kad kaže: »Što bi koristilo čovjeku, da cijeli svijet dobije, a duši svojoj naškodi« (Mat. 16, 26). Duša je dakle više vrijedna od svega novca, dragulja, zvijezda, više nego li sve blago svijeta, više nego li mirijade zvijezda, koje na nebu sjaju, jer nebo i zemlja

će proći, a duše ne će nestati. O kako nam Bog dao dragocjeno dobro, kad nam je dao neumrlu dušu! A što da kažem o milostima i sredstvima spasa, što nam ih Bog dao, da postignemo svoj vječni cilj. Nama je potrebno unutarnje svijetlo, da spoznamo, što je pravo i dobro. A On nas ne prosvijetljuje samo po savjesti, nego i po svojoj sv. nauci, koja nam se neprestano navješta po njegovu nalogu. Nama je potrebno nadnaravsko poticalo i ojačanje, da budemo sposobni ono izvršiti, što je za naš spas nužno. Podupire nas svojom milosti, da možemo dobro početi, nastaviti i svršiti. Potrebna su nam razna sredstva milosti, da budemo od naših grijeha očišćeni, u djecu božju preobraženi i posvećeni. On daje, da nam sedmerostruki izvor sv. sakramenata neprestano dotiče, da u svako vrijeme uzmognemo postići oproštenje grijeha i milost posvećujuću. Mi trebamo osobito jedno sredstvo, po kojem mi možemo postati dionici svih dobara i darova, koji su nam nužni za ovaj i budući život. U tu svrhu dao nam lako i jednostavno ali moćno i djelotvorno sredstvo u molitvi, veleći: »Molite i dat će vam se« (Luk. 11, 9). Tako je Bog, tako reći, svoju ljubav izcrpio i sve nam u obilju dao, što nam treba da budemo dobri i blaženi. Zato kaže sam on kod proroka: »Što bi još bio morao u vinogradu svojem učiniti, čega nijesam učinio« (Is. 5, 4).

Ipak najveći dokaz ljubavi i dobrote božje jest, što je On, da nas grješnike spasi, dao svoga jedinorogjenog Sina na smrt. U istinu, veće žrtve ljubavi nije moglo njegovo očinsko srce za nas pridonesti, tim je izpraznio neizcrpivo bogatstvo svoje dobrote, zato i kaže apostol: »Bog, koji nije svoga jedinorogjenog Sina poštedio, već ga je za nas sve dao, kako nam ne bi s njim sve darovao« (Rimlj. 8, 32). Sv. Vinko Paulski, taj plemeniti prijatelj ljudi, dogje jednoć u Marseillu, da ondje posjeti kažnjenike na galiji i utješi ih. Megju tim zločincima nagje nekoga mladoga čovjeka, kojega se fino lice od ostalih napadno razlikovalo, te je gorko plakao. Svetac ga upita: »Zašto plačeš?« »Ah, moj gospodine«, reče on, »kako ne bi plakao, kad sam tako nesretan!« Pripovijedao je, kako je jednoć u lovu nekoga tako zlostavljao, da je doskora umro i s toga je odsugjen na šest godina galije, od kojih je već prošlo četiri godine. »Tu tešku kaznu«, doda on, »rado bi

podnio, ali što me boli, jest nesreća, u koju sam stavio moju familiju. Moga oca ubila žalost, moja žena i djeca moraju poginuti od bijede, jer im fale moje ruke, da im privrijede uzdržavanje života. O kako bi radio, da sam kod njih! A sada moraju od glada umirati!« Od plača nije mogao dalje govoriti. Svetac ga upita: »Reci mi, kad bi se tko dao mjesto tebe prikovati na lanac, bi li ti mogao slobodan biti?« »Svakako«, reče, »ali gdje bi se našao čovjek, koji bi se bez krivnje dao u taku bijedu?« Vinko ode, ne rekavši ni riječi, k nadgledniku galija i umoli ga, da pusti mladog čovjeka i njega stavi u okove. Poslije neko vrijeme privoli na prošnju, a kažnjenik posta slobodan i vrati se, tisuću puta hvaleći plemenitog osloboditelja, k svojoj obitelji. Je li, to je bilo izvanredno djelo sv. Vinka, djelo ljubavi, kojemu se moramo diviti. Ali što je to djelo ljubavi u prispodobi, što je Bog ljudima izkazao? Mi svi smo bili grješnici i boravili u ropstvu gjavla, strašna bila naša bijeda, jer mi smo imali biti nesretni ne na nekoliko godina, već u sve vijeke. Ali naš nebeski Otac smilovao se nas i poslao nam svoga jedinorogjenoga, preljubljenoga Sina, da nas oslobodi od ropstva gjavlova, učini nas slobodne, sretne i blažene. A što čini Sin božji, da izvede to djelo ljubavi? Jedna jedina kapljica krvi, koju je za nas prolio, kratka molitva, dapače sama volja bila bi za nas dosta, da nas od propasti spasi i djelo spasenja na nama izvrši, ali što je dosta za nas bilo, nije za nj. Prevelika ljubav, kojom nas ljubio, silila ga, da je trideset i tri godine u ropstvu ovoga života sproveo, u najvećem siromaštvu i potištenosti, u bezbrojnim progonima i mukama svoje dane sprovodio, da je na koncu križ na sebe uzeo, te na njem u največoj boli i nevolji i prolijavši zadnju kapljicu krvi, svoju glavu nagnuo i umro. Kolika ljubav! A Sin božji ne žrtvuje se za sebi jednake, nego za bijedne ljude, koji su prema njemu ništa, te mu njegove ljubavi u vijeke ne će moći vratiti. On se žrtvuje za ljude, koji su kao grješnici njegovi neprijatelji, te mu drsko svaku poslušnost uzkraćuju. Zar nije to ljubav nad ljubavlju, ljubav, kojoj nema primjera? Zar Krist sam ne kaže: »Veće ljubavi nema nitko od one, da tko život svoj daje za prijatelje svoje« (Iv. 15, 13). Tim još posve nezadovoljan, njegova ljubav našla sredstvo, da može i poslije svoje smrti boraviti u našoj sredini i milosti nam dijeliti, On je ustanovio

presv. oltarski sakramenat, u kojem će nas do konca svijeta svojom milosnom prisutnosti razveseljivati, po njemu u naše srce ulazi, da se s nama najuže združi i učini nas dionicima svoje božanske naravi.

Je li dakle tko na nebu ili na zemlji, tko bi nam na duši i tijelu, za vremenitost i vječnost toliko dobra činio, koliko naš Bog? Ne moramo li, ako si samo ono malo, što smo kazali, k srcu uzmemo, sa psalmistom priznati: »Ljubazan je Gospodin prema svima, a njegovo milosrgje ide preko svih njegovih djela« (ps. 144, 9).

II.

Na što nas obvezuje dobrota božja? Obvezuje nas, da budemo Bogu za njegove darove zahvalni, te se njima dobro služimo; nadalje, da i mi dobro mislimo s našim bližnjim, te mu po mogućnosti dobro činimo.

1. Jer nam Bog toliko dobra čini, te kako Jakob apostol kaže (1, 17) svaki dobar dar i svaki savršeni poklon od njega dolazi, pravedno je, da smo mu zahvalni. Za to je već Mojsija nalagao izrajelskomu narodu, da Bogu hvali za primljena dobročinstva, veleći: »Kad jedeš i nasitiš se, moraš Gospodina, tvoga Boga za predobru zemlju blagosoviti, koju ti je dao« (5 Moj. 8, 10). Na zahvalnost prema Bogu opominje nas i David veleći: »Hvalite Boga, jer on je dobar« (ps. 106, 1). Isto tako apostol: »Hvalite u svako vrijeme za sve dobro Bogu i Ocu u ime našega Gospodina Isusa Krista« (Ef. 5, 20). Kako Bog mnogo na to glegje, da smo mu zahvalni, vidi se iz zgode o onih deset gubavaca. Isus ih ozbiljno ukorio, što je od desetorice samo jedan došao i zahvalio se. »Zar ih nije deset očišćeno? Gdje su devetorica? Zar se nije našao, koji bi se vratio i Bogu čast dao, osim ovoga stranca?« (Luk. 17, 17—18). Tomu se ne treba čuditi, jer ako se mi uvrijedimo, kad nam tko nije zahvalan za neznatne usluge i darove, kako bi Bogu svejedno bilo, da mu mi za mnoge i velike darove, koje nam njegova dobrostiva ruka neprestano daje, ne zahvalimo? Zato se gorko tužio na nezahvalnost naroda židovskoga veleći: »Čujte nebesa i ti zemljo: Djecu sam uzgojio i uzdigao, a ona me preziru« (Is. 1, 2). Strašne su kazne, koje su stigle Jeruza-

lem: grozan glad, buna i kuga bjesnile u tom nesretnom gradu, na koncu posta ruševina, više od milijun ljudi poginulo, a oni, koji su ostali, bili su kao roblje prodani. Što je bio uzrok, da je na Jeruzalem poslao tako strašnu kaznu? Osobito nezahvalnost židova, koji su sve milosti neba od sebe odbacili i mjesto da budu Bogu zahvalni, urotili se proti njegovom jedinorogjenom Sinu i razapeli ga. »Jeruzaleme, Jeruzaleme«, veli sam Isus Krist, »koji ubijaš proroke i kamenuješ one, koji su k tebi poslani, koliko puta sam hotio tvoju djecu skupiti kao kokoš svoje piliće pod krila, a nijesi hotio! Eto, vaša kuća ostat će vam prazna« (Mat. 23, 37—38).

Na žalost imade mnogo kršćana, koji se ogriješuju nezahvalnošću prema Bogu. Bog im toliko dobra čini, vesele se dobrom zdravlju, sretni su kod svoga poduzeća, svega u obilju imadu, što trebaju za sebe i za svoje. Ali nikad ne poglegju na Onoga, kojega dobrotu svaki dan uživaju, niti im ne dolazi na pamet, da mu zahvale za njegove darove. Ustaju bez molitve, legnu bez molitve, dolaze k stolu, odlaze siti od stola bez molitve. Zar to nije sramotna nezahvalnost? Zar bi čudo bilo, da Bog svoju ruku od njih uzkrati i ostavi ih? Još manje se mnogi kršćani spominju milosti, što im Bog dijeli za njihovo vječno spasenje. Koliko ih imade u ovom gradu, koji se još nikad nijesu Bogu zahvalili za katoličku vjeru, za sv. sakramente, za kršćansku pouku, i za druge mnoge milosti, koje im se dijele! A što kažem? Koliko kršćana imade, koji za te milosti ne samo ne hvale, već ih ne cijene, preziru ih, koji dapače u svojoj zaslijepljenosti i zlobi žele, da se riječ božja ne bi više propovijedala, da se sv. sakramenti više ne bi dijelili! Koliko ih imade megju nama, koji su prema Isusu Kristu, koji je za nas svoju dragocjenu krv prolio, tako hladni, tako nehajni, kao prema kojemu stranom čovjeku, koji još nijesu nikad u svojem životu na nj pogledali i srcem punim zahvalnosti molili: O Isuse, Tebi, Tebi smo svi dužni! Kako ćemo Ti vratiti, što si Ti za nas učinio? O kakovi su to ljudi, kakovi su to kršćani! Bogoljubni slušatelji, ne idite stopama tih nezahvalnika, priznajte Bogu svomu primljena od njega dobročinstva, cijenite ih i neprestajte mu hvaliti dok živite. S Davidom često recite: »Što ću Gospodinu vratiti za sve, što mi je On dao« (ps. 115, 3).

2. Ali i činom pokažite svoju zahvalnost, služeći se uvijek dobro darovima i milostima božjim. Dadete li siromahu kaki dar, to je vaša volja, da ga dobro upotrijebi. Da ga bez koristi potroši, baci, nogama pogazi, bili bi bez dvojbe nad njim ogorčeni, te bi mu u buduće uzkratili svoju potporu. Isto je kod Gospodina, u obilnoj mjeri daje nam svoje darove, ali On želi, da ih cijenimo i na dobro upotrijebimo. Ako to ne činimo, vrijegjamo Ga i moramo se bojati kazni od Njega. Sjetite se Izrajelaca u pustinji. Oni nezadovoljni s manom, željeli su mesa i dobili su što su željeli. Bog im poslao strašnu množinu prepelica, koje su lovili i za jelo pripravljali. A jer su ih prevelikom pohlepom uživali, stigla ih kazna, mnogi su od njih umrli (4 Moj. 11, 33). Još groznije je Bog kaznio stanovnike Sodome i Gomore. Jer su njegov blagosov upotrebljavali na raskoš i gadnu raspuštenost, uništio ih zajedno s njihovim gradovima vatrom i sumporom, te cijelu prekrasnu pokrajinu pretvorio u smrdljivo more, koje se, jer u njem nijedno živo biće živjeti ne može, naziva mrtvo more. Isto čini Bog i danas s onima, koji zlorabe njegove milosti. Ili, odakle to, da u naše vrijeme bijeda i nevolja sve više raste, da se tolika poduzeća izjalove, da tolike nesreće stižu ne samo pojedince, već cijele općine i zemlje i u opće, da su vremena sve gora? Odatle, što ljudi zlorabe darove božje. Mi živimo sada u vrlo nekršćansko vrijeme; nalazimo ljudi po gradovima ali i selima, u kojih srcu je izumrla svaka ljubav i štovanje prema vjeri, svaki strah božji; koji svojim divljim strastima popuštaju i sv. zakon božji bezobzirno prestupaju, koji svoje zdravlje, sile svoga duha i tijela, svoje bogatstvo i svoj upliv upotrebljavaju, samo da pokopaju ćudoregje i red, i da zadovolje svojim griješnim nasladama. Kako bi Bog u tako zlo vrijeme svoju ruku pružio na blagosov, te nam darovao sretne, dobre dane? Vjerovao svijet ili ne, istina ostaje uvijek, da naša zemaljska dobrobit ovisi o dobroj uporabi darova božjih i o savjesnom izvršivanju zapovijedi božjih. Sam Gospodin govori: »Budete li po mojim propisima živjeli i moje zapovijedi čuvali i vršili, dat ću vam kišu u svoje vrijeme, a zemlja neka donese svoje rastline, a drveće neka bude puno plodova. Vrijeme žetve neka se reda za branjem vina, a branje za sjetvom, imat ćete dosta kruha i siti ćete biti i bez straha u

svojoj zemlji stanovati... A ako me ne slušate, i ne vršite sve moje zapovijedi, i ako zabacite moje zakone i moje sudove prezirete, tako da ne činite, što sam vam zapovijedio, i uništite zavjet moj, to ću ja proti tomu učiniti: Nenadano ću vas posjetiti siromaštvom, vrućinom, koja će iskvariti oči vaše i vas same istrošiti. Uzalud ćete sijati sjeme, koje će vaši neprijatelji pozderati. Odozgo dat ću vam nebo od željeza, a zemlju kao ruda. Uzalud ćete raditi, zemlja ne će bilja donositi, niti će drveće plodova dati. Živite li proti meni i ne ćete me slušati, ja ću sedmerostruko vaše muke povećati radi vaših grijeha« (3 Moj. 26, 3 itd.). Još goru sudbinu imadu očekivati oni, koji milosti, što im ih dobrostivi Bog za njihov spas daje, svoje srce zatvore i neprestano u grijehu ustraju. Jao kršćanima, koji se riječi božjoj rugaju, mjesto da je srcem spasa željnim slušaju, koji sv. sakramente pokore i oltara jedva jednoć u godini primaju ili se ispovijedaju, a da se ni najmanje za grijehe ne kaju, niti se odlučuju na poboljšanje, koji molitvu, službu božju, javnu i kućnu pobožnost zanemaruju, koji se svim spasonosnim opomenama protive, te su gluhi na glas vlastite svoje savjesti, na njima će se ispuniti strašna riječ Gospodina: »Ja sam zvao, a vi nijeste htjeli, ja sam svoju ruku pružio, a nitko nije na to pazio, jer prezirete svaki moj savjet, a moje govore ukora prečujete, to ću se i ja kod vaše propasti smijati i rugati se, kad vas snagje, čega se bojite« (Rječ. 1, 24—26). Da to nije samo isprazna grožnja, vidimo na ljudima u vrijeme Noe, na Faraonu u Egiptu, na stanovnicima Gomore i Sodome, na Židovima jeruzalimskim, i na mnogim drugim grješnicima, koji su, jer se zlo služili božjom milosti i radi neprestane svoje neskrušenosti, bili od Boga ostavljeni i na strašni način propali.

Čuvajte se dakle zlo upotrebljavati darove i milosti božje, upotrijebite ih na proslavu njegovog sv. imena i na spas duša vaših. Jer je Bog tako dobar, te nam svaki dan očite dokaze svoje ljubavi daje, vladajte se uvijek kao njegova dobra djeca i činite, što mu se dopada. To je najvažnija dužnost, koja proizlazi iz dobrote božje.

3. Dobrota božja traži takogjer, da i prema bližnjemu svomu imademo dobrohotnu ljubav. Bog dobro misli sa svim svojim stvorovima, a napose s ljudima.

Ništa više ne želi, nego njihovo dobro, i raduje se, ako ih vidi zadovoljne i sretne. Kad bi on bio kao čovjek, te se mogao žalostiti i žalost osjećati, bolno bi nas sažaljivao, kad nas žalost i nevolja snagje. On je naš predobri otac, te on s nama dijeli našu radost i žalost. Kako puno sućuti i smilovanja bijaše srce Isusovo! Kad je nekoliko dana prije svoje smrti stajao pred Jeruzalemom i u duhu promatrao propast toga grada, tako je bio ganut, da je plačući rekao: »O, da ti spoznaš i to još ovoga tvoga dana, što ti je na spas, ali sad je zatvoreno pred očima tvojim« (Luk. 19, 42). Isto tako vidimo ga, gdje plače na grobu Lazara. Kad je vidio Mariju, sestru pokojnoga i prisutne plakati, sam »se potrese u duhu, ražali se i plakaše« (Iv. 11, 33). O, kako su ganutljive ovdje suze Boga-čovjeka, ljubi nas do suza, kaže sv. Augustin. On je svima sve, siromašan sa siromasima, gladuje s gladnima, žegja sa žednima, plače s plačućima.

Tako eto moramo i mi biti s našim bližnjim. Vidite li, da mu je dobro, to se tomu od srca radovati morate, vidite li, da ga nesreća snašla, morate s njim sućut imati, i iskreno ga sažaljivati. Lijepi primjer u tomu su nam prvi kršćani. Svi su bili: »jedno srce, jedna duša« (Dj. ap. 4, 32), ljubili se iskreno kao braća i sestre, dijelili megjusobno radost i žalost. Mogli su u istinu s apostolom reći: »Tko bude slab, a da i ja ne budem slab? Tko se sablazni, a da i ja ne gorim?« (2 Kor. 11, 29.) Ta megjusobna sklonost, ta bratinska sloga i ljubav kršćana bijaše istim poganima predmet najvećeg začugjenja; puni udivljenja govorili bi: »Vidite, kako se megjusobno ljube!« Bi li još i danas mogli pogani kršćanima dati tako lijepu svjedodžbu? Sigurno ne, morali bi reći: »Vidite ih, kako su sebični i koristoljubivi ti kršćani, kako svaki samo na sebe gleda, a da se ne brine za dobro ili zlo drugoga, kako jedan drugoga poprijeko glegje, kako im zlovolja i zavist srce izjeda!« Bi li nepravo govorili ti pogani? Zar baš u naše vrijeme nije glavna pogrješka sebičnost? Svaki misli samo na sebe, samo svoj »ja« ima pred očima svojim, kako je njegovom bližnjem, dobro ili zlo, za to se ne brine. Naliče na vlas onom bogatom rasipniku, koji je mogao gledati bijedu i siromaštvo Lazara, a da nije prema njemu osjećao ni najmanje sućuti. Dapače mnogima je dobro bližnjega trn u oku, zavide mu njegovu sreću, bolje

im ide u tek jelo i pilo kad čuju, da ih snašla kaka nevolja. Raduju se, gdje bi se morali žalostiti, a žaloste, gdje bi se morali radovati. Ta zavist, neljubav vlada osobito megju ljudima istoga staleža, megju obrtnicima. Jedan drugomu gleda na vrata, vidi li, da onomu susjedu bolje ide, više trguje, više zasluži, muči ih zlovolja i zavist; to su duše Kainove, koji se izjedaju radi sreće bližnjega. A opet su kao preporogjeni, upadnu li u nevolju i bijedu i svaki udarac, koji ih snagje, balzam je za njihovo gadno srce. Što ću reći za take kršćane? Da od kršćanstva ništa više nemaju, nego samo ime, jer znak pravoga kršćana jest ljubav, po riječima Krista: »Po tom će svi upoznati, da ste moji učenici, budete li se megjusobno ljubili« (Iv. 13, 35). Varaju se, ako se pouzdavaju u svoje molitve i pobožnost, jer »tko ne ljubi, ostaje u smrti« (1 Iv. 3, 15). Nikako se spasiti ne mogu, ako se ne promijene, jer u nebu nema mjesta za sebičnost, za tvrdo srce i za zavist, već samo za ljubav. Izbjegavajte dakle svaku neljubav, za svakoga imajte ljubazno srce, želite mu dobro, što ima, a imajte sućut s njim, snagje li ga nevolja. Promatrajte često, da imadete jednoga Oca u nebu, kojega se ljubav na sve proteže i ispunjajte propis apostola: »Ljubite se megjusobno bratskom ljubavi, veselite se s veselima, plačite sa žalosnima (Rimlj. 12, 10—15).

4. Ali te ljubavi ne zatvorite u srce svoje, već ju djelima očitujte, kad bližnjem svomu ne želite samo sve dobro, nego mu i činite, te ga po mogućnosti podupirite, kad treba vašu pomoć. To želi apostol kad piše: »Dječice moja, ne ljubimo se riječima i jezikom, nego u istinu i činom« (1 Iv. 3, 18). I Bog očituje svoju dobrotu činom, jer on ne će samo naše dobro, nego nam u istinu čini neizmjerno mnogo dobra. Tko bi izbrojio dobročinstva, koja nam On svaki dan iskazuje? On je predobri otac i opskrbljuje nas bez naše zasluge svim, što trebamo za dušu i tijelo, za vremenitost i vječnost. On kod svojih darova ne gleda na sebe, ni na svoju korist, On nam čini sve dobro, jer ima neizmjerno dobro srce, jer On u dobrostivosti nalazi najveću blaženost. Prema istim grješnicima pokazuje se dobrostiv i vraća im zlo dobrim. »On čini, da njegovo sunce izlazi na dobre i zle, da kiši na pravedne i nepravedne« (Mat. 5, 45). Promatranje te neizmjerne dobrote

božje bijaše pobožnim kršćanima od vajkada najjače poticalo, za dobrotvornost. »Je li Bog«, govorahu oni, »tako dobar prema nama, to moramo i mi biti prema našim bližnjima i dobro im činiti, koliko možemo.« Sv. Ivanu, patrijarhi aleksandrijskom, po imenu »Milostinjaru«, ukaza se, kad je još bio mladić od 17 godina, božansko milosrgje u spodobi veličanstvene djevice, koja sjajnije sjala od sunca, a na glavi svojoj imala krunu od maslinovih grančica i rekla mu: »Ja sam prvorogjena svevišnjega Kralja, ja sam djelovala, da je na zemlju sašao i ljude spasio, a hoćeš li me imati za prijateljicu i slijediti me, dovest ću te jednoć do njegova lica.« Od toga časa nije bilo granica njegovoj darežljivosti. Crkva aleksandrijska, kojoj je postao biskupom, bijaše vrlo bogata. Kad je stupio u biskupsku palaču, našao je ondje do 80 centi zlata, a što mu je bilo donašano, kao darovi dobrotvornosti, to je, kako on sam kaže, toliko bilo, da nijedan čovjek prebrojiti ne bi mogao. A koliko je Ivan po smrti ostavio? Tri novčića. Sve je otišlo u blagajnice siromaha. Dogodilo se, da je isti dan, kad je svetac umro, neki pobožni čovjek bio uznešen i vidio, kako ga kod njegova izlaska iz biskupskoga stana baš ona veličanstvena djevica primila, koja mu se kao 17 godišnjem mladiću ukazala, i primivši ga za ruku odvela u kraljevstvo nebesko. Blaženi oni, koji si za uzor uzimaju neizrecivu dobrotu božju, te su milosrdni i ljubazni prema svojim bližnjima! Darovi, što ih dijele megju siromahe, samo su sjeme, koje im obilne plodove donosi za vremenitost i vječnost. »Tko siromasima daje, nikad ne će stradati«, osigurava mudrac (Rj. 22, 9). Iskustvo potvrgjuje istinitost toga. Ima još i u naše bezbožno, sebično vrijeme kršćana, koji su, oduševljeni duhom vjere, vrlo dobrotvorni. Pomažu nevoljnicima, koliko mogu i podupiru svako pobožno poduzeće većim svotama. Tko bi sve izračunao, što svake godine razdijele na milostinju, izašla bi velika svota. Čovjek bi mislio, da će malo po malo osiromašiti i na koncu morati prosjačiti. Ali to nije tako. Ako i ne posjeduju imutka na tisuće, ipak ne trpe nikake potrebe, kuća im je uregjena i sve dobro napreduje. Prispodobe li na koncu stanje svoje s prijašnjom godinom, opaze, da ne nazaduju, nego napreduju. Bog ih u njihovom poslu blagosovio, te im ono, što su dali za dobre svrhe, mnogostruko nadoknadio. Pravo dakle ima sveti

Krisostom, kad kaže: »Ne smatraj milostinju kao izdatak, nego kao dohodak, ne kao gubitak, nego kao dobitak, jer više primaš, nego li si izdao.« Ipak najveća plaća milosrdnim kršćanima bit će tek na drugom svijetu. Za zemaljska prolazna dobra, što ih daju siromasima, daje im Bog vječna dobra neba. Dok nemilosrdne čeka sud bez milosrgja, milosrdni su uzvišeni nad sud, svom ljubavi i prijaznosti će se božanski Sudac k njima obratiti i u blaženost ih pozvati utješnim riječima: »Dogjite, blagosoveni oca mojega, posjedujte kraljevstvo, koje vam je pripravljao od postanka svijeta.« »I ući će u život vječni« (Mat. 25, 34, 46).

Sada znadete, u čemu je dobrota božja, i na što nas obvezuje. Bog je dobrostiv, on iz ljubavi hoće svim stvorovima dobro, i iskazuje im u istinu bezbroj dobročinstava. Budite zahvalni vašemu dobrostivom Bogu, i upotrebljavajte darove i milosti, koje on dobrotvornom rukom vama dijeli, njemu u čast, a sebi na spas. Jer je on tako dobrostiv prema vama, budite i vi dobri prema njemu; vladajte se uvijek kao njegova pobožna djeca, i učinite se dostojni njegove ljubavi spremnom poslušnosti i dobrim ponašanjem. Budite ljubazni prema bližnjemu. Svi ste djeca jednoga Oca, braća i sestre u Kristu Isusu, iz srca svoga istjerajte svaku sebičnost, zavist i dobro svakomu želite, s njim dijelite radost i žalost, i molite Boga, da mu udijeli dobre dane. Svoju želju izvedite činom. Tješite žalosne, pomažite potrebne, pomažite svuda, gdje i kako dobro možete. »Budite milosrdni, kako je i vaš otac nebeski milosrdan« (Luk. 6, 36). Činite li to, onda ste dobra djeca vašega nebeskoga oca, s dopadnošću će vas gledati, te vas za vremenitost i vječnost usrećiti.

Amen.

XXI. Propovijed.

Treća nedjelja po Uskrsu.

O milosrgju i dugotrpnosti božjoj.

»Još malo i ne ćete me vidjeti i opet malo i opet ćete me vidjeti, jer idem k ocu« (Iv. 16, 16).

Jednoć je čitao neki bogataš, koji je vrlo zemaljski mislio, petu glavu prve knjige Mojsijeve, u kojoj se govori o ljudima, koji su u početku svijeta živjeli. Osobito mu je upadno bilo, da se kod svakog čovjeka, makar još tako dugo živio, uvijek opetuju riječi: »I on je umro«. »Cijelo vrijeme, koje je Adam živio, bijaše 930 godina i umro je. A svi dani Lotovi bijahu 912 godina i umro je. A svi dani Kaina bijahu 910 godina i on je umro. A svi dani Metuzalema bijahu 969 godina i on je umro.« Čitaoc zatvori knjigu, vrlo se zamisli i reče sam sebi: Što, da život traje i 1000 godina, ipak bi mu konac bio, a što bi onda ostalo od svih dobara i radosti? To razmatranje učinilo tako duboki utisak na nj, da je svijet i sve, što je do sada cijenio i ljubio, ostavio, u red sv. Dominika stupio, sveto živio i blaženo umro.

»I on je umro!« Tako će se bog. sluš. jednoć i o nama reći, o meni i o vama, »jer ovdje nemamo stalna prebivališta, već tražimo buduće« (Hebr. 13, 14). Dani našega života ovdje su izbrojeni, svi možemo s Isusom u današnjem sv. evangjelju reći: »Još malo i ne ćete me vidjeti, otići ću od vas i ući u kuću vječnosti. I opet malo i opet ćete me vidjeti i vi ćete prije ili poslije umrijeti i slijediti me u vječnost, gdje ćete me opet vidjeti.« Tako možemo mi svi u istinu reći, jer naš zemaljski život nije nego putovanje u vječnost, kamo će neki prije, a drugi kasnije, a na koncu svi doći. A možemo li s božanskim Spasiteljem dodati i zadnje riječi: Idem k ocu? Možemo li se nadati, da ćemo svoje putovanje sretno svršiti i primitak naći u kući našega nebeskoga oca? Dà, to možemo, Bog je neizmjerno milosrdan i dugotrpan. Jesmo li mnogo sagriješili mišlju, riječju i činom i propuštanjem dobra, što smo ga morali učiniti, ipak ne smijemo zdvojiti radi spasa

našega, jer Bog je dugotrpan s nama i pripravan oprostiti nam, samo ako se pravo obratimo i dostojni plod pokore donesemo. Obe ove dvije vlastitosti božje ćemo danas nešto pobliže promotriti:

1. Njegovo milosrgje i 2. Njegovu dugotrpnost.

Današnji govor opet je vrlo važan, pazite dobro, da sve dobro razumijete i tim se okoristite.

I.

Bog je milosrdan znači: On oprašta rado svima, pravo skrušenim grješnicima. Kratko je to tumačenje milosrgja božjega, ali sadržaje vrlo važne istine, koje moramo pobliže promotriti, da dobijemo pravi pojam o toj vlastitosti, te se njom za spas naš okoristimo. Razmotrit ćemo dakle? 1. da Bog oprašta, 2. rado oprašta, 3. svim grješnicima oprašta, 4. svim pravo skrušenim grješnicima.

1. Bog oprašta: to je prvi znak njegovog milosrgja. Kad zlovolju, nesklonost, neprijateljsko mišljenje, što ga prema uvrijediteljima u srcu nosimo, odložimo, te mu opet prijašnju sklonost i ljubav darujemo, to onda znači: oprostiti. Mi ljudi često ne opraštamo savršeno. Makar i rečemo: »Ja opraštam mojem uvrijeditelju«, ipak neka stanovita hladnoća ostaje u nama, uvrijeditelja ne ljubimo tako, kako smo ga prije ljubili. Uzmimo, da svom silom nastojimo, da mu od srca dobri budemo, to ipak ne možemo uništiti spomena na nanešenu uvredu, često se probudi u našoj nutrinji stanovita gorkost, stanovita zlovolja i mnogo nas borbe stoji, da svladamo tu uzbugjenost i malo po malo je posve uništimo. Bog oprašta daleko savršenije »on oduzima«, veli prorok, »naše zločine i baca u dubinu mora sve naše grijehe«. (Mih. 7, 19). Kad nam Bog oprašta, oduzima grijehe, kojima smo ga vrijegjali i baca ih u more zaboravnosti, ne misli više na njih on ne da, da mi osjetimo, da smo bili njegovi neprijatelji i uvrijeditelji, on je prema nama tako ljubezan, kao da smo mu bili uvijek poslušna njegova djeca, dà, srce se njegovo raširi, te nam svoju dopadnost i svoju ljubav daruje u većoj mjeri,

nego li onda, kad ga još nijesmo bili uvrijedili. Kako je ljubezan božanski Spasitelj prema Mariji Magdaleni, koja je toliko griješila i svojim raspuštenim životom toliko sablazni dala! Brani ju proti neljubeznom sudu farizeja i dade se od nje pomazati, poziva je u broj umilostivljenih, oprašta joj njezine mnoge grijehe i udostojava je poslije svoga uskrsnuća prvu svoje milosne objave. Isto je tako ljubezno postupao sa Petrom, koji ga je, kako znademo, uz sve opetovano obećanje, da će s njim živjeti i umrijeti, tri puta zatajio. Mjesto da ga nedostojnog njegove apostolske službe prezre, podiže ga nad sve apostole i nad istoga svoga ljubeznoga Ivana, i postavlja ga vrhovnom glavom svoje crkve na zemlji, govoreći mu: »Pasi jaganjce moje, pasi ovce moje«. (Iv. 21, 15, 17). A koliko primjera nalazimo u životu svetaca, kako su se najveći grješnici, koji se pravo obratili i postojanom gorljivosti pokoru činili, mogli radovati izvanrednim izkazima ljubavi božje! Tako je sv. Margarita kortonska, koja je devet godina najsramotniji život sprovodila, postala poslije 20 godišnjeg strogog pokorničkog života, dionica velikih milosti. Imala je više objava sv. angjela čuvara, mnogih svetaca, blažene Djevice i samoga božanskoga Spasitelja. Dao joj Gospodin dar proročanstva i čudesnog ozdravljenja i moć zle duhove izgoniti. Još prije svoje smrti imala je nebesku objavu, kojom joj je objavljena bila ura njezine smrti i ujedno sigurnost, da je pozvana u vječne radosti neba. Njezino se tijelo, premda je već više od 500 godina mrtvo, do danas sačuvalo svježe, bez svakoga znaka trulosti. Eto, tako temeljito, tako savršeno Bog oprašta.

Ni iz daleka se ne spominje uvreda grješnika, već se raduje od srca njegovomu obraćenju i daje mu cijelu svoju ljubav. Za to kaže Krist: Na nebu bit će veća radost nad jednim grješnikom, koji pokoru čini, nego li nad devedeset i devet pravednika, kojima pokore ne treba. (Luk. 15, 7).

Kolika utjeha mora napuniti srce pokornika, kad se sjeti milosrgja božjega. Makar ljudi pretrpjele uvrede nikad ne zaborave, makar svojim uvrijediteljima prvašnije svoje ljubavi i prijateljstva nikada više ne daruju, Bog mu njegov savršeno oprašta, uzima ga opet za svoje dijete i ljubi ga više nego li ga prije ljubio. On može, ako uztraje u pokorničkoj gorljivosti u nebu postići veću plaću, sjajniju krunu, nego li mnogi

izabranik, koji je do duše u nevinosti živio, ali Gospodinu manjom gorljivosti služio. Nema dvojbe, da Petar i Pavao, Marija Magdalena i mnogi drugi pokornici i pokornice u kraljevstvu vječne slave uživaju veću mjeru radosti, nego li mnogi sveci, koji su umrli u nevinosti krsnoj. Možemo li si dakle u istinu reći: Ja sam svoj život promijenio, ništa više ne mrzim i ne izbjegavam nego li grijeh; onda se ne dajmo više uznemirivati mišlju: Tko znade, je li mi Bog oprostio? Veselim pouzdanjem glegjimo u Boga, milosrdnoga, koji savršeno oprašta, koji nanešenu mu uvredu zaboravlja, koji pokornika svom svojom ljubavi opet prima.

2. Bog oprašta rado, to je drugi znak njegovog milosrgja. Kod ljudi često vrlo teško ide, dok se dadu nagovoriti, da svojem uvrijeditelju oproste. Moramo im najozbiljnije istine vjere o nebu i paklu predstaviti, da im njihovo tvrdo srce omekšamo i sklonemo na pomirenje. O kako daleko radije Bog oprašta: On je uvijek spreman, svakoga grješnika, koji skrušenim srcem k njemu dolazi, primiti, a njegova očinska ljubav čeka željno na čas, kad ćemo se k njemu vratiti. Kod proroka govori on: Cijeli sam dan svoje ruke širio za nevjernim narodom, kojega su misli na putu, što nije dobar. (Is. 65, 2). A Krist doziva grješnike, da svoju goruću želju za njihovim spasom izrazi: »Dogjite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni i ja ću Vas okrepiti« (Mat. 11, 28).

»Prije nego li se moleći dotakne vratiju, o Gospodine, već mu Ti otvoriš, prije nego li on pred Tebe padne, pružaš mu ruku, prije nego li on suze prolijeva, napunjaš ga svojim smilovanjem. Tvoja ljubav puna težnje za našim spasom, priklјanja se sama« kaže sv. Efrem. Dà, kaže sv. Augustin: Bog je spremniji grješniku podijeliti oproštenje, nego li je grješnik pripravan primiti ga. Progjemo li cijelo sv. pismo, naći ćemo svuda najjasnijih dokaza, kako je Bog, premda prema neskrušenim grješnicima neumoljivo strog, prema iskrenim pokornicima neizmjerno milosrdan, te ih najvećom spremnosti prima. Što nam drugo znači priča o dobrom pastiru, koji za izgubljenom ovcom ide preko gora i dolina i kad je nagje, vesela srca je na svoja legja stavlja i kući svojoj nosi? Što nam drugo na dalje znači priča o ženi, koja ne prestaje izgubljeni novac tražiti, dok ga ne nagje, a onda sve prijateljice i susjede poziva, da dogju te se s njom raduju? Što nam drugo napokon znači priča o izgubljenom sinu, koji na povratku iz tugjine, gdje je svoj cijeli imetak lakoumno potrošio, od svoga oca bude tako nježno, ljubezno primljen? Mjesto da mu on što predbaci, zapovijeda dobar otac, kao da sin njegov nije vlastitom krivnjom, nego tugjom zlobom pao u nevolju, zapovijeda slugama: »Brzo donesite mu najbolje odijelo, obucite mu ga, i stavite prsten na ruku njegovu, a cipele na noge njegove, donesite utovljeno tele i zakolite ga, da jedemo i da se veselimo, jer ovaj moj sin bijaše mrtav i oživi, bijaše izgubljen i opet se nagje. (Luk. 15, 22—24). Tako rado oprašta milosrdni Bog, tako ljubezno prima natrag povraćenog sina. Dà, kako se iz svih spomenutih priča vidi, Bog niti ne čeka, dok se grješnik obrati, on sam ide za njim, po svim putevima njegovim i neprestano mu dovikuje: Vrati se k meni i primit ću te. (Jerem. 3, 1). Za vrijeme francuske revolucije živio je u Lionu čovjek, koji izgubivši vjeru, o njoj kao i njezinim vježbama ništa nije htio znati. Taj nesretnik sastao jednoga dana svećenika, koji je nosio sv. popudbinu bolesniku. Pomisao, da bi pred svetootajstvom morao glavu okriti, smela ga i zlovoljan radi toga sastanka bježao iz jedne ulice u drugu. Ali za čudo! Svećenik slijedi ga korak za korakom, jer nije mogao drugim putem ići, da do bolesnika dogje. Nevjernik u neprilici skrene u otvorenu jednu kuću, ali i svećenik za njim jer je baš ondje bio stan bolesnika. Najednoć nagje se opkoljen od osoba, koje su pratile presv. sakramenat. Sada više nije mogao uteći. U taj čas gane ga milost. »Što«, reče sam sebi, »ja bježim pred Bogom, koji za menom ide? Ne Gospodine, ne ću se više protiviti. Ja se od sada odričem moje nevjere, i želim se Tebi klanjati i u ljubavi ti služiti do smrti.

Kao što je išao za tim nevjernikom, tako ide Bog za svim grješnicima. Ide za njima, kad ih po glasu njihove savjesti, po riječi njihovog svećenika, po primjeru dobrih kršćana, nenadanom smrti poznanca i po tisuću drugih dogagjaja na pokoru opominje. A ipak imade mnogo grješnika, koji preziru sve nastojanje bož. milosrgja za spas njihovih duša. Kad se dobri Tobija u tugjoj zemlji sjetio svojih dragih roditelja i one težnje, kojom su njegov povratak izčekivali, ništa ga nije moglo suzdržati, da se kući ne vrati. Raguel ga mnogo molio, da još koje

vrijeme ostane kod njega, ali on odgovorio: »Znadem, da moj otac i moja majka broje dane, a duh njihov trpi« (Tob. 10, 9—10) i nije se dao sklonuti ničim, da svoj povratak samo za jedan dan produlji. O koliko grješnika imade, na kojih povratak milosrdni Bog, već dugo najvećom težnjom čeka! Lutaju moguće već pet, deset i više godina po tugjini. Bog ih češće zove, da se ipak jednoć k njemu vrate, on ide svaki dan, kao majka mladoga Tobije na putove i ceste i gleda, ne dolaze li, ali oni nemaju srca za nj, ne paze na njegovu želju, oni slijede svijet, koji im dovikuje: Ostani još malo, ima još vremena, još si mlad, jak i zdrav, bilo bi ludo od tebe, da svoje mlade dane sprovodiš u krutoj pokori. Oni ostaju lakoumni, zaslijepljeni grješnici u svojoj neskrušenosti i preziru dobrotu Boga, koji bi ih tako rado spasio, samo da se dadu spasiti. O dâ još danas, kad ih Bog zove, ne otvrdnu srca svoga! O da se poput izgubljenoga sina puni skrušenosti i poniznosti vrate u njegovo očinsko naručje! Bilo da su mnogo i teško falili, ne trebaju se bojati, jer

3. Bog oprašta svim grješnicima, a to je treći znak njegovog milosrgja. Ne može se pomisliti grijeh, bio još tako težak, da se ne bi oprostiti mogao. Je si li ubojica, razbojnik, psovač, koji krivo prisižeš, preljubočinac, ili kakav mu drago grješnik, možeš kod Boga još milost naći. Isto tako nema broja, koji bi mogao izvor božanskoga milosrgja zatvoriti. Da našu savjest tište svi grijesi cijeloga svijeta, ipak ne smijemo zdvojiti o našem spasu, još se možemo nadati oproštenju. Gospodin sam kaže: Bili vaši grijesi kao skrlet, bit će bijeli kao snijeg, ili su crveni kao purpur, bit će bijeli kao vuna. (Is. 1, 18). »Niti veličina grijeha, veli sv. Ciprijan, niti kratkoća još preostalog roka života, niti skrajna nevolja zadnje ure, ne izključuje od prijateljstva božjega. Sve, koji se k njemu vraćaju, prima njegova neizmjerna ljubav i smilovanje«. Koliko primjera sv. pisma govori za tu istinu! Kako je velika grješnica bila Marija Magdalena. Sedam gjavola, kako izvješćuje evangjelista Luka, stanovalo je u njezinom srcu (Luk. 8, 2), tako je griješno živjela, da su ju zvali »grješnicom«, a ipak je postigla oproštenje. »Njoj« kaže Isus, će se mnogi grijesi oprostiti jer je mnogo ljubila«. (Luk. 7, 47). Kako su se teško ogriješili, Petar, Pavao, Samaritanka kod Jakobova zdenca, preljubnica u hramu, razbojnik na križu! I svi oni nagjoše milost. Pročitajte

životopise svetaca, da se osvjedočite o neizmjernom milosrgju božjem, megju njima ćete mnogo naći, koji su više godina svijetu služili, grijeh na grijeh gomilali, a sad su ipak u nebu. Sjećam Vas samo na pokornicu Mariju od Egipta. Punih 19 godina sprovodila je ona tako raspušten život, da tako reći, nije bilo zlobe, koju ona, ne bi izvršila. Sam veliki grad Alexandrija, bio joj premalen za griješenje. Pošla je s toga u Jeruzalem, u sveti grad, da ongje otvori radionicu svoga sramotnoga posla. Na blagdan uzvišenja sv. križa vidjela je, gdje velike množine pobožnih hodočasnika idu u crkvu sv. križa. Znatiželjna priključi se i ona putnicima, da s njima pogje u crkvu, ali osjeti na veliko svoje čudo, da ju nešto suzdržava, te nije mogla ući. Tri, četiri puta pokuša ući, ali badava nevidljiva neka moć zapriječi joj ulaz. Onda joj se otvorile oči, upozna, da je množina i veličina njezinih grijeha čini nevrijednom, da ugje u svetište. Puna osramoćenja potraži bližnji kut, da svoju duševnu bol olakoti plačem i uzdisajima. Pošto je pred jednom slikom bl. Djevice Marije svoje grijehe mnogim suzama okajala i ozbiljno poboljšanje obečala, mogla je lako u crkvu ući. Tu opet oplakivala svoje grijehe, i obečala Gospodinu od onda strogu pokoru. Održala svoju riječ, povukla se u egipatsku pustinju, sprovagjala ondje svoj život u najstrožoj pokori i umrla blaženom smrti. Često je u pustinji slavila božansko milosrgje, koje se na njoj tako čudesno očitovalo. »Ne mogu bez ogavnosti«, reče ona, »sjetiti se mojih zabluda. Čudim se sada, da se zemlja nije otvorila i živu me progutale, kad sam tolike duše zavela. Ali Bog me potražio za pokoru, jer on ne će smrti grješnika, već da se obrati i živi«. Crkva štuje tu pokornicu kao sveticu. Tako je Bog milosrdan, tako je on sklon svima, i najvećim grješnicima, oprostiti. Pravom kaže David: Kako je nebo visoko nad zemljom, tako je jako njegovo milosrgje nad onima, koji ga se boje. Kao što se Otac smiluje na svoju djecu, tako se Gospodin smiluje na one, koji ga se boje. (ps. 102, 11, 13).

Kojom dakle utjehom, kojom sigurnošću možeš ti o grješniče na Boga pogledati, kad promatraš njegovo neizmjerno milosrgje. Bilo, da broj tvojih zločina nadvisuje vlasi tvoje glave, bilo da si osjedio u tvojim grijesima i stojiš već na vratima vječnosti, ne trebaš odvažnosti izgubiti, a još manje

zdvojiti radi spasenja svoga, jer svi tvoji grijesi su u prispodobi sa milosrgjem božjim, kao kapljica vode u prispodobi sa neizmjernim morem. »Kad je grijeh«, piše apostol, »bio izobilan, milost bijaše još izobilnija«. (Rimlj. 5, 20). »Jesi li», veli sv. Krisostom, »bio nepravedan, gledaj na carinika, jesi li bio nečist, gledaj na Magdalenu, jesi li ubojica, gledaj na razbojnika, dà, jesi li bio progonitelj istine i njezinih navjestitelja, gledaj na Pavla, koji je poslije postao glasnik istine. Što je grijeh prispodobljen sa milosrgjem božjim? Paučina, koju vjetrić podere, da joj nema ni traga? Čemu dakle zdvajaš? Radi veličine grijeha? Eto, Magdalena je od sedam gjavola i od svih svojih zločina po milosti božjoj oslobogjena. Ili radi dugoga vremena koje si u grijehu sprovodio? Eno razbojnika, koga je Krist odmah poslije njegovog pokajanja k sebi u nebo uzeo«. Svi grješnici dakle mogu odvažnost sačuvati, svi se oproštenju nadati, svi mogu sveti i blaženi postati. Ali uz koji uvjet? Uz uvjet, da se u istinu obrate. To je zadnji znak milosrgja božjega, koji ne smijemo pregledati.

4. Bog oprašta svim pravo skrušenim grješnicima. Milosrgje božje je doduše neizmjerno kao Bog sam, ali djelovanje istoga ovisi o uvjetu, da se grješnik pravo obrati. Tu prevažnu istinu nalazimo točno označenu u sv. pismu »Bezbožnik«, govori Gospodin kod Izaije, »neka ostavi put svoj, a nepravednik misli svoje, neka se obrati ka Gospodu i smilovat će se na nj« (Is. 55, 7). Isto govori kod Ezekije: »Čini li bezbožnik pokoru za sve svoje grijehe, koje je počinio i pazi na sve moje zapovijedi, te pravo i pravdu vrši, neka živi, dà, živi a ne umre (Ez. 18, 21—22). Dakle samo onda, ako se grješnik obrati i čini, što je pravo, Bog mu je milosrdan i oprašta mu njegove grijehe. Ako pak u grijehu ustraje, ostaje mu izvor božjega milosrgja zatvoren, i upada u vječnu propast. »Ne budete li pokore činili«, kaže Krist Gospodin, »svi ćete zajedno propasti« (Luk. 13, 3). Milosrgje božje ne sastoji u tomu, da Bog svim grješnicima oprašta, nego u tomu, da on skrušenim grješnicima oprašta. Pročitamo li cijelu sv. povijest ne ćemo nijednoga grješnika naći, koji bi bez prave pokore oproštenje grijeha postigao. Kako je bilo sa bratoubojicom Kainom? Kako sa zlim čovječanstvom za Noe? Kako sa stanovnicima Gomore i Sodome? Kako sa izdajicom Judom? Kako sa okorelim narodom izrajelskim? Jer nijesu pokore činili, svi su zajedno propali. Kao što je istina, da je Bog milosrdan, neizmjerno milosrdan, tako je takogjer istina, da on nije neskrušenim, već samo skrušenim grješnicima milosrdan i oprašta im. Ne smijemo dakle imati krivi pojam o milosrgju božjem. Ne recite: Bog je neizmjerno milosrdan, on ne odbija nijednog grješnika; ako i griješimo dugo i mnogo, Bog će nam već oprostiti. To je preuzetno govoriti i tko je tih načela, u pogibelji je, da će spas svoj za uvijek izgubiti. Mnoge tisuće grješnika, koji su preuzetni na milosrgje božje, griješili, gore u ponoru pakla. Ista sudbina će snaći svakoga, koji drijemajući na jastuku milosrgja božjega mirno dalje griješi, njegov konac bit će propast. Bog je neizmjerno milosrdan, ali i neizmjerno pravedan. Njegovo milosrgje pravo skrušenim grješnicima oprašta, a pravda njegova neskrušene grješnike osugjuje. Milosrgje božje neka ne bude nikomu razlog, da u grijehu mirno spava, i ujedno flaster na njegovu ranjavu savjest, nego moćna opomena za ozbiljnu, temeljitu pokoru. Neka se nijedan grješnik tim ne tješi, da je Bog neizmjerno dugotrpan, jer o toj vlastitosti vrijedi isto što i o milosrgju božjem.

II.

Bog je dugotrpan znači: Čeka često dugo prije nego li grješnike kazni, da im dade vrijeme za pokoru. Bog često dugo čeka ali ne uvijek.

1. Čovjeku brzo izagje ustrpljivost bude li od koga češće uvrijegjen, brzo se rasrdi i ništa ne će da znade o oproštenju. »Ne, ja mu više ne ću oprostiti, jer me opet uvijek vrijegja«. Sam sv. Petar je mislio, da je skranje učinio, kad je na pitanje: koliko puta mora svojemu bratu, koji ga je uvrijedio oprostiti, dodao: sedam puta; sigurno se začudio kad mu je božanski Spasitelj odgovorio: Ne sedam puta nego sedam puta 77 t. j. 490 puta; t. j. toliko puta koliko puta uvrijedi. (Mat. 18, 21—22). Uzmimo da vas tko 490 puta udari po licu, bili mu kod zadnjega udarca, tako pripravno oprostili kao kod prvoga! Mislim da ne bi, srdžba bi se vaša kod svakoga novoga udarca sve više upalila, napokon bi se u bijes izrodila, o oproštenju ne bi ni govora bilo. Posve drugačije je s Bogom, on je pun ustrplji-

vosti prema svojim uvrijediteljima, ima ustrpljivost s njima kao mati sa svojim djetešcem. Kako god je slaba i mala ta siromašna kapljica, ipak već ima žuć, pak ako joj se katkad ne učini po volji, pokaže zlovoljnu glavu. Zlovoljno bude, prkosljivo, počme nožicama kretati, oko sebe udarati i svom se silom želi oteti materinjem krilu. Viče i škripa zubima proti majci, dapače, usugjuje se ručicu podići i udariti je i tako ono postići, što bi rado imalo. A što čini majka? Je li ga bije i srdi se na nj, katkad bi bilo pravo i dobro, ali toga ne može njezino materinje srce. Ona još jače pritisne svoje drago djetešce na svoje srce, govori mu slatke riječi, laska mu, smije se, pjeva mu, dok opet bude dobro i umireno. Eto to je cijela osveta i kazna proti nestašnom djetetu. Kako ta majka, tako se vlada i Bog prema svojoj nepristojnoj djeci. Oni, ta zla djeca, vrijegjaju predobroga Oca u nebu mnogo i teško, preziru sva njegova dobročinstva, i njegove najveće dokaze ljubavi vraćaju crnom nezahvalnošću, dižu se proti njemu, dižu ruku proti njemu i razapinju, kako apostol kaže, Sina božjega na novo (Hebr. 6, 6). U tom ružnom ponašanju proti Bogu uztraju često više godina; od dana na dan budu sve gori i upadaju sve dublje u opačinu. Bog ih snosi uvijek ustrpljivo, kao da ne vidi njihovih zloba, kao da nema ruke, da ih kazni. Dà, ne samo da je ustrpljiv s njima, nego on ne prestaje dobro im činiti i svu nezahvalnost dobročinstvima vratiti. Tako je ustrpljiv Bog s grješnicima. Sveta povijest je puna dokaza božje ustrpljivosti. Kako je Bog ustrpljiv bio s ljudima u vrijeme Noe! Njihovi putevi bijahu posve zli, njihove opačine tako velike, da su zazivale na se kaznu neba. Za to odluči Gospodin, pošto je stoljeća gledao te sramotne grješnike, uništiti ih općim potopom. Ipak još im ostavio 120 godina vremena za pokoru, da se obrate i spase od propasti. Tek kad su ljudi tih 120 godina prepustili bez pokore, nasta potop, u kojem su svi, izuzevši Noe i njegove familije, propali. A kako ljubazan, ustrpljiv se pokazao božanski Spasitelj prema nezahvalnom gradu Jeruzalemu! Mjesto da ga vatrom uništi, nije mu prestao navještati veselu vijest spasa, liječio bolesnike, budio mrtve na život, prolijevao svoje suze nad tim gradom, jer nije hotio upoznati vrijeme pohoda u svojoj zaslijepljenosti. Na križu umirući molio im još milost i čekao, pošto su svršili grozno

ubojstvo Boga-čovjeka, još četrdeset dana na njihovo obraćenje, nije ih prestao znakovima i čudesima odvraćati od zla i opominjati ih na pokoru. Istom onda, kad su sve milosti neba bile iscrpljene na tom buntovnom gradu, snašlo ga opustošenje i posta ruševina. O, kako je ustrpljiv Bog! A svratimo pogled i na nas same, jer naš vlastiti život daje nam o božjoj dugotrpnosti najjasnije svjedočanstvo; koliko puta griješimo sad od slaboće i prenaglosti, sad od lakoumnosti i zlobe! Koliko puta uz sve odluke upadamo ponovno u stare grijehe! Koliko ih ima megju nama, koji ne samo ovaj ili onaj tjedan, jedan ili dva mjeseca, jednu ili dvije godine, nego gotovo cijeli svoj život sprovode u stanju grijeha i svoje srce zatvore svim milostima Boga! Koliko ih ima megju nama, koji još u svojoj starosti svojim opačinama popuštaju, na koje se u mladosti svojoj naučili! Bog to mirno glegje i odgagja kaznu od godine na godinu! Mnogi griješnik bi zaslužio, da je već pred 20, 30, 40 godina u pakao došao, a on još uvijek živi, da ga nikaka nesreća nije snašla. Zar to nije ustrpljivost, kojoj se moramo diviti, ali je shvatiti ne možemo. Gdje ćemo u svijetu naći čovjeka, bio on sama blagost, koji bi se dao tako često tako dugo vrijegjati, kao naš Gospodin i Bog?

A za što je Bog tako ustrpljiv? O, iz nijednoga drugoga razloga, nego jer je njegova želja, da grješnici uteku vječnoj propasti i spase se. »On ne će«, veli apostol, »da tko propadne, nego da se svi u pokori obrate« (2 Petr. 3, 9). A on sam govori kod proroka: »Ne ću smrti bezbožnika, nego da se obrati od svoga puta i živi« (Ez. 33, 11). Radi toga čeka on, čeka od godine do godine, da grješnicima dade vremena, da se jednoć ipak obrate.

Opazi li čovjek na svojoj kući kaku škulju ili inače kaki manjak, ne će je odmah porušiti, već ju pusti da stoji, i nastoji to popraviti. Tako čini i Bog s griješnim čovjekom. Ne kazni ga odmah, kad na njemu opazi pogrješku i ne osugjuje ga u pakao, nego još čeka, snosi njegove pogrješke i to, da se popravi i pokoru čini, kaže sv. Bernard. Kad Bog ne bi s grješnima imao ustrpljivosti, ne bi se gotovo nijedan od njih spasio, jer gotovo svaki od njih dulje ili kraće vrijeme u zlu ustraje. Što bi bilo n. pr. s Davidom, Pavlom, Magdalenom, Dizmom i s drugim tisućama grješnika, kad Bog ne bi bio imao s njima

ustrpljivosti? Svi bi bili propali, a njegova dugotrpnost ih spasila. Dà, kad Bog ne bi bio ustrpljiv, kad bi odmah poslije jednoga ili drugoga grijeha kaznio, to kod odraslih ljudi od tisuće ne bi se nijedan spasio, jer megju tisuću odraslih nije nijedan, koji ne bi više smrtnih grijeha počinio. Kao što sve u svijetu, tako treba i djelo obraćenja obično dulje vremena dok se izvede. Većinom su grješnici, osobito ide li im dobro, lakoumni, preziru milosti, koje im se za spas daju. Ipak se malo po malo njihove strasti utišaju, lakoumnosti nestaje, budu ozbiljniji i pogju napokon putem pravde. Tako je eto glavno dugotrpnost božja, koja duše, po krvi Kristovoj spasene, otima propasti, ona, koja kraljevstvo neba napunja. Radujmo se b. s. od svega srca, da je Bog tako ustrpljiv, jer ustrpljivost božja je razlog našega ufanja, sidro našega spasa.

2. Ali čuvajmo se, da se na zlo ne služimo dugotrpnošću božjom! Sjetimo se, da Bog do duše često dugo čeka, ali ne uvijek, dok grješnika kazni; da on jednima dugo, a drugima kratko vrijeme za pokoru daje. Bogu je slobodno zlobu svojih stvorova ustrpljivo snositi, ili je odmah pravedno kazniti. Kad bi se on morao svakomu i okorelomu grješniku smilovati, onda njegovo milosrgje ne bi više bilo milosrgje, nego stroga dužnost, kojoj se ne bi mogao bez nepravde oteti. A tko će to tvrditi? Tko će reći, da Bog mora svakomu grješniku oprostiti, zar se oproštenje ne temelji na slobodnoj volji božjoj? Za to on sam govori: »Onomu se smilujem, komu se smilovati hoću, onomu iskazujem milosrgje, komu ga iskazati hoću« (Rimlj. 9, 15). Bog po svojim nedokučivim odlukama sa grješnicima često posve razno postupa: nekojima se smiluje, drugima ne; mnogima udijeli mnogo godina za obraćenje, druge kazni odmah poslije jednoga ili drugoga zločina, ili im za pokoru odredi samo kratko vrijeme. Mnogi primjeri sv. pisma potvrgjuju tu istinu. Naši praroditelji sagriješili jedući zabranjeni plod, Bog im je bio milosrdan, i obećao im Spasitelja, koji je u punoći vremena u istinu došao i djelo spasenja izvršio. I angjeli u nebu su sagriješili, njima je Bog uskratio svaku daljnu milost i onaj čas ih strovalio u pakao. Manases, kralj židovski, vladao 25 godina u Jeruzalemu i u to vrijeme činio neizmjerno mnogo zla. Gradio je u Jeruzalemu i drugim mjestima hramove idolima, zanašao se na čarolije i zavagjao narod na službu idola i na najsramotnije opačine. Osim toga prolio je mnogo nedužne krvi, kojom se Jeruzalem prenapunio i bez svakoga straha božjega pustio slobodne uzde svojim divljim strastima. A eto! taj bezbožni kralj, koji je toliko godina išao putem iskvarenosti, na koncu nagje još milost, u ropstvu babilonskom činio je ozbiljnu pokoru, i Bog mu oprostio njegove grijehe. Kako je Bog posve drugačije postupao s njegovim sinom Amonom! On je stupao stopama svoga oca i gomilao zločin na zločin, misleći, da će Bog i njemu dati dugo vrijeme vladanja, kojega će onda zadnje godine upotrijebiti za pokoru i obraćenje. Ali zaslijepljen, kako se teško prevario! Već poslije druge godine bijaše on usred svoga griješnoga života od svojih sluga ubijen i za uvijek je propao. Još jedan primjer iz novoga zavjeta. Dizma, s Kristom razapeti razbojnik, nagje, pošto je gotovo svoj cijeli život sproveo u samom grijehu i opačini, u zadnji čas milost, pošto mu Spasitelj rekao: »U istinu, velim ti, još danas ćeš biti sa mnom u raju« (Luk. 23, 43). A kako je išlo Ananiji i Safiri, koji su samo jedan grijeh počinili, kad su jedan dio novca od prodane njive za sebe potajno zadržali, i te prevare nijesu htjeli priznati? Bog ih onaj čas kaznio, jer oba padoše pred noge Petrove mrtvi (Djel. ap. 5).

Iz ovoga jasno vidimo, kako je istinito, da je Bog često ali ne uvijek, s grješnicima ustrpljiv, jedne odmah kazni, a drugima prepusti, da grijeh na grijeh gomilaju. Kako će Bog s tobom, o grješniče, postupati, koji toliko gradiš na njegovoj dugotrpnosti? Hoće li pustiti, da 10, 20, 30 godina u grijehu živiš, ili će još moguće ove godine ili u još kraće vrijeme od tebe se udaljiti i predati te vječnoj vatri. To ja ne znam, toga ni ti ne znaš. Ne možeš niti očekivati, da će ti Bog poslati angjela s neba, koji će ti objaviti, kad će za te prestati vrijeme milosti.

Demokles bi jednoga dana od Dioniza, silnika Sirakuze, u goste pozvan. Na stolu bilo biranih jela i skupocjenih pila. Demoklu sve išlo u tek, i smatrao osobitom srećom, da je mogao biti gost tirana. Ali na jednoć prestade jesti, problijedi kao mrtvac, zadrhta, smrtni znoj oblije njegovo čelo, htjede ustati i otići. Odakle ta nenadana promjena? Demokle slučajno pogleda gore, i opazi strašan mač, gdje visi samo o svilenoj niti, upravo nad njegovom glavom. Svaki čas može ta nit pući,

a mač ubiti nesretnika. Grješniče, u sličnom položaju si ti. Svaki čas se može nit tvoga života prekinuti, mač osvete božje na te pasti, svaki čas možeš postati plijen vječne smrti! »Kao tat u noći«, kaže apostol, »doći će dan Gospodnji« (1 Tes. 5, 2—3). Kako ludo dakle radiš, ako vrijeme svojega obraćenja sve dalje odgagjaš! Kaku veliku pogibelj pripravljaš tvojoj neumrloj duši! Koliko će grješnika u paklu gorjeti, koji se u svojem griješnom životu upravo tako, kao ti, umirili mišlju: »Bog je dugotrpan, nije sila za moje obraćenje, još sam u najljepšim godinama, kad budem stariji, onda ću urediti savjest svoju i činiti, što je za spas potrebno.« Ali dok se bave tim mislima, najednoć dune oluja božje osvete i odvuče ih u vječni ponor. Poznavao sam nekoga mladoga čovjeka, koji je sprovodio raspušten život i sve spasonosne opomene odbijao riječima: »Ja bi morao biti lugjak, kad bi u mojim najljepšim godinama hotio svetac biti, takav mogu i poslije postati.« A što se dogodilo? Jednoga dana pijan pao preko stuba i taj čas umro. Od njega nije svetac, već prokletnik postao. Svakomu dakle grješniku dovikujem ozbiljne riječi: Ne gomilaj grijeh na grijeh, i ne reci: Milosrgje božje je veliko, on će veličinu mojih grijeha oprostiti. Njegovo se milosrgje do duše brzo približava, ali i njegova srdžba, a njegova srdžba glegje na grješnike. Ne kasni dakle obratiti se Gospodinu i ne odgagjaj od jednoga dana na drugi, jer nenadano dolazi njegova srdžba i u vrijeme osvete će te uništiti (Eccl. 5, 5—8). Ali ako Bog i dugo trpi grješnika i mnogo mu godina dade za pokoru, ipak radi toga nije prost od pogibelji, jer ga milost božja može na koncu ostaviti i prepustiti propasti. Zar nije Bog bio, kako smo čuli, ustrpljiv s ljudima za vrijeme Noe, prema Izrajelcima u pustinji, prema stanovnicima Jeruzalema? A ipak su na koncu propali. Strašan primjer o tom pripovijeda nam sv. Grgur Vel. Bogati neki čovjek, po imenu Crisacrius, dulje vremena živio raspušteno i griješno. On je bio, veli svetac, posve svjetski čovjek, kojega se strasti dijelile u škrtost i rasipnost. Njegova zla djela napokon dosadila božjoj ustrpljivosti, upade u tešku bolest, koja ga neopaženo dovela do ruba groba. Prije, nego li je umro, otvorile mu se po pravednoj kazni Boga, koji hoće grijeh grješnika već ovdje kazniti, njegove oči, i on vigje oko svoga kreveta množinu

strašnih prikaza. Velikom mukom napeo je svoj umirući glas, da u najvećem strahu svoga sina Maxima u pomoć pozove. »Maxime, sine moj«, reče drhćući, »sjeti se ipak, da sam ti ja uvijek dobro iskazivao! Brani me od tih groznih prikaza, koje me sa svih strana opkoljuju!« Na tu viku nesretnika dotrči cijela njegova familija, uzalud svuda traže, strašne prikaze vidi samo bolesnik. Posve izvan sebe, te svom silom, nastoji se osloboditi toga strašnoga položaja. Sad se obratio k prisutnima, sad k zidu, ali svuda vidi samo strahote. Napokon počne od svega glasa vikati: »Mir, samo do sjutra u jutro!« Ali usred te vike ispusti dušu. Tako umire grješnik, koji se preuzetno zanašao na milosrgje, na dugotrpnost božju, na koncu ostavi ga milost božja, a on pada u propast.

Današnju pouku o m i l o s r g j u i d u g o t r p n o s t i b o ž j o j završit ću riječima sv. Grgura Vel.: »Sada se poslužimo dragocjenim vremenom, ne upotrebljujmo života tek onda za vršenje dobrih djela, kad ga skoro nestane, jer Bog, koji je skrušenim obećao oproštenje, neskrušenim nije obećao slijedećega jutra.« Bog je neizmjerno milosrdan i ustrpljiv, on je pripravan svima i najvećim grješnicima oprostiti, samo ako se pravo obrate, jer on ništa više ne želi, nego da svi ljudi postignu cilj, za koji su stvoreni i u vijeke blaženi budu. Za to ima obzir sa grješnicima i daje im veliki broj godina i milosti, da jednoć ipak u se ugju, put grijeha ostave i dostojne plodove pokore donesu. Ako pak njegovu dobrotu uvijek zlorabe, a vrijeme milosti ne upotrijebe, onda od njih ustegne ruku svoju i predaje ih vječnoj propasti. Tu važnu istinu uzmite si k srcu, čuvajte se lakoumnosti i preuzetnosti, ne recite: »Bog je milosrdan, ustrpljiv, on će sa mnom ustrpljivost imati i u ljubavi me primiti, kad ću se jednoć htjeti kao skrušeni sin u očinsku kuću povratiti.« Tko tako govori, griješi proti Duhu sv. i bojati se mora, da će jednoć svoje mjesto naći, ne u nebu, već u paklu. Samo sadašnje vrijeme je u našoj moći, isto treba da upotrijebimo odmah za svoje izmirenje s Bogom, da utečemo prijetećoj propasti i spasimo se.

A m e n.

XXII. Propovijed.

Četvrta nedjelja po Uskrsu.

O istinitosti i vjernosti božjoj.

»Kad ovaj Duh istine dogje, naučit će vas svakoj istini« (Iv. 16, 13).

Neki ljekarnik ležao je teško bolestan, te nijedne trave nije mogao naći u svojoj ljekarni, da od njega smrt odvrati. To je on sam opazio, dao je s toga pozvati bilježnika i svjedoke, da načini testamenat. Ali on je načinio tako strašni testamenat, da se svaki zgražao. Kad je sve bilo pripravno, da se testamenat načini, reče bilježniku u prisuću svjedoka: »Piši, da ja cijeli svoj imutak ostavljam mojoj ženi i mojoj djeci, moje tijelo zemlji i crvima, a moju dušu na vječne muke paklu.« Puni začugjenja pitali ga bilježnik i svjedoci, kako može tako govoriti, dali su mu razumjeti, da oni drže, te mu bolest pamet smela i ludim ga učinila. Ali on odgovori: »Ne, ne, vi se jako varate, ako mislite, da nisam pri sebi, ja dobro znadem, što govorim, pišite samo, što sam rekao, to je moja ozbiljna, dobro promišljena volja.« »Ali, kako možeš svoju dušu gjavlu zapisati?« »To činim s toga, jer sam kroz cijeli svoj život bio lažac i varalica. Ja sam često, da samo jedno spomenem, ljudima, koji su k meni u ljekarnu dolazili, mjesto vode destilirane dao jednostavnu kišnicu, te si istu dao skuplje platiti. Za to sam izgubio svako ufanje u blaženost i ostavljam gjavlu dušu moju.« Skoro poslije toga očitovanja volje umre. Da je gjavao tražio, da se taj testamenat izvrši i da je dušu ljekarnika kao legat primio, o tom ne treba dvojiti, jer »proklet bio«, kaže Gospodin kod proroka, »koji vara« (Malah. 1, 14). A u knjizi rečenica stoji: Usne lažne Gospodinu su mrzost, a koje su vjerne, ljubi On. Ne treba se čuditi, da je taj lažac i varalica ljekarnik propao, jer što božanski Spasitelj govori o Duhu sv., vrijedi u opće o Bogu, on je Duh istine, dà, sama istina, i nije moguće, da koga prevari ili laže. A jer je cijeli njegov život istina, to on mrzi i prezire od svega srca laž i prevaru i najstrože kazni tu opačinu. Da vas o tom bolje uputim, danas ću govoriti o dvim zadnjim vlastitostima božjim: 1. O istinitosti. 2. O vjernosti božjoj.

I.

U čemu sastoji istinitost božja i na što nas obvezuje?

U čemu sastoji istinitost božja? Sastoji u tom, što Bog samo istinu objavljuje, i što ne može varati, niti prevaren biti.

a) Bog objavljuje samo istinu, jer se ne može prevariti. Da se mi možemo zanesti da je ono, što tko govori istina, moramo se prije svega osvjedočiti, da se on ne može prevariti. Nije moguće, da mi komu posve, bezuvjetno vjerujemo, ako moramo misliti: Ti se možeš prevariti. Već radi toga su često ljudi nepouzdani svjedoci, nijesu uzvišeni nad svaku bludnju. Često budemo od drugih prevareni. N. pr. nešto čitamo ili čujemo, to za istinu držimo, a u istinu je laž, kad dakle mi to, što smo čitali ili čuli, bližnjemu saopćujemo, to mi, uz najbolju vjeru, govorimo neistinu. Dapače, ako što vidimo, čujemo, našim sjetilima opažamo, možemo se prevariti, jer je moguće da nam naša sjetila koju stvar drugačije prikazuju, nego li je u istinu. Tako neki čvrsto tvrdi, i ne da se odgovoriti, da je u noći ovo ili ono vidio ili čuo, a ipak nije tako, vara se. Ako tko pak u istinu može reći: Ja sam ovo svojim očima vidio ili svojim ušima čuo, to se ipak još uvijek može u pojedinom slučaju o njegovoj tvrdnji dvojiti, jer je moguće, da nije pravo vidio ili pravo čuo. Često ima raznih strasti, koje čovjeka zaslijepe, tako da sebe samoga i druge vara. Napokon mnogi imadu od mladosti razne predsude i kriva načela kojih se cijeli svoj život čvrsto drže i koje kao nepobitnu istinu brane. Jer se ljudi iz mnogih razloga tako prevare i s toga ne mogu posve izbjegavati neistinu i laž, to apostol ima pravo kad kaže: »Svaki je čovjek lažac« (Rimlj. 3, 4). A isto tako ima pravo kad na istom mjestu govori: »Bog je istinit«. Bog ima najsavršeniji razum on poznaje bivstvo svih stvari, on vidi sve, kako je u istinu, on iztražuje srca, bubrege, pred njegovim pogledom je sve otvoreno i otkriveno (Hebr. 4, 13). On iztražuje, kako Sirah kaže, ponor i srce ljudi i poznaje njihovu lukavost. Jer Gospodin znade sve što se znati može i pregleda čudesa svijeta. On navješta prošlo i buduće i otkriva tragove najtajnijih

stvari. Nijedna misao mu ne uteče, niti jedna riječ mu ne ostane skrovita (Ecch. 42, 18—20). Bog nema nikakovih strastih koje bi ga zaslijepiti mogle, jer on je nepromjenljiv, a u njegovom presv. Srcu stanuje u sve vijeke najnepomućeniji mir. U njemu se posve ništa ne nalazi što bi moglo biti bludnja, on se ne može prevariti. Ne može li se prevariti, to zaslužuje neizmjerno više vjere naše nego li ljudi, koji se uz najbolju volju mogu prevariti, jer on nam može uvijek i svagdje istinu reći.

b) A hoće li nam Bog uvijek istinu reći? Svakako, jer kao što se ne može prevariti, tako on ne može ni lagati. Ljudi bi mogli često istinu reći, kad bi htjeli, ali hotice ne će i lažu. Lažu od šale, da sebe ili druge zabave, lažu od nevolje, da si u kakovoj neprilici pomognu, lažu od zlobe, da drugima, osobito onima, koji su im trn u oku, naškode. Svi ti uzroci koji megju ljudima toliko laži proizvedu, ne nalaze se kod Boga. On ne može lagati od šale jer bi se to protivilo njegovoj neizmjernoj časti; ne može lagati od nevolje jer je svemogući i premudri; ne može u nikakvu nepriliku doći; ne može lagati od zlobe, jer on je ljubav i želi uvijek najbolje svomu stvoru. Lagati u opće bilo s kojega mu drago razloga jest nešto zla, zla pak Bog ne može činiti, jer je neizmjerno svet. Iz toga razloga nije moguće, da laže. Bog se dakle ne može prevariti, niti lagati, jedno i drugo nije mu moguće. Jer je svemogući i neizmjerno svet može i hoće uvijek istinu reći, istinit je dakle i zaslužuje u svemu, što očituje bezuvjetnu vjeru. Za istinitost božju nalazimo i u sv. pismu jasnih dokaza. Tako govori prorok Balaam: »Bog nije kao čovjek, da laže« (4 Moj. 23, 19). Lagali ljudi, koliko mu drago, makar i najboljima kršćanima uteče koja neistinita riječ iz prenaglosti, Bog nije tako kao oni, on ne laže. Psalmist govori: »Istina Gospodinova ostaje od koljena do koljena« (ps. 99, 5). Bog nije lagao, odkad ljudi opstoje, niti ne će lagati dok će ih biti, njegova istina ostaje od koljena do koljena. I opet on govori: »Na istini počivaju sve njegove riječi« (ps. 118, 160). Bog je već bezbroj riječi u svojoj osobi i po ustima svojih službenika ljudima rekao, i sve te riječi sadržavaju najčišću istinu, nijedne nema megju njima koja bi lažna bila. Sv. Apostol govori stalno: »Nije moguće da Bog laže« (Hebr. 6, 18).

i dodaje, da Bog, ako mi i ne vjerujemo, ipak istinit ostaje, jer ne može sebe samoga zatajiti (2 Tim, 13). On želi reći: Kao što je ne moguće, da Bog prestane biti Bog, isto tako je ne moguće da on laže, jer je cijelo njegovo biće istina.

2. Na što nas obvezuje istinitost božja?

a) Prije svega obvezuje nas, da mi sve, što nam je Bog objavio bez dvojbe za istinu držimo i od svega srca vjerujemo. Vjerujemo li mi već riječi razboritoga čovjeka, koliko više moramo Bogu vjerovati, kad on kao sveznajući ono, što nam očituje najsavršenije znade, te nas radi svoje neizmjerne svetosti i dobrote nikako ne može prevariti? Pak ako već pošteni, istinu ljubeći čovjek za zlo uzme, ako se dvoji o istinitosti njegove izjave, koliko bi više morao Bog, koji je sama svetost i istina uvrijegjen biti, kad njegovim riječima ne bi posve vjerovali? O tom ništa ne ovisi, da li mi ono, što Bog objavi, shvaćamo ili ne, njegova riječ mora nam dosta biti, da svaku dvojbu iz našega srca protjera, te mi čvrsto vjerujemo. Ili zar to ne bila preuzetnost, da mi o kojoj od Boga objavljenoj istini samo radi toga sumnjamo i zabacujemo je, jer ona nadvisuje naše shvaćanje. Zar to ne bi bilo isto kao reći: Samo ono je istina, što ja shvaćam, a jer ne shvaćam, što je Bog objavio, nije istina i ne zaslužuje vjere? A zar to ne bi bila najveća uvreda? A ipak u naše vrijeme imade bezbroj ljudi, koji svoju vjeru temelje, ne na istinitosti božjoj, nego na svojem slabom, strastima zaslijepljenom, razumu. Zabacuju u sv. pismu i predaji najjasnije izražene nauke, kao nauku o presv. Trojstvu, o božanstvu Isusa Krista i njegovoj pravoj prisutnosti u presv. oltarskom sakramentu, o istočnom grijehu itd. Upitamo li ih, za što ne vjeruju u te po Bogu objavljene istine, odgovaraju: Kako ćemo vjerovati, čega ne možemo s našim razumom združiti toga ne vjerujemo. Za te kršćane razuma, možemo reći riječi božanskog Spasitelja Tomi: Jer si me Toma vidio, vjerovao si, blaženi koji ne vidješe, a vjerovaše (Iv. 20, 29). Ako se s tim apostolom od srca ne ponize, te svoga razuma ne stave u službu vjere, to im je sudbina s nevjernicima, kojih je konac propast. »Tko ne vjeruje, bit će osugjen (Mark. 16, 16).

Opet ima kršćana, koji one nauke čudoregja zabacuju, koje nijesu po njihovom ukusu. Sv. vjera uči: da je nečistoća,

kletva, prevara, neprijateljstvo grijeh, koji izključuje iz kraljevstva nebeskoga, uči, da mi moramo nepravedno dobro vratiti, sa uvrijediteljem se izmiriti, hoćemo li se spasiti, ona uči, da mi ne možemo doći do spasa, ako se postojano ne zatajimo, te tijelo svoje s pohotom njegovom ne razapnemo, ona uči da opstoji pakao, gdje će se neskrušeni, tvrdokorni grješnici u sve vijeke mučiti. Te i slične nauke mnogi kršćani ne dopuštaju, one se protive njihovim strastima, za to se ragja u njihovom srcu želja, da te nauke nijesu istina, malo po malo dolaze do toga, da o njima sumnjaju i niječu ih. O noju, ptici pripovijeda se, da, kad vidi pogibelj, sakrije glavu u grmlje, a oči zatvori, jer misli da je posve siguran, kad pogibelji ne vidi. Toj ptici su slični kršćani, koji o raznim istinama i naukama naše sv. vjere samo zato dvoje i zabacuje ih, jer se od njih ni čemu dobromu ne nadaju. Ili zar to nije ludost, ne vjerovati u vječne muke pakla iz straha pred tim mukama radi neskrušenoga života? Zar nije ludost, drži li tko, da nečistoća, kletva, prevara i neprijateljstvo nijesu grijesi, koji izključuju iz kraljevstva nebeskoga, jer je tih grijeha pun? Zar nije ludost drži li tko da nije obvezan nepravedno dobro vratiti, s neprijateljem se izmiriti, trapiti se, jer te dužnosti ne će vršiti? Ne varajte sami sebe i ne bacajte se takom ludom nevjerom u propast! Sve što je Bog objavio, prihvatite kao nepogrješivu istinu ili to shvaćate ili ne, da li godi vašim sklonostima ili ne, svoje srce i razum prinesite Gospodinu za žrtvu, jer on zaslužuje savršenu vjeru, jer je on vječna istina, koji ne može prevariti niti prevaren biti.

b) Istinitost božja obvezuje nas, da mi uvijek istinu govorimo, te se svake laži brižno čuvamo. Mi smo slika i prilika božja, jer nas Bog stvorio na sliku i priliku svoju (1 Moj. 1, 26). Kao što Bog istinu ljubi, a laž mrzi, tako moramo i mi njegova slika i prilika, istinu ljubiti, a laž mrziti i izbjegavati.

Tko laže, taj obezčašćuje sliku božju u sebi i postaje sličan gjavlu koji je kako Krist kaže i lažac i otac laži« (Iv. 8, 44). Tko laže, veli sv. Toma akvinski nosi sliku gjavla u sebi, koji bijaše od početka lažac. Oni koji ga nasljeduju naliče krivom novcu, a taj krivi novac će u dan suda sudac pitati: Čija je to slika? A jer će odgovor glasiti: Gjavlova, reći će

bezodvlačno: dajte dakle gjavlu, što je gjavlovo«. Za to sveci nijesu ništa više prezirali od laži, radiie su svako zlo trpili i život dali nego li se lažju okaljali. Sv. Antima biskupa Nikomedijskoga tražili su vojnici cara Maximijana, da ga radi kršćanske vjere odvedu na muke i smrt. Vojnici su sveca uzalud dugo tražili, napokon dogjoše u kuću gdje je stanovao. Antim ih primio ljubezno i pogostio, što je bolje mogao. Poslije jela pitahu ga, znade li on što za Antima i gdje boravi, »jer«, rekoše, »mi toga biskupa moramo pred cara dovesti, da bude mučen«. Sv. biskup odgovori odvažno: Antim sam ja, vodite me kamo hoćete, ja ću vas slijediti? Vojnici se presenetili, ali nijesu htjeli sveca iz zahvalnosti za izkazano gostoprimstvo povesti, već rekoše: Kako bi mi svoga dobročinitelja smrti predali, mi ćemo caru reći, da smo Antima svuda tražili, ali ga nigdje naći nijesmo mogli. Ali svetac odgovori: »Ne tako muževi, to bi bila laž, a lagati nije dopušteno kad bi tim i život spasiti mogli«. I proti njihovoj volji pošao je s njima. Skoro poslije toga postigao krunu mučeništva, volio je umrijeti nego li si život lažju okaljati. O kako posramljuje taj primjer mnoge kršćane. Kod njih, da lažu, nije treba, da im se tko zagrozi kakvim velikim zlom, lažu radi posve neznatne stvari n. pr. da se oslobode kake posve neznatne neprilike, da odstrane kaku neznatnu štetu ili da sebi i drugima vrijeme prikrate. Bezbroj laži izgovore, pak se radi toga niti ne tuže u ispovjedaonici. »Lagao« sam, kažu, »ali nikomu nijesam lažju naškodio, a laži kojima se nikomu ne škodi, nijesu ništa«. Varaju se, svaka i najmanja laž je grda ljaga u očima Boga istinitoga, koju će on, ako je ozbiljnom pokorom ne uništimo, strogo kazniti. Znadete, kako je Giezi sluga proroka Elizeja radi laži bio kažnjen strašnom gubom (4 Kralj. 5, 27) i kako su Ananija i Safira radi laži, koja se činila neznatnom, pali mrtvi pred noge sv. Petra (Djel. apost. 5, 2). Uteče li lažac kazni božjoj na ovomu svijetu, to će ga na drugom tim osjetljivija snaći, te će morati ili u paklu ili čistilištu trpiti, prema tomu je li laž njegova bila laki ili teški grijeh. Toga se sjećajte i čuvajte svake laži i one od šale i one od nužde. Pazite na riječi, a ako vam uteče kaka laž, odmah ju popravite i odmah si pokoru za nju naložite, da se laganja malo po malo posve ostavite i temeljito se popravite. Niti svojim potčinjenim napose

svojoj djeci ne dopustite laži, poučite ih češće o sramoti te pogrješke i sjećajte ih na riječ Duha sv.: »Usta koja lažu, ubijaju dušu« (Mud. 1, 11). Ili: »Tko laže, propada« (Riječ. 19, 9). Kaznite ih, čim ih u kojoj laži ulovite, a kaznu im oprostite ili ublažite, ako iskreno priznadu učinjenu pogrješku i istinu reku.

To su dvije dužnosti, koje za nas nastaju iz istinitosti božje; moramo sve čvrsto i bez dvojbe vjerovati, što nam je Bog, istiniti, objavio, moramo Boga istinitoga nasljedovati i i uvijek istinu govoriti.

II.

Što znači: 1. Bog je vjeran. 2. Što se iz toga učimo?

1. Bog je vjeran, znači: Bog sigurno izvrši ono, što obeća i ispuni, čim se zagrozi.

a) Bog sigurno ispuni, što obeća; on je vjeran u svojim obećanjima. On ne čini kao ljudi, koji zlatna brda obećavaju, a kad do toga dogje, riječi ne drže. Oni obećaju katkada nešto na oko, ali ne misle ozbiljno ispuniti svoje obećanje. Tako mnoge osobe obećaju u ispovjedaonici, da će prekinuti griješne odnošaje s onom ili ovom osobom, da će izbjegavati koju kuću, da će nepravedno dobro vratiti, ali to obećaju samo zato, da budu odriješene. Ako ih se upita, zašto su obećale, a nijesu ispunile, to nagju raznih izgovora, da ispričaju svoju nevjeru. To nije lijepo i ne pristoji se za poštena čovjeka, koji istinu ljubi, a kamo li za Boga, koji kao istinit i svet pretvaranje vrlo osugjuje. »Riječ Gospodinova je iskrena, i sve riječi njegove su vjernost« (ps. 32, 4). Bog dakle nikad ne obećaje što na izliku, »on je vjeran Bog i bez svake zlobe pravedan« (5 Mojs. 32, 4), njegova je ozbiljna volja, sve nama u istinu dati, što nam obeća.

Mnogi ljudi do duše ozbiljno misle o svom obećanju, ali su promjenljivi i naliče travanjskom vremenu, koje je sada ovako, sada onako. Brzo se pokaju, što su ovo ili ono obećali, kažu, da su si drugačije promislili, u početku nijesu stvar dobro promislili, ne mogu dakle obećanja držati. Takova promjenljivost kod Boga nije moguća, On je nepromjenljiv u svojem biću i u svojim odlukama, što si jednoć preduzeo učiniti, kod toga ostaje. A ništa ne obećaje nepametna i nepromišljena, jer je on premudar i ne čini, ni ne misli ničesa, što ne bi savršeno bilo. Što dakle obeća, to on sigurno ispuni, zato jamči njegova nepromjenljivost i mudrost.

Ljudi često više obećaju, nego li učiniti mogu. Njihove se okolnosti s vremenom promijene, te im uz najbolju volju nije moguće obećanja držati. Take promjene se kod Boga ne mogu dogoditi, jer je On svemogući i uvijeke svemogući ostaje; to mu ni najmanje poteškoće ne zadaje, da nam ono dade, što nam je obećao.

Napokon imade ljudi, koji na svoje obećanje zaborave, i zato ne ispune. Tako je pivničar Faraonov obećao Josipu u tamnici, da će ga, čim iz tamnice izagje, kralju preporučiti i zauzeti se za njegovu slobodu, ali on je zaboravio na svoje obećanje, te je tako nedužni mladić još dugo morao čamiti u tamnici. Da Bog ne može na ono zaboraviti, što obeća, ne treba ni spominjati, On je sveznajući, pak što je pred 5000 ili 6000 godina mislio i odlučio, tako mu je svježe u pameti, kao da je ovaj čas mislio i odlučio. »Bog dakle nije«, kako pravo kaže prorok Balaam, »kao čovjek, da laže ili sin čovječji, da se mijenja. On je rekao, zar da toga ne učini? obećao, a da ne drži?« (4 Mojs. 23, 19). Zato sam Krist priznaje: »Nebo i zemlja će proći, ali moje riječi ne će proći« (Mat. 24, 35).

O vjernosti božjoj svjedoče i mnogi primjeri iz sv. pisma. Bog obeća našim praroditeljima odmah poslije njihovog pada, Spasitelja. To obećanje ponovio tijekom stoljeća više puta po pobožnim patrijarkama i prorocima. Prolazilo jedno stoljeće za drugim, a da se to utješno obećanje nije ispunilo; a kad je došlo ono vrijeme, u koje Bog odlučio poslati Spasitelja, dogje on u istinu i ispuni djelo spasa. Bog obeća Abrahamu, da će mu lijepu zemlju Kanaan dati za baštinu, da će potomstvo njegovo umnožiti kao zvijezde neba i da će poslati Spasitelja, koji će iz njegovog koljena biti. Sva ta obećanja ispunila se najtočnije, Abraham dobio za sebe i svoje potomstvo za baštinu zemlju Kanaan, njegovo potomstvo se umnožalo izvanredno i postalo moćan narod, iz njegovoga koljena napokon izagje po ljudskom porodu božanski Spasitelj. Bog obeća Židovima u Babilonu, da će jednoć biti slobodni i opet se vratiti

u svoju domovinu. I on održa svoju riječ, jer poslije 70 godina robovanja dobiše židovi, na zapovijed kralja Cira, slobodu, i povratiše se u svoju domovinu. Bog je obećao starcu Simeonu, da će prije svoje smrti gledati licem u lice obećanog Spasitelja svijeta. I Simeon ga zbilja vidio, jer uputom Duha sv. baš je došao onoga dana u hram, kad je Marija, dječakova Majka, božansko Dijete Gospodinu prikazivala, čega radi pun radosti i veselja reče: »Sada otpusti, Gospodine, po svojoj riječi svoga slugu u miru, jer su oči moje vidjele spas Tvoj, koji si pripravio pred licem svih naroda« (Luk. 2, 29—31). O božjoj vjernosti u njegovim obećanjima ne trebamo ni najmanje dvojiti, on sigurno drži, što je obećao.

b) Ali Bog je takogjer vjeran u svojim prijetnjama; on ispunja sigurno, čim zaprijeti. Ljudi prijete katkada, a da nemaju prave volje svoje prijetnje u istinu izvršiti. Prijete se, samo da zastraše. Tako se roditelji prijete često svojoj djeci strogom kaznom, ali ostaju samo kod prijetnje, ne kazne. Mnogi kršćani misle, da i Bog čini tako, kao ljudi, on se prijeti, samo da nas od zla odvrati i sklone na pokoru, ali ne misli ozbiljno sa svojim prijetnjama i ne kazni. Ali to je velika bludnja, Bog je isto tako vjeran u svojim prijetnjama, kao i u svojim obećanjima. On svoje prijetnje može ispuniti, jer je svemogući, hoće ih ispuniti, jer je on vječna istina, ispunit će ih, jer je on neizmjerno svet i pravedan i ne pušta ništa zla bez kazne. »Znaj«, reče Mojsija Izrajelu, »znaj, da je Gospodin, Tvoj Bog, jak i vjeran Bog, koji svoj zavjet i svoje milosrgje čuva onima, koji ga ljube i njegove zapovijedi drže, sve do tisućega koljena i koji odmah onim plaća, koji ga mrze, tako da ih uništava i da ne odgagja, već odmah im plaća, što zaslužuju« (5 Mojs. 7, 9—10).

Sv. pismo i povijest daju nam bezbroj dokaza, da Bog ispunja svoje prijetnje. On se zagrozio našim praroditeljima, da će, budu li od zabranjenog voća jeli, umrijeti. Jeli su i prijetnja se ispunila; ne samo oni, već svi njihovi potomci postadoše podvrgnuti zakonu smrti. Bog se zaprijetio ljudima u dane Noe, da će ih radi njihove raspuštenosti i opačine uništiti potopom. Oni se nijesu obazirali na te prijetnje, »jeli su i pili, ženili se i udavali do dana, dok Noe ugje u arku, i dogje potop i uništi ih« (Luk. 17, 27). Bog se grozio stanovnicima Sodome i Gomore, da će njih i njihove gradove radi zločina u nebo vapijućega uništiti. »Ali im se činilo, kao da govori od šale« (1 Moj. 19, 14). A eto, »u dan, u koji je Lot iz Sodome izišao, kišila je vatra i sumpor iz neba i uništila sve« (Luk. 17, 29). Strašan primjer, kako Bog točno ispunja svoje prijetnje, daje nam osobito Jeruzalem. Godine 97. poslije smrti Isusove provališe Rimljani sa velikom vojskom i opkoliše grad. Tito dade oko cijeloga grada zid podići i zatvori židove u Jeruzalem kao zločince u tamnicu, kojih je broj, radi vazmene svetkovine, iznašao do 4 milijuna. Kamo su opsjednuti pogledali, nijesu ništa vidjeli do neprijateljskih tabora, svi izlazi bijahu opsjednuti i svi putevi za bijeg zatvoreni, smrt i propast prijetila nesretnicima sa sviju strana. Tako se ispunila riječ Kristova: »Doći će na te dani, u koje će te neprijatelji opkopom opasati, odasvuda zatvoriti i sa svih strana te napasti« (Luk. 19, 43). Potpuno zatvorenje svega živeža proizvelo u gradu do skora strašan glad. Muževi otimali ženama, žene muževima, djeca roditeljima, a majke nježnoj svojoj djeci zadnji zalogaj, dapače jedna majka zaklala vlastito dijete i jela ga. Cijele kuće, cijela pokoljenja bijahu uništena gladom. Ravni krovovi bijahu pokriveni oslabljenim ženama i djecom, a ulice ogladnjelim starcima. Mladići i muževi vrludali okolo oslabljeni i padali mrtvi. Mnogi se vukli, da ne ostanu nepokopani, do grobova, prije nego li im nadošao čas. Nikaki se jauk nije čuo, nije bilo glasa, ukočenim pogledom gledali živi na umiruće i mrtve. Židovi, koje je glad iz grada tjerao, bijahu uhvaćeni od Rimljana i nečovječno ubijeni. Svaki dan bi 500 židova razapeto. U isto vrijeme bjesnila kuga u gradu, kojoj je postao bezbroj ljudi žrtvom. U malo tjedana bi 600.000 lešina preko zida bačeno; osim toga bijahu sve kuće mrtvima napunjene, a na mnogim mjestima grada ležahu kao naslage složenih drva. Smrt vladaše tako strašno megju židovima, da su duboka gradska groblja gotovo napunjena bila lešinama. Kad je Tito jednoga dana oko grada jašio, te u grobovima množinu mrtvih vidio, uzdanu i podignuvši ruku k nebu očitova, da to nije njegovo djelo, već sudbina božja. I tako se opet ispunila riječ Kristova: »Biti će velika nevolja, kakove nije bilo od početka svijeta do sada, niti će je biti. I da se ti dani ne bi prikratili, ne bi se nijedan čovjek spasio« (Mat. 24,

21—22). Rimljani napokon poslije pet mjesečnoga opsjedanja navale na grad i upale ga, Jeruzalem posta sličan moru vatre, sve, isti prekrasni hram posta plijen plamena. Židovi, koji su pali u ruke osvjetljivim Rimljanima, bijahu bez milosrgja pogubljeni, ništa ne bi poštegjeno, niti muž ni žena, ni mladić ni starac, niti djetešce pod srcem materinjim. Na cestama se nije vidjelo više tlo, sve je bilo lešinama prekriveno, krv je poput rijeke tekla gradom. Preko milijun židova nagje smrt kod toga strašnoga opsjedanja. Kad je grad cijeli izgorio, dade Tit razvaline porušiti i sve s tlom izjednačiti. Tako se ispunila i ova riječ Kristova: »S tobom i s tvojom djecom udarit će o zemlju, i ne će ostaviti kamena na kamenu, jer nijesi uvidio dana posjeta tvoga« (Luk. 19, 44). Eto tako se ispunjava vjernost božja i u kaznama, on ne ostaje kod praznih riječi, već ispuni čim se zaprijeti.

Mnogi bi mislio: Čini se ipak, da Bog svojih prijetnja uvijek ne ispunja. Tako čitamo u sv. pismu, da se Bog zaprijetio stanovnicima Ninive, da će njihov grad u 40 dana propasti, ipak je ta prijetnja ostala neispunjena, jer Ninive nije propala. Odgovor: Prijetnje božje su većim dijelom uvjetno načinjene, i samo se onda ispune, ako dotični uvjeti nastupe. Tako se Bog stanovnicima Ninive zagrozio, da će njihov grad biti u 40 dana razoren, ako se ne obrate. Da se dakle nijesu obratili, grad bi bio sigurno propao, a jer su gorljivo pokoru činili, otpade dotični uvjet i Ninive se spasila. Slično je s mnogim božjim prijetnjama. Grješniku je obećana vječna propast. A ako grješnik pravom pokorom i u zgodno vrijeme preteče tu prijetnju, ne će se na njem ispuniti. Zato govori Bog sam kod proroka: »Rečem li bezbožniku: smrću ćeš umrijeti, i on pokoru čini radi grijeha svojih, i povrati zalog, jer je bezbožan bio i oteto povrati, u zapovijedima božjim živi i ne učini nepravde, u istinu on će živjeti i ne će umrijeti« (Ezek. 33, 14—15). Katkad odgodi Bog zla, kojima se grješnicima zagrozi, ali iz toga se ne smije zaključiti, da mu fali ozbiljna volja, da izvrši svoje prijetnje. On samo čeka, jer je ustrpljiv i dugotrpan, daje grješnicima vrijeme za pokoru, da jednoć ipak u se ugju i u istinu se obrate. Ali ako Bog neskrušenog grješnika i ne kazni na ovom svijetu, tim ga strože kazni u vječnosti, ondje će ga kao beskorisnog slugu

baciti u skrajnju tamu, gdje će biti plač i škrgut zubima (Mat. 25, 30). Bog je vjeran, kako u svojim obećanjima, tako u svojim prijetnjama, sigurno drži, što obeća i ispuni, čim se zaprijeti.

2. Iz te vlastitosti božje slijede opet važne nauke za nas, koje si moramo k srcu uzeti.

a) Bog je vjeran u svojim obećanjima, on za sigurno drži, što obeća, k a k o j e u t j e š n a t a i s t i n a u s v i m n e v o l j a m a ž i v o t a! Često nas snagju teške kušnje i čini se, kao da se Bog za nas ne brine, kao da više ne čuje naših uzdisaja, kao da nas posve zapustio. Ali to se samo čini, to nije tako u istinu. Bog je i ostaje naš otac, koji nas nikad ne ostavlja, samo ako ga mi ne ostavimo, koji nam šalje pomoć u pravo vrijeme i sve vodi na naše dobro. On nam obećao zaštitu i pomoć u svim potrebama života, kad je rekao: »Ne boj se, ja sam s tobom, ja sam tvoj Bog, ja te jačim i pomažem ti« (Is. 41, 10). U njegovu riječ se možemo pouzdavati, on je vjeran i drži sigurno, što obeća. U životu navaljuju na nas mnoge napasti: svijet, put, gjavao sve čine, da nas upropaste. Mi sami smo slabi i ne možemo svladati napasti neprijatelja naše duše. Ali i tu moramo biti odvažni, jer apostol kaže: »Bog je vjeran, ne će dopustiti, da budemo napastovani preko naših sila, nego će kod napasti dati i izlaz, da možemo ustrajati« (1 Kor. 10, 13). Mi smo u dane lakoumnosti sagriješili mnogo i teško, muči nas misao: Hoću li još postići oproštenje? Hoću li kao pokornik naći mjesta u nebu? Ali taj nemir nad našim grijesima, to strašljivo stanje radi spasa našega, mora prestati, ako pomislimo, da je onaj Bog, kojega je obećanje: dà i amen, svim skrušenim grješnicima osigurao oproštenje i milost. Ne budimo dakle malodušni; u svakoj kušnji, u svakoj prilici, u svakoj nevolji držimo se onoga, kojega je vjernost vječna. Tko se u Boga pouzdaje, do vijeka ne će trpjeti sramote.

b) Bog je vjeran u svojim obećanjima, sigurno drži, što obeća, ta istina o ž i v l j a v a g o r l j i v o s t n a š e k r e p o s t i, d a u d o b r u n i k a d n e o s l a b i m o. Promatrajmo patrijarku Jakoba. Sedam godina ustrajao kod svoga strica Labana u strogoj službi, trpio vrućinu i zimu, glad i žegju, umornost i mnoge druge nevolje, a kroz to dugo vrijeme imao je malo dobrih dana. A zašto se podvrgao tako mučnom životu? Da može dobiti Rahelu, kćer Labanovu, za ženu. A kad je prošlo

sedam godina službe, vigje Jakob, da je prevaren, jer mu Laban mjesto Rahele dao Liju za ženu. Što je on učinio? Služio je još drugih sedam godina svomu nevjernomu gospodaru, da napokon, kad se svrši to drugo vrijeme službe, cilj svojih želja postigne. Dakle! je li Jakob nepouzdana, lažna Gospodara tako dugo služio, te se nikakih teškoća službe nije bojao obzirom na Rahelu, koju se nadao dobiti za ženu; koliko gorljivije moramo mi Bogu služiti, od kojega se sigurno možemo nadati, da će nam teškoće i neprilike, što ih u njegovoj službi na se uzmemo, vječnim dobrom neba naplatiti? Kako, Jakob je služio nevjerna gospodara, a da mi ne služimo Boga, koji je sama vjernost? Jakob je služio za Rahelu, za koju nije znao, hoće li je dobiti, a mi da za nebo ne služimo, koje je sigurno naše, samo ako u službi božjoj ustrajemo? O, ta misao je poticala svece, da su nepokolebivo išli putem kreposti, svaku priliku na dobro gorljivo upotrijebili i nijesu se umorili u radu oko svoga usavršenja i posvećenja. »Bog«, govorahu oni, »nije kao ljudi, koji mnogo obećaju, a malo drže, on je neizmjerno vjeran, i daje nam, ako marljivo radimo u njegovom vinogradu, sigurno plaću vječne blaženosti.« Upotrijebimo dakle povjerene nam talente za bogati dobitak, da mi kao pobožni, vjerni sluge ući uzmognemo u radost našega Gospodina. Sjećajte se često velikih obećanja, što ih Bog dao svojim vjernim službenicima, da neprestano uzdržite svoju gorljivost u kreposti i svoj cilj ondje sigurno postignete.

c) Ali ne zaboravite, da Bog nije samo vjeran u svojim obećanjima, nego i u svojim prijetnjama i s toga se čuvajte svega zla. A kako bi moglo biti, da se predadete u svoju lakoumnost i svoju savjest grijesima okaljate, kad vas vjera uči, da Bog strašne prijetnje, što ih izreče nad svojim neprijateljima i uvrijediteljima, sigurno ispuni? Neki sobar, koji je bio u službi kod jednoga grofa, čudan je san imao. Činilo mu se, da je njegov gospodar, koji je bio posve svjetski i u svem popuštao strastima svojim, a osobito siromake gnjeo, umro i stajao pred sudištem božjim. Pošto je božanski Sudac nad njim izrekao osudu prokletstva, poviče mu lucifer: »Dogji amo, moj vjerni slugo, da te poljubim.« I poljubi ga i reče: »Mira neka ne bude s tobom u sve vijeke.« I opet reče: »Ti si imao rado kupelj, idi samo u kupelj.« Gjavli ga odvukli u kupelj, svojim pangjama ga grebli i polijali posve vatrom. A lucifer zapovijedi svojim slugama: »Dajte mu i piti iz pehara srdžbe božje.« I napili ga vatrom i sumporom. Kad je nesretnik vikao: »Dosta je!« reče lucifer: »On je rado slušao muziku, neka dogju naši muzikanti!« I eto dva gjavla došla sa gorućom trubljom, te mu tako trubili vatru u uši, da mu plamen plamsao iz usta, nosa i očiju. Na to reče lucifer: »Pjevaj mi koju pjesmicu.« Prokleti odgovori: »Što ću drugo pjevati, nego: »Proklet bio dan, u koji sam se rodio!« Lucifer reče: »Bolje pjevaj!« Nesretnik poviče: »Proklet bio moj otac, koji me začeo, i prokleta majka, koja me rodila, prokleta kuća, u kojoj sam stanovao!« Lucifer reče: »Pjevaj mi još ljepšu pjesmu!« Prokletnik poviče: »Prokleta zemlja, koja me nosila, prokleto nebo, kojega nikad ne ću gledati, proklet pakao, u komu ću uvijek gorjeti!« »Tako je«, reče gjavao, »sad si dobro pjevao! Hodi u stan, koji ti je pripravljen!« U taj čas strovali nesretnika u ponor, iz koga navale crni oblaci dima i množina plamena, i nastade taka buka, kao da se nebo i zemlja srušila. Na tu buku probudi se sluga iz svoga teškoga sna. On poleti u stan svoga gospodara i nagje ga mrtva. Spasonosni strah spopade toga slugu, odreče se svijeta, otigje u samoću, činio strogu pokoru radi grijeha svojih, da se oslobodi nesreće, u kojoj je vidio u snu svoga gospodara. Ne treba misliti, da je taj sluga bio pretjeran, što se dao snom sklonuti na to, da se svijeta odreče i pokoru čini, jer taj san i kao san sadržaje ozbiljnu istinu. Neka grješnik dane svoga života sprovodi u lakoumnosti, neka odloži svaki strah božji i ruga se najzbiljnijim istinama sv. vjere, ipak ne će uteći strogom sudu, koji ga čeka u vječnosti. Najveća je preuzetnost uvijek živjeti u grijesima, a kod toga se ništa ne bojati; ludost je, koja se mora oplakivati, ne vjerovati u pravoga Boga, koji ne dopušta, da mu se rugamo; strašna je zaslijepljenost nijekati one grozne kazne, koje okorelog grješnika čekaju na drugom svijetu. Bog, koji se zagrozio, da će neskrušenog grješnika svom strogosti kazniti i za kaznu ga predati u vječnu vatru, ne odustaje od svoje riječi, on će svoju prijetnju tako sigurno ispuniti, kao što on ne prestaje biti sveti i pravedni Bog. Ne dajte se bog. sl. zavagjati od ljudi, koji su izgubili svaki strah božji i bez straha najgore opačine počinjaju; izbjegavajte

brižno svaki grijeh i sačuvajte si čistu savjest. Jeste li sagriješili, ne kasnite od srca se obratiti i ustrajnu pokoru činiti, samo tako možete izbjeći kazne, kojima se pravedni Bog prijeti grješniku.

d) Vjernost božja napokon uči nas, da mi budemo vjerni prema našim bližnjima i obećanje svoje savjesno držimo. Ništa nije sramotnije nego bez važnoga razloga svoju riječ natrag uzeti i bližnjega prevariti, koji računa na obećanje. Ali oni čine nepravdu i pred Bogom »jer lažna usta pred Bogom su mrzost (Riječ. 12, 22). Jer on sam uvjek drži, što obeća, to on hoće, da i mi bližnjemu svomu savjesno držimo obećanje i u grijeh nam uzima, ako ga bez važnoga razloga ne ispunimo. Osim toga, bližnji dobiva neko pravo, na ono, što smo mu obećali, samu pravednost bi povrijedili, ako svoga obećanja ne ispunimo. Nikad dakle ne obećajte što važna, a da prije ne promislite, da poslije ne morate okajati, što ste obećali. Nikad nikomu ništa ne obećavajte samo na izliku, da se koga oslobodite, nego neka vam bude pravilo života, nikad na ništa svoje riječi ne dati, čega niste ozbiljno odlučili učiniti. Obećajte napokon radije premalo nego li previše, jer je bolje malo obećati, a mnogo činiti, nego mnogo obećati a malo činiti.

To su dakle osobite nauke, koje slijede iz vjernosti božje, uzmite si ih k srcu i učinite pravilom vašega vladanja. Bog je vjeran, on sigurno drži što obeća i ispuni što zaprijeti. U njega dakle stavite svoje pouzdanje pak u čas neprilika ne budite malodušni. On, koji je nepromjenljiva vjernost, obećao je, da vas nikad ostaviti ne će, samo ako vi njega ne ostavite, dà, on je vaš dobri, pun pomoći otac u životu, na smrti, samo ako ste vi njegova dobra djeca. Kako bi dakle mogli ufanje izgubiti i postati malodušni? Ako budete kada napastovani na mlakost, i put kreposti vam se činio pretežak, mislite na prebogatu plaću, koju vam vjerni Bog osigurao, ta misao će gorljivost vaše kreposti oživiti i potaći vas, da u dobru nikad ne oslabite. Čuvajte se preuzetnosti, ne govorite sa bezbožnicima u pismu: Sagrješio sam, a što mi se zla dogodilo? Bog je do duše katkad polaki ali uvijek vjerni platac, i kazni neskrušenog grješnika vječnim kaznama. Jeste li sagriješili, činite iskrenu pokoru, da vas ne stigne, čim se Bog grješnicima grozi,

nego što je pokornicima obećao. Jer je Bog vjeran prema vama, budite i vi vjerni prema vašem bližnjemu, i držite mu obećanje; jer obećati znači: držati obećanje. Tih se nauka držite i služite Gospodinu nepromjenljivom vjernosti, da mu se dopadnete i plaću svoje vjernosti u nebu primite.

Amen.

XXIII. Propovijed.

Nedjelja peta poslije Uskrsa.

Izvori spoznanja Boga.

U istinu, u istinu vam kažem, molite li što Oca u ime moje, dat će vam (Iv. 16, 23).

Car Marko Aurelij ratovao sa Quadima i Markomanima. Neprijatelji ga zaveli u gorje i u usku neku dolinu sa svih strana posve zatvorenu od svake vode. Pošto je njegova vojska posve oslabljena bila od prenapornog hoda, borbe i dobivenih rana i od strašne sunčane vrućine, nije imao nikakog ufanja, da će si izlaz izvojštiti, smatralo se, da se ne može spasiti. Neprijatelji nijesu niti nastojali, da se upuste s njim u borbu, jer su držali, da će i bez mača poginuti. Uzalud zazivali poganski njegovi vojnici bogove u pomoć, ovi ostaše gluhi na sve njihove prošnje. U toj velikoj nevolji utekoše se kršćani, koji se u vojsci nalazili Svemogućemu, bacili se na koljena i molili ga od svega srca. I eto, navuče se nenadano crni oblak koji na Rimljane izli okrepljujuću kišu, tako da su istu oklopima i kalpacima hvatali, te svoju i svojih konja žegju ugasiti mogli, megju tim tuča i strašne strijele prestraše neprijatelje i u bijeg natjeraju. Tako pripovijeda Eusebije u svojoj crkvenoj povjesti.

Tako čudesnu moć ima molitva. »Ona je«, kako kaže veliki učitelj crkve sv. Augustin, »ključ, koji otvara nebo na naše spasenje. U času, kad se naša molitva k Bogu diže, dolazi milost, za koju molimo, u naše srce«. Da mi možemo gorljivom i pouzdanom molitvom postići sve darove neba, uvje-

rava nas Isus Krist sam u današnjem evangjelju: »U istinu, u istinu, kažem vam, umolite li Oca zašto u moje ime, dat će vam«. O istinitosti te božje riječi: ne trebamo ni najmanje dvojiti, Bog ne može lagati ni varati, on u svako vrijeme drži riječ, jer je on, kako smo čuli istinit i vjeran. Na te obe vlastitosti božje moramo se mi ovoga tjedna vjernim srcem sjećati, da mi kod ophoda, koje ćemo obavljati punim pouzdanjem molimo, i uslišanje nagjemo.

Pošto sam vam sada protumačio vlastitosti božje, vodi me red katekizma do izvora spoznanja božjega. Bog je duh te nema ništa tjelesna, s toga ga tjelesnim očima ne možemo vidjeti. Ipak o njemu i njegovim vlastitostima ili savršenstvima imademo dovoljno znanje, znademo, da On jest i što jest. A odakle to znademo? Odatle, što se on sam dao ljudima upoznati. A čim se dao Bog ljudima upoznati? Na to pitanje ću vam danas odgovoriti. Bog se dao ljudima upoznati:

1. Po vidljivom svijetu. 2. Po glasu savjesti. 3. Osobito po objavi.

Pazite dobro danas, jer današnja pouka će vam svakako od koristi biti, kad u naše vrijeme ima toliko bezvjeraca i bezbožaca.

I.

Da se mi osvjedočimo o bivstvovanju Boga, nije nužno, da ga glegjemo tjelesnim očima, vidljivi svijet dovikuje nam glasno: Bog jest, koji me stvorio, Bog je, koji me vodi i ravna i upravlja.

1. Neki putnik pitao jednoć nekoga Arapa u pustinji, kako to, te je on siguran, da ima Boga. On odgovori. »Jednako kao što iz tragova utisnutih u pijesak uvigjam, je li prošao čovjek ili zvier«. Smisao toga odgovora je jasan, kako se iz tragova upoznaje, da je morao biti čovjek ili životinja, koja je iste tragove utisnula, tako se upoznaje iz razmatranja vidljivoga svijeta, da mora biti Bog kojemu svijet zahvaljuje svoj opstanak. Duše čovječje ne možemo vidjeti, a ipak iz razumnih čina čovjeka, možemo zaključivati da ima dušu, isto tako iz djela božjih zaključujemo na bivstvovanje Boga.

U kraljevstvu stvaranja vidimo bezbroj stvari. Bacimo li pogled prema gore, vidimo neizmjerni svod nebeski, kojim putuje sunce, mjesec i mirijade zvijezda. Svratimo li pogled na zemlju nalazimo osim čovjeka prerazne vrsti životinja, biljka i ruda. Odakle sve te stvari? Jesu li same od sebe nastale? Nevjerojatno, a ima ipak mnogo ljudi, koji to u istinu tvrde. Tvrde, sve što je na nebu i na zemlji od sebe je samo nastalo i nikoga nije bilo, tko bi to učinio. To tvrde zato, da mogu Boga zanijekati, jer im je Bog trn u oku, o njemu ne će ništa da znadu. Da ti ljudi, makar posjedovali mudrost Salamonovu, te o ničem nego o svijetlu i prosvjeti govore, ne nalaze boljega mjesta nego u kojoj ludnici, skoro ćete uvidjeti. Uzmimo, da vam tko reče: ovdje, gdje je ovaj grad, prije nekoliko stotina godina nije ničesa bilo, niti crkve, niti kuće, niti ulice, a na jednoć su sve kuće, kako sada stoje po redu kao gljive nastale, jedne od kamena, druge od drveta, jedne s jednim druge s dva ili više spratova, i crkva katedralna od sebe nastala i nitko nije zvona ni ure načinio na njoj, same se stvorile i postavile u toranj, gdje sada vrše svoju službu. Kad bi vam to tko ozbiljno rekao, što bi mu vi odgovorili? »Ti si lugjak, kakovih malo na svijetu imade. Sama od sebe ne nastaje ni jedna kuća, ni crkva, ni zvoni, ni ura. Kao što je sigurno, da u našem gradu ima kuća i crkava, tako je sigurno da je ljudi bilo, koji su te kuće, te crkve sagradili«. Eto, isto tako ludo, još lugje je, kad tko tvrdi da je sunce, mjesec, zvijezde i zemlja sa svim svojim stvorovima od sebe nastala i da nije nikoga, koji bi ih stvorio. Ništa, ni najmanja stvar ne nastaje od sebe, već ima uzrok svoga postanka.

Vidimo da iz zemlje rastu drveća, trave, ali ne nastaju same od sebe, nego iz sjemena, koje leži u zemlji, bez istoga ne bi mogle do vijeka uzrasti. Ništa ostaje do vijeka ništa, iz ništa ne može nikad ništa biti. Kako je dakle sigurno, da je netko bio, koji je kuće našega grada posagradio, tako je istina i sigurno, da netko mora biti, komu imade nebo i zemlja svoj bitak zahvaliti. Tako nam govori zdravi razum, a protivno od toga tvrditi je ludost.

A tko je sagradio nebo i zemlju? Moguće ljudi? Toga ne će nitko pametan misliti; koliko bi ljudi trebalo, da načine sunce, mjesec i zvijezde od kojih su mnoge daleko veće od nuše zemlje? Gdje bi za to uzeli tvar? Kako bi iste, pošto bi ih načinili, postavili na njihovo mjesto i položaj? Dà, kako

bi ljudi bili mogli i najmanji stvor na zemlji izvesti? Recite najmoćnijem vladaru svijeta, najvećem umjetniku, da načini najmanjeg crvića, koji će živjeti i micati se i jesti, ili najmanju travčicu, koja će rasti i zeleniti se, zar će moći učiniti te malene stvari, na koje mi ni ne pazimo i nogama ih gazimo? Sigurno ne, čovjek sa svom svojom moći i sa svom svojom umjetnosti, može samo neživa bića proizvoditi. Ako dakle od ljudi nema svoga početka nebo i zemlja, od koga će imati? Moguće od angjela? Nije moguće, jer ako i imadu angjeli veći razum i veću moć od nas ljudi, ipak nijesu sveznajući ni svemogući, i s toga ne mogu tako čudesna djela proizvoditi, kako je nebo i zemlja. Ali uzmimo, da su angjeli nebo i zemlju načinili, ipak s tim ne bi bilo ništa riješeno, jer odmah moramo pitati: A odakle su angjeli? Od sebe sami nijesu mogli nastati, jer ništa samo od sebe ne bude, mora netko biti tko ih stvorio. Kad to ne bi dopustiti htjeli, već tvrdili, da angjeli imadu uzrok svoga bivstvovanja u sebi samima, onda bi baš angjeli bili ono, što bezbožci nastoje zanijekati, naime Bog.

Ali bezbožci kažu: Dopuštamo da nebo i zemlja nije sama od sebe nastala, niti ih nijesu angjeli ni ljudi načinili, ali mi tvrdimo, da svoj početak imadu od atoma t. j. od posve malenih, nedijeljivih prašaka. Ti prašci se tijekom dulje vremena slučajno slijepili i tako megjusobno spojili, da je iz toga sunce, mjesec, zvijezde i zemlja sa svim njezinim stvorovima nastala. To je u istinu opet tvrdnja, koja će lugjaku biti na čast. Da vam pokažem uru, koja točno udara i ide, te vam rečem: ta ura je iz samih malenih prašaka nastala, ti prašci se malo po malo slučajno tako umjetno sastali, da je iz toga nastala ova ura, što bi vi mislili? držali bi da se šalim, jer ozbiljno nemože nijedan pametan čovjek držati, da ura nastaje iz prašaka. Tko bi dakle tvrdio, da se nebo i zemlja, koji su ipak daleko umjetnije gragjeni od najumjetnije ure, satvorili od prašaka? Još više, kako bi bilo moguće, da iz prašaka, koji nemaju razuma ni života, nastanu živa bića i ljudi sa razumom i slobodnom voljom? Zar nije takova tvrdnja smiješna? Ali uzmimo, da zbilja cijeli svijet imade razlog svoga bivstvovanja u sastavljanju i spoju malenih prašaka, odakle onda ti prašci? Od sebe sami nijesu mogli nastati, jer iz ništa ne može ništa biti, opet bi morao netko biti, tko ih je stvorio.

Jasno je dakle, da sve što bezbožci izmišljaju, da zanijeću Boga, nije ništa nego isprazna izmišljotina. Ne ćemo li se odreći zdravoga ljudskoga razuma, to ne možemo početak neba i zemlje i svega, što sadržaju, od čega drugoga izvoditi, nego od Boga. Samo biće, koje ima bivstvovanje samo od sebe, koje je vječno, samo biće neizmjerne moći i mudrosti moglo je nebo i zemlju stvoriti, a to biće je Bog. Tako dakle djela stvorenja daju jasan dokaz o Bogu i sve, što opstoji, od najvećega do najmanjega dovikuje nam: »Jest jedan Bog, koji me je stvorio.« »Nebo i zemlja«, kaže sv. Augustin, »dižu svoj glas, i dovikuju nam, da su stvorena; jer se mijenjaju i prolaze. A ono, što nije načinjeno, što je vječno, nema ničesa na sebi, što ne bi ujedno vječno bilo; s toga ne može biti podvrgnuto promjeni. Nebo i zemlja dovikuju nam, da su stvoreni, jer oni nijesu bili prije bića, da budu uzroci samih sebe. Taj glas neba i zemlje sama je sigurnost, a Ti, Gospode, Ti si Stvoritelj neba i zemlje.«

2. Da je Bog, dokazuje nam ne samo stvorenje, nego i upravljanje svijeta. U carstvu stvorenja vlada najljepši red, iz najvećeg kao i iz najmanjeg stvora odsijeva neka čudesna mudrost. Promotrite sunce, svaki dan u odregjeno vrijeme izlazi i zapada; niti jedne sekunde ne zasja prije ili poslije, nego kako mora. Promotrite mjesec, uvijek se u stanovito vrijeme mijenja i od kada svijet opstoji, još se nije dogodilo, da bi trebao jedan čas više ili manje, da bude pun ili mlad. Promotrite zvijezde, one putuju pravilno svojim putovima, nikad ne zalutaju, mjesto, koje su zauzimale prije 1000 godina, i danas zauzimaju. Sva tjelesa nebeska kreću se tako pravilno, dà, još mnogo pravilnije, nego li kolešca koje umjetne ure. Isti red, kako na nebu, vlada i na zemlji. Pravilno se mijenjaju četiri godišnje dobe, uvijek bude u odregjeno vrijeme dan i noć, svake godine se zazeleni i cvate drveće i drugo bilje i donosi plodove po svojoj vrsti. Svi stvorovi zadrže svoje vlastitosti; drvo kruške ne donosi trešanja, a drvo trešnje ne nosi krušaka, lastavica dolazi i odlazi uvijek u isto vrijeme i na starom se mjestu uvijek gnijezdi, pauk uvijek na isti način prede svoju mrežu, a racice, koje poleže kokoš, trče čim se mogu kretati, u vodu. A što da o čovjeku rečem: On je svijet u malom, te već po tijelu svojem tako velika umjetnina

božje mudrosti, da je neki glasoviti liječnik Galenus, koji je pisao knjigu o ljudskom tijelu, pun udivljenja povikao: »O ti, koji si nas stvorio, držim, da u tvoju čast pjevam slavospijev, kad opisujem tijelo ljudsko.« Isti liječnik rekao je jednoć bezbožcu Epikuru: »Sto godina ti dajem na razmišljanje, da nagješ na ljudskom tijelu i najmanju pogrješku majstoru, koji ga načinio, i da promjeniš članke tijela, a da mu ne otmeš ljepotu, spretnost, moć i jakost. Priznaj, da nije moglo ljepše biti stvoreno!« Odakle dakle ta mudra uredba, taj čudesni red, što ga opažamo u carstvu stvorenja? Od jednostavnog slučaja? Ali slučaj nema razuma, što se po njem dogagja, bez osnove je i reda, od njega dakle ne mogu nastati djela stvorenja. Uzmimo, da se slova svih tiskara svijeta megjusobno slučajno pomiješaju, ne bi im uspjelo slučajnim njihovim sastavom nijedne stranice knjige stvoriti, jer slučaj nikad ne može naravi svoje promijeniti, te nešto učiniti, što on nije, naime kao razuman umjetnik, a ne kao slijepi slučaj. To je bit slučaja, da je on uzrok, koji djeluje na način protivan razumu, t. j. bez suvislosti i reda. Još jasnije ću se izraziti. Vidite n. pr. lijepa poštanska kola, koja redovito dolaze i redovito odlaze i donose točno, što se na poštu predalo. Što mislite kod toga? Moguće, da se to slučajno dogagja, da ta poštanska kola tako točno idu? Morali bi biti bez razuma, kad bi to mislili; kao razboriti ljudi sudite, da netko mora biti, koji vodi poštanska kola i skrbi se za tovare i listove, koji se na njima nalaze. A stvorovi, koji su tako izvrsno načinjeni, koji tako pravilno zajedno djeluju, megju kojima vlada tako čudesan red, da budu djelo slučaja? Slijepi slučaj da bude, što se oni svi kao kolešca umjetne ure, jedan drugoga hvataju i u najljepšem skladu svoj zajednički cilj postizavaju? O, tko bi to mislio, morao bi izgubiti razum. Mora dakle nužno biti neizmjerno moćno i razumno biće, koje cijelo stvorenje ravna i u redu drži, biće, koje mi Bog nazivamo. To su već uvidjeli i pogani. »Ljepota svijetla«, kaže Cicero, »izlaz i zapad sunca, mjeseca i zvijezda, daju svakomu, koji ih samo pogleda, dosta upoznati, da sve te stvari nijesu slučajno nastale, dà, sile nas priznati, da u tom nebeskom i božjem stanu mora da bude neki gospodar, vladar, majstor.« I opet kaže: »Onaj nije čovjek, koji niječe, da pravilna i redovita gibanja svjetila nebeskih ne budu vogjena

razumnim bićem, već želi tvrditi, da se to sve ima pripisati slijepom slučaju.« Svjedočanstvo, što ga djela stvorenja za bivstvovanje Boga daju, tako je sigurno, da ga i potpuni bezbožac priznati mora. Voltaire, patrijarka bezvjerja u 18. stoljeću, koji je bio 81 godinu star, a dà još nije vidio izlaska sunca, hotio je, da to vidi, i s toga se uspeo s jednim mladićem teškom mukom na jednu visinu rano u jutro, odakle je bio lijepi pogled na Jura-gorje. Jutarne rumenilo prevuklo već svoj žarki rub oko šumovitog gorja, vršci švicarskih alpa odsijevali od sjaja, napokon se kralj dana, sunce, veličanstveno diglo. Stari bezbožac bio je krasotom toga pogleda tako uznešen, da je snimio šešir, pao na koljena, i mladenačkim žarom ispjevao hvalospjev, u kojem je često ponovio riječi: »Moćni Bože, ja vjerujem, ja vjerujem! Nikad ne ću moći zanijekati Tvojeg bivstvovanja!« Istina je, što kaže sv. Antun pustinjak: »Neizmjerni svijet je knjiga, u kojoj čitamo neizmjerni sjaj božji.« Jer se Bog vidljivim svijetom tako jasno očituje, to apostol kaže o poganima, »da nikake isprike ne zaslužuju, ako u Boga ne vjeruju« (Rimlj. I, 19—20).

Dogju li dakle k vama b. s. ljudi, koji govore: »Nema Boga«, ili vam u vlastitom srcu šapće napasnik: »Nema Boga«, odgovorite: »Kako, zar Boga da nema? Odakle nebo i zemlja i sve, što je na njima? Odakle ja sam, razumom i slobodnom voljom obdareno biće? Odakle sjajno sunce, odakle crvić u prašku? Zar da nema Boga? Odakle čudesni red u carstvu stvorenja? Odakle nedokučiva mudrost, koja odsijeva iz najvećega i najmanjega stvora? Ne, Bog jest! Koliko stvorova ima, toliko nam glasova dovikuje: Bog jest, neizmjerno moćni, mudri, dobri Bog, koji nas stvorio, koji nas uzdržava i upravlja! S velikim astronomom Neutnom častite Boga, koji je uvijek, kad god je čuo ime Boga izgovoriti, otkrio glavu i duboko je prignuo. Ali Bog se očituje, ne samo po vidljivom svijetu, nego i po glasu savjesti.

II.

Bog nam se očituje ne samo iz vana po vidljivom svijetu nego i iz nutra po glasu savjesti, jer nam je vjeru u svoje bivstvovanje kao sveti svoj zakon u srce upisao.

1. Progjemo li svijet, to ćemo naći naroda, koji ne znadu čitati ni pisati, koji mjesto u kućama u pećinama stanuju i nemaju nikake duševne naobrazbe, ali naroda bez religije i bez vjere u Boga, nigdje ne nalazimo. Kad su europejski mornari prije poprilici 500 godina otkrili Ameriku, našli su stanovnike toga novoga dijela svijeta upale gotovo u zvijerski način života, ipak su našli kod njih vjeru u Boga, makar i nijesu poznavali pravoga Boga. Isto je tako i sa poganskim narodima staroga poganstva i ti su, kako nas izvješćuju vjerodostojni pisci, vjerovali u Boga. »Nema naroda«, kaže već Cicero, »koji bi bio tako neukročen i divlji, te ne bi, premda ne zna kojega Boga mora štovati, znao, da jednoga mora«. Isto tako kaže Plutarh: Da progjemo zemljom naći ćemo gradova bez zidina, bez znanosti, bez kraljeva, bez kuća i novaca; grada pak bez hrama i bogova još nije nitko vidio i ja mislim, da bi se laglje grad bez zemljišta sagradio, nego li bi se općina bez vjere u božanstvo mogla sastaviti i opstojati.

Ima dakako pojedinih ljudi, koji niječu Boga, ali ni ti ne mogu u svakom položaju života u svojoj nevjeri uztrajati. Neka im samo kaka velika pogibao zaprijeti, ili ih snagje kaki osjetni udarac, vidjet ćemo, da se njihovo nijekanje Boga ne temelji na osvjedočenju, nego da je samo umjetno. Jer u svojoj nevolji, strahu zaborave na svoju nevjeru, vjera se javi i oni nehotice u Boga traže pomoći. Jedne večeri skrenuli su u neku gostionu dva poštena muža, da ondje prenoće. Gostioničar, koji je bio podpuni bezbožac, mučio je ta dva čovjeka do kasno u noć, svojim bezvjerskim brbljanjem i hotio ih nagovoriti, da nema Boga, ni neba, ni Spasitelja, ni pakla. Nastojali ga pobiti riječju božjom, ali on se tomu još više rugao. Oko 11 sati pogju u krevet. Jedan od njih je gorko plakao radi gadnih psovaka, a drugi ga tješio govoreći: Nije ništa novo, da imade takovih bezbožnika. Kralj David je već pred 3000 godina kazao: »Lugjak reče u svom srcu: Nema Boga. Pokvareni su i gadni su postali u svojim nazorima«. Jedva su pol sata spavali, kad velika kuća naprotiv gostione plane, a visoki plamen napuni kuću kroz mnoge prozore jakim svijetlom. Ta dva muža se probude, prestraše se, misleći, da gostiona gori, pohite u sobu gostioničara i probude ga, da mu kuća gori. Kad je taj jaki duh izišao iz sobe i vidio crveni plamen

vatre u svojoj kući i on je mislio, da kod njega gori, sklopi ruke i poviče jaučući: O svemogući Bože! o jaki Bože, ti milostivi i milosrdni Bože, pomozi mi u toj nevolji! Jedan od onih muževa upade mu u riječ i reče: Ti nerazboriti čovječe! Cijeli večer si psovao i govorio: Nema Boga, a sada hoćeš, da ti pomože, jer si u nevolji? Eto tako isto bezbožnici svjedoče za Boga, jer imade časova u ljudskom životu, kada budu prisiljeni priznati istinu: Ima Boga. Nevjera njihova traje samo jedno vrijeme, ide im kao plivaču, koji može zaroniti, ali za uvijek ne može pod vodom ostati, ako se ne će utopiti. Ali kad bi i bilo nekih, koji bi bili uvjereni bezbožci, to ovo uvjerenje nema upliva na uvjerenje cijeloga roda ljudskoga. Oni su izrodi, kao što čovjek, koji na svijet dogje sa dvim glavama, tako isto slučaj, da ih nekoliko ima koji niječu Boga, nijesu dokaz, da nije cijelom rodu ljudskomu prirogjeno, da vjeruje u Boga.

Ali se pita: Odakle to da svi ljudi i isti bezbožci u Boga vjeruju? Odatle, što nam je, kako kaže sv. Ciril aleks. i drugi oci i crkveni pisci, spoznaja Boga od naravi t. j. od Boga, našega Stvoritelja usagjena. Ta temeljna istina: Bog jest, u duši je čovjeka kao zrno sjemena. Kao što zrno sjemena izagje, čim se za njegov razvoj ispune potrebiti uvjeti, tako dolazi i čovjeku, čim počne misliti i oko sebe razpoznavati, misao, da imade vrhovno biće, koje sve vidi i ništa zla ne pusti bez kazne. Za to govori Tertulijan bervjerskim poganima svoga vremena: Hoću li vam bivstvovanje Boga dokazati iz samih svjedočanstva duše? Dobro, premda duboko u tamnici zemlje, premda oslabljena strastima i pohotama, zaziva duša, kad k sebi dogje, n. pr. poslije bolesti, te se raduje ozdravljenju, ime božje i zaziva ga jedinim imenom, koje ga ide: Veliki Bože! dobri Bože! Te riječi dolaze iz ustiju svih ljudi«. Da se mi osvjedočimo o bivstvovanju Boga, nije nam potrebno promatrati vanjski svijet, iz nutrinje naše jasno odzvanja glas: Jest Bog!

2. Ali nije samo spoznaja Boga u opće, nego i njegov sv. zakon, t. j. ono, što on hoće u naše srce upisano. Mi svi osjećamo u našoj nutrinji glas, glas savjesti, koji nam dovikuje: »To je pravo i dobro, to moraš činiti, to je nepravo i zlo, to moraš izbjegavati«. Slijedimo li taj glas, to osjećamo u

našem srcu zadovoljstvo, utjehu i veselje; ako pak na nj ne pazimo, onda nas muči nezadovoljstvo, strah i žalost. Kad vas n. pr. tko opomene, da budete ustrpljivi, krotki, ljubezni prema siromasima, to vam savjest kaže: »slijedi tu opomenu, jer je dobro mišljena i želi samo tvoje dobro«. Ako dakle činite, na što budete opomenuti, u nutrinji vam je dobro, osjećate utjehu i veselje; ako pak, ne slušate opomene, nemirni ste, zlovoljni i žalosni. Tako savjest kod svake zgode diže svoj glas, potičući nas na dobro, a odvraćajući nas od zla; ona je postojani prijatelj i sudac, koji nam uvijek istinu kaže, te nas hvali ili kudi, nagragjuje ili kazni, kako smo zaslužili. Dokaza za to imamo množinu u sv. pismu. Vidimo Joba u skranjoj nevolji, ostavljena od svih ljudi, a mučena prestrašno od gjavla, živa slika ljudske bijede. A ipak je sačuvao potpunu ustrpljivost i govori riječi, kojih si nikad dosta ne možemo k srcu uzeti: »Bog je dao, Bog je uzeo, ime Božje neka bude blagoslovljeno« (Job. 1, 21). Odakle ta ustrpljivost, taj mir i vedrina u tako velikoj nevolji? Odakle inače, nego, jer mu savjest daje svjedočanstvo, da je uvijek pravo radio, i da si nije sam kriv svojoj nesreći? Vidimo Petra u tamnici, u okovima, on znade, da će ga slijedeći dan ubiti, a on spava tako slatko i čvrsto, te ga angjeo mora gurnuti, da ga probudi. Kako je mogao Petar u takim prilikama tako mirno spavati? Njegova savjest bila mu je slatki jastuk mira, svjestan si je bio nedužnosti, za to se nije bojao smrti. Što je tješilo Pavla u svim mukama, pogibeljima i progonima, da je mogao uzkliknuti: »Pun sam utjehe, pun veselja uz svu moju nevolju?« (2 Kor. 7, 4). Što drugo, nego misao, da je dobru borbu bio, i da ga ondje čeka kruna vječne slave? — A kakav stid, kakav strah je spopao naše praroditelje, kad su prestupili zapovijed božju i od zabranjenog ploda jeli! Sakrili se u grmlje i drhtali, kad su čuli glas božji. Još se jače osvetila savjest na bratoubojici Kainu, od onoga časa nije imao mira, neprestano lutao zemljom, a crv je glodao dan i noć njegovo srce, dok napokon smrt nije učinila kraj mučnomu njegovomu životu. Teodorik, kralj južnih Gota, okaljao se krvlju plemenitog Simaha, nedužnoga ga ubio. Dogodi se jednoga dana, da su mu za večeru donijeli glavu ribe od neobične veličine. Vičući od uzbugjenosti skoči od stola Teodorik, misleći da vidi sablast, koja se kreveljí. »Ja vidim«, viče on, »glavu Simahovu, njegove blistajuće oči, zube, koji me hoće razderati. Dalje! dalje!« kao lud odleti kralj iz dvorane, baci se pun straha na krevet i u tri dana bude mrtav. Tako se uvijek izpunjava riječ Apostola: »Nevolja i strah snalazi dušu svakoga čovjeka, koji zlo čini« (Rimlj. 2, 9).

Odakle dakle taj zakon u nama, koji nam daje upoznati dobro i zlo te nam u svakom slučaju kaže, što moramo činiti, a što izbjegavati? Odakle taj nevidljivi sud, koji grješnika napunja sramom i strahom, a u dušu pravednika donosi utjehu, mir i veselje? U kratko, odakle savjest, koju svaki, vjernik i nevjernik, kreposnik i grješnik imade? Od nas samih ne može biti, jer nam se često protivi, jer ju moramo proti našoj volji slušati i jer je nitko, makar se još tako naprezao, ne može posve i za uvijek utišati. Niti u uzgoju i pouci ne može imati svoga početka, jer se nalazi i kod najdivljijih naroda, kojima fali svaki uzgoj i pouka. Poznato je, da najdivljiji pogani, koji o Bogu i njegovu sv. zakonu nijesu nikada jedne riječi čuli, poznaju zakon ćudoredni, znadu dobro razlikovati izmegju prava i neprava, te nalaze da su dobri, plemeniti čini hvale vrijedni, a zli ukora. To je očiti znak, da imadu savjest. Za to kaže Apostol: »Kad pogani, koji nemaju zakona, iz naravskoga nagona ono čine, što na zakon spada, to su oni, koji takvog zakona nemaju, sebi sami zakon i svjedoče, da je djelo zakona upisano u njihova srca, kad im njihova savjest o tom svjedočanstvo daje« (Rimlj. 2, 14—15). Savjest dakle dolazi od Boga. Bog je sam, neizmjerno sveti i pravedni, koji po savjesti nama govori, koji nas na dobro opominje, a od zla odvraća, koji nas mirom, utjehom i radošću ili nemirom, strahom i žalošću napunja, u koliko mi njegov glas slušamo ili ne. Lijepo s toga kaže poganski mudrac Seneka: Blizu tebe je Bog, on je s tobom, on je u tebi, sv. Duh ima u nama sjedište, pazitelj i čuvar nad našim dobrom i zlom.

Kad bi mi dakle bili slijepi i gluhi, te ne bi nikakih vanjskih osjećaja imali, da Boga iz djela stvorenja upoznamo, ipak bi ga mogli upoznati, jer savjest nam daje svjedočanstvo za nj. U savjesti govori Bog svakomu čovjeku, tu mu očituje svoje bivstvovanje i svoj sv. zakon, te ga odvraća od grijeha i potiče na dobro. Uvijek dakle, znajte, da glasa savjesti ne slušati znači, Boga ne slušati, a Boga ne slušati najsra-

motniji je zločin, kojemu je posljedica propast. Ako ste postali krivci toga zločina, to se onda dajte grižnjom savjesti, kojom vas Bog kazni, skloniti na pokoru i poboljšanje. »Neka ne otvrdnu srca vaša, kad čujete glas njegov« (ps. 94).

Još je jedan izvor spoznanja božjega, a taj je objava.

III.

Bog se nije zadovoljio, da nam se iz vana po vidljivom svijetu i iz nutra po glasu savjesti dade upoznati, on nam se očitovao još na mnogo stalniji način, riječju, pošto nam je govorio u svojoj osobi, onda po poslanicima i napokon po svojem jedinorogjenom Sinu. »Više puta i na razne načine« veli apostol, »jednoć ocevima govorio Bog po prorocima; na koncu govorio je u ove dane nama po svojemu Sinu« (Hebr. 1, 1—2).

a) Bog je u vlastitoj osobi govorio ljudima. Češće im se javio, općio s njima kao otac sa svojom djecom, očitovao im svoju volju, uvjeravao ih o svojoj ljubavi, kad su ga slijedili, a grozio im se strogom kaznom, kad su mu neposlušni bili. Tako nam pripovijeda sv. pismo, da se Bog objavio našim praroditeljima, i zabranio im jesti iz drva poznanja dobra i zla, a kad su tu zabranu prekršili, da ih istjerao iz raja; da je Kaina opomenuo, kad je taj odlučio svoga brata Abela ubiti, te nad njim poslije toga strašnoga zločina izrekao prokletstvo; da je Noi zapovijedio graditi arku, jer je odlučio iskvareni rod ljudski potopom sa zemlje uništiti; da je Abrahamu, Izaku i Jakovu dao velika obećanja, te im osigurao za baštinu lijepu zemlju Kanaan; da se Mojsiji javio u gorućem grmu i naložio mu, da narod izrajelski izvede iz Egipta. I tako nas sv. pismo izvješćuje na više mjesta, da se Bog javio pojedinim ljudima i s njima osobno govorio. I tako u prvo doba nijesu ljudi ni iz daleka sumnjali o bivstvovanju Boga, kad su ga gledali od lica u lice, govorili s njim, čuli ga govoriti i bili svjedoci njegove moći, mudrosti, dobrote i pravednosti.

b) Bog se očitovao svim ljudima po posebnim poslanicima, osobito po prorocima i patrijarhama. U prvo vrijeme su billi osobito patrijarhe, koji su od Boga imali nalog, vjeru u njega megju ljudima uzdržavati i širiti. Za vrijeme Mojsije

dao je pisani zakon, u kojemu je vjeru u jednoga Boga najstrože naložio i megju Izrajelcima, koje si izabrao za svoj narod, postavio posebni stalež, svećenički, kojega je bila dužnost, da čuva od Boga objavljenu vjeru, te je širi na buduća pokoljenja. Od vremena do vremena slao je on takogjer proroke, koji su morali sjećati ljude, osobito narod izrajelski, na vjeru u Nj i na vršenje njegovog sv. zakona i udijelio im dar čudesa i proroštva, da ih svijet prizna kao poslanike njegove. Taki proroci su bili Ilija, Elizej, Izaija, Jeremija, Ezekijel, Daniel i drugi. Tako se Gospodin brinuo, da se vjera u Nj megju ljudima u sva vremena uzdrži i učvrsti. On je svom strogosti takogjer tražio, da Izrajelci njega uvijek kao svoga Gospodina i Boga priznavaju i Njemu služe. Kad god su od njega otpali i k idolima se obratili, odmah ih stigla kazna; assirsko i babilonsko sužanjstvo, u kojem su toliko nevolja podnijeli, nije bilo drugo, nego kazna za krivoboštvo, koje se u njih uvuklo. Te kazne božje imale su napokon željeno djelovanje. Kad se židovi povratili iz babilonskoga sužanjstva, bili su čvrsti u vjeri u Boga i nijesu više pali u krivoboštvo.

c) Ali to sve nije bilo dosta Gospodinu Bogu, da se ljudima očituje i da oni uzmognu u Nj vjerovati. Po prilici 4000 godina poslije stvorenja svijeta, kad je došla punoća vremena, posla On svoga jedinorogjenoga Sina, koji nas, jer je sam bio Bog, najsavršenije poučio o Bogu. On nam objavio, da su u jednom božanstvu tri osobe, Otac, Sin i Duh sv., od kojih je svaka pravi Bog; da je Otac iz same ljubavi i milosrgja svoga jedinorogjenoga Sina za spas griješnih ljudi u svijet poslao i na smrt dao, da je On, Sin božji došao i čovjekom postao, da traži i blaženim učini, što bijaše izgubljeno; da Duh sv. ljude posvećuje, te kao Učitelj, Tješitelj, Posvetitelj i Zaštitnik u katoličkoj crkvi ostaje do konca svijeta. On nam očitovao vlastitosti božje, osobito njegovu ljubav i milosrgje prema ljudima i učio nas, kako mu moramo služiti, da mu se dopadnemo i jednoć k njemu u nebo dogjemo. U kratko, on nas u svemu poučio, što se odnosi na Boga, na njegov sv. zakon i na naše vječno spasenje. Sada znade dijete od 10 godina više o Bogu i božjim stvarima, nego li su znali najveći učenjaci prije Krista, a istine, koje su njima bile zagonetkom, sada su nam očite i otvorene pred očima. Dà, naš katekizam,

*

ta mala knjižica, daje nam o istinama vjere daleko bolju pouku, nego li sve knjige, što su ih pisali židovi i pogani. O, koliku smo zato zahvalnost dužni Isusu, našemu božan. Spasitelju!

A što da rečem? U naše bezvjersko vrijeme imade ljudi dosta u gradu i na selu, koji Bogu, za njegovu objavu, ne samo ne zahvaljuju, nego mu nikake vjere ne daju i njegovo bivstvovanje niječu. Bog se očitovao po vidljivom svijetu, koji je stvorio i kojim vlada, ali ti bezvjerski ljudi tvrde, da je svijet sam od sebe nastao i kažu, da čudesni red, koji se u carstvu stvorenja očituje, nije drugo, nego djelo slučaja. Bog se očitovao po glasu savjesti, ali oni ne će da slušaju taj glas, a grižnju savjesti, što ju zločinac ćuti, tumače načelima, koja su mu od djetinjstva poukom i uzgojem ucijepljena i kojih se teško može osloboditi. Bog se očitovao svojom vlastitom riječi, ali oni zabacuju tu riječ i tvrdokorno ustraju u bezvjeri. A zašto se protive svim objavama božjim, zašto ne će ništa da vjeruju? Čine li to iz osvjedočenja, iz najboljeg znanja i savjesti? Ne, izmegju tisuću bezbožaca i bezvjeraca, nije nijedan, koji bi to bio iz osvjedočenja; nevjera ima svoj razlog u zlomu i iskvarenomu srcu. Da se Bog očitovao kao biće, koje zločin, opačinu ne osugjuje i raspuštenog čovjeka vječnim radostima neba naplaćuje, onda ne bi bilo na svijetu nijednoga bezvjerca, svaki i najgori čovjek pristao bi uz istinu: Ima Boga, te bi tu istinu svim silama branio, makar bi se mogla samo nedovoljno dokazati. A jer se Bog javlja, kao neizmjerno sveto i pravedno biće, koje sve zlo mrzi i osugjuje i neskrušenoga grješnika vječnom vatrom pakla kazni, biće, koje svom strogosti traži, da ljudi sebe same svladaju, svoju put razapinju, svoje neuredne pohote i strasti krote, radi toga i samo radi toga nastoje sebe i druge uvjeriti, da nema Boga i sve, što se o njemu reče, da je tašta prevara i fabula. Tom nevjerom žele svoju kričeću savjest utišati i svoje zablude i opačine pred očima ljudi opravdati. Sveti Augustin kaže: »Samo onaj niječe Boga, koji bi od toga imao kakovu korist, kad ga ne bi bilo.« Otkada svijet postoji, nema nijednoga primjera, da je koji u istinu pobožni, kreposni čovjek nijekao bivstvovanje Božje, naproti nam povijest navagja množinu onih, koji su u visokoj starosti, kad su njihove strasti oslabile, ili u oči smrti, kad im se pred dušom vječnost sa

svim strahotama svojim prikazivala, opet do vjere došli i javno priznali, da oni nijesu o onomu, što su učili i pisali, nikad osvjedočeni bili i da je njihova vlastita savjest uvijek njihovu nevjeru osugjivala. Tako je nekad bezbožac Montaigne, kad je okajao svoju bezbožnost i svoje bezbožne spise opozvao i osudio, priznao javno, da je on vjeru uvijek u srcu štovao, te se dao samo svojom oholosti i odobravanjem bezvjernika zavesti na to, da niječe Boga. I isti, glava bezvjeraca novijeg vremena, Voltaire, opozvao je na smrtnom krevetu svoju nevjeru i dao čudesnu izjavu. »Maska pada, jakog duha nestaje, a ostaje kršćanin.« Ateiste naliče dječacima, koji u noći fićukaju, da protjeraju od sebe strah pred duhovima i da tobože pokažu, da nijesu u strahu.

Nedajte se dakle zavesti ljudima, koji u svojem divljačtvu tako daleko idu te niječu samoga Boga, čvrsto se držte ove vjere: Boga ima, i svaki dan i svaki sat budite pripravni žrtvovati za Nj svoje dobro i svoju krv. S tom pak vjerom združite čisti, bogobojazni život. Mi u vjerovanju apostolskom ne kažemo: »Vjerujem jednoga Boga«, ili »Vjerujem Boga«, nego: »Vjerujem u Boga«. Tim riječima ističemo, da mi nijesmo zadovoljni samo vjerovati, da je jedan Bog i da je sve istinito, što nam je On očitovao, nego da se mi Njemu predajemo sa ljubavi i pouzdanjem, te mu se nastojimo dopasti savjesnim vršenjem njegovih zapovijedi. Ako samo vjerujemo, da je samo jedan Bog i sve za istinu držimo, što nam je Bog objavio, to nam ništa ne koristi, ta prazna vjera ne može nas od propasti spasiti. »I gjavli vjeruju«, kaže sv. Jakob, »ali oni drkču« (Jak. 2, 19). »Ne će svaki«, kaže sam Krist, »koji mi govori: Gospode, Gospode, ući u kraljevstvo nebesko« (Mat. 7, 21). Vjerujte dakle u Boga, vjerujte da On jest, vjerujte sve, što je objavio i što po crkvi katoličkoj predlaže za vjerovanje, ali ga i ljubite od svega srca, te u svako vrijeme u velikom i malom ispunjajte njegovu sv. volju, onda imadete pravu, spasonosnu vjeru i onda će vas ići riječi Gospodinove: »U istinu, u istinu, kažem vam, tko u mene vjeruje, on ima život vječni« (Iv. 6, 47).

Amen.

XIV. Propovijed.

Šesta nedjelja po Uskrsu.

O otajstvu presvetoga Trojstva.

»A kad dogje Utješitelj, koga ću vam od Oca poslati, Duh istine, koji izlazi od Oca, taj će za mene svjedočiti« (Iv. 15, 26).

Veliki crkveni učitelj Augustin, hotio je tajnu presvetoga Trojstva shvatiti, cijele dane i noći o tomu je mislio. Uslijed toga napisao je i jednu knjigu o toj presv. Tajni. Baš kad je tu knjigu pisao i poslije rada kao obično pošao na obalu morsku, da se prošeće, opazi tamo prelijepoga dječaka. A taj dječak načinio jamicu i svom silom crpao vodu iz mora u tu jamicu. »Drago dijete, što tu radiš«? upita Augustin. Dijete odgovori: »Želim more u tu jamicu prenijeti«. Svetac se nasmije na tu prostodušnost djeteta i reče: »Dijete moje, to ti je uzaludan posao, kako bi bilo moguće vodu neizmjernoga mora u tako malu jamicu prenijeti?« A dječak se okrene k svecu, pogleda ga i reče ozbiljno: »Augustine, ja ću laglje more u tu jamicu izcrpsti, nego li ćeš ti presv. Trojstvo shvatiti i u svojoj knjizi protumačiti«. To reče i nestane ga. Dječak taj bijaše angjeo, kojega je Bog velikom učitelju crkve poslao, da mu javi, da ne će moći tajne presv. Trojstva dokučiti.

Ta pripovijest samo je pobožna priča, ali ipak nam lijepo tumači istinu, da nijednomu smrtniku i istomu najvećemu oštroumnomu učenjaku, kako je bio sv. Augustin, nije moguće dokučiti tajnu presv. Trojstva, te je posve shvatiti. A kako bi i mogao čovjek, biće božanstva shvatiti! Sam Pavao komu je bilo dano pogledati duboko u božje tajne, kliče pun začugjenja: »O dubino bogatstva mudrosti i spoznanja božjega! Kako su nedokučivi sudovi njegovi, i neiztraživi putevi njegovi« (Rimlj. 11, 33).

Ali ako mi i ne možemo shvatiti tajne presv. Trojstva, to ipak o njem ne smijemo ni najmanje dvojiti, jer je ona u sv. pismu češće i najjasnijim riječima izrečena. Isus u današnjem evangjelju govori posve jasno o toj tajni, veleći: »A kad dogje Tješitelj, koga ću vam od Oca poslati, Duh istine, koji od Oca izlazi, on će za mene svjedočiti«. On govori o Bogu Ocu, kad kaže, da Tješitelj koji ima doći od Oca izlazi; govori o Bogu Sinu t. j. o sebi samomu, kad kaže, da će on Tješitelja od Oca poslati, govori napokon o Bogu Duhu sv., kad ga naziva Tješiteljem, Duhom istine, i kaže, da od Oca izlazi, a šalje se od njega, od Sina.

O tajni presv. Trojstva ću danas govoriti, te ću protumačiti:

1. Što nas vjera uči o toj tajni.
2. Kako je ta tajna vjere za nas važna.

I.

Vjera o tajni presv. Trojstva uči nas:

1. Da su u božanstvu tri osobe, Otac, Sin i Duh sveti.
2. Da je svaka od triju osoba pravi Bog.
3. Da su ipak sve tri osobe jedan Bog.
4. da se bož. osobe ne razlikuju u bivstvu, nego samo po osobi.
5. Da se svakoj osobi pripisuju vlastita djela.

1. U božanstvu su tri osobe: Otac, Sin i Duh sveti. Već u starom zavjetu nalazimo označenu množinu osoba u božanstvu. Ovako reče Bog, kad je čovjeka stvarao: »Načinimo čovjeka na svoju sliku i priliku« (1 Moj. 26) i opet: »Eto, Adam postade kao jedan od nas« (1 Moj. 3, 22). Ovdje govori Bog sam sa sobom u višebroju i tim označuje, da su u njemu tri osobe. U drugom psalmu (7.) je razlika megju Ocem i Sinom jasno označena, jer se kaže ondje: »Gospodin je meni rekao: Ti si moj sin, danas sam te rodio«. U nekom drugom psalmu čitamo: »Po riječi Gospodinovoj učvršćena su nebesa, a po duhu njegovih usna sav njihov ures« (ps. 32, 6). Po tumačenju sv. otaca tu su izražene tri bož. osobe. Pod »Gospod« ima se razumijevati Bog Otac, pod »Riječ« Bog Sin, a pod »Duh njegovih usna« Duh sv. I u slavospijevu angjela: »Svet, svet, svet je Gospodin četa« (Is. 6, 3) nalazi sv. Grgur Vel. izražanu tajnu presv. Trojstva, jer troktratni

svet proteže na tri bož. osobe. Iz tih i sličnih mjesta slijedi, da je Bog židovima dao bar neko nagovještanje presv. Trojstva. Posve im te tajne nije hotio otkriti, jer bi se oni uz svoju prostotu i sklonost na višebožtvo, lako bili klanjali mjesto jednomu Bogu trima.

Tajnu, da su u božanstvu tri osobe, nama je tek Isus Krist u novom zavjetu jasnim i stalnim riječima objavio. Za svoje trogodišnje učiteljske službe govorio je on bezbroj puta sad o Bogu, svomu Ocu, sad o sebi, Sinu, koji je jedno s Ocem i koga svi, jednako Ocu, štovati moraju; sad o Duhu sv., koga će on i njegov otac na svijet poslati. Svečanim je načinom on izrekao tu tajnu, kad je svojim apostolima naložio, da sve narode uče i krste: »u ime Oca i Sina i Duha sv.« (Mat. 28, 16). Ovdje posve jasno vidimo da su u božanstvu tri osobe, Otac, Sin i Duh sv. Kod krštenja Isusova u Jordanu, očitovale se tri osobe božanske takogjer iz vana, na vidljivi način, jer se glas Oca čuo s neba: Ovo je moj ljubezni Sin, koji mi se dopada; Sin se krstio, a Duh sv. nad njim lebdio, u spodobi goluba (Mat. 3, 16). Da su u Božanstvu tri osobe, učili su i apostoli, kako to vidimo iz njihovih listova, koje vrlo često blagosovom Oca, Sina i Duha sv. počinju i svršuju. Tako kaže Pavao: »Milost Gospodina našega Isusa Krista, i ljubav Boga i zajednica Duha sv., bila sa svima vama« (2 Kor. 13, 13). I svi crkveni oci očitutuju jednoglasno svoju vjeru u Boga Oca, Boga Sina i Boga Duha sv. Sv. Polikarpo iz prvoga stoljeća molio je još na lomači: O Oče preljubljenoga i blagosovenoga Sina našega Gospodina Isusa Krista, nad sve Te hvalim, blagosivan i slavim Te po vječnom velikom svećeniku Isusu Kristu, Tvojem ljubeznom Sinu, po kojem Tebi, s njim samim u Duhu sv. bila čast od sada do vijeka. Sv. Justin iz 2. stoljeća kaže: »Mi se klanjamo Stvoritelju svijeta, na drugom mjestu Sinu, na trećem Duhu sv.« Tu istinu je takogjer branila naša sv. katolička crkva u sva vremena pobjedonosno proti svim neprijateljskim napadajima, i isti krivovjerci 16. stoljeća ostavili ju netaknutu. Čvrsto dakle stoji članak vjere: U božanstvu su tri osobe: Otac, Sin i Duh sveti.

2. Svaka od tih triju osoba je pravi Bog. O toj drugoj istini vjere možemo u kratko govoriti, jer će o njoj, kad ćemo o tri božanske osobe napose govoriti, biti opširnije govor. Otac je Bog. Toga se nije još nijedan krivovjerac, usudio nijekati, koji je napadao tajnu presv. Trojstva. Je li megju tri osobe bar jedna Bog, to mora biti sigurno Otac, koji je početak obiju drugih osoba. Za to i počima vjerovanje apostolsko: Vjerujem u Boga Oca, t. j. vjerujem, da je Otac Bog. U ostalom sv. pismo staroga i novoga zavjeta daje mu ime Bog, te mu pripisuje božanske savršenosti i djela tako jasno, da bi morali svaku objavu zabaciti, kad bi mu htjeli zanijekati božanstvo. Ali i Sin, druga osoba u božanstvu je pravi Bog. Isus Krist sam za sebe kaže: »Ja i Otac jedno smo« (Iv. 10, 30) čim očito izriče, da je On s Ocem jednoga bića, i po tom jednako s njim Bog. Sv. Ivan naziva ga odmah u početku svoga evangjelja upravo Bogom i pripisuje mu vječnost i stvaranje svijeta, veleći: U početku, t. j. od vijeka bijaše Riječ i Riječ bijaše kod Boga i Bog bijaše riječ. Sve je po njoj učinjeno (Iv. 1, 1—3). Da je druga osoba pravi Bog uče i drugi apostoli, a po njima sv. oci i katolička crkva u sva vremena. Napokon je i Duh sveti, treća osoba u božanstvu pravi Bog. Jasni dokaz za tu istinu vjere imademo u djelima apostolskim, gdje sv. Petar govori Ananiji: »Ananija, za što je gjavao izkušao srce tvoje, da slažeš Duhu svetom? . . . Nijesi slagao ljudima, već Bogu« (Djel. ap. 5. 3, 4). Jer je Ananija po izjavi Apostola sa svojom laži, kojom se ogrješio proti sv. Duhu, Bogu slagao, slijedi očito, da je sv. Duh, Bog. Sv. se Duhu takogjer u sv. pismu često pripisuju božanske vlastitosti i djela, kao sveznanje, prosvijetljene proroka i apostola, vogjenje crkve, posvećenje ljudi, što opet nepobitno dokazuje njegovo božanstvo. Tako je svaka od tri osobe pravi Bog: Otac je pravi Bog, Sin je pravi Bog i Duh sv. je pravi Bog. Jer svakoj od tri osobe pripada božanstvo, to svaka od njih posjeduje takogjer sve božanske vlastitosti i savršenosti. Zato se kaže u vjerovanju atanasijevom: »Kako je Otac, tako je Sin Bog, tako je i Duh sv. Bog. Nestvoren je Otac, nestvoren je Sin, nestvoren je Duh sv. Neizmjeran je Otac, neizmjeran je Sin, neizmjeran je Duh sv. Vječan je Otac, vječan je Sin, vječan je Duh sv. Svemogući je Otac, svemogući je Sin, svemogući je Duh sv. Otac je Bog, Sin je Bog, Duh sv. je Bog.« Velika bi dakle bludnja bila, tko bi mislio, da je Otac veći od Sina ili od Duha sv.; jer su sve tri osobe Bog, to su one po svojem bivstvu megjusobno

savršeno jednake. »U tomu Trojstvu«, kaže atanasijevo vjerovanje, »ništa nije prije, ništa poslije, ništa veće, ništa manje, sve tri osobe su jednako vječne, jednako savršene«.

3. Ali premda je svaka od tri osobe pravi Bog, to one ipak nijesu tri Boga, već su sve tri osobe samo jedan Bog. To je treća istina, koje se kao katolici držati imademo. Vjerovati u više nego li u jednoga Boga, bilo bi ludo i bezbožno. Kad bi bilo više bogova, to bi bili ili jednaki ili nejednaki. Kad bi bili megjusobno posve jednaki, nijedan od njih ne bi bio Bog, jer bi moralo biti više najviših, najsavršenijih bića, što nije moguće, jer samo jedno biće može biti najviše i najsavršenije. Kad bi bili megjusobno nejednaki, onda bi samo jedan od njih mogao biti Bog, onaj naime, koji bi megju njima bio najviše najsavršenije dobro. Tako nas već razum osvjedočava, da može biti samo jedan Bog. To je tako sigurna istina, da sami pogani, kako izvješćuje Hesiod, koji su štovali do 30.000 bogova, ipak su megju njima jednoga kao prvoga i najvišega štovali. U sv. pismu je jedinost božja tako često i tako jasno navedena, da nije potrebno tih mjesta navagjati. Osobito je Isus Krist, pošto je objavio otajstvo presv. Trojstva, jasno protumačio, da su tri osobe u božanstvu samo jedan Bog. On ne govori: Krstite u imena Oca, Sina i Duha sv., odakle bi slijedilo, da su tri boga; već on kaže: Krstite u ime Oca itd., čim daje razumjeti, da su u jednom božanstvu tri osobe ili da tri osobe, od kojih je svaka Bog, jesu samo jedan Bog. Posve jasno izriče to otajstvo i sv. Ivan, kad kaže: »Tri su, koji daju svedočanstvo u nebu: Otac, Riječ i Duh sv. a ti tri su jedno« (Iv. 5, 7). Apostol tu razlikuje tri osobe: Oca, Sina i Duha sv., ali odmah opaža, da su te tri osobe jedno, t. j. da imadu jednu narav ili bivstvo, t. j. da su jedan Bog. Tu nauku katoličke crkve nalazimo izraženu u atanasijevom vjerovanju ovako: »Otac je Bog, Sin je Bog, i Duh sv. je Bog, a ipak nijesu tri Boga, već samo je jedan Bog. Isto tako je Otac Gospodin, Sin je Gospodin i Duh sv. je Gospodin, a ipak nijesu tri Gospodina, već samo jedan Gospodin. Jer kao što nas kršćanska istina obvezuje svaku pojedinu osobu smatrati Bogom i Gospodinom, tako nam katolička vjera zabranjuje tri Boga ili Gospodina prihvatiti«.

A za što su tri bož. osobe samo jedan Bog?

Jer imadu jednu te istu narav ili bivstvo. Pod naravju ili bivstvom razumijevamo ono, od čega što sastoji, što nešto onim čini, što jest. Tako sastoji narav čovjeka od duše združene sa tijelom. Sama duša nije čovjek, isto tako ni samo tijelo nije čovjek, već duša s tijelom zajedno su čovjek, sačinjavaju narav ili bivstvo čovjeka. Narav ili bivstvo Boga sastoji dakle u tomu, da je On onaj, koji je, da je on skup svih savršenosti, svega dobra. Mi ljudi imademo do duše svi jednaku narav t. j. svaki od nas ima dušu i tijelo, ali mi svi nemamo jednu narav t. j. svi ljudi zajedno nemaju jedno tijelo i jednu dušu, već svaki čovjek ima za sebe jedno tijelo i jednu dušu, odatle slijedi, da mi nijesmo jedan čovjek, nego mi smo više ljudi. Koliko zajedno združenih tjelesa i duša ima, t. j. koliko ljudskih naravi ima, toliko ima ljudi. Tri pak božanske osobe imadu megjusobno samo jednu narav ili bivstvo, radi toga mogu sve tri zajedno biti samo jedan Bog.

Tu tajnu, da su tri osobe, od kojih je svaka pravi Bog, a ipak samo jedan Bog, mi dakako ne možemo shvatiti, ali tomu se ne treba čuditi, kako bi čovjek koji mnoge naravski stvari, što ih očima glegje i rukama pipa, ne shvaća, kako bi mogao, bivstvo božje shvatiti? Koliko stvari imade u naravi, kojih si protumačiti ne možemo. Što je svijetlo, što elektricitet, što magnetizam, kako biljke rastu itd.? Ne znamo. Što ćemo tek reći kad čujemo, da eter svijeta učini u jednoj sekundi 430 bilijuna titraja, kad saopćuje našim očima crvenu boju, a dvostruko tolika titraju, kad nam saopćuje violetnu boju (jedan bilijun morali bi 20.000 godina dan i noć neprestano brojiti!) Koliko manje možemo razumjeti ono, što se Boga tiče. Jeremija kaže: »Velik si Ti o Bože, i ne dostiživ našim mislima« (32, 19). U istinu! kad bi mi htjeli bivstvo božje shvatiti, morao bi Bog prestati biti Bog i postati stvor, ili bi mi morali prestati stvorovi biti i postati bogovi. »Kako ćeš«, veli sv. Augustin, »narav božju upoznati? Spoznaj radije, da je upoznati ne možeš; jer Bog ne bi bio Bog, kad On ne bi bio veći od tvoje moći shvaćanja. Radujmo se, da imademo takovog i tako velikog Boga, a jer ga naš razum ne može shvatiti, to budimo čvrsti u vjeri i svako istraživanje neka prestane!« ... Nevjernici kažu: Nije moguće, da tri budu jedan, niti, da jedan bude tri. Ali oni ne razumiju crkve. Crkva bo ne kaže: tri osobe su

jedna osoba. Ona veli: Tri osobe su samo jedno bivstvo. Premda je ta tajna o trim osobama u jednom Bogu tako neshvatljiva, ipak imade slika, koje nam istu bar donekle predstavljaju. Pomislimo si izvor, iz kojega ističe potok, kojega voda onda ostaje u jednoj dubini i čini jezero. Tu imademo tri razne, za sebe postojeće vode: vodu izvora, vodu potoka i vodu jezera, ipak te tri vode su jedna voda, jer imadu isti izvor. Slično su u božanstvu tri razne, za sebe stojeće osobe, od kojih je svaka Bog, koje su ipak samo jedan Bog, jer sve tri imadu samo jedno bivstvo. Ili pomislimo si, da su tri čovjeka Petar, Pavao i Ivan, koji bi do duše imali tri tijela ali samo jednu dušu zajedno. Tu bi mogli reći: Petar je čovjek, Pavao je čovjek, Ivan je čovjek, kad se, kako smo uzeli, jedna duša u svakom tijelu nalazi. Ali ne bi mogli reći Petar, Pavao i Ivan su tri čovjeka, jer da budu tri čovjeka, morali bi tri duše imati, dok imadu samo jednu. Slično je i sa presv. Trojstvom. Svaka od triju osoba pravi je Bog, jer svaka imade božanstvo ili božansku narav, ali nijesu tri boga, već samo jedan Bog, jer nemaju tri božanstva, već samo jedno božanstvo. Ili, sunce se vidi na nebu, u vodi i u ogledalu, koje se drži nad vodom, tri puta se vidi sunce, koje je ipak samo jedno. Ametist, ako se od raznih strana promatra, odsijeva u tri boje: crveno poput grimiza, ljubičasto i crveno kao ruža, a ipak je samo jedan kamen. Tri čovjeka mogu imati jednu te istu misao. Svjetleća sunčana kruglja, od iste izlazeći svijetli traci i od obojega nastujuća toplina, tri su stvari, a ipak samo jedno sunce (Sv. Ciril Alek). Ali te i mnoge druge slike, koje sv. oci i crkveni učenjaci, da predoče tajnu presv. Trojstva, navode, jesu i ostaju uvijek nepotpune i manjkave i ništa nije moći izmisliti, što bi tu tajnu posve protumačilo. Nama je dosta ono znati što je Bog, nepogrješiva istina, objavio, da su naime u božanstvu tri osobe, Otac, Sin i Duh sv., od kojih je svaka pravi Bog, ali sve tri su jedan Bog. Te objavljene istine držimo se čvrsto, shvaćali je ili ne. Budemo li jednoć tako sretni, te u nebo dogjemo, to će nam i ta nejasna tajna, na naše veliko blaženstvo, zasjati, jer ondje ne ćemo više Boga gledati kao u ogledalu zagonetno, nego licem u lice (1 Kor. 13, 12).

4. Premda stalno vjerovati moramo istinu, da su tri osobe u božanstvu samo jedan Bog, ipak ne smijemo zaboraviti

na razliku, koja vlada megju trim božanskim osobama. One se do duše u svojoj naravi ili bivstvu ne razlikuju, ali se razlikuju po osobi megjusobno. Otac nije Sin, Sin nije Duh sv., a ovaj nije ni Otac, ni Sin. Ili kako kaže atanasijevo vjerovanje. »Druga osoba je Oca, druga Sina, a druga Duha sv.« Otac, Sin i Duh sv. nijesu samo tri razna imena božanstva već su tri megjusobno različne osobe. Svaka od tri božanske osobe ima nešto vlastitoga, što ju od ostalih osoba, u istinu razlikuje. Otac nije rogjen, od nikoga ne izlazi, od nikoga nema svoj početak, već je sam od sebe od vijeka. A tim se razlikuje od Sina i Duha sv. koji svoj početak imadu ne od sebe, već od Oca. Za to kaže bož. Spasitelj: »Otac imade život sam u sebi« (Iv. 5, 26). Sin je od Oca od vijeka rogjen, a tim se razlikuje od Oca, koji je sam od sebe, i od Duha sv., koji nije rogjen već izlazi. Da je Sin rogjen, stoji jasnim riječima izraženo u sv. pismu; jer se u drugom psalmu kaže: »Gospodin mi reče: Ti si Sin moj, ja Te danas rodih«, koje riječi Apostol izrično proteže na Krista, Sina božjega. Duh sv. napokon izlazi od vijeka od Oca i Sina, a tim se razlikuje ne samo od Oca, koji je od sebe, već i od Sina, koji je od Oca rogjen. Da Duh sv. izlazi od Oca, veli Krist sam: »Kad će doći Duh sv., koji od Oca izlazi, dat će svjedočanstvo za mene« (Iv. 16, 27). Duh sv. pak ne izlazi samo od Oca, nego ujedno i od Sina. Otac i Sin imadu megjusobno jednu narav ili bivstvo, jedno samo božanstvo, radi toga baš mora Duh sv. od obojice kao od jednoga početka izlaziti. Nego o tom ćemo opširnije govoriti, kad bude govor o Duhu sv. napose. Tu osobnu razliku Oca, Sina i Duha sv. izriče atanasijevo vjerovanje ovako: »Otac nije od nikoga načinjen, niti stvoren, niti rogjen. Sin je samo od Oca ne načinjen, niti stvoren, već rogjen. Duh sv. nije od Oca i Sina načinjen, niti stvoren, niti rogjen već od obojice izlazi. Jedan je dakle Otac, nijesu tri Oca, jedan Sin, nijesu tri sina, jedan je Duh sveti, nijesu tri Duha sveta«.

Po tom posebnom načinu bivstvovanja, po kojem Otac sam od sebe svoje bivstvo ima, Sin je rogjen od Oca, a Duh sv. izlazi od Oca i Sina, jesu Otac, Sin i Duh sv. prave megjusobno različne osobe. Na tu osobnu razliku triju bož. osoba pokazuju i imena, koja imadu. Prva osoba zove se Otac, jer

je sama od sebe i rodi Sina; druga osoba zove se Sin, jer svoga početka nema od sebe, već je od Oca rogjen; treća osoba zove se Duh sv., jer nema svoga izvora u sebi kao Otac, niti nije rogjena kao Sin, već izlazi od Oca i Sina. Bilo bi krivovjerje, tko bi tri božanske osobe smatrao za jednu osobu i tvrdio, da one u istinu nijesu drugo, nego tri razna nazivanja ili tri ne osobna načina objave jednoga te istoga božanstva. Isto tako bilo bi krivovjerje, kad bi mi jedno božanstvo dijelili ili razlikovali, jer se tri božanske osobe ne razlikuju po božanstvu, nego samo po onom, što je svakoj osobi kao takovoj vlastito. Atanasijevo vjerovanje kaže opet: »Katolička vjera je ova, da mi jednoga Boga u tri osobe, a tri osobe u jednom božanstvu štujemo, ne miješajući njihovih osoba megjusobno, niti rastavljajući njihova bivstva.«

Jer je svaka osoba pravi Bog, to su one, da se tako izrazim, j e d n a k e d o b e. Sin i Duh sv. imadu do duše svoj izvor u Ocu, ali iz toga ne slijedi, da su mlagji od Oca, jer Sin je od vijeka od Oca rogjen, a Duh sv. od vijeka od Oca i Sina izlazi. Isto tako imadu Sin i Duh sv. s Ocem istu moć i u opće jednake savršenosti, jer su s njim u istinu Bog. Sv. Metodij kaže: »Jedno je kraljevstvo Oca i Sina i Duha sv., kao i jedno bivstvo i jedno gospodstvo, čega radi u jednom klanjanju jedno, troosobno, vječno, nestvoreno, neograničeno, nepromjenljivo božanstvo štujemo.«

5. S v a k o j o d t r i b o ž a n s k e o s o b e p o s e b n a s e d j e l a p r i p i s u j u: O c u s t v o r e n j e, S i n u o t k u p l j e n j e, a D u h u s v. p o s v e ć e n j e. To je peta istina, na koju vas u kratko sjetiti moram. O Bogu Ocu kaže se u sv. pismu: »U početku stvori Bog nebo i zemlju« (1 Moj. 1, 1), zato mu pripisujemo: Stvaranje. O Bogu Sinu kaže se: »Krist nas je spasio »(Gal. 3, 13), zato mu pripisujemo: Otkupljenje. O Bogu Duhu sv. kaže se: »Vi ste posvećeni u Duhu našega Boga« (1 Kor. 6, 11), zato mu pripisujemo: Posvećenje. Ali valja upamtiti, da se ta djela trim božanskim osobama o s o b i t o pripisuju, a ne kao da Ocu Bogu stvorenje, Bogu Sinu otkupljenje, Bogu Duhu sv. posvećenje i s k l j u č i v o pripada. Tri božanske osobe kod svih vanjskih djela, kamo spada i stvorenje, otkupljenje i posvećenje, djeluju zajedno, te im se samo zato ta djela pripisuju, jer su ona sposobna izraziti posebnost svake osobe

Stvorenje je osobito djelo svemogućnosti, koje se pripisuje Ocu, jer On je, od koga Sin i Duh sv. svoj izvor imadu. Spasenje je osobito djelo mudrosti, koje se pripisuje Sinu, jer se On od Oca spoznanjem sebe samoga rodi, i tako je plod spoznanja ili mudrosti Oca. Posvećenje je osobito djelo ljubavi, koje se pripisuje Duhu sv., jer izlazi iz megjusobne ljubavi Oca i Sina. Ipak su kod stvaranja Oca, Sin i Duh sv. sudjelovali. Sin, pošto je Otac odluku stvorenja, što ju od vijeka učinio, po njemu u vremenu izveo, Duh sv., pošto on iz temeljnih stvari, koje Otac stvorio, sve satvorio. Isto tako su kod otkupljenja Sinova, Otac i Duh sv. sudjelovali: Otac, u koliko je Sina svoga na svijet poslao, Duh sv., pošto je utjelovljenje Sina božjega u Mariji Djevici proizveo, te kod svega, što se za spas ljudi dogodilo, djelovao. Napokon su kod posvećenja Duha sv. takogjer Otac i Sin sudjeloval,, Otac, pošto je Duha sv. poslao za posvećenje ljudi, Sin, pošto je isto tako poslao Duha sv. i ujedno milost posvećenja zaslužio.

To je dakle pet istina, koje nas vjera uči o tajni presv. Trojstva. Kao katolici moramo vjerovati, da su u b o ž a n s t v u t r i o s o b e, O t a c, S i n i D u h s v.; d a j e s v a k a o d t i h t r i j u o s o b a p r a v i B o g i p o t o m p o s j e d u j e s v e b o ž a n s k e v l a s t i t o s t i i l i s a v r š e n o s t i; a l i d a t e t r i o s o b e n i j e s u t r i B o g a, v e ć s a m o j e d a n B o g, j e r i m a d u s a m o j e d n u n a r a v i l i b i v s t v o; d a s e t r i o s o b e m e g j u s o b n o r a z l i k u j u, a l i n e p o s v o j e m b i v s t v u, n e g o p o s v o j o j o s o b i, d a s e n a p o k o n s v a k o j o s o b i p o s e b n a d j e l a p r i p i s u j u, O c u o s o b i t o s t v o r e n j e, S i n u o t k u p l j e n j e, D u h u s v. p o s v e ć e n j e, m a k a r s u t a d j e l a s v i m t r i m o s o b a m a z a j e d n i č k a. Te istine vjere moramo sveto vjerovati, te o njima ni najmanje ne dvojiti, makar ih ne shvaćamo, jer je vjerovanje istih, pošto su po Isusu Kristu objavljene, a od crkve na vjerovannje predložene, za spas neophodno nužno. Zato se i kaže u atanasijevom vjerovanju: »Tko hoće blažen biti, mora na taj način vjerovati u Trojstvo«.

Još ću protumačiti, k a k o j e v a ž n o o t a j s t v o v j e r e p r e s v e t o g T r o j s t v a z a n a s.

II.

Ima kršćana, koji kažu, da se ne treba mnogo baviti naukama o presvetom Trojstvu, ne ovisi mnogo o tom, da li tu tajnu vjerujemo ili ne, dosta je imati čvrstu vjeru u jednoga Boga. Taki kršćani u istinu ne znadu, što govore. Tajna presvetog Trojstva objavljena nam je od Boga, tko dakle te tajne vjernim srcem ne prihvati, taj ne vjeruje božanskoj objavi. On Bogu govori: Tajne presvetog Trojstva, što si je objavio, ja ne mogu svojim razumom shvatiti, dakle je ne vjerujem. A zar je takav govor, tako vladanje stvar indiferentna? Bijedni čovjek, da se postavi za suca Bogu i njegovoj riječi, nije li to najsramotniji zločin? Ali ne gledeći na to, tajna presvetoga Trojstva zato je od velike važnosti za nas, jer se na toj tajni osnivaju tri bož. kreposti: vjera, ufanje i ljubav.

1. Svi znadete, da je Utemeljitelj naše sv. vjere, Sin božji, Isus Krist, koji je uzeo ljudsku narav i 33 godine na zemlji živio. On nas učio, što moramo vjerovati i činiti, da se Bogu dopadnemo i do spasa dogjemo. A da mi njegovu nauku čvrsto i nedvojbeno vjerujemo, moramo biti osvjedočeni o njegovom božanstvu. Da on nije Bog, nego jednostavan čovjek, ne bi imali za našu vjeru čvrstoga temelja, ljudi se mogu prevariti i lagati. Isus Krist je doduše posve sveto živio, niti njegovi smrtni neprijatelji nijesu mu mogli navesti koji grijeh. Ali ako ljudi hotice ne lažu i ne varaju, ipak se mogu prevariti i uz najbolju savjest neistinu reći, jer svetost ne isključuje prevare. Isus Krist je takogjer čudesa činio i buduće stvari prorekao, koje se zbilja točno ispunile. A tko božanstvo Kristovo niječe, mora i ta čudesa i proročanstva zabaciti, jer je Krist njima dokazao svoje božanstvo i dok ta čudesa i proročanstva Kristova opstoje, ne može se njegovo božanstvo zabaciti. Za ljude, koji niječu božanstvo Kristovo, njegova proročanstva i čudesa, nijesu drugo, nego naravske stvari, vještine, prevare ili u opće izmišljene pripovijesti, fabule, koje ne zaslužuju vjere. Tako gube čudesa i proročanstva Kristova svaku dokaznu moć za istinitost i božanstvenost njegove nauke, kad ga ne priznaju kao Boga. Isus Krist je osim toga često i svečano priznao, da je on Sin božji, pravi Bog, jednak Ocu, i od svakoga je tražio, da u Nj kao u Sina božjega vjeruje i božansku čast mu iskazuje. Tko dakle Isusa Krista ne priznaje Bogom, nego samo čovjekom, taj ga mora smatrati ili lugjakom ili varalicom, jer pametan i pošten čovjek ne izdaje se za Boga? Ali kako? Zar će lugjak i varalica učiti istinu? Zar lugjaku i varalici da poklonimo čvrstu, bezdvojbenu vjeru? Jasno je, koliko do toga mnogo stoji, da mi božanstvo Sina, našega Spasitelja, Isusa Krista, a po tom tajnu presv. Trojstva vjerujemo; bez čvrste vjere u tu tajnu pada, ruši se cijela zgrada kršćanske vjere.

Isto vrijedi o trećoj osobi u božanstvu, o Duhu sv. Isus Krist je svojoj crkvi obećao Duha sv., da je svaku istinu uči, od svake je bludnje čuva i kod nje ostane do konca svijeta. »Ja ću«, reče on, »moliti Oca, i on će vam poslati drugoga Tješitelja, da ostane kod vas uvijeke, Duha istine« (Iv. 14, 16). I opet: »Duh sv., kojega će Otac u moje ime poslati, sve će vas naučiti, i na sve vas sjetiti, što god sam vam rekao« (Iv. 14, 26). Duh sv. je dakle, na kojemu se temelji nepogrješivost crkve, po njem oživljavana, prosvjetljivana i vladana, čuva crkva u sva vremena blago božanske nauke čisto i nepokvareno, i nikad ne može, da bude svladana od vrata paklenih. A kako bi bilo, da ne vjerujemo u Duha sv., ili da zaniječemo njegovo božanstvo? Svakako bi morali crkvu u onom, što nam propisuje vjerovati i činiti, zabaciti, jer bi joj temelj uzeli, na kojem ona gradi svoju nepogrješivost, naime božanstvo sv. Duha. Nema li Duha sv., ili nije li Bog, onda nema crkva nikakova ili bar ne neprevarljiva Učitelja, a nužna posljedica toga je, da bi mogla pogriješiti u kršćanskoj nauci vjere i ćudoregja.

Tko dakle niječe tajnu presvetog Trojstva, kad drugoj ili trećoj ili objema osobama niječe božanstvo, taj otima kršćanskoj vjeri njezin božanski temelj i čini je jednostavnim ljudskim djelom. Cijelo kršćanstvo stoji ili pada prema tomu, da li se tajna presv. Trojstva prihvati ili zabaci. Zar nije već radi toga tajna presv. Trojstva za nas preważna? Zar nije ludo reći, ne ovisi mnogo o tom, vjerujemo li otajstvo presvetog Trojstva ili ne, jer ako vjerno ne prihvatimo te tajne, ne možemo ni kršćani biti? Neka ljudi, koji od cijeloga kršćanstva ništa više nemaju, nego prazno ime, napuste otajstvo presv. Trojstva, mi ga se čvrsto držimo, jer ga spoznajemo kao temelj naše sv. vjere, toga dragocjenog dara neba.

2. Ali otajstvo presv. Trojstva moramo i radi toga visoko

cijeniti, jer je ono sidro našega ufanja. Svi smo u Adamu sagriješili, a tim zaslužili, kao i našim vlastitim, osobnim grijesima, ne samo vremenitu, već i vječnu smrt. Jer smo bili bez svake pravde, nijesmo mogli što učiniti, da uvrijegjenoga Boga umirimo, te mu svoj dug otplatimo. Jer je grijeh obzirom na Boga neizmjernoga, nešto neizmjernoga, to nije mogao u opće nijedan angjeo ni čovjek Bogu dužnu zadovoljštinu dati. Ta zadovoljština mora, jer je dug grijeha bio neizmjeran, biti neizmjerna, koje nije mogao nijedan stvor kao ograničeno biće dati. Samo jedan, koji je sam Bog, te može neizmjerno izvesti, mogao je dug naših grijeha isplatiti, te nas od vječne propasti spasiti. Kako bi sada bilo s nama, kad Isus Krist, naš Spasitelj, ne bi bio Bog, nego samo čovjek ili inače drugi stvor? Naše spasenje bilo bi isprazno, mi svi bi bili još djeca srdžbe i čamili bi pod jarmom gjavla. Kad bi Krist, kao što i jest, svoj cijeli život ovdje na naše spasenje upotrijebio, da je na križu svoju zadnju kapljicu krvi prolio, i za naše opravdanje i posvećenje cijelu množinu sredstava milosti odredio, to sve nam ne bi koristilo. Ako Krist nije Bog, to sve njegove zasluge za nas imadu samo konačnu vrijednost, bez sile su sve uredbe, što ih on odredio za naš spas, a mi smo poslije, kao i prije, neprijatelji božji, sluge gjavla, žrtve pakla. »Brat ne spasava, ili spasava čovjek? On Bogu ne može dati zadovoljštine, i cijenu spasenja za svoju dušu, da se uvijeke trudi« (ps. 48, 8—9). Što dakle čini onaj, koji božanstvo druge osobe u presvetom Trojstvu, božanstvo Kristovo, niječe? Oduzima nam svako ufanje, baca nas u zdvojnost, jer uništava djelo našega spasenja. Držmo se dakle čvrsto istine, da je Isus Krist, druga osoba u božanstvu, pravi Bog, onda možemo biti puni najradosnijeg ufanja, jer onda ima sve, što je Krist za nas učinio, neizmjernu vrijednost i mi smo u istinu spaseni.

Sv. Duh nas posvećuje. On je, koji nam daje plodove spasenja, on, koji nas u sakramentima od Isusa Krista ustanovljenim opravdava i posvećuje, čini nas djecom božjom i baštinicima neba. Osim toga dotiču nam od Duha sv. još mnoge druge milosti: on nas prosvijetljuje, da spoznamo, što nam je na spas, on pobugjuje u nama dobre misli i odluke, jači nas u borbi proti svakoj napasti, pomaže nas u molitvi, tješi nas u muci i nevoljama ovoga života, u kratko, On sve

čini, što nam je nužno, da postignemo svoj vječni spas. Sve pak, što Duh sv. za naše posvećenje čini, pretpostavlja, da je pravi Bog. Ili kako bi ograničeno biće, angjeo ili drugi stvor mogao imati vlast, učiniti nas iz grješnika pravednicima, iz robova gjavla djecom božjom i baštinicima neba? Kako bi jedan stvor bio sposoban tamu našega razuma raspršiti, našu volju na dobro sklonuti, te nas nadnaravskom silom oboružati, da dobar boj bijemo i sve neprijatelje spasa našega nadvladamo? U istinu, to nije djelo jednoga stvora, nego Stvoritelja, nije djelo čovjeka, nego Boga. Pitam opet: Što čini onaj, koji božanstvo Duha sv. niječe? Čini isto, što i onaj, koji niječe božanstvo Kristovo; oduzima ljudima svaku nadu, jer im zatvara izvor milosti spasenja i čini njihovo spasenje nemogućim Ako Duh sv. nije Bog, već samo stvor, onda nas ne može očistiti od grijeha, ne može u srce naše uliti milosti posvećujuće, ne može nas dovesti na put kreposti, mi jesmo i ostajemo grješnici i srčemo u propast.

Eto, kako je važna tajna presvetog Trojstva. Na njoj počiva sve naše ufanje, sva naša utjeha u životu i smrti, jer samo onda, je li Sin i Duh sv. pravi Bog, imademo mi Spasitelja, koji nas spasava i Posvetitelja, koji nas posvetio i još nas posvećuje.

3. Važna je napokon tajna presvetog Trojstva radi toga, jer ona upaljuje našu ljubav. Čuli smo, da se trim božanskim osobama pripisuju vlastita djela, Ocu stvorenje, Sinu spasenje, Duhu sv. posvećenje. Zar nas ljubav trojednoga Boga, koja se u tim trim djelima prema ljudima očituje, ne će potaći, da ga svim srcem ljubimo? Zašto nas Bog otac stvorio? Zar sebi na korist? O ne; on je od vijeka bio najblaženije biće i svi ljudi na zemlji ne mogu mjeru njegove blaženosti niti za jednu crtu povećati. On nas stvorio iz same ljubavi. On nije hotio, da se sam raduje i blažen bude, i mi se moramo radovati i biti dionici njegove blaženosti. Zato nam dao život. Ljubav je njegova bila, koja je svemu, što se nalazi u kraljevstvu stvorenja, bivstvo dala. Ljudima za ljubav stvorio je sunce, mjesec i zvijezde, zemlju sa svim životinjama, drvećem i biljem i mineralijama. »Nebo i zemlja«, kaže sv. Augustin, dovikuju mi, da Tebe, o Bože moj, ljubiti moram.« Tim dokazom ljubavi još nezadovoljan, posla nam taj najbolji otac

nebeski svoga jedinorogjenog Sina na naše spasenje. Mjesto da nas radi našeg neposluha kazni, i za uvijeke zabaci, daje ono, što mu je najljubeznije, što ima, svoga jedinorogjenog Sina, i nalaže mu, da za nas čovjek postane, trpi i umre. »Tako vrlo je Bog svijet ljubio, da je dao svoga jedinorogjenog Sina« (Iv. 3, 16). Takovog dobrog Oca, koji je iz čiste ljubavi nama darovao život i sva dobra života, koji je radi nas sve stvorio, koji je s toga svoga preljubaznoga Sina za naše spasenje na smrt dao, zar da mi ne ljubimo? Zar bi mogli na toga Oca dobrote i milosrgja misliti, a da prema njemu ne probudimo iskrenu, zahvalnu ljubav? A tko da opiše ljubav, koju Bog Sin nama iskazao? Cijeli rod ljudski bijaše radi svoje griješnosti upao u vječnu propast i nije imao ufanja vlastitom se silom od svoje duboke bijede osloboditi. A eto! Jedinorogjeni Sin božji imade s nama siromašnim grješnicima najiskreniju sućut i pun milosrgja vrši djelo našega spasa. A kako on izvršuje to djelo? On, Sin božji, hvaljen u vijeke, postade čovjek, živi 33 godine u najvećem siromaštvu i potištenosti na zemlji, traži kao dobar Pastir uz tisuću nevolja i progona izgubljene ovce, i napokon umire na križu najbolnijom smrću, da nas spasi i blažene učini. Zar to nije ljubav nad sve ljubavi? Ljubav, kojoj se možemo diviti, ali je ne možemo shvatiti? A kad razmatramo preveliku mjeru te ljubavi, zar da ostanemo hladni, zar da ne uzkliknemo: »Isuse, neizmjerna božanska ljubavi, ljubim Te, želim Te u vijeke ljubiti!«

Što da rečem o trećoj osobi u božanstvu, o Bogu Duhu sv.? I on nam uz Oca i Sina daje najljepši dokaz svoje ljubavi, kad nas posvećuje. Poslije odlazka Isusova k Ocu, dogje On na zemlju, te si u našoj sv. katoličkoj crkvi izabra stalni stan, da nam odanle dijeli plodove spasenja. Već nas u sv. krstu očistio od ljage istočne i izlio milosti u naše srce, dao nam djetinjstvo božje i baštinu neba. Kad smo u lakoumnosti života dragocjenu milost krsta izgubili i opet upali u ropstvo gjavla, ponovno je u sakramentu pokore uništio našu krivnju grijeha, a u ostalim sakramentima umnožao nam milost posvećujuću. On je, koji nas prosvijetljuje, potiče i jači u ispunjavanju naših dužnosti, koji svako dobro djelo u nama počinje, nastavlja i svršava, koji nas tješi u nevoljama ovoga života, u molitvi nas poučava i sam za nas moli neizrecivim uzdasima

(Rimlj. 8, 26). U kratko, Duh sv. naliči ljubaznoj, nježno zabrinutoj majci, koja svoje djetešce hrani i njeguje, dan i noć za njegovo dobro otvorene oči imade i nikake se muke ne boji, da ljubimcu srca svoga pripravi dobre dane. Tko dakle ne bi ljubio Duha sv., koji nas tako žarko ljubi, te nam tolike milosti dijeli, tko mu ne bi u ljubavi cijelo svoje srce posvetio?

Iz svega, što sam kazao, možete uvidjeti, kako je tajna presvetog Trojstva vrlo važna tajna, jer se na njoj temelji naša vjera, naše ufanje i naša ljubav, a po tom cijeli naš duševni život. Baš zato nam nastoji crkva tu tajnu na sve načine predstaviti i duboko je u srce usaditi. U ime presv. Trojstva počima i svršava ona sve molitve i bogoslužne čine, kad prije i poslije istih propisuje znak sv. križa. U ime presv. Trojstva dijeli ona sv. sakramente i po njima nam daje sve milosti neba. I nijedne molitve više ne opetuje od one: Slava Ocu i Sinu i Duhu sv. Dà, da našu vjeru u tu tajnu uvijek živu uzdrži, slavi ona svake godine posebnu svetkovinu presvetog Trojstva, a sve nedjelje cijele godine posvetila je štovanju Duha sv. Zato su od vajkada pobožni kršćani štovali presv. Trojstvo. Prije 250 godina živio u Rimu čovjek, Franjo Folianus, koji je klanjanju presv. Trojstva posvetio cijeli svoj život i sav svoj život nastojao prema istomu urediti. N. pr. njegova sobica bila iz tri zida, u tri ugla gragjena, njegova postelja iz tri daske sastavljena, njegov stol sa tri noge, kad bi knjigu čitao, poslije svake treće stranice bi stao, kad je jeo, kruh bi podijelio u tri komada. Tako je on kod svega, što je činio, mislio na presv. Trojstvo i nastojao ga uvijek hvaliti i slaviti. Taj način života toga čovjeka čini se čudan, ipak se mora njegova sv. gorljivost, koja ga kod toga oduševljavala, pohvaliti i zaslužuje da ga nasljedujemo. Sjećajte se često na presveto Trojstvo, štujte ga riječju i činom i često izgovarajte pobožna srca lijepu molitvu sv. Gertrude: »Primi nas, o vječni Oče, u svoje ljubazno očinstvo, da svojevoljnom poslušnošću do Tebe dogjemo. Primi nas, o božanski Sine, u svoju nebesku bratinsku ljubav, da budeš naš prijatelj, učitelj i vogja. Primi nas, Bože Duše sv., u svoju milosrdnu blagost, da naš duh prosvijetliš i ojačaš. Uzmi nas, trojedni Bože, u svoju neizmjernu očinsku milost, da se tvoja sv. volja u nama i na nama ispuni!«

A m e n.

XXV. Propovijed.

Na Duhove.

O stvaranju i upravljanju svijeta.

»Utješitelj Duh sv. koga će Otac u moje ime poslati, on će vas svemu naučiti i na sve vas sjetiti, štogod sam vam kazao« (Iv. 14, 26).

Neki putnik pošao u sv. zemlju, da posjeti ona čudesna mjesta, gdje je naš predobri Spasitelj bio, živio, trpio i umro. Put ga njegov vodio, pošto je gotovo mnogo tjedana sretno putovao, preko neke velike pustare, gdje je zalutao, i nije znao kamo, da skrene. Tri dana lutao naokolo, a da se nije namjerio ni na kojega čovjeka, na nikaku kolibicu, pače niti na koje sjenovito drvo; kruh i voda mu izlazila, tako je skoro postao slab i kukavan, da je posve izcrpljen pao, i ništa drugo nije očekivao, nego smrt. Ali kad je nevolja najveća božja pomoć je najbliža. Kad je tako ležao, mučen gorućom žegjom, čekajući na zadnji čas svoj, približi mu se ljubazni neki starac (bijaše pobožni pustinjak, koji je svjetski bučni život zamijenio sa pokorničkim životom pustinje) i donese siromašnom putniku pomoć. Okrijepi ga jelom i pilom, pokaza mu put po pustinji, uzme ga sam ispod ruke i posta njegov vjerni, brižni pratilac i vogja u svetu zemlju. Njim podupiran dostiže putnik sretno cilj svoga putovanja.

Tko je taj putnik, koji je putovao u svetu zemlju, a tko onaj ljubezni pustinjak koji posta njegov spasitelj i vogja? Taj putnik su ljudi, mi smo putnici ovdje i nemamo stalna prebivališta već tražimo buduće, koje je nebo. Ali mi lako zalutamo iz pravoga puta i upadnemo u skrajnu pogibelj, da u životu svijeta i grijeha svoju propast nagjemo. Tu nam je potreban ljubezni prijatelj i vogja, koji nam na našem putovanju pravi put pokazuje, jači nas, krijepi i pomaže, da mi svoj cilj postignemo. Eto, taj djelotvorni prijatelj, taj vjerni vogja je Duh sveti, koji je danas po opetovanom obećanju Isusovom na apostole sašao, da uvijek kod njih ostane i napuni ih svojim darovima milosti. Duh sveti nas prosvijetljuje, da upoznamo što je dobro i pravo, na pomoći nam je i daje nam silu, da sve napasti svladamo i zapovijedi božje vršiti uzmognemo, on nas oslobagja od vječne smrti, pošto nas u svetom sakramentu od naših grijeha čisti i posvećuje, on ostaje uvijek kod nas, stanuje dapače u našem srcu, da nam svaku pomoć udijeli, koja nam je nužna, da postignemo svoj vječni cilj.

Zahvalimo dakle Duhu svetom za tako mnoge i velike milosti, koje nam dijeli, slijedimo njegovo vogjenje i nastojmo srce svoje sačuvati od svakoga grijeha, da nam svoje milosti ne uskrati. Duh sveti zaslužuje isto tako našu zahvalnost, našu ljubav i klanjanje, kao Otac i Sin, jer je on kao i oni, pravi Bog. Kako sam vam pred osam dana protumačio u božanstvu su tri osobe: Otac, Sin i Duh sveti, svaka od tih triju osoba je Bog, a ipak nijesu tri boga nego samo jedan Bog, jer sve tri osobe imadu jednu narav ili bivstvo. Ali premda je Otac Sin i Duh sveti jedan Bog, to je ipak megju njima neka razlika: Otac je sam od sebe, Sin je rogjen od Oca, Duh sv. izlazi od Oca i Sina zajedno. U tom sastoji tajna presv. Trojstva.

Sada ćemo govoriti o djelima, koja se napose pripisuju trim božanskim osobama, naime o stvaranju, otkupljenju i posvećenju. Danas o djelu stvaranja i odgovorit ću na tri pitanja:

1. Što znači: Bog je stvorio nebo i zemlju?
2. U koliko je dana Bog stvorio nebo i zemlju?
3. Za što je Bog stvorio nebo i zemlju?

I.

Što znači, Bog je stvorio nebo i zemlju? Znači: Bog je sve što je na nebu i na zemlji svojom voljom iz ništa izveo.

1. Pod nebom i zemljom ili što je isto, pod svijetom, razumijeva se sve, što je izvan Boga, razumni i nerazumni, živi i neživi stvorovi. Pod nebom razumijeva se ovdje napose sve, što se nad nama nalazi, sunce, mjesec, zvijezde i neizmjerni onaj prostor, u kojem se ta nebeska tjelesa kreću, za tim ono nebo u užem smislu naime mjesto, gdje angjeli i sveci uživaju blaženo gledanje. Riječ zemlja obuhvata u sebi samu kruglju zemaljsku i sve što se u njezinoj nutrinji i na njezinoj površini nalazi, vodu i kopno, zrak i vatru, rude i

biljke, životinje i ljude. O tim stvorovima božjim samo ću nešto reći, da tim bolje upoznate moć, mudrost i dobrotu Stvoritelja. Što se sunca tiče, koje je za nas najvažnije nebesko tijelo, jer ono daje našoj zemlji svijetlo, toplinu i plodnost, ono je za jedan i pol milijuna veće od naše zemlje ili drugim riječima, iz sunca mogli bi načiniti jedan i pol milijuna zemalja. Sunce nam se čini, samo za to tako maleno, jer je ono preko 40 milijuna sati od zemlje udaljeno. Tko bi sa sunca iz kanona na našu zemlju puknuo, trebalo bi 25 godina dok bi zrno na zemlju palo. Oko sunca kreće se više planeta ili putujućih zvijezda, koje su tamna tjelesa, te svoje svijetlo dobivaju od sunca. Sada se broji 11 glavnih planeta, jedan od tih je i naša zemlja. I ti planeti vrlo su velike zvijezde. Tako je Jupiter 8000 puta veći od naše zemlje. Tih 11 glavnih planeta imade opet nuzplaneta, koji se kreću oko glavnih planeta. Nuzplanet naše zemlje je mjesec, on je 50 puta manji od zemlje, do 60.000 milja od nje udaljen. Druga vrst zvijezda jesu komete ili repatice, od tih su do sada odkrili 65. Čudesne su i zvijezde stajačice, koje sve kao i sunce svoje vlastito svijetlo imadu i uvijek se na istom mjestu javljaju, za to se i zovu stajačice. Broj istih je neizmjeran, kažu da ih ima 75 milijuna. Većina od njih je veća od našeg sunca, te se čine samo za to tako malene radi neizmjerne udaljenosti, kad je najbliža stajačica od naše zemlje preko 500 hiljada milijuna milja udaljena.

Od kako čudesne veličine mora biti zgrada svijeta, kad se u njoj toliki milijuni i milijuni nebeskih tjelesa kreću, koja su tako velika i megjusobno udaljena! Pravo kaže psalmist. »Nebesa kazuju slavu božju a svod nebeski naviješta djelo njegovih ruku« (ps. 18, 7). I naša zemlja je velika, jer njezina površina iznosi preko 9 milijuna četvornih milja i kad bi svaki dan 10 sati išli, trebali bi potpune 3 godine dok bi je obišli. Površina zemlje sadržaje dvije trećine vode a jednu trećinu kopna, na kojoj po prilici 1000 milijuna ljudi živi. Izuzevši četiri elementa: zrak, zemlju, vodu i vatru, sve što se na zemlji nalazi pripada ili u carstvo ruda, bilina ili životinja. U carstvo ruda spadaju razne vrsti zemlje, kamenja, soli i kovina; u carstvo bilina sve biline, od kojih do sada poznaju do 100.000 raznih vrstih; u carstvo životinja spadaju sve životinje, od kojih broje takogjer gotovo 100.000 raznih vrsti.

Dakle sve što je na zemlji i na nebu, od najvećega do najmanjega, ima svoje bivstvovanje Bogu zahvaliti, on je to stvorio. Ta je istina jasnim riječima u sv. pismu izražena: »U početku stvori Bog nebo i zemlju« (Moj. 1, 1). »Ti si sam Gospodin, Ti si nebo načinio, i nebo nebesa, i svu njegovu četu, zemlju i sve, što je na njoj, mora i sve što je u njima i Ti daješ život svemu tomu i četa nebeska klanja Ti se« (2 Esar. 9, 6). Tvoje je nebo i tvoja je zemlja, krug zemaljski i što ga napunja Ti si utemeljio, sjever i zapad Ti si stvorio« (ps. 88, 12, 13). Mislio bi čovjek da ne će biti ljudi koji bi tu tako jasno objavljenu istinu nijekali. A ipak je takih bilo. To su bili Manikejci, sekta u trećem stoljeću kršćanstva, koji su tvrdili, da su dva boga jedan dobar, a drugi zao, da je dobar nevidljivi, a zao vidljivi svijet stvorio. Tu ludu bezbožnu tvrdnju osudio je sabor crkveni u Niceji 325. i dodao s toga prvom članku vjere: Vjerujem u Boga Oca svemogućega Stvoritelja neba i zemlje, još riječi: »svega vidljivoga i nevidljivoga«. A ta se riječ temelji na jasnoj riječi božjoj, gdje se kaže: »Koji živi u vječnosti sve je bez iznimke stvorio« (Eccl. 18, 1). Kad se pogubna sekta Manikeja opet u 13. stoljeću pojavila, sastao se sabor u Lateranu u Rimu god. 1215. koji je još jednoć protumačio »da je Bog svojom svemogućom silom u početku vremena duhovno i tjelesno stvorenje, angjele i svijet i onda ljude iz ništa izveo«. Sekte Manikejaca je doduše danas megju drugima bez traga nestalo, ali imade ljudi, koji i dalje idu od samih Manikeja, te niječu, da bi Bog stvorio ne samo vidljive već i nevidljive stvari. Kažu, svijet nije od Boga stvoren, već od sebe sam slučajno nastao. Pretposljednji puta sam vam opširnije dokazao, kako je luda ta tvrdnja. Reče li vam tko ozbiljno, ova ili ona kuća nije djelo ljudsko, već se slučajno sama sagradila, slučajno su zidovi nastali, slučajno se krov gore postavio, slučajno se vrata i prozori na svoje mjesto postavili i učvrstili, smijali bi mu se i dali mu razumjeti, da u njegovoj glavi nije pravo. Ne može li se dakle ni najmanja kuća slučaju pripisati, već čovjeku, koji je sagradio; zar nije najveća ludost tvrditi: svijet, ta tako čudesna zgrada, od sebe je sam, slučajem nastao? U istinu tko bi to dopustiti hotio, morao bi imati vjeru veću, od one, kojom bi se mogli bregovi prenositi. Ne! svijet i sve što se u njem nalazi, vid-

ljivo i nevidljivo dolazi od Boga, njemu ima da zahvali svoje bivstvovanje. »U početku stvorio je Bog nebo i zemlju«.

2. Bog je sve, što jest, iz ništa izveo. Prije nego li je dao bivstvovanje nebu i zemlju, nije bilo posve ništa, nije bilo sunca, ni mjeseca ni zvijezda, ni zemlje, niti angjela ni čovjeka, niti pače praznoga prostora u kojem se nebeska tjelesa kreću. Ništa ne bijaše nego Onaj, koji jest, koji bijaše i koji će biti, vječni, trojedni Bog. Bog dakle svijeta nije načinio iz prije opstojale, nestvorene, od njega neovisne tvari, nije bilo pratvari, koje Bog ne bi učinio i iz koje bi nebo i zemlju načinio. On je svijet iz ničesa izveo. Zato mi ne kažemo: Bog je nebo i zemlju načinio, već stvorio. Stvoriti naime znači, nešto iz ničesa načiniti, učiniti, da nešto, što prije nikako nije opstojalo, počne opstojati. Stvoriti nije nikako u moći stvorova. Da svi ljudi i angjeli sve svoje sile i znanje združe, nebi mogli ni najmanjega crvića ni travčice stvoriti. Najveći umjetnik treba za svoje umjetnine, što ih svojom rukom izvodi, nužne tvari i orugje, ako mu isto fali, to uz svu svoju spretnost, ne može ništa izvesti. Fale li slikaru boje, ne može slike nijedne načiniti, makar bio sam Rafael. Stvarati je izključivo djelo svemoći božje. Bog svemogući je od vijeka odlučio, da će jednoć nebo i zemlju i sve što sadržaju stvoriti, kad je dakle nadošao čas po njegovoj mudrosti odregjen, dade svemu, što opstoji, iz ništa bivstvovanje. Tu istinu vjere, da je Bog sve iz ništa učinio ili stvorio, spoznajemo mi već našim razumom, jer dok od vijeka izvan Boga nije ništa bilo, to se on za izvedenje neba i zemlje, nije mogao kakovom stvari poslužiti, morao ih iz ništa stvoriti. Da pak prije stvaranja nije ničesa bilo, opet je jasno, jer kad bi što bilo, čega Bog ne bi bio stvorio, to bi bilo od Boga neovisno i vječno, i moralo bi biti Bog, jer samo Bog imade samostalno i vječno bivstvovanje. Osim toga je izvedenje svijeta iz ništa točno u svetom pismu izraženo; jer u istom dolazi gotovo bezbroj puta riječ: »stvoriti«, što baš znači nešto iz ništa učiniti. Za to je i rekla majka makabejska najmlagjemu sinu, kad ga bodrila na mučeničku smrt: »Molim te dijete, pogledaj i promatraj nebo i zemlju i sve, što je na njima i znaj da je Bog to i rod ljudski iz ničesa izveo« (2 Mak. 7, 28). To je i crkva izjavila na saboru lateranskom, veleći, da je Bog duhovne i tjelesne, angjeoske i zemaljske stvorove iz ništa izveo.

3. Bog je nebo i zemlju svojom jednostavnom riječi, t. j. silom svoje svemoguće volje stvorio. Kad ljudi što rade, stoji ih više ili manje muke, moraju stvar, osobito je li važna, prije promisliti, s drugima se o tom posavjetovati, osnovu načiniti, da iz toga bude što pravog. Ima toga mnogo, čega ne mogu izvesti, trebaju zato pomoći drugih, kao i mnoge priprave i orugja. Što sve treba prije, nego li se jedna kuća sagradi i uredi za stanovanje? Tu moraju zajedno raditi zidari i graditelji, stolari i bravari, treba kamena, vapna, pijeska, drva, željeza i mnogo drugoga, mnogo posla treba, dok bude kuća gotova. Toga svega dragi Bog nije trebao, kad je nebo i zemlju stvarao. Nije trebao mnogo razmišljati, kako će i što će učiniti, cijela osnova svijeta od vijeka je bila jasno pred njegovim očima. Njemu nije trebalo ni pomoćnika, ni orugja, njegova svemoć bijaše dosta, da svijet stvori. A gdje bi bio uzeo pomoćnike i orugje, kad prije stvorenja neba i zemlje ništa nije bilo, već On sam? Djelo stvaranja na dalje nije ga stajalo ni najmanje muke; najveće i najmanje stvari, veličanstveno sunce, koje visoko na obzorju sja, kao i travčicu na putu, izveo je bez svake muke. Kad se veli u sv. pismu: »Sedmi dan otpočinu Bog od svakoga djela, što ga učinio« (1 Moj. 2, 2), to te riječi ne znače, da se Bog od rada šestdnevnoga stvaranja umorio i onda otpočivao, kako mi na večer od rada dana otpočivamo; te riječi samo znače, da je Bog prestao stvarati i nije nove vrsti stvorova više izvodio; jer je hotio, da se stvorovi, kojima je dao bivstvovanje, sami umnožavaju, zato ih blagosovio, da budu plodni i rekao: »Rastite i umnažajte se« (1 Moj. 1, 22). Kad je Bog pojedine stvorove izvagjao, rekao je samo: »Neka bude!« i taj čas su nastali. »On reče i postadoše, On zapovijedi i bili su stvoreni« (ps. 148, 5). Taj govor božji nema se razumijevati, kao da je Bog govorio, kako mi ljudi i glasne riječi izrekao; Bog bo je, kako znadete, čisti duh i s toga nema ljudskoga jezika. Govor božji nije bo drugo, nego volja božja. Bog je samo hotio, da bude nebo i zemlja i taj čas, kad je hotio, postadoše. Kao što se naše ruke i noge miču, samo jer mi hoćemo, tako i još na daleko savršeniji način postadoše nebo i zemlja po sili božje volje. Kad dakle pismo kaže: Bog reče: »Neka bude!« to je toliko, kao da kaže: Bog je hotio: »Neka bude«. Isto kaže i

sv. pismo: »Dostojan si Ti, Gospode, naš Bože, da primiš čast i hvalu i snagu, jer si Ti sve stvari stvorio i po Tvojoj volji postale su i stvorene su« (Objavlj. 4, 11).

O, kako je velika, kako je čudesna moć božja! Bog hoće te stvorba neba nastaje iz ništa; svijetli u svom veličanstvenom sjaju sunce, svijetli prijazni mjesec, blista bezbrojna četa zvijezda; Bog hoće i rasprostre se pred njim zemlja sa svojim vodama i kopnom, sa svojim gorama i dolinama, sa svojim mirijadama živih i neživih stvorova. Sve pozove iz ništa svemogućom snagom svoje volje; sve mu zahvaljuje svoje bivstvovanje, svoju ljepotu, svoju radost i veselje. O, padnimo pred tim neizmjerno mogućim i dobrim Stvoriteljem, klanjajmo mu se u najdubljem počitanju i združimo se u slavospjev sa psalmistom: »Slavite Gospodina iz nebesa, slavite ga u visini, slavite ga svi njegovi angjeli, slavite ga sve njegove čete! Slavite ga sunce i mjesec, slavite ga sve svijetleće zvijezde! Slavite ga nebo i zemlja i sve vode, koje ste nad nebom! Neka slave ime Gospodinovo; jer on reče i postadoše, On zapovijedi i biše stvoreni« (ps. 148, 1—5).

U koliko je dana Bog stvorio nebo i zemlju?

II.

Bog je, kako nam jasnim riječima povijest stvaranja (1. Moj. 1) govori, nebo i zemlju stvorio u šest dana. Da li se pak imadu pod tim danima razumijevati dani od 24 sata ili dulji, neodregjeni odsjeci vremena, razilaze se mnijenja crkv. učenjaka, i svakomu je slobodno pristati uz jedno ili drugo mnijenje, kad crkva u tomu nije ništa još odlučila. Bog je mogao svijet stvoriti u šest običnih dana ili u šest razdoblja, od kojih je svako moguće više tisuća godina brojilo; njegovoj svemoći bilo je oboje moguće, a što je od obojega njegova mudrost odabrala, mi ne znamo. Bolje ćemo učiniti, ako ostanemo kod riječi sv. pisma i uzmemo šest običnih dana. I to nije proti vjeri, da sa sv. Augustinom i drugim crkvenim piscima držimo, da je Bog iznajprije temeljnu tvar stvorio, a onda iz iste poslije u šest dana nebo i zemlju i sve, što je na njima, izveo. To, čini se, označuju riječi: »U početku stvorio je Bog nebo i zemlju« (1, Moj. 1, 1). U početku, t. j. u početku vremena, prije, nego li je išto prije stvorio, stvorio je Bog temeljnu tvar, a onda iz iste načinio nebo i zemlju i sve, što se nalazi na nebu i na zemlji. Ta temeljna tvar bila je prije onih šest dana bez oblika, neobragjena, nedjelotvorna masa, koju je gusta tama prikrivala i koja sama sebi prepuštena ne bi bila mogla stalne forme prihvatiti i niti se razviti. Bog je pak djelovao na tu neobragjenu, mrtvu masu i iz nje u šest dana izveo sve, što je na nebu i na zemlji. Zato se kaže u povjesti stvaranja: »U početku stvorio je Bog nebo i zemlju, ali zemlja je bila pusta i prazna, tama je bila nad ponorom, a Duh božji lebdio je nad vodama« (1 Moj. 1—2).

Promotrimo sada u kratko, što je Bog u svaki od šest dana stvorio, ili bolje, iz temeljnih već stvorenih tvari izveo.

Prvi dan razdijeli Bog od proste, neobragjene temeljne tvari svijetlo, kad reče: »Neka bude svijetlo! i posta svijetlo« (1 Moj. 1, 3). Svijetlo je još do sada bilo tamom prikrito, sve je bilo još u neprobitnoj tami zavito. A kad je Bog svijetlo od tame rastavio, sve je dobilo prijazan izgled, svuda se širila ugodna jasnoća. To ali svijetlo nije bilo svijetlo sunca; jer je isto Bog tek četvrti dan stvorio, nego posve fina, nježna, prozirna tvar, tvar svijetla, prozvana eter, koja na finoći daleko natkriljuje zrak. Iz te tvari svijetla načinio je Bog četvrti dan tjelesa nebeska, naime sunce i one zvijezde, koje imadu svoje vlastito svijetlo.

Drugi dan stvorio je Bog zračni prostor, koji se oko cijele zemlje naokolo rasprostire i čini se, da siže do zvijezda. U tom zračnom prostoru dizala se velika množina vodenih para, koje su zrak prikrivale, čega radi se pričinja taj zračni prostor kao čvrsti, plavi svod, i zove se svod nebeski ili nebo. Zračni dakle prostor nad nama ili svod nebeski sa svojim vodenim parama je djelo drugoga dana, što sv. pismo ovako izražava: »A Bog reče: neka bude svod u sredini voda i neka dijeli vode od voda! I Bog načini svod i razdijeli vode, koje su bile pod svodom, od onih, koje su nad svodom. I tako se zbilo. I Bog nazva svod nebeski, i bude večer i jutro drugi dan.«

Treći dan rastavi Bog vodu od zemlje. Jedan dio vode se već, kako sam prije rekao, drugi dan kao para u prostoru zračnom digao; a drugi je već bio posve sa

zemljom pomiješan, sve je bilo sam mulj, a nigdje još nije bilo tvrdog, suhog mjesta. U tomu stanju ne bi bila mogla zemlja donositi plodova, niti bi mogla ljudima i životinjama služiti za stan. Na to Bog reče: »Neka se skupi voda, koja je pod nebom, u jedno mjesto, i neka bude kopno. I tako se dogodi. I Bog nazva suho zemlja, a skup vode prozva more« (Moj. 9—10). Bog je dakle razdijelio vodu i zemlju, skupio vodu u duboke jame i tako su nastala mora, jezera, rijeke, potoci i izvori. Sada vidimo dakle na zemlji kopno i vodu. Ali kopno je bilo još posve pusto i prazno: nije bilo drveća, bilina, cvijeta ni travčice. Cijela zemlja davala još žalosni izgled. Drugačije je imalo biti. Zato Bog reče: »Neka zemlja pusti travu, koja će se zeleniti i plod donijeti i drveće ploda, koje će nositi plodove po svojoj vrsti, u kojima da bude njihovo sjeme u njima samima na zemlji! I tako bi. I zemlja pusti travu, koja se zeleni i sjemenje donosi po svojoj vrsti i voćke, koje sve imadu svoje sjeme po svojoj vrsti« (Moj. 11—12). Sada je zemlja imala ljupki izgled, bila je lijepo zelena i kao u proljeće ukrašena tisućuvrsnim cvijećem, zelenilom i drvećem.

U četvrti dan stvorio je Bog sunce, mjesec i zvijezde. On reče: »Neka budu svjetila na svodu nebeskom, da dijele dan i noć i neka budu za znak i za vrijeme, za dan i za godine, t. j. neka budu mjerilo vremena, dana i godina. I Bog načini dva velika svijetila, veće svijetilo, da vlada danom, i manje svijetilo, da vlada noćju, k tomu još i zvijezde« (Moj. 14—16). Od sada sjalo na nebu veliko svijetlo, sjajno sunce, koje našu zemlju rasvijetljuje, topi i plodnom čini; zasja mjesec, koji svojim blagim, ljupkim svijetlom noć rasvijetljuje; zabljesnu poput dijamanata bezbroj zvijezda.

Peti dan napuni Bog vode i zrak mirijadama živih stvorova. Zemlja sjala do duše krasnim uresom, i donosila plodova svake vrsti, žuborili potočići iz svojih izvora, rijeke i potoci dovodili svoju vodu u more, ali još nije bilo nijednoga živoga stvora ni u vodama, ni na kopnu; nije se čuo nikaki glas u zraku, da hvali i slavi svemogućega i dobroga Stvoritelja. Na to reče Bog: »Neka donese voda puzeću životinju sa živom dušom i ptice nad zemljom, pod svodom nebeskim« (20). U taj se čas napunile vode i zrak živućim stvorovima. Nasta u morima, jezerima, rijekama i potocima

bezbrojna množina riba, neke od njih tako velike, da je slon prema njima malen, i bezbrojna četa preraznih ptica podiže se u zrak, radujući se životu.

Šesti dan oživi Bog kopno životinjama svake vrsti. On reče: »Neka zemlja proizvede živuća bića po svojoj vrsti, domaće blago i crva i zvijeri zemlje po raznoj vrsti. I bi tako. Bog učini životinje zemlje po njihovoj vrsti« (24—25). Sada postade tek živo na zemlji. Bezbroj životinja, krotkih i divljih, velikih i malenih, brzih i polaganih, pojavi se i ožive goru i dol, šumu i livadu.

Napokon stvori Bog šesti dan čovjeka, umjetninu svojih ruku, krunu zemaljskoga stvorenja, rekavši: »Načinimo čovjeka na našu sliku i priliku, koji će vladati ribama mora, pticama nebeskim i životinjama na cijeloj zemlji, i svim, što se miče na zemlji« (26). Nebo i zemlja bi stvorena. Sunce je svijetilo, mjesec sjao, zvijezde blistale na nebu; zemlja se zelenila i bi pokrivena cvijećem prerazne vrsti, drveće se sjalo plodovima, a poljane prebogatim usjevima. U utrobi zemlje se nalazilo predragocjeno kamenje i kovine. Ribe se igrale u vodi, ptice kružile zrakom i pjevale vesele pjesmice svoje, životinje se na zemlji radovale svomu životu. Tako je Bog, prije nego li je čovjeka stvorio, svijet najbrižnije uredio, da on, kad se pojavi, bude sve imao, što mu je nužno za zabavu, veselje i sreću života. Bog je učinio, što se običaje činiti, kad koji odlični gospodin ili knez dolazi u koji grad, da ondje ostane koje vrijeme. Uredi se kuća, kamo će se svratiti, koliko moguće bolje, i sve se uredi, da mu boravak ugodan bude.

Tako je, b. s., Bog po prilici prije 6000 godina nebo i zemlju stvorio. Trebao je za taj posao šest dana, ne, jer bi morao, nego jer je hotio. On je svemoguć, kad bi bio hotio cijeli bi bio svijet mogao u jedan čas stvoriti kao što ga u šest dana. Da se pak bavio djelom stvaranja šest dana, a sedmi dan hotio otpočinuti, to nam je na pouku, da i mi moramo šest dana raditi i marljivo dužnosti staleža našega ispunjati, a sedmi dan otpočivati, da taj dan posvetimo izključivo službi božjoj i brizi za naš vječni spas. To je vrlo važan propis, koji je sam Bog dao riječima: »Šest dana radite, a sedmi mora svet biti, jer je on počinak, nikaka posla ne smijete na taj dan vršiti« (3 Mojs. 23, 3). Bog tu sigurno malo od nas

traži; gdje je koji zemaljski gospodar, koji pušta svojim slugama šest dana, a samo jedan jedini za sebe pridrži? Kršćani dakle, koji ni taj jedan dan ne oduzmu od svojih svjetskih posala, čine vrlo nepravo i posve zanemaruju svoje dužnosti, što ih duguju Bogu, svomu Gospodinu. Kad je bio šesti dan stvaranja svršen, veli pismo: »Bog sve pogleda što je učinio, i sve bijaše vrlo dobro« (1 Mojs. 1, 31). Djela božja su dakako vrlo dobra, tako dobra, da ne mogu bolja biti, jer On nije samo neizmjerno moguć, već i neizmjerno mudar i dobar. A kako je s djelima, koja mi u šest dana tjedna vršimo? Možemo li i mi njima, kad ih u nedelju taj dan počinka pogledamo, dati svjedočbu, da su vrlo dobra? Na žalost to često nije. Ne progje nijedan tjedan, dapače jedva koji dan, u koji ne bi pogrješaka pače velikih pogrješaka počinjali. U rastrešenostima i poslovima svijeta zaboravimo mi često na Boga i našu dušu, te teretimo našu savjest mnogim grijesima. U nedjelju treba da malo dublje zavirimo u naše srce, pogrješke, što smo ih preko tjedna počinili, da iskreno okajemo i ozbiljno odlučimo, istih se sljedećega tjedna brižno čuvati. To je glavni posao, kojim se moramo po nedjeljama baviti. Jao onim lakoumnim kršćanima, koji svete dane mira u griješnim zabavama i raskalašenostima sprovede; one kazne, kojima se Gospodin grozio već židovima radi prestupka subote, na njih će doći i propast im donijeti za vremenitost i vječnost. Daleko neka bude od vas da nedjelje grijesima i opačinama obezčašćujete, već ih svetite molitvom, marljivim posjetom crkve i pobožnostima, da vam budu dani spasa, te vas priprave na onaj vječni dan mira, kojega sveci na nebu slave.

Još malo o tom: Čemu je Bog stvorio nebo i zemlju?

III.

Bog je svijet stvorio 1. sebi na slavu i 2. stvorovima na dobro.

1. Razborit čovjek ne čini ništa bez razloga, pak je li pošten, to on kod svih svojih djela ima dobre, hvale vrijedne nakane. Ne treba dvojiti, da je Bog imao i kod stvaranja svijeta dobru, da najbolju nakanu, On je neizmjerno mudar, dobrostiv i svet; On je sama mudrost, dobrota i svetost. Ništa se pak boljega ne može pomisliti od samoga Boga, On je skup svake savršenosti i u prispodobi s njim, sva su stvorena bića, ljudi i angjeli ništa. U tom smislu kaže Krist: »Nitko nije dobar nego Bog sam« (Luk. 18, 19). Iz toga slijedi, da Bog neba i zemlje nije iz drugoga razloga stvorio, nego na svoju čast i slavu. S toga kaže mudrac: »Bog je sve sebe radi učinio« (Rj. 16, 4). Tu svrhu stvorenja spoznao je kraljevski pjevač, za to poziva sve stvorove, da Gospodina hvale i slave. Pun oduševljenja dovikuje: »Alleluja! Hvalite Gospodina iz nebesa! Hvalite ga na visini! Hvalite ga svi njegovi angjeli. Hvalite Ga sve njegove čete! Hvalite ga sunce i mjesec, hvalite ga sve svjetleće zvijezde! Hvalite Gospodina na zemlji bezdna i sve dubine! Vatra, tuča, snijeg i oluja, koja vrše riječ njegovu. Vi brda i svi brežuljci, vi voćke i svi cedri! Vi divlje zvijeri i životinje, vi zmije i ptice! Vi kraljevi zemlje i svi narodi, vi knezovi i svi suci zemlje! Mladići i djevice, mlado i staro slavite i hvalite Ime Gospodnje« (ps. 148, 1—12).

Naša je dakle stroga dužnost, da Boga i našega Gospodina i Stvoritelja srcem punim zahvalnosti priznajemo, te mu prinosimo žrtvu našega počitanja. Može li zemaljski vladar svim pravom od svojih podložnika tražiti, da mu pripadajuću čast izkazuju, koliko više mora Bog, kralj neba i zemlje, tražiti vršenje te dužnosti! U istinu, Bog bi se morao sebe samog odreći, kad bi stvorovima pustio slobodu, da ga štuju ili ne. Za to govori kod proroka: »Sin štuje Oca svoga, a sluga Gospodara svoga. Jesam li ja Otac, gdje je čast moja? Jesam li Gospodar, gdje je strah pred menom« (Malah. 1, 6). Pita se kako mi moramo Boga častiti? Prije svega pobožnošću. Mislite li češće na Boga, divite li se njegovoj veličini i slavi, za njegova mu dobročinstva hvalite, njega slavite, to ga častite. Častite ga na dalje, ako svaki dan marljivo obavite svoju jutarnju, večernju i kod stola molitvu, te u nedjelju i blagdane prije i poslije podne pobožno prisustvujete službi božjoj i nastojite, da i vaši podložnici savjesno vrše svoje vjerske dužnosti. Častite Boga, ako češće one lijepe riječi izgovorite: Slava Ocu, Sinu i Duhu svetomu. Ali ne valja Boga samo slaviti riječima i jezikom, već cijeli život treba, da bude proslava njegovog presv. Imena. Činili što mu drago, Boga morate pred očima imati, on mora biti zadnji razlog vaših čina,

da možete u istinu reći »Gospodine, svaki moj korak Tebi je posvećen, sve činim Tebi u čast, Tebi iz ljubavi«. To želi Apostol kad kaže: »Ili jeli ili pili ili činili što drugo, sve činite u čast božju« (1 Kor. 10, 31). Boga častiti morate tim, da se grijeha brižno čuvate, jer grijehom se Bog obezčašćuje, jer je on prezir njegove sv. volje, malocijenjenje njegovog neizmjernog Veličanstva, dà, buna proti njegovom gospodstvu. Ništa dakle više čast božja ne traži, nego da sve zlo od srca svega mrzite i izbjegavate, te nastojite oko svetoga života. To hoće i Apostol kad piše: »Nastojte, da budete čisti i bez ukora u dan Krista, puni ploda pravde po Isusu Kristu, u čast i hvalu božju« (Filiplj. 1, 11). Nikad dakle ne zaboravite cilja, za koji vas Bog stvorio; promatrajte kao glavnu zadaću svoga života, pobožnom molitvom, dobrom nakanom, brižnim izbjegavanjem svakog grijeha i gorljivošću u dobru sv. ime Božje proslavljivati.

2. Da tu dužnost ispunite, imade vas poticati, što Bog nije svijeta stvorio samo sebi u čast već i na dobro stvorova, a napose ljudi. Bog nije trebao za svoju blaženost niti neba niti zemlje, On je sebi sam dosta, kako kaže David: »Moj Bog si Ti, mojih dobara ne trebaš Ti« (ps. 15, 2). Bila je cijela vječnost prije, nego li je Bog svijet stvorio i ni najmanje nije izgubio tim, jer on posjeduje sve dobro u sebi samomu; On je izvor svake blaženosti i svaka druga blaženost, koja ne izvire iz toga izvora, tašta je sjena, prevara. Velika bi bludnja bila, kad bi mi držali, da je Bog po stvorenju došao u bolji položaj i da se njegova radost i blaženost povećala. Kad je nebo i zemlju stvorio nije mogao imati pred očima svoju korist, već stvorova. Bilo takogjer, da je prvi i najizvrsniji, dà, jedini razlog stvorenja bio proslava njegovog imena, to ipak ne priječi, da je on svijet za dobro svojih stvorova učinio. Jer baš tim, da mi Boga cijenimo i njegovo presv. Ime riječju i činom proslavljujemo, temeljimo mi našu vremenitu i vječnu sreću, dok, ako tu dužnost zanemarujemo, budemo nesretni ovdje i u vječnosti. »Bog je ljubav« (1 Iv. 4, 16) i baš, jer je On ljubav, to ga ta ljubav silila, da od života i blaženosti, koju u neizmjernoj punoći posjeduje i drugim stvorovima udijeli, te im pripravi radosno bivstvovanje. Svomu životu treba da se raduju ptice u zraku, ribe u vodi, životinje na zemlji, za to ih

je stvorio. Osobito su ljudi, kojima za ljubav je svijet i sve što je na njemu, stvorio, njima je predao gospodstvo nad carstvom stvorenja, sve se mora njima podlagati, sve se mora dati upotrebljavati na njihovu korist i ugodnost, kako stoji pisano; »Ti (o Gospodine) si ga (čovjeka) samo malo ispod angjela snizio, slavom i čašću okrunio i postavio ga nad djela Tvojih ruku, sve si pod njegove noge podložio ovdje i goveda i životinje polja, ptice neba i ribe mora« (ps. 8, 6—9).

Za nas, za naše dobro sve je tu, od tisuć godišnjeg hrasta do travčice, od slona do crvića, od kita do pastrve, od zlata do praška. Za nas sunce izlazi i zalazi, mijena se mjesec, sjaju zvijezde, za nas se mijenjaju godišnje dobe, izmjenjuju se megjusobno dan i noć, za nas živu divlje i pitome životinje, razne vrsti plodova nose drveća i polja, za nas miriši cvijet, raste svaka travka, leže u zemlji prerazne kovine, za nas puše vjetar, kaplju oblaci, pada rosa. Mirijade stvorova, kojima je Gospodin, ne samo za potrebu našega života, nego i za našu ugodnost bivstvovanje dao, čine da jasno uvidimo njegovu dobrotu, te nam jasno i glasno dovikuju: »Ljudi! radi vas smo tu, na vaše dobro stvorio nas Svemogući«. Tom istinom bili su sveci prožeti, s toga nijesu mogli djela stvorenja promatrati, a da ne budu ganuti i da Boga, Oca dobrote zahvalno ne slave. Kad je sv. Marija Magdalena de Pazis vidjela cvijet, posve se upalila ljubavi k Bogu i rekla: Tako je Bog iz ljubavi k meni od vijeka mislio ovaj cvijet stvoriti. Cvijet je za nju bio neka strjelica ljubavi, koja je blago njezino srce probola, te je na novo s Bogom združila. Sv. Terezija, kad je vidjela drvo, potok, livadu, predbacivala si radi manjka ljubavi k Bogu, koji je sve te lijepe predmete stvorio, da bude od nje ljubljen. Sv. Augustin je često rekao: »Gospodin moj i Bog moj! Sve što vidim na i nad zemljom, sve mi dovikuje i potiče me, da Te ljubim, jer sve mi govori, da si to stvorio meni za ljubav«.

O kako su mnogi kršćani tupi i bez čuvstva za dokaze ljubavi i dobrote, koje nam Bog u djelima stvorenja drži neprestano pred očima, žive usred blagosova božjega, a da ne osjete ni čuvstva zahvalnosti, hvale i slave; uživaju svaki dan, svaki sat dobročinstva svoga nebeskoga Oca, a da ni zahvalnoga pogleda na nj ne uprave; dà, zlorabe darove njegove

*

ljubavi, da zadovolje strastima svojim, za kojekakove razkalašenosti i opačine. Naliče djeci, koja svojim roditeljima za sva primljena dobročinstva ne samo ne hvale, već im zlim svojim vladanjem život ogorčavaju. O, ne tako, ne tako, b. s., tisuće i tisuće stvorova, što ih svuda opažate, neka vam budu ljestve po kojima dolazite do Oca svijetla. Promatrajte često djela stvorenja velika i malena; divite se u njima neizmjernoj moći, mudrosti i dobroti božjoj i zahvalna srca recite: »Sve to je dobri Bog meni za ljubav stvorio«. Obećajte mu onda, da ćete uvijek biti njegova dobra djeca, te darove, koje On bez svake zasluge u vaše krilo stavlja, upotrebljavati njemu u čast, sebi na spas. To neka bude osobito plod današnje pouke. Bog je nebo i zemlju i sve što je na njima iz ništa stvorio. Sve što je tu, najveće i najmanje dolazi od njega, njegovo je djelo, sve je njegovom svemogućom riječi u bivstvovanje stavljeno; dà, On je samo hotio i sve je postalo. Ponizimo se pred tim moćnim Bogom i služimo mu s počitanjem. Šest dana je Bog potrošio za stvaranje neba i zemlje, ne kao da njegova svemoć to ogromno djelo ne bi mogla u kraće vrijeme izvršiti, već ga njegova mudrost u kraće vrijeme nije htjela izvršiti. To vladanje božje neka nam bude na pouku, da mi šest dana marljivo radimo, a sedmi počinemo, i vrijeme upotrijebimo za službu božju i posao našega spasa. Bog je nebo i zemlju stvorio sebi na slavu i na dobro svojih stvorova, osobito ljudi. Ta svrha, što ju Bog kod djela stvaranja imao, neka nam bude ozbiljna opomena, da mi njegovo ime proslavljujemo riječju i činom, da ga hvalimo i slavimo i uvijek se vladamo kao njegova dobra i zahvalna djeca. Blago nama, priznajemo li Boga uvijek kao svoga Gospodina i Stvoritelja i postojanom vjernosti njegovim putevima stupamo; onda ćemo cilj, za koji nas je stvorio, sretno postići, i ova prolazna dobra zemaljska zamijeniti sa vječnim dobrima neba.

A m e n.

Opaska. Čitajući prelijepi katekizam Spiraga, našao sam ove opaske, koje priopćujem, moguće bi se i njima mogao tko dobro poslužiti, kako sam se ja poslužio.

Izvještaj Mojsijin o stvorenju svijeta nije fabula, već počiva na istini. Mojsija je bio Duhom sv. prosvijetljen i pisao je riječ božju. Moguće mu Bog u vigjenju prikazao stvaranje. Izvještaj Mojsijin posve se slaže sa istraživanjem znanstvenim, osobito istraživanje kore zemaljske pokazuje, da su organička bića onim redom nastala, kako ih Mojsija opisuje. S toga se glasoviti prirodoslovci čudili tomu izvještaju Mojsije, koje je staro od prilike 3000 godina. Da vidimo!

1. Veli se: U početku, t. j. u početku, kad osim Boga još ničesa nije bilo. Istom sa svijetom počelo je vrijeme, nije dakle moglo nikako vrijeme proći, prije nego li je Bog svijet načinio (sv. Augustin). Sv. pismo ne kaže, kad je svijet stvoren, već samo kaže, da svijet nije vječan, nego da je jednoć načinjen.

2. Tjelesni svijet bijaše u početku pust, bez forme i bez svijetla. U početku stvorio je Bog samo temeljne tvari, a iz tih je načinio sva tjelesa (sv. Aug.). Znanost znade sada za 70 temeljnih tvari, Mojsija ih naziva »vodama«. Ta prva tvar, koju Bog stvorio, promijenila se po djelovanju od Boga danih zakona naravskih, a zadnji razlog svih tih promjena bijaše božja volja ili stvarajuća riječ božja: Neka bude!

Prirodna znanost kaže: Ta pratvar, koju Bog stvorio, morala je biti plinovita i cijeli prostor svijeta ispunjati. To je moguće, jer sve kovine i kamenje dadu se još i sada vrlo velikom vrućinom staviti u plinovito stanje i onda zauzimaju daleko veći prostor, nego li prije. Nadalje spektralnom analizom se našlo, da sunce, planete, dapače zvijezde stajaćice, sastoje iz istih kemičkih temeljnih tvari, kao i zemlja. To pokazuje na zajednički početak.

3. Prvi dan stvorio Bog svijetlo. Mojsije kaže: »A Bog reče: Neka bude svijetlo! I posta svijetlo.«

Stvorio je dakle Bog neku posebnu tvar svijetla ili vatru. Ta tvar svijetla ili eter zvana, nosioc je svijetla, kao što je zrak nosioc glasa. Eter nije ovisan od sunca, nego sunce od njega, jer ima svijetla i bez sunca, n. pr. plin, svjetiljka itd.

Prirodna znanost kaže: plinovita pratvar bijaše u početku bez forme, bez svake sile. Onda je Bog stavio u nju neku silu: težinu ili gravitaciju, po kojoj su svi dijelovi tvari vršili neku privlačivu silu jedan na drugi, u gibanje se stavili, te se na pojedinim mjestima zgusnuli. Tim gibanjem, trvenjem i zgušćivanjem nastala je toplina i napokon vatra. Prvi dan dakle uslijed gibanja nastala vatra, glavni razlog svijetla u prostoru svijeta nalazećih se masa i učini ih vatrenom i svijetlećom masom.

Drugi dan stvorio Bog svod nebeski. Mojsija kaže: »Neka bude svod u sredini voda i neka dijeli vode od voda. I Bog prozva svod nebom. Drugi dan stvaranja ovako se tumači:

Toga dana nasta dijeljenje, uregjenje i učvršćenje masa. Te mase, koje su prije zajedno bile, razdijelile se u dijelove razne naravi, kakvoće i veličine, rastale se na razne smjerove i raznom brzinom i došle u putanja, koja je Bog za njih odredio i kojih su se po odredbi božjoj imale držati. Učvršćenje masa u dalekom nebeskom prostoru po putanjima zviježgja zove se svod. Jer se ta putanja nalaze u dalekom nebešćanom prostoru, to običavamo nebeski prostor sa zvijezdama i njihovim putanjima nazivati svod nebeski, nebo. To nebo je zvijezdano nebo, za razliku od neba duhova.

Jedan dio od ovih masa svijeta odredio je Bog za zemlju, zato ona sastoji iz iste tvari, kao i nebeska tjelesa.

Prirodna znanost kaže: Po zgušćenju masa nastale su goruće plinovite kruglje razne veličine i naravi, koje se megjusobno privlačile i tako došle u čvrsta putanja. I naša zemlja je bila u početku vatrena kruglja, malo sunce, koje je svijetlo i toplinu davalo u prostor svijeta i koja je bila privlačena od daleko veće sunčane kruglje.

Treći dan stvorio je Bog: suho tlo, kopno i bilje.

Zviježgje nebesko od vremena, kad se počelo u stanovitim smjerovima u prostoru svijeta kretati, nije ostalo nepromijenjeno, već se sve više razvijalo. Mojsija bavi se samo sa zemljom, a sa razvitkom ostalog zviježgja samo u toliko, u koliko je važno za zemlju.

Prirodna znanost kaže: Zemlja, koja je bila vatrena, plinovita kuglja, izgubila je malo po malo svoju toplinu, jer je po hladnom prostoru svijeta bila ohlagjivana. Zato su pare vodene, koje se nalazile u atmosferi, malo po malo pale, cijela kora zemaljska bi tako dubokim morem prekrivena. Jer je pod morem bila vatra, to je morska voda kipjela. A jer je atmosfera i površina zemlje gubila svoju vrućinu, ujedno se počele one rude, koje se teško tale, pod vodom kameniti. Tako se pod vodom stvorila kamena i zemljana kora. A jer se sva tjelesa, koja se ohlade, stisnu, tako su na kori zemaljskoj nastale pukotine, preko njih je prodrla onda voda. Tim je bilo more na mnogim mjestima strašno duboko, a kora zemaljska sve više prosta od vode. Osim toga bila je voda, koja je provalila u nutrinju zemlje, po vatri u paru pretvorena, a po pari su bili onda daleki prostori kore zemaljske silom probijeni ili bar uzdignuti. Tako su nastale gore i kopno usred mora. Sada se mogla na vlažnom kopnu, pod uplivom topline zemaljske i tvari svijetla, organska bića razvijati. Ta pak nijesu nastala iz ništa, kao pratvar, nego iz tvari, koje su već tu bile. Bog je opstojećim tvarima dao stanovitu formu i snagu životnu.

Nikako pak nijesu mogla organska bića nastati po združenju stanovitih neorganskih tvari; jer svi učenjaci na svijetu zajedno ne mogu spojem stalnih tvari koju biljku ili životinju proizvesti. Na dalje je posve nemoguće, da na jedan put od sebe nastanu tako čudesno uregjena tjelesa. Takogjer nije moguće, da su već kod stvaranja pratvari bile stvorene i prastanice, iz kojih se onda mogla razviti organska bića, jer bi te prastanice morale propasti, i to u prostoru svijeta uslijed velike zime, a na zemlji radi velike vrućine.

Četvrti dan stvorio Bog: sunce, mjesec i zvijezde.

Četvrti dan je bio odnošaj zviježgja k zemlji posve uregjen. Vatra na zemlji sve više slabila i zemlja bi bila konačno opet posve u tamu pala. Zato se Bog pobrinuo za daljnu njezinu rasvijetu i toplinu, stvorivši sunce, mjesec i zvijezde.

Prirodna znanost kaže: Neprestanim ohlagjivanjem zemlje, izgubilo more malo po malo svoju vrućinu, s toga se dizalo samo još malo para. Oblaka bilo je sve manje i tako se zasjalo nebo na nekim mjestima. Svijetla tjelesa vidjela se na zemlji, sunce dobi upliv na površinu zemaljsku, i ono djelovalo na promjenu godišnjih doba i mijenjanje dana i noći. Sunce u početku imalo vrlo slabu toplinu, tek poslije (dakle četvrti dan) dobi sadanju priliku.

Peti i šesti dan stvorio Bog ribe i ptice, životinje na kopnu i napokon čovjeka.

Životinje su zato stvorene, da navještaju svojim brojem, svojom različnošću, veličinom, jakošću i spretnošću veličinu i moć Stvoritelja, i takogjer zato, da čovjeku koriste.

Čovjek je zadnje biće megju živima stvoreno, ali sve nadvisuje čašću. Čovjek je kruna stvorenja. Bog je i s toga čovjeka tako kasno stvorio, da pokaže, kako ga visoko cijeni, jer mu prije sve pripravio, da mu služi. Istom kad je carstvo gotovo bilo, imao je biti vladar stvoren (sv. Grgur Nar.). Bog je prije palaču načinio, da može u nju kralj ući (Lakt.). I tim je Bog očitovao, kako čovjeka cijeni, što kod stvaranja čovjeka nije rekao: Neka bude; već se sam sa sobom savjetovao.

Bog je svijet po nekom planu stvorio.

Od nižega k višemu. Stvorio je ponajprije one stvari i bića, koje su slijedećima nužna bila za život, najprije biline, onda životinje, koje se hrane bilinskom hranom. U prva tri dana rastavio je Bog megjusobno stvari, a slijedeća tri dana uresio je stvoreno. Prva tri dana odgovaraju trim slijedećim, jer prvi dan učini svijetlo, a četvrti svjetila, drugi dan razdijeli vodu i zrak megjusobno, a peti dan napuni vodu ribama, a zrak pticama, treći dan učini suhu zemlju, a šesti dan uresi je životinjama.

Iz povijesti stvorenja vidimo, da svijet nije vječan.

Pogani su mislili, da je svijet postao slučajnim sastavom vječnih atoma, t. j. vrlo malenih, nedijelivih tjelešaca (Epikur). A može li više bića biti, koja su vječna? Može li jedno vječno biće ovisno biti o drugom? Mogu li se atomi sami od sebe staviti u gibanje? Može li slučajno nastati tako čudesni red? Da su atomi bili u početku, to je moguće, ali to nije moguće, da su vječni, i da su se sami stavili u gibanje. — Drugi misle, da je svijet od vječne pramaterije od Boga ili angjela načinjen, dakle Bog ne bi bio Stvoritelj, već Graditelj svijeta (Aristoteles i danas: materijaliste). Zar može što promjenljiva, dijeliva, materija vječna biti? A kako se može iz materije nešto duhovnoga, n. pr. ljudski duh razviti? Odakle život organskih bića? — Drugi su opet mislili, svijet se iz bića božjega razvio, slično kako se iz gusjenice razvija leptir, prema tomu je sve, što vidimo, Bog (Panteiste). Ali ako je svijet Bog, onda bi morao biti nerazdijeljiv i nepromjenljiv, ili bi bar dijelovi morali biti neumrli, a to nije. Onda bi čovjek bio Bog i ne bi trebao slušati, a posljedica toga bio bi razor društva ljudskoga. Onda bi i životinja bila Bog, onda bi i žabe, muhe, mravi bili Bog. A to je baš smiješno (Lakt.). U toj teoriji samo je to istina, da je sve, sve, što jest od Boga izašlo, da se sve malo po malo razvilo i da sve, što jest, u Bogu eksistira. Samo je sve od bića božjega posve različno.

XXVI. Propovijed.

Na blagdan presv. Trojstva.

O stvaranju i upravljanju svijeta.

»Idite i učite sve narode i krstite ih u ime Oca i Sina i Duha svetoga« (Mat. 28, 19).

Časni Beda bio je vrlo gorljivi štovatelj presv. Trojstva. danu i noći, ponavljao je često lijepu rječenicu: Slava Ocu i Sinu i Duhu sv. Tom djetinjom pobožnosti zaslužio si velikih milosti: Gospodin mu dao čudesno spoznavanje istina vjerskih i ljudskih srdaca; ulio mu prezir svega zemaljskoga, a upalio mu u srcu goruću težnju za nebeskim, sačuvao ga u dubokoj poniznosti i učio ga, ljudsku hvalu i sve, što je veliko u očima svijeta, prezirati, jačio ga u svakoj napasti, da je dobru borbu bio i pobjedu izvojštio nad svim neprijateljima svoga spasa. Kad je ležao na smrtnom krevetu, te duša njegova kanila tijelo ostaviti, još jednoć je ponovio svoju ljubljenu rečenicu: Slava Ocu i Sinu i Duhu svetomu. Jedva je to izgovorio predade duh. O koje veselje, koju blaženost će sada taj svetac uživati, kad mu je dano, presv. Trojstvo, koje je za života tako često hvalio i slavio, uvijeke gledati!

Kako je taj svetac, tako se moramo i mi presv. Trojstvu s počitanjem klanjati i neprestano ga hvaliti i slaviti. To želi i naša majka sv. crkva, za to slavi svake godine u čast presv. Trojstva ne samo jednu vlastitu svetkovinu, već toj presvetoj tajni posvećuje i sve nedjelje cijele godine, da se mi uvijek iste tajne spominjemo, te joj svoje klanjanje i počitanje prinosimo. Presv. Trojstvo zaslužuje takogjer, da ga bez prestanka hvalimo i slavimo, jer mu zahvaljujemo tri najveća dobročinstva: stvorenje, otkupljenje i posvećenje. O prvoj od tih dobročinstava, o stvorenju, koje se osobito pripisuje Bogu Ocu, prošle nedjelje smo govorili i odgovorili na pitanje: Što znači: Bog je stvorio nebo i zemlju? u koliko dana je Bog stvorio nebo i zemlju? i ža što je stvorio nebo i zemlju? Čuli smo, da je Bog sve, što je na nebu i na zemlji, vidljivo i nevidljivo jednostavnom svojom riječi ili svemogućom svojom voljom

iz ništa izveo, da je na djelo stvaranja šest dana potrošio, ne, jer bi morao, nego jer je hotio, da je napokon nebo i zemlju stvorio sebi na slavu, a na dobro svojih stvorova osobito ljudi. Da pak svijet što ga Bog stvorio ne propadne, to je neophodno nužno, da ga On uzdržava i upravlja. O ta dva djela božja, danas ćemo govoriti i na dva pitanja odgovoriti:

1. Kako Bog uzdržava svijet?
2. Kako Bog upravlja svijetom?

I.

Kako Bog uzdržava svijet? Bog čini, da svijet stoji kako je i dok je njemu drago. Tri istine valja ovdje osobito na pameti imati: 1. Da Bog čini da svijet opstoji. 2. Da Bog na čudesni način čini, da svijet opstoji. 3. da svijet stoji kako je i kako dugo je to Bogu drago.

1. Bog je, koji čini da svijet opstoji. Sv. Augustin kaže: Kad je graditelj svršio svoje djelo, udalji se, a djelo opstoji i na dalje, makar ga on ostavi i otigje. Tako nije sa svijetom, taj ne bi mogao nijedan čas opstojati, da ga Bog ne uzdržava. Bili bi vrlo nepravedni, kad bi mislili, da se Bog više ne brine za svijet, pošto ga je stvorio, da se on sam uzdržaje. Ne, ista moć, mudrost i dobrota, kojom je Bog svijet stvorio, čini, da on opstoji«. Ne smijemo misliti, kaže katekizam rimski, da bi poslije svršetka djela stvorenja ono, što je od Boga izvedeno, bez njegove neograničene moći moglo opstojati. Jer kao što je sve po najvišoj moći, mudrosti i dobroti Stvoritelja u bivstvovanje pozvano, tako bi opet u ništa upalo, kad njegova providnost ne bi uvijek prisustvovala kod stvorenih stvari, te ih istom moći, kojom su od početka izašle, ne bi uzdržavala. Tu istinu i sv. pismo jasnim riječima izriče: »Sve po Bogu opstoji« (Kolš. 1, 17). »Bog sve nosi riječju svoje sile« (Hebr. 1, 3). »Mi u Bogu živimo, mičemo se i jesmo« (Djel. ap. 17, 28). Bog nebeski Otac sve do sada djeluje t. j. da je on svijet ne samo u početku stvorio, nego ga od onda uvijek na novo stvara, kad ga uvijek uzdržaje (Iv. 5, 17).

Da svijet mora svoj opstanak samo Bogu zahvaliti, dade se zaključiti iz starosti istoga. On opstoji do sada po prilici

6000 godina, u istinu dugo vrijeme! Gdje je koje djelo ljudsko, koje bi moglo samo polovicu tako dugo opstojati. Narodi prošlih vijekova osnovali su carstva, sagradili gradove, podigli spoměnike, za koje se činilo, da će do vijeka trajati. Ali se nijesu mogli protiviti zubu vremena, nestalo ih i sada više o njima ne znamo, već samo za ime, a moguće se već i to zaboravilo. Najveća djela ljudska nastanu i nestane ih, čovjek sam slabo prolazno biće, ne može ništa stvoriti, što bi neprestano trajalo. Drugačije je s djelima božjim, ona se protive burama vremena i traju od stoljeća do stoljeća. »Po odluci božjoj«... veli lijepo mudrac, »opstoje njegova djela od početka, dao im vječnu snagu, ne trpe nikakovog manjka, ne istroše se, njihova djelatnost nikad ne prestaje« (Eccl. 19, 26—28). Kako čvrsti grad je bio Jeruzalem! Njegov položaj, njegov način gradnje, njegova utvrda, obranbena njegova sredstva, davala su židovima ufanje, da ga nijedna moć na zemlji ne bi mogla osvojiti i razoriti. A eto! gotovo je 2000 godina što taj grad leži u razvalinama i jedva se već razpoznaju mjesta, gdje su stajale sjajne njegove palače. Cijela sv. zemlja bijaše nekoć puna cvatućih gradova, puna dragocjenih spomenika, puna umjetničkih naslaga, bila je najljepša zemlja svijeta, a sada nema njezinog sjaja i samo žalosne razvaline, koje ovdje ondje putnik opazi i pobožne priče prikazuju nam Palestinu, kao onu zemlju, kojom je teklo mlijeko i med. Isto vrijedi o Asiriji Mediji, Persiji, Kartagi, Macedoniji, Grčkoj i Rimu kao i drugim kraljevstvima prošlosti, opstojala su koju stotinu godina, a onda ih nestalo. Kako je posve drugačije s djelima božjim! Sunce, koje su gledali naši sretni praroditelji u raju izlaziti i zalaziti, izlazi i zalazi još i danas i zvijezde, koje je Abraham pun začugjenja gledao i nama navještaju moć i slavu božju, zemlja sa svojim brdinama i dolinama, sa svojim morima i rijekama, sa životinjama, biljem i rudama danas je još ista, kakova je bila kod svoga stvorenja. Tko tu ne vidi ruku božju, koja sve stvoreno uzdržaje? Kako bi bilo moguće, da djela stvorenja tako dugo opstoje, kad Svemogući ne bi neprestano na njih djelovao i uzdržavao ih.

Da je Bog, koji svojom moći svijet uzdržaje, vidi se i odatle, jer on n i k a d n e s t a r i. Djela ljudska dok su nova lijepa su, svježa, sjajna, poslije pak izgube svoju ljepotu, svježost, svoj sjaj kao i svoju čvrstoću sve više, i čim budu starija, tim više nose na sebi tragove nestalnosti. Novo sagragjena kuća lijepog je i svježeg izgleda, a kad je više godina stara, već se iz dalekog vidi, da je izgubila svoju svježost, da je ostarjela. Nije tako s djelima božjim, ta ne ostare. Sunce danas još tako lijepo izlazi i toplo sjaji kako je prije 6000 godina, kad je prvi put na nebu svoj veličanstven sjaj širilo. Zemlja ima svake godine u proljeće još tako svježi, mladenački izgled, kao u početku, kad je stvorena. Drveće, usjevi, cvijeće, trave rastu, zelene se i cvatu tako lijepo, kao u vrijeme, kad su još naši praroditelji na zemlji živjeli; a ptice u zraku, ribe u vodi, životinje na kopnu, još su tako svježe, kao onda, kad su izašle iz ruke Stvoritelja. U kratko cijelo carstvo stvorenja je mladenačko, nema ni traga starosti na sebi, makar broji već 6000 godina. Tko udiše raznim vrstima stvorova uvijek novi život, da ne ostare, da nikad ne izgube svoje ljepote, svoje mladenačke snage? Tko drugi nego svemogući Stvoritelj, koji ih uvijek drži u stanju, u kojem ih je stvorio?

Tako nas osvjedočava, ne samo sv. pismo, već i razum, da je Bog, komu nebo i zemlja i sva stvorena bića imadu zahvaliti svoje bivstvovanje i svoje uzdržavanje.

2. B o g j e t a k o g j e r, k o j i s v i j e t s a n j e g o v i m s t v o r o v i m a n a p r e č u d e s n i n a č i n u z d r ž a j e. Promotrimo ponajprije razne r a s t l i n e. Neke od njih, da uspijevaju, trebaju vlažno, a druge suho tlo, neke toplo, a druge hladno podneblje. Što dakle čini Bog, da mogu uspijevati? On ih tako na zemlji podijelio, da se svaka vrst istih upravo na onom mjestu nalazi, gdje će uz svoje vlastitosti moći uspijevati. Da nijedna vrst bilina ne izumre, Bog je uredio, da imade sjeme, iz kojega uvijek nove nastaju. Za to veli sv. pismo: »Zemlja pušta travu, da se zeleni i sjeme donosi po svojoj vrsti i voćke, koje sve donose sjeme po svojoj vrsti« (1 Moj. 1, 12). Tako Bog uzdržaje rastline.

Još čudesnije uzdržaje ž i v o t i n j e. Dao im nagon da se rasplogjuju i sebi jednako ragjaju. Ovo rasplogjivanje životinja tako je moćno, da one kod toga ne paze na nikake pogibelji, teškoće ni boli i Bog je to tako uredio, da one taj nagon u vrijeme slijede, kad je tijelo najjače i izraslo. Osim toga je Bog svim životinjama i najdivljijim i najokrutnijim kao tigru,

hijeni, lavu, usadio nagon, da skrbe za svoje mlade. Oni hrane svoje mlade tako dugo, dok se isti sami uzmognu za sebe brinuti. Donose im svaki dan hranu, i prema potrebi ju pripravljaju, nastoje im pribaviti potrebnu toplinu, i štite ih proti štetnom uplivu vremena, kao i proti neprijateljskim napadajima. Kako čudesno djeluje tu božanska providnost. Osim toga usagjuje svim životinjama veliku ljubav za život, te ih sili, da se za nj brinu. Čim na svijet dogju, osjećaju glad, i to ih sili, da si hranu traže i da je jedu. Bog takogjer zato skrbi, da svaka životinja na zemlji i u zemlji, u vodi i u zraku nagje odgovarajuću hranu. Svakoj vrsti životinja odredio je vlastitu hranu i znadu dobro razlikovati korisno od štetnoga. Bog je dapače nekim životinjama dao posebne sposobnosti, kojima si život uzdržavaju. Tako pauk prede umjetnu mrežu, da njom muhe lovi, druge životinje, kao pčele i mravi, kupe si zairu za zimu; druge opet, kad se zima približava, putuju u tople prijedjele, ili upadnu u dugi san, dok bude toplo, te si opet hranu nagju. Bog je dobrostivi takogjer svakoj životinji dao potajni nagon, da se brani proti svojim neprijateljima i svoj život uzdrži. Sve životinje imadu svojih neprijatelja, ali i svoje oružje. Neke se brane svojom jakosti, kao lav, tigar, konj, druge se spasavaju bijegom kao zec, ptice; druge opet daju iz sebe neki odbojni miris, da odvrate neprijatelje od proganjaja kao lasica, dabar; druge se opet zajedno skupe i brane se složno proti neprijateljskom napadaju, kao pčele. I zato se Bog pobrinuo, da se nijedna vrst životinja ne umnaža na štetu druge vrsti ili ljudi. Životinje se same megjusobno unište ili ih nestane usljed elementarnih nezgoda ili ih ljudi ubiju, tako da su uvijek u megjusobnoj jednakosti. Tako uzdržaje Bog životinje.

Bog napokon uzdržaje i l j u d e. U početku stvorio samo jednoga čovjeka, te njemu dodao drugoga, a iz te dvojice razvio se cijeli rod ljudski. Ljudi se nevjerojatno umnožali, svaki dan se umnožavaju, te ih sada ima na zemlji preko 1000 milijuna. Bog im naložio, da se tako umnožavaju i dao im blagosov k tomu i ljubav za rasplogjivanje. Na taj način uzdržaje rod ljudski gotovo već 6000 godina. Uredio je takogjer da muški i ženski rod stoje u pravom odnošaju i dok svaki dan stanoviti broj istih umre, a neke pusti bezplodne, zapriječuje preveliko umnoženje istih. Pak ako se i dogodi, da koja zemlja, koji kraj bude prenapučen, to ipak ima zemalja i cijelih dijelova svijeta, u kojim ima još premalo ljudi, gdje oni, koji u svojoj domovini ne mogu uspijevati, svoje uzdržavanje nagju. Tako ima u Americi i u Australiji još mjesta za mnoge milijune ljudi. Tu se ne treba bojati, da će zemlja jednoć za ljude premalena biti. U ostalom posjećuje Bog od vremena do vremena ljude ratom, kugom i bolestima, potresom i drugim nevoljama, gdje tisuće, milijuni od njih propadnu. Tako je bjesnila u 14. stoljeću u Europi, a osobito u Njemačkoj strašna kuga, uslijed koje su milijuni ljudi propali. Grad Libik izgubio je u jednoj godini 9000; Erfurt 12.000; Bazel 14.000; Minster 11.000, drugi gradovi isto tako ili još više ljudi. Red franciškana, koji je osobito bio na pomoći umirućima izgubi u tri godine 124.000 članova. Trideset godišnji rat i ratovi, koje je vodio Napoleon I. oteli su isto tako život mnogim milijunima ljudi. Poslije 30 godišnjega rata, moglo se često u okolicama, gdje su bila najljepša sela i gradići, više sati putovati, a da se nije opazila nijedna kuća ni čovjek. Koliko puta je pak potres razorio mjesta, a ljude usmrtio. Takih zgoda bilo je od kada svijet opstoji, i nikad ne će prestati. Ne će s toga nikada vrijeme doći, u koje bi toliko ljudi bilo, da ne bi na zemlji našli mjesta i hrane. Ali i zato skrbi dragi Bog, da rod ljudski nikad ne izumre. Makar svaki dan bar 100 hiljada ljudi umre, to se ipak toliko ili još više narodi, tako da se pomor uvijek nadoknadi. Bog je takogjer tako narav ljudi uredio, da mogu u svakom kraju živjeti. S toga ima ljudi svuda po svijetu, ne samo u prijedjelima, gdje je umjerena klima, nego i u takim, koji se od zime smrzavaju, a od vrućine žare. Ljudi nalaze takogjer u svakom prijedjelju, što im je potrebno za hranu, odijelo i stan. Budu li bolesni ima jakih lijekova, kojima mogu izgubljeno zdravlje opet steći. Na tako dakle čudesni način uzdržaje Bog sve svoje stvorove, osobito ljude.

3. Valja još spomenuti, da Bog svijet uzdržava sa svim njegovim stvorovima, k a k o h o ć e i k a k o d u g o h o ć e. On nije hotio svijeta uvijek onakovim uzdržati, kako ga je stvorio, već je učinio da se razne promjene dogodile na njem. Već uslijed grijeha naših praroditelja, velike se promjene sa svijetom zbile. Cijela je zemlja, kad je iz ruke Stvoritelja izašla, bila kao raj i ništa nije na njoj bilo, što bi ljudima dotešćalo, ili što bi im naško-

diti moglo. Nije bilo vrućine, koja sve spali, niti zime, u kojoj se sve zamrzne, nikakovih naravskih nepogoda kao oluje, potresa, poplava, koje toliko štete nanose, nikakih divljih životinja, koje bi ljudima zasjedale, nikakih divljih trava ni ruda, kojih bi uživanje ljudima smrt nanašalo. Cijela narav bila je prema ljudima prijazna, i pribavljala im samo ugodnost i veselje. Po grijehu pak posta sve drugačije. On je izkvario ne samo čovjeka, već i cijelo vidljivo stvorenje. Svi stvorovi postaše neprijateljni čovjeku, nijesu više dragovoljno slušali, već samo silom, to sve za kaznu, jer je jaram posluha prema Stvoritelju bio sbačen i njegova zapovijed prekršena. Pak kako je čovjek po grijehu oslabio, bijedan postao i podvrgnut smrti, tako su i svi drugi stvorovi izgubili svoju prirogjenu dobrotu, svoju životnu snagu i plodnost i upali u bolesno stanje. Da je tomu tako vidimo jasno iz riječi, što ih Bog griješnomu Adamu kazao: »Jer si slušao glas žene svoje i sa drva jeo, iz kojega sam ti zabranio, da ne jedeš od njega, neka bude prokleta zemlja u tvomu djelu; velikim naporom jest ćeš od nje u sve dane svoga života« (1 Moj. 3, 17). I Pavao kaže, da uslijed grijeha ljudi, svi stvorovi uzdišu i u bolima poroda se još uvijek nalaze (Rimlj. 8, 22). Bog dakle nije hotio svijeta tako uzdržati, kako ga u početku stvorio, već je pogoršanje u nj nastupilo, da kazni griješni rod ljudski. Mnogi krajevi, koji su prije bili kopno, od voda su progutani, mnoga mora su pretvorena u kopno, brdine i doline se promjenile, plodne ravnice postale pustarama, a ove opet plodnim poljanama. U zemljama, koje su sada pokrivene vječnim snijegom kao u Sibiriji, izkapaju bilje i životinje, koje uspijevaju samo u toplim prijedjelima, odakle se dade zaključiti, da su ti hladni prijedjeli jednoć imali blagu klimu, inače one biline i životinje, ne bi bile mogle ondje uspijevati. Takogjer su u mnogim prijedjelima iskopali kosti životinja, kojih vrsti sada više ne opstoje, znak, da su mnoge vrsti životinja posve izumrle. Poznato je takogjer, da je Palestina bila najljepša, najplodnija zemlja, zemlja kojom je teklo mlijeko i med, a da je sada ta zemlja najneplodnija i stanovnicima, kojih je malo, jedva hranu pruža. Odakle te i druge promjene u carstvu stvorenja? Odakle inače, nego od Boga, Stvoritelja? On je, koji čini, da svijet, koji je stvorio i dalje opstoji, ali samo tako kako on to hoće. Kako to njegova

mudrost za dobro nagje, kod svojih djela učini sad ovu, sad sad onu promjenu, poput kućevlasnika, koji na svojoj kući od vremena do vremena nešto promijeni, kako misli, da je dobro. Svijet dakle ne opstoji kako se njemu svigja, nego kako se Bogu svigja, posve o Njemu ovisi.

Isto tako trajanje svijeta ovisi o Bogu, on opstoji samo tako dugo, kako se Bogu svigja. Da svijet ne će uvijek opstojati, nego odregjeno vrijeme, jasno je izraženo u sv. pismu. Već kod proroka Joela govori Gospodin: »Dat ću čudesne znakove na nebu i na zemlji, krv i vatru, paru i dim. Sunce će se u tamu pretvoriti, a mjesec u krv, prije nego li dogje dan Gospodnji, veliki strašni« (Joel 2, 30—31). A Krist kaže: »Odmah poslije nevolje onih dana sunce će potamniti, a mjesec ne će davati svoga sjaja i zvijezde će s neba pasti, a sile nebeske će se pokrenuti« (Mat. 24, 29). I opet: »Nebo i zemlja će proći, a riječi moje ne će proći« (Luk. 22, 23). Prije ili poslije doći će vrijeme, u koje će Bog svoju ruku uztegnuti od svijeta i u taj čas će nebo i zemlja t. j. svod sa suncem, mjesecem i zvijezdama i naša zemlja sa svim živim i neživim bićima propasti, ali ne će biti uništeni, već će Bog svijet preobratiti i to u bolji. »Mi očekujemo novo nebo i novu zemlju« (2 Petr. 3, 13).

Što se tiče pojedinih stvorova na zemlji, daruje Bog prema svojoj mudrosti, jednima dulje, drugima kraće bivstvovanje. Trave i cvijeće raste, zeleni se i cvate obično samo nekoliko tjedana, onda se posve osuše. Druge rastline pak postignu visoku starost, ima drveća kao hrast i uljika, koje stoje tisuću i još više godina. Tako još danas opstoje uljike, koje su još onda bile, kad je naš Spasitelj ušao u maslinski vrt, da se moli, te se ondje krvlju znojio. Kako je sa bilinama, tako je i sa životinjama. Neke od njih uzdržaje Gospodin mnogo godina, neke pak samo nekoliko dana, pače samo nekoliko sati. Imade insekta, koji samo nekoliko sati žive, a onda izginu. Naproti po tvrdnji prirodoslovaca ima u moru riba, koje budu više stotina godina stare. Za ljude znademo iz sv. pisma, da su u prvo vrijeme svijeta daleko veću dobu dostigli, nego li danas. Tako je Adam bio 930 godina, Let 912, Enoh 905, Metusalem 969 godina star (1 Moj. 5). Poslije je doba ljudi sve više padala, te su već za Davida živjeli samo 70 do 80 godina, jer

David kaže izrično: »Vrijeme naših godina je 70 godina i najviše 80 godina, a što je preko toga je nevolja i bol« (ps. 89, 10). Ljudi su u prva vremena živjeli vrlo dugo, jer je njihova narav još jača bila, nego li poslije potopa. Osim toga Bog je dopustio, da ljudi u prvo doba dulje živu, da zemlju brže napuče i da objavljene istine vjerske po predaji na sljedeća pokoljenja laglje prenesu i ne iskvarene sačuvaju. Trajanje života pojedinih ljudi opet je razno, neki umru već u utrobi majke ili odmah poslije poroda, drugi kao djeca, treći u mladosti, opet u drugi u muževnoj ili staračkoj dobi. U opće se može reći, da u dobi od 30 do 33 godine poprečno cijeli rod ljudski izumre, da dakle 1000 milijuna ljudi, koji žive na zemlji iz pozorišta ovoga svijeta odu, a budu zamijenjeni opet sa toliko ili još više drugih.

Tako dakle uzdržaje Bog svijet: On čini, da svijet opstoji, opstoji na čudesni način, i to tako i tako dugo, kako On hoće.

Pita se: na što nas obvezuje istina, da Bog svijet uzdržaje? Ponajprije na zahvalnost. Nerazumni stvorovi ne mogu dakako Bogu zahvaliti za svoje uzdržavanje, jer ga ne poznaju, ali zlo i nepravo bi bilo od nas, koji smo razumom obdareni, te Boga spoznajemo kao svoga Stvoritelja i Uzdržavatelja, kad mu ne bi zahvaljivali za naš život, za duhovna i tjelovna dobra, koja nam tako ljubazno dijeli i uzdržaje. Ili recite mi: da vaš život i sve što posjedujete ovisi o dobroj volji kojega čovjeka i da vam on mnogo godina dijeli vrlo sretan život, zar ga ne bi priznavali kao svoga najvećega dobročinitelja? Zar ga ne bi svako jutro molili, da vam opet dade jedan dan doživjeti? A kako? zar prema Bogu koji vam je već 30, 40, 50 i više godina uzdržao iz čiste ljubavi i milosrgja život, zdravlje i sva druga dobra, da budete hladni i nehajni? zar da svaki dan najjasnije dokaze njegove dobrote primate, a da mu za to ne budete zahvalni? Sigurno, to bi bila crna nezahvalnost, koja bi morala imati za posljedicu nedopadnost i kaznu božju. To promislite i ispunjajte prema Bogu vašemu Uzdržavatelju dužnost zahvalnosti, kad u jutro ustanete zahvalite mu za mir noći, preporučite se u njegovu ljubeznu zaštitu i molite ga, da vas preko dana milostivo čuva od svake štete tijela i duše. Kad u večer na počinak pogjete

opet mu zahvalite za sve dobro, koje vam preko dana i cijelog života iskazivao i umolite ga, da preko noći sve odstrani, što bi vam moglo škoditi za vremenitost i vječnost. Nikad ne sjedajte k stolu, niti ne otigjite od njega, a da propisane molitve pobožno ne obavite, pravo je, da molite, kad jelo i pilo od Boga dolazi. I preko dana, kod vaših poslova, češće dignite pogled svoj k nebu, hvalite Bogu i obećajte uvijek vršiti njegovu sv. volju.

Ali i od svoje strane morate činiti sve, što je potrebno, da Bog vas i vaše uzdrži. Bog uzdržava svijet i pazi na sve svoje stvorove, to je sigurno, ali je isto tako sigurno, da mi moramo zajedno raditi, da nas i naše uzdrži, jer zato nam je dao sile tijela i duha. Tko n. pr. želi, da mu Bog život i zdravlje uzdrži, taj mora, koliko je do njega, sve izbjegavati, što bi moglo životu i zdravlju naškoditi i ona sredstva upotrebljavati, koja su potrebna za uzdržavanje života i ozdravljenje. Tko hoće, da mu Bog kuću i imutak uzdrži, mora oprezno postupati sa vatrom i svijetlom, i potrebne popravke na zgradama učiniti. Tko hoće, da mu Bog imutak i posjed uzdrži, mora marljivo raditi, svoj posao uredno obavljati i izbjegavati svaki nepotrebni izdatak. Da se lakoumno stavljate u pogibelj, naravska sredstva ne upotrebljavate, koja su vam dana za uzdržavanje života i zdravlja i vremenitih dobara, ili pače take stvari počinjate, koje nužno vode do vaše propasti, to bi značilo Boga iskušavati, kad bi držali, da će biti vaš uzdržavatelj i zaštitnik. Čitamo u evangjelju, da je gjavao nagovarao božanskog Spasitelja, da se baci iz krova hrama, jer će ga angjeli na rukama nositi i čuvati od svake ozlede. Ali Gospodin odbio napasnika, veleći: »Stoji pisano: Ne kušaj Gospodina Boga svoga« (Mat. 4, 6—7). Uzmite si primjer u Isusu i ne činite ništa, što bi vas naravskim načinom moglo staviti u pogibelj i lišiti vas božanske zaštite. Izbjegavajte lijenost, rastrošnost i svaku lakoumnost, krotite svoje strasti, budite trijezni, štedljivi i marljivi, te nastojte oko neokaljanog, poštenog života, onda će Bog vas i vaše milostivo uzdržavati po riječima: »Pomozi si sam, pak će ti i Bog pomoći.« Tomu se tim više možete od Boga ufati, jer On ne samo da svijet uzdržaje, već ga i upravlja.

II.

Kako Bog svijetom upravlja? Bog skrbi za sve, redi i vodi k cilju sve, za koji je svijet stvorio.

1. Bog skrbi za sve. On misli na sve stvorove i na njihove potrebe, da im ništa ne fali, da sve imadu, što za svoj napredak trebaju. Tako skrbi Bog za carstvo bilina. On raznim rastlinama ne daje samo hranu i što im je inače potrebno, da rastu, zelene se, cvatu i plod donesu, već čini, da njihov rod nikad ne izumre, kad iz sjemena posušenih rastlina opet nove i svježe probudi. Na isti način brine se i za carstvo životinja. Životinje ne mogu misliti, ne brinu se za ništa, žive posve bez brige. Za mnoge životinje, kao ptice u zraku, divljač u šumi, ribe u vodi, crva u zemlji, ne brine se ni čovjek, ali to nije ni potrebno, jer se za njih brine Bog. On pozna njihove potrebe i zadovoljava ih najsavršenije. Zato su tako vesele, pjevaju i skaču, šale se i viču, da ih je veselje pogledati i svi nam dovikuju: Eto, kako se za nas skrbi dragi Bog! »Bog«, kaže psalmist, »pusti, da trava raste na brdinama, i zelenje za službu ljudi. On daje marhi hranu i mladim gavranima, koji do njega viču«. (ps. 146, 8—9). Krist sam kaže: »Promotrite ptice nebeske, niti siju, niti žanju, niti spremaju u žitnice, a vaš nebeski Otac ih hrani. Promotrite ljiljane na pôlju, kako rastu; ne rade ni ne predu, a ipak, kažem vam, niti sam Salamon u svoj svojoj slavi nije bio obučen, kao jedan od njih« (Mat. 6, 26, 28, 29).

A što tek da kažem o čovjeku, koji je ljubimac Oca nebeskoga? Što je sva briga majke za dijete u prispodobi s onom ljubavi, kojom se Bog za ljude skrbi? Prije nego li smo se rodili, bili smo predmet brige božje. Dao nam je roditelje, koji su nas hranili i uzgôjili. On im usadio u srce ljubav k nama, da su teški posao uzgoja na sebe preuzeli, te nas svim providjeli, što smo trebali za našu tjelesnu i duševnu njegu. On nas u našoj najnježnijoj mladosti kao obrambenim zidom opkolio, te nas iz bezbrojnih pogibelji spasio. Koliko puta bi si bili vrat i nogu slomili, koliko puta život izgubili, da nije njegovo oko nad nama bdjelo! Stavio nas u položaj, da se dalje možemo sami za sebe brinuti i uzdržavanje života pribaviti. A budemo li ga uvijek pred očima imali i činili, što

je pravo i u buduće ne ćemo nikakova manjka trpjeti, toliko će nam uvijek dati, da budemo mogli svoje potrebe zadovoljiti. Jeste li bolesni, to ima liječnika i lijekova, po kojima ćete, ako je to inače dobro, opet zdravlje steći; u dvojbi naći ćete učitelja, koji će vas poučiti, u nevolji prijatelja, koji vam u pomoć priteče, u progonima branitelja, koji vas proti nepravdi brani; i inače u drugim neprilikama ne će faliti takovih, koji će vam savjetom i činom na pomoć biti. Dapače i za slučaj vaše smrti skrbi se ljubazno Gospodin, on obvezuje ne samo vaše bližnje, da vam budu na pomoći na smrtnoj uri, nego će opet vaše tijelo probuditi, učiniti ga neumrlim duhom i združiti ga s dušom, da se za uvijek s njim u nebu radujete. Ne treba se dakle bojati, kako ćete u svijetu živjeti, kako umrijeti i koja vas sudbina u vječnosti čeka, za sve to brine se dragi Bog, a vi pravo činite, ako uvijek idete putem njegovih zapovijedi. Zato našem božanskom Spasitelju nije pravo, da sa strahom mislimo na svoj napredak, već on želi, da brigu za sebe Gospodinu prepustimo, veleći: »Ne starajte se sa strahom za vaš život, što ćete jesti, niti za vaše tijelo u što ćete se zaodjeti. Jer vaš Otac nebeski znade, da vi sve to trebate. Tražite ponajprije kraljevstvo nebesko i njegovu pravdu i sve će vam se dati«. (Mat. 6, 25, 32, 33.) »Svu svoju brigu«, kaže apostol, »stavite na Gospodina, jer On se brine za vas«. (1 Petr. 5, 7). Dà, za sve se Gospodin skrbi, ali osobito za neznatne i za one, koji su od svijeta prezreni. Bog je velik u malenima. To dokazuje svaka kapljica vode, promatrana sitnozorom; sastav najmanje biljke i najmanjeg crvića. Bog se proslavljuje najradije po malenima (1 Kor. 1, 27). Neznatne muževe kao: Josipa, Mojsiju, Davida, Danijela i mnoge druge podigao iz najveće nizine do najviših časti. Siromašnim pastirima dao po angjelu navijestiti porod Isusov, a ne oholim farizejima i jednostavne ribare pozva za apostole; siromašnu Djevicu izabra si za majku; siromasima dade navijeŝtati evangjelje; poniznima daje svoju milost i t. d. Za to kaže David: »Tko je kao naš Bog i Gospodin, na visini stanuje, a na nizko gleda!

2. Bog ali ne skrbi samo za nas i za sve stvorove, već on redi i vodi sve k cilju, za koji je svijet stvorio. Nastala bi u svijetu velika smutnja, kad ne bi nikoga bilo, tko bi red u istom držao. Dà, kad bi svijet bio sam sebi pre-

pušten, brzo bi pao u nered i propao. Neke primjere ću navesti. Da sunce dogje preblizu našoj zemlji, zapalilo bi je i u pepeo pretvorilo, a da se od iste odviše udalji, to bi se od zime sve smrzlo, te bi sve biline, životinje i ljudi morali propasti. Ali tu je Bog, koji poput upravitelja sunce ravna, da ostane uvijek na pravom putu, te zemlji ne dogje niti preblizu, niti se od nje odviše ne udalji. U zraku je toliko vode, da bi kao za vrijeme potopa cijelu zemlju potopila, kad bi na jedan put pala. Ali ju Bog svojom svemogućom rukom suzdržaje, da ne pade na jedanput, nego malo po malo i to kao kapljice. More neka nabuja, kako visoko hoće, neka se pjeni i buči i svoje valove poput tornja k bregovima tjera, ipak ne može svoje obale prekoračiti i izliti se preko kopna, jer ga Bog suzdržaje i zapovijeda: Do ovuda, a dalje ne! Vatra, taj strašni elemenat, kad bi posve slobodna bila, ona bi svuda provalila i cijelu zemlju uništila, ali je Bog podijelio u razna tjelesa i drži je u njima zatvorenu, tako da samo ribanjem i udaranjem u malenim iskrama izaći može. Vjetrovi bi da su slobodni i najjače zgrade porušili i sve šume kao slamke prelomili, ali im Bog postavio visoke bregove i cijele lance gorja, koje njihovu moć slomi. Da se životinje sakupe te na nas združenim silama navale, ne bi im se mogli protiviti, niti im uteći, jer nas mnoge od njih natkriljuju brzinom i jakošću. Ali im Bog uskratio razum i tako se ne mogu svojom jakošću proti nama poslužiti, već nam moraju biti podložne, te se dati upotrijebiti na naše dobro. Tako stoje svi neživi i nerazumni stvorovi pod vlasti božjom, ne mogu ništa više niti manje, nego koliko im Bog dopusti, da ih vodi tako moćnom kao i razboritom rukom k cilju, za koji je svijet stvorio. Zato kaže David: »Sve, što hoće čini Gospodin u nebu, na zemlji, u moru i u svim dubinama«. (ps. 134, 6).

Ali ne samo neživi i nerazumni već i razumni stvorovi, ljudi, su gospodstvu božjem podložni. On je, koji cijeli rod ljudski, kao i pojedine narode i ljude ravna i k cilju vodi. Za to veli David: Svi stanovnici zemlje prema Gospodinu su ništa, jer po svojoj volji čini sa moćima neba kao i sa stanovnicima zemlje; i nema nikoga, tko bi mu se mogao protiviti i reći mu: »Za što si to učinio?« (Dan. 4, 32). Bog doduše ne čini sile našoj slobodnoj volji, On nas na ništa ne sili, mi

možemo činiti, što hoćemo. Ali to je sigurno, da Bog u sve naše čine dira, te ih po svojoj neizmjernoj moći i mudrosti tako vodi, da iz njih ono bude, što On želi. »Srce čovječje«, veli mudrac, »misli si svoj put, ali Gospodin ravna njegov hod« (Rječ. 16, 9). To vrijedi o svim našim činima, bili oni posve neznatni, dobri ili zli. Mi često činimo nešto, što se čini bez svake važnosti, jedemo, šećemo, posjećujemo prijatelja, zabavljamo se i t. d. Ali te po sebi indiferentne stvari, vodi Bog tako, da često imadu preważne posljedice. Za dokaz imademo Samaritanku na Jakovljevom zdencu. Bilo je posve nešto indiferentno, da je Samaritanka oko šeste ure na zdenac došla, da vode donese, ona nije ništa mislila, da bi za nju bilo važno, baš sada ići po vodu. A ipak bilo je od prevelike važnosti, jer se po tom pružila zgoda, da je ona i njezini zemljaci došla do spoznanja Boga, u Isusa vjerovali i išli putem spasa (Iv. 4). Da Samaritanka nije u opće išla, ili da je prije ili poslije došla k zdencu, to bi po svoj prilici ona i njezini zemljaci ostali bez tih spasonosnih plodova. Isto je sa svim indiferentnim činima, oni sačinjavaju članak u lancu božanskog upravljanja svijetom i s toga su vrlo važni, makar mi to rijetko uvidimo. Isto tako vodi Bog naše dobre čine, te čini da oni donose blagosov ne samo za nas već i za druge. Pobožnosti, koje vršimo, razne trapnje, kojima se podajemo, djela ljubavi, koja činimo, kreposti: poniznosti, blagosti, čistoće, ustrpljivosti, koje vršimo, u rukama su božje providnosti sama sredstva, kojima se služi, da postigne svete i spasonosne svoje ciljeve. Kad je sv. Stjepan od kamenovanja židovskoga na zemlju pao, u krvi plivao, sakupio je još zadnju svoju silu, podigao se na koljena i glasno molio: »Gospodine ne uračunaj im to u grijeh« (Djel. ap. 7, 59.) Kako je blagoslovno djelovanje imala ta molitva, puna ljubavi! Nije samo proslavila krunu sv. borca, nego je bila takogjer, kako opaža sv. Augustin uzrok, da se Savao obratio, koji je kao Pavao, najgorljiviji apostol mnoge tisuće židova i pogana u crkvu Kristovu doveo i njihove duše spasio. — Što da rečem? Isto zlo, što čovjek čini, upotrijebi Bog, da bude dobro. To se dakako nema tako razumjeti, kao da bi grijeh onomu, koji ga počinja, koristio, već mu donosi propast. Ali kao što lončar znade iz zle zemlje lijepo posugje načiniti, tako znade božanska providnost iz zlih čina ljudi dobro učiniti.

Tu istinu razmotrimo opet u primjerima. Juda je bio odan sramotnoj opačini škrtosti, iz pohlepe odlučio je biti učenik Isusov, iz pohlepe je upravljao zajedničkom blagajnom, iz pohlepe izdao je svoga Gospodina i Učitelja za 30 srebrnjaka i predao u ruke Židova. Koliko je zla taj čovjek počinio uslijed svoje pohlepe! A ipak je Bog te prevelike zločine vodio na spas ljudi. Smrt Isusova, koja je bila posljedica škrtosti Judine, donijela je griješnom čovječanstvu milost i život. Tako je naš Bog dobar, da i ono što je najgore na svijetu, grijeh, njemu bude sredstvo za njegove dobre ciljeve. Zgodno kaže jedan od duhovnih učitelja: Čovjek od ovce znade upotrijebiti vunu i kožu za odijelo, meso i mlijeko za hranu, crijeva za žice, kosti za gnoj. Tako znade i božanska providnost sve, što čovjek čini i najneznatnije dobro i isto zlo dobro upotrijebiti: sve preobrati i pripravi iz toga za rod ljudski dobro i spasonosno. Tako djeluje (mudrost božja) od jednoga kraja do drugoga i sve ravna ljupko (Mudr. 8, 1).

Ako Bog, za sve skrbi, sve ravna i do cilja vodi, to imademo razloga u svakom položaju života na njega staviti naše potpuno pouzdanje. Zar možemo biti u boljim rukama, nego li su ruke božje? On je svemogući. Dogodilo se što mu drago, ne trebamo se bojati, jer nas svemogući može zaštititi, svaku nesreću od nas odvratiti, iz svake nevolje nas spasiti. Bog je neizmjerno mudar, On točno znade naše potrebe, a znade i sredstva, koja mora upotrijebiti, da mi budemo sretni za vremenitost i vječnost, On nas uvijek vodi onim putem, na kojem ćemo naš cilj najsigurnije postići. On je neizmjerno dobrostiv; On o nama najbolje misli; i u tom ima veselje nama mnogo, vrlo mnogo dobra učiniti. Čvrstu vjeru moramo imati, da On ne će dopustiti ništa, da nas stigne, što bi za nas štetno bilo, već da On sve tako redi i ravna, da nam bude korisno i spasonosno. Veliku bi dakle nepravdu učinili, kad se ne bi u Boga pouzdavali, to bi značilo njegovu svemoć, njegovu mudrost i njegovu dobrotu nijekati ili o njoj dvojiti. Nije onda čudo, da je Bog nepouzdanje u njegovu providnost uvijek strogo karao i teško kaznio. Kako je strašna bila njegova srdžba proti djeci Israjelovoj, kad su oni, na vijest lažnih glasnika, da je zemlja Kanaanska vrlo nezdrava i napućena gorostąsima, svako pouzdanje izgubili i dapače u svojoj malodušnosti odlučili opet se vratiti u Egipat! Pun uzbugjenosti reče Mojsiji: »Kako dugo će me taj narod grditi? Kako dugo mi ne će vjerovati uz sva čudesa, što sam ih pred njima učinio? Za to ću ih kugom udariti i uništiti, a tebe ću učiniti knezom nad velikim narodom i jačim od ovoga«. (4 Moj. 14, 11—12). Gospodin te prijetnje nije izveo nad Israjelcima, jer je Mojsije za njih molio, ipak ih strogo kaznio, kad je dopustio, da svi od 20. godine u pustinji umru (Moj. 29). Ne vrijegjajmo dakle Boga, da se u nj ne bi pouzdavali i o njegovoj pomoći zdvajali, već imajmo čvrsto ufanje i sigurno očekivajmo od njega sve, što je nama dobro i spasonosno. Dobar je Gospodin onima, koji se u nj ufaju, duši, koja ga traži. Dobro je, mirno čekati na pomoć božju (Jeremija 3, 25—26).

Krist Gospodin nas sam učio moliti: »Budi volja Tvoja, kako na nebu tako i na zemlji«. Sv. Petar opominje: »Svu vašu brigu bacite na Gospodina, jer On skrbi za vas« (1 Petr. 5, 7). Tko ima čistu savjest može reći s Davidom: »Makar cijela četa ustane proti meni, moje se srce ne će bojati« (ps. 26, 3).

Tko se rado i radosno podlaže volji božjoj, postizava mir duše. Sv. Augustin kaže: Tko se podlaže mudrim odlukama božjim, taj ima već na zemlji nebo. Sv. Krisostom veli: Snagje li odanu dušu nevolja, ostaje mirna; to je tako, kao da bi iskra pala u veliko more, odmah utrne. Odan u božju volju ima već sada sreću i blagosov. Nekoga seljaka, kojega su polja uvijek više donijela od drugih, upitao susjed, kako je to? On reče: Jer uvijek imam vrijeme, kako hoću. Upitan, kako se to ima razumjeti, odgovori: Ja sam uvijek s vremenom zadovoljan, koje Bog pošalje. To se Bogu dopada, za to blagosovi moja polja.

Jer nam Bog dobro hoće i sve vodi na naše dobro, to nam je najstroža dužnost, dobrohotno se podvrći njegovom vogjenju. Tko se usudi, Bogu se protiviti, taj goni sreću svoju od sebe, te nema ništa očekivati, nego nesreću i propast. Kako je išlo Saulu, kad se Gospodinu suprotivio i dao se svladati svojom oholosti? Svaka sreća, svaki blagosov ga ostavio, u zlovolji sprovodio dane svoje, a na koncu izgubio krunu i život. To ima svaki očekivati, koji se ne da od Boga voditi; za svoju protivnost mora trpjeti vre-

menito i vječno. A posve je bez koristi i ludo ne htjeti se podložiti vogjenju božjem, jer što je Bog jednoć odlučio, to On izvede, makar mu se cijeli svijet protivio. On je odlučio Israjelce iz ropstva egipatskoga osloboditi i dati im zemlju Kanaan u baštinu. Proti toj odluci božjoj borio se moćni Faraon i narodi Kanaana; ali uzalud, u borbi su propali, a Israjelci bili slobodni i nastanili zemlju, kojom teklo mlijeko i med. Bog je odlučio, da se evangjelje ima propovijedati po cijelom svijetu. Židovi i pogani ustali kao najljući neprijatelji evangjela i borili se proti raširenju istoga više od 300 godina sa nevjerojatnim naprezanjem i okrutnošću, ali su podlegli, a križ je pobijedio sinagogu i idole. Čuvajte se, protiviti nakanama božjim, to bi bilo ludo i beskorisno, te bi služilo samo na vašu propast. Kad jednoć što upoznate kao volju božju, to činite i kao poslušna djeca dajte se njegovom rukom radosno voditi. Recite često s pobožnim Samuelom Bogu: »Govori, Gospodine, sluga Tvoj sluša.« (1 Kralj. 3, 10). Ne stavljajte ni drugim zapreka u onom, što Bog o njima namjerava. Osobito vas kršćanski roditelji opominjem, da djece svoje ne silite kod izbora staleža. Možete ih savjetovati, poučiti ih, svoje iskustvo im navesti, ali dalje ne smijete ići, jer poziv dolazi od Boga, a nekoga u zvanju spriječiti znači proti Bogu raditi. Samo onda, kad bi djeca vaša htjela učiniti korak, koji je očito proti volji božjoj, morate i smijete im se protiviti i u izboru dati im pravac, koji odgovara volji božjoj.

To su nauke, koje treba da si k srcu uzmete, te ih kroz cijeli život savjesno vršite. Sve svoje pouzdanje stavite u Boga i radosno se podložite njegovom ljubeznom vogjenju. On je vaš moćni zaštitnik, vaš najbolji otac. On skrbi za vas, te vam svaki dan, svaki sat otvara svoju blagu ruku, da vam bogato sve udijeli, što u svakom položaju života trebate. On redi i vodi sve, najveće i najmanje na vaše dobro, jer vas ljubi kao otac djecu svoju i ništa više ne želi, nego da budete sretni u vremenu i vječnosti. Ako ga uvijek priznate svojim Gospodinom i Ocem, u njega se pouzdavate i po njegovoj volji radite u najboljim ste rukama, već na zemlji će vam pripraviti mirne i sretne dane, a ondje vas naplatiti vječnim dobrima neba.

Amen.

XXVII. Propovijed.

Druga nedjelja po Duhovima.

O stvaranju i upravljanju svijeta.

»Neki čovjek pripravio veliku večeru i pozvao mnoge« (Luk. 14, 16).

Neki pobožni, ali mnogim nevoljama iskušani čovjek, poče u svojoj žalosti gotovo sumnjati, da li se Bog brine za dobro ljudi. Ta dvojba ga još više mučila radi nesreće njegove i umoran, sa suzama u očima usne. Sanjao je čudesan san. »U snu«, to su njegove vlastite riječi, »pričini mi se, kao da sam zalutao na nekom putovanju. U to mi se približavao neki čovjek, koji mi obećao, da će sa mnom ići i put mi pokazati. Slijedio sam ga. On me uveo u kuću nekoga čovjeka, koji nas vrlo lijepo primio i činio se sama dobrota. Kad smo odlazili, vidio sam, kako mu moj pratioc posve lukavo oteo zlatni vrč, koji je stajao na strani. Drugi dan smo se navratili k zlu čovjeku, koji nam je jedva u kutu dao stan i koji ništa nije radio, već pio i jeo, svagjao se i kleo. Kod ovoga ostavi moj pratioc onaj vrč, koji je uzeo pobožnomu. Treći dan smo se namjerili na kreposna, gostoljubiva prijatelja, koji nam sve moguće usluge iskazivao. Tomu podmetne moj suputnik vatru. Četvrti dan opet smo došli k vrlo poštenom čovjeku, koji nas takogjer vrlo lijepo podvorio. Moj pratioc reče, da ne znamo puta i taj prijazni čovjek posla svoga jedinoga sina s nama, da ne zalutamo. Ali jedva smo došli na jedan most, porine moj pratioc mladića u rijeku i on se utopi. Jesam li do sada moga pratioca zlovoljno gledao, sada se više nijesam mogao uzdržati, već povikah: »Ti grdoba! radije ću u največoj pustinji lutati i dati se izjesti od divlje zvjeri, nego li dulje ići po zemlji s tobom, koji si pun zlobe.« Dok sam tako govorio, pokaza se moj pratioc gotovo u božanskoj prilici i reče: »Uči se putovima Providnosti, smrtniče! Vrč, koji sam uzeo prvom, bijaše otrovan i za svakog, koji ga samo dotakne, vrlo pogibeljan. Zato sam ga uzeo pobožnomu, a zlomu ga dao za kaznu. Pod pepelom kuće, kojoj sam vatru podmetnuo, nalazi se veliko blago, koje će krepostan čovjek, koji nam tako dobar bio, naći i dobro

upotrijebiti. Onaj mladi čovjek, koga sam bacio u vodu, bio bi za kratko vrijeme oca svoga ubio, te svojim zločinom postao muka majci svojoj i sramota rogjacima. Uči se putevima Providnosti s počitanjem klanjati.«

U tom snu vidimo izraženu istinu, da Bog sve s mudrošću i ljubavi redi i vodi, te uvijek misli na najbolje ljudi, djece svoje. On je u istinu, kako danas u sv. evangjelju čitamo, onaj čovjek, koji je veliku večeru pripravio i mnoge na nju pozvao; on ljubi sve ljude i želi ih usrećiti u vremenitosti i vječnosti. Bilo da ih katkad raznim kušnjama podlaže, to kod toga ima uvijek najbolju nakanu, samo ako se njega čvrsto drže i dragovoljno njegovo vogjenje slijede, to će ih sigurno dovesti do željenog cilja. Tu ljubeznu brigu, kojom nas Bog uzdržaje, vodi i sve nam daje, što nam je potrebno za vremenitost i vječnost, zovemo: Providnost božja. Providnost božja na sve se proteže, što je u svijetu i što se dogagja: On sve unaprijed vidi i za sve skrbi, ništa se ne dogagja bez njegovog znanja i volje. Što je manje od vrepca? »A ipak nijedan od njih ne pada na zemlju bez vašega oca«, kako Krist kaže (Mat. 10, 29). Što je od manje važnosti, nego jedan vlas? Tko se zato brine, imade li jedan više ili manje? A ipak kaže Gospodin: »Svi vlasi vaše glave prebrojeni su« (Mat. 10, 30).

Da se nikad ne ogriješite o Providnost božju, nego joj se u svim prilikama života s počitanjem klanjate, danas ćemo razmotriti, kako se ona može složiti sa svim zlima, koja su u svijetu. Na dva pitanja ćemo danas odgovoriti:

1. Ako Bog sve redi i vodi, zašto se dogagja toliko zla?

2. Ako se Bog za sve brine, zašto ima toliko nevolja?

I.

»Gospodaru«, rekoše sluge u evangjelju svomu gospodaru, »Gospodaru, zar nijesi dobro sjeme posijao na tvoje polje? Odakle onda kukolj?« Gospodar je odgovorio: »To je neprijatelj učinio« (Mat. 13, 27—28). Na polju božjem, t. j. u svijetu ima mnogo korova, t. j. mnogo zlih ljudi. Žive bez savjesti i bez Boga i gomilaju grijeh na grijeh. Odakle ti grijesi? Zar od Boga? Tko bi to tvrdio? Kao što gospodar u evangjelju nije

bio uzrok, da je na njegovom polju uz pšenicu ponarasao korov, tako ni Bog nije uzrok, da na svijetu ima toliko zlih ljudi. Bog bo je neizmjerno svet i pravedan, On mrzi i odbacuje sve zlo od svega srca i kazni ga vremenito i vječno, ako se pravom pokorom ne ispravi. »Ti nijesi Bog«, veli David, »da ljubiš nepravo i zlo ne boravi kod Tebe, niti ne opstaju nepravednici pred Tvojim očima. Ti sve mrziš, koji zlo čine i sve uništuješ, koji lažu, čovjeka krvi i prevare mrzi Gospodin« (ps. 5, 5—7). Bog dakle ne odregjuje zla, ne djeluje ga, niti mu je uzrok, samo ga prepušta, t. j. on ne priječi, bar ne uvijek, da se dogodi. Kad se u sv. pismu govori, da Bog čini, te srce grješnika otvrdne, to su izrazi, koje ne valja u tom smislu uzeti, kao da zlo od samoga Boga izlazi, kao da je on uzrok, što ljudi griješe; one samo znače, da Bog neskrušenom grješniku svoju djelotvornu milost oduzima, usljed čega budu sve zaslijepljeniji, okoreliji, sve dublje u opačinu upadaju i napokon propadnu. Sve zlo izlazi od ljudi, Bog ga samo prepušta, ne priječi ga. A zašto to čini? Bog prepušta zlo 1. jer je ljude slobodne stvorio, 2. jer on znade i zlo obratiti u dobro.

1. Bog prepušta zlo, jer je ljude stvorio slobodne. Životinji fali slobodna volja, ona ne može birati izmegju ovoga i onoga, već bez volje slijedi svoj naravski nagon, zato ne može griješiti. Drugačije je s čovjekom. Bog ga odlikovao nad sve stvorove zemlje, kad mu je dao slobodnu volju, po kojoj može nešto činiti ili propustiti, za ovo ili ono se odlučiti, dobro ili zlo činiti. »Bog je«, kaže Sirah, »od početka čovjeka stvorio, i ostavio mu slobodni izbor. On ima pred sobom život i smrt, što hoće, dat će mu se« (Eccli. 15, 14—18). Što iz toga slijedi? Zar da je Bog kriv, kad mi krivo činimo i griješimo? Sigurno ne; jer naša volja je slobodna, mi se možemo k dobru ili zlu obratiti, te jedno kao i drugo činiti. Samo onda bi Bog bio uzrok grijeha, kad bi mi imali volju, po kojoj bi mi mogli samo zlo, a ništa dobra činiti. Kad pak to nije, nego mi možemo megju dobrim i zlim slobodno birati, to zlo, koje mi činimo, samo je naša krivnja. Mi moramo takogjer promisliti, da nam Bog nije dao slobodne volje za zlo, već samo za dobro. Njegova je nakana bila, da mu budemo u svemu slični, mi bi morali kao i on zlo mrziti

i izbjegavati, a dobro ljubiti i činiti. Velika bi bludnja bila misliti, da Bog na to ne pazi, kako se mi služimo svojom slobodnom voljom i da mu je svejedno, idemo li putem kreposti ili opačine. Jer je on neizmjerno svet, to on najodlučnije hoće, da mi činimo samo dobro, a ni najmanje zla. Tu svoju volju bezbroj puta je očitovao, kad je dobro naložio, a zlo zabranio, a da još više istakne svoje riječi, navjestio je pobožnima veliku plaću, a grješnicima teške kazne. »Recite pravedniku«, govori kod proroka, »da dobro s njim stoji, jer će uživati plodove svojih poslova. Jao bezbožniku, njemu ide zlo; jer će mu se naplatiti prema djelima njegovih ruku« (Isa 3, 10—11). Osim toga daje Bog ljudima svoju milost, po kojoj mogu dobro činiti, a zlo izbjegavati. »Bog je vjeran«, kaže apostol, »ne će dati, da budete napastovani preko sila svojih, već kod napasti dat će i izlazak, tako da uzmognete ustrajati« (1 Kor. 10, 13). Kad dakle griješimo, Bog kod toga nema ni najmanjega dijela, cijela krivnja ide na naš račun. Zato prokletnici u paklu ne mogu reći: »Bože, Ti si uzrok, da mi budemo na mjestu muke u vijeke mučeni, jer si nam dao slobodnu volju, kojom smo mogli sagriješiti i u istinu sagriješili.« Bog bi im odgovorio, kad bi se tako htjeli opravdati: »Ja vam slobodne volje nijesam za zlo dao, nego za dobro, osim toga sam vas svojom milosti na dobro junački podupirao, ako ste uz sve to zlo činili, to je vaša stvar, za tu zloporabu vaše slobodne volje morate trpjeti.«

Slobodna volja je nužna za postignuće našega cilja. Mi smo na svijetu, da Bogu služimo i spasimo se. Bogu služiti, znači njegovu volju vršiti, zlo izbjegavati, a dobro činiti. A kako bi mogli dobro činiti i zlo izbjegavati, kad ne bi slobodne volje imali? To bi nam tako nemoguće bilo, kao i životinjama, koje nemaju slobodne volje. Kako bi moglo govora biti o zaslužnim djelima bez slobodne volje? Tko dobro čini, jer drugačije ne može, je li iz vana prisiljen ili iz nutra, taj očito nema nikake zasluge. Iz toga slijedi, da mi ne bi mogli biti blaženi, jer je bar kod odraslih vječno blaženstvo nagrada za zasluge. Osobito je slobodna volja za savršenu blaženost nužna. Dobra, koja smo si morali steći mnogim naprezanjem, čine nam daleko veću radost od onih, do kojih smo došli bez svake muke. Tako radnik cijeni forintu, koju je teškim poslom stekao, sigurno više, nego igrač forintu, koju je srećom kod

igre dobio. Da mi dakle bez svake naše zasluge u nebo dogjemo, to mi sigurno ne bi tako visoko cijenili radosti istoga, kao kad ga moramo mnogim mukama i naporom steći. Misao: posjedujem blaženost neba, a da za nj nijesam trebao ni ruke maći, blažen sam, a da nijesam ni mogao postati proklet, sigurno bi nebesku radost vrlo umanjila. Kako je posve drugačije, kad si možemo reći: nebo, u kojem se sada nalazim, velikom sam žrtvom morao otkupiti, jer bi bio mogao zlo činiti i za uvijek proklet biti, ali sam dobru borbu bio i nikake se teškoće nijesam bojao u službi božjoj«, sigurno ta misao će nam radosti neba dati upoznati i cijeniti tako, da ih u potpunoj punoći uživati uzmognemo. Eto, Bog nas je morao slobodne stvoriti, da nas stavi u položaj, da svoj cilj postignemo i posve blaženi budemo.

Neki kažu: Da Bog čovjeku nije dao slobodne volje, ne bi je mogao zlo upotrebljavati niti griješiti, na koncu konca ipak je Bog kriv, da ljudi griješe. Tako govoriti je bezbožno i ludo. Zlo upotrebljavati se može sve, i najsvetije i najbolje. Koliko ljudi ima, koji svoga života, svoga zdravlja, svoga znanja, svoga blagostanja, svoga položaja ne upotrebljavaju u čast božju, niti na dobrobit svoju i svojih, već na zadovoljenje svojih niskih strasti, na sramotne raspuštenosti i opačine. Kolikim ljudima budu ista duhovna dobra i sredstva milosti, kao riječ božja i sv. sakramenti, prilika za najveće grijehe i vječnu propast. A tko će pametan reći, da Bog nije smio ta dobra, te milosti ljudima udijeliti? Ili tko će njega okriviti, kad lakoumni i zli ljudi njegove ljubezne nakane izjalove i ono, što on njima na spas daje, na svoju propast upotrijebljuju? Ako učenik znanje, što mu ga učitelj teškom mukom saopćio, ne upotrijebi na dobro, već na zlo, čija je to krivnja, učenika ili učitelja? Nitko pametan ne će reći: učitelja, jer nakana učitelja je bila, da se njegov učenik stečenim znanjem posluži na dobro. Ako učenik toj nakani ne odgovara, onda je to njegova krivnja.

A zar Bog ne bi mogao zapriječiti zlorabu slobodne volje? Dakako da bi mogao, njemu Svemogućemu nije nijedna stvar nemoguća. Ali da On to čini, onda više ne bi bio slobodan, već bi ovisio o zlobi ljudi, jer bi se On morao po njima ravnati, te bi njima, čim bi bili tvrdokorniji, morao tim više milosti dati, da zapriječi zlorabu njihove slobodne volje. A

koliko bi to bilo poniženje za Boga, kad bi si dao ruke vezati od zlih ljudi i morao biti njihov sluga! Tko bi vjerovao, da bi se Bog, najviše biće, Kralj neba i zemlje, radi kukavnoga čovjeka tako duboko ponizio? Jasno je dakle, da Bog radi slobodne volje, koju je ljudima dao i koje im nikad ne uzima, ne može biti odgovoran za grijehe, grijeh imade svoj izvor u zlorabi, koju čovjek čini svojom slobodnom voljom i tako je on samo na njegov račun. Svojom slobodnom voljom, b. kr., služimo se uvijek na dobro, na pobožnost i krepost, da nam taj prekrasni dar božji ne donese prokletstva i propasti, već blagosov i spas!

2. Jer je Bog stvorio čovjeka slobodna, to on zlo ne zapriječuje, već ga prepušta, on na isto djeluje i vodi ga k dobru. Čovjek može svoju slobodu zlo upotrebljavati, on može, izuzevši neke slučaje, griješiti, kako i koliko on hoće, ali dalje njegova moć ne ide; posljedice grijeha nijesu više u njegovoj moći. Čim je zlo načinjeno, počne djelovanje božje, On prepriječi njegove zle posljedice i tako ga vodi, da iz toga dobro izagje. Dok god je graditelj kod gradnje kuće zabavljen, on tu zapovijeda, on gradi po svom planu i nitko mu ne smije prigovarati, ali kad je gradnju svršio, onda nad kućom više nema nikakova prava, ona je vlasnikova, useli se u nju i služi se kućom. Slično je s grješnikom i s Bogom. Grješnik je samo tako dugo slobodan, dok grijeh počini, čim je grijeh počinjen, uzima ga Bog i obraća u nešto dobra. Mnogi primjeri sv. povjesti potvrgjuju tu istinu. Kako su teško sagriješili sinovi Jakovljevi, kad su svoga nevinoga brata tako jako mrzili, te ga pače kao roba u Egipat prodali! A kako je zlobno radila žena Putifarova, kad je bogobojaznoga mladića, jer nije htio njezinim zločinačkim nasladama služiti, najsramotnije oklevetala i spremila u tamnicu! Ali Bog je izjalovio zle nakane tih teških grijeha i poslužio se njima kao sredstvom, da iz toga mnogo dobra izvede. Ti grijesi su otvorili pobožnom Josipu put do njegovog uzvišenja i stavili ga u položaj, da postane spasitelj svoga oca i svoje braće i cijeloga egipatskoga naroda. Josip je mogao pravom braći reći: »Vi ste zlo snovali samnom, ali je Bog to obratio na dobro« (1 Moj. 50, 20). Kako je teško griješio Faraon, da je tako strogo postupao s Israjelcima i izdao okrutnu zapovijed, da se svi prvorogjeni bace u vodu!

Ali Bog je znao i taj grijeh obratiti na dobro. Baš te teške nevolje su probudile u djeci Israjelovoj težnju za slobodom. Da im je u Egiptu dobro išlo, ne bi nikad Mojsiji uspjelo, da ih sklone na izlaz. Kako se teško ogriješili Madijani i drugi narodi koji su navaljivali na Israjelce, robili ih i ubijali, cijele pokrajine spalili i grozote svake vrsti počinjali! Ali oni su bili samo sila u ruci Boga, kojom je Israjelce, kad su griješili, vodio opet na put pokore. Što da rečemo o Židovima, koji su u svojoj zaslijepljenosti i prostoti tako daleko išli, te samoga Isusa, Sina božjega, progonili i na križ pribili? Zar to nije bio grijeh, koji svojom veličinom sve ostale nadvisuje? A ipak o tom grijehu ovisio spas cijeloga roda ljudskoga, jer da nije Isus Krist za nas umro, mi bi još danas bili u okovima gjavla i za uvijek propali. Kako se teško ogriješili Židovi o apostole, kad su evangjelje, koje su im ovi naviještali, uz tolike i tako velike znakove i čudesa, zabacili, oklevetali ih, od grada do grada progonili i neprestano im tamnicom i smrću prijetili! Ali i iz toga zla niklo dobro svijetu. Apostoli su bili prisiljeni pobjeći iz židovske zemlje i razići se megju sve narode zemlje, tim se zbilo, da se kršćanska vjera u kratko vrijeme raširila po cijeloj zemlji. Što se može prispodobiti sa bijesom, kojim su rimski carevi i njihovi upravitelji 300 godina progonili kršćanstvo? Vrućina i zima, glad i žegja, voda i vatra, divlje zvijeri i mučeničko oružje razne vrsti, u kratko, sve bi upotrijebljeno, da muče siromašne kršćane i predadu ih u najgorčiju smrt. Ali ta nečovječna okrutnost nije samo crkvi darovala milijune mučenika, već je učinila takogjer, da se bezbroj pogana odrekao idola i dao se krstiti. Kakove su napokon strahote pratile seobu naroda! Divlje čete, više zvijeri nego li ljudi, provalile u kršćanske zemlje i uništile sve vatrom i mačem, cvatući gradovi uništeni su plamenom, najljepše provincije pretvorene u pustoš. Ali ti barbari se na svojem putu upoznali sa kršćanstvom, obljubili ga po malo, prihvatili ga i postali do skora ćudoredni ljudi, ugledni gragjani, pobožni kršćani.

Eto tako znade Gospodin najveće grijehe i opačine na dobro voditi, on je umjetnik bez premca, koji znade iz najgore tvari izvesti najljepše umjetnine. Origen kaže: »Božja providnost nije učinila zlobe, drugi ju iznašli i premda bi je Bog prepriječiti mogao, uvijek toga ne čini; on se ne služi samo dobrom, već i zlom za dobra djela«.

Ako Bog zlo na dobro vodi, što iz toga slijedi? Zar to, da je Bogu svejedno, činimo li dobro ili zlo? Ili da mi zlo činiti moramo, da Bogu dademo priliku, te on iz njega dobro izvede? Toga ne će nitko pametan tvrditi. Bog vodi zlo k dobru, ali ne za drzovite grješnike, nego za skrušene kršćane i za take, koji zlu nijesu krivi. Grješnike, koji u zloći uztraju, čeka pripadajuća kazna, ako ne na ovom, a to sigurno na drugom svijetu, jer Bog je pravedan i plaća svakomu po njegovim djelima (Rimlj. 2, 6). Židovi, koji su Krista razapeli te rimski carevi, koji su kršćane progonili, premda je mudrim i ljubeznim vogjenjem božjim iz njihovog grijeha neizmjerno mnogo dobra izašlo, to su oni ipak u vječnu propast upali, njihov grijeh nije njima, već drugim ljudima donio spas i blagosov. To isto vrijedi o svim neskrušenim i okorelim grješnicima. Ako Bog njihove raspuštenosti i opačine drugima, koji kod istih nijesu sudjelovali, na dobro vodi, to ipak oni sami ne će uteći zasluženoj kazni. Apostol kaže: »Onima, koji su svadljivi i koji istine ne ljube, već se podaju nepravdi, Gospodin će naplatiti srdžbom i nemilosti. Nevolja i strah nad dušu svakoga čovjeka, koji zlo čini« (Rimlj. 2, 8—9). Tko je dakle sagriješio neka ne ostane u grijehu, već neka se bez okolišanja obrati Gospodinu i čini pokoru kroz cijeli život, da se spasi. To je važna nauka, koju si svaki mora k srcu uzeti.

Bog vodi zlo k dobru: to je utješna istina za skrušena grješnika. Bog prepusti, da mnogi ljudi u mnoge i teške grijehe upadnu, ako pak oni upotrijebe njegovu milost, te se u istinu obrate, to njegova neizmjerna dobrota i milosrgje znade urediti, da iz zla korist crpe. Promotrimo sv. Pavla. On je bio kako znadete, najljući neprijatelj imena kršćanskoga, progonio kršćane do skrajnosti i da je mogao, sve bi jednim udarcem bio uništio. Ali u tomu nije ustrajao, već je slijedio poziv milosti, postao kršćanin, pače apostol Gospodinov. A kaku je čudesnu gorljivost razvio u svom apoštolskom djelovanju! Proputovao Aziju i Europu, svuda pred židovima i poganima, pred visokima i niskima, u gradovima i selima navještajući evangjelje, prezreo je sve pogibelji, progone i muke i smatrao je za najveću sreću i za svoju jedinu slavu za Isusa biti mržen, progonjen i ubijen. Velika osvajanja

učinio za kraljevstvo božje i bezbrojne kršćanske općine zahvaljuju mu svoju vjeru. A ujedno ponizivao se taj veliki apostol najdublje, te se jedva usudio nazvati apostolom Kristovim. »Ja sam najmanji megju apostolima, niti nisam vrijedan zvati se apostolom, jer sam progonio crkvu božju« (1 Kor. 15, 9). Eto tako je znao Gospodin zlo, što ga Pavao činio u dobro obratiti, jer da nije taj apostol sagriješio, to on u svojem djelovanju ne bi bio tako gorljiv i ponizan. Isto se dade reći o mnogim pokornicima. Spomen na njihov griješni život i na teške uvrede, koje su Gospodinu kroz godine nanosili, zadržao ih u neprestanoj skrušenosti i učinio, da se duboko ponizili pred Gospodinom i ljudima, te osobitom gorljivosti radili oko svoga posvećenja. Tako im je zlo služilo na dobro. Ne treba dakle da budete malodušni, jeste li i mnogo sagriješili i dobroga Boga svoga bezbroj puta uvrijedili. Činite samo ozbiljnu pokoru, sada više ne griješite, podvostručite svoju gorljivost oko krepošti, vršite dobro, koliko možete, onda će Bog i kod vas učinjeno zlo k dobru voditi po riječima apostola: »Onima, koji Boga ljube, sve ide na dobro« (Rimlj. 8, 28).

Bog vodi zlo k dobru. Ta istina nas mora podići i tješiti, kad vidimo kako zli, bezbožni ljudi crkvu progone, te za tim idu, da vjeru, religiju i krepost na zemlji unište. Bog je nad nama, Bog nam ne uskraćuje svoje ruke zaštitnice, samo ako čvrsto stojimo uz dobru stvar i uvijek činimo, što je dobro. Pusti li on svojim neprijateljima na koje vrijeme slobodnu ruku, to ih ipak njegova ruka snagje i iz njihovih zločina izvede dobro. Kakovih je velikih teškoća imala naša sv. majka katolička crkva za vrijeme tako zvane reformacije u 16. stoljeću, u svim zemljama Europe digli se proti njoj najbjesniji neprijatelji i svim silama radili oko toga da je unište! Sve, što je bilo katoličko bi prezreno, prokleto, crkve i oltare razrušili, samostane razorili, kipovi i slike Krista i svetaca i iste posvećene hostije bijahu najsramotnije obezčašćene, tko se još čvrsto vjere držao, bio je zlostavljan i progonjen; cijele pokrajine i zemlje otpale od katoličke vjere i prihvatile krivovjerje. Moralo se držati, a mnogi su u istinu držali, da je odzvonilo katoličkoj crkvi i da mora nefaljeno propasti. Ali tomu nije bilo tako, Bog je nad njom bdio i nije dao da bude svladana od vratiju paklenih.

Što je morala od neprijatelja podnijeti, to joj po providnosti božjoj služilo na dobro. Ona se gnjilih članova, koji su joj i tako bili samo na sramotu i štetu, očistila, mnoge zlorabe, koje se uvukle, bile su odstranjene, novi život se u njoj probudio, a gubitak, koji je u Europi pretrpjela, bio joj obraćenjem pogana u drugim dijelovima zemlje bogato nadoknagjen. Nesmijemo dakle očajati, kad vidimo da bezvjerje i bezbožnost drzko glavu diže, te triumfira nad pravom i istinom. Božja vječna providnost bdije nad nama i sve tako vodi, da napokon dobra stvar pobijedi. Ta istina, da Bog znade i zlo k dobru voditi, svakoga pobožnoga kršćana bodri i tješi, jer može pouzdano s Davidom reći: »U Te Gospodine, pouzdaje se duša moja i pod sjenom tvojih krila želim se ufati, dok progje zloća« (ps. 58, 2).

Skrbi li Bog za sve, zašto ima toliko nevolja?

II.

Toliko nevolja ima 1. da se grješnik popravi i za uvijek ne propadne. 2. da pravednik više zasluga steče i tim veću plaću u nebu primi. To su sigurno dobre nakane, koje Bog s nevoljama spaja, čega radi ih moramo kao veliki dar neba primiti i svom ustrpljivosti ih snositi.

1. »Bog ne će smrti grješnika, nego da se obrati i živi« (Ezek. 33, 11). Ali ima mnogo grješnika, koji toj božjoj volji nikako ne odgovaraju, lakoumno odbijaju sve milosti, koje im za spas daje i podvostručuju svoje korake na putu opačine. Što će Bog s takovim grješnicima? Zar će mirno gledati, kako sve dublje u opačinu upadaju, a napokon u vječnu propast? Toga On ne može, ni neće, jer je On neizmjerno dobar i milosrdan i ne dopušta, da koji grješnik propadne, a da na njem sve ne učini, što je moguće za njegovo spasenje. Imadu li roditelji moguće zlo dijete, komu ne koriste dobre opomene, to se oni, ako su inače razboriti, prihvate šibe i osjetno ga kazne, da njegovu svojeglavost svladaju i dovedu na bolji put. Istim se sredstvom služi i Bog često kod okorelih grješnika; jer kod njih ne pomaže blagost, zato se se hvata strogosti i pošalje im nevolje i muke i baš to je sredstvo, po kojem

mnoge grješnike spasi od vječne propasti. Povijest svih naroda potvrgjuje tu istinu. Manases u dobi od 12 godina, bi na prijestol podignut, do skora je, zaboravivši na Boga, mnoge zločine počinio, dapače narod na idolopoklonstvo zaveo. Uzalud je Gospodin sjećao njega i njegove podložnike na pokoru. Na to navališe Asirci u njegovu zemlju, uhvatiše Manasesa i okovana odvedoše u ropstvo. A što je sada učinio kralj? Jeli ustrajao u svojoj griješnosti? Ne; nesrećom slomljen, ugje u se, molio Gospodina neprestano za milost i smilovanje, i činio ozbiljnu pokoru. Bog se smilovao na poniženа kralja i odveo ga natrag u Jeruzalem, gdje je sprovodio ostali svoj život u pobožnosti i svoj narod vodio svemu dobru (2 Ar. 33). Tako krasno djelovanje imadu nevolje. Isto vidimo kod izgubljenoga sina. Taj je sprovodio u tugjoj zemlji vrlo raspušten život i pustio slobodna krila svojim strastima i dok mu je dobro išlo nije nijedan čas mislio na povratak kući. Ali dok je svoj imetak do zadnjega novčića potrošio i u taku nevolju pao, da je morao svinje čuvati, te niti njihovom hranom nije mogao svoga glada utišati, progledao je; uvidio svojom krivnjom zasluženu bijedu i odlučio pun skrušenosti i poniznosti opet se kući povratiti k svojem dobrom ocu. I bez oklijevanja izvršio svoju odluku, vratio se kući svomu ocu, te je bez dvojbe kroz cijeli svoj život ostao dobar sin. Imade grješnika na kojih okorela srca voda milosti bez traga odtiče. Ne paze na glas svoje savjesti, po kojoj im Bog govori, ne slušaju opomena, koje im daju roditelji, poglavari, duhovnici; preziru sv. sakramente, po kojima bi se tako lako opravdali i posvetili, u kratko sve milosti i sredstva spasa od sebe odbijaju, koje im dobro nebo tako bogato daje. Jer ne će čuti, moraju oćutiti. Bog se prihvati šibe i daje im osjetljive udarce. Što se sada dogodi? Ono što je Gospodin mislio, okoreli grješnici postaju blaži, dogju do spoznanja svoje griješnosti, ponizuju se pred Bogom i ljudima i pogju putem pokore. Eto jednoga, koji je mnogo godina živio u zaboravnosti na Boga, grijeh na grijeh nagomiljavao, a da nije nikad ni mislio na popravak; napokon mu Bog pošalje tešku bolest, koja njegove sile sve više i više troši i dovede ga na rub groba. O kakova se promjena sada s njim dogagja. Sada uvigja, da je sve na svijetu tašto i prolazno, gorko oplakuje svoje zločine, obavi skrušenu generalnu ispovijed i učini naj-

ozbiljniju odluku svoj život sprovoditi u sv. vježbanjima pokore. Tu je drugi opet, koji se, dok je novaca imao, podavao piću, igri i raskalašenom životu, a o molitvi, posjetu crkve, ispovijedi i pričesti nije ništa hotio znati. Ali sada više ne pije niti se igra, marljivo posjećuje crkvu, prima češće sv. sakramente i živi u opće kako kršćanin živjeti mora. Odakle ta promjena? Od siromaštva i nevolje, kojom ga Bog posjetio. Izvor raskalašenog života mu je začepljen, zato počima pokornički život. Tako je nevolja uvijek kao najdjelotvorniji lijek za spasavanje duševnih bolesti i sigurno je, da mnogi grješnici svoj spas zahvaljuju samo nevoljama, kojima ih Bog posjećuje (Ose. 6, 1).

Bog dakle misli dobro, najbolje, kad na grješnike pošalje nevolje, to je znak, da ih još nije napustio, nego još zadnje sredstvo upotrebljava, da ih od propasti spasi. To su mnogi upoznali, ponizili se s toga pod rukom božjom, koja ih kazni i kaznu uzeli u duhu pokore i zahvalnosti. Tako car Mauricije. U bitci proti Cajanu, kralju Avara, mnogo Rimljana upalo u ropstvo. Mauricije se ustručavao platiti za njih otkupninu, makar je knez Avara tražio samo jedan dukat za glavu, a poslije pače samo 2 novč. To ustručavanje razbjesnilo barbara tako, da je dao sve zarobljenike poubijati. Sada je cara spopalo veliko kajanje radi njegove tvrdoće i slao samostanima novaca i tamjana, da mole Boga, da ga radije na ovom svijetu kazni, nego li na onom. Njegova želja bi ispunjena. Orugje, kojim se Bog poslužio, da ga kazni, bijaše Fokas, koji je izdajom došao do vlade, te cara, njegovu ženu i djecu okrutno dao ubiti. Mauricij pripravan na taj udarac, dragovoljno žrtvovao svoj život za pokoru za svoje grijehe i ponavljao uz mnoge uzdahe riječi: Gospode, Ti si pravedan i pravedni su tvoji sudovi! Pošto je njegova žena i osmero djece bilo ubijeno, to mu dojilja predloži svoga sina vlastitoga, da on umre mjesto princa, najmlagjeg djeteta carevog, i tako bar jedno dijete ostane na životu od carske familije. Ali Mauricij toga nikako nije dopustio, već reče: Ne, nevini ne smije da umre za sina kazne vrijednoga oca, jer moja djeca trpe tu za zločin oca svoga, Bog hoće, da se i ovaj s onima žrtvuje. Kad su dakle svi ubijeni bili, pruži sam svoju glavu i izgubi život, pošto je još prije rekao: »Gospodine, Ti si pravedan i pravedni su sudovi tvoji.« I mi uzmimo rado kazne, koje Bog na nas pošalje, mi svi smo sagriješili i zaslužili kaznu kao Mauricij. Zahvalimo Gospodinu, ako nas još za ovoga života kazni, da nas u drugom poštedi. Sa sv. Augustinom recimo: »Gospodine, ovdje pali, ovdje reži, samo u vječnosti pomiluj me!«

2. Ali i u slučaju, da nam savjest ništa ne predbacuje, ne smijemo se tužiti na nevolje, jer Bog ima i kod pravednika, kad im nevolje šalje, najbolje nakane, želi, da budu bogati zaslugama i tim veću plaću na nebu postignu.

a) Nevolja po svojoj naravi traži trapnju; po sebi je dakle, ako ju ustrpljivo snosimo, poput svake druge trapnje zaslužno djelo. Jer se muka na dalje našoj putenoj naravi najviše protivi, te joj je najteža, to je megju svim dobrim djelima Bogu najugodnija i donosi najviše zasluga. To je sigurno, da je Bogu neko djelo tim ugodnije, a za nas tim zaslužnije, čim nas stoji više muke i samozataje. Sv. Viktorija Angelini veli: Jedan lot križa važe više od milijun molitvenika. Jedan dan biti razapet bolje je, nego li sto godina druge sv. vježbe vršiti. Jedan čas biti na križu bolje je, nego li kušati naslade raja.« Kad bi bilo božanskom Spasitelju poznato koje drugo sredstvo, kojim bi bio mogao za nas više zaslužiti, nego li po muci, bio bi sigurno to sredstvo mjesto muke odabrao. Jer je za nas trpio, to je neoboriv za nas dokaz, da nema ničesa zaslužnijega od muke. Da dakle, kršćanine, svaki dan pobožno moliš, da svoja sjetila i svoju vlastitu volju trapiš, da vršiš tjelovna i duhovna djela milosrgja, to si skupljaš svakako zasluge za nebo, ali si još neizmjerno više stičeš zasluga za nebo, ako onaj križ, kojega ti Bog nametne, savršenom ustrpljivosti i vesela srca iz njegove ruke primiš i nosiš. Dok su druga dobra djela u očima božjim srebro, muka je čisto zlato. U bludnji su dakle oni kršćani, koji govore: »Ja bi rado bio bolestan i boli snosio, ali ja ne mogu moliti, ne mogu u crkvu ići, ništa dobra činiti, a to je baš, što mi čini moju bolest dosadnom i teškom.« Bilo da nas bolest prikuje za postelju, te nas prijeći vršiti obične molitve i dobra djela, to ipak ništa ne znači, samo ako ustrpljivo snosimo teškoće i boli naše bolesti i Bogu ih prikažemo, to mi sve činimo, što Bog od nas traži, te si pribavljamo veće zasluge, nego li kršćani, koji Bogu svom gorljivosti služe.

Nevolje i muke ali nijesu samo u sebi i za sebe zaslužne, već nas čine sposobne i za vršenje mnogih

k r e p o s t i, kojih, bez istih, ne bi nikako ili slabo samo vršiti mogli. Velika je krepost poniznost, jer »tko se ponizi, bit će u časti, i tko obori oči, bit će mu pomoženo« (Job 22, 29). Muke nas pak čine ponizne, jer nas jasno osvjedočavaju o našoj kukavštini i sile nas, da Bogu jedinomu čast dajemo. Velika je krepost krotkost, Krist sam kaže: »Blaženi krotki, jer će zemlju posjedovati« (Mat. 5, 4). Muka pak slomi našu svojeglavu, kroti našu svojevolju i budi blaga čuvstva u našemu srcu. Velika je krepost ustrpljivost, »jer u vašoj ustrpljivosti posjedovat ćete duše svoje«, veli sv. pismo (Luk. 21, 19). Muka nas pak čini ustrpljive, kako Pavao kaže: »Nevolja djeluje ustrpljivost« (Rimlj. 5, 3). Važna je krepost sućuti za djelotvornu ljubav bližnjega, »jer tko se smiluje na siromaka, bit će blažen« (Rječ. 14, 21). Muka nas čini sućutne i milosrdne, jer tko sam trpi, taj ima sućut i sa mukama svoga bližnjega, jer iz iskustva znade, kako je to teško i pomaže, kako i gdje može. Velika je krepost gorljivost u molitvi, »jer molitva čovjeka, koji se ponizuje, prodire oblake, nema mira, dok ne dogje onamo, i ne odlazi odanle, dok je Svevišnji ne poglegje« (Sir. 35, 21). Muka pak čini, da mi molimo i to postojanom gorljivosti molimo, jer znademo, da nam jedini Bog može pomoći. Rečenica kaže: Nevolja uči moliti. Velika je krepost čistoća, trijeznost, ljubav k samoći. Muka pak čini, da mi te kreposti vršimo, jer ona uništuje u nama zlu pohotu, priječi nas uživati zemaljska dobra, osvjedočava nas o taštini svijeta, njegovih užitaka i radosti i vuče naše srce k Bogu i k vječnomu. U kratko, muka je majka svih gotovo kreposti, drvo, na kojem dozrijevaju najljepši plodovi kršćanske pravde. Stiče li svaka krepost vlastitu zaslugu, koliko blago zasluga otvara nam muka, koja nam daje priliku, da vršimo tolike kreposti.

b) Iz ovoga slijedi, da muka takogjer n a š u b u d u ć u b l a ž e n o s t p o v e ć a j e. To je neoboriva istina, da će naša plaća u nebu biti tim sjajnija, čim su veće zasluge, koje si skupimo na zemlji. »Tko bogato sije, bogato će i žeti«, veli apostol (2 Kor. 9, 6). Mjera muka, koju ovdje snosimo, bit će mjera blaženosti, koju ćemo u nebu primiti, pretpostavivši, da uvijek ustrpljivost sačuvamo i volji se božjoj posve podložimo. Svaki uzdisaj, koji se u našem srcu rodi, svaka suza, koju prolijemo, svaka bol, koju osjetimo, jest kao neka stepenica,

po kojoj dolazimo do više blaženosti. To je znao apostol, zato je pisao: »Naše sadašnje nevolje, koje su časovite i lake, pribavljaju neizmjernu, vječnu slavu« (2 Kor. 4, 17). A Spasitelj sam uvjerava: Blago vama, ako vas ljudi preziru, i progone, i sve zlo nepravedno na vas reku mene radi. Radujte se i veselite, jer je vaša plaća velika na nebu« (Mat. 5, 10—12). Te velike koristi, što nam ih muke pribavljaju, upoznali su sveci, s toga za ničim više nijesu težili, nego za križem i mukom i smatrali se sretnima, je li Bog njihove želje uslišao. Sv. Ivan od križa kaže: »Da ti Bog dade moć mrtve uskrisivati, to bi ti tim dao mnogo manje, nego kad ti dade trpjeti. Veliku bi mu zahvalnost dugovao za dar čudesa, a ako ti dade trpjeti, to on sam postaje tvoj dužnik, u koliko ti strpljivo trpiš.« Slično kaže sv. Terezija: »Koji su došli do savršenosti, nikad ne mole Gospodina, da ih oslobodi nevolja i napasti, jer teže za istima i cijene ih tako jako, kao djeca svijeta cijene bogatstvo, zlato i dragulje. Oni znadu, da se u vrijeme nevolje i napasti lako obogatiti.«

Iz ovoga malo mogli smo se osvjedočiti, da Bog kod nevolja i muka imade uvijek najbolju nakanu, ili ih šalje grješniku ili pravedniku. G r j e š n i k e k a z n i, d a s e p o p r a v e i u t e k u v j e č n o j p r o p a s t i, p r a v e d n i k e, d a b u d u b o g a t i j i z a s l u g a m a i t i m v e ć u p l a ć u p r i m e n a n e b u. Bezbroj grješnika, živio bi u nepokori i umro i pao u vječnu propast, da ih Gospodin nije posjetio mukama, muka ih dovodi na put pokore i spasava njihovu neumrlu dušu. Bezbroj pravednika skupio bi malo zasluga i morao se zadovoljiti najnižim stepenom nebeske blaženosti, kad ne bi morali piti iz kaleža muke, muka ih čini bogate zaslugama i povećaje njihove radosti u nebu. Bilo dakle daleko od nas, da budemo neustrpljivi u križu i muci, da mrmljamo i tužimo se, nego prihvatimo ih kao osobitu milost božju i snosimo ih ustrpljivo, kako dugo se Bogu svidi. K srcu si uzmimo, što pismo kaže: »Koga Bog ljubi, toga i pedepše (Hebr 12, 6) i koga želi uzvisiti, toga ponizi« (Rječ. 18, 12). Možemo moliti Boga, da križ, koji teško pritište naša legja, oduzme, ali samo uz uvjet, ako odstranjenje toga križa bude spasonosno za dušu našu, ili bar ne štetno. Ostavi li Bog molitvu našu bez uslišanja, to budimo uvjereni, da on to čini na naše dobro, te se svom ustrpljivosti

podložimo njegovoj sv. volji. Hoće li se uvući neustrpljivost i malodušnost, osobito je li put križa dug, te se čini, da se ne će na ovoj zemlji svršiti, onda nam se preporučaju dva pogleda, jedan u pakao, a drugi na nebo. Pogledajmo u pakao: tamo gori bogati raskošnik i oni, koji su svoj život sproveli u samoj raskoši i veselju; pogledajmo na nebo: tu vlada Lazar i svi oni, koji su Isusa na putu križa postojanom gorljivosti slijedili. Taj dvostruki pogled opet će nas podići i ojačati, da križ svoj još koje vrijeme snosimo i postojano ustrajemo u ustrpljivosti, dok kao vjerni nasljednici Isusa, Razapetoga, ugjemo u radosti vječnoga života.

A m e n.